

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
იურიდიული ფაკულტეტის კერძო სამართლის მიმართულების
დოქტორანტ
ნინო ლიპარტიას
თემა:

**საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის
მართვა და მისი სამართლებრივი შედეგები**

ხელმძღვანელი:

სამართლის დოქტორი, პროფესორი ზურაბ ძლიერიშვილი

ნაშრომი წარდგენილია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სამართლის
დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად.

საქართველო
თბილისი
2018

სარჩევი	
გამოყენებულიაბრევიატურისნუსხა	i
შესავალი	ii
1.....	
<u>საბანკოგარანტია, როგორცმოთხოვნისუზრუნველყოფისსაშუალება</u>	17
1.1.....	მ
<u>მოთხოვნისუზრუნველყოფისსაშუალებებისგამოყენებისარსიდამიზანი</u>	17
1.2.....	ს
<u>აბანკო გარანტია, როგორც მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალება</u>	18
2.....	ს
<u>აბანკოგარანტიისისტორიულიგანვითარება</u>	18
2.1.....	ს
<u>აბანკოგარანტიისგანვითარების ეტაპებისაქართველოში</u>	20
3.....	ს
<u>აბანკოგარანტიის რეგულირებისწყაროები</u>	22
3.1.....	ს
<u>ახელშეკრულებო გარანტიათა უნიფიცირებული წესები N352</u>	24
3.2	მ
<u>მოთხოვნამდესაბანკოგარანტიებისუნიფიცირებულიწესები</u>	24
3.2.1.....	მ
<u>მოთხოვნამდე გარანტიათა უნიფიცირებული წესები N485</u>	25
3.2.2.....	მ
<u>მოთხოვნამდესაბანკოგარანტიათაუნიფიცირებულიწესები N758</u>	27
3.3. <u>სახელშეკრულებო ბონდების უნიფიცირებული წესები</u>	28
3.4. <u>სარეზერვო აკრედიტივის საერთაშორისო წესები IS98</u>	29
3.5. <u>გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სავაჭროს სამართლის კომისიის კონვენცია „დამოუკიდებელი გარანტიისა და რეზერვული აკრედიტივების შესახებ“</u>	32
3.6. <u>სახელმწიფოთა მატერიალური სამართალი</u>	33
3.6.1. <u>აშშ</u>	34
4. <u>საბანკოგარანტიისგანმარტება</u>	35
4.1.	
<u>საბანკოგარანტიისგანმარტებადამექანიზმიუნიფიცირებულიწესებისმიხედვით</u>	35

4.2. საბანკო გარანტიის განმარტება სსკ-ს მიხედვით	37
5. საბანკო გარანტიის სუბიექტები	38
5.1. პრინციპალი, როგორც საგარანტიო ურთიერთობის სუბიექტი	38
5.2. გარანტი, საგარანტიო ურთიერთობის ძლიერი მონაწილე	39
5.2.1. გარანტი საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით	39
5.3. ბენეფიციარი, როგორც საგარანტიო ურთიერთობის ძლიერი სუბიექტი	43
5.4. კონტრგარანტი	43
6. საბანკო გარანტიის სტრუქტურა	44
6.1. პირდაპირი (სამმხრივი) საბანკოგარანტიისსქემა	44
6.2. არაპირდაპირი (ორმხრივი)საბანკოგარანტიისსქემა	47
7.	ს
საბანკო გარანტიის განსხვავება სხვა ურთიერთობისაგან	49
7.1.	ს
საბანკოგარანტიისგანსხვავებათავდებობისაგან	49
7.1.1	თ
ავდებობის სამართლებრივი ბუნება	49
7.1.2.	თ
ავდებობისა და გარანტიის შედარებით სამართლებრივი ანალიზი	51
7.2.	ს
საბანკოგარანტიისგანსხვავებადოკუმენტურიაკრედიტივისაგან	53
7.2.1	
აკრედიტივის ცნება და არსი	53
7.2.2.	ა
კრედიტივის რეგულირების წყაროები	55
7.2.3.	ა
კრედიტივისგანმარტება	58
7.2.4.	ა
კრედიტივისსუბიექტებიდაურთიერთობისსტრუქტურა	56
7.2.5.	ა
კრედიტივისარსიდამნიშვნელობა	58
7.2.6.	დ
ოკუმენტურიაკრედიტივისადასაბანკოგარანტიისსამართლებრივიბუნებისშედარებითიანალიზი	59

8.....	<u>ს</u>
<u>აბანკოგარანტიისდამოუკიდებლობის პრინციპი</u>	63
8.1.....	<u>გ</u>
<u>არანტიის დამოუკიდებელი ბუნება</u>	63
8.2.....	<u>კ</u>
<u>ონტრგარანტიისდამოუკიდებლობაგარანტისაგან</u>	67
8.3.....	<u>ს</u>
<u>აბანკოგარანტიისდამოუკიდებლობისპრინციპისაქართველოსსამოქალაქოკოდექსისადაქართულსასამართლოპრაქტიკისმიხედვით</u>	71
9.....	<u>ს</u>
<u>აბანკოგარანტიის„ზუსტიშესაბამისობის“პრინციპი</u>	73
9.1.....	<u>„</u>
<u>ზუსტიშესაბამისობის“პრინციპიუნიფიცირებულწესებში</u>	74
9.2.....	<u>„</u>
<u>ზუსტიშესაბამისობის“პრინციპიკონვენციისშესაბამისად</u>	76
9.3.....	<u>„</u>
<u>ზუსტიშესაბამისობის“ პრინციპისგანმარტებასასამართლოებისმიერ</u>	77
9.4.....	<u>„</u>
<u>ზუსტიშესაბამისობისპრინციპი“საქართველოსსამოქალაქოკოდექსისშესაბამისად</u>	80
10.....	<u>ს</u>
<u>აბანკო გარანტიის დოკუმენტური ბუნება</u>	83
10.1 <u>დოკუმენტური ბუნების არსი</u>	83
10.2.....	<u>გ</u>
<u>არანტიისარადოკუმენტურიპირობა</u>	86
10.3.....	<u>ს</u>
<u>აბანკოგარანტიისდოკუმენტურიბუნებისნეგატიურიმხარე</u>	87
11.....	<u>ს</u>
<u>აბანკო გარანტიათა კლასიფიკაცია უზრუნველყოფილი ვალდებულების შინაარსის მიხედვით</u>	88
11.1.....	<u>ს</u>
<u>ატენდეროსაბანკოგარანტია</u>	89
11.2.....	<u>ხ</u>
<u>ელშეკრულებისშესრულებისსაბანკოგარანტია</u>	91
11.3. <u>საავანსოუზრუნველყოფისსაბანკოგარანტია</u>	92

11.3.1	<u>ს</u>
<u>ავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის განმარტება სასამართლოს მიერ</u>	<u>94</u>
11.4.	<u>დ</u>
<u>ეფექტებზე პასუხისმგებლობის (ხარისხის) გარანტია</u>	<u>96</u>
11.5.	<u>ს</u>
<u>აბაჟო გარანტია</u>	<u>99</u>
11.6.	<u>ს</u>
<u>ხვა სახის საბანკო გარანტიები</u>	<u>101</u>
12.....	<u>ს</u>
<u>აბანკო გარანტიათა კლასიფიკაცია მოთხოვნის წარდგენისა და გადახდის მექანიზმის მიხედვით</u>	<u>102</u>
12.1.	<u>უ</u>
<u>პირობო გარანტიები</u>	<u>103</u>
12.2.	<u>გ</u>
<u>არანტიები, რომელთა გადახდა მესამე პირის მიერ გაცემული დოკუმენტების სანაცვლოდ ხდება</u>	<u>104</u>
12.3.	<u>ს</u>
<u>ასამართლოს ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საფუძველზე გადასახდელი საბანკო გარანტიები</u>	<u>105</u>
13.....	<u>ს</u>
<u>აბანკო გარანტიის მოთხოვნის წარდგენა და შემოწმება</u>	<u>106</u>
13.1.	<u>მ</u>
<u>მოთხოვნის წარდგენის წესი</u>	<u>106</u>
13.2.	<u>ს</u>
<u>აბანკო გარანტიის ვადა</u>	<u>108</u>
13.2.1.	<u>დ</u>
<u>აუძლეველი ძალა, როგორც საგარანტიო ვადის გასვლის საპატიო საფუძველი</u>	<u>109</u>
13.2.2.	<u>დ</u>
<u>აუძლეველი ძალა, როგორც პასუხისმგებლობის გამომრიცხავი საფუძველი საქართველოს კანონმდებლობით</u>	<u>111</u>
13.3.	<u>ს</u>
<u>აბანკო გარანტიის ვადა საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად</u>	<u>113</u>
13.4.	<u>ს</u>
<u>აბანკო გარანტიის ვადის გასვლის შემდგომ წარდგენილი მოთხოვნის სამართლებრივი შედეგის შეფასება სასამართლოს მიერ</u>	<u>114</u>

13.5.	<u>მ</u>
<u>ოთხოვნის უფლებამოსილი პირისათვის წარდგენის ვალდებულება</u>	116
13.6.	<u>ს</u>
<u>აბანკო გარანტიის ვადის გაგრძელებასაბანკო გარანტიის ვადის მნიშვნელობა</u>	118
13.7.	<u>ს</u>
<u>საბანკო გარანტიის ვადის მნიშვნელობა</u>	120
14.....	<u>ა</u>
<u>ლტერნატიული მოთხოვნა „გააგრძელე ან გადაიხადე“</u>	122
14.1.	<u>ა</u>
<u>ლტერნატიული მოთხოვნა საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად</u>	124
15.....	<u>ს</u>
<u>აბანკო გარანტიიდან გამომდინარე წარდგენილი მოთხოვნის შემოწმება</u>	124
15.1.	<u>მ</u>
<u>ოთხოვნის შემოწმების წესი URDG N458-ის მიხედვით</u>	125
15.2.	<u>მ</u>
<u>ოთხოვნის შემოწმების წესი URDG N758-ის მიხედვით</u>	126
15.3.	<u>მ</u>
<u>ოთხოვნის შემოწმების ვალდებულება კონვენციის შესაბამისად</u>	127
15.4.	<u>მ</u>
<u>ოთხოვნის მართვა საერთაშორისო რეზერვული აკრედიტივის წესების მიხედვით</u>	129
15.5.	<u>მ</u>
<u>ოთხოვნის შემოწმება სსკ-ს მიხედვით</u>	130
16.....	<u>შ</u>
<u>ეუსაბამო მოთხოვნა და თანხის გადახდაზე უარის თქმის საფუძვლები</u>	130
17.....	<u>ა</u>
<u>რამართლობიერი მოთხოვნა, საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი</u>	134
17.1	<u>ა</u>
<u>რამართლობიერი მოთხოვნისარსი</u>	135
17.2	<u>ა</u>
<u>რამართლობიერი მოთხოვნის უარყოფის მიზეზები</u>	136
17.2.1.	<u>ვ</u>
<u>აკუმის აღმოფხვრის მიზანი</u>	137

17.2.2.	ს
აჯაროწესრიგი, როგორც არამართლზომიერი მოთხოვნის კონტროლი	138
17.2.3.	ა
კრედიტივისა და გარანტიების გამოყენების წახალისება	139
18. არამართლზომიერი მოთხოვნების საქმეთა ისტორიული განვითარება ..	139
19. არამართლზომიერი მოთხოვნები სხვადასხვა ქვეყნის სასამართლოს მაგალითზე	142
19.1. არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფის წესები ინგლისის სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით	142
19.2.	ა
რამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფის წესები აშშ-ს მაგალითზე	145
19.3.	ა
რამართლზომიერი მოთხოვნა ერთიანი კომერციული კოდექსის შესაბამისად	147
19.4.	ა
რამართლზომიერი მოთხოვნა ირანის რევოლუციური მთავრობის მიერ წარდგენილი მოთხოვნების მაგალითზე	148
19.5.	ა
რამართლზომიერი მოთხოვნის მიმართ მოქმედები წესების შემდგომი განვითარება	151
19.6.	ა
შშ-ს ერთიანი კომერციული კოდექსის შემდგომი განვითარება	154
19.7.	ს
აფრანგეთი	156
19.8.	გ
ერმანია	159
19.9.	
არამართლზომიერი მოთხოვნა უნიფიცირებული წესების შესაბამისად	162
19.9.1	U
CP 500, UCP-600	162
19.10.	ა
რამართლზომიერი მოთხოვნის რეგულირების წესი გარანტიების მიმართ შესაბამისად	164
19.10.1. სახელშეკრულებო გარანტიების შესახებ უნიფიცირებული წესები ..	164
19.10.2.	ა
რამართლზომიერი მოთხოვნები URDG-ის მიხედვით	165

19.10.3.....	რ
ეზერვული აკრედიტივის საერთაშორისო წესები	167
19.11.	ა
რამართლზომიერი მოთხოვნა UNCITRAL-ის კონვენციის შესაბამისად	168
20.....	კ
ეთილსინდისიერების პრინციპი საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში	170
20.1	კ
ეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვის ვალდებულება ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში	174
21.....	უ
კანონო მოთხოვნა, როგორც გარანტიის ავტონომიის პრინციპის გამონაკლისი	180
21.1.	უ
კანონო საბანკო გარანტია	181
21.2.	უ
კანონო ხელშეკრულება	184
21.3.	უ
კანონო მოთხოვნის რეგულირება აშშ-ში	184
22.....	ს
ასამართლოს როლი არამართლზომიერი მოთხოვნის რეგულირების პროცესში	184
22.1. სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენება სხვადასხვა ქვეყნის სასამართლო პრაქტიკის მაგალითზე	185
22.2.	მ
ტკიცების სტანდარტი დროებითი ღონისძიების გამოყენების პროცესში	187
22.3.	ო
ნგლისი	190
22.3.1. Mareva Injunctions	192
22.4.	ა
შშ	
22.5.	კ
ონვენცია	193
22.6. გერმანია	194
22.7. საქართველო	195
23. საბანკო გარანტიებთან დაკავშირებული პრობლემატიკა ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში	200

23.1.საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე დავების ანალიზი	201
23.1.1.საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის პირობებისა და ხელშეკრულების პირობების კონკურენციის საკითხი	202
23.1.2.საავანსო უზრუნველყოფის უპირობო საბანკო გარანტიების რეგულირების სპეციფიკა	210
23.2. ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიიდან წარმოშობილი დავების პრობლემატიკა.....	212
23.2.1. სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის სამართლებრივი რეგულირება საქართველოში.....	212
23.2.2. ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის მიზნობრიობა	217
23.2.3. ზიანის ანაზღაურება, როგორც ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის მიზანი.....	220
23.2.4. ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის გამოთხოვის საკითხი დაუძლეველი ძალის გამო ვალდებულების დარღვევისას.....	225
24.საგარანტიო თანხის რეგრესის წესით დაკმაყოფილების უფლება.....	229
XI დასკვნითი დებულებები და რეკომენდაციები.....	234
XII ბიბლიოგრაფია.....	244
XIII დანართი N1.....	263

გამოყენებული აბრევიატურის ნუსხა:

სსკ - საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი;

აშშ - ამერიკის შეერთებული შტატები;

გაერო - გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია;

სსსკ - საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი;

გსკ - გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი;

გსსკ - გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი;

ICC – International Chamber of commerce - საერთაშორისო სავაჭრო პალატა;

UNCITRAL – United Nations Commissions on International Trade Law - გაეროს საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისია;

URCG - Uniform Rules for Contract Guarantees, ICC Publication N325;

-1978 წლის უნიფიცირებული წესები სახელშეკრულებო გარანტიათა შესახებ, საერთაშორისო სავაჭრო პალატის პუბლიკაცია N 325;

URCB – Uniform Rules for Contract Bonds, ICC Publication - სახელშეკრულებო ბონდების უნიფიცირებული წესები;

URDG - Uniform Rules for Demand Guarantees, ICC Publication N458 – 1992 წლის უნიფიცირებული წესები მოთხოვნამდე გარანტიების შესახებ, საერთაშორისო სავაჭრო პალატის პუბლიკაცია N458;

URDG - Uniform Rules for Demand Guarantees, ICC Publication N758 - 2010 წლის უნიფიცირებული წესები მოთხოვნამდე გარანტიების შესახებ, საერთაშორისო სავაჭრო პალატის პუბლიკაცია N758;

ISP 98 - 1998 International Standby Practice, ICC Publication N590 - 1998 წლის საერთაშორისო წესები რეზერვული აკრედიტივისთვის, საერთაშორისო სავაჭრო პალატის პუბლიკაცია N590;

UCC - Uniform Commercial Code - ერთიანი კომერციული კოდექსი;

UCP 500 - 1993 Uniform Rules Customs and Practice for Documentary Credit; საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ შემუშავებული უნიფიცირებული წესები დოკუმენტური აკრედიტივის შესახებ, პუბლიკაცია N500;

UCP 600 - Uniform Rules Customs and Practice for Documentary Credit; საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ შემუშავებული უნიფიცირებული წესები დოკუმენტური აკრედიტივის შესახებ, პუბლიკაცია N600;

Guarantee, Bond, Stand-by letter of Credit - გარანტია;

Demand bond - მოთხოვნადი (უპირობო გარანტია);

Letter of Credit - დოკუმენტური აკრედიტივი;

Unconditional Bond - უპირობო გარანტია;

Conditional Bond - პირობიანი გარანტია;

Performance Bond - ხელშეკრულების შესრულების გარანტია;

Tender bond - სატენდერო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტია;

Advance Payment Bond - საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტია;

Quality Guarantee, Warranty Guarantee, Maintenance Guarantee, Retention Guarantee- დეფექტებზე პასუხისმგებლობის (ხარისხის გარანტია);

Fraud - სიყალბე, თაღლითობა, არამართლობიერება;

Mareva Injunctions - სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების სახე, რომელიც ძირითადად გამოიყენება ინგლისურ სამართალში;

Commercial Letter of Credit, Documentary Credit - დოკუმენტური აკრედიტივი;

Stand-by letter of Credit - რეზერვული აკრედიტივი;

შესავალი

სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობები მხარეთა შორის ხელშეკრულების თავისუფლების უმნიშვნელოვანეს პრინციპს ემყარება. იგი შეიძლება დასახელდეს სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარების ერთ-ერთ საფუძვლად. 1991 წელს საქართველოს სახელმწიფო დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდგომ, კერძო საკუთრებისა და საბაზრო ეკონომიკის პრინციპის აღიარებით აუცილებელი გახდა ახალი სამოქალაქო კოდექსის შექმნა.¹

ახალი სსკ-ს შექმნამ სამოქალაქო სამართლის ძირითადი ელემენტები ახლებურად განსაზღვრა. ხელშეკრულების მხარეებს მისცა უფლებამოსილება საკუთარი შეხედულებისამებრ განესაზღვრათ ხელშეკრულების პირობები. ამასთან, შეთანხმებულიყვნენ იმ სამართლებრივ ურთიერთობებზე, რომლებიც მოწესრიგებული არ არის სამოქალაქო კანონმდებლობით. კერძოდ, სსკ-ს მე-10 მუხლის მეორე ნაწილით განსაზღვრულია, რომ „კერძო სამართლის სუბიექტებს შეუძლიათ კანონის ფარგლებში თავისუფლად დადონ გარიგებები და განსაზღვრონ ამ ხელშეკრულებათა შინაარსი. მათ შეუძლიათ დადონ ისეთი ხელშეკრულებებიც, რომელიც კანონით გათვალისწინებული არ არის, მაგრამ არ ეწინააღმდეგება მას.“ აღნიშნული პრინციპის საფუძველზე კერძო სამართლის სუბიექტებს გარანტირებული აქვთ იმის შესაძლებლობა, რომ საკუთარი შეხედულებისამებრ მიიღონ გადაწყვეტილება შევიდნენ თუ არა კონკრეტულ ურთიერთობებში და ერთმანეთს შორის თვითონ განსაზღვრონ უფლება-მოვალეობები. მხარეთა ავტონომიურობის ფუძემდებლური პრინციპის საფუძველზე, მონაწილეებს შეუძლიათ განახორციელონ კანონით აუკრძალავი ნებისმიერი მოქმედება, მათ შორის ისეთი, რომელიც არ არის კანონით გათვალისწინებული.² სამოქალაქო სამართალი კერძო ინტერესებსა და ინიციატივის ხელსაყრელ ნიადაგს ქმნის. უპირატესად იგი ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპში გამოიხატება, რომელიც სსკ-ს 319-ე მუხლშია განმტკიცებული.³

კერძო ავტონომიის პრინციპის შეზღუდვა გამოიხატება სამოქალაქო უფლებების კეთილსინდისიერად განხორციელების ვალდებულების დაკისრებასა⁴ და უფლების ბოროტად გამოყენების დაუშვებლობაში.⁵ ორივე შემთხვევაში ამ შეზღუდვის მიზანი არის სხვათა თავისუფლებათა დაცვა.⁶

¹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი (რედ.), ლ. ჭანტურია, 2017, 28.8.

² სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, ჭანტურია ლ., 2011, 90.

³ სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, ჭანტურია ლ., 2011, 91.

⁴ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-8 მუხლის მესამე ნაწილი.

⁵ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-10 მუხლის მესამე ნაწილი.

⁶ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი (რედ.), ლ. ჭანტურია, 2017, 28. 59.

უფლების ბოროტად გამოყენების აკრძალვის მიზანს სამოქალაქო კოდექსი აღწევს, ერთი მხრივ, იმპერატიული ნორმების დაწესებით, რომლებიც ბათილად მიიჩნევენ უფლების ბოროტად გამოყენებას, ხოლო მეორე მხრივ, შიკანას/აკრძალვით.⁸ სსკ-ს 115-ე მუხლით განსაზღვრულია ზოგადი აკრძალვა იმ შემთხვევებისათვის, როდესაც უფლების ბოროტად გამოყენების კონკრეტული შემთხვევა სპეციალური იმპერატიული ნორმებით არ არის გათვალისწინებული.⁹

ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპი მხარეთა შორის არამარტო ტრადიციული ხელშეკრულების პირობების თავისუფლად განსაზღვრის წინაპირობა გახდა, არამედ მხარეებმა საკუთარი შეხედულებისამებრ განსაზღვრეს სრულიად ახალი სამართლებრივი ურთიერთობები. ამის მაგალითია სხვადასხვა სახის ახალი ხელშეკრულების წარმოშობა, რომელიც სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებით იყო ნაკარნახევი. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, ქვეყნის საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლამ ხელი შეუწყო სხვადასხვა სახის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებას. ამის პარალელურად აუცილებელი გახდა მათი მარეგულირებელი ნორმების დახვეწა, გაძლიერება და ხელშეკრულების მხარეთა შემზოქავი მექანიზმების გათვალისწინება.

ახალმა სამოქალაქო კოდექსმა წინამორდებისაგან განსხვავებით, უფრო მეტი ხელშეკრულების ტიპი გაითვალისწინა. აღსანიშნავია, კრედიტორის მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებების სიმრავლე.

კრედიტორის მოთხოვნის უზრუნველყოფის სამართლებრივი რეგულირებისას სამოქალაქო კოდექსი სხვადასხვა ტერმინს იყენებს: „მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებები“,¹⁰ ან „ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფა.“¹¹ სსკ-სათვის კრედიტის უზრუნველყოფისა და მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებები ერთმანეთის სინონიმებია. კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი მოიცავს სამოქალაქო სამართლის იმ ნორმებს, რომლებიც კრედიტის (მოთხოვნის) უზრუნველყოფის საშუალებათა გამოყენების წესებსა და წინაპირობებს ადგენენ.¹²

მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებანი ვალდებულების ჯეროვანი შესრულების უზრუნველყოფის საშუალებებია. ისინი იყოფიან უზრუნველყოფის სანივთო და ვალდებულებით სამართლებრივ საშუალებებად.

⁷სსკ-ს 115-ე მუხლის მიხედვით, „სამოქალაქო უფლება უნდა განხორციელდეს მართლზომიერად. დაუშვებელია უფლების გამოყენება მარტოოდენ იმ მიზნით, რომ ზიანი მიადგეს სხვას.“

⁸საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ლ. ჭანტურია (რედ), 2017, 28. 59.

⁹საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ლ. ჭანტურია (რედ), 2017, 28. 654.

¹⁰საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 254-ე მუხლი.

¹¹საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 416-ე მუხლი.

¹²კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, ლ. ჭანტურია 2012, 14.

მათი თავისებურება იმაში **მდგომარეობს**, რომ ისინი გარანტირებულს ხდიან ვალდებულების შესრულებას მისი დარღვევის შემთხვევაში და სწორედ ამ მიზანმიმართულებით ხასიათდებიან.¹³

უზრუნველყოფის საშუალებების სხვადასხვა ბუნების მიუხედავად, მათ საერთო ნიშანი გააჩნიათ. ისინი ანიჭებენ კრედიტორს უფლებას დაიკმაყოფილოს თავისი მოთხოვნა მათი გამოყენების გზით, თუკი მოვალე არ შეასრულებს ან არაჯეროვნად შეასრულებს ნაკისრ ვალდებულებას.¹⁴ სსკ-ს მიხედვით გათვალისწინებული უზრუნველყოფის საშუალებები მთლიანად შესრულების ფუნქციითაა დატვირთული და არ წარმოადგენს (**ფუნქციით არიან დატვირთულები და არ წარმოადგენენ**) რაიმე დამატებით საჯარიმო ხასიათის დატვირთვებს მოვალისთვის.¹⁵

მოთხოვნის უზრუნველყოფა არის კრედიტორისათვის მინიჭებული უფლება, მოვალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში დაიკმაყოფილოს თავისი მოთხოვნა უზრუნველყოფის საგნის რეალიზაციის ან სხვაგვარი გამოყენების გზით. ეს უფლება კრედიტორს შეიძლება გააჩნდეს კანონის ან ხელშეკრულების საფუძველზე.¹⁶

საბანკო გარანტია კომერციულ ურთიერთობებში კრედიტის უზრუნველყოფის ერთ-ერთი ყველაზე საიმედო და გავრცელებული საშუალებაა.¹⁷ სსკ- საბანკო გარანტიის სახეებს არ ითვალისწინებს, თუმცა საერთაშორისო პრაქტიკაში მრავალი ერთმანეთისაგან განსხვავებული გარანტია გამოიყენება. თითოეულ მათგანს გააჩნია დამოუკიდებელი ნიშნები, ბუნება, სახელწოდება და რეგულირების წესი. მათი ერთად და ერთნაირად განხილვა დაუშვებელია.

საბანკო გარანტიის ინსტიტუტი ფართოდ გამოიყენება საერთაშორისო სავაჭრო-ეკონომიკურ ურთიერთობებში. მისი დანერგვა აშშ-ში დაიწყო, თუმცა დღეს მთელი მსოფლიოს მასშტაბით აქტიურად გამოიყენება. სახელმწიფოს მიერ მიღებული სამართლებრივი ნორმების გარდა, მისი რეგულირება ხორციელდება საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ მიღებული უნიფიცირებული წესებისა¹⁸ და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სავაჭრო

¹³ ჭანტურია ლ., ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია რ., ხეცურიანი ჯ. (რედ) საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარები, წიგნი მეოთხე 2001, 485.

¹⁴ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 15.

¹⁵ ჭანტურია ლ., ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია რ., ხეცურიანი ჯ. (რედ) საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარები, წიგნი მესამე, 2001, წიგნი მესამე, მუხლი N416, 2001, 485.

¹⁶ ახვლედიანი ზ., ვალდებულებითი სამართალი, 1999, 76.

¹⁷ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 204.

¹⁸ საერთაშორისო სავაჭრო პალატა დაფუძნდა 1919 წელს რამდენიმე ბიზნეს ლიდერი ორგანიზაციის მიერ. იგი არის საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაცია, რომელიც შედგება ათასობით წევრი ბიზნეს სუბიექტისა და ასოციაციისაგან.

კომისიის „დამოუკიდებელი გარანტიებისა და რეზერვული აკრედიტივების შესახებ“ კონვენციის¹⁹ (შემდგომში - კონვენცია) საფუძველზე. აღნიშნული უდავოდ მიუთითებს ამ პროდუქტის მნიშვნელობასა და გამოყენების ინტენსივობაზე.

მრავალგვარი რეგულირების მიუხედავად, საბანკო გარანტია რთული სამართლებრივი ბუნებით გამოირჩევა და მისგან გამომდინარე მოთხოვნის სწორი მართვა საკმაოდ ბევრ პრობლემას წარმოშობს.

ქართულ სინამდვილეში საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის სწორად მართვა საკმაოდ რთული და პრობლემური საკითხია. პრაქტიკაში არსებული პრობლემების სიმრავლე და განსხვავებულობა გახდა ამ ნაშრომის მომზადების საფუძველი.

ნაშრომში განხილულია საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება და მისი სახეები. ამასთან, ყურადღება გამახვილებულია გარანტიათა რეგულირების წესსა და მის სამართლებრივ შედეგებზე.

საერთაშორისო პრაქტიკაში საკმაოდ დიდი ხნის წინ დანერგილი და გამოყენებადი რეგულირების სპეციფიკური პრინციპები და წესები (საქართველოს სინამდვილეში) ქართულ რეალობაში შეზღუდულად გამოიყენება. ზოგადი საკანონმდებლო რეგულირების პირობებში ამომწურავად ვერ ხდება ყველა საკითხის რეგულირება. საბანკო გარანტიებიდან გამომდინარე ურთიერთობებში არსებული პრობლემების წარმოჩენა სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობაში ამ ინსტრუმენტის სავალდებულოდ გამოყენების შემდგომ მოხდა. სახელმწიფო შემსყიდველების ხელში საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნები ურთიერთობის მონაწილე სუბიექტების დასჯის მექანიზმად არაერთხელ იქნა გამოყენებული. არაერთ შემთხვევაში შესყიდვების ხელშეკრულების მონაწილე სუბიექტმა შეასრულა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაო, თუმცა ბენეფიციარმა მაინც გამოითხოვა ხელშეკრულების უზრუნველყოფის მიზნით არსებული გარანტია.

საბანკო გარანტიათა მიმართ არსებული მეტისმეტად მკაცრი მიდგომის შესაბამისად, საგარანტიო მოთხოვნა კმაყოფილდებოდა და გარანტი იხდიდა თანხას. მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემდგომ გარანტი გადახდილი თანხის რეგრესის წესით ანაზღაურებას ითხოვდა პრინციპალისაგან და იპოთეკის ან გირავნობის უფლებით დატვირთული ნივთის რეალიზებას ახდენდა იძულებით აუქციონზე. ამის შემდგომ, პრინციპალს ნაკლებად რჩებოდა რესურსი მიემართა ბენეფიციარისათვის ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით.

იგი ოპერირებს სხვადასხვა ქვეყანაში და სათაო ოფისი გააჩნია პარიზში. მისი ძირითადი მიზანია ღია საერთაშორისო ვაჭრობისა და ინვესტირების სისტემების განვითარება, საერთაშორისო სავაჭრო პრაქტიკის ჰარმონიზება უნიფიცირებული წესების დადგენითა და ამ წესების ხელშეკრულებაში ინკორპორირების გზით.

¹⁹ნიუ-იორკის 1995 წლის კონვენცია, რომელიც ძალაშია 2000 წლის 01 იანვრიდან.

შესაბამისად, ამგვარი ურთიერთობა შესყიდვების ურთიერთობაში შესული სუბიექტის გადახდისუუნარობითა და უმეტეს შემთხვევაში მეწარმე სუბიექტებთან დაკავშირებული პირების პირადი ნივთების იძულებითი რეალიზებით სრულდებოდა.

ბოლო ათწლეულის განმავლობაში ამგვარი შემთხვევები ათეულობით შეიძლება დასახელდეს. შესაბამისად, აუცილებელი გახდა პრობლემების იდენტიფიცირება და აღმოფხვრის გზების ძიება. შესაძლებელია თუ არა ბენეფიციარმა გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის უფლება ბოროტად გამოიყენოს და მოითხოვოს თანხის გადახდა, როდესაც ვალდებულება შესრულებულია ან დაირღვა, მაგრამ პრინციპალის ბრალის გარეშე. ასეთ შემთხვევაში პრინციპალის მიერ საკუთარი უფლებების დაცვის მიზნით განხორციელებულ მოქმედებას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება. საგარანტიო ურთიერთობებში პრინციპალის ჩართულობა მოთხოვნის რეგულირების ადრეული ეტაპიდან უნდა მომხდარიყო. ვითარებას ისიც ართულებდა, რომ პრინციპალები პრაქტიკის ნაკლებობის გამო ვერ ახდენდნენ საკუთარი ინტერესების ჯეროვნად დაცვას, რის შედეგადაც ათეულობით მიმწოდებელი ბენეფიციართა არაკეთილსინდისიერი ქმედების „მსხვერპლი“ გახდა.

ბოლო წლებში ვითარება შედარებით სტაბილურია, თუმცა გამოწვევები დღესაც მრავალია. უნდა აღინიშნოს, რომ შესყიდვების ურთიერთობაში მყოფი პრინციპალები უკეთ ახდენენ საკუთარი ინტერესების დაცვას, როგორც საგარანტიო მოთხოვნის რეგულირების პროცესში, ასევე, სასამართლოს მეშვეობით.

ვითარების გაუმჯობესების მიუხედავად, ხარვეზები დღემდე რჩება. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს, უპირობო და პირველივე მოთხოვნისთანავე გადასახდელი გარანტიებიდან გამომდინარე მოთხოვნები. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს უპირობო გარანტიის შესახებ ჩანაწერს, სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების უზრუნველყოფის მიზნით ბენეფიციარები სწორედ ამგვარ გარანტიას ითხოვენ. შემსყიდველის მიზანია, რაც შეიძლება სწრაფად, ყოველგვარი საფუძვლის მტკიცების გარეშე, უპირობოდ და პირველივე მოთხოვნის შემდგომ მიიღოს გარანტიის თანხა. აღნიშნული სახელმწიფო ინტერესებისა და საბიუჯეტო სახსრების სწრაფი დაკმაყოფილების მიზნით აიხსნება, თუმცა სახელმწიფო შემსყიდველების მხრიდან იმის გათვალისწინება ნაკლებად ხდება, რომ საბიუჯეტო სახსრების სწორად და სწრაფად მართვასთან ერთად არანაკლებ მნიშვნელოვანია ბიზნესის ხელშეწყობა და მხარდაჭერა.

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში უამრავი პრობლემის არსებობის მიზეზი საკანონმდებლო რეგულაციის ნაკლებობაა. სსკ-ში არსებული ზოგადი ნორმები ვერ ახდენს სრულ და ამომწურავ რეგულირებას. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ხელშეკრულების შესრულების გარანტიიდან

გამომდინარე ურთიერთობების პრობლემატიკა. სწორედ ამ სახის გარანტიებს უკავშირდება ყველაზე მეტი პრობლემა, რომელსაც ნაშრომში დეტალურად განვიხილავთ და გადაჭრის გზებსაც შემოგთავაზებთ.

ნაშრომის მიზანია საბანკო გარანტიათა მიმართ სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობითა თუ სასამართლო გადაწყვეტილებებით დადგენილი ძირითადი საკითხების ანალიზი. შეფასებულია საქართველოს სასამართლო გადაწყვეტილებები საერთაშორისო პრაქტიკასთან მიმართებით. საერთაშორისო და ქართული პრაქტიკის ანალიზის შედეგად წარმოდგენილია რეკომენდაცია იმ პრობლემების აღმოფხვრის მიზნით, რომელიც ამ ინსტიტუტის არსებობას და არაერთგვაროვან მიდგომას უკავშირდება.

ნაშრომში მიმოხილულია სასამართლო გადაწყვეტილებები, რომლებიც დაკავშირებულია ბენეფიციართა მიერ საკუთარი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებასთან. ასევე, ვრცელი ნაწილი ეთმობა არამართხომიერ მოთხოვნებთან დაკავშირებული სხვადასხვა ქვეყნის სასამართლო გადაწყვეტილებების ანალიზს. აღსანიშნავია, რომ ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში ბენეფიციარის მიერ უფლების ბოროტად გამოყენებასთან დაკავშირებით, მხოლოდ რამდენიმე გადაწყვეტილებაში იქნა მითითებული. შესაბამისად, აუცილებელია შედარებით სამართლებრივი ანალიზის გაკეთება.

ნაშრომის პირველი და მეორე თავი საბანკო გარანტიის, როგორც მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალების მიმოხილვასა და ისტორიული განვითარების ეტაპებს ეხება. განხილულია, საბანკო გარანტიის გამოყენების არსი და მიზანი.

მესამე თავში დეტალურადაა მითითებული საბანკო გარანტიის რეგულირების წყაროები. მათ შორის, მათი ამომწურავი რეგულირების საკითხები უნიფიცირებული წესების, კონვენციისა და მატერიალური სამართლის მიხედვით.

ნაშრომის მეოთხე თავი საბანკო გარანტიის განმარტებას ეხება, სადაც ადგილი ეთმობა უნიფიცირებულ წესებსა და საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში არსებულ გარანტიის შედარებით სამართლებრივ დეფინიციას.

მეხუთე თავი საგარანტიო ურთიერთობის მონაწილეებს ეხება. გარანტი, პრინციპალი და ბენეფიციარი საგარანტიო ურთიერთობის ძირითადი სუბიექტები არიან. განსაკუთრებულ შემთხვევებში ასევე, შეიძლება ჩაერთოს კონტრგარანტი. გარანტი, როგორც განსაკუთრებული პასუხისმგებლობის მქონე სუბიექტი სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობით, მხოლოდ ფინანსური ინსტიტუტი შეიძლება იყოს. სსკ-ს მიხედვით, გარანტი შეიძლება იყოს ბანკი, სადაზღვევო კომპანია და სხვა საკრედიტო ორგანიზაცია. ამ დანაწესის მიუხედავად, სახელმწიფო შესყიდვებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში სადაზღვევო კომპანია, როგორც გარანტი მიუღებელი აღმოჩნდა ქართველი

სახელმწიფო შემსყიდველებისათვის. ამ თავში საუბარია სახელმწიფო შემსყიდველების მიერ დადგენილი არასწორი პრაქტიკისა და საქართველოს კონკურენციის სააგენტოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შესახებ.

მეექვსე თავი ეხება საბანკო გარანტიის სტრუქტურას. საერთაშორისო პრაქტიკაში გამოიყენება ორი სახის გარანტიის სქემა, რომელთა სტრუქტურა დეტალურადაა განხილული ამ თავში.

მეშვიდე თავი გარანტიის სამართლებრივ ბუნებას და უზრუნველყოფის ამ საშუალების სხვა მსგავს ურთიერთობებთან შედარებას ეხება. გარანტია თავისი ბუნებით ყველაზე ახლოს დგას თავდებობისა და აკრედიტივის ხელშეკრულებებთან. შესაბამისად, მათი შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი ნაშრომის მიზნებიდან გამომდინარე მისი მნიშვნელოვანი ნაწილია.

ნაშრომის მერვე, მეცხრე და მეათე თავი საბანკო გარანტიის ურთიერთობის ძირითად პრინციპებს ეხება. კერძოდ, განხილულია გარანტიის დამოუკიდებლობის, დოკუმენტურობისა და „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპები. საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების პროცესში ამ პრინციპების დაცვა აუცილებელია.

მეთერთმეტე და მეთორმეტე თავები საბანკო გარანტიის სხვადასხვა ნიშნით კლასიფიკაციას ეხება. მეთერთმეტე თავში, მოცემულია გარანტიის დიფერენცირება უზრუნველყოფილი ვალდებულების შინაარსის მიხედვით, ხოლო მეორე თავი მოიცავს გარანტიათა დიფერენცირებას მოთხოვნის წარდგენისა და გადახდის მექანიზმის შესახებ.

მეცამეტე, მეთოთხმეტე და მეთხუთმეტე თავები გარანტიისათვის საგარანტიო მოთხოვნის წარდგენის წესს და მისი შემოწმების ვალდებულებას ეხება. ამ თავში მნიშვნელოვანი ნაწილი (**დათმობილი აქვს**) ეთმობა საგარანტიო ვადასა და გარანტიის პირობებს. ასევე, განხილულია საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძვლები.

მეჩვიდმეტე, მეთვრამეტე, მეცხრამეტე თავებში განხილულია არამართხომიერი მოთხოვნა, როგორც საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი. განხილულია არამართხომიერი მოთხოვნის განმარტება და სხვადასხვა ქვეყნის სასამართლო გადაწყვეტილებებით დადგენილი პრაქტიკა ამგვარი მოთხოვნის იმპერატიულად უარყოფასთან დაკავშირებით. მეოცე თავი გარანტიის რეგულირების კეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვის ვალდებულებას ეხება.

ოცდამეერთე თავში განხილულია არაკანონიერი მოთხოვნის უარყოფის სავალდებულობის შესახებ.

ოცდამეორე თავი არამართხომიერი მოთხოვნის რეგულირების პროცესში სასამართლოს ჩართულობასა და დროებითი/სარჩელის უზრუნველყოფის

ღონისძიების გამოყენებას ეხება. ამ მიზნით განხილულია საქართველოს, აშშ-ს, ინგლისისა და გერმანიის სასამართლო პრაქტიკა.

ოცდამესამე თავი საბანკო გარანტიებთან დაკავშირებული პრობლემატიკის მიმოხილვასთან არის დაკავშირებული. ამ მიზნით განხილულია საავანსო უზრუნველყოფისა და ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიების სპეციფიკა და ქართული სასამართლო პრაქტიკა.

ნაშრომის ოცდამეოთხე თავი გარანტის მიერ გადახდილი თანხის რეგრესის წესით ანაზღაურებას ეხება.

დასკვნით ნაწილში მოცემულია ნაშრომში განხილული პრობლემების აღმოფხვრის მიზნით გასატარებელი რეკომენდაციები. ნაშრომს ერთვის საგარანტიო რეგულირების რეკომენდაციის წესი, რომელიც შეიძლება დადგინდეს აუცილებელი საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელებამდე.

ნაშრომის კვლევის მეთოდოლოგიური საფუძველია ზოგად სამეცნიერო და სპეციალური მეთოდები. ძირითადად არჩეული იქნა ისეთი მეთოდები, რომლებიც გამოიყენება როგორც თეორიული, ასევე ემპირიული კვლევისთვის. კერძოდ: შედარების, ანალიზის, სინთეზის, ანალოგიის, ინდუქციის და დედუქციის მეთოდები.

შედარების მეთოდის გამოყენებით მოხდა შედარება სხვადასხვა სამართლებრივი სისტემების მქონე ქვეყნების კანონმდებლობაში გათვალისწინებული საკვლევი საკითხის რეგულირების წესსა და საქართველოს კანონმდებლობაში არსებულ ანალოგიურ ინსტიტუტს შორის. ამ მეთოდის გამოყენებით გამოვლენილი სხვაობა და მსგავსება მოთხოვნამდე გარანტიის შესახებ საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების N458-ის, N758-ის, სახელშეკრულებო გარანტიათა უნიფიცირებული წესების, კონვენციისა და სსკ-ს სახელშეკრულებო სამართლის თავში საბანკო გარანტიის მომწესრიგებელ ნორმებს შორის.

ანალიზის მეთოდი გამოყენებულ იქნა უნიფიცირებული წესების, კონვენციისა და სსკ-ს საბანკო გარანტიათა მარეგულირებელი ნორმების კვლევისთვის. ანალიზის შედეგად დავადგინეთ საბანკო გარანტიის მოთხოვნის წარდგენის პროცედურის სპეციფიკა, ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი მოთხოვნის შემოწმება, გარანტის მიერ მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძვლები და პროცედურა, პრინციპალის ჩართვა საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის მართვის პროცესში, გარანტის მიერ გადახდილი თანხის რეგრესის უფლება პრინციპალის მიმართ. ამ პროცედურის ამომწურავი შესწავლა შესაძლებელი გახდა ანალიზის მეთოდის გამოყენებით. თითოეული საკითხის ანალიზმა უზრუნველყო საკვლევი თემის შესწავლა.

სინთეზის მეთოდით მოხდა კვლევის საკითხთან დაკავშირებით ერთიანი ხედვის ჩამოყალიბება. ანალიზის შედეგად მიღებული ცოდნა ამ მეთოდის გამოყენებით ერთ კონტექსტში მოთავსდა და მხოლოდ ამის შემდგომ გახდა შესაძლებელი ერთიანი სურათის მიღება.

ინდუქციის მეთოდმა უზრუნველყო ქართული თუ სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობის, კანონქვემდებარე აქტებისა და სასამართლო პრაქტიკის შედეგად მიღებული ანალიზის შედეგად სხვადასხვაგვარი დასკვნებისა და რეკომენდაციების ჩამოყალიბება. დედუქციის მეთოდით დადგინდა, კვლევის ყოველი კომპონენტი გამომდინარეობდა თუ არა მთავარი აზრიდან.

ამ კვლევის მეთოდების გამოყენების შედეგად საერთაშორისო ხასიათის მომწესრიგებელი ნორმების ზოგადი დებულებებიდან, გამოკვლეული პრაქტიკიდან და საქართველოს კანონმდებლობიდან გამომდინარე, კვლევისთვის საჭირო ნორმების განსჯის შედეგად ძირითადი პრობლემების იდენტიფიცირება გახდა შესაძლებელი და მათი აღმოფხვრის წესი დადგინდა. ამ მეთოდების გამოყენებით შესაძლებელი გახდა, საკვლევი საკითხის დეტალური და ამომწურავი გამოკვლევა, დადასკვნების გაკეთება, რომლის პრაქტიკაში გამოყენება უკვე არსებული და ფესვგამდგარი მრავალრიცხოვანი პრობლემის აღმოფხვრის წინაპირობაა.

1. საბანკო გარანტია, როგორც მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალება

1.1. მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებების გამოყენების მიზანი და არსი

სახელშეკრულებო ურთიერთობები მხარეთა ნდობაზე არის აგებული. კრედიტორი, რომელიც პირველი ასრულებს ნაკისრ ვალდებულებას, ყოველთვის ვერ განჭვრეტს იმას, თუ როგორ წარიმართება მომავალში ვალდებულების შესრულება. კრედიტორი იმედოვნებს, რომ მოვალე ვალდებულებას შეასრულებს, თუმცა შესაძლებელია არსებული ნდობა გაუცრუვდეს. მოვალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის რისკი ყოველთვის არსებობს. შესაბამისად, ნდობა ყოველთვის არასაკმარისია რისკის, პრევენციისა და მისი რეალიზაციის შემთხვევაში, კრედიტორის მოთხოვნის დაკმაყოფილების უზრუნველყოფისათვის.²⁰ ამ რისკების შემცირებისა და საფრთხის თავიდან აცილების გამო გამოიყენება უზრუნველყოფის სხვადასხვა საშუალებები, რომლებიც წინასწარ უზრუნველყოფს კრედიტორის ქონებრივ

²⁰ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 539.

ინტერესსა და ვალდებულების ჯეროვანი შესრულების სხვადასხვა გარანტიას ქმნის.²¹

მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებების გამოყენების მიზანია მოვალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში დამატებითი საშუალებებით მოახდინონ კრედიტორის მოთხოვნის დაკმაყოფილება. უზრუნველყოფა არის კრედიტორისათვის მინიჭებული უფლება, მოვალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში დაიკმაყოფილოს თავისი მოთხოვნა უზრუნველყოფის საგნის რეალიზაციის ან სხვაგვარად გამოყენების გზით.²²

უზრუნველყოფის საშუალებების უპირველესი მიზანია კრედიტორის ინტერესების დაცვა. ისინი მტკიცე ფუნდამენტს ქმნიან კერძო სამართლებრივი ურთიერთობების სტაბილურობისა და სანდოობისათვის. იმის განცდა, რომ ნაკისრი ვალდებულება აუცილებლად შესრულდება, ეკონომიკური აქტიურობის, ინვესტიციების მოზიდვის და მდგრადი განვითარების მნიშვნელოვანი წინაპირობაა.²³ შესაბამისად, გარანტიის მარეგულირებელი ფუნქციონირებადი და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი სისტემის არსებობა უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა.

საბაზრო ეკონომიკის პირობებში აუცილებელია ხელშეკრულების მხარეთა შორის ნდობის არსებობა. იგი ეკონომიკური აქტიურობის წინაპირობად შეიძლება იქცეს, თუმცა ნდობის გარდა ხელშეკრულების მხარეებს სხვა დამატებითი გარანტიებიც სჭირდებათ. შესაბამისად, მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებათა არსებობის ერთ-ერთი მიზანი სწორედ ამაში მდგომარეობს.²⁴

მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებებიდან გამომდინარე მოთხოვნის უფლება კრედიტორს წარმოეშვება მხოლოდ მაშინ, როდესაც მოვალე დაარღვევს ვალდებულებას. ეს უზრუნველყოფის ღონისძიება აძლევს უფლებას კრედიტორს უზრუნველყოფის გამცემისაგან მოითხოვოს მოთხოვნის დაკმაყოფილება, ან მოთხოვნა უზრუნველყოფის საშუალებაზე მიმართოს და მისი რეალიზაციის საშუალებით დაიკმაყოფილოს კუთვნილი მოთხოვნა.²⁵

სსკ-ში გაბნეულად არის განთავსებული უზრუნველყოფის სხვადასხვა საშუალებები. კერძოდ, სანივთო სამართლებრივი საშუალებები: იპოთეკა და გირავნობა სანივთო სამართლის წიგნში არის გათვალისწინებული.

²¹ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 540.

²² ახვლედიანი ზ., ვალდებულებითი სამართალი, 1999, 76.

²³ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის საშუალება, 2012, 35.

²⁴ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 36.

²⁵ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 540.

მოთხოვნის უზრუნველყოფის ვალდებულებით - სამართლებრივი დამატებითი საშუალებები ვალდებულებითი სამართლის ზოგად ნაწილში, ხოლო თავდებობა და საბანკო გარანტია სახელშეკრულებო სამართლის კერძო ნაწილშია მოთავსებული.²⁶

1.2. საბანკო გარანტია, როგორც უზრუნველყოფის საშუალება

საბანკო გარანტია ხელშეკრულების მხარეთა მოთხოვნის უზრუნველყოფის ფართოდ გავრცელებული საშუალებაა. იგი უმეტესად გამოიყენება იმ შემთხვევაში, როდესაც სახელშეკრულებო ვალდებულების შესრულების მიმართ კრედიტორის განსაკუთრებული ინტერესი არსებობს. ასეთად შეიძლება მიჩნეული იქნეს საინვესტიციო, საერთაშორისო ნასყიდობისა თუ სამშენებლო ხელშეკრულებები.²⁷

საბანკო გარანტია კრედიტორის მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებაა, სადაც ბანკი, სადაზღვევო კომპანია და სხვა საკრედიტო ორგანიზაცია კისრულობს ვალდებულებას მოახდინოს კრედიტორის მოთხოვნის დაკმაყოფილება მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში. გარანტია კრედიტორის მოთხოვნის დაკმაყოფილების ყველაზე სწრაფ და ძვირ საშუალებად მიიჩნევა.²⁸

საბანკო გარანტიის თავისებურება ისაა, რომ გარანტი კისრულობს პასუხისმგებლობას კონკრეტული შედეგის დადგომის ან ზიანის თავიდან აცილების მიზნით გასცეს თანხა, ისე რომ მას პირადად არ მიუძღვის ბრალი ამაში. გარდა ამისა, ის არ არის ვალდებული მოვალის ნაცვლად შეასრულოს ვალდებულება, მას მხოლოდ ფულადი თანხის გადახდა ევალება.²⁹

საბანკო გარანტია განსაკუთრებულად მიმზიდველი და ხელსაყრელი ბენეფიციარისათვის. მნიშვნელოვანი რისკები საბანკო გარანტიიდან არ გამომდინარეობს. ამ ურთიერთობის სხვა მონაწილეებთან შედარებით მას საკმაოდ ძლიერი სამართლებრივი პოზიცია აქვს.³⁰

გერმანელი მეცნიერების მოსაზრებით, ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის საშუალებას ორი ძირითადი მიზანი გააჩნია: ა) მოახდინოს მოვალის სტიმულირება ვალდებულების შესრულებისათვის,

²⁶ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 15.

²⁷ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 204.

²⁸ ლიპარტია ნ., სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, N4 (52), 2016, 123.

²⁹ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 205.

³⁰ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 568.

2) გარანტირებული გახადოს კრედიტორის ქონებრივი ინტერესის დაცვა.³¹

2. საბანკო გარანტიის ისტორიული განვითარება

საბანკო გარანტია, როგორც კრედიტორის უზრუნველყოფის საშუალება მეოცე საუკუნეში იქნა განვითარებული, თუმცა მისი პირველი ჩანასახი რომის სამართალშიც არსებობდა, როდესაც *constitutum debiti alieni* მესამე პირის ვალის, როგორც ვალდებულების გარანტიის, განსაკუთრებული ფორმის დადასტურების შესაძლებლობის განსაკუთრებული შემთხვევა იყო. ამ შემთხვევაში ბანკირი – *Argentarius*, თავისუფალ ფორმაში, საკუთარ თავზე იღებდა მისი კლიენტის მოვალეობას მესამე პირისათვის კლიენტის ვალის გადახდის შესახებ.³²

ვალდებულება ფულადი თანხით ან სასარგებლო ნივთების სახით უნდა ყოფილიყო წარმოდგენილი. დაიშვებოდა არა მარტო საკუთარი ვალის (*constitutum debiti proprii*), არამედ მესამე პირის ვალის (*constitutum debiti alieni*) დადასტურება, რაც ვალდებულების შესრულების გარანტიის თავისებური ფორმაა. ლეცეპტუმ არგენტარიი – (*constitutum debiti alieni*) განსაკუთრებული შემთხვევა იყო, როცა ბანკირი (არგენტატიუს) თავისუფალ ფორმაში, საკუთარ თავზე იღებდა მისი კლიენტის ვალის გადახდას მესამე პირის მიმართ. ბანკირი ვალდებულების შესრულებისათვის პასუხს აგებდა სპეციალური სარჩელის – *actio recepticia* საფუძველზე. თანაც *constitutum*-საგან განსხვავებით, ბანკირის პასუხისმგებლობა არ იყო დამოკიდებული კლიენტის მხარეზე, ვალის ჭეშმარიტ არსებობაზე.³³

გარანტიის თანამედროვე ხელშეკრულების საფუძველად, მიიჩნევენ რომის სამართლის ინსტიტუტს *promissio Indemnitas*, რომლითაც გარანტი (*promittent*) რისკის აღების მიზნით კისრულობდა დამოუკიდებელ ვალდებულებას.³⁴

უზრუნველყოფის ამ საშუალების საკმაოდ დიდი წარსულის მიუხედავად, მისი ფართოდ გამოყენება მეოცე საუკუნეში დაიწყო და დღემდე ხორციელდება. საბანკო გარანტია, როგორც უზრუნველყოფის საშუალება 1960-იანი წლების შუა

³¹ გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2012, 225.

³² გარიშვილი მ., ხოფერია მ., „რომის სამართლის საფუძვლები, 2010, 240.
<http://www.library.court.ge/upload/xoferia-garishvili-romi.pdf> 23.09.2017.

³³ ჭიპაშვილი ნ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, სადისერტაციო ნაშრომი, 2015, 12.

³⁴ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, სქოლიო 258, ციტირებულია „Weber, Kreditsicherungsrecht, S, 129.

პერიოდიდან გამოჩნდა ამერიკის ადგილობრივ ბაზარზე, თუმცა 1970-იანი წლებიდან იგი ფართოდ გამოიყენება საერთაშორისო საბანკო პრაქტიკაში.³⁵

ირანის რევოლუციის შემდგომ, 1979-80 წლებში არამართლზომიერი მოთხოვნების პირველი დიდი შტურმი განხორციელდა ირანის მთავრობის მხრიდან, რასაც სხვადასხვა ქვეყანაში მრავალრიცხოვანი სასამართლო პროცესი მოჰყვა. 80-იანი წლები შეიძლება შეფასებული იქნას, როგორც გარანტიების მიმართ გამოყენებადი სამართლის განვითარების პერიოდი, რომელიც შეიქმნა სასამართლოების მიერ პრეცედენტული გადაწყვეტილებების შექმნით.³⁶

ამჟამად დამოუკიდებელი საბანკო გარანტიები ფართოდ არის გავრცელებული და მათი გამოყენება სწრაფად იზრდება. გარანტია გამოიყენება ისეთი სახელშეკრულებო ურთიერთობების უზრუნველსაყოფად, რომელიც დაკავშირებულია საქონლის მიწოდებასთან ან სამშენებლო სამუშაოების შესრულებასთან.³⁷ თანამედროვე სამყაროში არანაირი სერიოზული საერთაშორისო ეკონომიკური ოპერაცია აღარ ტარდება რომელიმე სახის საბანკო გარანტიის გარეშე. გარდა ამისა, იზრდება მათი გამოყენება შიდა ბაზრებზეც.³⁸ საქართველოში საბანკო გარანტია ხშირად გამოიყენება სახელმწიფო ტენდერების ჩატარების ან სახელმწიფო შეკვეთების განხორციელებისას.³⁹

კრედიტორის მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით, ფართოდ გამოიყენებული ძლიერი მექანიზმი აუცილებლად საჭიროებდა რეგულირების წესების შექმნას.

2.1. საბანკო გარანტიის განვითარების ეტაპები საქართველოში

საბანკო გარანტია, როგორც მოვალის მიერ ნაკისრი ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის მექანიზმი, დიდი ხანია ცნობილია სამოქალაქო სამართლისათვის. ასეთი სახით არსებობდა იგი საბჭოთა პერიოდის ქართულ კანონმდებლობაში.

1964 წლის **სსრ** სსკ-ის 205-ე მუხლის მიხედვით გარანტია ფაქტიურად თავდებობის სახესხვაობას წარმოადგენდა⁴⁰ და მათ შორის, მხოლოდ ის განსხვავება იყო, რომ გარანტად ქონებრივ ურთიერთობებში შეიძლება

³⁵ Bertrams R., Bank Guarantees in International trade, 3rd ed., Kluwer law international, 2004, 1.

³⁶ Kayembe G.I., the Fraud Exception in Bank, 2002, 9.

³⁷ Kayembe G.L., The Fraud Exception in Bank Guarantee, 2008, 1.

³⁸ ხოტენაშვილი პ., საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, 2003, 327.

³⁹ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 204.

⁴⁰ სსრ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 197-ე მუხლი.

გამოსულიყო მხოლოდ ამა თუ იმ ორგანიზაციის ზემდგომი ორგანო, იმ დროს, როდესაც თავდებად გამოსვლის უფლება გააჩნდა ნებისმიერ პირს.⁴¹

ახალ სამოქალაქო კოდექსში საბანკო გარანტიის რეგულირება ოცდამეერთე თავში მოთავსებული ნორმების საფუძველზე ხდება. სსკ-ის საბანკო გარანტიის მარეგულირებელ ზოგადი ხასიათის ნორმებს ითვალისწინებს, რომელიც მის თავდაპირველ რედაქციაში იყო მოქცეული. გასული საუკუნის 90-იანი წლების ქართული საბანკო სისტემის, საბანკო ურთიერთობების რაოდენობისა და პრაქტიკის გათვალისწინებით კოდექსის ნორმები სრულად პასუხობდა მის თანამედროვე გამოწვევებს. სამწუხაროდ, ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებისა და სამეწარმეო ბრუნვის გაზრდის მიუხედავად, კანონმდებლობაში შესაბამისი ცვლილებები არ განხორციელებულა. ზოგადი და მოძველებული საკანონდებლო ნორმების ანალიზი და განზოგადება სასამართლო პრაქტიკის საფუძველზე ხორციელდება. მიუხედავად იმისა, რომ სამოქალაქო კოდექსში ცვლილებები ნაკლებად იქნა შეტანილი, რამდენიმე აქტმა გაითვალისწინა საბანკო გარანტიების შესახებ ჩანაწერი. ისინი შეიძლება სპეციალურ კანონებად მივიჩნიოთ, რომლებიც შესაბამისი რეგულირების სფეროს მიზნებისთვის სპეციალურ მოთხოვნებს განსაზღვრავს, აზუსტებს რა საბანკო გარანტიებთან დაკავშირებით სსკ-ს ზოგადნორმებს.⁴²

(საქართველოს სინამდვილეში) ქართულ რეალობაში საბანკო გარანტიის გამოყენების სიმრავლე და გააქტიურება გამოიწვია სახელმწიფო შესყიდვებთან დაკავშირებულ ურთიერთობაში გარანტიის სავალდებულო გამოყენებამ.⁴³

2005 წლიდან გარანტიათა გამოყენების რიცხვი განსაკუთრებით გაიზარდა. ვინაიდან, სახელმწიფო შესყიდვებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში სავალდებულო გახდა მათი გამოყენება.⁴⁴ გარანტიის გამცემი სუბიექტი ყოველთვის ძლიერი ფინანსური ინსტიტუტია, როგორცაა ბანკები და სადაზღვევო კომპანიები, რომელთა სიტყვას ავტორიტეტიც და ფასიც აქვს.⁴⁵

სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების უზრუნველყოფა, ბენეფიციარისათვის მხოლოდ ამგვარი ფინანსური სუბიექტის მიერ გაცემული საშუალებით, არის მისაღები. გარანტიით ხდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გასული საავანსო ანგარიშსწორების თანხის ან სხვაგვარი ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფა. გარანტიით უზრუნველყოფილი ვალდებულების შესრულების ინტერესი უმეტეს შემთხვევაში ძალიან მაღალია,

⁴¹ ხოტენაშვილი პ., საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, 2015, 7.

⁴² ფოფხაძე გ., საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 8.

⁴³ ლიპარტია ნ., სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, N4 (52), 2016, 124.

⁴⁴ ლიპარტია ნ., სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, N4 (52), 2016, 124.

⁴⁵ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 204.

ვინაიდან, შემსყიდველი მოტივირებულია ვადაში და ჯეროვნად შესრულებული ვალდებულება მიიღოს. დარღვევის შემთხვევაში საბანკო გარანტიის მოთხოვნა და მისი რეგულირება საკმაოდ მკაცრ კონტროლს ექვემდებარება. მათ შორის, სასამართლოს, საგამომიებო ორგანოს,⁴⁶ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურისა თუ სხვა უფლებამოსილ პირთა მხრიდან.⁴⁷

რამდენიმე წლის წინ საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის განხორციელებისა თუ მართვასთან დაკავშირებული ქართული სასამართლო პრაქტიკა ძალიან მწირი იყო. სასამართლო გადაწყვეტილებები ხშირად ერთმანეთის მსგავსია და მოთხოვნის სრულად დაკმაყოფილებას უჭერდა მხარს, მაშინაც როდესაც უზრუნველყოფილი მოთხოვნა სრულად შესრულდა ან მოთხოვნის წაყენება განხორციელდა ხელშეკრულების პირობების დარღვევითა თუ უგულვებელყოფით.

3. საბანკო გარანტიის რეგულირების წყაროები

საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიებთან დაკავშირებული პრობლემების დაგროვების გამო აუცილებელი გახდა მარეგულირებელი წესების შექმნა და დახვეწა. საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ შეიქმნა სხვადასხვა სახის უნიფიცირებული წესები, რომელიც მიმართული იყო საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობებში გამოყენებადი ინსტრუმენტების რეგულირების მიზნით.⁴⁸ მაგ. აკრედიტივთან დაკავშირებული უნიფიცირებული წესები,⁴⁹ სახელშეკრულებო გარანტიების უნიფიცირებული წესები,⁵⁰ უპირობო გარანტიათა უნიფიცირებული წესები⁵¹ დასაერთა შორის ორეზერვული აკრედიტივების წესები.⁵²

საბანკო გარანტიათა მარეგულირებელ უნიფიცირებულ წესებზე მუშაობა გასული საუკუნის 70-იან წლებში იქნა დაწყებული.⁵³ საერთაშორისო სავაჭრო პალატის საბანკო და კომერციული პრაქტიკის კომისიამ დაიწყო უნიფიცირებული წესების შემუშავება, რის შედეგადაც უნდა მომხდარიყო სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობის ჰარმონიზება და საერთაშორისო საბანკო

⁴⁶ განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ საქმე ეხება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გასული სახსრების ხარჯვას. საგამომიებო ორგანო იკვლევს თანხის მიზნობრივად ხარჯვის ფაქტს.

⁴⁷ ლიპარტია ნ., სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, N4 (52), 2016, 124.

⁴⁸ Hugo C.F., The Law Relating to Documentary Credits from a South African Perspective with Special Reference to the Legal Position of the Issuing and Confirming, 1997, 75.

⁴⁹ UCP N500, UCP N600

⁵⁰ Uniform Rules for Contract Guarantees - URCCG.

⁵¹ The Uniform Rules for Demand Guarantees - URDG

⁵² The International Standby Practices - ISP98.

⁵³ 1978 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ იქნა შემუშავებული, რომელიც გამოქვეყნდა ამავე პალატის N325-ე პუბლიკაციით.

სისტემაში არსებულ ტერმინთა განმარტება.⁵⁴ სამუშაო ჯგუფის მიერ 1978 წელს შეიქმნა სახელშეკრულებო გარანტიათა უნიფიცირებული წესები.⁵⁵

მოგვიანებით მიღებული იქნა მოთხოვნამდე გარანტიების შესახებ უნიფიცირებული წესები,⁵⁶ რომელიც ფართოდ გამოიყენებოდა საერთაშორისო თუ ადგილობრივ კომერციულ ურთიერთობებში. დღევანდელი გადასახედიდან ნათელია, რომ URDG N458 მრავალ ბუნდოვან ნორმას შეიცავდა და საბანკო გარანტიის მიმართ ნდობის გაღრმავება ვერ უზრუნველყო.⁵⁷

მოგვიანებით, სამუშაო ჯგუფის მუშაობის შედეგად შეიქმნა URDG N758-ე რედაქცია.⁵⁸ თუმცა ამ უკანასკნელის მიღება არ ნიშნავს მის წინამორბედთა გაუქმებას. უნიფიცირებული წესები ე.წ. soft law-ს სახელით ცნობილი მიდგომაა, რომელიც არაფერს ავალდებულებს მხარეს. მხოლოდ სთავაზობს მათ რეგულირების ახალ ფორმებს და აძლევს საშუალებას თვითონ შეაფასონ მისი აკვარგანობა.⁵⁹ ურთიერთობის მონაწილეების მიერ დამოუკიდებლობის პრინციპიდან გამომდინარე შეიძლება URDG N758-ის გამოყენება, თუკი გარანტიაში პირდაპირ არ არის გათვალისწინებული, რომ მის მიმართ გამოიყენება სხვა წესები.⁶⁰

უნიფიცირებული წესები სარეკომენდაციო ხასიათისაა და საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობების განვითარების ხელშეწყობის მიზნით იქნა შემუშავებული. ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარების შესაბამისად, პერიოდულად ხდება მათი გადაამუშავება და განახლება.

უნიფიცირებული წესების შექმნის ერთ-ერთი საფუძველი ამ ინსტრუმენტის გამოყენება იყო ისეთ ურთიერთობებში, სადაც ხელშეკრულების

⁵⁴ Parsons P.J. Commercial Law Note: ICC (International Chamber of Commerce) Uniform Rules for Contract Guarantees, April 1979, 226.

⁵⁵ The Uniform Rules for Contract Guarantees URDG გამოქვეყნდა N325-ე პუბლიკაციით.

⁵⁶ URDG N458 მიღებულია საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ 1992 წელს და ძალაშია 1993 წლიდან. უნიფიცირებული წესები უნდა იქნეს გამოყენებული იმ ვალდებულებების მიმართ, რომელიც მოთხოვნამდე გარანტიებიდან გამომდინარეობს. აღნიშნული ვალდებულების საფუძველზე გარანტიის გამცემი ვალდებულია გადაიხადოს თანხა წერილობითი მოთხოვნის და გარანტიაში მითითებული დოკუმენტაციის წარდგენის შემთხვევაში.

⁵⁷ ჭიპაშვილი ნ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, 2015, 12.

⁵⁸ 2007 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის საბანკო კომისიამ დაიწყო მოთხოვნამდე გარანტიათა უნიფიცირებული წესების რევიზია. ამ პროცესის დასრულების შემდგომ მიღებული იქნა ახალი წესები, რომელიც გამოქვეყნდა 2009 წელს N758 პუბლიკაციით და ძალაშია 2010 წლის 01 ივლისიდან.

⁵⁹ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 24.

⁶⁰ Chami G. – Demand Guarantees As per latest rules: URDG N758. What is new and how to operate between the rules. <https://fgm.usj.edu.lb/pdf/a122010.pdf>. ბოლოშემოწმებისთარიღი 07.07.2017.

მხარეები სხვადასხვა ქვეყნის რეზიდენტები იყვნენ. საკითხის რეგულირება უნდა განხორციელებულიყო მათ მიერ წინასწარ შედგენილი სახელშეკრულებო ნორმების საფუძველზე, თუმცა განსხვავებული სამართლებრივი სისტემის არსებობა და სახელშეკრულებო ნორმათა განსხვავებული განმარტება დავის საგნის საფუძველი ხდებოდა.⁶¹ უნიფიცირებული წესების მიღებით მხარეებს მიენიჭათ უფლებამოსილება, მათი ინკორპორირება მოეხდინათ ხელშეკრულებაში ან განესაზღვრათ ისინი, როგორც ხელშეკრულების მიმართ გამოყენებადი სამართალი.⁶²

3.1. სახელშეკრულებო გარანტიათა უნიფიცირებული წესები N 352

სახელშეკრულებო გარანტიათა უნიფიცირებული წესები მხარეთათვის სავალდებულოა არაა და მათი გამოყენება მხოლოდ მხარეთა თანხმობის შემთხვევაშია შესაძლებელი. ამის შემდგომ ისინი ხელშეკრულების არსებით ნაწილს წარმოადგენენ და მხარეთა შორის რეგულირება მათი გათვალისწინებით უნდა განხორციელდეს. წესების პირველი მუხლი განმარტავს: „ეს წესები გამოიყენება ყველა გარანტიისა⁶³ და მსგავსი ვალდებულების მიმართ, რომელიც იწოდება როგორც გარანტია, რომელიც მიუთითებს, რომ შეიძლება დარეგულირდეს სატენდერო, შესრულების დაგადახდის გარანტიათა საერთაშორისო სავაჭრო პალატის უნიფიცირებული წესების⁶⁴ შესაბამისად, დამხარეთა მიერ სავალდებულოა, თუ საწინააღმდეგო არ არის მითითებული გარანტიის პირობებში.“ იმისათვის, რომ ამ წესებით მოხდეს ურთიერთობის რეგულირება, აუცილებელია თავად გარანტია შეიცავდეს მითითებას ამ წესების გამოყენებაზე.⁶⁵

URCG-ის შექმნის მიზანი ხელშეკრულების მხარეთა შორის ბალანსის შექმნა და მხარეთა უფლებებისა და მოვალეობების განმარტება იყო, რათა აცილებული ყოფილიყო მხარეთა შორის დავები და მათ მოეხდინათ სახელშეკრულებო ურთიერთობაში გამოყენებულ გარანტიათა რეგულირების წესების განსაზღვრა.⁶⁶

წესების მეორე მუხლი განსაზღვრას შემდეგ დეფინიციებს: „სატენდერო გარანტია,“ „ხელშეკრულების შესრულების გარანტია,“ „გადახდის გარანტია,“

⁶¹ ჭიკაშვილინ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, სადისერტაციო ნაშრომი, 2015, 13.

⁶² ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 24.

⁶³ ტექსტში მითითებული გარანტია მოიხსენება: Guarantee, Bond, Indemnity, Surety.

⁶⁴ იგულისხმება თავად ეს წესები, რომელიც N325-ე პუბლიკაციით იქნა გამოქვეყნებული.

⁶⁵ Hinchey J.W., King and Spalding, “Guarantees of Performance” Atlanta, Georgia, 1998, 17.

⁶⁶ Kelly- Louw M., Selective legal Aspects of Bank Guarantee, 2008, 47.

„პრინციპალი,“ „ბენეფიციარი,“ „გარანტი,“ „შემსრულებელი მხარე“. უნიფიცირებული წესები არ განსაზღვრავს გარანტიის ბუნებას და არ განმარტავს მას. ამასთან, არითვალისწინებს გარანტიის სამართლებრივი ბუნების შინაარს. კერძოდ, დამოუკიდებელია იგი თუ აქცესორული.⁶⁷

უნიფიცირებული წესები იცავს პრინციპალის ინტერესებს არამართლზომიერი მოთხოვნისგანხორციელების შემთხვევაში. იგი არ ითვალისწინებს უპირობო საბანკო გარანტიის არსებობას, რომელიც პირველივე მოთხოვნისთანავე და სამართლებრივი საფუძვლის დადასტურების გარეშე შეიძლება იქნეს მოთხოვნილი ბენეფიციარის მიერ. პრინციპალის ინტერესების უკეთ დაცვისათვის წესები ითვალისწინებენ მოთხოვნისათვის სავალდებულო დოკუმენტაციის დართვის ვალდებულებას. კერძოდ, მოთხოვნას უნდა დაერთოს „სასამართლოს ანარბიტრაჟის გადაწყვეტილება,“ ან პრინციპალის დასტური მოთხოვნისა და მისი ოდენობის დადასტურების შესახებ.

მტკიცების ასეთი მაღალი სტანდარტი, ერთი მხრივ, პრინციპალის ინტერესების დაცვას ემსახურებოდა, თუმცა ბენეფიციარისათვის მოთხოვნის სწრაფი დაკმაყოფილების საშუალების დაკარგვის საფრთხეს ქმნიდა. ვინაიდან, სასამართლო და საარბიტრაჟო საქმის წარმოება დროის საკმაოდ დიდ ვადას მოითხოვს. ბენეფიციარი ვალდებულია მოახდინოს საკუთარი რესურსით თანხის წარმოების და სრულებად ამის სასარგებლოდ მიღებული გადაწყვეტილება დაურთოს საქმეს. სწორედ ამ მოთხოვნის გამო, ეს წესები მიუღებელი აღმოჩნდა ბენეფიციარისათვის და იგი პრაქტიკაში იშვიათად გამოიყენება.⁶⁸

მიუხედავად იმისა, რომ სახელშეკრულებო გარანტიათა წესები ხელშეკრულების სუსტი მხარის ინტერესების დაცვის ძლიერ მექანიზმს ითვალისწინებს, პრაქტიკაში მისი გამოყენების შემცირება, სწორედ მე-9 მუხლში გათვალისწინებული მტკიცების საკმაოდ მაღალი სტანდარტის გამო მოხდა. საარბიტრაჟო და სასამართლო გადაწყვეტილების წარდგენის ვალდებულებით გარანტია დაუახლოვდა თავდებობას და მოთხოვნის სწრაფად დაკმაყოფილების საშუალებას გამორიცხავდა.⁶⁹

3.2. მოთხოვნამდე საბანკო გარანტიების უნიფიცირებული წესები

3.2.1. მოთხოვნამდე გარანტიათა უნიფიცირებული წესები N458

⁶⁷ Šarčević P., Volken P., International Contracts and Payments, 1991, 72.

⁶⁸ Kelly-Louw M., Selective legal Aspects of Bank Guarantee, 2008, 109.

⁶⁹ Goode R., Abstract Payment Undertaking and Rules of the International Chamber of Commerce, 1995, 725.

სახელშეკრულებო გარანტიათა უნიფიცირებული წესების არაპოპულარობის გამო საერთაშორისო სავაჭრო პალატის სამუშაო ჯგუფმა დაიწყო მუშაობა მოთხოვნამდე გარანტიათა რეგულირების წესების შემუშავებასთან დაკავშირებით. ძირითადი სირთულე იყო მოეხდინათ იმგვარი წესების შექმნა, რომლებიც დააბალანსებდა, ერთი მხრივ, ბანკების, ექსპორტიორების და ინდუსტრიული ქვეყნების, ხოლო მეორე მხრივ, პრინციპალის, იმპორტიორების განვითარებადი ქვეყნების ინტერესებს.⁷⁰

ამ ინტერესთა ბალანსის შემცველი დოკუმენტის შექმნას საკმაოდ დიდი დრო დასჭირდა. იგი ოფიციალურად გამოქვეყნდა 1992 წელს.⁷¹ ორი წლის შემდგომ გამოქვეყნდა წესების გადამუშავებული ვერსია სახელწოდებით მოთხოვნამდე გარანტიათა თანამედროვე ფორმები.⁷²

სამწუხაროდ, საწყის ეტაპზე პუბლიკაციამ ვერ მოიპოვა ფართო აღიარება, რადგან სხვადასხვა ქვეყნები, ორგანიზაციები, ცალკეული კომპანიები და საბანკო საზოგადოება, მერყეობდა წესების დანერგვის პროცესში.⁷³

საბანკო დაწესებულებები მიიჩნევდნენ, რომ წესები ეწინააღმდეგებოდა საერთაშორისო პრაქტიკაში გამოყენებულ საბანკო გარანტიათა სტანდარტულ ტექსტებს და მხარეები მოკლებული იქნებოდნენ შესაძლებლობას მოეხდინათ პირობების გათვალისწინება საკუთარი შეხედულებისამებრ. ამის შემდგომ, საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ შემუშავებული იქნა სარეკომენდაციო სახით გარანტიის ტექსტები,⁷⁴ მხარეებს შეეძლოთ მოეხდინათ მათი ცვლილება საკუთარი შეხედულებისამებრ.⁷⁵

URDG N458 ამკვიდრებს უპირობო და პირველივე მოთხოვნისთანავე გადასახდელ გარანტიათა სტანდარტს, რომელიც შეიძლება წარდგენილი ყოფილიყო დოკუმენტაციის დართვით ან მის გარეშე. ამასთან, ითვალისწინებდა ხელშეკრულების მხარეთა დაცვის მექანიზმს, რაც გულისხმობდა არამართლზომიერი და არაკეთილსინდისიერი მოთხოვნების დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძვლებს.⁷⁶

უნიფიცირებული წესების შესაბამისად, გარანტიას არა აქვს კანონის ძალა. იგი სახელშეკრულებო ბუნებისაა. წესების პირველი მუხლი განსაზღვრავს, რომ წესები გამოიყენება იმ შემთხვევაში თუ გარანტია არის მისი ქვემდებარე. შესაბამისად, გარანტიაში უნდა იქნეს მითითებული უნიფიცირებული წესების

⁷⁰ Kelly -Louw M., Selective legal Aspects of Bank Guarantee, 2008, 110.

⁷¹ საერთაშორისო სავაჭრო პალატის პუბლიკაცია N458, პარიზი, 1992 აპრილი.

⁷² საერთაშორისო სავაჭრო პალატის პუბლიკაცია N503, პარიზი, 1994 წელი.

⁷³ Bertrams R., Bank Guarantees in International Trade, 1996, 23.

⁷⁴ საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ შექმნილი მოთხოვნამდე გარანტიების მოდელური ფორმები გამოქვეყნდა 1994 წელს N503 პუბლიკაციით.

⁷⁵ Kelly - Louw M., Selective Legal Aspects of Demand Bank Guarantee, 2008, 113.

⁷⁶ Kelly - Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Guarantee, 2008, 111.

შესახებ. გარანტიაში მონაწილე მხარეთა ავტონომიურობის პრინციპის საფუძველზე, იმ შემთხვევაში თუკი ხდება მათი გამოყენება გარანტიის მიმართ, მხარეებს რჩებათ უფლება გამორიცხონ ან შეცვალონ წესების ესა თუ ის ნაწილი შეთანხმების საფუძველზე, თუმცა დაუშვებელია წესების პრინციპული (არსებითი) ცვლილება.

URDG N458 არ იძლევა პასუხს ყველა კითხვაზე და ზოგიერთი ასპექტი მიმოხილულია საკმაოდ ზედაპირულად. არაკეთილსინდისიერი, არამართლზომიერი მოთხოვნის საკითხი საერთოდ არ არის განხილული ამ დოკუმენტში, რადგან მიჩნეულია რომ ეს არ არის სახელშეკრულებო სამართლის საკითხი.⁷⁷

3.2.2. მოთხოვნამდე გარანტიათა N758 უნიფიცირებული წესები

საერთაშორისო სავაჭრო პალატის უნიფიცირებული წესები N458-ის შემდგომ 2010 წელს მიღებული იქნა მოთხოვნამდე გარანტიათა უნიფიცირებული წესები N758.⁷⁸ იგი არ ყოფილა N458 უნიფიცირებული წესების შემთხვევითი გაგრძელება. მისი შექმნა გარანტიათა რეგულირების ახალი წესების დამკვიდრებისაკენ მიზანმიმართული ქმედების შედეგი იყო. ეს წესები უფრო ცხადი, მკაცრი, ზუსტი და ამომწურავია.⁷⁹

URDG N758-ის მიღება ავტომატურად არ ნიშნავს მისი წინამორბედის URDG N458-ის ძალადაკარგულად აღიარებას. სახელშეკრულებო ურთიერთობისას მხარეებმა შეიძლება გაითვალისწინონ და მიუთითონ, რომელი უნიფიცირებული წესი მოქმედებს მათ შორის არსებული ურთიერთობის მიმართ. შესაბამისად, მხარეთა შორის ურთიერთობა დარეგულირდება მათ მიერ არჩეული უნიფიცირებული წესების შესაბამისად.

URDG N758-ის პირველ მუხლში განმარტებულია, რომ „თუ გარანტია გაცემულია 2010 წლის 1 ივლისის შემდეგ და მასში უბრალოდ მითითებულია უნიფიცირებული წესები, იმისდაკონკრეტების გარეშე, 1992 წლის თუ 2010 წლის ვერსია უნდა იყოს გამოყენებული, მაშინ ივარაუდება, რომ გარანტიის რეგულირება ხდება 2010 წლის უნიფიცირებული წესების შესაბამისად.⁸⁰ ამგვარი ჩანაწერი გაურკვევლობის თავიდან აცილებას ემსახურება. კერძოდ, თუ მხარეებმა ზუსტად არ მიუთითებენ წესების გამოშვების წელს, ივარაუდება, რომ 2010 წლის წესი უნდა იქნეს გამოყენებული.

⁷⁷ ხოტენაშვილი პ., საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, 2015, 103.

⁷⁸ მომდევნო წელს ოფიციალურად აღიარებულ იქნა UNCITRAL-ის მიერ ვენის ყოველწლიურ სესიაზე.

⁷⁹ Affaki G., შესავალი -საერთაშორისო სავაჭრო პალატის პუბლიკაცია N758, 2010, 10.

⁸⁰ 2010 წლის რედაქციის პირველი მუხლის „დ“ ქვეპუნქტი.

უნიფიცირებული წესები რამდენიმე არსებითი ხასიათის ცვლილებასაც ითვალისწინებს. კერძოდ, წესების მეორე მუხლი ეთმობა ტერმინთა განმარტებას, რაც URDG N458 პუბლიკაციაში ამგვარად არ იყო სისტემატიზებული. ამასთან, პრინციპალის ნაცლად გამოიყენება ტერმინი „აპლიკანტი“⁸¹ და „ინსტრუქტორი მხარე.“⁸² წესებში არის განსაზღვრული საგარანტიო შემთხვევის რეგულირებისა⁸³ და ბენეფიციარის მიერ თანხის გადახდის ვადა.⁸⁴ ამ პუბლიკაციაში მკაფიოდ არის ჩამოყალიბებული გარანტიის დოკუმენტური ხასიათი და მისი სამართლებრივი შედეგები.⁸⁵ URDG N758 უფრო მკაცრია მოთხოვნის რეგულირების პროცედურისა და შედეგის მიმართ, ვიდრე მისი წინამორდები.

3.3. სახელშეკრულებო ბონდების უნიფიცირებული წესები

საერთაშორისო სავაჭრო პალატის სამუშაო ჯგუფის მიერ მომზადებულ იქნა სახელშეკრულებო ბონდების უნიფიცირებული წესები, რომლის შექმნა ძირითადად სკანდინავიური ქვეყნებისა და იაპონიის წარმომადგენლების მიერ იქნა მოთხოვნილი. ამ დოკუმენტის შესაბამისად, გარანტია განიხილებოდა, როგორც ძირითად ვალდებულებასთან დაკავშირებული აქცესორული ურთიერთობა, რომლის არსებობა დაკავშირებული იყო პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევასთან.⁸⁶

წესების მიღება ძირითადად ინიცირებული ქნა სადაზღვევო, სამშენებლო და ინდუსტრიული კომისიის წარმომადგენლების მიერ.⁸⁷ უნიფიცირებული სხვა წესებისაგან განსხვავებით URCB ცალსახად განმარტავს გარანტიას, როგორც ძირითად ვალდებულებასთან დაკავშირებულ და აქცესორულ უფლებას. ამასთან, ბენეფიციარის მოთხოვნის უფლებას უკავშირებს პრინციპალის მიერ

⁸¹ URDG №758 - მეორე მუხლი - „აპლიკანტი“ - საბანკო გარანტიაში აღნიშნული მხარე , რომელსაც გააჩნია გარანტიით უზრუნველყოფილი ვალდებულება. აპლიკანტი შეიძლება იყოს ან არ იყოს „ინსტრუქტორი მხარე“ .

⁸² „ინსტრუქტორი მხარე - პირი, რომელმაც მოითხოვა გარანტიის ან კონტრა-გარანტიის გაცემა, და პასუხიმიგებელია გარანტორის, კონტრა-გარანტიის შემთხვევაში, კონტრა-გარანტის წინაშე.

⁸³ მე-20 მუხლი „იმ შემთხვევაში, თუ წარდგენილი დოკუმენტაციით არ ირკვევა რეგულირების ვადა, გარანტი ვალდებულია მოახდინოს მოთხოვნის შემოწმება 5 საბანკო დღის ვადაში“.

⁸⁴ თანხის გადახდის ვადა არ შეიძლება აღემატებოდეს 30 კალენდარულ დღეს. (მუხლი 23.1.).

⁸⁵ მე-7 მუხლი.

⁸⁶ საერთაშორისო სავაჭრო პალატის პუბლიკაცია N524 მიღებულ იქნა 1993 წლის 24 აპრილს და ძალაში შევიდა 1994 წლის 01 იანვარს.

⁸⁷ პუბლიკაციაში განმარტებულია, რომ „სადაზღვევო ინდუსტრიის საჭიროების გამო, უზრუნველყოფილ იქნას აქცესორული სახელშეკრულებო ბონდების უნიფიცირებულები წესების შექმნა, საერთაშორისო სავაჭრო პალატის სადაზღვევო კომიტეტმა შეიმუშავა უნიფიცირებული წესები სახელშეკრულებო ბონდების შესახებ.“

ძირითადი ვალდებულების დარღვევას.⁸⁸ თითოეულ შემთხვევაში გარანტიის ვალდებულება დამოკიდებულია (აქცესორულია) პრინციპალის ძირითად სახელშეკრულებო ვალდებულებაზე და ამგვარი დამოკიდებულება შეუზღუდავია საავანსო უზრუნველყოფის, ხელშეკრულების შესრულების, სატენდერო და ხარისხის გარანტიებისათვის.

URCB საბანკო გარანტიას განიხილავს, როგორ დოკუმენტურ ურთიერთობას. კერძოდ, იგი უნდა იქნეს გაცემული წერილობითი ფორმით. ამასთან, მისგან გამომდინარე მოთხოვნა უნდა განხორციელდეს წერილობითი ფორმით⁸⁹ და მასში უნდა იქნეს გათვალისწინებული პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია. კერძოდ, 1) მესამე პირის მიერ გაცემული დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს ვალდებულების შეუსრულებლობას. ეს შეიძლება იყოს დამოუკიდებელი ექსპერტი, არქიტექტორი, ინჟინერი, საარბიტრაჟო დავის არბიტრი⁹⁰ და სხვა, იმ შემთხვევაში, თუ აღნიშნული გათვალისწინებულია გარანტიის ტექსტში; 2) იმ შემთხვევაში, თუ გარანტია არითვალისწინებს მესამე პირის მიერ გაცემული დოკუმენტით ვალდებულების დარღვევის დადასტურების აუცილებლობას, იგი უნდა დადასტურდეს თავად ბენეფიციარის მიერ გაცემული დოკუმენტით; 3) უფლებამოსილი სასამართლოს ან არბიტრაჟის საბოლოო გადაწყვეტილებით ან ვალდებულების დარღვევის დამადასტურებელი სერთიფიკატით.

URCB საგარანტიო მოთხოვნის წარდგენისას მტკიცების უფრო მაღალ სტანდარტს აწესებს ბენეფიციარისათვის და მოთხოვნის საფუძვლის არსებობას პირდაპირ უკავშირებს პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევას. შესაბამისად, მისი აქცესორული ბუნება, რომელიც თავად წესების ძირითად ტექსტშია განმარტებული, გარანტიის მოთხოვნას უკავშირებს ძირითადი ვალდებულების არსებობას. გარანტი ვალდებულია მოახდინოს მოთხოვნის სათანადო და სრული შემოწმება და სათანადო საფუძვლის არსებობის შემთხვევაში უარი უთხრას ბენეფიციარს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, რომელიც წერილობითი სახით უნდა იქნეს გადაცემული⁹¹

3.4. სარეზერვო აკრედიტივის საერთაშორისო წესები IS98

⁸⁸ Kelly - Louw M., Selective legal Aspects of Bank Guarantee, 2008, 143.

⁸⁹ წესების მე-7 მუხლში ასევე განმარტებულია, რომ წერილობითი ფორმით ჩაბარებულად ითვლება მოთხოვნა, თუ იგი გადაცემულია სატელეკომუნიკაციო საშუალებით. კერძოდ, ფაქსით, ტელექსით, ტელეფაქსით და ელექტრონული საკომუნიკაციო საშუალებით. შეტყობინების ვადაში გადაცემის მტკიცების ტვირთი აკისრია ბენეფიციარს.

⁹⁰ Pre arbitral referee.

⁹¹ წესების მე-7 მუხლის „ლ“ ქვეპუნქტი.

საბანკო გარანტიისა და დოკუმენტური აკრედიტივის სამართლებრივი ბუნება ძალიან ჰგავს ერთმანეთს. დოკუმენტური აკრედიტივი გადახდის საშუალებაა, რომელიც იმ შემთხვევაში გამოიყენება, როდესაც კომპანიებს ერთმანეთის მიმართ არ გააჩნიათ ბრმა ნდობა. ამ შემთხვევისათვის საბანკო სისტემაში შემუშავებული იქნა ანგარიშსწორების ისეთი ფორმა, რომელიც ხელშეკრულების მხარეებს უმცირებს ბიზნეს რისკებს და ორივე მხარისათვის ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებას უზრუნველყოფს.⁹²

დოკუმენტურ აკრედიტივს არსებობის საკმაოდ დიდი ისტორია აქვს, თუმცა გასულ საუკუნეში განვითარდა რეზერვული აკრედიტივი. მისი განვითარების საფუძველი აშშ-ს კანონმდებლობით გათვალისწინებული აკრძალვა გახდა.

1864 წლის აშშ-ს ეროვნული ბანკის შესახებ აქტმა შეუზღუდა კომერციულ ბანკებს საბანკო გარანტიას გაცემა.⁹³ ფედერალური და სახელმწიფო კანონების საფუძველზე ბანკებს შეეზღუდათ მესამე პირის მიერ ნაკისრი ვალდებულების უზრუნველყოფა მოეხდინათ გარანტიის ან თავდებობის საფუძველზე. ბანკებს შეეზღუდათ გარანტიის გაცემა და იგი მხოლოდ სადაზღვევო და საგარანტიო კომპანიების უფლებამოსილებად დარჩა. საგარანტიო ურთიერთობები ბანკების მონაწილეობის მიღმა აღმოჩნდა.

სადაზღვევო კომპანიების საქმიანობა კონტროლდებოდა სახელმწიფო ზედამხედველობის ორგანოების მიერ, რომლებიც საკმაოდ კონსერვატიულები იყვნენ რისკებისა და საქმიანობის გეოგრაფიული არეალის განსაზღვრის საკითხში.⁹⁴ ამგვარი შეზღუდვა ამერიკული ბიზნესის განვითარებას აფერხებდა და მეწარმე სუბიექტებს უზღუდავდა საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობაში ჩაბმის შესაძლებლობას. ვითარება განსაკუთრებით გამძაფრდა მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ. კანონმდებლობით გათვალისწინებული შეზღუდვების მიუხედავად, ამერიკული ბანკების მიერ მოხდა დოკუმენტური აკრედიტივის მოდიფიცირება და შეიქმნა რეზერვული აკრედიტივი.⁹⁵

გარანტიის გაცემასთან დაკავშირებული შეზღუდვა თანამედროვე აშშ-ს საბანკო სისტემაში არარსებობს, თუმცა გარანტიებს შემორჩათ ეს სახელი. შესაბამისად, რეზერვული აკრედიტივების საერთაშორისო წესების სახელიც ამერიკის ბანკების ასოციაციის გავლენით იქნა განსაზღვრული.⁹⁶

⁹² გაბისონია ზ, საბანკო სამართალი, 2012, 214.

⁹³ Bertrams R. Bank Guarantees in International Trade: The Law and Practice of Independent (First Demand) Guarantees and Standby Letters of Credit in Civil Law and Common Law Jurisdictions 3 ed, 2004, 63.

⁹⁴ Penn G., the law and practice of international banking: Banking law, vol. 2, 1987, 287.

⁹⁵ Longwa Kayembe G., the Fraud Exception in Bank Guarantee, 6.

⁹⁶ იგივე, R Bertrams, 63.

რეზერვული აკრედიტივის მიზანი იყო ვალდებულების უზრუნველყოფა, თუმცა მისი მექანიზმი, დამოუკიდებლობისა და ზუსტი შესაბამისობის პრინციპი, დოკუმენტური ბუნება გარანტიის მსგავსია. რეზერვული აკრედიტივი და საბანკო გარანტია გადახდის ერთი და იგივე საშუალებაა.⁹⁷

საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობაში გამოყენებადი რეზერვული აკრედიტივის რეგულირების მიზნით, საერთაშორისო სავაჭრო პალატის ბანკების კომისიის მიერ 1998 წელს შემუშავებულ იქნა სარეზერვო აკრედიტივთან დაკავშირებული საერთაშორისო წესები.⁹⁸ აღნიშნულმა წესებმა ძალიან დიდი პოპულარობა მოიპოვა და ფართოდ გამოიყენება აშშ-ს კომერციული ბანკების მიერ.⁹⁹

სარეზერვო აკრედიტივის საერთაშორისო წესების შექმნის მიზნად დასახელდა საერთაშორისო კომერციული ურთიერთობებში არსებული პრობლემების აღმოფხვრა. დოკუმენტური და რეზერვული აკრედიტივის მსგავსების მიუხედავად, არსებობდა განსხვავებები. საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ დადგენილი დოკუმენტური აკრედიტივის მიმართ გამოყენებადი უნიფიცირებული წესები რეზერვული აკრედიტივის ყველა ტიპის მიმართ არ იყო გამოყენებადი.¹⁰⁰

რეზერვული აკრედიტივის საერთაშორისო წესები ასახავს ამ მექანიზმის მიმართ არსებული ყველა საერთაშორისოდ დამკვიდრებული წესის, პრაქტიკისა და ჩვეულების ერთიანობას¹⁰¹ და გამოიყენება საერთაშორისო და ადგილობრივი (შიდა) რეზერვული აკრედიტივების მიმართ (მათ შორის: შესრულების, ფინანსური, პირდაპირი გადახდის რეზერვული აკრედიტივები)¹⁰² მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მხარეებმა ვალდებულების შინაარსში მიუთითეს, რომ ურთიერთობა ექვემდებარება რეზერვული აკრედიტივების შესახებ წესებს.¹⁰³

საერთაშორისო წესები გამოიყენება სხვადასხვა სახის რეზერვული აკრედიტივის მიმართ: შესრულების უზრუნველყოფის,¹⁰⁴ ავანსის დაბრუნების

⁹⁷ BertramsR., Bank Guarantees in international trade, 3rd ed., Kluwer law international, 2004, 1.

⁹⁸ International Standby Practice – ISP98 გამოქვეყნება მოხდა N590 პუბლიკაციით და ძალაშია 1999 წლის 01 იანვრიდან.

⁹⁹ Ellinger E. P., The Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP): Their Development and the Current Revisions, 2007. 704.

¹⁰⁰ International Standby Practices (ISP98): Report of the Secretary-General (A/CN.9/477), Yearbook of the United Nations Commission on International Trade Law, XXXI (3), 2000, 579.

¹⁰¹ International Standby Practices (ISP98): Report of the Secretary-General (A/CN.9/477), Yearbook of the United Nations Commission on International Trade Law, XXXI (3), Preface, 2000, 580.

¹⁰² წესების 1.01 პუნქტის მიხედვით.

¹⁰³ Byrne J. E., the Official Commentary on the Official Commentary on the International Standby Practices, 1998, 4-5.

¹⁰⁴ წესების წინათქმაში განმარტებულია, რომ შესრულების გარანტია არის თანხის გადახდის უზრუნველყოფა, მათ შორის მიყენებული ზიანის უზრუნველსაყოფად რომელიც პრინციპალის მიერ ვალდებულების ძირითადი ვალდებულების დარღვევის შედეგად წარმოიშვა.

უზრუნველყოფის, სატენდერო სარეზერვო, სარეზერვო კონტრავალდებულების, ფინანსური სარეზერვო ვალდებულების, უპირობო გადახდის სარეზერვო ვალდებულების,¹⁰⁵ სადაზღვევო უზრუნველყოფისა¹⁰⁶ თუ კომერციული სარეზერვო ვალდებულების, სინდიცირებული (კონსორციული) სარეზერვო ვალდებულების უზრუნველსაყოფად გაცემული აკრედიტივების მიმართ.¹⁰⁷

მისი საკმაოდ ამომწურავი შინაარსის მიუხედავად, წესები არ ითვალისწინებს დებულებებს, რომელიც დაკავშირებულია: 1) რეზერვული აკრედიტივის გაცემის უფლებამოსილებასთან, 2) რეზერვული აკრედიტივიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის წარდგენის ფორმალურ წინაპირობებთან (მაგ., წერილობითი ფორმით მოთხოვნის განხორციელება), 3) უკანონო და არამართლზომიერი მოთხოვნის განხორციელებისაგან დაცვის საშუალებებთან,¹⁰⁸ თუმცა წესები შეიცავს იმ ძირითად პრინციპებს, რომელიც არამართლზომიერი მოთხოვნის წარდგენისას შეიძლება იქნეს გამოყენებული.¹⁰⁹ ესენია ვალდებულების დოკუმენტური ბუნება, წარდგენილი დოკუმენტაციის მიღმა გამოძიების წარმოების ვალდებულების არ არსებობა, წარდგენილი მოთხოვნის კეთილსინდისიერად გადახდის შემთხვევაში რეგრესის წესით ანაზღაურება და ა.შ. ეს წესები დაფუძნებულია იმ პრეზუმფციაზე, რომ გადახდის ვალდებულებისაგან ან დამოუკიდებლობის პრინციპისაგან გამონაკლისი მხოლოდ არსებითი არამართლზომიერების ან ცხადად გამოხატული უფლების ბოროტად გამოყენების შედეგად წარდგენილი მოთხოვნაა.¹¹⁰

3.5. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისიის კონვენცია „საბანკო გარანტიისა და დამოუკიდებელი აკრედიტივების შესახებ“

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისიამ¹¹¹ 1988 წლიდან დაიწყო მუშაობა საერთაშორისო

¹⁰⁵იწოდება, როგორც Direct Standby.

¹⁰⁶იწოდება, როგორც Insurance Standby.

¹⁰⁷Dolan F., Analysing Bank Drafted Standby Letter of Credit Rules, the International Standby Practices (ISP98), 2000, 105.

¹⁰⁸წესების 1.05 პუნქტი.

¹⁰⁹Byrne F., the Official Commentary on the ISP98, 95, 1.05(c) 5.

¹¹⁰Kelly-Louw M., International Measures to Prohibit Fraudulent Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 2010, 95.

¹¹¹გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობების მომწესრიგებელი სამართლებრივი ურთიერთობის ჰარმონიზაციის მიზნით შეიქმნა სპეციალური საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისია (UNICTRAL). კომისია დაარსდა 1966 წლის 17 დეკემბერს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის N2205 რეზოლუციით. სადამფუძნებლო დოკუმენტით გათვალისწინებულია, რომ კომისიის დაარსების ძირითად

გარანტიების უნივერსალური კანონის შექმნაზე. კომისიამ მისი მიზნებიდან გამომდინარე მუშაობა დაიწყო პრობლემური სამართლებრივი ურთიერთობების რეგულირებისა და ჰარმონიზებისათვის,¹¹² ხოლო 1995 წლის 11 დეკემბერს მიიღო კონვენცია „საბანკო გარანტიებისა და დამოუკიდებელი გარანტიების შესახებ.“¹¹³ კონვენცია ძალაში შევიდა 2000 წლის 01 იანვრიდან.¹¹⁴

კონვენცია არეგულირებს დამოუკიდებელ გარანტიებთან და რეზერვურ აკრედიტივთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს: 1) როდესაც გარანტის ადგილსამყოფელი არის კონვენციის წევრი ქვეყანა,¹¹⁵ 2) როდესაც ურთიერთობის მიმართ გამოსაყენებელი სამართალი ხელშემკვრელი ქვეყნის კერძო სამართალია.¹¹⁶

კონვენცია გარანტიას განმარტავს, როგორც დამოუკიდებელ, არააქცესორულ ვალდებულებას,¹¹⁷ რომელიც დამოუკიდებელია ძირითადი

მიზანს წარმოადგენს სამართლებრივი და არასამართლებრივი ინსტრუმენტების გამოყენების გზით საერთაშორისო ვაჭრობის სამართლის უნიფიცირება, მოდერნიზება და ჰარმონიზება. კომისიის სამუშაო სფეროს წარმოადგენს დავის განხილვის მექანიზმების, საერთაშორისო სახელშეკრულებო პრაქტიკა, სატრანსპორტო ურთიერთობების, გადახდისუნარობის წარმოების მექანიზმების, ელექტრონული ვაჭრობა, საერთაშორისო გადახდები, საერთაშორისო ნასყიდობის სამართალი. კომისია თავდაპირველად შედგებოდა 29 წევრი ქვეყნისაგან, რომელიც გაფართოვდა 1973 წელს და შეადგინა 36 ქვეყანა, ხოლო 2002 წელს 60 წევრი ქვეყანა. იხ. <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/general/12-57491-Guide-to-UNCITRAL-e.pdf> , ბოლო შემოწმების თარიღი 23.11.2016.

¹¹²კონვენციის განმარტებით ბარათში განმარტებულია, რომ კონვენცია ხელშეკრულების მხარეებს აძლევს საშუალებას მოახდინონ სახელშეკრულებო ურთიერთობის ფარგლებში შეთანხმება და გამოიყენონ დამკვიდრებული ინფიცირებული წესები, როგორცაა: უნიფიცირებული წესები აკრედიტივის შესახებ (UCP) მიღებული საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ, ან სხვა უნიფიცირებული წესები მოთხოვნამდე გარანტიების შესახებ (URDG). თუმცა კონვენციით გათვალისწინებული წესები შეიძლება გამოყენებული იქნეს აღნიშნულ უნიფიცირებულ წესებთან ერთობლიობაში. კონვენციის განმარტებითი ბარათი: (5) <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/payments/guarantees/guarantees.pdf>. ბოლო შემოწმების თარიღი 23.11.2016.

¹¹³კონვენციას მიღებული იქნა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის N50/48 რეზოლუციით.

¹¹⁴კონვენციის 28-ე მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, კონვენცია ძალაში შედის 5 სახელმწიფოს მიერ რატიფიკაციის შემგომ მომდევნო წლის პირველი დღეს“.

¹¹⁵ კონვენციას მიერთებულია 9 ქვეყანა, თუმცა რატიფიკაცია მოახდინა მხოლოდ 8. 1) ბელარუსია - 2002 წ. 2) ეკვადორი - 1997 წ. 3) ელ სალვადორი - 1998 წ. 4) ტუნისი - 1998 წ. 5) ქუვეითი - 1998 წ. 6) გაბონი - 2004წ. 7) ლიბერია - 2005წ. 8) პანამა - 1998წ. 9) აშშ - ამ უკანასკნელს რატიფიკაცია ჯერ არ მოუხდენია. http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/payments/1995Convention_guarantees_status.html ბოლო შემოწმების თარიღი 23.09.2017.

¹¹⁶Kelly-Louw M., International Measures to Prohibit Fraudulent Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, Geo. Mason International Comm. Law 2010, 102.

¹¹⁷გარანტიის დამოუკიდებელი ბუნება ხაზგასმულია განმარტებითი ბარათში, 15, 17. „კონვენციას არ მოიცავს აქცესორულ და პირობიან გარანტიებს. ე.ი. გარანტიებს, როდესაც

ვალდებულების მხარეთა უფლება-მოვალეობისაგან. ამასთან, კონვენცია ხაზს უსვამს, რომ მისი გამოყენება შესაძლებელია საერთაშორისო ვალდებულების შემთხვევაში. „ვალდებულება არის საერთაშორისო, იმ შემთხვევაში, თუ ურთიერთობის შემდეგ მონაწილეთა ადგილსამყოფელი სხვადასხვა ქვეყანაშია.¹¹⁸ სპეციალური წესები გათვალისწინებულია იმ შემთხვევაში, თუ საწარმოებს გააჩნიათ არამართო ერთზე მეტი „კომერციული საწარმო,“ არამედ „ჩვეულებრივი ადგილსამყოფელი.“¹¹⁹

კონვენცია ამომწურავად ჩამოთვლის ბენეფიციარის მიერ არამართლობითი მოთხოვნის უარყოფის სამართლებრივ საფუძვლებს.¹²⁰ ამასთან, სასამართლოს როლსა და დროებითი ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობის შესახებ ითვალისწინებს ჩანაწერს.

კონვენცია უნიფიცირებულ წესებთან ერთად საბანკო გარანტიის რეგულირების უმნიშვნელოვანესი წყაროა.

3.6. სახელმწიფოთა მატერიალურისამართალი

საბანკო გარანტიათა რეგულირებისათვის უნიფიცირებული წესებისა და კონვენციაში გათვალისწინებული დებულებების გარდა სხვადასხვა ქვეყნის მატერიალური სამართლის ნორმები გამოიყენება. მატერიალური სამართალი გარანტიათა რეგულირების მეტნაკლებად განსხვავებულ წესების თვალისწინებს, თუმცა უნდა ითქვას, რომ ძირითადი პრინციპები ერთი და იგივეა.

3.6.1. აშშ

რეზერვული აკრედიტივის მარეგულირებელი ნორმები გათვალისწინებულია აშშ-ს ერთიან კომერციულ კოდექსში,¹²¹ რომელიც 11

გარანტიის ვალდებულება მოიცავს უფრო მეტ ვიდრე საგარანტიო მოთხოვნის მარტივი შემოწმება.“

¹¹⁸ მუხლი 4.1.

¹¹⁹ მუხლი 4.3 რეზოლუციის განმარტებითი ბარათი N20.18.

<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/payments/guarantees/guarantees.pdf>, ბოლო შემოწმების თარიღი 23.01.2017.

¹²⁰GaoX., The Fraud Rule in the Law of Letters of Credit: A Comparative Study 56, Kluwer Law International law, 2002, 61.

¹²¹UCC თავდაპირველად შეიქმნა 1950 წელს, თუმცა იგი სრულყოფილი არ იყო. აკრედიტივთან დაკავშირებული მე-5 თავი 40 წლის შემდეგ განახლებულ იქნა 1995 წელს. მე-5 თავის დასრულდა 1995 წლის ოქტომბერში, ხოლო მისი მიღება მოგვიანებით მოხდა. კერძოდ, 2006

თავისაგან შედგება და თითოეული მათგანი განსაზღვრავს კომერციული სამართლის განსხვავებულ ურთიერთობებს. მე-5 თავში გათვალისწინებული ნორმებით აკრედიტივთან დაკავშირებული ურთიერთობები რეგულირდება, რომელიც საერთოა ჩვეულებრივი და რეზერვული აკრედიტივის მიმართ.¹²²

ერთიანი კომერციული კოდექსის მე-5 თავი განმარტავს ურთიერთობაში გამოყენებულ მნიშვნელოვან ტერმინებს. მათ შორის „მრჩეველი ბანკი“, „აპლიკანტი“, „ბენეფიციარი“, „ნომინირებული პირი“, „დოკუმენტი“, „კეთილსინდისიერების პრინციპი“, „გამომცემი“, „წარდგენა“ და ა.შ. კომერციული კოდექსი ითვალისწინებს ისეთ უმნიშვნელოვანეს დებულებებს, რომლებიც უკავშირდება ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვას. განმარტებულია ურთიერთობების მონაწილეთა უფლებები და მოვალეობები, არამართლზომიერი მოთხოვნის განხორციელების შედეგები, დოკუმენტის გამცემის პასუხისმგებლობის საზღვრები, გამოსაყენებელი სამართალი და ა.შ. აღსანიშნავია, რომ არამართლზომიერი მოთხოვნის რეგულირების წესი ერთიანი კომერციული კოდექსის წინ გადადგმული ნაბიჯია.

1995 წელს ერთიანი კომერციული კოდექსის 5 ნაწილის გადამუშავებულმა რედაქციამ დამოუკიდებლობის პრინციპი შეზღუდა არამართლზომიერი მოთხოვნის გამონაკლისით და მოთხოვნის დეფინიცია 5-109 ნაწილში განათავსა.¹²³ ცვლილებების შედეგად, აღმოფხვრილი იქნა ნორმის ყველა სისუსტე, რომელიც მის შესაბამისობას აყენებდა ექვექვე და აკრედიტივის განვითარებას აფერხებდა. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფა, როგორც სტანდარტი დადგენილ იქნა დამოუკიდებლობის პრინციპის გამონაკლისად.¹²⁴

4. საბანკო გარანტიის განმარტება

4.1. საბანკო გარანტიის განმარტება უნიფიცირებული წესების მიხედვით

საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობების მრავალფეროვნების შედეგად ჩამოყალიბდა გარანტიების სხვადასხვა სახე, რომლებსაც განსხვავებული მიზანი, რეგულირების წესი და პრინციპი გააჩნიათ. მიუხედავად იმისა, რომ საბანკო გარანტიის მრავალი განმარტება არსებობს, არსებითია მისი ძირითადი

წლის 1 ივლისიდან მიიღო ყველა შტატმა ვისკონსინის გარდა. დღეს აშშ-ს 50 შტატმა, კოლუმბიის ოლქმა, ვირჯინიის კუნძულებმა და პუერტო-რიკომ სავალდებულოდ აღიარა განახლებული მე-5 თავი.

¹²²Gao X., *The Fraud Rule in the Law of Letters of Credit: A Comparative Study*, 2002, 22.

¹²³Amaefule C., *The Exceptions to the principle of Autonomy of Documentary credits*, 2011. 104.

¹²⁴Buckley R.P., Gao X., *The Development of the Fraud rules in letter of Credit law: The journey so far and the Road Ahead*, 685.

პრინციპი, რაც განასხვავებს მას უზრუნველყოფისა თუ გადახდის სხვა საშუალებებისაგან.

საბანკო გარანტიის განმარტება თითქმის ყველა უნიფიცირებულ წესშია გათვალისწინებული. URDG N458-ის მიხედვით, „ამ წესების მიზნებისათვის, საბანკო გარანტია (შემდგომში - „გარანტია“) ნიშნავს ნებისმიერ გარანტიას, ან გადახდის შესახებ შეტყობინებას, რომელიც გაცემულია ბანკის, სადაზღვევო კომპანიის ან სხვა უფლებამოსილი პირის მიერ (შემდგომში - „გარანტი“), რომელიც კისრულობს გადახდის ვალდებულებას წერილობითი მოთხოვნის წარდგენის (მაგალითად, არქიტექტურის, ან საინჟინრო სერთიფიკატი, საარბიტრაჟო ან სასამართლო გადაწყვეტილება) იმ შემთხვევაში, 1) (ა) მხარის თხოვნის ან მოთხოვნის საფუძველზე და მისი პასუხისმგებლობის ქვეშ (შემდგომში - „პრინციპალი“), ან (ბ) ბანკის, სადაზღვევო კომპანიის ან სხვა პირის თხოვნისა და პასუხისმგებლობის ქვეშ (შემდგომში - „ინსტრუქციის მიმცემი მხარე“), რომელიც მოქმედებს პრინციპალის დავალებით სხვა პირის სასარგებლოდ (შემდგომში - „ბენეფიციარი“).¹²⁵

საბანკო გარანტია შეიძლება განიმარტოს, როგორც პიროვნული ვალდებულება, როდესაც ბანკი კისრულობს გადახდას ბენეფიციარისათვის პრინციპალის (მისი კლიენტის) მოთხოვნით მის მიერ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში.¹²⁶ ბანკი ვალდებულია გადახდა მოახდინოს გადახდის შესახებ მოთხოვნის წარდგენის საფუძველზე, თუ მოთხოვნა არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს.¹²⁷

გარანტიის დეფინირებისას გამოიყოფა მისი რამდენიმე ელემენტი: ა) გარანტიის საფუძველზე შეიძლება გადახდილი იქნეს მხოლოდ ნაწილი ან გარანტიით განსაზღვრული თანხის მაქსიმალური ოდენობა, 2) გადახდა უნდა მოხდეს მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ (რომელიც როგორც წესი წერილობითი ფორმით უნდა განხორციელდეს), 3) უნდა დაერთოს გარანტიით გათვალისწინებული დოკუმენტაცია, 4) მოთხოვნის წარდგენა უნდა მოხდეს გარანტიით გათვალისწინებულ ვადაში, 5) მოთხოვნა უნდა შეესაბამებოდეს გარანტიის პირობებს.¹²⁸

URDG N758-ე პუბლიკაციის მიხედვით, გარანტია არის ნებისმიერი ხელმოწერილი ვალდებულება, რომელიც დასახელებულია, აღწერილია და ითვალისწინებს, გადახდას შესაბამისი მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში. ამგვარი მცირე განმარტების გარდა, მეორე მუხლი დეტალურად ითვალისწინებს „შესაბამისი მოთხოვნისა“ და „შესაბამისი წარდგენის“ განმარტებას.

¹²⁵URDG N458-ის მუხლი N2,

¹²⁶Enonchong N., The law applicable to demand guarantees and counter-guarantees, 2015,196.

¹²⁷Kelly-Louw M., International Measures to Prohibit Fraudulent Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 2010, 102.

¹²⁸Goode R. Guide to the ICC Uniform Rules for Demand Guarantees, ICC Publication No 51, 1992, 9

URCB-ის მიხედვით „ბონდი“ გარანტია განმარტებულია შემდეგნაირად: ნებისმიერი ბონდი, გარანტია და სხვა ინსტრუმენტი, რომელიც გაცემულია წერილობით ფორმით გარანტის მიერ ბენეფიციარის სასარგებლოდ და რომლითაც გარანტი ვალდებულებას კისრულობს: ა) გადაიხადოს თანხა ან მოახდინოს ბენეფიციარის მიერ ზიანის, კომპენსაციის ან სხვა ფინანსური მოთხოვნის დაკმაყოფილება, საგარანტიო თანხის ფარგლებში, ბ) გადაიხადოს თანხა ან მოახდინოს ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილება ან მოახდინოს გარანტის არჩევით ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სხვა ვალდებულების შესრულება.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სავაჭრო კომისიის კონვენცია შინაარსობრივად აღწერს გარანტიის ურთიერთობას და უფრო ფართოდ განმარტავს ამ ვალდებულებას. „დამოუკიდებელი ვალდებულება, რომელიც საერთაშორისო პრაქტიკისათვის ცნობილია, როგორც საბანკო გარანტია ან რეზერვული აკრედიტივი, რომელიც გაცემულია ბანკის, სადაზღვევო კომპანიის ან სხვა ინსტიტუტის ან სხვა პირის (გარანტი/გამცემი) მიერ, და ითვალისწინებს ბენეფიციარისათვის ზუსტად ან განსაზღვრული რაოდენობით დადგენილი თანხის გადახდას მარტივი მოთხოვნის ან გარანტიაში მითითებული დოკუმენტების წარდგენის შემთხვევაში, თუ მოთხოვნა შეესაბამება საბანკო გარანტიის პირობებს. {მოთხოვნაში} უნდა აღინიშნოს, რომ გადახდა მოთხოვნილი იქნა პრინციპალის ვალდებულების დარღვევის, ან გაუთვალისწინებელი გარემოებების არსებობის, ვადამოსული მოთხოვნის გამო.“¹²⁹

ზემოთ მითითებული წესებისა და კონვენციაში მოცემული განმარტების შედეგად, შეიძლება საბანკო გარანტიის ურთიერთობა სამი ძირითადი პარამეტრი გამოიყოს: 1) საგარანტიო პირობები, 2) საგარანტიო თანხა, 3) გარანტიის ვადა. სამივე პარამეტრს უმნიშვნელოვანესი ყურადღება ენიჭება საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების პროცესში.¹³⁰

საბანკო გარანტიის განმარტება სასამართლო გადაწყვეტილებითაც იქნა დადგენილი. *Marubeni Hong Kong and South China Ltd v Government of Mongolia*¹³¹ გადაწყვეტილებაში სასამართლომ განმარტა, რომ გარანტია ეს არის სპეციალური ფორმით შექმნილი გამოუთხოვადი ინსტრუმენტი, რომელიც განვითარებულია საბანკო სამყაროს მიერ მისი კომერციული მომხმარებლისათვის. იგი მიღებულია სასამართლოს მიერ გამოუთხოვადი დოკუმენტური აკრედიტივის ექვივალენტად.¹³²

¹²⁹ კონვენცია მუხლი N2.

¹³⁰ Cowdell P., McGregor P., *Guide to International Trade and Finance*, international Chamber of Commerce, 2015, 214.

¹³¹ 2005 EWCA Civ 395; 2005, 1 WLR 2497; 2005 2 Lloyd's Rep 231, 23.

¹³² Enonchong N., *The law applicable to demand guarantees and counter-guarantees*, 2015, 196.

4.2. საბანკო გარანტიის განმარტება სსკ-ს მიხედვით

სსკ-ს¹³³ ძირითად ტექსტში მოცემული საბანკო გარანტიის განმარტება სრულად იზიარებს უნიფიცირებული წესებისა და კონვენციაში გათვალისწინებული გარანტიის მახასიათებელ ელემენტებს. სსკ-ში მოცემული განმარტება აღწერილობითი ხასიათისაა და ურთიერთობის შინაარს აღწერს. კერძოდ, „საბანკო გარანტიის საფუძველზე ბანკი, სხვა საკრედიტო დაწესებულება ან სადაზღვევო ორგანიზაცია (გარანტი) სხვა პირის(პრინციპალი) მოთხოვნით კისრულობს ფულადი თანხის გადახდის ვალდებულებას პრინციპალის, კრედიტორის (ბენეფიციარის) სასარგებლოდ.“¹³⁴

გარანტია ყოველთვის ეხება მოვლენას, რომელიც მომავალში შეიძლება დადგეს. წარსულში მომხდარი მოვლენების მიმართ გარანტია არ გამოიყენება.¹³⁵ სსკ-ი ამგვარი განმარტების გარდა, გარანტიის მარეგულირებელ ნორმებსაც გვთავაზობს.¹³⁶ აღნიშნული უპირატესობა სსკ-ს ნამდვილად გააჩნია გსკ-სა და საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსისაგან განსხვავებით. მათში გარანტიის ამომწურავი რეგულირება გათვალისწინებული არ არის.

საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსი მხოლოდ გარანტიის განმარტებით შემოიფარგლება.¹³⁷ კერძოდ, 1. „დამოუკიდებელი საბანკო გარანტია არის გარანტის მიერ ნაკისრი ვალდებულება, მესამე პირის ვალდებულების გამო, გადაიხადოს თანხა, პირველივე მოთხოვნისთანავე ან საბანკო გარანტიის პირობების შესახებ.“ ამავე მუხლის მეორე ნაწილი პირდაპირ გამორიცხავს ბენეფიციარის ვალდებულებას არამართლზომიერი, უფლების ბოროტად გამოყენებისა და პრინციპალის მიერ საზიანოდ განხორციელებული მოთხოვნის შემთხვევაში.¹³⁸

გსკ საერთოდ არ ითვალისწინებს საბანკო გარანტიის განმარტებას. გერმანულ ლიტერატურაში არსებობს მოსაზრება, რომ საბანკო გარანტია არის ხელშეკრულება ბანკსა (გარანტს) და ბენეფიციარს შორის, რომელიც დადებულია ბანკსა (გარანტს) და პრინციპალს შორის არსებული დავალების

¹³³ საქართველოს კანონი სამოქალაქო კოდექსი 786, 26/06/1997.

¹³⁴ სსკ-ს 879-ე მუხლი.

¹³⁵ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 205.

¹³⁶ სსკ-ს ოცდამეექვსე თავის 879-892 მუხლები.

¹³⁷ საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსის 2321 მუხლი.

¹³⁸ საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსის 2321-ე მუხლი,

<http://www.fd.ulisboa.pt/wp-content/uploads/2014/12/Codigo-Civil-Frances-French-Civil-Code-english-version.pdf>, 26.08.2017.

ხელშეკრულების საფუძველზე, რომელსაც საფუძვლად უდევს შეთანხმება ბენეფიციარსა და მოვალეს შორის.¹³⁹

ამ ვითარების გათვალისწინებით სსკ-ში გარანტიის მარეგულირებელი ნორმების არსებობა უდავოდ წინგადადგმული ნაბიჯია. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს მოსაზრება, რომ აღნიშნული მუხლები განახლებასა და ცვლილებებს საჭიროებს, აუცილებელია აღნიშნოს მათი მნიშვნელობა და როლი კომერციული ურთიერთობის რეგულირების პროცესში. საბანკო გარანტიის სსკ-ში არსებული განმარტება სრულად შეესაბამება საბანკო გარანტიის საერთაშორისოდ აღიარებულ და მოქმედ პრინციპებს.¹⁴⁰

5. საბანკო გარანტიის სუბიექტები

საბანკო გარანტიის განმარტებიდან ცხადი გახდა მასში მონაწილე სუბიექტთა ვინაობა და რაოდენობა. საბანკო გარანტიაში მინიმუმ სამი სუბიექტი მონაწილეობს: გარანტი, ბენეფიციარი, პრინციპალი. საერთაშორისო კომერციულ ურთიერთობებში გამოყენებადი გარანტიების შემთხვევაში საგარანტიო ურთიერთობებში შეიძლება ოთხი სუბიექტი იყოს ჩართული. ზემოთ მითითებულ სუბიექტთა წრეს დაემატება კონტრგარანტი.¹⁴¹

5.1. პრინციპალი, როგორც საგარანტიო ურთიერთობის სუბიექტი

უნიფიცირებული წესების შესაბამისად, განსაზღვრულია საბანკო გარანტიის მონაწილე შემდეგი სუბიექტები: პრინციპალი, რომელიც ძირითადი ვალდებულების მონაწილე პირია და კისრულობს ვალდებულებას შეასრულოს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულება ბენეფიციარის მიმართ. მისი თხოვნით გარანტი გასცემს საბანკო გარანტიას ბენეფიციარის სასარგებლოდ.¹⁴² პრინციპალი უზრუნველყოფილი ვალდებულების მხარეა და მის მიერ შესასრულებელი ვალდებულების უზრუნველყოფა, გარანტიის საფუძველზე ხდება.

URDG N758 - პრინციპალს უწოდებს აპლიკანტს, რომელიც არის გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულების მქონე სუბიექტი, რომელიც აღნიშნულია გარანტიაში.¹⁴³

¹³⁹ გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2012, 231.

¹⁴⁰ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 205.

¹⁴¹ Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Guarantee, 2008. 21.

¹⁴² N458-ე უნიფიცირებული წესების მე-2 მუხლი.

¹⁴³ N758-ე უნიფიცირებული წესების მე-2 მუხლი.

5.2. გარანტი, საგარანტიო ურთიერთობის ძლიერი მონაწილე

საბანკო გარანტიასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში გარანტი ურთიერთობის ძირითადი და უმნიშვნელოვანესი სუბიექტია. URDG N758-ის შესაბამისად, გარანტი არის გარანტიის გამცემი სუბიექტი და მოიცავს მხარეს, რომელიც მოქმედებს საკუთარი რისკით. აღნიშნული წესი არ აკონკრეტებს გარანტიის გამცემ სუბიექტთა წრეს და მას ეროვნული ქვეყნის კანონმდებლობის განსაზღვრის საკითხად ტოვებს.¹⁴⁴

URDG N458-ე პირდაპირ არ განსაზღვრავს გარანტს, თუმცა საბანკო გარანტიის დეფინიციიდან იკითხება, რომ გარანტი შეიძლება იყოს ბანკი, სადაზღვევო კომპანია, ორგანო ან პირი, რომელიც კისრულობს პრინციპალის კრედიტორისათვის თანხის გადახდის ვალდებულებას, გარანტიის პირობების შესაბამისი წერილობითი მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში.¹⁴⁵

გარანტი არ არის ძირითადი ხელშეკრულების მონაწილე სუბიექტი, საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თუ სხვა ძირითადი ვალდებულების შესრულებლობაზე უშუალოდ პასუხისმგებელი. იგი კრედიტორს გადაუხდის საბანკო გარანტიის თანხას ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში. იგი გადაიხდის მხოლოდ თანხას და არ კისრულობს დარღვეული ვალდებულების შესრულებას.¹⁴⁶

უნიფიცირებული წესები გარანტიის გამცემ სუბიექტთა წრეს არ ზღუდავს. იგი აცხადებს, რომ გარანტია შეიძლება გასცეს ბანკმა, სადაზღვევო კომპანიამ, სხვა ორგანომ ან პირმა. ამ წესების შესაბამისად, გარანტი შეიძლება იყოს ფიზიკური და იურიდიული პირი.¹⁴⁷ ამ წესებისგან განსხვავებით, კონვენცია არ ზღუდავს გარანტიის გამცემ პირთა წრეს და მისი განსაზღვრის შესაძლებლობას სხვადასხვა ქვეყნის მატერიალურ სამართალს ანიჭებს.¹⁴⁸

5.2.1. გარანტი საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით

საქართველოს კანონმდებლობით შეზღუდულია გარანტიის გამცემ პირთა წრე. გარანტი შეიძლება იყოს მხოლოდ ბანკი, სადაზღვევო კომპანია, ან სხვა

¹⁴⁴Enonchong N., The law applicable to demand guarantees and counter-guarantees, 2015, 196.

¹⁴⁵Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Guarantee, 2008. 21.

¹⁴⁶ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 205.

¹⁴⁷ გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2012, 235.

¹⁴⁸ გაეროს კონვენციის განმარტებითი ბარათის 23-ე პუნქტი.

საკრედიტო ორგანიზაცია.¹⁴⁹ საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, სამივე სუბიექტის საქმიანობა ლიცენზირებას საჭიროებს¹⁵⁰ და შესაბამისი ორგანოს მხრიდან განიცდის მუდმივ ზედამხედველობას.¹⁵¹ კომერციული ბანკისა და სადაზღვევო კომპანიის მსგავსად საკრედიტო დაწესებულება საფინანსო სუბიექტია, თუმცა მისი ზუსტი და ამომწურავი განმარტება ეროვნული ბანკის შესახებ კანონში გათვალისწინებული არ არის. შესაბამისად, ბუნდოვანია, თუ რა მიიჩნევა სსკ-ს 879-ე მუხლის მიხედვით განსაზღვრულ საკრედიტო ორგანიზაციად.

საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ კანონის მე-2 მუხლი “ა“ ქვეპუნქტი ჩამოთვლის საფინანსო სექტორის წარმომადგენლებს. ესენია: კომერციული ბანკი,¹⁵² არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულება,¹⁵³ საბროკერო კომპანია,¹⁵⁴ ფასიანი ქაღალდების დამოუკიდებელი რეგისტრატორი,¹⁵⁵ აქტივების მმართველი კომპანია,¹⁵⁶ ცენტრალური დეპოზიტარი,¹⁵⁷

¹⁴⁹საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 879-ე მუხლი.

¹⁵⁰სადაზღვევო კომპანიის ზედამხედველობას ახორციელებს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური. ბანკისა და სხვა საკრედიტო ორგანიზაციის ზედამხედველობას უწევს საქართველოს ეროვნული ბანკი.

¹⁵¹გაბისონია ზ. საბანკო სამართალი 2012, 237.

¹⁵²„ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-2 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად „კომერციული ბანკი – საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს (შემდგომ – სააგენტო) მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც იღებს დეპოზიტებს და მათი გამოყენებით თავისი სახელით ახორციელებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ საბანკო საქმიანობას;

¹⁵³ საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ კანონის მე-2 მუხლის „ქ“ პუნქტის შესაბამისად, „არასაბანკო დაწესებულება არის იურიდიული პირი, რომელიც არ არის კომერციული ბანკი და უფლებამოსილია მიიღოს დეპოზიტები და მათი გამოყენებით თავისი სახელით აწარმოოს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული საბანკო საქმიანობა“.

¹⁵⁴ ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ კანონის მე-2 მუხლის 26 პუნქტის შესაბამისად, საბროკერო კომპანია არის იურიდიული პირი, რომელსაც აქვს საბროკერო საქმიანობის ლიცენზია. ამავე კანონის 23-ე მუხლის შესაბამისად, საბროკერო საქმიანობის ლიცენზია საბროკერო კომპანიას ანიჭებს განახორციელოს კაპიტალში წილის, აქციების, ობლიგაციების, სერთიფიკატების, თამასუქების, ჩეკების და სხვა ფასიანი ქაღალდების მიმოქცევასთან დაკავშირებული ოპერაციები და მომსახურება.

¹⁵⁵ საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს უფროსის 2008 წლის 8 სექტემბრის ბრძანდება N5 „ფასიანი ქაღალდების რეესტრის წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“ მე-2 მუხლის 11 პუნქტის შესაბამისად, რეგისტრატორი - ლიცენზირებული ფასიანის ქაღალდების რეგისტრატორი ან ფასიანი ქაღალდების რეესტრის წარმოებაზე ტესტირებული ფიზიკური პირი. დამოუკიდებელი რეგისტრატორი საქმიანობას ახორციელებს საქართველოს პრეზიდენტის 1998 წლის 31 დეკემბრის N 735 ბრძანებულების საფუძველზე დამტკიცებული „ფასიანი ქაღალდების დამოუკიდებელი რეგისტრატორების საქმიანობის ლიცენზირების დროებითი წესის“ შესაბამისად“.

¹⁵⁶ არასახელმწიფო საპენსიო დაზღვევის შესახებ კანონის მე-2 მუხლის “ კ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, აქტივების მმართველი კომპანია არის კომერციული ორგანიზაცია, რომელიც აწარმოებს საპენსიო დანაგროვთა მართვასა და ინვესტირებას შესაბამისი ლიცენზიის საფუძველზე.

სპეციალიზებული დეპოზიტარი,¹⁵⁸ საფონდო ბირჟა,¹⁵⁹ მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია,¹⁶⁰ ანგარიშვალდებულებული საწარმო,¹⁶¹ სადაზღვევო საბროკერო კომპანია,¹⁶² კვალიფიციური საკრედიტო ინსტიტუტი,¹⁶³ ფულადი გზავნილების განმახორციელებელი პირი,¹⁶⁴ ვალუტის გადამცვლელი პუნქტი.“

¹⁵⁷ „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის 50-ე პუნქტის შესაბამისად, სააგენტოს მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც უფლებამოსილია, რეგისტრირებული მესაკუთრის ან ნომინალური მფლობელის დავალებით აწარმოოს ფასიანი ქაღალდების ცენტრალური კლირინგი და ანგარიშსწორება. აგრეთვე განახორციელოს სპეციალიზებული დეპოზიტარის მიერ და სააგენტოს მიერ დადგენილი წესებით განსაზღვრული სხვა მომსახურება.

¹⁵⁸ „არასახელმწიფო საპენსიო დაზღვევის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის „ლ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, სპეციალიზებული დეპოზიტარი არის კომერციული ორგანიზაცია, რომელიც ახორციელებს დოკუმენტირებული ფასიანი ქაღალდების მიღებას, შენახვას და საპენსიო დანაგროვთა შესაბამისი აქტივების შემადგენელი არადოკუმენტური ფასიანი ქაღალდების მიღებას, შენახვას და საპენსიო დანაგროვთა შესაბამისი აქტივების შემადგენელი არადოკუმენტირებული ფასიანი ქაღალდების აღრიცხვას.

¹⁵⁹ „ფასიანი ქაღალდების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის 29 პუნქტის შესაბამისად, საფონდო ბირჟა - ფასიანი ქაღალდების ორგანიზებული ბაზარი, რომელიც უზრუნველყოფს ფასიანი ქაღალდებისა და სხვა ფინანსური ინსტრუმენტების ყიდვას-გაყიდვის შესახებ წინადადების შეგროვებას, ვაჭრობის ორგანიზებას დადგენილი წესებისა და პროცედურების შესაბამისად და ავრცელებს დადებულ გარიგებათა შესახებ და ფასებთან დაკავშირებულ სხვა ინფორმაციას.

¹⁶⁰ „მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლის შესაბამისად, „მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია არის შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების ან სააქციო საზოგადოების ორგანიზაციულ სამართლებრივი ფორმით დაფუძნებული იურიდიული პირი, რომელიც მისი განცხადების საფუძველზე რეგისტრირებულია საქართველოს საფინანსო ზედამხვედველობის სააგენტოს მიერ და ახორციელებს ამ კანონით გათვალისწინებულ საქმიანობა ამ კანონით გათვალისწინებულ საქმიანობა საქართველოს საფინანსო ზედამხვედველობის სააგენტოს ზედამხვედველობით.

¹⁶¹ „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ კანონის მე-9 მუხლის შესაბამისად, ანგარიშვალდებულ საწარმოდ (ფასიანი ქაღალდების ემიტენტად) მიიჩნევა მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონის შესაბამისად, დაფუძნებული იურიდიული პირი, რომელსაც გამოშვებული აქვს საჯარო ფასიანი ქაღალდები (გარდა სრულად დაფარული სასესხო ფასიანი ქაღალდებისა).

¹⁶² „დაზღვევის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-13 მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად, სადაზღვევო ბროკერი არ სადაზღვევო ბროკერი არის ფიზიკური ან იურიდიული პირი, რომელიც შექმნილია საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, რეგისტრირებულია სამსახურში და დამოუკიდებლად ახორციელებს დაზღვევის სფეროში საშუაშაველო საქმიანობას, როგორც თავისი სამეწარმეო საქმიანობის სახეობას.

¹⁶³ „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის ქ¹ პუნქტის შესაბამისად, კვალიფიციური საკრედიტო ინსტიტუტი არის იურიდიული პირი, რომელიც ასეთად მიჩნეულია სააგენტოს მიერ და რომელიც ამ კანონის შესაბამისად, მოიზიდავს სახსრებს ფიზიკური პირებისაგან და მოზიდული სახსრებით გასცემს სესხებს.

¹⁶⁴ „უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის „ფ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, ფულადი გზავნილების განმახორციელებელი პირი არის პირი (გარდა კომერციული ბანკისა და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციისა), რომელიც ახორციელებს ფულადი გზავნილებით მომსახურებას“.

ეროვნული ბანკის შესახებ საქართველოს კანონი ცალკე არ გამოყოფს საკრედიტო დაწესებულების ცნებას, თუმცა ვინ მიიჩნევა საკრედიტო დაწესებულებად ზემოთხამოთვლილი სუბიექტებიდან უნდა იქნეს გამორჩეული. საკრედიტო დაწესებულების ფუნქციებიდან გამომდინარე თუ ვიმსჯელებთ, ზემოთ მითითებული სუბიექტებიდან, საბანკო გარანტიის გამცემი სხვა საკრედიტო სუბიექტი შეიძლება იყოს: მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია, კვალიფიციური საკრედიტო ინსტიტუტი, არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულება. პრაქტიკაში საბანკო გარანტიის გაცემა ხდება, მხოლოდ კომერციული ბანკებისა და სადაზღვევო კომპანიების მიერ. შესაბამისად, ნორმაში არსებული მესამე სუბიექტის მიერ გაცემულ საბანკო გარანტიას საქართველოში სინამდვილეში პრაქტიკულად არ იცნობენ. სუბიექტთა წრის გაფართოება გარანტიებთან დაკავშირებული ურთიერთობის განვითარების საფუძველი შეიძლება გამხდარიყო.

გარანტიის გაცემ სუბიექტთა წრესთან დაკავშირებით აზრთა სხვადასხვაობაა. საბანკო სამართლის ბევრი სპეციალისტი ამართლებს პირთა ვიწრო წრისათვის ამ უფლებამოსილების განსაზღვრას, თუმცა არსებობს საწინააღმდეგო მოსაზრება, რომლის მიხედვით საბანკო გარანტიის გამცემი სუბიექტების წრე შეზღუდული არ უნდა იყოს.¹⁶⁵

გარანტიის გამცემ სუბიექტთა წრის შეზღუდვა გამოწვეულია გარანტიის მომეტებული რისკისა და მისი მნიშვნელობის გათვალისწინებით. საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული გარანტიის გამცემი სუბიექტებისათვის მკაცრად დადგენილი რაოდენობის ფინანსური რესურსის არსებობა სავალდებულოა, როგორც საქმიანობის დაწყების, ასევე, საქმიანობის განხორციელების მთელი პერიოდის განმავლობაში. ამასთან, მათი ფინანსური სტაბილურობა უდმივ კონტროლს ექვემდებარება საზედამხედველო ორგანოების მხრიდან. იმ შემთხვევაში, თუ დაფიქსირდა ფინანსური რეზერვის ან სხვაგვარ უზრუნველყოფათა შეუსაბამობა მათ ნაკისრ ვალდებულებებთან, ეს შეიძლება გახდეს საქმიანობის შეჩერების ან უფრო მძიმე შედეგის დადგომის საფუძველი. გარანტის ფინანსური სტაბილურობა და სიმყარე კრედიტორის (ბენეფიციარი) ინტერესების უკეთ დაცვას ემსახურება. სუბიექტთა ამგვარი შეზღუდვა აბსოლუტურად გამართლებულია გარანტიის მნიშვნელობისა და ფინანსური რისკის გათვალისწინებით.¹⁶⁶

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, ლიცენზირებას საჭიროებს და ზედამხედველობას ექვემდებარება საბანკო და სადაზღვევო საქმიანობა. ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ კანონის¹⁶⁷ მე-6 მუხლი სავალდებულო სალიცენზიო საქმიანობად მიიჩნევს დაზღვევისა და საბანკო საქმიანობის

¹⁶⁵ გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2012, 237.

¹⁶⁶ ფოფხაძე გ., საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 16.

¹⁶⁷ საქართველოს კანონი ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ N1775, 24/06/2005.

განხორციელებას. ლიცენზირების გარდა, ამ სუბიექტებზე მუდმივი ზედამხედველობა ხორციელდება ლიკვიდაციის პროცესის დასრულებამდე. შესაბამისად, საქართველოს კანონმდებლობით გარანტიად ისეთი სუბიექტები არიან განსაზღვრული, რომელთა სიტყვას ავტორიტეტიც და ფასიც აქვს.¹⁶⁸

5.3. ბენეფიციარი, საგარანტიო ურთიერთობის ძლიერი სუბიექტი

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში, ბენეფიციარი მოთხოვნის უფლების მქონე სუბიექტია. URDG N458-ის შესაბამისად, ბენეფიციარი ძირითადი ვალდებულების მონაწილეა, რომლის მიმართ პრინციპალს ეკისრება ვალდებულების შესრულება,¹⁶⁹ რომელიც ძირითად ვალდებულებაში შეიძლება იყოს იმპორტიორი, შემკვეთი, შემძენი ან დამქირავებელი, რომელიც პრინციპალის მიერ ნაკისრი ვალდებულების უზრუნველყოფის მიზნით მოითხოვს საბანკო გარანტიის წარმოდგენას. სწორედ, ბენეფიციარის სასარგებლოდ გაიცემა საბანკო გარანტია.¹⁷⁰

სახელმწიფო ტენდერებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში ბენეფიციარი არის საბიუჯეტო ორგანიზაცია,¹⁷¹ რომელიც ბიუჯეტიდან მიღებული სახსრების განკარგვით, შესაბამისი საჭიროებების არსებობის დროს, ახდენს შესყიდვის ხელშეკრულების გაფორმებას და მისგან გამომდინარე მოთხოვნის უზრუნველყოფისათვის ითხოვს საბანკო გარანტიას. ამგვარ ურთიერთობაში გამოყენებული გარანტია კიდევ უფრო მომეტებული საფრთხის შემცველია, ვინაიდან, სატენდერო ურთიერთობაში სახელმწიფო არ არის მოქნილი და ხელშეკრულების პირობებთან დაკავშირებული ნებისმიერი ცვლილება მხოლოდ მკაცრად განსაზღვრული წესითა და გამონაკლის შემთხვევაში ხორციელდება. ბენეფიციარი ყველაზე ძლიერი სუბიექტია საგარანტიო ურთიერთობაში. მას გააჩნია მოთხოვნის უფლება და მისი რეალიზებისას, მხოლოდ საგარანტიო პირობებთან შესაბამისი მოთხოვნის წარდგენის ვალდებულება აქვს.

¹⁶⁸ ჭანტურია ლ. კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 204.

¹⁶⁹ URDG 2(2).

¹⁷⁰ Kelly-Louw M, Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 21.

¹⁷¹ საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის მე-6 მუხლის „ს“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, „საბიუჯეტო ორგანიზაცია - საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკის, ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ დაფუნდებული ან/და მის მიმართ ანგარიშვალდებული/მისი კონტროლისადმი დაქვემდებარებული ორგანიზაცია, აგრეთვე, სხვა საჯარო სამართლის იურიდიული პირი/არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), თუ იგი არის შესაბამისი დონის ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამის/ქვეპროგრამის ფარგლებში ასიგნებების განკარგვის უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაცია.

5.4. კონტრგარანტი

საგარანტიო ურთიერთობაში ტრადიციული სამი სუბიექტისგარდა, შესაძლებელია მონაწილეობდეს მეოთხე სუბიექტი. აღნიშნული პირი, ასევე, მძლავრი ფინანსური რესურსის მქონე პირია და იგი მაშინ ერთვება ურთიერთობაში, როდესაც პრინციპალის მიერ შერჩეული გარანტი, ბენეფიციარისათვის მიუღებელი პირია. განსაკუთრებით საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობებში, სადაც მყიდველი და გამყიდველი სხვადასხვა ქვეყნების რეზიდენტები არიან და ერთი პირისათვის მისაღები ბანკი ან სადაზღვევო კომპანია მიუღებელი ან/და უცნობია ხელშეკრულების მეორე მხარისთვის, მაშინ პრინციპალის გარანტმა შეიძლება მიმართოს ბენეფიციარის გარანტს, ბენეფიციარისთვის საბანკო გარანტიის გაცემის თაობაზე, ხოლო ბენეფიციარის გარანტს მისცეს თავისი საბანკო გარანტია. ამ შემთხვევაში პრინციპალის გარანტი ჩაითვლება კონტრგარანტად, ხოლო მის მიერ ბენეფიციარის გარანტისათვის მიცემული საბანკო გარანტია – კონტრგარანტია.¹⁷²

კონტრგარანტია უზრუნველყოფს პრინციპალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, გარანტის მიერ ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემდეგ კონტრგარანტის მიერ გარანტისათვის გადახდილი თანხის ანაზღაურებას, ხოლო კონტრგარანტის წინაშე რეგრესის წესით პასუხისმგებელი კვლავ პრინციპალი რჩება.¹⁷³

საერთაშორისო სამართალი კონტრგარანტს, ასევე, „მომთითებელ მხარედ“¹⁷⁴ მოიხსენიებს, ვინაიდან, იგულისხმება, რომ პრინციპალის თხოვნით კონტრგარანტი, თავის მხრივ, თხოვს (უთითებს) გარანტს ამ უკანასკნელის კლიენტის – ბენეფიციარის სასარგებლოდ, საბანკო გარანტიის გაცემას.¹⁷⁵

გაეროს კონვენციის მე-6 მუხლის “დ” ქვეპუნქტის შესაბამისად, „კონტრგარანტი ნიშნავს კონტრგარანტიის გამცემ პირს, ხოლო ამავე მუხლის “გ” ქვეპუნქტის შესაბამისად, „კონტრგარანტია არის გარანტის/გამცემი პირის მიერ გაცემული ვალდებულება მიმთითებელი პირის სასარგებლოდ, რომელიც შეიცავს გადახდის ვალდებულებას მარტივი მოთხოვნის ან გარანტიაში მითითებული დოკუმენტების წარმოდგენის შემთხვევაში, თუ ისინი შეესაბამება გარანტიის პირობებს.“

URDG N758-ის მიხედვით, „კონტრგარანტი არის კონტრგარანტიის გამცემი პირი, რომელსაც გასცემს გარანტის ან სხვა კონტრგარანტის სასარგებლოდ და წარმოადგენს მხარეს, რომელიც მოქმედებს საკუთარი

¹⁷²ფოფხაძე გ., საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 22.

¹⁷³Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008. 21

¹⁷⁴აღნიშნული პირი იწოდება, როგორც „Instructing Party“.

¹⁷⁵ფოფხაძე გ. საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 18

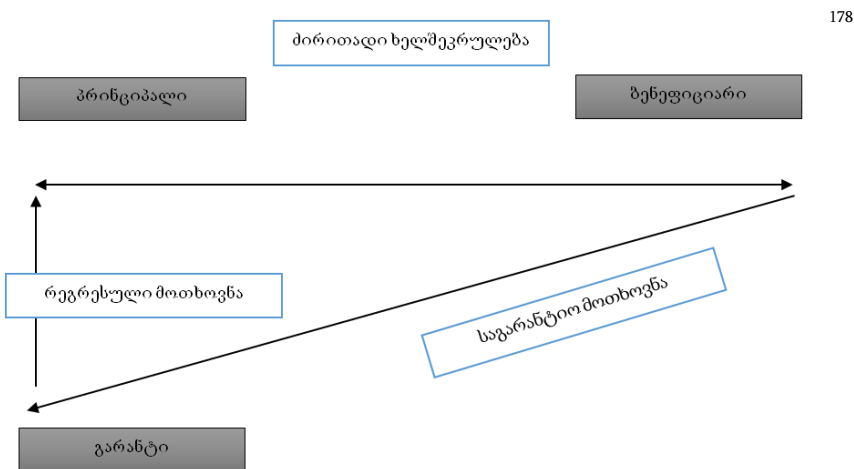
რისკით. სამწუხაროდ, სსკ-ი არ შეიცავს კონტრგარანტიისა და არც ინსტრუქციების გამცემი მხარის განსაზღვრებებს.¹⁷⁶ შესაბამისად, მათი უფლებებისა და მოვალეობების რეგლამენტირება უნდა განხორციელდეს ზოგადი სახელშეკრულებო ნორმების საფუძველზე.

6. საბანკო გარანტიის ურთიერთობის სტრუქტურა

6.1. პირდაპირი (სამმხრივი) საბანკო გარანტიის სქემა

კომერციულ ურთიერთობაში გამოყენებად საბანკო გარანტიაში უმეტესად სამი სუბიექტი მონაწილეობს. ამგვარი ურთიერთობის დროს, გარანტი პრინციპალის მომსახურე სუბიექტია, რომელიც საქმიანობას ეწევა იმავე ქვეყანაში, სადაც პრინციპალი იმყოფება.

ბენეფიციარი, შეიძლება იყოს, როგორც ადგილობრივი, ისე სხვა ქვეყანაში მყოფი პირი. ამგვარი სტრუქტურის მქონე საგარანტიო ურთიერთობა იწოდება, როგორც პირდაპირი საბანკო გარანტია, სადაც გარანტი ბენეფიციარის სასარგებლოდ კისრულობს გადახდას პირდაპირ ყოველგვარი დამატებითი სუბიექტის მონაწილეობის გარეშე. ბენეფიციარის მოთხოვნის მიღების შემდგომ, გარანტი ახდენს მოთხოვნის რეგულირებას და თანხის გადახდის შემთხვევაში რეგრესის წესით მოთხოვნას მიმართავს პრინციპალისათვის.¹⁷⁷

ასეთ შემთხვევაში საგარანტიო ურთიერთობა მოიცავს სამ ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელ გარიგებას:

¹⁷⁶ბატიაშვილი ა., საბანკო გარანტია, როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის დამოუკიდებელი საშუალება და ხელშეკრულების მხარეთა პასუხისმგებლობა, 2011, 24.

¹⁷⁷Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008. 22.

¹⁷⁸პირდაპირი საგარანტიო ურთიერთობის სტრუქტურა.

ა) პრინციპალსა და ბენეფიციარს შორის არსებული ხელშეკრულება,

სსკ-ს 881-ე მუხლი ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის, არსებულ უზრუნველყოფილ ვალდებულებას ძირითად ვალდებულებას უწოდებს. სწორედ მასშია განსაზღვრული შეთანხმება საბანკო გარანტიის წარდგენის შესახებ. ბენეფიციარი და პრინციპალი სახელშეკრულებო ურთიერთობისას თანხმდებიან საბანკო გარანტიის პირობების, რაოდენობის, საგარანტიო თანხის რაოდენობას და იმ კონკრეტული ბანკის შესახებ, რომლის მიერ გაცემული გარანტია მისაღებია კრედიტორისათვის.¹⁷⁹

ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის არსებულ უზრუნველყოფილ ვალდებულებაში შეიძლება განისაზღვროს გარანტიის პირობები. გარანტის მიერ გაცემული გარანტიის მიღებით ბენეფიციარი აცხადებს თანხმობას მის პირობებზე. გარანტიის პირობებზე დათანხმება ბენეფიციარის მიერ ხდება კონკლიდენტურად გარანტიის მიღებით.¹⁸⁰

ბ) გარანტიის გაცემის თაობაზე პრინციპალსა და გარანტს შორის არსებული ხელშეკრულება,¹⁸¹

საბანკო გარანტიის გაცემასთან დაკავშირებით პრინციპალსა და გარანტს შორის იდება ორმხრივი, სასყიდლიანი ხელშეკრულება,¹⁸² რომლის საფუძველზეც გარანტი კისრულობს საბანკო გარანტიის გაცემის ხელშეკრულებას. გარანტი ამისათვის იღებს საზღაურს, თუმცა ამ ხელშეკრულების დადება არ ნიშნავს გარანტიის არსებობას. გარანტი ამით კისრულობს ვალდებულებას გასცეს საბანკო გარანტია.¹⁸³ გარანტი ამ ხელშეკრულებით მკაცრად არის შებოჭილი და მასში მითითებული პირობებით უნდა გასცეს გარანტია. მას არ შეუძლია გადაუხვიოს და თვითნებურად გასცეს საბანკო გარანტია. დამოუკიდებელი გადაწყვეტილების მიღება მხოლოდ იმ დროს შეუძლია, როდესაც პრინციპალი ანიჭებს ამის უფლებამოსილებას.¹⁸⁴ ამავე ხელშეკრულებით განისაზღვრება გარანტის მიერ საგარანტიო თანხის გადახდის შემდგომ გადახდილი თანხის რეგრესის წესით ანაზღაურების საკითხი.

გ) საბანკო გარანტია

¹⁷⁹ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 211.

¹⁸⁰ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014. 571.

¹⁸¹ M. Kelly-Louw, *Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees*, 2010, 23.

¹⁸² ჭანტურია ლ., ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია რ., ხეცურიანი ჯ. (რედ), საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი N4, ტომი N2, 216.

¹⁸³ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014. 570.

¹⁸⁴ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014. 571.

გარანტი განსაზღვრავს საბანკო გარანტიის პირობებს და გაცემს გარანტიას, რომელიც ცალმხრივი ხელშეკრულებაა და გარანტის ცალმხრივ ვალდებულებას წარმოშობს გარანტის წინაშე.¹⁸⁵ გარანტს სწორედ მასში მითითებული პირობების შესაბამისად, უწევს საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხის გადახდა.¹⁸⁶

ზემოთ მითითებული გარიგებებიდან წარმოშობილი ურთიერთობებიდან განსაზღვრული უფლებები და მოვალეობები განსხვავებულია. ურთიერთობა მიიჩნევა პირდაპირი სქემის მქონედ იმ შემთხვევაშიც, როდესაც არსებობს პირთა სიმრავლე ამ ურთიერთობაში. შესაძლებელია არსებობდეს რამდენიმე პრინციპალი ან ბენეფიციარი ერთი ურთიერთობის უზრუნველსაყოფად, თუმცა აღნიშნული მაინც სამ სუბიექტიანი ურთიერთობაა.

გარანტი შესაძლებელია დაუკავშირდეს ბენეფიციარის ქვეყანაში არსებულ ბანკს, ვინაიდან, შემოწმებულ იქნეს ხელშეკრულებასა ან სხვა დოკუმენტზე არსებული ხელმოწერის სიზუსტე ან ნამდვილობა. ამ შემთხვევაში ეს ბანკი არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს კონტრგარანტად. იგი სამხრევი ურთიერთობის სტრუქტურის ნაწილია. ვინაიდან, საკონსულტაციო ხასიათის მიმართვა საგარანტიო ვალდებულებას არ წარმოშობს. ასეთ შემთხვევაში დამხმარე ბანკის¹⁸⁷ როლი შემოიფარგლება მხოლოდ საკონსულტაციო მოქმედებით. იგი ვალდებულია გარანტის მიერ გადაცემული ინფორმაციის მოძიებასა თუ დოკუმენტაციის ნამდვილობის გადამოწმების დროს იმოქმედოს გულისხმიერების პრინციპის დაცვით.¹⁸⁸ ამასთან, არამართლზომიერების ან სხვაგვარი უზუსტობის აღმოჩენის შემთხვევაში დამხმარე ბანკი ვალდებულია დაუყოვნებლივ მიაწოდოს ინფორმაცია გარანტს.¹⁸⁹

6.2. არაპირდაპირი (ოთხმხრივი) საბანკო გარანტიის სქემა

საბანკო გარანტიის ურთიერთობის არაპირდაპირ სტრუქტურაში ჩართულები არიან: პრინციპალი, მისი პარტნიორი გარანტი (კონტრგარანტი), ბენეფიციარი და მისი პარტნიორი გარანტი. ამგვარი ურთიერთობა წარმოიშვება, როდესაც ბენეფიციარს სურს, რომ გარანტი მისი სანდო კომპანია იყოს, ვიდრე ენდოს პრინციპალის მიერ წარდგენილ გარანტს.¹⁹⁰

¹⁸⁵საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამეწარმეო, სამოქალაქო და გაცოტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 20 ოქტომბრის Nას-562-871-09 გადაწყვეტილება.

¹⁸⁶თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2016 წლის 21 ივნისის გადაწყვეტილება N2/7526-15 გადაწყვეტილება.

¹⁸⁷ აღნიშნული იწოდება - Advising Bank.

¹⁸⁸Goode R., Guide to the ICC Uniform Rules for Demand Guarantees, ICC Publication no 510, 2000. 11.

¹⁸⁹ Houtte H. V., The law of international trade, 2nd ed., 2002, 267.

¹⁹⁰Bertrams R., Bank guarantees in international trade, Kluwer Law International, 2004.78.

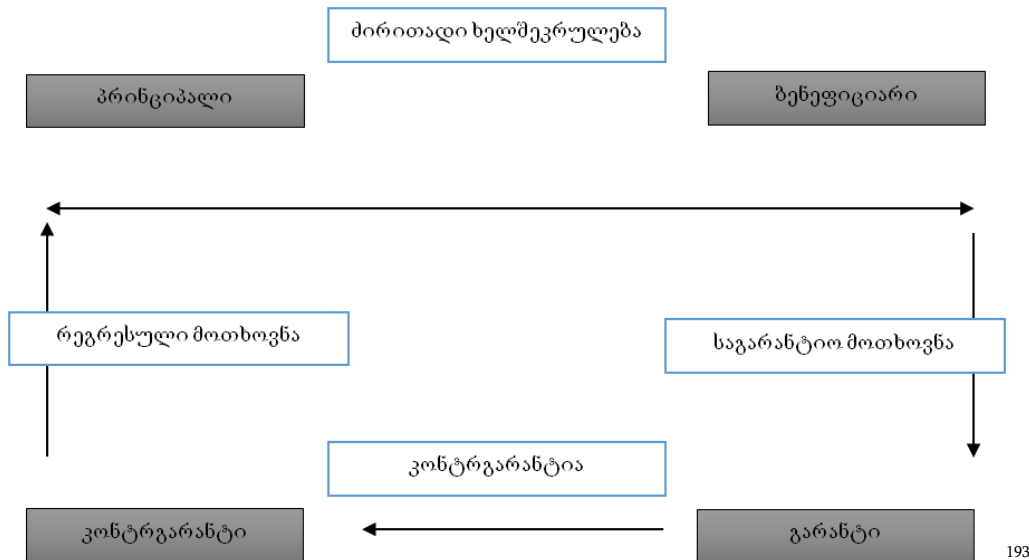
ამ მიზნით, პრინციპალის პარტნიორი გარანტი („კონტრგარანტი“, „მიმთითებელი მხარე“) უკავშირდება და ბენეფიციარის პარტნიორ გარანტს სთხოვს, რომ გასცეს აბანკო გარანტია ბენეფიციარის სასარგებლოდ, რომლის კონტრუზრუნველყოფასაც მიმთითებელი მხარე თავად ახდენს ბენეფიციარის პარტნიორი გარანტის სასარგებლოდ კონტრგარანტიის გაცემის გზით.¹⁹¹

შესაბამისად, არაპირდაპირ საგარანტიო ურთიერთობაში წარმოიშობა მეოთხე ხელშეკრულებაც – პრინციპალის პარტნიორ კონტრგარანტსა (მიმთითებელ მხარესა) და ბენეფიციარის პარტნიორ გარანტს (საბანკო გარანტიის გამცემს) შორის.

ეს ხელშეკრულება ორ ასპექტს მოიცავს:

(1) მიმთითებელი მხარის დავალებას გარანტის მიმართ, გასცეს საბანკო გარანტია, რომლის პირობები გარანტის მიერ სავალდებულო წესით დასაცავია, თუ ის მითითებას ეთანხმება;

(2) კონტრგარანტიას, რომელსაც გარანტი გარანტიის გაცემის წინაპირობად ითხოვს. ამგვარად, ეს ხელშეკრულება ფორმდება არა პრინციპალსა და გარანტს, არამედ პრინციპალის პარტნიორ კონტრგარანტსა და ბენეფიციარის პარტნიორ გარანტს შორის.¹⁹²

ამგვარად, პირდაპირი გარანტიისას არსებობს ოთხი ცალკეული გარიგება, რომლებიც ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელია:

ა) ძირითადი ხელშეკრულება პრინციპალსა და ბენეფიციარს შორის;

¹⁹¹Bertrams R., Bank Guarantees in International Trade, Kluwer Law International, 2004 18.

¹⁹² გ. ფოფხაძე, საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016,18.

¹⁹³ოთხ სუბიექტიანი საგარანტიო ურთიერთობის სტრუქტურა.

ბ) გარანტიის მიერ ბენეფიციარის სასარგებლოდ გაცემული საბანკო გარანტია;¹⁹⁴

გ) კონტრგარანტია, გაცემული კონტრგარანტის (მიმთითებელიმხარის) მიერ გარანტიის სასარგებლოდ;

დ) გარანტიის გაცემის თაობაზე ხელშეკრულება პრინციპალსა და კონტრგარანტს (მიმთითებელ მხარეს) შორის, რომელიც მოიცავს რეგრესის წესით მიმთითებელი მხარისთვის კონტრ ანაზღაურებას.¹⁹⁵

ბენეფიციარის მიერ გარანტიისათვის შესაბამისი საგარანტიო მოთხოვნის საფუძველზე, გარანტმა ანაზღაურება უნდა გასცეს და მიმთითებელ მხარეს სათანადო კონტრ საგარანტიო ანაზღაურების მოთხოვნა შეუძლია წაუყენოს, რასაც მიმთითებელი მხარე აანაზღაურებს და რეგრესის წესით ანაზღაურების მოთხოვნას წაუყენებს პრინციპალს.

კონტრგარანტია ძირითადი ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ბენეფიციარის შესაბამისი მოთხოვნის საგარანტიო ანაზღაურების კონტრ ანაზღაურებას უზრუნველყოფს, მაგრამ არ მოიცავს გარანტსა და ბენეფიციარს ან პრინციპალს შორის სხვა ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ან ამავე გარანტიასთან დაკავშირებულ სხვა ვალდებულებების უზრუნველყოფას.¹⁹⁶

სსკ-ი არაფერს ამბობს არაპირდაპირი გარანტიების გამოყენების შესაძლებლობასთან დაკავშირებით და არ შეიცავს კონტრგარანტიისა და არც ინსტრუქციის გამცემი მხარის განსაზღვრებასა და რეგულირების წესს.¹⁹⁷ აქედან გამომდინარე კონტრგარანტიიდან გამომდინარე სამართლებრივი დავის გადაწყვეტა სასამართლოს მიერ გარანტიის ზოგადი ნორმების საფუძველზე უნდა განხორციელდეს. ამგვარი ჩანაწერის არ არსებობის გამო, სასამართლომ კონტრგარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობები, სსკ-ს ზოგად ნაწილში არსებული მუხლებით მოაწესრიგა.¹⁹⁸

7. საბანკო გარანტიის განსხვავება სხვა ურთიერთობებისაგან

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობების განსაზღვრისა და მონაწილეთა უფლებებისა და მოვალეობის სწორად მართვისათვის უმნიშვნელოვანესია გარანტიის ბუნების განსაზღვრა.

¹⁹⁴ აღნიშნული ხელშეკრულება იწოდება როგორც Indemnity Contract.

¹⁹⁵ Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 23.

¹⁹⁶ ფოფხაძე გ., საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 22

¹⁹⁷ ზატიაშვილი ა., საბანკო გარანტია, როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის დამოუკიდებელი საშუალება და ხელშეკრულების მხარეთა პასუხისმგებლობა, 2011, 23

¹⁹⁸ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 20 ოქტომბრის N28/82-15 გადაწყვეტილება.

გარანტიის ბუნებაზე მსჯელობისას აუცილებელია აღინიშნოს ძირითადი ვალდებულებითი ურთიერთობისაგან მისი დამოუკიდებელი ხასიათი. დამოუკიდებელი ბუნება გარანტიას განასხვავებს მოთხოვნის უზრუნველყოფის სხვა საშუალებებისაგან. გარანტი ცალმხრივად იძლევა დაპირებას მოვალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში გადაიხადოს ფულადი თანხა.¹⁹⁹

7.1. საბანკო გარანტიის განსხვავება თავდებობისაგან

7.1.1. თავდებობის სამართლებრივი ბუნება

საბანკო გარანტიის მსგავსად, თავდებობა უზრუნველყოფის ვალდებულებით სამართლებრივი გარიგებაა. მოთხოვნის უზრუნველყოფის სხვა საშუალებებთან შედარებით საბანკო გარანტია ყველაზე მეტ მსგავსებას ამჟღავნებს მის მიმართ. სსკ-ს 891-ე მუხლის მიხედვით „თავდებობის ხელშეკრულებით თავდები კისრულობს ვალდებულებას, თავდებად დაუდგეს კრედიტორის წინაშე მესამე პირს ამ უკანასკნელის ვალდებულების შესასრულებლად“. ამით თავდები თვითონ კი არ კისრულობს მოვალის ვალდებულების შესრულებას, არამედ თავდებად უდგება კრედიტორს, რომ მოვალე შეასრულებს ნაკისრ ვალდებულებას.²⁰⁰

თავდებობა ცალმხრივი, კონსენსუალური და კაუზალური ხელშეკრულებაა, რომელშიც მონაწილეობს თავდები და კრედიტორი. თავდებობის ხელშეკრულების მიზანი კრედიტორის წინაშე მოვალის მიერ ნაკისრი ვალდებულების პიროვნული უზრუნველყოფაა.²⁰¹

თავდებობა ფორმა სავალდებულო გარიგებაა. თავდებს და კრედიტორს შორის იდება ხელშეკრულება, სადაც განისაზღვრება ხელშეკრულების

¹⁹⁹ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 205.

²⁰⁰ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 183

²⁰¹ ჭეჭელაშვილი ზ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, მუხლი 891-ე.

<http://www.gccc.ge/%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%92%E1%83%9C%E1%83%98-%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%94/%E1%83%99%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%AB%E1%83%9D-%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98/%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98-i-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%A8%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%9D-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B/%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%98-xxii-%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%93%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%90/%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%AE%E1%83%9A%E1%83%98-891/> 26.09.2017.

არსებითი პირობები. მათ შორის, თავდების პასუხისმგებლობის საზღვრები და მაქსიმალური მოცულობა.²⁰²

თავდებობის ხელშეკრულებაში შეიძლება არ მონაწილეობს ძირითადი ურთიერთობის მოვალე, თუმცა თავდებობის შინაარსი სწორედ მოვალის მიერ კრედიტორის წინაშე ნაკისრი ვალდებულების პიროვნული უზრუნველყოფაა. მოვალემ შეიძლება არ იცოდეს თავდებობის ხელშეკრულების არსებობის შესახებ ან არ დაეთანხმოს მას, თუმცა, ეს არ მოქმედებს თავდებობის ხელშეკრულების ძალმოსილებაზე. ვინაიდან ეს უკანასკნელი დამოუკიდებელი ხელშეკრულებაა. ის შეიძლება ძირითადი ვალდებულების წარმოშობამდე გაფორმდეს და სამართლებრივ საფუძველს თავის თავში ატარებს.²⁰³

თავდებობის ხელშეკრულების ნიშანი მისი აქცესორული ბუნებაა,²⁰⁴ რაც ძირითად ვალდებულებაზე დამოკიდებულებას ნიშნავს. „თავდების ვალდებულებისათვის განმსაზღვრელია ძირითადი ვალდებულების არსებობა.“²⁰⁵ თავდების მიმართ კრედიტორის მოთხოვნის არსებობა დაკავშირებულია ძირითადი ვალდებულების არსებობასთან. შეუძლებელია, თავდებობის უფლების დაგირავება ან სხვისთვის გადაცემა. ახალი კრედიტორისათვის ძირითადი ვალის გადაცემით მასზე გადადის უზრუნველყოფის საშუალებაც.²⁰⁶

თავდებობის აქცესორული ბუნებიდან გამომდინარე თავდებობის არსებობა და ფარგლები სრულად დამოუკიდებელია უზრუნველყოფილი მოთხოვნის არსებობასა და ფარგლებზე. თუ ძირითადი უფლება არ წარმოიშობა ბათილობის ან სხვა საფუძვლით თავდებობაც არ ითვლება წარმოშობილად, თუ ძირითადი უფლება შემდგომში გაუქმდა, ეს ავტომატურად იწვევს თავდებობის

²⁰²ჭანტურია ლ., ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია რ., ხეცურიანი ჯ., (რედ), საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი N4, ტომი N2, 2001, 228.

²⁰³ჭეჭელაშვილი ზ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, მუხლი 891-ე. [²⁰⁴სსკ-ს 153-ე მუხლის მიხედვით, „აქცესორულია უფლება, რომელიც ისეა დაკავშირებული სხვა უფლებასთან, რომ მის გარეშე არც შეიძლება არსებობდეს.“](http://www.gccc.ge/%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%92%E1%83%9C%E1%83%98-%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%94/%E1%83%99%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%AB%E1%83%9D-%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98/%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98-i-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%A8%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%9D-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B/%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%98-xxii-%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%93%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%90/%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%AE%E1%83%9A%E1%83%98-891/ 08.10.2017.</p></div><div data-bbox=)

²⁰⁵ სსკ-ს 893-ე მუხლი.

²⁰⁶ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 183

გაუქმებასაც, მხარეთა შორის დამატებითი შეთანხმების ან ერთმანეთს შორის კომუნიკაციის გარეშე.²⁰⁷

7.1.2. თავდებობისა და გარანტიის შედარებით სამართლებრივი ანალიზი

გარანტია თავდებობის მსგავსად, უზრუნველყოფის პიროვნული საშუალებაა,²⁰⁸ თუმცა მისგან განსხვავებით, გარანტიის მიერ გაცემული ცალმხრივი დოკუმენტია, სადაც განსაზღვრულია ის პირობები, რომელიც გარანტიის მიერ თანხის გადახდის საფუძველია. თავისი სამართლებრივი ბუნებით საბანკო გარანტია არ არის აქცესორული. იგი აბსტრაქტული გარიგებაა და არსებობს სამართლებრივი საფუძვლის არსებობის მიუხედავად.²⁰⁹

მოთხოვნის უზრუნველყოფის ამ საშუალებათა განმასხვავებელი ნიშანი, მათი გამცემ პირთა წრეა. საბანკო გარანტიის შემთხვევაში გამცემი უმეტესად ლიცენზირებული სუბიექტია, ხოლო თავდები შეიძლება იყოს ნებისმიერი პირი. სხვადასხვა ქვეყანაში თავდებობა და საბანკო გარანტია ერთმანეთის სინონიმად გამოიყენება.²¹⁰ მაგალითად, სამხრეთ აფრიკა.

თავდებობის აქცესორული ბუნება ანგლო-ამერიკულ სამართალში არის გათვალისწინებული. მაგ. ინგლისურ სამართალში თავდებობის ხელშეკრულების თავდების კრედიტორის სასარგებლოდ კისრულობს ვალდებულებას მოახდინოს ვალდებულების შესრულება მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში. თავდებობა მეორადი და აქცესორულია, მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შემდგომ ხდება მისი წარმოშობა.²¹¹

ინგლისური პრაქტიკა და სამართალი პრინციპულად არ განასხვავებს საბანკო გარანტიასა და თავდებობას. აქ ტერმინი თავდების გარანტია²¹² ტრადიციულად გულისხმობს უზრუნველყოფის აქცესორულ ტიპს და მასში მოიაზრება, როგორც **შეთანაზომიერებული** და ძირითად ვალდებულებაზე დამოკიდებული ვალდებულება. ტერმინი თავდებობა, რომელიც ცხადად და არაორაზროვნად გამოხატავს უზრუნველყოფის აქცესორულ საშუალებას, გადაიქცა დრომოჭმულად და უკვე იშვიათად იხმარება.²¹³

ინგლისურ სამართალში დამოუკიდებელი გარანტიის გარდა, არსებობს თავდების გარანტია, რომლის სტრუქტურა დამოუკიდებელი (ჩვეულებრივი)

²⁰⁷ ჭეჭელაშვილი ზ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, მუხლი 891-ე. 3.

²⁰⁸ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 208.

²⁰⁹ ჭეჭელაშვილი ზ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, მუხლი 891-ე. 3.

²¹⁰ Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 36.

²¹¹ Andrews G. M., Millett R., Law of Guarantees 3 ed, 2000, 62.

²¹² Suretyship Guarantee.

²¹³ ზოტენაშვილი პ., საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, სადისერტაციო ნაშრომი, 2015.

გარანტიის იდენტურია. თუმცა არსებითი განსხვავება მისი დამოკიდებული, აქცესორული და მეორადი ბუნებაა. გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის უფლება დამოკიდებულია ძირითადი ვალდებულებაზე. გარანტის ვალდებულება გარანტიიდან გამომდინარე არსებობს ძირითად ვალდებულებასთან ერთად.²¹⁴

ამგვარი გარანტია მეორადია ბუნებით და მისი გამოთხოვა მხოლოდ იმ შემთხვევაში ხდება, თუ პრინციპალი ბრალეული ქმედებით დაარღვევს ვალდებულებას და დარღვევაზე პასუხისმგებლობა მას ეკისრება.²¹⁵

აშშ-ში თავდებობის ხელშეკრულება გარანტიის სინონიმია. ხელშეკრულების ერთი მხარე კისრულობს ვალდებულების შესრულებას მეორე მხარის მიერ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში.²¹⁶ თავდებობა აქცესორული, მეორადი ბუნებისაა. მისგან გამომდინარე მოთხოვნა დამოკიდებულია ძირითადი ვალდებულების არსებობაზე და ამ ვალდებულების დარღვევის შემდგომ შეიძლება მისი ამოქმედება. კერძოდ, განსხვავებით რეზერვული აკრედიტივისაგან, რომელიც პირველადია და შესრულების დოკუმენტაციის წარდგენის შემდგომ იწყებს მოქმედებას.²¹⁷

ზოგიერთი მეცნიერი საბანკო გარანტიას ტრადიციულად მეორად ვალდებულებად მიიჩნევს, რაც გულისხმობს მის დამოკიდებულებას ძირითადი ვალდებულებაზე. ვინაიდან, გარანტი მხოლოდ იმ შემთხვევაშია ვალდებული გადაიხადოს საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხა, თუ მოვალემ დაარღვია ვალდებულება.²¹⁸

ამრიგად, საბანკო გარანტიისა და თავდებობის სამართლებრივი ბუნება ერთმანეთის მსგავსია. ორივე მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებაა და კრედიტორის ინტერესების დაცვას უზრუნველყოფს, როცა მოვალე ვალდებულებას არღვევს. ზოგ ქვეყანაში მათი იდენტურად გამოყენების მიუხედავად, საერთაშორისო პრაქტიკაში გარანტი თავდებობისაგან, სწორედ დამოუკიდებელი ბუნებით გამოირჩევა.

7.2. საბანკო გარანტიის განსხვავება დოკუმენტურია კრედიტივისაგან

7.2.1. აკრედიტივის ცნება და არსი

²¹⁴Bethell-Jones R., Guarantees and Indemnities: Some Important Differences, 2006, 156.

²¹⁵The Guide to the URDG, Note, 10, 15.

²¹⁶Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008. 36. ციტირებულია: Restatement Third, Suretyship and Guarantee, section 1. 1996.

²¹⁷Dolan F., The Law of letters of Credit, 66.

²¹⁸Kurkela M.S. Letters of Credit and Bank Guarantees under International Trade Law 2 ed (2008) 12.

საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობების განვითარებამ ხელშეკრულებებისა და ანგარიშსწორების სხვადასხვა ფორმით შექმნა და ჩამოყალიბება განაპირობა. ამგვარ ურთიერთობებში შესაძლებელია ხელშეკრულების დადების, შესრულების ადგილი და მხარეთა ადგილსამყოფელი არ ემთხვეოდეს ერთმანეთს. საერთაშორისო სავაჭრო და ეკონომიკური ურთიერთობების წარმატება განპირობებულია სხვადასხვა ფაქტორით, რომელთაგან ყველაზე მნიშვნელოვანია ანგარიშსწორების მონაწილეთა გადახდისუნარიანობა.²¹⁹

7.2.2. აკრედიტივის რეგულირების წყაროები

დოკუმენტური აკრედიტივი ფართოდ გამოიყენება საერთაშორისო ყიდვა-გაყიდვასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში, სადაც ხელშეკრულების მხარეები სხვადასხვა ქვეყნის რეზიდენტი პირები არიან. აკრედიტივი ანგარიშსწორების ისეთი ფორმაა, რომელიც ამცირებს ბიზნეს რისკებს და ორივე მხარეს ფაქტობრივად გარანტირებულს ხდის შეასრულონ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებები.²²⁰

საერთაშორისო კომერციულ ურთიერთობებში აკრედიტივთან დაკავშირებული პრობლემების აღმოფხვრის მიზნით საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ შემუშავებული იქნა დოკუმენტური აკრედიტივის უნიფიცირებული წესები და ჩვეულებები²²¹ UCP N82.²²² პრაქტიკის განვითარებასთან ერთად აუცილებელი გახდა ამ წესების სხვადასხვა დროს გადამუშავება. შესაბამისად, გამოიცა UCP N51,²²³ UCP222,²²⁴ UCP290,²²⁵ UCP400,²²⁶ UCP500,²²⁷ UCP600.²²⁸ ამ წესების გარდა აკრედიტივთან დაკავშირებული ურთიერთობების რეგულირებისას გამოიყენება ა) საერთაშორისო სავაჭრო პალატის უნიფიცირებული წესები დოკუმენტური აკრედიტივიდან

²¹⁹ზამბახიძე თ., დოკუმენტური აკრედიტივი - საერთაშორისო ანგარიშსწორების ფორმა, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 5/2002, 74.

²²⁰გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2012, 215.

²²¹1929 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის კონგრესმა მიიღო გადაწყვეტილება საერთაშორისო კომერციული ურთიერთობების სტანდარტიზაციის მცდელობა მოეხდინათ. 1933 წელს ვენაში მიღებული იქნა გადაწყვეტილება შექმნილიყო დოკუმენტურ აკრედიტივთან დაკავშირებული წესები.

²²²გამოქვეყნებული იქნა 1933 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის N82-ე პუბლიკაციით.

²²³გამოქვეყნებული იქნა 1951 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის N51-ე პუბლიკაციით.

²²⁴გამოქვეყნებული იქნა 1962 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის N222-ე პუბლიკაციით.

²²⁵გამოქვეყნებული იქნა 1974 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის N290-ე პუბლიკაციით.

²²⁶გამოქვეყნებული იქნა 1983 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის N400-ე პუბლიკაციით.

²²⁷გამოქვეყნებული იქნა 1993 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის N500-ე პუბლიკაციით.

²²⁸გამოქვეყნებული იქნა 2007 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის N600-ე პუბლიკაციით და ძალაშია 2007 წელის 01 ივლისიდან.

გამომდინარე ბანკთა შორის ანაზღაურების შესახებ,²²⁹ ბ) ბანკის მიერ დოკუმენტური აკრედიტივის შემოწმების საერთაშორისო სტანდარტები.²³⁰

დოკუმენტური აკრედიტივის მიმართ მოქმედები წესები არის საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ კომერციული ურთიერთობების სტანდარტიზაციის ერთ-ერთი წარმატებული მცდელობის შედეგი. უნიფიცირებული წესები სავალდებულო ხასიათის არ არის. მხარეებს უფლება აქვთ აკრედიტითან დაკავშირებული ურთიერთობები მოაწესრიგონ ამ წესებით. ამის შესახებ მითითებას თავად წესები შეიცავს. კერძოდ, UCP600 და UCP500-ის პირველი მუხლის შესაბამისად, წესები გამოიყენება ყველა იმ აკრედიტივის მიმართ, თუ ტექსტი პირდაპირ უთითებს ამ წესების გამოყენებაზე.“

უნიფიცირებული წესები მსოფლიოს ბანკთა საზოგადოების შრომის შედეგია, რათა მოეხდინათ ერთიანი სამოქმედო წესების დადგენა.²³¹ მიუხედავად წესების არასავალდებულო ბუნებისა, უნიფიცირებული წესები შეიძლება მიჩნეული იქნას “de-facto” ან “quasi” კანონად და აკრედიტითან დაკავშირებული ურთიერთობების ქვაკუთხედად.²³²

ამასთან, უნიფიცირებული წესები დასავლური ყველაზე მნიშვნელოვანი ბანკების მიერ გამოყენებადი პრაქტიკიდან, გადაიქცა უნივერსალურ ნორმატიულ ჩვეულებად.²³³ რეზერვულ აკრედიტივზე უნიფიცირებულ წესების გავრცელების შესახებ მოსაზრება 1977 წელს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის საბანკო კომისიის მიერ იქნა გაჟღერებული. 1983 წელს უნიფიცირებული წესების N400-ე პუბლიკაციაში პირველად გამოჩნდა მითითება რეზერვული აკრედიტივის გამოყენებასთან დაკავშირებით. შესაბამისად, უნიფიცირებული წესები გამოიყენება, როგორც დოკუმენტური, ისე რეზერვული აკრედიტივის მიმართ.²³⁴

7.2.3. აკრედიტივის განმარტება

UCP 500-ის შესაბამისად, „დოკუმენტური აკრედიტივი ნიშნავს, ბანკსა და კლიენტს შორის არსებული განსაზღვრული სახის შეთანხმებას. ამ შეთანხმების ძალით ბანკი-ემიტენტი მოქმედებს თავისი კლიენტ-იმპორტიორის

²²⁹ UCC 725.

²³⁰ Collyier G., Guide To documentary Credits, International chamber of commerce, 2014, 4.

²³¹ Wayen M.A., The Uniform Customs and Practice as a Source of Documentary Credit law in the United States, Canada and Great Britain: A Comparison of Application and Interpretation, 1989, 147.

²³² Elliniger E.P., The Uniform Custom- Their nature and 1983 revision, 1984, 578.

²³³ Kozolchik B., Wheble B. S, In Memoriam, Annual Survey of Letter of Credit Law and Practice, 1989, 21.

²³⁴ Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008. 100.

(აკრედიტივის გახსნაზე დავალების მიმცემი) მითითებით და მის მიერ მიცემული ინსტრუქციების საფუძველზე ან საკუთარი სახელით, ვალდებულებას იღებს განახორციელოს გადახდა ბენეფიციარის სასარგებლოდ. აღსანიშნავია, რომ გადახდა ხორციელდება მხოლოდ და მხოლოდ ბენეფიციარის მიერ ვალდებულების შესრულების შემდგომ.²³⁵

UCP 600-ის მე-2 მუხლის მიხედვით, „აკრედიტივი არის ბანკის მიერ გაცემული გამოუთხოვადი ვალდებულება, რომელიც ითვალისწინებს თანხის გადახდას შესაბამისი დოკუმენტების წარდგენის შემთხვევაში.“ ამავე მუხლით განმარტებულია, რომ „შესაბამისი დოკუმენტი არის აკრედიტივის პირობებისა და დადგენილი საერთაშორისო სტანდარტის შესაბამისად წარდგენილი მოთხოვნა.“²³⁶

აკრედიტივის განმარტებას სსკ-იც ითვალისწინებს, უნდა აღინიშნოს ამ დეფინიციის მგავსება უნიფიცირებული წესების მიერ დადგენილ განმარტებასთან. კერძოდ, „აკრედიტივის გახსნით საკრედიტო დაწესებულება (გამხსნელი ბანკი) ვალდებულია, კლიენტის (აკრედიტივის დავალების მიმცემის) თხოვნითა და განკარგულებით, მითითებული დოკუმენტის სანაცვლოდ გადაუხადოს მესამე პირს (რემიტენტს) ამ პირის ბრძანებით ფულადი თანხა, ან გაანაღდოს რემიტენტისაგან გადმოპირებული თამასუქი, მოახდინოს აქცეპტი, ანდა დაავალოს სხვა ბანკს ამ ოპერაციის განხორციელება, თუ შესრულდა საკრედიტო პირობები.“²³⁷ ამ დეფინიციის შინაარსი სრულ შესაბამისობაშია უნიფიცირებული წესების მიერ დადგენილ აკრედიტივის განმარტებასთან. გარდა ამისა, სსკ-ს 878-ე მუხლი შემდეგნაირად უთითებს საერთაშორისო მიმოქცევაში დოკუმენტური აკრედიტივის დამკვიდრებული ჩვეულებების გამოყენების ვალდებულებას:²³⁸ „თუ სხვა რამ არ არის

²³⁵ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 281.

²³⁶Collyier G., Guide To documentary Credits, International Chamber of Commerce, 2014, 4.

²³⁷ სსკ-ს 876-ე მუხლი.

²³⁸ თ. ზამბახიძე, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი 876-ე მუხლი, 2.

<http://www.gccc.ge/%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%92%E1%83%9C%E1%83%98-%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%94/%E1%83%99%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%AB%E1%83%9D-%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98/%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98-i-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%A8%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%9D-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B/%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%98-xxi-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%91%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%99%E1%83%9D-%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91/iv-%E1%83%93%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%A3%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%A2%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%98->

შეთანხმებული. მხარეთა უფლებები და მოვალეობები განისაზღვრება საერთაშორისო მიმოქცევაში დოკუმენტალური აკრედიტივის ან დოკუმენტალური ინკასოს დამკვიდრებული ჩვეულებების მიხედვით.“

7.2.4. აკრედიტივის მონაწილე სუბიექტები და ურთიერთობის სტრუქტურა

აკრედიტივის ურთიერთობაში რამდენიმე სუბიექტი მონაწილეობს: ა) განმცხადებელი, რომლის თხოვნით ბანკი გასცემს აკრედიტივს, თუმცა იგი აკრედიტივის მხარე არ არის, ბ) ბენეფიციარი ანუ გამყიდველი, რომლის სასარგებლოდაც უნდა მოხდეს გადახდა, გ) ბანკი, რომელიც გახსნის აკრედიტივს და კისრულობს თანხის გადახდის ვალდებულებას. ამ ურთიერთობაში შეიძლება ჩართული იქნეს რამდენიმე ბანკი, თუმცა მათი ფუნქციები განსხვავებულია. რამდენიმე ბანკის მონაწილეობა კომერციული ურთიერთობების ფართო მასშტაბებით არის განპირობებული. თუ ძირითადი ურთიერთობის მონაწილე სხვადასხვა ქვეყანაში არსებული სუბიექტებია, შესაძლებელია აკრედიტივის გამცემი არ იყოს გამყიდველის მომსახურე ბანკი. შესაბამისად, აუცილებელი ხდება გამყიდველის ქვეყანაში მოქმედი ბანკის ჩართვა. შესაბამისად, ურთიერთობაში შეიძლება მონაწილეობდეს გამხსნელი ბანკი,²³⁹ მრჩველი ბანკი,²⁴⁰ დამადასტურებელი²⁴¹ და ნომინირებული²⁴² ბანკი.²⁴³

აკრედიტივით ანგარიშსწორების სქემა დაახლოებით ასე გამოიყურება:

ა) მხარეები ადგენენ აკრედიტივის პირობებს;

ბ) იმპორტიორი (მყიდველი), ექსპორტიორთან (გამყიდველთან) შეთანხმებულ ვადებში აძლევს დავალებას თავის ბანკს აკრედიტივის გახსნის შესახებ;

გ) ბანკი უგზავნის წერილს - „ავიზოს“ ბენეფიციარის ბანკს, რითაც ნიშნავს მას თავის საავიზო ბანკად. ამავდროულად უგზავნის მას ფულად

[%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%9A/%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%AE%E1%83%9A%E1%83%98-876/ 10.10.2017.](#)

²³⁹UCP N600-ის მე-2 მუხლის შესაბამისად, გამცემი ბანკი, განმცხადებლის ან საკუთარი სახელით ხსნის აკრედიტივს.

²⁴⁰UCP N600-ის მე-2 მუხლის შესაბამისად, მრჩველი ბანკის ატყობინებს ბენეფიციარის აკრედიტივის გახსნის შესახებ. მისი ერთადერთი ვალდებულებაა ინფორმაციის მიწოდება. იგი პასუხს არ აგებს თანხის გადახდაზე.

²⁴¹UCP N600-ის მე-2 მუხლის შესაბამისად, დამადასტურებელი ბანკი ადასტურებს აკრედიტივის გახსნას გამცემი ბანკის უფლებამოსილებით ან თხოვნით.

²⁴²UCP N600-ის მე-2 მუხლის შესაბამისად, ნომინირებული ბანკი ადასტურებს აკრედიტივის ნამდვილობას.

²⁴³ Collyier G., Guide To documentary Credits, International chamber of commerce, 2014, 14.

თანხას აკრედიტივის შესასრულებლად და ავალებს ბენეფიციარისათვის შესაბამისი შეტყობინების გაგზავნას;

დ) შემსრულებელი ბანკი უგზავნის ავიზოს ბენეფიციარს, ატყობინებს მას მის სასარგებლოდ აკრედიტივის გახსნის შესახებ და იმ პირობებს, რომელთა შესრულების შემთხვევაშიც ბანკი უფლებამოსილია გასცეს თანხა, რომელიც ბანკ-ემიტენტისაგან არის მიღებული;

ე) ავიზოს მიღების შემდგომ ექსპორტიორი იძენს ბენეფიციარის სტატუსსა და უფლებას მოითხოვოს აკრედიტივის შესრულება მასში მითითებული პირობებით;

ვ) ექსპორტიორი ახორციელებს საქონლის გადმოტვირთვას და აფორმებს საზღაურის მიღებისათვის აუცილებელ დოკუმენტებს, რის შემდგომაც წარუდგენს მას შემსრულებელ ბანკს;

ზ) ეს უკანასკნელი ამოწმებს მათ შესაბამისობას აკრედიტივის პირობებთან, ახორციელებს ექსპორტიორთან ანგარიშსწორებას და უგზავნის ბანკ-ემიტენტს მოთხოვნას გადახდილი თანხის კომპენსაციის შესახებ;

თ) დოკუმენტაციის გაფორმების სისწორის გადამოწმების შემდგომ ბანკი-ემიტენტი უნაზღაურებს შემსრულებელ ბანკს გაცემულ თანხას და გადასცემს იმპორტიორს საქონლის განკარგვისათვის აუცილებელ დოკუმენტაციას, რომელიც იძლევა ტვირთის მიღების უფლებას.²⁴⁴ აკრედიტივის ანგარიშსწორების ეს სქემა ზოგადი ხასიათისაა და აკრედიტივის კონკრეტული სახის არჩევისას გარკვეულწილად შეიძლება შეიცვალოს.²⁴⁵

²⁴⁴ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 281,

²⁴⁵ზამბახიძე თ., სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი 876-ე მუხლი, 4.

[63](http://www.gccc.ge/%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%92%E1%83%9C%E1%83%98-%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%94/%E1%83%99%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%AB%E1%83%9D-%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98/%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98-i-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%A8%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%9D-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B/%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%98-xxi-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%91%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%99%E1%83%9D-%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91/iv-%E1%83%93%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%A3%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%A2%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%98-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%9A/%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%AE%E1%83%9A%E1%83%98-876/. 10.10.2017.</p></div><div data-bbox=)

7.2.5.

აკრედიტივის არსი და მნიშვნელობა

აკრედიტივით ანგარიშსწორების არსი იმაში მდგომარეობს, რომ გამყიდველი იღებს გადახდის მყარ გარანტიას, ხოლო მყიდველი ამის შედეგად იძენს საკუთრების უფლებას ნასყიდობის საგანზე.²⁴⁶

აკრედიტივის ოთხი ძირითადი ფუნქცია გამოიყოფა. ა) იგი ამცირებს ექსპორტიორსა და იმპორტიორს შორის არსებული ნასყიდობის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე საქონლის გადაცემის შემდგომ მყიდველის მიერ თანხის გადახდაზე უარის თქმის რისკს; ბ) უზრუნველყოფს იმპორტიორის ფულადი რესურსების აკუმულირებას, ხოლო ექსპორტიორს აძლევს საშუალებას მიიღოს თანხები, სანამ გამცემი ბანკი მოახდენს თანხის გადახდას; გ) ახდენს ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფას; დ) გამყიდველს უნარჩუნებს უფლებას იმპორტიორისგან მიიღოს თანხა ბანკის მიერ უარის თქმის შემთხვევაში.²⁴⁷

გარანტიის მსგავსად, აკრედიტივის კრედიტორის ინტერესების დაცვას ემსახურება და თავის თავში გარკვეულწილად მოიცავს ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის ფუნქციასაც.²⁴⁸ მისი გამოყენება მხოლოდ იმ შემთხვევაში ხდება თუ ბენეფიციარმა უკვე შეასრულა მის მიერ ნაკისრი ვალდებულება.²⁴⁹

²⁴⁶ჯანტურია ლ., ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია რ., ხეცურიანი ჯ., (რედ), საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი N4, ტომი N2, 2001, 210.

²⁴⁷Alavi H, Documentary Letters of Credit, Legal Nature and Sources of Law, 2016, 103.

²⁴⁸ზამბახიძე თ., სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი 876-ე მუხლი, 4.

[²⁴⁹Collyier G., Guide To documentary Credits, International chamber of commerce, 2014, 51.](http://www.gccc.ge/%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%92%E1%83%9C%E1%83%98-%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%94/%E1%83%99%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%AB%E1%83%9D-%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98/%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98-i-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%A8%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%9D-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B/%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%98-xxi-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%91%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%99%E1%83%9D-%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91/iv-%E1%83%93%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%A3%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%A2%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%98-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%9A/%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%AE%E1%83%9A%E1%83%98-876/. 10.10.2017.</p></div><div data-bbox=)

უნიფიცირებული წესების დღეს მოქმედი რედაქცია არ განასხვავებს დოკუმენტურ და რეზერვულ აკრედიტივს. დოკუმენტური აკრედიტივი გადახდის საშუალებაა, საქონლის მიღებისა და მიწოდებული მომსახურების სანაცვლოდ. მათ შორის საკმაოდ დიდი სხვაობის მიუხედავად, რეზერვული აკრედიტივი სხვადასხვა კომერციული და ფინანსური ოპერაციების შესრულებას უზრუნველყოფს. დოკუმენტური აკრედიტივის მსგავსი ფორმის მიუხედავად, მისი მოქმედება დაკავშირებულია ბენეფიციარის მიერ წინაშე უზრუნველყოფილი ვალდებულების დარღვევასთან.²⁵⁰

7.2.6. დოკუმენტური აკრედიტივისა და საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნების შედარებითი ანალიზი

დოკუმენტური აკრედიტივისა და საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება ერთმანეთის მსგავსია. აკრედიტივით ანგარიშსწორებისას უპირატესი მნიშვნელობა ენიჭება არა საქონლის, არამედ დოკუმენტაციის ბრუნვას, რომელთა მიხედვით კონტროლდება საქონლის გადაადგილება.²⁵¹

აკრედიტივიდან გამომდინარე ურთიერთობების ყველა სუბიექტს შეეხება აქვს დოკუმენტებთან და არა საქონელთან ან მომსახურებასთან. აკრედიტივის წარმოდგენასთან დაკავშირებული ინსტრუქციები და თვითონ აკრედიტივი უნდა იყოს სრული და ზუსტად უნდა უთითებდეს იმ დოკუმენტებზე, რომელთა წარმოდგენის შემთხვევაში შეიძლება განხორციელდეს ანგარიშსწორება ან გადასაპირებელი თამასუქის აქცეპტირება.²⁵²

აკრედიტივის დოკუმენტური ბუნებიდან გამომდინარე ბანკი ამოწმებს მასთან წარდგენილ დოკუმენტაციას და არავითარ შემთხვევაში საქონელსა თუ მომსახურებას ან ხელშეკრულების შესრულებას. საბანკო დაწესებულება ახდენს გადახდას გამყიდველის მიერ ვალდებულების შესრულების დამადასტურებელი დოკუმენტაციის წარდგენის შემთხვევაში და მოკლებულია შესაძლებლობას მოახდინოს შესრულებული ვალდებულების ხარისხისა და ნამდვილობის შემოწმება. დოკუმენტური აკრედიტივის საფუძველზე გადახდა უნდა განხორციელდეს ერთი მხარის მიერ ნაკისრი ვალდებულების შესრულების შემთხვევაში.²⁵³ აკრედიტივის დოკუმენტური ბუნება ხაზგასმულია უნიფიცირებული წესების N600 რედაქციის მე-5 მუხლში.²⁵⁴

²⁵⁰Collyier G., Guide To Documentary Credits, International Chamber of Commerce, , 2014, 52.

²⁵¹ზამბახიძე თ., დოკუმენტური აკრედიტივი - საერთაშორისო ანგარიშსწორების ფორმა, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 5/2002, 74.

²⁵²მლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 281.

²⁵³Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008. 113.

²⁵⁴ზამბახიძე თ., სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი 876-ე მუხლი, 4.

დოკუმენტური ბუნება საბანკო გარანტიისა და აკრედიტივისათვის დამახასიათებელი ნიშანია. ასევე, აღსანიშნავია ამ ორი ურთიერთობის დამოუკიდებლობა ძირითადი ურთიერთობისაგან.

ისტორიულად აკრედიტივის დამოუკიდებლობის პრინციპი სავაჭრო ურთიერთობებიდან მომდინარეობს, როდესაც გამყიდველი ითხოვდა ნასყიდობის საზღაურის მიღების გარანტიას საქონლის გადაგზავნის შემთხვევაში. გამყიდველის მოთხოვნით იგი მოთხოვნის სწრაფი დაკმაყოფილების საშუალება უნდა ყოფილიყო, მის მიერ მტკიცების განხორციელების გარეშე, რომელიც შეიძლება განხორციელებულიყო ნასყიდობის დამადასტურებელი მტკიცებულების წარდგენით (ზედნადები, კომერციული ინვოისი და სხვა).²⁵⁵ ასეთ შემთხვევაში მყიდველი მოკლებული იყო შესაძლებლობას ზუსტად სცოდნოდა ნასყიდობის საგნის ხარისხი და რაოდენობა, თუმცა დაზიანებული ან უხარისხო საქონლის გაგზავნის მიუხედავად მოთხოვნის განხორციელების შემთხვევაში მყიდველს უნდა ჰქონოდა ინტერესების დაცვის მექანიზმი. სასამართლომ ამ მიზნით არამართლზომიერი მოთხოვნების უარყოფის პრინციპი დაადგინა კეთილსინდისიერებისა და სამართლიანობის პრინციპის საფუძველზე.²⁵⁶

მოგვიანებით, უზრუნველყოფის საშუალებები სამშენებლო პროექტებშიც გამოჩნდა. დამკვეთის მოთხოვნით შემსრულებელი ბანკის მიერ ესკროუ (Escrow) ანგარიშზე განათავსებდა ფულად თანხას, მის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის მიზნით. ფულადი სახრების სახელშეკრულებო ურთიერთობის დასრულებამდე უმოძრაოდ განთავსება მიუღებელი იყო მიმწოდებლისათვის. დოკუმენტური ბუნების ფინანსური მექანიზმის გამოყენებით შეცვლილი იქნა სადეპოზიტო ანგარიშზე თანხის განთავსების პრაქტიკა. იმისათვის, რომ დოკუმენტური

<http://www.gccc.ge/%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%92%E1%83%9C%E1%83%98-%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%94/%E1%83%99%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%AB%E1%83%9D-%E1%83%9C%E1%83%90%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%9A%E1%83%98/%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98-i-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%A8%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%9D-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B/%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%98-xxi-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%91%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%99%E1%83%9D-%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91/iv-%E1%83%93%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%A3%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%A2%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%A3%E1%83%A0%E1%83%98-%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%9A/%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%AE%E1%83%9A%E1%83%98-876/>. 10.10.2017.

²⁵⁵Blodgett S., Mayer M., International Letters of Credit:Arbitral Alternatives to Litigating Fraud, 1998, 2
²⁵⁶Blodgett S., Mayer M., International Letters of Credit:Arbitral Alternatives to Litigating Fraud, 1998, 3.

ბუნების გადახდის საშუალება მისაღები ყოფილიყო ბენეფიციარისათვის, იგი მიჩნეული იქნა ძირითადი ვალდებულებისაგან დამოუკიდებელ ინსტრუმენტად.²⁵⁷

აკრედიტივიდან გამომდინარე ურთიერთობაში ბანკის ვალდებულება დამოუკიდებელია მისი კლიენტის მიერ ხელშეკრულების მხარესთან დადებული ხელშეკრულებისაგან. UCP 500-ის მესამე მუხლის შესაბამისად, „აკრედიტივი თავის ბუნებით წარმოადგენს გარიგებას, განპირობებულს ნასყიდობის ან სხვა ხელშეკრულებით, რასაც შეიძლება იგი ეფუძნებოდეს. ბანკები არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება შებოჭილნი იყვნენ ან მათ რაიმე ფორმით შეეხოთ ეს ხელშეკრულებები იმ შემთხვევაშიც კი, როცა რაიმე სახის მითითებები ამასთან დაკავშირებით არსებობს მხარეებს შორის დადებულ ხელშეკრულებაში.“²⁵⁸

UCPN600-ით გათვალისწინებულია აკრედიტივის დამოუკიდებლობის პრინციპი. კერძოდ, მე-4 მუხლის მიხედვით, „თავისი ბუნებით აკრედიტივი დამოუკიდებელია ნასყიდობის ან ნებისმიერი სხვა ხელშეკრულებისაგან. ბანკს არა აქვს კავშირი ამ ხელშეკრულებასთან მაშინაც კი, როცა თავად აკრედიტივი შეიცავს მითითებას ამ კონტრაქტზე.“²⁵⁹

ამ ორი ინსტრუმენტის მსგავსი ხასიათი არაერთხელ აღინიშნა სასამართლო გადაწყვეტილებებში. საქმეში Edward Owen Engineering Ltd v. Barclays Bank International Ltd²⁶⁰ სასამართლომ განმარტა, რომ: „შესრულების გარანტია არის ახალი წარმონაქმნი. მას გააჩნია საკმაოდ ბევრი მსგავსება აკრედიტივთან... დადგენილია, რომ როდესაც ბანკი მოახდენს აკრედიტივის გაცემასა და დამოწმებას, იგი ვალდებულია მოახდინოს თანხის გადახდა თუ დოკუმენტები აკმაყოფილებს აკრედიტივის პირობებს. ყველა დავა გამყიდველსა და მყიდველს შორის უნდა გადაწყდეს მათ შორის. ბანკი პასუხისმგებელია აკრედიტივზე... საბანკო გარანტია იმავე წესს იზიარებს... ბანკი, რომელიც გასცემს შესრულების გარანტიას პასუხისმგებელია გარანტიის პირობების შესაბამისად. იგი არ ერევა ხელშეკრულების მხარეთა ურთიერთობაში. კერძოდ, შეასრულა თუ არა ხელშეკრულების მხარემ ვალდებულება, ან ვისი ბრალით მოხდა ვალდებულების დარღვევა. გარანტი ვალდებულია მოახდინოს თანხის გადახდა მოთხოვნის შესაბამისად, დამატებითი მტკიცების საჭიროების გარეშე. ერთადერთ გამონაკლის

²⁵⁷ Goode R, Commercial Law, (2 ed,1995), 1038.

²⁵⁸ ძლიერიშვილი ზ. ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 281.

²⁵⁹ ზამბახიძე თ., სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი 876-ე მუხლი, 4.

²⁶⁰ [1978] 1 All ER 976, [1978] 1 QB 159, [1977] 3 WLR 764, [1978] 1 Lloyds Rep 166., <http://swarb.co.uk/edward-owen-engineering-ltd-v-barclays-bank-international-ltd-ca-1978/>, 09.10.2017.

სწარმოადგენს, როდესაც ბანკის მიერ განხორციელებულია არამართლზომიერი მოქმედება, რომელიც ცნობილი გახდა გარანტისათვის.²⁶¹

საერთაშორისო პრაქტიკაში ამ ორი სამართლებრივი ურთიერთობის ერთად განხილვა ძალიან ხშირად ხდება. განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, როდესაც დავის საგანია ხელშეკრულების ერთი მხარის არაკეთილსინდისიერი მოქმედება. საქმეში Interco Ltd v. Notis Shipping Corporation of Liberia, The Bhoja Trader²⁶² აღნიშნულია, რომ „დოკუმენტური აკრედიტივი უნდა იქნეს განხილული, როგორც საბანკო გარანტია, ვინაიდან, ორივე „მაცოცხლებელი სისხლია“ კომერციული ურთიერთობებისათვის. თუმცა მსგავსების მიუხედავად, აღსანიშნავია, მათ შორის განსხვავება. კერძოდ, დოკუმენტური აკრედიტივი საბანკო ანგარიშსწორების ერთ-ერთი ფორმაა, სადაც საბანკო დაწესებულებამ უნდა მოახდინოს ანგარიშსწორება ვალდებულების შესრულების შემთხვევაში, ხოლო გარანტია უზრუნველყოფის საშუალებაა, რომელიც კრედიტორის ინტერესების დაცვის მიზნით გამოიყენება. გარანტიის გამოყენების ზოგადი საფუძველია: არ არსებობს მოთხოვნა, ვალდებულების დარღვევის გარეშე.²⁶³

აკრედიტივსა და გარანტიას შემდეგი იდენტური თვისებები გააჩნიათ: ა) გადახდის აბსტრაქტული პირობები, კერძოდ, მათ არ სჭირდებათ ხელშეკრულების პირობებთან შესაბამისობის დაცვა; ბ) ავტონომიური ბუნება - ბანკი ვალდებულია მოახდინოს თანხის გადახდა შესაბამისი დოკუმენტაციის წარდგენის საფუძველზე. თანხის გადახდა უნდა მოხდეს აკრედიტივის შემთხვევაში ვალდებულების შესრულების, ხოლო გარანტიის შემთხვევაში ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში; გ) დოკუმენტური ბუნება - ვალდებულება შეიძლება წარმოიშვას დოკუმენტაციით განსაზღვრულ ვადაში და პირობებთან შესაბამისი მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში, დამატებითი გარე ფაქტებისა და მოვლენების გარეშე. ორივე შემთხვევაში ბანკი ახდენს ვალდებულების შესრულებას წარდგენილი დოკუმენტაციის გონივრული შესწავლის საფუძველზე, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ არ არსებობს ბენეფიციარის არამართლზომიერი მოქმედება.²⁶⁴

მსგავსი ბუნების მიუხედავად, უნდა გამოიყოს ამ ორი ურთიერთობის განმასხვავებელი ნიშანები. კერძოდ, აკრედიტივი იცავს გამყიდველის ინტერესებს ნასყიდობის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მოთხოვნის არსებობის დროს. აკრედიტივი გაიცემა საბანკო დაწესებულების მიერ და ბანკის

²⁶¹<https://www.lawteacher.net/free-law-essays/commercial-law/question-of-fraud-in-bankers-documentary-credits-commercial-law-essay.php>, 26.08.2017.

²⁶² Loyd's Rep 256, 1981. <http://swarb.co.uk/intraco-limited-v-notis-shipping-corporation-ca-1981/> 10.10.2017.

²⁶³ Miss L., Letters of Credit: Injunctions as a Remedy for Fraud in UCCm, sec.5-114, 1979, 495

²⁶⁴Goode R., Abstract payment Undertakings in international Transactions, Brooklyn Journal of International law 1, 1996, 4.

დამოუკიდებელი დაპირებაა გამყიდველის მიერ ნასყიდობის დოკუმენტაციის წარდგენის საფუძველზე მოახდინოს თანხის გადახდა. მაგ. ზედნადები, კონოსამენტი და ა.შ.²⁶⁵

მათ შორის არსებითი განსხვავება გადახდის პირობებსა და ფუნქციაში მდგომარეობს. აკრედიტივი საერთაშორისო ნასყიდობის ხელშეკრულებაში ფართოდ გამოყენებული გადახდის საშუალებაა. კერძოდ, როდესაც გამყიდველი ახორციელებს საქონლის მყიდველისათვის ან გადამზიდავისათვის გადაცემას, ნასყიდობის დოკუმენტაციის ბანკისათვის წარდგენის შემდგომ ბანკი ახდენს ნასყიდობის საფასურის გადახდას. აკრედიტივის შემთხვევაში არსებითია ვალდებულების შესრულების დამადასტურებელი დოკუმენტაციის წარდგენა. აკრედიტივი ვალდებულების შესრულების შემდგომ შეიძლება განაღდდეს.²⁶⁶

თუ აკრედიტივი კრედიტორის პირველადი მოთხოვნის დაკმაყოფილების საშუალებაა, საბანკო გარანტია ვალდებულების დარღვევის შემდგომ შეიძლება იქნეს გამოთხოვილი. აკრედიტივისაგან განსხვავებით, საბანკო გარანტია არაფულადი მოთხოვნის უზრუნველყოფის სახელშეკრულებო სამართლებრივი გარიგებაა. მაგ. სამშენებლო ხელშეკრულებები.

პრინციპალის მიერ სახელშეკრულებო ვალდებულების დარღვევა გარანტიის გამოთხოვის საფუძველია. გარანტიისაგან განსხვავებით აკრედიტივის დროს ბანკი არ იღებს მოვალის სანაცვლოდ გადახდის ვალდებულებას მოვალის გადაუხდელობის შემთხვევაში. აკრედიტივს აქვს არა უზრუნველყოფის, არამედ გადახდის ფუნქცია.²⁶⁷

8. გარანტიის დამოუკიდებლობის პრინციპი

8.1. საბანკო გარანტიის დამოუკიდებელი ბუნება

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობების განსაზღვრისა და მონაწილეთა უფლებებისა და მოვალეობების სწორად მართვისათვის უმნიშვნელოვანესია გარანტიის ბუნების განსაზღვრა.

საბანკო გარანტიის სამართლებრივ ბუნებაზე მსჯელობისას აუცილებელია აღინიშნოს ძირითადი ვალდებულებითი ურთიერთობიდან მისი დამოუკიდებელი ხასიათი.²⁶⁸ გარანტიისა და რეზერვერული აკრედიტივის მსგავსად დოკუმენტურ აკრედიტივს დამოუკიდებელი ბუნება გააჩნია. იგი

²⁶⁵Collyier G., Guide To Documentary Credits, International Chamber of Commerce, 2014, 41.

²⁶⁶Enonchong N., The Autonomy principle of letter of Credit: An Illegality Exception? 2006, 404.

²⁶⁷ჭანტურიალ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2014, 210.

²⁶⁸Kelly-Louw M., Limiting exceptions to the autonomy principle of demand guarantees and letters of credit. 2008. 197.

გულისხმობს შემდეგს, რომ აკრედიტივსა და გარანტიაში ასახული ძირითადი ვალდებულება, კერძოდ, გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის არსებობა არ არის დამოკიდებული ძირითადი ვალდებულების მხარეთა უფლებებსა და მოვალეობებზე.²⁶⁹

საბანკო გარანტიების დამოუკიდებლობის პრინციპი ასახულია გაეროს სავაჭრო კომისიის მიერ შექმნილ დამოუკიდებელი გარანტიებისა და რეზერვული აკრედიტივების შესახებ 1996 წლის ნიუ-იორკის კონვენციაში²⁷⁰ და საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ შექმნილ უნიფიცირებულ წესებში.²⁷¹

კონვენციის მე-3 მუხლის შესაბამისად, „კონვენციის მიზნებისათვის გარანტიის ვალდებულება: ა) არ არის დამოკიდებული ძირითადი ვალდებულების არსებობასა ან კანონიერებაზე (მათ შორის ვალდებულებაზე, რომელიც გარანტიით ან რეზერვული აკრედიტივით არის უზრუნველყოფილი); ბ) ანრაიმპირობაზე, რომელიც არ არის მითითებული გარანტიაში, ან რომელიც მომავალში შეიძლება წარმოიშვას, გარდა ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის დამადასტურებელი დოკუმენტაციის წარმოდგენისა.“ გარანტიის დამოუკიდებელი ბუნება ამავე სახით არის ასახული URDG N458-სა და URDG N758-ში.

URDG N478-ში აღნიშნულია, რომ გარანტიის დამოუკიდებლობის პრინციპი,²⁷² რომელიც გარანტიას ძირითადი ვალდებულებისაგან არა აქცესორულ გარიგებად მიიჩნევს. „გარანტია, მისი ბუნებით დამოუკიდებელია ხელშეკრულების ან ტენდერის პირობებისაგან, რომლის უზრუნველსაყოფადაც გაიცა იგი. გარანტი არ არის შეზღუდული ან დაკავშირებული ამ ვალდებულების ან ტენდერის პირობებით, მიუხედავად იმისა, რომ გარანტია შეიცავს მასზე მითითებას. გარანტის ვალდებულება საგარანტიო თანხ(ებ)ის გადახდასთან დაკავშირებით გამომდინარეობს საგარანტიო თანხის მოთხოვნაში, რომელიც უნდა იყოს გარანტიის პირობებთან შესაბამისი.“

URDG N758-ის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით: „საბანკო გარანტია, თავისი ბუნებით დამოუკიდებელია ძირითადი ვალდებულებისაგან

²⁶⁹ Oelofse A., The law of Documentary Letters of Credit in Comparative Perspective, 1997, 354.

²⁷⁰ გაეროს სავაჭრო კომისიის კონვენცია დამოუკიდებელი გარანტიებისა და დოკუმენტური აკრედიტივის შესახებ, UN Convention on demand guarantees and stand-by letters of credit.

²⁷¹ დოკუმენტური აკრედიტივის დამოუკიდებლობისა და ავტონომიურობის პრინციპი გათვალისწინებულია მათ მიმართ მოქმედი უნიფიცირებულ წესებში. UCP 600-ის მეოთხე მუხლი განმარტავს, რომ „აკრედიტივი, მისი ბუნებით ნასყიდობის ან სხვა სახის ხელშეკრულებისაგან დამოუკიდებელია. ბანკი არ არის შეზღუდული და დამოკიდებული ამ ხელშეკრულებაზე, მიუხედავად იმისა, რომ აკრედიტივი შეიძლება შეიცავდეს მითითებას ამ ხელშეკრულებაზე. აკრედიტივის დოკუმენტური ბუნების შესახებ ასევე საუბრობს ამავე წესების მე-5 მუხლი, რომელიც ადასტურებს, რომ „ბანკი ამოწმებს დოკუმენტებს და არა საქონელს, მომსახურებას ან შესრულებას, რომელსაც ეს დოკუმენტები ეხება“.

²⁷² საბანკო გარანტია წარმოდგენს, ხელშეკრულებისა და სატენდერო პირობებისაგან დამოუკიდებელ გარიგებას, რომელსაც იგი ემყარება“.

და გარანტი არ არის დაკავშირებული ან შეზღუდული ამ(ძირითადი)ვალდებულების პირობებით. გარანტიაში არსებული მითითება ძირითად ვალდებულებაზე არ ცვლის გარანტიის დამოუკიდებლობის ბუნებას. გარანტიიდან გამომდინარე თანხის გადახდის ვალდებულება არ არის დამოკიდებული არცერთ სხვა ვალდებულებაზე, გარდა ბენეფიციარსა და გარანტს შორი სარსებული ურთიერთობისა.“

დამოუკიდებლობის პრინციპის არსებობის ძირითადი მიზანი კომერციულ ურთიერთობებში ბენეფიციარისათვის საკუთარი ფინანსური მოთხოვნის სწრაფად დაკმაყოფილება და თანხის გადამხდელუნარიანი სუბიექტისაგან მიღების საშუალებაა.²⁷³

გარანტიის გამცემი არ არის ძირითადი ვალდებულების მონაწილე. იგი პრინციპალისაგან ნაკისრი ვალდებულებასთან შედარებით შეუსაბამო მნიშვნელობის ანაზღაურებას იღებს და გასცემს გარანტიას. შესაბამისად, მას არ ევალება დამატებითი გამოძიებისა და კვლევის ჩატარება მოთხოვნის სისწორისა და ნამდვილობის შემოწმებისათვის.²⁷⁴ გადახდილი თანხის რეგრესის წესით ანაზღაურების უფლება დამოკიდებულია გარანტსა და პრინციპალს შორის დადებული ხელშეკრულების პირობებზე, რომელიც გარანტიის გაცემის საფუძველია.²⁷⁵

გარანტია არააქცესორულია, რომლის შედეგი იმაშია, რომ გარანტს არ შეუძლია წარუდგინოს შესაგებელი, რომელიც ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის არსებული უზრუნველყოფილი ურთიერთობიდან გამომდინარეობს.²⁷⁶

დამოუკიდებლობის პრინციპი განსაკუთრებით ხაზგასმულია უპირობო საბანკო გარანტიის შემთხვევაში.²⁷⁷ უპირობო გარანტია განცალკევებულია ძირითადი ვალდებულებისაგან და ძირითადი ხელშეკრულების მხარეთა უფლებები და მოვალეობები დამოუკიდებელია მისგან.²⁷⁸ მოთხოვნის სწრაფად დაკმაყოფილების²⁷⁹ მიზნით ბანკის ვალდებულება დამოუკიდებელია არა მარტო ბენეფიციარისა და პრინციპალის, არამედ პრინციპალსა და გარანტს შორის არსებული ურთიერთობისაგან.

²⁷³Hsu C., The Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit, 2006, 3.

²⁷⁴Coleman M., Performance Guarantee, 1990, 230.

²⁷⁵ Hsu C.H., the Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit, 2006, 5.

²⁷⁶ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., გ. სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 577.

²⁷⁷აღნიშნული იწოდება, როგორც Demand/Independent/Unconditional Gaurantee. წყაროებში მოიხსენიება, როგორც დამოუკიდებელი/მოთხოვნამდე/უპირობო გარანტია.

²⁷⁸Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 75.

²⁷⁹Hsu C.H., The Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit, 14.

დამოუკიდებლობის პრინციპის განმარტებასთან დაკავშირებით განსხვავებული მოსაზრებებია. გარანტიის არააქცესორულობიდან გამომდინარე, საბანკო გარანტია პრინციპალსა და ბენეფიციარს შორის ურთიერთობის გარეშე არსებობს, მაშინაც კი, როცა ძირითადი ვალდებულება არ წარმოშობილა ან იგი მოგვიანებით ბათილი გახდა,²⁸⁰ მთლიანად ან ნაწილობრივ შესრულდა ან შეწყდა.²⁸¹

ხშირად გარანტიის დამოუკიდებლობის ტერმინს აბსტრაქტულობითაც მოიხსენიებენ. ტერმინი ძირითად ვალდებულებისაგან საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობას, მის არააქცესორულობას უსვამს ხაზს. ამ ტერმინის გაზიარების შემთხვევაში, გარანტია აბსტრაქტულ უზრუნველყოფის საშუალებად შეიძლება ჩაითვალოს.²⁸²

მიუხედავად, განსხვავებული მოსაზრებებისა გარანტის ვალდებულება ერთნაირად დამოუკიდებელია, როგორც ძირითადი ვალდებულების მონაწილეების, ასევე, თავად გარანტსა და პრინციპალს შორის დადებული საგარანტიო ხელშეკრულებისაგან.²⁸³ გარანტის მიერ მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი არ შეიძლება გახდეს: ა) პრინციპალის მიერ მის წინაშე ნაკისრი ვალდებულების დარღვევა; 2) პრინციპალის გადახდისუუნარობა; 3) გარანტის მიერ ბენეფიციარისათვის გადახდილი თანხის პრინციპალისაგან რეგრესის უფლების დაკარგვა. ეს უკანასკნელი უარის თქმის ყველაზე გახშირებული არგუმენტია, თუმცა სასამართლოს მიერ იგი არ არის გაზიარებული.²⁸⁴ გარანტია რისკის გადანაწილების ინსტრუმენტია. პრინციპალის მიერ ნაკისრი ვალდებულებისა და ფინანსური სიმყარის რისკი გადადის გარანტზე.²⁸⁵

დამოუკიდებლობის პრინციპის არსებობა არ გამორიცხავს გარანტის შესაგებლის წარდგენის უფლებას. გარანტს შეუძლია წარადგინოს შესაგებელი, რომელიც უშუალოდ საბანკო გარანტიიდან მასსა და ბენეფიციარს შორის არსებული ურთიერთობიდან გამომდინარეობს.²⁸⁶ გარანტისათვის ყველაზე მნიშვნელოვანია, რომ წარმოდგენილი დოკუმენტები ან უპირობო საბანკო

²⁸⁰ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 213.

²⁸¹ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 576.

²⁸² ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 578.

²⁸³ Barru D. J., how to Guarantee Contractor Performance on International Construction Projects: Comparing Surety Bonds with Bank Guarantees and Standby Letters of Credit, *George Washington International Law Review*, 2005, 78-80.

²⁸⁴ *Re Deloitte and Toeuch Inc*, 2 Bank, L.R 310, 1993.

²⁸⁵ Wunnicke B., Under US law, what happened to the parties to an L/C when one of them goes bankrupt? *DCI*, 2, 1996, 141.

²⁸⁶ იგივე, 577.

გარანტიის შემთხვევაში მოთხოვნა შეესაბამება თუ არა საბანკო გარანტიით განსაზღვრულ პირობებს.²⁸⁷

ავტონომიურობის პრინციპი საბანკო გარანტიის უმთავრეს ღირსებად უნდა მივიჩნიოთ. გარანტი საკუთარი შეხედულებისამებრ ახდენს შემთხვევის რეგულირებას და ძირითადი ვალდებულების სუბიექტთა უფლებები და მოვალეობები გარანტის ქმედებაზე გავლენას ვერ ახდენს. გარანტის ვალდებულება ერთნაირად დამოუკიდებელია, როგორც ძირითადი ვალდებულების, ასევე, თავად გარანტსა და პრინციპალს შორის დადებული საგარანტიო ხელშეკრულებისაგან.²⁸⁸

პრინციპალს ბენეფიციარის ან გარანტის მიმართ შესაძლებელია გააჩნდეს შემხვედრი მოთხოვნა ძირითადი ვალდებულებიდან გამომდინარე, თუმცა დამოუკიდებლობის პრინციპიდან გამომდინარე პრინციპალის მითითება მოთხოვნათა გაქვითვის შესახებ დაუშვებელია. ამ საკითხთან დაკავშირებით არსებობს განსხვავებული მოსაზრებები, რაც აისახა გადაწყვეტილებაში²⁸⁹ Steinmeyer v. Warner Consolidated Corp.²⁹⁰ განიმარტა, რომ ბენეფიციარის მოთხოვნა არ შეიძლება ძირითადი ვალდებულებიდან იზოლირებულად იქნეს მიჩნეული. ვინაიდან, იგი ნასყიდობის ხელშეკრულების შემადგენელი ნაწილია. მოსარჩელის მოთხოვნისათვის გვერდის ავლა არ იქნებოდა სამართლიანი, როდესაც მოპასუხე ვალდებულების დარღვევის მიუხედავად ითხოვდა რეზერვული აკრედიტივიდან გამომდინარე თანხის გადახდას.²⁹¹

ამ გადაწყვეტილებით დამოუკიდებლობის პრინციპის გადახედვა მოხდა და იგი საკმაოდ მკაცრი განსჯის საგანი გახდა.²⁹² საპირისპირო მოსაზრებით, საბანკო გარანტია და აკრედიტივი კომერციული ურთიერთობების არსებობისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის ინსტრუმენტებია. არსებითია, რომ გარანტმა თანხის გადახდა მოახდინოს მასთან წარდგენილი გარანტიიდან წარმოშობილი მოთხოვნის საფუძველზე და პრინციპალს არ ჰქონდეს თანხის

²⁸⁷Hsu C. H., The Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit, National Taiwan University Law Review, 2006, 3.

²⁸⁸Barru D.J., How to Guarantee Contractor Performance on International Construction Projects: Comparing Surety Bonds with Bank Guarantees and Standby Letters of Credit, 2005, 80.

²⁸⁹ 116, California Appeal Court, PRTR, 57,1974.

²⁹⁰მხარის მირ გაცემული იქნა სხვადასხვაგვარი თამასუქი მოპასუხისათვის სააქციო კაპიტალის შესაძენად. მოპასუხის სასარგებლოდ თამასუქის გადასახდელი თანხის უზრუნველსაყოფად გაცემული იქნა რეზერვული აკრედიტივი. ერთი თამასუქი უზრუნველყოფდა „ხელშეკრულების პირობის დარღვევის შემთხვევაში სრული ზიანის ანაზღაურებას.“ მოსარჩელის მითითებით მოპასუხემ დაარღვია შეტყობინების ვალდებულება, რომელმაც მოგვიანებით გავლენა მოახდინა სააქციო კაპიტალის ფასზე. მოსარჩელემ მოთხოვნის გაქვითვის მოთხოვნით მიმართა სასამართლოს და მოითხოვა აკრძალვის განხორციელება.

²⁹¹ Steinmeyer v. Warner Cons.Corp, 42 Cal. App. 3d 516, 1974,

<http://law.justia.com/cases/california/court-of-appeal/3d/42/515.html>, 01.09.2017.

²⁹²Farrar E., An examination of UCC, Arctical 5, Letter of Credit, 45, Business La, 1521, 1990, 1616.

მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის უფლებამოსილება ბენეფიციარის მიმართ არსებული შემხვედრი მოთხოვნის გამო. პრინციპალის შემხვედრი მოთხოვნა არ შეიძლება გახდეს ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის განხორციელების შეზღუდვის საფუძველი. გარანტიის გაცემით პრინციპალი ეთანხმება საკუთარი უფლების შეზღუდვას, რომ შემხვედრი მოთხოვნის არსებობა გავლენას ვერ მოახდენს გარანტიის მიერ თანხის გადახდაზე.²⁹³

გარანტიის ვალდებულება არის ბენეფიციარის მიერ მართლზომიერი და სამართლებრივად სწორი მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში საგარანტიო თანხის გადახდა, თუმცა ეს არ ნიშნავს მის პასიურ როლსა და ავტონომიურობის პრინციპის აბსოლუტურობას. არამართლზომიერი მოთხოვნა დამოუკიდებლობის პრინციპის საერთაშორისოდ აღიარებული გამონაკლისია.²⁹⁴ არამართლზომიერი მოთხოვნის შემთხვევაში სასამართლო ვალდებულია გამოიკვლიოს ის გარემოება, რაც ანაზღაურებაზე უარის თქმის საფუძველი გახდა. პრაქტიკაში საკმაოდ რთულია არამართლზომიერი მოთხოვნის პრევენცია,²⁹⁵ თუმცა გარანტი მოვალეა მოახდინოს ყველა გარემოების ძირეული გამოკვლევა, რათა არ მოხდეს არამართლზომიერი მოთხოვნის დაკმაყოფილება.

8.2. კონტრგარანტიის დამოუკიდებლობა გარანტისაგან

კომერციულ ურთიერთობებში შესაძლებელია გარანტიის მიერ გაცემული გარანტია სხვადასხვა მიზეზით არ იქნეს მისაღები ბენეფიციარისათვის. ასეთ შემთხვევაში, ამ სუბიექტის მიერ გაიცემა კონტრგარანტია, რომელსაც მიიღებს გარანტი და ბენეფიციარისათვის გასცემს გარანტიას. ამ შემთხვევაში კონტრგარანტს მოთხოვნის უფლება უჩნდება გარანტის მიმართ კონტრგარანტიის საფუძველზე. გარანტსა და კონტრგარანტს შორის არსებობს ორი ურთიერთდაკავშირებული, თუმცა განსხვავებული ურთიერთობა. ერთი, რომელიც აგენტის და მეორე, რომელიც ბენეფიციარისათვის გარანტიიდან გამომდინარე თანხის გადახდის შემდგომ გადახდილი თანხის ანაზღაურების ხელშეკრულებიდან წარმოიშვება.²⁹⁶ გარანტი, მასა და ბენეფიციარს შორის მოქმედებს, როგორც პრინციპალი, ხოლო მასა და კონტრგარანტს შორის, როგორც აგენტი.²⁹⁷

²⁹³Hsu C. H., The Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit, National Taiwan University Law Review, 2006, 5.

²⁹⁴Enonchong N., The Autonomy principle of letter of Credit: An Illegality Exception? 2006, 404.

²⁹⁵ Pugh-Thomas A., Letters of credit –injunctions–the purist and the pragmatist: Can a buyer bypass the guarantor and stop the seller from demand payment from the guarantor? 1996, 210.

²⁹⁶Goode R., Guide to the ICC Uniform Rules for demand Guarantees 1992, 20.

²⁹⁷Hsu C.H., the Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit, 2006, 15.

კონტრგარანტია ძირითადი გარანტიის მსგავსად დოკუმენტური ხასიათისაა. იგი დამოუკიდებელია არამარტო ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის არსებული ძირითადი ვალდებულებისაგან, არამედ კონტრგარანტსა და პრინციპალს შორის არსებული ურთიერთობისაგან.²⁹⁸

კონტრგარანტია გამოიყენება კონტრგარანტის მიერ თავდაპირველი გარანტიის მიმართ მოთხოვნის წარდგენისა და გარანტიის საფუძველზე გადახდილი თანხის თავდაპირველი გარანტისაგან მიღების მიზნით. ამ ორი ურთიერთობის დამოუკიდებლობის პრინციპის საფუძველზე გამოიყოფა გარანტისა და კონტრგარანტის ურთიერთობის საკითხი, როდესაც ძირითადი გარანტი მიიღებს შეუსაბამო მოთხოვნას ან მოთხოვნას ვადის გასვლის შემდგომ. ეს ორი გარიგება ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელია. გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის ნამდვილობაზე გავლენას ვერ ახდენს ვერც კონტრგარანტიის ნამდვილობა და ვერც ძირითადი გარანტის მიერ კონტრგარანტის მიმართ ვალდებულების დარღვევა.²⁹⁹

დამოუკიდებლობის პრინციპიდან გამომდინარე, თუ ძირითადი გარანტის მიერ დარღვეული იქნა მოთხოვნის რეგულირების პროცედურა და ისეთი მოთხოვნა დაკმაყოფილდა, რომელიც არ შეესაბამებოდა გარანტიის პირობებს, კონტრგარანტი უფლებამოსილია უარი თქვა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე თუ კონტრგარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნა არ შეესაბამება კონტრგარანტიის პირობებს ან მოთხოვნა ვადის გასვლის შემდგომ არის წარდგენილი.³⁰⁰

კონტრგარანტია ძირითადი გარანტის მიერ ბენეფიციარისათვის წარდგენილი საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნას უზრუნველყოფს. ბენეფიციარის მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ, ძირითადი გარანტი მოთხოვნას წარუდგენს კონტრგარანტს კონტრგარანტიის საფუძველზე. მოთხოვნა აუცილებელია იყოს კონტრგარანტიის პირობების შესაბამისი. კონტრგარანტს უფლება აქვს უარი განაცხადოს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე თუ მოთხოვნა კონტრგარანტიის პირობებს არ შეესაბამება.

სსკ-ი არ ითვალისწინებს ჩანაწერს კონტრგარანტიის შესახებ. ასევე, არანაირი მითითება არ არსებობს კონტრგარანტიის დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებით. კონტრგარანტიიდან წარმოშობილი ურთიერთობების მოწესრიგდება და მათი ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლობა საბანკო გარანტიის მარეგულირებელი ზოგადი წესების შესაბამისად ხდება.

²⁹⁸Betrams R., Counter-guarantees in An indirect, Independent (First Demand) Guarantes Structure, International Business and Financial Law, 1997, 376.

²⁹⁹Betrams R., Counter-guarantees in an indirect, Independent (First Demand) Guarantes Structure, International Business and Financial Law, 1997, 377.

³⁰⁰Hsu C H., the Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit, 2006, 15.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ მიღებული იქნა გადაწყვეტილება³⁰¹ ძირითადი გარანტიის მიერ კონტრგარანტიის მიმართ მოთხოვნის დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით. კონტრგარანტია გაცემული იქნა, მხოლოდ იმ საფუძველით, რომ ბენეფიციარისათვის კონტრგარანტი დაუსაბუთებელი არგუმენტის საფუძველზე „მიუღებელი“ პირი იყო. შემსყიდველმა არ მიიღო ერთ-ერთი სადაზღვევო კომპანიის მიერ გაცემული საბანკო გარანტია, რის საფუძველზეც პრინციპალი იძულებული იქნა კონტრგარანტიის საფუძველზე შემსყიდველისათვის მისაღები სხვა გარანტისაგან მიეღო გარანტია. გაცემული იქნა სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების 5 საბანკო გარანტია, რომლებიც თავის მხრივ, ამავე რაოდენობის კონტრგარანტიით იყო უზრუნველყოფილი.

საბანკო გარანტია სასყიდლიანი ბუნებისაა.³⁰² პრინციპალი ვალდებულია საფასური გადაიხადოს გარანტიისა და კონტრგარანტიის გაცემის სანაცვლოდ. განსახილველ შემთხვევაში პრინციპალმა კონტრგარანტს არ გადაუხადა გარანტიის გაცემის საზღაური. თუმცა მის მიერ სრულად შესრულდა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული უზრუნველყოფილი ვალდებულება.

ბენეფიციარისაგან გარანტიების გათავისუფლების შეტყობინების გარანტის მიერ მიღების შემდგომ, გარანტმა კონტრგარანტს წარუდგინა მოთხოვნა კონტრგარანტიიდან გამომდინარე თანხის გადახდასთან დაკავშირებით. მოთხოვნაში მითითებული იყო, რომ პრინციპალმა დაარღვია გარანტის წინაშე ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულება, რაც გამოიხატა საფასურის გადაუხდელობაში. კონტრგარანტმა უარი უთხრა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე და მიუთითა, რომ უზრუნველყოფილი ვალდებულება ეხებოდა ბენეფიციართან დადებულ ხელშეკრულების უზრუნველყოფას. ვინაიდან, უზრუნველყოფილი ვალდებულება სრულად შესრულდა და მოთხოვნა შეუსაბამო იყო საბანკო გარანტიის პირობებთან.

სასამართლო გადაწყვეტილებით³⁰³ სარჩელი სრულად დაკმაყოფილდა. სასამართლომ მიუთითა, რომ კონტრგარანტია უზრუნველყოფდა პრინციპალის მიერ ძირითადი გარანტის წინაშე ნაკისრ ნებისმიერ ვალდებულებას. შესაბამისად, კონტრგარანტს დაეკისრა გარანტიების საფასურის გადახდა.³⁰⁴

სააპელაციო სასამართლო გადაწყვეტილებით დაკმაყოფილებული იქნა კონტრგარანტის სააპელაციო საჩივარი და მიღებული ახალი გადაწყვეტილებით

³⁰¹ თბილისის საქალაქო სასამართლო 2014 წლის 11 ნოემბრის გადაწყვეტილება N 2/10771.14.

³⁰² სსკ-ს 879-ე მუხლის მიხედვით, „საბანკო გარანტიის გაცემის სანაცვლოდ გარანტი იხდის საზღაურს“.

³⁰³ თბილისის საქალაქო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 11 ნოემბრის N 2/10771-14 გადაწყვეტილება.

³⁰⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 11 ნოემბრის N 2/10771-14 გადაწყვეტილება.

სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.³⁰⁵ სასამართლომ მიუთითა, რომ სსკ-ს 52-ე³⁰⁶ მუხლის საფუძველზე „ნების გამოვლენის განმარტებისას ნება უნდა დადგინდეს გონივრული განსჯის შედეგად, და არა მარტოდენ გამოთქმის სიტყვასიტყვითი აზრიდან“. მოცემული ნორმის მიზანია გაირკვეს, კონკრეტულად რა განზრახვა ჰქონდათ ხელშეკრულების მხარეებს და როგორ უნდა გავიგოთ ხელშეკრულების სადავო გამონათქვამი... კანონით გადაწყვეტია „ნების გონივრული განსჯა“, რაც ნიშნავს სადავო გამონათქვამებისათვის იმ მნიშვნელობის მინიჭების დადგენას, რომელსაც გონიერი ადამიანი ანალოგიური პირობებში მიანიჭებდა. გონივრულობა მოცემული ურთიერთობის სრულად აღქმა და განსჯაა.”

აღნიშნულ შემთხვევაში კონტრგარანტსა და პრინციპალს შორის დადებული ხელშეკრულება უზრუნველყოფდა ბენეფიციარისათვის ფულადი თანხის გადახდას, არაუმეტეს გარანტიის თანხის, თუ პრინციპალი მის წინაშე დაარღვევდა ნაკისრ ძირითად ვალდებულებას.“ ნორმის განმარტებისას სასამართლომ არაგონივრულად მიიჩნია ამ ნორმის ისე განმარტება, რომ საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი იყო საბანკო გარანტიის გაცემისათვის დაწესებული ერთჯერადი საზღაური.“³⁰⁷

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება გასაჩივრდა საქართველოს უზენაეს სასამართლოში,³⁰⁸ რომელმაც გარანტის საჩივარი დასაშვებად ცნო და განმარტა, რომ საქმე მოიცავს სამართლებრივ პრობლემას, რომლის გადაწყვეტაც ხელს უწყობს სამართლის განვითარებას და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას.³⁰⁹ საკასაციო პალატამ არსებითად განიხილა საჩივარი, თუმცა არ დააკმაყოფილა.³¹⁰

სასამართლო გადაწყვეტილება სრულად შეესაბამება საბანკო გარანტიის მიმართ არსებულ ძირითადი პრინციპებს. მოცემულ შემთხვევაში გარანტია უზრუნველყოფდა ძირითადი გარანტის მიერ ბენეფიციარის წინაშე ნაკისრი ვალდებულების დარღვევის შედეგად გადახდილი თანხის რეგრესის წესით დაკმაყოფილებას. კონტრგარანტიისა და გარანტიის თანხების ერთმანეთის იდენტურობა მიჩნეული უნდა იქნეს მხოლოდ ძირითადი ვალდებულების (გარანტიის თანხა) უზრუნველყოფის საშუალებად. მასში გათვალისწინებული

³⁰⁵ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 20 ოქტომბრის გადაწყვეტილება N 28/82-15, N330210014533662.

³⁰⁶ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი 22/06/1997.

³⁰⁷ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 20 ოქტომბრის N28/82-15, N330210014533662 გადაწყვეტილება.

³⁰⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის Nას-1203-1163-2016 გადაწყვეტილება.

³⁰⁹ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი.

³¹⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის Nას-1203-1163-2016 გადაწყვეტილება.

ვერ იქნებოდა სხვა დამატებითი სახსრების გადახდის ვალდებულება. მაგ. პირგასამტეხლო, ზიანი თუ სხვა სანქცია. ასეთის არსებობის შემთხვევაში გარანტიის პირობებში უნდა აღნიშნულიყო.

თბილისის სააკველაციო სასამართლომ კონტრგარანტიის მარეგულირებელი ნორმების არ არსებობის გამო ამ დავიდან გამომდინარე ურთიერთობების რეგულირება სსკ-ს ზოგადი ნორმების საფუძველზე მოახდინა და ნორმის გონივრული განსჯისა და განმარტების შედეგად მიიღო გადაწყვეტილება.³¹¹

8.3. საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობის პრინციპი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსისა და ქართული სასამართლო პრაქტიკის მიხედვით

სსკ სრულად იმეორებს საბანკო გარანტიის მიმართ საერთაშორისოდ აღიარებულ დამოუკიდებლობის პრინციპს. საბანკო გარანტიის დამოუკიდებელ ბუნებას სკ-ს³¹² 881-ე მუხლში არის გამოკვეთილად მითითებული. „საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე მათ შორის ურთიერთობისას არ არის დამოკიდებული იმ ძირითად ვალდებულებაზე, რომლის შესრულების უზრუნველსაყოფადაც არის ის გაცემული, მაშინაც კი, როცა გარანტია შეიცავს მითითებას ამ ვალდებულებაზე.“

საბანკო გარანტიის დამოუკიდებელი ბუნების შესახებ ხაზგასმით აღინიშნა სასამართლოს არაერთ გადაწყვეტილებაში. კოდექსი საბანკო გარანტიას განიხილავს, როგორც მოთხოვნის უზრუნველყოფის ერთ-ერთ საშუალებას, რომელიც სხვა უზრუნველყოფის საშუალებებისაგან განსხვავდება თავისი დამოუკიდებლობით - არააქცესორულობით, რაც გულისხმობს იმას, რომ ძირითადი ვალდებულება - ხელშეკრულება, რომლის უზრუნველსაყოფადაც საბანკო გარანტია გაიცა გავლენას ვერ ახდენს ამ უკანასკნელზე...“³¹³

„სსკ-ს 881-ე მუხლით საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე მათ შორის ურთიერთობისას არ არის დამოკიდებული იმ ძირითად ვალდებულებაზე, რომლის შესრულების უზრუნველსაყოფადაც არი სგაცემული...“³¹⁴

“საბანკო გარანტიის ერთ-ერთი მთავარი დამახასიათებელი ნიშანი, რაც მას გამოარჩევს ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის სხვა

³¹¹ საინტერესოა, როგორ დაასაბუთებს ამ გადაწყვეტილებას საქართველოს უზენაესი სასამართლო. მას დასაბუთებული გადაწყვეტილება ჯერ არ გაუმზადებია.

³¹² საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 26/06/1997.

³¹³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გავაოტრების საქმეთა პალატა, 2009 წლის 20 ოქტომბრის № ას-562-871-09 განჩინება.

³¹⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გავაოტრების საქმეთა პალატა, 2001 წლის 20 იანვრის № 33-62-01 გადაწყვეტილება.

საშუალებებისაგან, არის საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობა ძირითადი ვალდებულებისაგან. საბანკო გარანტია ეფუძნება არა მხარეთა შეთანხმებას (ხელშეკრულებას), არამედ მისი გამცემი პირის (გარანტის) ცალმხრივ ვალდებულებას.³¹⁵

საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობის ბუნების ხაზგასმით სასამართლომ ერთმანეთისაგან განაცალკევა უზრუნველყოფილი ვალდებულება და გარანტის მიერ ბენეფიციარისათვის საგარანტიო თანხის გადახდის ვალდებულება. გარანტი ვალდებულია იმოქმედოს მხოლოდ გარანტიის პირობებისა და წარდგენილი მოთხოვნის შესაბამისად. გარანტი მოკლებულია შესაძლებლობას მიუთითოს რაიმე საფუძველზე, რომელიც პრინციპალს აძლევს თანხის გადახდაზე უარის თქმის უფლებას უზრუნველყოფილი ვალდებულების ფარგლებში.

სახელშეკრულებო და საგარანტიო პირობების კონკურენციის ფარგლებში საგარანტიო მოთხოვნის მართვისას, გარანტმა უნდა იხელმძღვანელოს მის მიერ გაცემული დოკუმენტის პირობით, რომელიც ბოჭავს მას და ავალდებულებს თანხის გადახდას მოთხოვნის განხორციელების შემთხვევაში. სახელშეკრულებო და საგარანტიო პირობების კონკურენციის შემთხვევაში გარანტი ვალდებულია მოთხოვნის რეგულირებისას იხელმძღვანელოს საგარანტიო პირობებით.

დამოუკიდებელი ბუნება და მისი შეზღუდული ხასიათი სასამართლომ შემდეგნაირად განმარტა: „საბანკო გარანტიის შინაარსის მომწესრიგებელი ნორმა³¹⁶ შეფასების ორ მნიშვნელოვანი კრიტერიუმს განსაზღვრავს: ფორმალურს და ფუნქციონალურს. ფორმალურ კონტექსტში საბანკო გარანტიის შინაარსი ყოველთვის ორ სამართლებრივ ურთიერთობას ითვალისწინებს: 1) ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის და, 2) ბენეფიციარსა და გარანტს შორის. მიუხედავად ამისა, აღნიშნული ინსტიტუტის სამართლებრივი სპეციფიკურობა იმაში მდგომარეობს, რომ თითოეული ურთიერთობა დამოუკიდებელ ხასიათს ატარებს, ანუ ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის წარმოშობილი ურთიერთობის მიუხედავად, არ გამოირიცხება გარანტის გადახდის ვალდებულება... საბანკო გარანტიის შესახებ სსკ-ს ნორმების ერთობლიობაში განმარტების შედეგად იკვეთება, რომ სსკ-ს 881-ე მუხლი საბანკო გარანტიას წარმოაჩენს, როგორც ძირითადი ვალდებულებისგან სრულად განყენებულ ვალდებულებას, მეორეს მხრივ კი - სსკ-ს 887-ე მუხლი ავალდებულებს გარანტს, დაუყოვნებლივ აცნობოს პრინციპალს და ბენეფიციარს, თუ მისთვის ცნობილი გახდა, რომ საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულება შესაბამის ნაწილში მთლიანად უკვე შესრულებულია, შეწყდა სხვა საფუძველით ან ბათილია. ასეთი შეტყობინების შემდგომ, ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი

³¹⁵საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატა, 2009 წლის 17 მარტის №ას-781-996-08 გადაწყვეტილება.

³¹⁶ იგულისხმება სსკ-ს 879-ე მუხლი.

განმეორებითი მოთხოვნა ექვემდებარება დაკმაყოფილებას. ამ ნორმაში გარკვეულწილად კავშირი მყარდება ძირითად ვალდებულებასა და გარანტიის ვალდებულებას შორის, რაც ბუნებრივია, არ გულისხმობს მის აქცესორულ ხასიათს, მაგრამ ერთგვარად ასუსტებს საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობის ხარისხს, რაც კეთილსინდისიერების პრინციპის გავლენად შეიძლება, ჩაითვალოს. ამ ვალდებულების დაწესებით კანონი ერთგვარ გულისხმიერების ვალდებულებას აკისრებს გარანტს, რაც გულისხმობს მისი მხრიდან ძირითად ვალდებულებასთან დაკავშირებით გარკვეული საკითხების მხედველობაში მიღებას. ამდენად, საბანკო გარანტია არ არის მთლიანად განცალკევებული ძირითადი უზრუნველყოფილი ვალდებულებისგან.³¹⁷

აღნიშნული გადაწყვეტილება უდავოდ პოზიტიურად უნდა შეფასდეს. სასამართლომ ხაზი გაუსვა საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობის ბუნებას და მისი შეზღუდული ბუნება გამოყო. გარანტია ავტონომიური ბუნების მიუხედავად, სრულად ვერ იქნება განყენებული ძირითადი ვალდებულებისაგან. იგი გაცემულია და უზრუნველყოფს ძირითად ურთიერთობას. შესაბამისად, სახელშეკრულებო ურთიერთობის მონაწილეების მოქმედება გავლენას ახდენს გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობაზე. აღსანიშნავია, რომ ამ გადაწყვეტილებით გარანტიის დამოუკიდებლობის შეზღუდული ხასიათი იქნა გამოკვეთილი. კერძოდ, გარანტიის დამოუკიდებელი ბუნება არ არის აბსოლუტური. კეთილსინდისიერებისა და არამართზომიერი მოთხოვნის უარყოფის პრინციპი მისი შეზღუდვის უმნიშვნელოვანესი საფუძველი.

9. საბანკო გარანტიის „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპი

დამოუკიდებლობის პრინციპის გარდა საბანკო გარანტიის მიმართ გამოიყენება “ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპი,³¹⁸ რომლის შესაბამისად, ბენეფიციარის მოთხოვნა ზუსტად შესაბამისი უნდა იქნეს საბანკო გარანტიის პირობებთან და მასვე უნდა დაერთოს გარანტიაში გათვალისწინებული დოკუმენტები.³¹⁹ „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის დაცვა ბენეფიციარის უმთავრესი ვალდებულებაა. ეს პრინციპი ურთიერთობის გარანტისა და პრინციპალის ინტერესებს იცავს.

³¹⁷თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 08 სექტემბერის N2/9973-10 გადაწყვეტილება.

³¹⁸ეს პრინციპი სხვადასხვა წყაროებში განსხვავებულად მოიხსენება. მაგ. პროფესორი ზვიად გაბისონია მას მოიხსენიებს, როგორც „ზუსტი შესატყვისობის“ პრინციპს. ა. ხატიაშვილი მას „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპად იხსენიებს. ინგლისურენოვან ლიტერატურაში იგი მოიხსენება, როგორც Principle of „Strict Compliance“.

³¹⁹Mofleh A.I., Abstract payment undertaking: To what extent are they truly abstract? 2009, 10.

დოკუმენტური მოთხოვნის ზუსტად განხორციელების შემთხვევაში, კრედიტორი³²⁰ მიიღებს საგარანტიო თანხას. მოვალე³²¹ ინფორმირებულია, რომ თანხის გადახდა არ მოხდება ზუსტად შესაბამისი მოთხოვნის წარდგენის გარეშე.³²²

პრაქტიკაში ბენეფიციართა მიერ ბანკში წარდგენილ დოკუმენტებში აკრედიტივისა და გარანტიათა პირობებთან შეუსაბამობები საკმაოდ ხშირია. წარდგენილი დოკუმენტების 2/3 მინიმუმ ერთ შეუსაბამობას მაინც შეიცავს საერთაშორისო სავაჭრო პრაქტიკაში. შესაბამისად, ბანკები უარს აცხადებენ ბენეფიციარისათვის თანხის გადახდაზე.³²³

მხარეთა შორის პრობლემა წარმოიშვება მათი განსხვავებული ინტერესების კოლიზიის დროს. აბსტრაქციის პრინციპის შესაბამისად, პრინციპალი ატარებს ძირითადი ვალდებულების შესრულების შესახებ მტკიცების ტვირთს. მტკიცების შეუძლებლობის შემთხვევაში პრინციპალი უფლებამოსილია დაეყრდნოს ზუსტი შესაბამისობის დოქტრინას და მიუთითოს დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ.³²⁴

ბენეფიციარი მოთხოვნის განხორციელების დროს ვალდებულია ხელმძღვანელობდეს ამ პრინციპის დაცვით. წინააღმდეგ შემთხვევაში შეუსაბამოდ განხორციელებული მოთხოვნა თანხის გადახდაზე უარის თქმის საფუძველი შეიძლება გახდეს.

ხშირ შემთხვევაში ბანკის მიერ გამოვლენილი შეუსაბამობები უმნიშვნელო ხასიათისაა და მხარეებს ხარვეზების მიუხედავად სურთ ტრანზაქციის დასრულება. ზუსტი შესაბამისობის პრინციპი არ ნიშნავს პირობებთან სიტყვა-სიტყვით თანხვედრას, შესაბამისობის საკითხი დგინდება შინაარსიდან და არა მექანიკური განმარტებიდან გამომდინარე.³²⁵ ამ დოქტრინის მთავარი პრინციპია: დოკუმენტები ზუსტად შეესაბამებოდეს აკრედიტივის/გარანტიის პირობებს. გარანტს არანაირი ვალდებულება არ ეკისრება განსაზღვროს დოკუმენტების სამართლებრივი საფუძველები, არ არის საკმარისი თითოეული დოკუმენტის შედარება აკრედიტივის პირობებთან, აუცილებელია მათი ერთმანეთთან შედარება ინფორმაციის უტყუარობის დასადასტურებლად.³²⁶

9.1. „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის განმარტება უნიფიცირებულ წესებში

³²⁰ დოკუმენტური აკრედიტივის შემთხვევაში გამყიდველი, გარანტიის შემთხვევაში ბენეფიციარი.

³²¹ დოკუმენტური აკრედიტივის შემთხვევაში გამცხადებელი, გარანტიის შემთხვევაში - პრინციპალი.

³²² Mofleh A.I., Abstract payment undertaking: To what extent are they truly abstract? 2009, 11.

³²³ გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2017, 287.

³²⁴ Mofleh A.I., Abstract payment undertaking: To what extent are they truly abstract? 2009, 12.

³²⁵ გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2017. 288.

³²⁶ გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2017. 290.

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობაში ბენეფიციარის უმთავრესი ვალდებულება მოთხოვნის სწორად წარდგენაა. გარანტი ამ მოთხოვნის შემოწმების შემდეგ იღებს გადაწყვეტილებას თანხის გადახდასთან დაკავშირებით. სახელშეკრულებო სამართლის ზოგადი პრინციპებიდან გამომდინარე, ბენეფიციარი ვალდებულია მოახდინოს სწორი და ზუსტი მოთხოვნის წარდგენა, ხოლო გარანტი ვალდებულია ჯეროვნად და გულისხმიერად გამოიკვლიოს მასთან წარდგენილი მოთხოვნა.³²⁷

ბენეფიციარის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება უნდა იყოს გონივრული განსჯის და შემოწმების შედეგად მიღებული. გარანტი ვალდებულია დარწმუნდეს, რომ შესამოწმებელი დოკუმენტაცია ზუსტად შეესაბამება გარანტიის პირობებს.³²⁸

URDG N758 აზუსტებს და განმარტავს „სათანადო მოთხოვნა“-ს და „სათანადო წარდგენას.“³²⁹ წესების შესაბამისად, გარანტია წარდგენილ უნდა იქნეს გარანტიის პირობების, უნიფიცირებული წესების ან საერთაშორისო საბანკო პრაქტიკაში დამკვიდრებული წესების შესაბამისად. ამავე უნიფიცირებული წესების მიხედვით, „მოთხოვნა გამყარებული უნდა იქნეს გარანტიაში მითითებული სხვა დოკუმენტებით, მაგრამ ყველა შემთხვევაში-ბენეფიციარის მითითებით, თუ რაში გამოიხატა აპლიკანტის (პრინციპალის) მიერ ძირითადი ვალდებულებების დარღვევა. ეს მითითება შეიძლება აღინიშნოს მოთხოვნაში ან არსებობდეს ცალკე ხელმოწერილ დოკუმენტად, რაც თანუნდად აერთოს მოთხოვნას ან გაიგზავნოს ცალკე, მაგრამ მასში იუნდამიეთითოს მოცემული მოთხოვნა.“³³⁰

³²⁷ მოთხოვნამდე გარანტიების შესახებ N458 უნიფიცირებული წესების მე-9 მუხლი: „ყველა დოკუმენტი, რომელიც გათვალისწინებულია ან წარდგენილია საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე, მათ შორის მოთხოვნა, შემოწმებულ უნდა იქნეს გარანტის მიერ გონივრული წინდახედულობის გათვალისწინებით, შეესაბამება თუ არა ისინი საბანკო გარანტიის პირობებს. იმ შემთხვევაში, თუ დოკუმენტები არ შეესაბამება პირობებს, გარანტია უნდა იქნეს უარყოფილი“. ამ მუხლით გათვალისწინებული პრინციპი გამოიყენება დოკუმენტური აკრედიტივის მიმართ. დოკუმენტური აკრედიტივის მიმართ გამოყენებადი უნიფიცირებული წესები UCP 600-ის მე-14 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი განმარტავს, რომ „აკრედიტივის გამცემი ბანკი ვალდებულია მოახდინოს მოთხოვნის შემოწმება მხოლოდ წარმოდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე, შეესაბამება თუ არა ისინი გარანტიის პირობებს“.

³²⁸ Kelly-Louw M., *The Documentary Nature of Demand Guarantees and the Doctrine of Strict Compliance*, (part 2) 2009, 478.

³²⁹ URDG N758-ის მე-15 მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით: „სათანადო მოთხოვნას წარმოადგენს მოთხოვნა, რომელიც აკმაყოფილებს სათანადოდ წარდგენის კრიტერიუმებს“, ხოლო „სათანადო წარდგენა არის-I) გარანტიის პირობების შესაბამისად მოთხოვნის წარდგენა, II) ამ წესების დაცვით წარდგენილი მოთხოვნა; III)-გარანტიაში შესაბამისი პირობების მითითების არარსებობის ან ამ წესებზე შეუთანხმებლობის შემთხვევაში საერთაშორისო სტანდარტული საბანკო პრაქტიკით მოთხოვნამდე გარანტიების მიერ დადგენილი მოთხოვნის შესახებ წარდგენილი მოთხოვნა.“

³³⁰ Kelly-Louw M., *Selective legal Aspects of Demand Bank Guarantees*, 2008, 126.

„ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის დაცვის ვალდებულება იდენტურია დოკუმენტური აკრედიტივის მიმართ. UCPN600-ის მე-14 და მე-16 მუხლი ზუსტად ითვალისწინებს აკრედიტივიდან გამომდინარე წარდგენილი მოთხოვნის შემოწმების წესს. დოკუმენტების წარდგენის შემდგომ, ბანკი ვალდებულია დეტალურად შეამოწმოს მათი შესაბამისობა აკრედიტივის პირობებთან.³³¹ ბანკი ვალდებულია სწორად და სრულყოფილად მიაწოდოს ინფორმაცია აპლიკანტს, როდესაც მოთხოვნა არ შეესაბამება აკრედიტივის პირობებს. ბანკი ყურადღებით ისმენს აპლიკანტის მოსაზრებებს და პოზიციებს შეუსაბამო დოკუმენტებთან დაკავშირებით და დეტალურად გადასცემს მას ბენეფიციარს.³³²

ბანკი ვალდებულია აცნობოს ბენეფიციარს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ მოთხოვნის წარდგენიდან 5 დღის ვადაში. შეტყობინება უნდა შეიცავდეს ყველა შეუსაბამობის შესახებ ინფორმაციას, რაც გახდა თანხის გადახდაზე უარის თქმის საფუძველი.³³³

ამგვარი ზუსტი მოთხოვნის დოქტრინის არსებობა უპირატესად პრინციპალის ინტერესების დაცვას ემსახურება³³⁴ და გარანტს აღჭურავს უარის თქმის უფლებით,თუ მოთხოვნა არის შეუსაბამო დოკუმენტაციასთან. მოთხოვნის განხორციელებისას უმნიშვნელო და ტექნიკური შეცდომები არ შეიძლება გახდეს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი.³³⁵

9.2. „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპი კონვენციის შესაბამისად

კონვენცია საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების პროცესში მხარეთა მიერ უფლებამოსილების კეთილსინდისიერად განხორციელების ვალდებულებაზე მიუთითებს. იგი გარანტს აკისრებს საკუთარი უფლებების კეთილსინდისიერად და გონივრული წინდახედულობით განხორციელების ვალდებულებას. კერძოდ, გარანტი ვალდებულია საკუთარი ვალდებულებები შეასრულოს კეთილსინდისიერად და უხეში გაუფრთხილებელი ქმედების გარეშე. ვალდებულების შესრულებისას ამ პრინციპის დაცვას ითვალისწინებს კონვენციის რამდენიმე მუხლი. მე-13 მუხლის შესაბამისად, ურთიერთობის მართვისას გარანტიისადა რეზერვული აკრედიტივის მიმართ დადგენილი წესებისმე-14 მუხლის მიხედვით, გარანტი ვალდებულია იმოქმედოს კეთილსინდისიერებით და გულისხმიერებით საბანკო გარანტიისა და

³³¹Collyier G., Guide to documentary Credits, International Chamber of Commerce, 2014, 242.

³³²გაბისონია ზ, საბანკო სამართალი, 2017, 290.

³³³Collyier G, Guide to documentary Credits, International Chamber of Commerce, 2014, 243.

³³⁴ხატიაშვილი ა., საბანკო გარანტია, როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის დამოუკიდებელი საშუალება და ხელშეკრულების მხარეთა პასუხისმგებლობა, 2011, 36.

³³⁵Barru D. J., How to Guarantee Contractor Performance on International Construction Projects: Comparing Surety Bonds with Bank Guarantees and Standby Letters of Credit, 2005, 75.

დოკუმენტური აკრედიტივის მარეგულირებელი საერთაშორისო საბანკო სტანდარტის³³⁶ შესაბამისად.³³⁷

კონვენცია მიუთითებს „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის დაცვის შესახებ და განსაზღვრავს ბენეფიციარის ვალდებულებას მოახდინოს სწორი და პირობების შესაბამისი მოთხოვნის წარდგენა.³³⁸ გარანტი ამოწმებს საფუძვლიანობას და ახდენს დაკმაყოფილებას დამკვიდრებული საერთაშორისო საბანკო სტანდარტის³³⁹ შესაბამისად.³⁴⁰ ამ სტანდარტებზე მითითებით, კონვენციამ აღიარა „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპი და ხაზი გაუსვა ბენეფიციარის ზუსტი მოთხოვნისა და გარანტის მიერ საგარანტიო პირობებთან შესაბამისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებას.³⁴¹ სასამართლო მკაცრად აკონტროლებს ბენეფიციარის სწორი და სამართლიანი მოთხოვნის განხორციელების ვალდებულებას.

„ზუსტის შესაბამისობის“ პრინციპის შემადგენელ ნაწილად მიიჩნევა, არამართო შინაარსის, არამედ სწორი დოკუმენტაციის დართვის ვალდებულება. გარანტის მიერ ანაზღაურებაზე უარის თქმის საფუძველი შეიძლება გახდეს სათანადო და ამომწურავი დოკუმენტაციის დაუთვლელობა. ამასთან, ზუსტად შესაბამისი მოთხოვნის წარდგენა დასრულყოფილი დოკუმენტაციის ბენეფიციარისათვის გადაცემა უნდა განხორციელდეს საბანკო გარანტიის ვადის გასვლამდე.³⁴² შესაბამისად, დაგვიანებული მოთხოვნა, შეუსაბამო ან არასრულად დართული დოკუმენტაცია ან/და დეფექტური მოთხოვნა ანაზღაურებაზე უარის თქმის საფუძველია.³⁴³

³³⁶Standards for International Practice.

³³⁷Kelly-Louw M., the Documentary Nature of Demand Guarantees and the Doctrine of Strict Compliance, (part 2) 2009, 481.

³³⁸ Dolan J.F., The UN Convention on International Independent Undertakings: Do States with Mature Letter-of- Credit Regimes Need it”, Banking and Finance Law Review, 1998, 13.

³³⁹International Standards Banking Practice (ISBP).

³⁴⁰კონვენციის მე-16 მუხლის მიხედვით, გარანტი ვალდებულია, მოახდინოს მოთხოვნისა და თანდართული დოკუმენტაციის შემოწმება ამ კონვენციის მე-14 მუხლში მითითებული სტანდარტის გათვალისწინებით. იმ შემთხვევაში, თუ მოთხოვნა შეესაბამება საბანკო გარანტიის პირობებს, გარანტი ვალდებულია მოახდინოს მოთხოვნის დაკმაყოფილება საბანკო გარანტიისა და დოკუმენტური აკრედიტივის მარეგულირებელი საერთაშორისო სტანდარტის შესაბამისად“.

³⁴¹Kelly-LouwM., The Documentary Nature of Demand Guarantees and the Doctrine of Strict Compliance(Part 2) 2009, 481.

³⁴² უნიფიცირებული წესების მე-19 მუხლის მიხედვით: „საბანკო გარანტიის პირობების შესაბამისი მოთხოვნა წარდგენილი უნდა იქნეს გარანტიის ვადის გასვლამდე, ან გარანტიაში მითითებული მოვლების დაგდომამდე. გარანტიის მიზნებიდან გამომდინარე, ყველა დოკუმენტი და განცხადება წარდგენილი უნდა იქნეს გარანტორისათვის ვადის გასვლამდე მითითებულ ადგილას. სხვა შემთხვევაში გარანტი ვალდებულია უარი თქვას ანაზღაურებაზე.“ იგივე პრინციპი დადგენილია დოკუმენტური აკრედიტივის მიმართ UCP 600-ის მე-6 მუხლის შესაბამისად.

³⁴³Kelly-Louw M., The Documentary Nature of Demand Guarantees and the Doctrine of Strict Compliance (Part 2) 2009, 482.

„ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის საფუძველზე დასაბუთებული მოთხოვნა ეხება მოთხოვნის შინაარსსა და დოკუმენტაციას. მოთხოვნაში არსებული გრამატიკული, წერილობითი და სხვა სახის ტექნიკური შეცდომები არ არის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი. გადაწყვეტილებაში *Seaconsar Far East Limited v. Bank Markazi Jomhuri Islami Iran*,³⁴⁴ აკრედიტივი ითვალისწინებდა მყიდველის სახელის მითითებას ყველა გვერდზე, რაც მოთხოვნაში დაცული არ იყო. სასამართლომ განმარტა, რომ მსგავსი ტექნიკური ხასიათის შეცდომა არ შეიძლება გამხდარიყო თანხის გადახდაზე უარის თქმის საფუძველი.³⁴⁵

9.3. „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის განმარტება სასამართლოების მიერ

„ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპი არაერთხელ განიმარტა სხვადასხვა ქვეყნის სასამართლოს მიერ. იგი პირველად დაამკვიდრა ვისკონტის ლორდთა პალატის სასამართლომ: „ბანკის ფილიალი საზღვარგარეთ, რომელიც ვერ ერკვევა აკრედიტივით დაფინანსებულ ბიზნეს ტრანზაქციის დეტალებზე, ვერ აიღებს თავის თავზე იმის გადაწყვეტილებას, თუ რა დოკუმენტი იქნება კარგი ან ცუდი ტრანზაქციისათვის. თუ ბანკი შეასრულებს იმას, რაც ევალება აკრედიტივის დროს, მაშინ იგი დაცული იქნება, ხოლო თუ გადაუხვევს თავის უფლებამოსილებას და დაიწყებს დოკუმენტების სამართლებრივ შეფასებას, მაშინ ბანკი მოქმედებს თავისი რისკით და თავის თავზე იღებს ტრანზაქციის განხორციელების რისკებს.“³⁴⁶

გადაწყვეტილებაში *Howe Richardson Scale Co. Ltd. v. Poli-Mex-Cekop*³⁴⁷ განმარტებულია, რომ „მოთხოვნა მკაცრად უნდა შეესაბამებოდეს საბანკო გარანტიის პირობებს და დოკუმენტებს. ასევე, აკრედიტივიდან გამომდინარე მოთხოვნა უნდა იქნეს მკაცრად შესაბამისი მის პირობებთან.“ *Frans Maas(UK)Ltd v. Habib Bank AG Zurich* საქმეში ინგლისის სასამართლომ „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპი განმარტა ისე, რომ გარანტიის პირობის შესაბამისად, გარანტი კისრულობდა ბენეფიციარისათვის თანხის გადახდას, წერილობითი მოთხოვნის წარდგენისას, პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში. ბენეფიციარის მიერ წარდგენილ მოთხოვნაში მითითებული იყო, რომ „პრინციპალმა ვერ შეასრულა სახელშეკრულებო ვალდებულება და მოითხოვა 500,00£-ის გადახდა.“ სასამართლომ მიუთითა, რომ მოთხოვნიდან ვერ დასტურდებოდა თანხის გადახდის საფუძველი, რომელიც პრინციპალის მიერ

³⁴⁴ *Seaconsar Far East Ltd v Bank Markazi Jomhuri Islami Iran*: HL 15 Oct 1993.

³⁴⁵ Kelly-Louw M., *Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees*, 2008, 65.

³⁴⁶ გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2017, 289.

³⁴⁷ სამხრეთ აფრიკის უმაღლესი სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება.

ძირითადი ვალდებულების დარღვევა იყო.³⁴⁸ შესაბამისად, სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოთხოვნა გარანტიის პირობებთან იყო შეუსაბამო.

საბანკო გარანტიის პირობების შესაბამისად მოთხოვნის წარდგენის ვალდებულება განმარტებულია იქნა საქმეზე I.E. Contractors Ltdv. Lloyds Bank Plc and Rafidian Bank.³⁴⁹ „გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის შესაბამისობის დაცვის ვალდებულება დამოკიდებულია თავად გარანტიის პირობებზე.³⁵⁰ საბანკო გარანტიის პირობის შესაბამისად, გარანტი „კისრულობდა პასუხისმგებლობას უპირობოდ გადაეხადა გარანტიაში მითითებული თანხა, პრინციპალის მიერ ბენეფიციარისათვის ზიანის(მიყენების)გაცხადების შემთხვევაში. “ძირითადი ვალდებულება ეხებოდა პრინციპალების მიერ ერაყში ფრინველთა სასაკლაოების მშენებლობას. 1984 წლის 4 დეკემბერს ბენეფიციარმა მიუთითა, რომ პრინციპალმა ვერ შეასრულა სამუშაოები და მოითხოვა საგარანტიო თანხის გადახადა.“ მოთხოვნაში მითითებული არ იყო ხელშეკრულების დარღვევის შედეგად მიყენებული ზიანის შესახებ. გარანტმა მოთხოვნა გადაუგზავნა კონტრგარანტს. ამ საქმეზე პირველი და მეორე ინსტანციის სასამართლოების გადაწყვეტილებები ერთმანეთისაგან განსხვავებულია. კერძოდ, პირველმა ინსტანციის სასამართლომ არ დააკმაყოფილა ბენეფიციარის მოთხოვნა საგარანტიო თანხის გარანტისათვის დაკისრებასთან დაკავშირებით. დოქტრინის შესაბამისად განიმარტა, რომ:1) გარანტს არ მიუღია ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის პირობებთან შესაბამისი მოთხოვნა, 2) კონტრგარანტს არმიუღია კონტრგარანტიის პირობებთან შესაბამისი მოთხოვნა.³⁵¹

სააპელაციო სასამართლომ საგარანტიო მოთხოვნა განმარტა უფრო ფართოდ, რაც გადაწყვეტილების შეცვლის საფუძველი გახდა. სასამართლომ აღნიშნა, რომ საბანკო გარანტიის შემთხვევაში ნაკლები აუცილებლობა არსებობს გამოყენებულ იქნეს ზუსტი შესაბამისობის პრინციპი. „გარანტიის შემთხვევაში უმთავრესი მნიშვნელობა ენიჭება მოთხოვნას, როგორც თანხის გადახდის მატერიალურ საფუძველს და არა მის ზუსტ შესაბამისობას პირობებთან.³⁵²

³⁴⁸Elliot F. Project security: bonds and guarantees, 10.

https://www.fenwickelliott.com/sites/default/files/nick_gould_-_project_security_bonds_and_guarantees_paper_for_university_of_vienna.indd_.pdf, 10.

ბოლო შემოწმების თარიღი 15/07/2017.

³⁴⁹I.E. Contractors Ltd v. Lloyds Bank Plc and Rafidian Bank, Lloyds Bank 1990 2 Lloyd's Rep.496,

<https://www.i-law.com/ilaw/doc/view.htm?id=150222>, ბოლო შემოწმების თარიღი 15/07/2017.

³⁵⁰მოსამართლე სტაუტონის მოსაზრებით დოკუმენტური აკრედიტივის მიმართ დადგენილი ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის მომეტებული ან ნაკლები სიმკაცრე დამოკიდებულია ვალდებულების შინაარსზე. ციტირებულია, Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 2

³⁵¹Hein online, Citation: 9 Const. L. Int'l 13 2014. The usage of on-demand bondshas become more prevalent andcalls more frequent, 2014,17., Citation: 9 Const. L. Int'l 13 2014, ბოლო შემოწმების თარიღი 10/12/2016;

³⁵²Mofleh A.I, Abstract Payment Undertakings: To what extent are they truly abstract, 2005, 35.

სასამართლომ დაადგინა, რომ მოთხოვნა იყო შესაბამისი გარანტიის პირობებთან და თანხის გადახდა ევალეზობდა გარანტს.“

აღნიშნულ გადაწყვეტილებაში მითითებული მოსაზრება გაკრიტიკებულ იქნა სხვადასხვა ავტორების³⁵³ მიერ. კერძოდ, მიიჩნევა, რომ ბენეფიციარის მიერ წარმოდგენილი მოთხოვნის შემდგომ გარანტი არ არის ვალდებული აწარმოოს რთული და კომპლექსური „გამოძიება“ მოთხოვნის გარანტიის პირობებთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით, თუმცა იგი ვალდებულია მოახდინოს მოთხოვნის მატერიალური საფუძვლების შესწავლა. უნიფიცირებული წესების კომენტარის ავტორი რ.გუდი განმარტავს, „სტანდარტი უნდა იყოს შესაბამისი საღ აზრთან.“³⁵⁴

საბანკო გარანტიის ბუნებასა და მოთხოვნის „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპთან დაკავშირებით არსებობს ორი საწინააღმდეგო მოსაზრება. პირველი მოსაზრების შესაბამისად, ბანკი ვალდებულია მხოლოდ მოთხოვნის ფორმალური შესაბამისობა შეამოწმოს და მოახდინოს ბენეფიციარის დაკმაყოფილება.³⁵⁵ ამ შემთხვევაში გარანტს აქვს ნაკლები რისკი შეცდომაში იქნეს შეყვანილი და პასუხისმგებლობის რისკი პრინციპალს ეკისრება. მეორე მოსაზრების თანახმად, გარანტი ვალდებულია სრული და ამომწურავი შემოწმება მოახდინოს საბანკო გარანტიის მოთხოვნის გარანტიის პირობებთან და შესაბამისობის დადგენის შემდგომ გადაიხადოს თანხა. წინააღმდეგ შემთხვევაში გარანტი დაკარგავს გადახდილი თანხის რეგრესის წესით ანაზღაურების მოთხოვნის უფლებას პრინციპალისაგან.³⁵⁶

უნიფიცირებული წესებისა და კონვენციის მიერ „ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის“ დადგენა პრინციპალის ინტერესების დაცვას ემსახურება. გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მიმართ არსებობს ერთადერთი ვალდებულება. კერძოდ გარანტს წარუდგინოს სწორი, გამართული და დროული მოთხოვნა. ამ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში გარანტისაგან თანხის მოთხოვნის უფლების დაკარგვა აბსოლუტურად კანონიერია.

9.4 „ზუსტი შესაბამისობის პრინციპი“ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისად

„ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის დაცვის ვალდებულება სსკ-შიც არის გათვალისწინებული. კერძოდ, 885-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, „საბანკო გარანტიით ბენეფიციარის მოთხოვნა ფულადი თანხის გადახდის

³⁵³შედარებისათვის შეგიძლიათ იხილოთ: R.Goode, Commercial Law, 1026, და R.Jack, Documentary Credits, 2001, 366.

³⁵⁴Goode R., Abstract Payment Undertakings and the Rules of the International Chamber of Commerce, 1995, 740.

³⁵⁵აღნიშნული მოსაზრება მხარდაჭერილია მოსამართლე სტაუტონის მიერ და აღნიშნულია 1981 მიღებულ გადაწყვეტილებაში.

³⁵⁶Mofleh A.I., Abstract Payment undertaking: To what extent are they truly Asbitract”, 2005, 36.

შესახებ უნდა წარედგინოს გარანტს წერილობითი ფორმით, გარანტიაში მითითებული დოკუმენტების დართვით. მოთხოვნაში ან მის დანართში ბენეფიციარმა უნდა მიუთითოს, თუ რაში გამოიხატება პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევა, რომლის უზრუნველსაყოფადაც გაიცა გარანტია.“

ამასთან, ბენეფიციარის გამართული და ჯეროვანი მოთხოვნა წარდგენილ უნდა იქნეს საბანკო გარანტიით გათვალისწინებულ ვადაში. ამ ორი მოთხოვნის დაცვა ბენეფიციარის ვალდებულებაა, მისი დარღვევა გარანტისთვის წარმოშობს აზღაურების გაცემაზე უარის თქმის უფლებას.

„ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის დაცვის ვალდებულების შეფასებასთან დაკავშირებით სასამართლო პრაქტიკა განვითარდა ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში. თუმცა შესაბამისობის დადგენისას არ ხდება მოთხოვნის ფორმალურ შესაბამისობაზე ყურადღების მიქცევა.

სასამართლომ განმარტა მოთხოვნის მატერიალური საფუძვლების შესაბამისობა გარანტიის პირობებთან.³⁵⁷ გარანტი უთითებდა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის რამდენიმე საფუძველს: ა) საგარანტიო მოთხოვნის გადაცემას ვადის გასვლის შემდგომ, ბ) საავანსო გარანტიის შემცირებას შესრულებული სამუშაოების ოდენობის შესაბამისად, გ) მოთხოვნის შინაარსობრივ სიზუსტეს, რაც მოიცავს დარღვევის შესახებ მითითების არარსებობას. სსკ-ს 885-ე მუხლში არსებული იმპერატიული ჩანაწერის მიუხედავად, ბენეფიციარს არ აღუწერია პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შინაარსი და არ დაურთავს გარანტიაში მითითებული (დარღვევის დამადასტურებელი) დოკუმენტაცია. ბენეფიციარმა გარანტის სრულყოფილი ინფორმირება არ მოახდინა. სასამართლომ ყურადღების მიღმა დატოვა მოთხოვნის ფორმალური შესაბამისობის საკითხი და იმსჯელა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის სხვა საფუძვლებზე. ბენეფიციარის მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა არცერთი ინსტანციის სასამართლოს მიერ. სასამართლო ვალდებული იყო გაემახვილებინა ყურადღება მოთხოვნის შინაარსობრივ ნაწილზე და განემარტა, წარმოადგენდა თუ არა ამგვარი მოთხოვნა დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ერთ-ერთ საფუძველს.³⁵⁸

საგარანტიო მოთხოვნის წარდგენის ფორმასთან დაკავშირებით, გარანტი უთითებდა, რომ მისი ჯეროვანი ინფორმირება პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შესახებ არ მომხდარა. კერძოდ, ბენეფიციარი ვალდებული იყო მოთხოვნაში მიეთითებინა რაში გამოიხატებოდა და ძირითადი ვალდებულების დარღვევა და რამდენს შეადგენდა პრინციპალის მიერ

³⁵⁷თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 17 ივლისის გადაწყვეტილება საქმე №2/856-15; თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2016 წლის 09 ნოემბრის გადაწყვეტილება №28/4559-15, №330210015703697, რომელიც ძალაში დარჩა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ.

³⁵⁸თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება 2016 წლის 21 ივნისის გადაწყვეტილება №2/7526-15. თბილისის სააპელაციო პალატის 2017 წლის 10 აპრილის გადაწყვეტილება №28/4510-16, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2017 წლის 11 ივლისის განჩინება.

ბენეფიციარისათვის მიყენებული ზარალი,რის შემდეგაც გარანტი უზრუნველყოფდა მოსარჩელისათვის გარანტიის თანხის ანაზღაურებას საგარანტიო თანხის ფარგლებში. გარანტის მიერ თანხის გადახდაზე უარის ერთადერთი საფუძველი ჯეროვანი მოთხოვნის განუხორციელებლობა იყო. სასამართლომ განმარტა,რომ გარანტი მხოლოდ იმ შემთხვევაშია უფლებამოსილი უარი თქვას ბენეფიციარის წინაშე ნაკისრი ვალდებულების შესრულებაზე თუ მოთხოვნა ან თანდართული დოკუმენტები არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს, ანდა ისინი წარედგინა გარანტს გარანტიით განსაზღვრული ვადის დამთავრების შემდგომ,³⁵⁹ რაც კონკრეტულ შემთხვევაში არ არსებობდა.³⁶⁰

მოცემულ საქმეზე დადგინდა, რომ გარანტი თანხის გადახდაზე უარს არ აცხადებდა არცერთი იმ საფუძველით ,როგორცაა: 1)შეუსაბამობა გარანტიის პირობებზე ანდა/ან2) მოთხოვნის წარდგენა გარანტიის ვადის გასვლის შემდგომ. სასამართლომ განმარტა, რომ მხარეთა მიერ ერთადერთი პირობა, რაც თანხის გაცემის სავალდებულო წინაპირობად განისაზღვრებოდა იყო მოთხოვნის ვადაში წარდგენა. მოთხოვნის წარდგენის რაიმე სპეციალურ პირობებზე მხარეები არ შეთანხმებულან. ვინაიდან, გარანტია რაიმე სპეციალურ პირობას არ ადგენდა და არც უარი თანხის გაცემაზე ამ კუთხით დასაბუთებული არ იყო, არ არსებობდა პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის მიზეზების კვლევის და დადგენის საჭიროება. შესაბამისად, სასამართლომ დააკისრა გარანტს თანხის გადახდა.

სასამართლოს არ განუმარტავს სსკ-ს 885-ე მუხლით გათვალისწინებული იმპერატიული ვალდებულება, რომელიც გარანტის მიმართ ჯეროვნად ინფორმირების ვალდებულებას აკისრებს ბენეფიციარს. ამ მუხლის პირველი ნაწილი ბენეფიციარს ავალდებულებს მოთხოვნის განხორციელებისას: ა)მოახდინოს მოთხოვნის წერილობითი ფორმით წარდგენა, ბ)დაურთოს გარანტიაში მითითებული დოკუმენტაცია, გ)აუწყოს რაში გამოიხატება ძირითადი ვალდებულების დარღვევა. ამ სამი მოთხოვნიდან ერთ-ერთის დარღვევა „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის დარღვევით წარდგენილ მოთხოვნას ნიშნავს, რაც საერთაშორისოდ დადგენილი პრაქტიკის შესაბამისად, გარანტს ათავისუფლებს თანხის გადახდისაგან. კანონში ამ ჩანაწერის მიუხედავად, სასამართლომ მოთხოვნის წარდგენის სპეციალური წესის არსებობა მხარეთა შეთანხმებას დაუკავშირა, რითაც უგულვებელყო „ზუსტი შესაბამისობის“ საკმაოდ მნიშვნელოვანი პრინციპი.

ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის დაცვის ვალდებულება შემდეგნაირად იქნა ხაზგასმული:³⁶¹ „კერძო სამართლებრივი ურთიერთობის სუბიექტები დიდ ყურადღებას უთმობენ სხვადასხვა რისკების თავიდან აცილებას. რისკების

³⁵⁹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 887-ე მუხლის პირველი ნაწილი, 26/06/1997.

³⁶⁰ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 20 მაისის განჩინება №287114/14, №330210014403740.

³⁶¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 29 ივნისის N2/5224-16 გადაწყვეტილება.

შესამცირებლად გამოიყენება სხვადასხვა უზრუნველყოფის საშუალებები. სწორედ ამგვარი სიძნელეების თავიდან ასაცილებლად შეიქმნა დამოუკიდებელი გარანტიების ინსტიტუტი, რომელთაც ძირითადად გასცემენ ფინანსურად ისეთი საიმედო და მდგრადი ინსტიტუტები, როგორცაა ბანკები და სადაზღვევო კომპანიები. საბანკო გარანტიის კანონით გათვალისწინებული დამოუკიდებელი (არააქცესორული) ბუნებისა და დამოუკიდებლობის მიუხედავად ძირითადი ვალდებულებისაგან, მისი გაცემის მართლზომიერად მიჩნევის მიზნებისათვის, აუცილებელია, რომ საბანკო გარანტია აკმაყოფილებდეს ორ მნიშვნელოვან წინაპირობას, კერძოდ: 1) ბენეფიციარის მოთხოვნა ან თანდართული დოკუმენტები უნდა შეესაბამებოდეს გარანტიის პირობებს, 2) მისი წარდგენა უნდა მოხდეს მხოლოდ გარანტიით განსაზღვრულ ვადაში.

მითითებული წესი განმტკიცებულია სსკ-ს 887-ე მუხლის პირველ ნაწილში... ამდენად, პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის სახის და ხარისხის კვლევა გარანტის მხრიდან გონივრული წინდახედულობის ფარგლებში შესაძლებელია მხოლოდ საბანკო გარანტიით შეთანხმებული მოთხოვნის, ან თანდართული დოკუმენტების წარდგენის პირობების დაცვის კვლევის ფარგლებში, ანუ ფორმალური სახით (დოკუმენტების გარეგნული შესაბამისობის დადგენა).

სწორედ ამიტომ უწოდებენ კომერციულ პრაქტიკაში საბანკო გარანტიას ე.წ. დოკუმენტურ ოპერაციას. სასამართლო მიუთითებს, რომ გარანტი მხოლოდ იმ შემთხვევაშია უფლებამოსილი უარი თქვას ბენეფიციარის წინაშე ნაკისრი ვალდებულების შესრულებაზე თუ, მოთხოვნა ან თანდართული დოკუმენტები არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს, ანდა ისინი წარედგინება გარანტს გარანტიით განსაზღვრული ვადის დამთავრების შემდეგ, რასაც, განსახილველ შემთხვევაში, ადგილი ჰქონდა... საქმეში წარმოდგენილი საბანკო გარანტიების მეორე პუნქტით ირკვევა, რომ ბენეფიციარის წერილობით მოთხოვნაში უნდა აღნიშნოს პრინციპალის მიერ ვალდებულებათა შეუსრულებლობის ფაქტი და მოთხოვნის (ზარალის) ოდენობა. ასევე, მას თან უნდა დაერთოს აღნიშნული ფაქტისა და ოდენობის დამადასტურებელი შესაბამისი დოკუმენტები... ბენეფიციარის წერილებით, ირკვევა, რომ მოთხოვნას თან არ ახლდა ვალდებულებათა შეუსრულებლობის ფაქტისა და ოდენობის დამადასტურებელი შესაბამისი დოკუმენტები... შესაბამისად, ზემოაღნიშნული დასაბუთების გათვალისწინებით, გარანტს გააჩნდა უფლებამოსილება უარი ეთქვა ბენეფიციარისათვის საგარანტიო თანხის ანაზღაურებაზე.³⁶²

ამგვარი განმარტებით სასამართლომ ხაზი გაუსვა „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის დაცვის ვალდებულებას. მიუხედავად იმისა, რომ ამ ტერმინის პირდაპირი მითითება არ მომხდარა. „ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის“

³⁶² თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 29 ივნისის გადაწყვეტილება N2/5224-16.

დარღვევა საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი გახდა.

ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის განმარტება არ მომხდარა, თუმცა სასამართლომ მიუთითა, რომ „სსკ-ს 885-ე მუხლი ავსებს 887-ე მუხლის დანაწესს მოთხოვნისა და თანდართული დოკუმენტების გარანტიის პირობებისადმი შესაბამისობის შესახებ.“³⁶³ შესაბამისად, ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის დარღვევა ვადის გასვლისა და გარანტიის პირობებთან შეუსაბამობასთან ერთად წარმოადგენს გარანტიის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველს. ამ ჩანაწერთი სასამართლომ მიუთითა, რომ გარანტიის ვალდებულება იმის შემოწმება თუ მოთხოვნას რამდენად ერთვის გარანტიით განსაზღვრული დოკუმენტაცია და მათი წარმოდგენა გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლის შემდგომ ხომ არ მოხდა, საგარანტიო მოთხოვნა ხომ არ სცილდება გარანტიით გათვალისწინებულ თანხას, მასში ხომ არ არის მოთხოვნილი ისეთი ვალდებულების დარღვევის შესახებ, რომელიც გარანტიის პირობით არიყო უზრუნველყოფილი.³⁶⁴

დამოუკიდებლობის პრინციპთან ერთად გარანტიის ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის დაცვა მნიშვნელოვანია გარანტისათვის. მისი მნიშვნელობა ხაზგასმულია, როგორც უნიფიცირებული წესებითა და სასამართლო გადაწყვეტილებებით. ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში საკმაოდ მცირეა ისეთი გადაწყვეტილებების რიცხვი, სადაც ამ პრინციპის დარღვევა სასამართლომ გარანტის პასუხისმგებლობის გათავისუფლების საფუძველად მიიჩნია. ერთგვაროვანი პრაქტიკის არ არსებობის მიუხედავად, ზემოთგანხილული რამდენიმე გადაწყვეტილება წინაგადადმულ ნაბიჯად უნდა ჩაითვალოს. უცნობია, როგორ მოხდება პრაქტიკის შემდგომი განვითარება,³⁶⁵ თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ სსკ-ს კონვენციისა და უნიფიცირებული წესების მსგავსი პოზიცია უჭირავს და აბსოლუტურად განამტკიცებს საერთაშორისო პრაქტიკაში გაბატონებულ პოზიციას ამ პრინციპთან მიმართებით. ბენეფიციარი ვალდებულია მოთხოვნის წარდგენისას დაიცვას „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპი. ამ პრინციპის არსებობის უმთავრესი მოვალეობაა პრინციპალის ინტერესების დაცვა ბენეფიციარის არამართლზომიერი მოთხოვნის განხორციელებისაგან.

³⁶³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამეწარმეო, სამოქალაქო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 17 მარტის N781-996-08 გადაწყვეტილება.

³⁶⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 01 ივლისის Nსს13-53-1277-2012 გადაწყვეტილება.

³⁶⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს წარმოებაშია საქმე N2/24930-16, სადაც ამ პრინციპის დარღვევის მიუხედავად გარანტიის თანხა მაინც დაეკისრა გარანტს (გადაწყვეტილების მიღებული იქნა 26/01/2017). სასამართლოს დასაბუთებული გადაწყვეტილება ჯერ არ მოუმზადებია, თუმცა ცხადია, რომ ამ პრინციპის დარღვევის წარდგენილი მოთხოვნა მაინც დააკმაყოფილა. ამგვარი გადაწყვეტილების არსებობა ერთგვაროვანი პრაქტიკის არ არსებობას ნიშნავს, რომელიც მომავალში უნდა აღმოიფხვრას.

10. საბანკო გარანტიის დოკუმენტური ბუნება

10.1 დოკუმენტური ბუნების არსი

საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობისა და ზუსტი შესაბამისი პრინციპთან ერთად აღსანიშნავია მისი დოკუმენტური ბუნება. ეს ნიშნავს, იმას რომ მასთან დაკავშირებული ყველა მხარე დაკავშირებულია დოკუმენტების მოძრაობასთან და არა თავად საქონელთან, რაზედაც დადებულია მყიდველსა და გამყიდველს შორის ძირითადი გარიგება.³⁶⁶ ბენეფიციარს ევალება გარანტს წარუდგინოს გარანტიის პირობების შესაბამისი მოთხოვნა გარანტიაში მითითებული დოკუმენტაციის დართვით. საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების პროცესში გარანტი ახდენს წარმოდგენილი დოკუმენტაციის შემოწმებას, თუმცა არ არის ვალდებული მოახდინოს მათი ავთენტურობის დადასტურება. ამასთან, გარანტი არ არის ვალდებული მოახდინოს გარე ფაქტების „გამოძიება“/გამოკვლევა, თუ რა გახდა ვალდებულების დარღვევის საფუძველი და რამდენია პრინციპალის მიერ ბენეფიციარისათვის მიყენებული ზიანის ოდენობა.³⁶⁷

გარანტი ფულად თანხას მხოლოდ წარდგენილი დოკუმენტების სანაცვლოდ იხდის და არა იმის საფუძველზე გამოგზავნილი მიუვიდა თუ არა იმპორტიორს ძირითადი ხელშეკრულების შესაბამისად ან მიიღო თუ არა ძირითადი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული მომსახურება მეორე მხარემ და ა.შ.³⁶⁸

დოკუმენტური ბუნება საერთოა აკრედიტივისა და გარანტისათვის. აკრედიტივისა და გარანტიის პირობებში ზუსტად და დეტალურად უნდა იყოს მითითებული იმ დოკუმენტთა ჩამონათვალი, რომელიც თანხის მისაღებად ბენეფიციარმა უნდა წარუდგინოს ბანკს/გარანტს. ამ დროს გარანტი მოქმედებს აკრედიტივის/გარანტიის მანდატის ქვეშ და თანხას უხდის ბენეფიციარს იმ დოკუმენტების წარმოდგენის სანაცვლოდ, რომლებიც განუხრელად შეესაბამებიან პირობებს. მხოლოდ ამ წესების შესრულებისა და დაცვის შემდგომ აქვს უფლება გარანტს მოსთხოვოს აპლიკანტს/პრინციპალს თანხის ანაზღაურება.³⁶⁹

UCP N600-ის მე-5 მუხლი განმარტავს დოკუმენტურ ბუნებას. კერძოდ, „ბანკი გადაწყვეტილებას იღებს წარმოდგენილი დოკუმენტების საფუძველზე

³⁶⁶გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2017. 273.

³⁶⁷Goode R., Abstract Payment Undertakings and the Rules of the International Chamber of commerce, 1995, 725.

³⁶⁸Chung-Hsin H., The Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit, 2006, 5.

³⁶⁹ გაბისონია ზ., „საბანკო სამართალი“ 2017. 273.

და არა საქონლის, შესრულების ან მიწოდებული სერვისის შესაბამისად, რომელსაც წარმოდგენილი დოკუმენტაცია შეეხება.“ ამავე წესების მე-14 მუხლი განმარტავს, რომ „ბანკი ვალდებულია შეამოწმოს მოთხოვნის შესაბამისობა, მხოლოდ მისთვის წარმოდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე.“

ამ წესებმა გარანტიათა დოკუმენტური ბუნების განმარტებისას ხაზი გაუსვა, რომ „გარანტი საქმეს აწარმოებს დოკუმენტებით და არა პროდუქციით, მომსახურებით ან შესრულებით, რომელთაც ეს დოკუმენტები შეიძლება უკავშირდებოდეს.“ გადახდის პირობაა არა ფაქტები, არამედ იმ დოკუმენტების წარდგენა, რომლებიც შეეხებიან ფაქტებს. ბანკის მოვალეობაა შეამოწმოს, თუ რამდენად შეესაბამება წარმოდგენილი დოკუმენტები გარანტიაში აღწერილ დოკუმენტებს, რაც საკმაოდ წააგავს საბანკო ოპერაციას. ბანკებს არ ევალება იქონიოს საქმე ფაქტებთან, რომელთაც აღნიშნული დოკუმენტები შეეხებათ.³⁷⁰ ამ წესებით ბანკებს გაუმარტივდათ საგარანტიო შემთხვევის რეგულირება, ხოლო ბენეფიციარს - მტკიცების ტვირთი. ბენეფიციარის საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველები მხოლოდ დოკუმენტაციაზე დაყრდნობით შეიძლება იქნეს გაცხადებული.³⁷¹

გარანტიის დოკუმენტური ბუნება URDG N458-ის მეორე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, „გარანტის ვალდებულებაა მოახდინოს თანხის გადახდა... წერილობითი მოთხოვნისა და დოკუმენტაციის (არსებობის შემთხვევაში) წარდგენის შემთხვევაში.“

ISP98 იმპერატიულად განსაზღვრავს რეზერვული აკრედიტივის სამართლებრივ ბუნებას. 1.06 პუნქტის მიხედვით, „რეზერვული აკრედიტივი არის გამოუთხოვადი, დამოუკიდებელი, დოკუმენტური და მავალდებულებელი, მიუხედავად იმისა, შეიცავს თუ არა აღნიშნულის შესახებ მითითებას.“ წესებში არის საკმაოდ ამომწურავად განმარტებული ურთიერთობის მონაწილეთა ვალდებულებები, მოთხოვნის განხორციელებისა და შემოწმების წესი და ვადები, თანხის გადახდის პირობები.³⁷²

დამოუკიდებლობის პრინციპიდან გამომდინარე, აკრედიტივის გამცემის ვალდებულება არ არის დამოკიდებული ა) ბანკის მიერ აპლიკანტისაგან გადახდილი თანხის ანაზღაურების უფლებასა ან შესაძლებლობაზე, ბ) ბენეფიციარის შესაძლებლობებზე, აპლიკანტისაგან მიიღოს გადახდა, გ) აკრედიტივის მითითებას რეგრესის წესით ანაზღაურების ან ძირითადი ვალდებულების შესახებ, დ) გამცემის ინფორმირებულობა ვალდებულების შესრულების ან რეგრესის წესით ანაზღაურების ხელშეკრულების ან ძირითადი

³⁷⁰ხოტენაშვილი პ., საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, 2015, 102.

³⁷¹ ფოფხაძე გ., საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 8.

³⁷²Dolan F., Analysing Bank Drafted Standby Letter of Credit Rules, the International Standby Practices (ISP98), 2000, 105.

ვალდებულების დარღვევასთან.³⁷³ აკრედიტივის დამოუკიდებლობის საკითხს კიდევ უფრო ამძაფრებს შემდეგი ჩანაწერი „ბენეფიციარის მიმართ არსებული ვალდებულება დამოუკიდებელია გამცემის აპლიკანტის მიმართ არსებულ უფლების ან მოვალეობისაგან.“³⁷⁴

დამოუკიდებლობის პრინციპთან ერთად წესებით აღიარებული დოკუმენტური ბუნება. მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში ბანკი მოქმედებს მხოლოდ წარდგენილი დოკუმენტების შესაბამისად. ბანკის ვალდებულება შემოიფარგლება დოკუმენტაციის აკრედიტივის პირობებთან შესაბამისობის შემოწმებით.³⁷⁵ რეზერვული აკრედიტივის ბუნებიდან გამომდინარე, გამცემის ვალდებულება დამოკიდებულია წარდგენილ დოკუმენტაციაზე და მისთვის წარდგენილი დოკუმენტაციის შემოწმებაზე.³⁷⁶

გარანტიის დოკუმენტური ბუნება ავალდებულებს გარანტს მოახდინოს შემთხვევის სრული და ამომწურავი შემოწმება. განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ პრინციპალი ვერ ახდენს საკუთარი ინტერესების ჯეროვან დაცვას. დოკუმენტური ბუნებიდან გამომდინარე გარანტის ვალდებულება თანხის გადახდის შესახებ დამოკიდებულია განსაზღვრული დოკუმენტაციის წარმოდგენაზე, იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც გარანტია უპირობო ხასიათისაა და მართლოდენ მოთხოვნის წარმოდგენაც საკმარისია ფულადი თანხის გადახდევინებისათვის.

გარანტიის უმნიშვნელოვანესი დამოუკიდებლობისა და დოკუმენტურობის პრინციპები მისი მთავარი ღირსებაა, რადგან გარანტი დამოუკიდებელია მხარეებთან ურთიერთობისას და მისი მოქმედება არ არის დამოკიდებული ხელშეკრულების სხვა მხარის უფლებებისა და მოვალეობების ჯეროვან განხორციელებაზე. იგი საკუთარი შეხედულებით, მასთან წარდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე იღებს გადაწყვეტილებას და გააჩნია უფლებამოსილება უარი უთხრას მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე მხარეს, იმ შემთხვევაში თუ მოთხოვნა არაზუსტად ან შეუსაბამოდ არის განხორციელებული.

10.2. გარანტიის არადოკუმენტური პირობა

³⁷³Byrne F., the Official Commentary on the ISP98, 1.06.

³⁷⁴Kelly-Louw M, International Measures to Prohibit Fraudulent Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 2010, 95.

³⁷⁵Kayembe G., the Fraud Exception in Bank, 9.

³⁷⁶Dolan F., Analysing Bank Drafted Standby Letter of Credit Rules, the International Standby Practices (ISP98), 2000, 105.

საბანკო გარანტიის დოკუმენტური ბუნება შეზღუდულად იქნა გათვალისწინებული URDG-ის მიხედვით. იგი გარანტიის არადოკუმენტური პირობების არსებობას დასაშვებად მიიჩნევს, იმ შემთხვევაში თუ საბანკო გარანტიის ტექსტი შეიცავდეს მითითებას დოკუმენტაციის დართვის აუცილებლობის არ არსებობის შესახებ.³⁷⁷ საბანკო გარანტიის პირობიდან გამომდინარე შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს, რომ მოთხოვნის დაკმაყოფილება აკრედიტივის გამცემი გარანტის მიერ არ იყოს დამოკიდებული წარმოდგენილ დოკუმენტაციაზე.³⁷⁸ გარანტიაში უნდა მიეთითოს გარანტიის გაცემის თარიღი და მოქმედების ვადა. ამ შემთხვევაში გარანტის პირობა არ შეიცავს ბენეფიციარის ვალდებულებას მოახდინოს მოთხოვნაზე იმ დოკუმენტაციის დართვა, რომელიც დაადასტურებდა ხელშეკრულების მხარის მიერ ვალდებულების დარღვევას.

ამგვარი ჩანაწერის მიუხედავად, უნიფიცირებული წესები მაინც უწესებს ბენეფიციარს ვალდებულებას, რომ მოთხოვნაში აღწეროს პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შესახებ.³⁷⁹ მიიჩნევენ, რომ ამგვარი ვალდებულება დოკუმენტურობის პრინციპის შენარჩუნებაა. რამდენადაც საბანკო გარანტიებში, ცალკე აღებული, მარტოოდენ მოთხოვნაც დოკუმენტურად განიხილება და მეტიც, მოთხოვნასთან ერთად პრინციპალის ბრალეულობის შესახებ წარმოსადგენი მითითებაც დოკუმენტად მოიაზრება.³⁸⁰

არადოკუმენტური პირობა გარანტისათვის რამდენიმე პრობლემას წარმოშობს. იგი პრინციპალის ინტერესების დაცვას ემსახურება, თუმცა ბენეფიციარისა და თავად გარანტისათვის მომეტებული რისკია. ვინაიდან, გარანტი ვალდებულია სრულად მოახდინოს შემთხვევის შესწავლა და გამოიკვილოს ყველა გარემოება, სანამ მოახდენს შემთხვევის რეგულირების დასრულებას. ამგვარი პირობა არახელსაყრელია გარანტისათვის და მას დამატებით ვალდებულებას აკისრებს. მიუხედავად, ამისა, უნიფიცირებული წესების განვითარების შედეგად ყველა აქტში ხაზგასმით არის მითითება გარანტიის დოკუმენტური ბუნების შესახებ. ბანკი, მხოლოდ მასთან წარდგენილ დოკუმენტაციას შეისწავლის და შემდგომ იღებს გადაწყვეტილებას.³⁸¹

10.3. გარანტიის დამოუკიდებელი ბუნების ნეგატიური მხარე

³⁷⁷ URDG N758-ის მუხლი N7.

³⁷⁸ Hugo C.F., The law relation to documentary credits from a South African perspectives with special eference to the legal position of the issuins and confirminf Banks”. 22. http://scholar.sun.ac.za/handle/10019.1/4676_27.09.2017.

³⁷⁹ მე-15 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის პირველი წინადადება.

³⁸⁰ ხატიაშვილი ა., საბანკო გარანტია, როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის დამოუკიდებელი საშუალება და ხელშეკრულების მხარეთა პასუხისმგებლობა, 2011, 37.

³⁸¹ Kelly -Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008.51.

საბანკო გარანტიის დამოუკიდებელი ბუნება ხელშეკრულების ერთი მხარისათვის ფუფუნებაა. ბენეფიციარი წარადგენს მოთხოვნას გარანტიაში მითითებულ დოკუმენტების დართვით. გარანტიის დოკუმენტური ბუნება ბოჭავს გარანტს მოახდინოს საკუთარი შეხედულებისამებრ დოკუმენტაციის მოძიება და მხოლოდ წარდგენილი მასალების შესაბამისად მიიღოს გადაწყვეტილება. ასეთ შემთხვევაში არსებობს საკმაოდ მაღალი რისკი იმისა, რომ ურთიერთობის ერთ-ერთმა მხარემ მოახდინოს მისი უფლების ბოროტად გამოყენება და არამართლზომიერი³⁸² ქმედება.

არამართლზომიერი მოთხოვნების სიმრავლეს ხელი შეუწყო სასამართლოს მითითებამ გარანტიის დამოუკიდებელ და დოკუმენტურ ბუნებაზე. კერძოდ, ჩამოყალიბებული სასამართლო პრაქტიკით, გარანტი იზღუდება მხოლოდ მასთან წარდგენილი დოკუმენტაციით და უპირობო გარანტიის შემთხვევაში ახდენს მოთხოვნის დაკმაყოფილებას. თუმცა აღნიშნული ვალდებულება აბსოლუტური არ არის. გარანტი თავისუფლდება გადახდის ვალდებულებისაგან, თუ მოთხოვნა არამართლზომიერია. მოთხოვნის არამართლზომიერების შესახებ მტკიცების ტვირთი გარანტს ეკისრება, რომლის მიმართ ეს ტვირთი პრინციპალმა უნდა სწიოს. გარანტი წარდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე იღებს გადაწყვეტილებას, თუმცა დოკუმენტაციის წარდგენა და დასაბუთება პრინციპალის ვალდებულებაა.

არამართლზომიერი მოთხოვნის მართვის პროცესში შესაძლებელია კომპეტენტური საგამომიებო ორგანოების ჩართულობა. საქართველოში ძალიან მცირეა იმ შემთხვევათა რაოდენობა, სადაც არამართლზომიერი მოთხოვნის განხორციელებაში ჩართული ყოფილიყო კომპეტენტური საგამომიებო ორგანო (არაერთი მიმართვის მიუხედავად). შესაბამისად, პრინციპალი და გარანტი სასამართლოში საკუთარი ძალისხმევით ახორციელებენ მტკიცების ტვირთის რეალიზებას, რომელიც არამართლზომიერი მოთხოვნის საწინააღმდეგოდ არის მიმართული.

11. საბანკო გარანტიათა კლასიფიკაცია უზრუნველყოფილი ვალდებულების შინაარსის მიხედვით

საბანკო გარანტიის სტრუქტურის დიფერენცირებასთან ერთად აუცილებელია მოხდეს მათი კლასიფიცირება იმ ნიშნით, თუ რა სახის ძირითადი

³⁸² აღნიშნული ტერმინი საერთაშორისო პრაქტიკაში განმარტებულია, როგორც “Fraud”. რომელიც ითარგმნება, როგორც თაღლითობა, თუმცა იგი განსხვავდება ჩვენს სისხლის სამართლის კოდექსის 180-ე მუხლში გათვალისწინებული თაღლითობის შემადგენლობისაგან.

ვალდებულების უზრუნველყოფას ემსახურება.³⁸³ უზრუნველყოფილის ვალდებულების შინაარსის მიხედვით, განასხვავებენ ორი ძირითადი სახის გარანტიებს: ა) გარანტიები, რომლებიც ემსახურებიან ფინანსური ვალდებულების უზრუნველყოფას, ბ) გარანტიები, რომლებიც ემსახურებიან არა ფინანსური ვალდებულების უზრუნველყოფას. პირველი მათგანი ემსახურება, ისეთი ვალდებულების შესრულებას, როგორცაა მაგ: მყიდველის ვალდებულება გადაიხადოს ნასყიდობის საფასური, ან დამკვეთის ვალდებულება აანაზღაუროს გაწეული მომსახურების საზღაური. გარანტიათა მეორე სახე, რომელიც არაფინანსური ვალდებულების შესრულებას ემსახურება შეიძლება დაიყოს ქვესახეობად: სატენდერო, შესრულების, ხარისხის უზრუნველყოფის და ა.შ. ³⁸⁴

უზრუნველყოფილი ვალდებულების შინაარსის მიხედვით, პრაქტიკაში ყველაზე გავრცელებულია გარანტიათა შემდეგი სახეები: 1) სატენდერო 2) ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის 3) წინასწარი საავანსო ანგარიშსწორების უზრუნველყოფის 4) დეფექტებზე პასუხისმგებლობის (ხარისხის) გარანტია, თუმცა მათ გარდა არსებობს ასევე, თანხის დაკავების გარანტია, გადახდის გარანტია, საბაჟო გარანტია, სასამართლო გარანტია და ა.შ.

11.1.სატენდერო საბანკო გარანტია

სატენდერო საბანკო გარანტია³⁸⁵ პრინციპალის მიერ სატენდერო ურთიერთობებში შესვლის დროს გამოიყენება. მისი ძირითადი ფუნქცია საჯაროდ გამოცხადებულ აუქციონში/ტენდერში ბენეფიციარის ინტერესების დაცვაა.³⁸⁶

იმ შემთხვევაში, თუ აუქციონში მონაწილეობას მიიღებს სუბიექტი, გამარჯვების შემთხვევაში ვალდებულია შეასრულოს ყველა აუცილებელი მოქმედება ხელშეკრულების გაფორმების მიზნით. სატენდერო გარანტია ემსახურება აუქციონის/ტენდერის ჩატარების შემდგომ ხელშეკრულების გაფორმების უზრუნველყოფას. იმ შემთხვევაში თუ აუქციონში მონაწილე სუბიექტი უარს იტყვის ხელშეკრულების გაფორმებაზე ბენეფიციარი მოახდენს სატენდერო საბანკო გარანტიის გამოთხოვას.³⁸⁷

³⁸³ Sitpro's Financial Guide op cite note 5 at.4. სქოლიო 45.

³⁸⁴ ხოტენაშვილი პ., საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, 2015, 7.

³⁸⁵ Tender bond or Bid Bond.

³⁸⁶ Dedu V., Enciu A., Guarantees in Banking Operations with Bank Customers. 40.

³⁸⁷ ლიპარტია ნ., სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52) 2016, 124.

სატენდერო გარანტიები საქართველოში სახელმწიფო ტენდერებში აქტიურად გამოიყენება. ამ სახის გარანტია თითქმის ყველა ელექტრონულ ტენდერში მონაწილეობის აუცილებელი პირობაა. მათთან დაკავშირებული ურთიერთობები რეგულირდება სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2017 წლის 14 ივნისის N12 ბრძანებით დამტკიცებული ელექტრონული ტენდერის ჩატარების წესის შესახებ.

აღნიშნული ბრძანება სატენდერო გარანტიას მოიხსენიებს როგორც სატენდერო წინადადების უზრუნველყოფის ელექტრონულ გარანტიას, რომელიც გამოიყენება სატენდერო წინადადების უზრუნველყოფის მიზნით. პრეტენდენტის მიერ სააგენტოსათვის სისტემის მემშვეობით წარდგენილი გარანტირების მექანიზმი შესყიდვის ობიექტის სავარაუდო ღირებულების 1%-ისტოლია.³⁸⁸

ამ გარანტიის ერთადერთი მიზანი ტენდერის ჩატარების შემთხვევაში ხელშეკრულების დადების უზრუნველყოფაა. ვინაიდან, პრეტენდენტმა ბოროტად არ გამოიყენოს უფლებამოსილება და ტენდერში გამარჯვების შემდგომ უარი არ თქვას ხელშეკრულების დადებაზე.

ელექტრონული გარანტიის მოქმედების ვადა განისაზღვრება შემდეგნაირად: ა) თუ ელექტრონული გარანტია გაცემულია ელექტრონული გარანტიების რეესტრის მეშვეობით – ელექტრონული ტენდერისთვის ტენდერის სტატუსის „წინადადებების მიღება დაწყებულია“ მინიჭებიდან არანაკლებ 120 დღე, იმ შემთხვევაში თუ ელექტრონულ ტენდერში, რომელშიც სატენდერო პირობების გაცნობისა და სატენდერო წინადადების წარდგენის ვადა ნაკლებია 20 დღეზე, ხოლო არანაკლებ 160 დღე – ელექტრონულ ტენდერში, რომელშიც სატენდერო პირობების გაცნობისა და სატენდერო წინადადების წარდგენის ვადა შეადგენს ან აღემატება 20 დღეს, ბ) ელექტრონული ტენდერისთვის ტენდერის საბოლოო სტატუსის მინიჭებიდან 10 დღე, თუ ელექტრონული გარანტია წარდგენილია საბანკო პლასტიკური ბარათიდან სააგენტოს ანგარიშზე თანხის გადარიცხვის გზით.³⁸⁹

ელექტრონული ტენდერისთვის ტენდერის სტატუსის საფუძვლებით: ა) იგი უარს იტყვის სატენდერო წინადადებაზე; ბ) იგი არ წარადგენს სარეგისტრაციო/უფლებრივი მონაცემების ამსახველ დოკუმენტ(ებ)ს და დგენილ ვადაში ან მის მიერ წარდგენილი სარეგისტრაციო/უფლებრივი მონაცემების ამსახველი დოკუმენტ(ებ)ი არ შეესაბამება სატენდერო პირობებს; ვ) იგი უარს ამბობს ან სხვაგვარად გამოხატავს უარს ხელშეკრულების დადებაზე; ზ)

³⁸⁸სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2017 წლის 14 ივნისის N12 ბრძანების 1-ლი მუხლის “32” პუნქტი.

³⁸⁹სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2017 წლის 14 ივნისის N12 ბრძანების 23-ე მუხლი.

იგი ხელშეკრულების დადების უფლების მოპოვების მიზნით ჩაიდენს არაკეთილსინდისიერ ქმედებას; თ) იგი არ წარადგენს ხარჯთაღრიცხვას და დგენილი წესით, არ დააზუსტებს მას და დგენილ ვადაში, დაზუსტების შედეგად არსებითად შეცვლის მასს ან/და ააზრდის წინადადების ფასს, ან/და არ წარადგენს ფასწარმოქმნის ადეკვატურობის დამადასტურებელ დოკუმენტ(ებ)ს ან ფასწარმოქმნის ადეკვატურობის დამადასტურებელი დოკუმენტ(ებ)ს იარშემეს აბამებას ატენდეროპირობებს ან/და ტექნიკურ დოკუმენტაციას.³⁹⁰

ბრძანებაზუსტადით ვალისწინებს ელექტრონული სატენდერო გარანტიის გამოთხოვის საფუძველზე. იმ შემთხვევაში თუ ზემოთ მითითებული საფუძველი მოხდა პირის დისკვალიფიკაცია, სააგენტო გარანტიის აგანმობით ხოვს საგარანტიო თანხის გადახდას. ეს ჩამონათვალი ამომწურავად არის მოცემული ბრძანებაში და ბენეფიციარებს თვითნებობის საშუალებას უზღუდავს. ამასთან, გარანტიის სუბიექტს ამიერზუსტად არის გაცნობიერებული მოთხოვნის საფუძველი და შინაარსი გადმოცემულია დისკვალიფიკაციის შესახებ ოქმში. იმ შემთხვევაში თუ პრეტენდენტი არეთანხმება შემსყიდველი კომისიის ოქმს მას უფლებათქვას აღნიშნული გაასაჩივროს შესყიდვების სააგენტოს დავების განხილვის საბჭოში, რომლის გადაწყვეტილებად მინისტრაციული წესით შემდგომში საჩივრდება საამართლოში. ადმინისტრაციული საჩივრის დაკმაყოფილების შემთხვევაში საგარანტიო მოთხოვნა გაუქმდება და გარანტი თავის უფლდება საგარანტიო თანხის გადახდის აგან.

შესყიდვების ურთიერთობაში მოქმედი წინადადების უზრუნველყოფის საბანკო გარანტი აელექტრონული ფორმით წარედგინება დამის იმოთხოვნა ელექტრონული ფორმით ხორციელდება. შესაბამისად, გარანტიის დოკუმენტური მოთხოვნა ამ შემთხვევაში ელექტრონული ფორმით იქნა ჩანაცვლებული. კერძოდ, მისი რეგისტრაცია და ბენეფიციარის მოთხოვნის წარდგენა ორივე ელექტრონულად ხდება.

სსკ-ს 881 მუხლის 1¹ პუნქტის შესაბამისად, „ბენეფიციარის მიერ გარანტიისათვის უფლადით თანხის გადახდის შესახებ მოთხოვნის წერილობითი ფორმით წარდგენას აჭირო არ არის, თუ ბენეფიციარს ადაგარანტს შორის არსებობს შეთანხმება ელექტრონული დოკუმენტ ბრუნვის სისტემის გამოყენებით უფლადით თანხის გადახდის შესახებ მოთხოვნის მიღების თაობაზე.“ ეს არის ერთერთი ცვლილება, რომელიც სსკ-ში საბანკო გარანტიის მომწესრიგებელ მანორმებმა განიცადამის მიღებიდან დღემდე. ეს ცვლილება ნაკარნახევი იყო ერთერთობების განვითარებით. კერძოდ, გარანტიის დოკუმენტური ხასიათი ელექტრონული ფორმით შეიცვალა.

³⁹⁰ სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2017 წლის 14 ივნისის N12 ბრძანების 23-ე მუხლი.

გარანტიავტორიზებულიპირია, რომელსაცგააჩნიაწვდომამესაბამისსპეციალურელექტრონულპროგრამაზე. შემსყიდველისგადაწყვეტილებაპრეტენდენტისდისკვალიფიკაციისშესახებხდება საგარანტიო თანხის მოთხოვნისსაფუძველი.³⁹¹ მოთხოვნა ელექტრონული ფორმით წარედგინება გარანტს და მასში მითითებული არ არის დარღვევისა და დისკვალიფიკაციის საფუძველი. გარანტიის გამოთხოვის საფუძველი შემსყიდველის ოქმშია მითითებული, რომელიც ატვირთულია სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს ვებ-გვერდზე. ელექტრონულ მოთხოვნას არ ახლავს მოთხოვნის დასაბუთება და იგი დამოუკიდებლად უნდა მოიძიოს გარანტმა. ამგვარი მოთხოვნა დოკუმენტურობის პრინციპის დარღვევად შეიძლება იქნეს მიჩნეული. თუმცა ეს საკითხი სადავო არც ერთ შემთხვევაში არ გამხდარა.

სატენდერო წინადადების უზრუნველყოფის გარანტიისგამოთხოვისამომწურავადგანსაზღვრულიჩამონათვალიურთიერთობებისსუბიექტებისინტერესებსუკეთიცავს. ბენეფიციარიმოკლებულიაშესაძლებლობასსაკუთარიშეხედულებისამებრგანსაზღვროსმოთხოვნისსაფუძველი, ხოლოგარანტსგააჩნიავალდებულებამხოლოდკანონითზუსტადგანსაზღვრულშემთხვევაშიმოახდინოსთანხისგადახდა. მოთხოვნისზუსტადჩამოთვლილისაფუძვლებიდაბუნდოვანებისარარსებობასასამართლოდავისნაკლებობისწინაპირობაა. შესაბამისად, ქართულპრაქტიკაშისაკმაოდშვიათიათელექტრონულსატენდეროგარანტიასთან დაკავშირებულიდავები.³⁹²

11.2. ხელშეკრულებისშესრულებისსაბანკოგარანტია

ხელშეკრულებისშესრულებისგარანტია³⁹³პრინციპალისმიერნაკისრიპირი თადივალდებულებისჯეროვან, დროულ და განსაზღვრულ ადგილასშესრულებასუზრუნველყოფს.

შესრულების გარანტია, როგორც წესი წარედგინება ხელშეკრულებისდადებამდე. აღნიშნულიგარანტიისმიზანი ძირითადივალდებულებისშესრულებისუზრუნველყოფაავალდებულებისწარმოშობიდანმისშეწყვეტამდე.³⁹⁴გარანტიისოდენობახელშეკრულებისმხარეთანებისსაფუძველზედამოუკიდებლადგანისაზღვრება,

³⁹¹აღნიშნული ეხება მხოლოდ იმ საფუძველს რომელიც ბრძანების მე-13 მუხლის „ბ“, „გ“, „ე“, „ვ“, და „ზ“ ქვეპუნქტებშია მოცემული.

³⁹²ლიპარტია ნ., სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52) 2016, 127.

³⁹³ Performance Bond or Completion Bond.

³⁹⁴Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 28.

თუმცამისიმოცულობაუმეტესშემთხვევაშიგანისაზღვრებაუზრუნველყოფილივა
ლდებულების 5-დან 10 %-მდე.³⁹⁵

ხელშეკრულებისშესრულებისსაბანკოგარანტიაგამოიყენებაროგორცტენდ
ერების (საჯაროთუკერძო), ისეკერძო სამართლებრივი ურთიერთობის
ფარგლებში სუბიექტთა შორის დადებულ გარიგებების შემთხვევებში და მისი
ტექსტი (საგარანტიო პირობები) ყველაზე
მრავალფეროვანია,მსოფლიოსმასშტაბითასობითვარიანტი არსებობს.³⁹⁶

საქართველოში ხელშეკრულებისშესრულების
უზრუნველყოფისგარანტიაგამოიყენება
სახელმწიფოშესყიდვებთანდაკავშირებულურთიერთობებში. „თუ
(შესყიდვების) ხელშეკრულებისსაერთოღირებულემაშეადგენსანაღმატება 200
000 ლარს,
შემსყიდველიორგანიზაციავალდებულიამოითხოვოსხელშეკრულებისშესრულე
ბისუზრუნველყოფისგარანტია.“³⁹⁷

სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს
თავმჯდომარისბრძანებითგანსაზღვრულიახელშეკრულებისშესრულების
საბანკო გარანტიის მოცულობის ოდენობა, კერძოდ, მისი ოდენობა
განისაზღვრება ხელშეკრულების ღირებულების 2%-დან 5%-ის ჩათვლით.
შესაძლებელია მისი ოდენობა გაიზარდოს და განისაზღვროს ხელშეკრულების
ღირებულების 2%-დან 10%-ის ჩათვლით, იმ შემთხვევაში თუ გამარჯვებული
პრეტენდენტის მიერ ელექტრონული ვაჭრობის შედეგად დაფიქსირებული
წინადადების საბოლოო ფასი 20%-ით ან მეტით ნაკლებია შესყიდვის ობიექტის
სავარაუდო ღირებულებაზე.³⁹⁸

11.3. საავანსოუზრუნველყოფისსაბანკოგარანტია

საავანსოუზრუნველყოფისსაბანკოგარანტიაგამოიყენებახელშეკრულების
მხარისმიერწინასწარგადახდილიხელშეკრულებისღირებულებისმიზნობრივად
თვისებისუზრუნველსაყოფად.

³⁹⁵Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 29

³⁹⁶ ფოფხაძე გ., საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 33

³⁹⁷სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2017 წლის 14 ივნისის N12ბრძანების 33-
ე მუხლი, http://procurement.gov.ge/getattachment/ELibrary/LegalActs/elektronuli_tenderis_Catarebis_wesi.pdf.aspx ბოლო შემოწმების თარიღი 28.12,2017.

³⁹⁸სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2017 წლის 14 ივნისის N12ბრძანების 33-
ე მუხლი მე-2 პუნქტის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტები.

ბენეფიციარის მხრიდან ხელშეკრულების დირექტორების სრული ანაწილობრივი წინასწარი ანაზღაურების შემთხვევაში საბანკო გარანტიის უზრუნველყოფისთან ხის მიზნობრივად ხარჯვას.

თანხის ავანსის არამიზნობრივად გაუხარჯაობის შემთხვევაში ბენეფიციარს დაუბრუნდება გაუხარჯავი თანხა გარანტიის პირობების შესაბამისად.

საავანსო ანგარიშსწორების საბანკო გარანტიის მსგავსი მიზნობრიობა აქვს უაღვრესად ანგარიშსწორების საბანკო გარანტიასაც,³⁹⁹ იმგანსხვავებით, რომ ამ უკანასკნელი თანხის დაპროექტის მომდევნო ეტაპებზე წინსწრებით გადახდილი თანხების შესაბამისი უზრუნველყოფა. თუმცა, ჩვენიაზრით, არსობრივად, ორივე ერთნაირი ადასაწყისი თუმცა ეტაპზე, დაკვეთის შესრულებამდე დამის შესასრულებლად ანგარიშსწორებას უკავშირდება.

400

საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის თანხა, როგორც წესი, ხელშეკრულების დირექტორების 10 ან 20 პროცენტის ოდენობით განისაზღვრება, თუმცა ამის ოდენობა დამოკიდებულია მხარეთა შეთანხმებაზე.

საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის უმნიშვნელო განესიმიზანი

ხელშეკრულების მხარის სახსრების სათანადო დაჯეროვანი ხარჯვის უზრუნველყოფაა. საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის გაცემის საფუძველზე ბენეფიციარი პრინციპალს უხდის ხელშეკრულების დირექტორებს,

რომელიც სამუშაოს შესრულებას უნდა მოხმარდეს.

საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის მიზნიდან გამომდინარე მისი პირობა შემოიფარგლება გაცემული თანხის მიზნობრივად ხარჯვის უზრუნველყოფით და საბანკო გარანტიის მოცულობა მცირდება ბენეფიციარისათვის პრინციპალის მიერ შესრულებული სამუშაოსათუ ხელშეკრულების საგნის ფაქტობრივი მიწოდების ოდენობით.

შესაძლებელია ხელშეკრულების დარღვევის მიუხედავად არ მოხდეს საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის მოთხოვნა, ვინაიდან, პრინციპალმა უკვე შეუსრულა ბენეფიციარს ავანსის ოდენობით გათვალისწინებულ სამუშაო.

საავანსო საბანკო გარანტიის თანხა მხოლოდ წინასწარ გაცემული თანხის დაბრუნებას ან/და ხარჯვას

უზრუნველყოფს და ხელშეკრულების სრულად შესრულებაზე პასუხისმგებლობას არ მოიცავს.

საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის ავალდებულოდ გამოიყენება სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულებაში წინასწარი ანგარიშსწორების შემთხვევაში.

„წინასწარი ანგარიშსწორების შემთხვევაში მიწოდებელი ავალდებულნი არ უდგინ

³⁹⁹ Interim payment guarantee,

⁴⁰⁰ ფოფხაძე გ., საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 34

ოს შემსყიდველორგანიზაციასწინასწარ გადასახდელი თანხის ოდენობის გარანტია ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობებით⁴⁰¹.

საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის სავალდებულოობა უზრუნველყოფს სახელმწიფო ბიუჯეტის სახსრების მიზნობრივად დაუსაფრთხოდ მართვას. კერძოდ, ხელშეკრულების მხარეს ბიუჯეტის სახსრების მიღების შემთხვევაში ვალდებულია სრულად შეასრულოს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაო. წინააღმდეგ შემთხვევაში გაუხარჯავით თანხის უკან დაბრუნების ვალდებულება გარანტს მოუწევს, რომელიც მმლავრი ფინანსური ინსტიტუტია დამისი გადახდის უნარიანობას კვცია ლურკონტროლს ექვემდებარება ზედამხედველის უბიექტის მიერ.

11.3.1. საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის განმარტება სასამართლოს მიერ

საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიას დანარჩენების აგანგანს ხვავებ ულიზუნება გააჩნია, რაც მისი ოდენობის შემცირებაში გამოიხატება. მიუხედავად იმისა, რომ ქართულ კანონმდებლობაში არსად არის გაწერილი საბანკო გარანტიის ოდენობის შემცირების შესახებ ნორმა, მისი რეგულირება მთლიანად ხელშეკრულების მხარეთანებას არის მიმდობილი. მხარეთათვის უფალი ნების პირობებში ხელშეკრულების მხარეები დამოუკიდებლად განსაზღვრავენ, როგორც ხელშეკრულების, ისე საბანკო გარანტიის პირობებს. თუმცა დავის წარმოშობის შემთხვევაში სასამართლოს განმარტება აუცილებელია. მითუმეტეს იმ შემთხვევაში, როდესაც ხელშეკრულებაში მსგავსი ჩანაწერი ბუნდოვანი ან საერთოდ არ არსებობს.

საკანონმდებლო ან სახელშეკრულებო ვაკუუმის პირობებში სასამართლო გადაწყვეტილებით უნდა განიმარტოს მოთხოვნის მართლზომიერება და გადახდის არარსებობის საფუძველი. თუმცა როგორ უნდა იქნეს მიღებული გადაწყვეტილება თუ არარსებობის მისი რეგულირების არც სახელშეკრულებო და არც საკანონმდებლო ნორმა. საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნა არაერთხელ გამხდარა დავის საგანი. სასამართლო გადაწყვეტილებით⁴⁰² სრულად დაკმაყოფილდა სარჩელი და გარანტს დაეკისრა საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე თანხის

⁴⁰¹ ბრძანების მე-19 მუხლის მე-7 პუნქტი.

⁴⁰² გადაწყვეტილება ეხებოდა სახელმწიფო საიდუმლოების მქონე ობიექტის სამშენებლო სამუშაოების შესყიდვას. შესაბამისად, სამოქალაქო საქმეს მიენიჭა სახელმწიფო საიდუმლოების მქონე სტატუსი, რის გამოც დავის დეტალებს ვერ გავსაჯაროებთ.

რული ოდენობით გადახდა. სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ობიექტის სამშენებლო სამუშაოების რეალური ღირებულება პრინციპალმასრულად მიიღობენ ფიციარის აგანსამუშაოების დასრულების შემდგომ.

სამუშაოთა ჯეროვანი და ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად შესრულება დასტურდება, ექსპერტიზის დასკვნით და მხარეთა შორის გაფორმებული მიღება-ჩაბარების აქტის საფუძველზე. ამის მიუხედავად,

ბენეფიციარმა მასრულად მოთხოვას აბანკო გარანტიის თანხა.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს არუმსჯელია გარანტიის პირობებსა და მოთხოვნის მართლობის მიერებაზე. განმარტა,

რომ ბენეფიციარის განმეორებითი მოთხოვნა მასრულად უნდა დაკმაყოფილდეს.

თბილისის სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილება და მოსარჩელეს სარჩელის დაკმაყოფილება უფარიუთხრა. ასევე, განმარტა, რომ სამუშაოთა მასრულად შესრულება გამორიცხავს აგანსო უზრუნველყოფის გარანტიის დასრულებას. შესაბამისად,

მიუხედავად ბენეფიციარის განმეორებითი მოთხოვნისა, გარანტს არგა აჩნას აბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხის გადახდის ვალდებულება.

საბანკო გარანტია თასახეებსა და კატეგორიებზე ფართო განმარტება გააკეთა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ.⁴⁰³ გარანტის მიერ ბენეფიციარისათვის გაცემული ფულადი თანხის მართლობის მიერად მიჩნევის მიზნებისთვის უნდა დადგინდეს გარანტიის ხელშეკრულების პირობებიდან მოქმედების ვადა.

ამ მიმართებით პალატამ იზანშეწონილად მიიჩნევს განმარტოს, რომ არსებობს საბანკო გარანტიის არაერთი სახე.

(როგორც ეროვნული საერთაშორისო კანონმდებლობაში დამკვიდრებულია საბანკო გარანტიის შემდეგის სახეები: გადახდის გარანტია, სატენდერო გარანტია, შესრულების გარანტია, საავანსო გადახდის გარანტია).

მათ შორის პრაქტიკაში ყველაზე გავრცელებულია ავანსო გადახდის გარანტია, რომლის ძირითადი მიზანია გაცემული ავანსის მიზანმიმართულად გამოყენება. საავანსო გადახდის გარანტია უზრუნველყოფს,

რომ მიყიდველმა ტრანზაქციაში ინვესტირებული ფულის რაიმე დანაკარგი არ განიცადოს,

თუმცა იგი არ უზრუნველყოფს მიყიდველის მიერ საქონლის მიუღებლობით განცდილი შემოსავლის ან მოგების დანაკარგის რეკომპენსირებას.⁴⁰⁴

⁴⁰³ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის N28/3777-14 გადაწყვეტილება.

⁴⁰⁴ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2015 წლის 17 თებერვლის N28/3772-14 გადაწყვეტილება

ამგვარი განმარტება ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში იმნიშვნელოვანი ნაბიჯია. სასამართლოს ამგვარი ფართო განმარტებით კომდასჭირდა, რომ ქართულ კანონმდებლობაში არ არის მოწესრიგებული და განმარტებული საბანკო გარანტიის სახეები დამათი თავისებურება.

სასამართლო პრაქტიკის განვითარებისა და დავის გადაწყვეტისათვის სასამართლო მსაჭიროდ მიიჩნია ასეთი ფართო განმარტების გაკეთება.

სასამართლო მწორად გამიჯნა გარანტიის სახეები დამათი განსხვავებული ხასიათი

საავანსო უზრუნველყოფის შემცირების საკითხი არაერთხელ იქნა განმარტებული სასამართლოს მიერ. მხარეთა შორის იყო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოს შესრულებისა და მისი ბენეფიციარის მიერ მისი მიღების საკითხი.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ⁴⁰⁵ დადგენილად მიიჩნია,

რომ სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების ფარგლებში პრინციპალს შესრულებული ჰქონდა 36 671,00 ლარის ღირებულების სამუშაო, რომლის მიღებაზე ბენეფიციარმა უარი განაცხადა და ასრულად მოითხოვა საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხა.

პრინციპალის მიერ სამუშაო თანაწილობრივ შესრულება დასტურდებოდა ექსპერტიზის დასკვნით.

პალატამ ურადღებამ იაქცია საავანსო გარანტიის პირობებზე და განმარტა, რომ საგარანტიო თანხა ავტომატურად მცირდება პრინციპალის მიერ ხელშეკრულების შესრულების პროპორციულად. მოცემულ შემთხვევაში დადგენილია, რომ საგარანტიო პირობის მიუხედავად, ბენეფიციარმა გარანტს არულად წარუდგინა წერილობითი მოთხოვნა პრინციპალის მიერ ხელშეკრულების შესრულების პროპორციულად შემცირებული თანხაზე, არამედ სრულ თანხაზე, რაც არ შეესაბამება საბანკო გარანტიის პირობებს.

პალატამ განმარტა,

რომ ბენეფიციარის მოთხოვნა არის არამართლზომიერი დამისიოდენობა უნდა შემცირდეს პრინციპალის მიერ შესრულებული სამუშაოს მოცულობით.

საკასაციო საჩივარი დარჩა უხილველი და უშვებლობის გამო საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ.⁴⁰⁶

მიმაჩნია,

რომ სასამართლოს ამგვარი მსჯელობა შეესაბამება საბანკო გარანტიის ბუნებას ადათ

⁴⁰⁵ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 04 თებერვლის გადაწყვეტილება N28/4125-14, 330210013385366.

⁴⁰⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 30 ოქტომბერს Nას-425-405-2015 გადაწყვეტილება.

ავისებურებას.

სასამართლომსწორადიმსჯელასაავანსოგარანტიისბუნებასთანდაკავშირებითდა ბენეფიციარისმოთხოვნაარამართლოზომიერადმიიჩნია.

ამგვარი გადაწყვეტილების მიუხედავად, საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნებთან დაკავშირებული გადაწყვეტილება იდენტური არ არის. ერთგვაროვანი პრაქტიკის დამკვიდრებას კი რეგულაციისა და პრაქტიკის არ არსებობა უშლის ხელს.

11.4. დეფექტზეპასუხისმგებლობის (ხარისხის) გარანტია

სახელმწიფომესყიდვებთანდაკავშირებულურთიერთობაშიგამოიყენება დეფექტზეპასუხისმგებლობის (ხარისხის) გარანტია,⁴⁰⁷ რომელიც გამოიყენება ხელშეკრულების ფარგლებში მიწოდებული საქონლის (შესრულებული სამუშაოს) დეფექტების გამოსწორების თანხების უზრუნველსაყოფად. პროექტისდასრულებისშემდეგ, რიგშემთხვევებში, დამკვეთი (ბენეფიციარი) შესყიდვისდირებულებისნაწილს, რომელიცგანეკუთვნებადაგადასახდელიაპრინციპალისათვის,შეთანხმებულივა დითაკავებს, რათაამვადში დეფექტისგამოვლენისშემთხვევაში,ესთანხმემსრულებლისმეშვეობითანმისგარ ეშემოახმაროსდეფექტისაღმოფხვრას. ამდაკავებულთანხას „დეფექტისფონდს“ უწოდებენხოლმე. როგორცწესი, დეფექტისფონდიხელშეკრულებისდირებულების 2,5-დან 10 %-მდეა, ხოლოვადა – საშუალოდ 1 ან 2 წელი. მაგრამ, იმმიზნით, რომპრინციპალმადეფექტისფონდისთანხაპროექტისდასრულებისთანავემიიღოს დასხვაპროექტებსმოახმაროს, მხარეთაშეთანხმებით, ამთანხისჩანაცვლებაშიძღვებამოხდესამაველირებულებისადავადისხარისხის (დეფექტზეპასუხისმგებლობის) საბანკოგარანტიით.⁴⁰⁸

სახელმწიფო

შესყიდვებისხელშეკრულებისფარგლებშიხარისხისუზრუნველყოფისგარანტიას პრინციპალი წარადგენსხელშეკრულებითგათვალისწინებულისამუშაოსსრულადშესრულები სშემდგომ. ამასთან, აუცილებელიაბენეფიციარმა მიიღოსშესრულებადახელშეკრულებისდირებულებ ისსრულადგადახდამდეითხოვსხარისხისგარანტია. გარანტიისვადაბენეფიციარისმიერწინასწარდაერთპიროვნულადგანისაზღვრება.

⁴⁰⁷ეს გარანტია ინგლისურენოვან მასალებში მოიხსენება, როგორც Quality guarantee, warranty guarantee, maintenance guarantee, retention guarantee.

⁴⁰⁸ ფოფხაძე გ., საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 35.

ბენეფიციარი უფლებამოსილია მოითხოვს გარანტიით გათვალისწინებული თანხი ს გადახდათუ საგარანტიო პერიოდში ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ სამუშაოს აღმოჩნდა დეფექტი.

ბენეფიციარის მოთხოვნა უნდა შეესაბამებოდეს დეფექტის აღმოფხვრისათვის საუკლებელ ხარჯის ოდენობას, რომლის განსაზღვრა ექსპერტის ან სპეციალისტის მიერ უნდა მოხდეს. ამასთან, აუცილებელია დადასტურდეს, რომ დეფექტი, რომლის აღმოფხვრასაც ითხოვს ბენეფიციარი, პრინციპალის მიერ შესრულებული სამუშაოს უშუალო შედეგს წარმოადგენს.⁴⁰⁹

დეფექტებზე პასუხისმგებლობის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე დავისას არც ერთი ინსტანციის სასამართლოს არ გაუმახვილებია ყურადღება ამ გარანტიის ბუნებასა და უზრუნველყოფილი ვალდებულების შინაარსზე.⁴¹⁰ საკასაციოს სასამართლომ განმარტა, რომ გარანტმა პრინციპალის თხოვნით წერილობითი იკისრა შეუქცევადი ვალდებულება გადაეხადა ნებისმიერი თანხა, რომელიც მთლიანობაში არ აღემატებოდა 70 000 ლარს, პირველივე წერილობითი მოთხოვნის თანავე, სადაც მითითებული იქნებოდა, რომ კონტრაქტორმა დაარღვია კონტრაქტით მის მიერ აღებული ვალდებულება, თანხის ან მოთხოვნის საფუძვლის წარმოდგენის თუ დასაბუთების გარეშე. პირველივე მოთხოვნის თანავე და ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე, გარანტი ვალდებულია გადაიხადოს საბანკო გარანტიის თანხა საგარანტიო მოთხოვნის წარდგენისას.⁴¹¹

სასამართლომ გარანტის ვალდებულება მხოლოდ პირობას დაუკავშირა და ძირითადი ურთიერთობისაგან აბსოლუტურად დამოუკიდებელ

⁴⁰⁹ ასეთ შემთხვევაში უნდა გაიმიჯნოს რა წარმოადგენს დეფექტის გამომწვევ მიზეზს? პრინციპალის მიერ შესრულებული სამუშაო იყო არაჯეროვანი თუ სხვა გარემოება გახდა მისი წარმოშობის საფუძველი. მაგ. პრინციპალმა ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი პროექტის შესაბამისად, განახორციელა სამუშაო, თუმცა პროექტი იყო შეუსაბამო გარემო პირობებთან. კერძოდ, პროექტით გათვალისწინებული არ იყო ტენიანი გარემო და ჰიდროიზოლაციის თავისებურება. შესაბამისად, პროექტის დაცვით განხორციელებული სამუშაოს მიუხედავად, კედლები დატენიანდა და დაზიანდა. შესაბამისად, ბენეფიციარმა მოითხოვა თანხის გადახდა. აღნიშნული საქმე განიხილება თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ. საქმის მსვლელობისას წარდგენილი ექსპერტის დასკვნით განიმარტა, რომ კედლების დაზიანება გამოწვეული იმ პროექტის ხარვეზებით, რომელს ბენეფიციარმა გადასცა პრინციპალს. ამ უკანასკნელის მიერ სამუშაოები შესრულდა პროექტის შესაბამისად, თუმცა კედლის დაზიანება მაინც მოხდა. სასამართლო ვალდებულია განმარტოს, დეფექტებზე პასუხისმგებლობის საბანკო გარანტიის არსი და თავისებურება. ამასთან, განსაზღვროს მოთხოვნის მართლობიერება და გარანტის უარის თქმის საფუძველი.

⁴¹⁰ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 13 ივლისის N28/6871-16 გადაწყვეტილება.

⁴¹¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 01 დეკემბრის №330210015001009316, №ას-1231-1151-2017 გადაწყვეტილება.

ვალდებულებად მიიჩნია.⁴¹² „იმავედროულად, საგულისხმოა, რომ სსკ-ს 887-ე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით, გარანტი არათუ მოცემულ შემთხვევაში, არამედ მაშინაც კი არის ვალდებული შეასრულოს ბენეფიციარის მოთხოვნა, როდესაც მისთვის ცნობილია, რომ საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულება შესაბამის ნაწილში მთლიანად უკვე შესრულებულია, შეწყდა სხვა საფუძვლებით ან ბათილია. მან დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის შესახებ ბენეფიციარსა და პრინციპალს. გარანტის მიერ ასეთი შეტყობინების შემდეგ მიღებული ბენეფიციარის ხელმეორე მოთხოვნა ექვემდებარება გარანტის მიერ დაკმაყოფილებას. მით უფრო რომ საბანკო გარანტიის ხელშეკრულებით გარანტი იღებდა შეუქცევად ვალდებულებას პირველივე წერილობითი მოთხოვნისთანავე დაეკმაყოფილებინა მოთხოვნა. ამ სამართლებრივი საფუძვლით არ არის გასაზიარებელი საკასაციო პრეტენზია გარანტიის დაკმაყოფილების წანამდღვრებად ვალდებულების დარღვევის დამადასტურებელი დოკუმენტების მიწოდების შესახებ. რაც შეეხება თანხის მოცულობას დადგენილია, რომ გარანტმა პრინციპალის თხოვნითიკისრავალდებულებაგადაეხადა ნებისმიერი თანხა, რომელიც მთლიანობაში არ აღმატებოდა 70 000 ლარს. შესაბამისად, საკასაციო საჩივარი არც ამ ნაწილშია გასაზიარებელი.“⁴¹³

აღნიშნულ შემთხვევაში, გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის წარდგენისა და თანხის გადახდის მიგვაჩნია, რომ სასამართლოს არ შეუფასებია საქმეში არსებული ექსპერტიზის დასკვნა, რომელიცობიექტზე არსებულ დეფექტებზე პრინციპალის პასუხისმგებლობას გამორიცხავდა. ამასთან, არ უმსჯელია დეფექტების აღმოფხვის შესახებ თანხის ოდენობასთან დაკავშირებით და გარანტიის თანხა სრულად დააკისრა მოპასუხე მხარეს.

სასამართლოგადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება დეფექტებზე პასუხისმგებლობის გარანტიის მიზანსა და არსს. აღნიშნული გარანტია განსხვავდება ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიისაგან და პასუხს

⁴¹²დავის გადაწყვეტის საკვანძოსაკითხი იმაში მდგომარეობს წარმოშობილი იყო თუ არა საბანკო გარანტიის დაკმაყოფილებისათვის აუცილებელი წინაპირობები.2015 წლის 19 მარტსსკოლისდირექტორმა

ბენეფიციარსგაუგზავნაწერილიშესრულებულსამუშაოებშიგამოვლენილიხარვეზებისარსებობისდა მასურეაგირებისთაობაზე. ბენეფიციარმა 2015 წლის 24 მარტსსაგარანტიო ხელშეკრულების მოქმედების ფარგლებში მიმართა პრინციპალს დააცნობა სკოლაში შესრულებულსამუშაოებზეგამოვლენილიხარვეზები. აგრეთვე, მოითხოვაარაუგვიანეს 2015 წლის 1 აპრილისახარვეზებისსრულადაღმოფხვრა.

ბენეფიციარმა გარანტს გარანტიის მოქმედების ვადაში წარუდგინა წერილობითი მოთხოვნა და სკოლის შენობისშენებლობისსამუშაოსხარვეზიანად შესრულების გამო მოითხოვა დეფექტებზე პასუხისმგებლობის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე საგარანტიო თანხების ანაზღაურება [სსკ-ის 879-ე მუხლი], რითაც შეასრულა გარანტიით გათვალისწინებული ვალდებულება [სსკ-ის 885-ე მუხლი].

⁴¹³საქართველოსუზენაესისსასამართლოსსამოქალაქოსაქმეთაპალატის 2017 წლის 01 დეკემბრის №330210015001009316, №ას-1231-1151-2017გადაწყვეტილება.

აგებსიმ დეფექტების აღმოფხვრაზე, რომელიც სამუშაოს დასრულების შემდგომ კონკრეტულ ვადაში აღმოუჩნდება შესრულებულ სამუშაოს. ამასთან, არსებითა განისაზღვროს პრინციპალის პასუხისმგებლობის საკითხი დეფექტებთან მიმართებით, ხოლო მოთხოვნილი თანხის ოდენობა სრულად უნდა შეესაბამებოდეს დეფექტების აღმოფხვისათვის აუცილებელ ოდენობას.

11.5. საბაჟოგარანტია

საბაჟო გარანტიააქტიურადგამოიყენება, როგორცკერძოსამართლებრივისე, საჯაროსამართლებრივურთიერთობებში. საბაჟოგარანტიაგაციემასაქართველოსტერიტორიაზეგადასახადისგადამხდელის მიერნაკისრივალდებულებისუზრუნველყოფისმიზნით. საქართველოსსაგადასახადოკოდექსის 251-ემუხლისმიხედვით, საქართველოსფინანსთამინისტრსუფლებააქვსიმპორტისანექსპორტისგადასახდელებისგადახდისუზრუნველყოფისმიზნითგანსაზღვროსგარანტიისწარდგენის, გამოყენებისდაგარანტიის წარდგენისაგან გათავისუფლებისშემთხვევებიდასაგარანტიოთანხისოდენობა. აღნიშნულისაკითხისდეტალურირეგულირდება მოხდა 2012 წლის 26 ივლისის N290 ბრძანებითდამტკიცებულისაქართველოსსაბაჟო ტერიტორიაზესაქონლისგადაადგილებისდაგაფორმებისშესახებინსტრუქციით. კერძოდ, ამბრძანების 33-ემუხლისაბანკოგარანტიისწარდგენისსავალდებულოსაფუძვლებსითვალისწინე ბს.⁴¹⁴ამავედროსბრძანებადეტალურადდამომწურავადგანსაზღვრავსგარანტიის

⁴¹⁴ ა) იმპორტის გადასახდელების გადახდისაგან ნაწილობრივ გათავისუფლებით საქონლის დროებითი შემოტანისას; ბ) შიდა გადამუშავებისას; გ) დეკლარანტსა და საგადასახადო ორგანოს შორის საქონლის საბაჟო ღირებულების განსაზღვრაზე უთანხმოების დროს საქონლის გაშვებისას; დ) როდესაც დეკლარანტი არ ეთანხმება კორექტირებული საბაჟო დეკლარაციის მონაცემებს, მაგრამ ითხოვს საქონლის დაუყოვნებლივ გაშვებას; ე) საბაჟო საწყობის საქმიანობის ნებართვის მისაღებად; ვ) თავისუფალი ვაჭრობის პუნქტის საქმიანობის ნებართვით განსაზღვრული საქმიანობის დასაწყებად; ზ) საერთაშორისო საავიაციო ან საერთაშორისო საზღვაო რეისების განსახორციელებლად ბორტზე მისაწოდებლად განკუთვნილი საწვავის ან/და საპოხი საშუალებების იმპორტისას; თ) საქართველოში მუდმივად საცხოვრებლად შემომსვლელი პირის მიერ საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 199-ე მუხლის „დ.ე“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული საქონლის დეკლარირებისას, როდესაც საქართველოში მუდმივი საცხოვრებელი ადგილის დამადასტურებელი საბუთი არ არის წარდგენილი ან წარდგენილია ხარვეზით; ი) საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 289-ე მუხლით გათვალისწინებული საგადასახადო სანქციის – საქართველოს საბაჟო საზღვრის გადაკვეთის უფლების შეზღუდვის მოქმედების პერიოდში სამართალდამრღვევისათვის საბაჟო საზღვრის გადაკვეთის უფლების მიცემისას. კ) იმპორტის გადასახდელების გადახდისაგან სრულად გათავისუფლებით სეს ესნ-ის 8703 სასაქონლო პოზიციაში შემავალი მსუბუქი ავტომობილის საქართველოს მოქალაქის მიერ დროებით შემოტანისას.

აგარანტიოთანხისოდენობას,⁴¹⁵ მოქმედების ვადასა⁴¹⁶ და გამოთხოვის პირობებს. შესაბამისად,

⁴¹⁵ ა) იმპორტის გადასახდელების გადახდისაგან ნაწილობრივ გათავისუფლებით საქონლის დროებითი შემოტანისას – იმპორტის გადასახდელების შესაბამის თანხას, რომელიც გადაიხდებინება დროებითი შემოტანის საბაჟო დეკლარაციის რეგისტრაციის დღეს ამ საქონლის იმპორტში მოქცევისას;

ბ) შიდა გადამუშავებისას – იმპორტის გადასახდელების შესაბამის თანხას, რომელიც განისაზღვრება გადაუმუშავებელი საქონლის სახეობისა და საბაჟო ღირებულების საფუძველზე, შიდა გადამუშავების საბაჟო დეკლარაციის რეგისტრაციის დღეს გადაუმუშავებელი საქონლისათვის მოქმედი იმპორტის გადასახდელების განაკვეთებით; გ) დეკლარანტსა და საგადასახადო ორგანოს შორის საქონლის საბაჟო ღირებულების განსაზღვრაზე უთანხმოების დროს საქონლის გაშვებისას – კორექტირების აქტით განსაზღვრული საბაჟო ღირებულების საფუძველზე გაანგარიშებულ გადასახდელებს და დეკლარანტის მიერ დეკლარირებული საბაჟო ღირებულების საფუძველზე გაანგარიშებულ (გადახდილ) გადასახდელებს შორის სხვაობას; დ) როცა დეკლარანტი არ ეთანხმება კორექტირებული საბაჟო დეკლარაციის მონაცემებს, მაგრამ ითხოვს საქონლის დაუყოვნებლივ გაშვებას – კორექტირებული საბაჟო დეკლარაციით განსაზღვრულ გადასახდელებს და თავდაპირველი საბაჟო დეკლარაციით დეკლარირებულ (გადახდილ) გადასახდელებს შორის სხვაობას; ე) ერთი პირის საბაჟო საწყობის (საბაჟო საწყობების) საქმიანობის ნებართვის (ნებართვების) მისაღებად – 200 000 ლარს; ვ) თავისუფალი ვაჭრობის პუნქტის საქმიანობის ნებართვით განსაზღვრული საქმიანობის დასაწყებად – 50 000 ევროს ეკვივალენტი ლარში; ზ) საერთაშორისო საავიაციო ან საერთაშორისო საზღვაო რეისების განსახორციელებლად ბორტზე მისაწოდებელი საწვავის ან/და საპოხი საშუალებების, ან ასეთი რეისების განხორციელებისას მგზავრებზე და ეკიპაჟის წევრებზე სარეალიზაციოდ განკუთვნილი სამომხმარებლო საქონლის იმპორტისას – იმპორტის გადასახდელების შესაბამის თანხას; თ) საქართველოში მუდმივად საცხოვრებლად შემომსვლელი პირის მიერ საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 199-ე მუხლის „დ.ე“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ საქონელზე თავდებობის ხელშეკრულების წარდგენისას – დეკლარირებულ საქონელზე იმპორტის გადასახდელების შესაბამის თანხას; ი) საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 289-ე მუხლით გათვალისწინებული საგადასახადო სანქციის – საქართველოს საბაჟო საზღვრის გადაკვეთის უფლების შეზღუდვის მოქმედების პერიოდში სამართალდამრღვევისათვის საბაჟო საზღვრის გადაკვეთის უფლების მიცემისას – 5 000 ლარს. კ) იმპორტის გადასახდელების გადახდისაგან სრულად გათავისუფლებით სეს ესნ-ის 8703 სასაქონლო პოზიციაში შემავალი მსუბუქი ავტომობილის საქართველოს მოქალაქის მიერ დროებით შემოტანისას – იმპორტის გადასახდელების შესაბამის თანხას, რომელიც გადაიხდებინებოდა დროებითი შემოტანის საბაჟო დეკლარაციის რეგისტრაციის დღეს ამ საქონლის იმპორტში მოქცევისას.

⁴¹⁶ ა) არ უნდა იყოს გარანტიის წარდგენიდან 30 კალენდარულ დღეზე ნაკლები; ბ) დეკლარანტსა და საგადასახადო ორგანოს შორის საქონლის საბაჟო ღირებულების განსაზღვრაზე უთანხმოების დროს საქონლის გაშვებისას, ან იმ შემთხვევაში, როდესაც დეკლარანტი არ ეთანხმება კორექტირებული საბაჟო დეკლარაციის მონაცემებს, მაგრამ ითხოვს საქონლის დაუყოვნებლივ გაშვებას, ან საერთაშორისო საავიაციო ან საერთაშორისო საზღვაო რეისების განსახორციელებლად ბორტზე მისაწოდებელი საწვავის ან/და საპოხი საშუალებების ან ასეთი რეისების განხორციელებისას მგზავრებზე და ეკიპაჟის წევრებზე სარეალიზაციოდ განკუთვნილი სამომხმარებლო საქონლის იმპორტისას – არ უნდა იყოს გარანტიის წარდგენიდან 60 კალენდარულ დღეზე ნაკლები; გ) თავისუფალი ვაჭრობის პუნქტის საქმიანობის ნებართვით განსაზღვრული საქმიანობის დასაწყებად – არ უნდა იყოს ერთ კალენდარულ წელზე ნაკლები. ამასთან, თავისუფალი ვაჭრობის პუნქტის საქმიანობის ნებართვის მფლობელის პასუხისმგებლობა გარანტიით უნდა იყოს უზრუნველყოფილი საქმიანობის მთელი ვადის განმავლობაში; დ) საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 289-ე მუხლით გათვალისწინებული

საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილისა გადასახადო/საბაჟო ვალდებულებების და რღვევის შემთხვევაში შემოსავლების სამსახურის გარანტიის თანხის გამოთხოვას მოახდენს გარანტის აგანგადასახადის გადამხდელის დამოუკიდებელი შეტყობინების გარეშე.

ასეთი ამომწურავად ჩამონათვალის გამოამსახის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ედავას ასამართლო პრაქტიკაში თითქმის არარსებობს.

11.6. სხვასახის საბანკო გარანტიები

პრაქტიკაში გამოყენება ათეულობით სახეობის საბანკო გარანტია, თუმცა შესრულების უზრუნველყოფილისა და საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიები ყველაზე უფრო ხშირად გამოყენებადია. ამ სახეობების გარდა, ასევე ცნობილია

გადახდის გარანტია,⁴¹⁷ რომელიც უზრუნველყოფს ყველა სახეობის ფულადი მოთხოვნების შესრულებას, მიუხედავად მათ წარმოშობის საფუძვლების. იგი გამოიყენება პრინციპალის მიერ ბენეფიციარისათვის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული გადახდების განხორციელებისათვის.⁴¹⁸

გადახდის

გარანტია უმეტესად კონსიგნაციით ნასყიდობის შემთხვევაში გამოიყენება.

ბენეფიციარი გამოითხოვს საბანკო გარანტიას,

თუმცა დევლმანასყიდობის საფასური ვადაში არ გადაიხადა.⁴¹⁹

სასამართლო გარანტია გამოიყენება მოსარჩელის მიერ გამოყენებული სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების ჩანაცვლების მიზნით. სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებამ შესაძლებელია გაართულოს მოპასუხის მიერ კომერციული საქმიანობის გაგრძელება. ამიტომ მას სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება ჩანაცვლებული იქნეს საბანკო გარანტიით. სასამართლო გარანტიებიდან გამომდინარე მოთხოვნის წარდგენა და თანხის გადახდა ხდება საარბიტრაჟო ან სასამართლო გადაწყვეტილების წარდგენის საფუძველზე,

საგადასახადო სანქციის – საქართველოს საბაჟო საზღვრის გადაკვეთის უფლების შეზღუდვის მოქმედების პერიოდში სამართალდამრღვევისათვის საბაჟო საზღვრის გადაკვეთის უფლების მიცემისას – არ უნდა იყოს საზღვრის გადაკვეთის უფლების შეზღუდვის მოქმედების ვადის დარჩენილ ნაწილზე ნაკლები. ე) საბაჟო საწყობის საქმიანობის ნებართვის მისაღებად – არ უნდა იყოს ერთ კალენდარულ წელზე ნაკლები. ამასთან, საბაჟო საწყობის საქმიანობის ნებართვის მფლობელის პასუხისმგებლობა გარანტიით უნდა იყოს უზრუნველყოფილი საქმიანობის მთელი ვადის განმავლობაში. ვ) საქართველოში მუდმივად საცხოვრებლად შემომსვლელი პირის მიერ საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 199-ე მუხლის „დ.ე“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ საკონელზე თავდებობის ხელშეკრულების წარდგენისას – არ უნდა იყოს მისი წარდგენიდან 6 თვეზე ნაკლები.

⁴¹⁷ Payment Guarantee.

⁴¹⁸ გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2017, 318.

⁴¹⁹ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 232.

რომლის შესაბამისად მოპასუხეს დაეკისრება მოსარჩელისათვის გარკვეული თანხის გადახდა. გარანტიის მაქსიმალური ოდენობა, როგორც წესი, ემთხვევა დავის საგნის ღირებულება ან სარჩელის უზრუნველყოფის საგნის უზრუნველყოფის ოდენობას.⁴²⁰

12. საბანკო გარანტიათა კლასიფიკაცია მოთხოვნის წარდგენისა და გადახდის მექანიზმის მიხედვით

საბანკო გარანტიაში დასაშვებია გადახდის სხვადასხვაგვარი მექანიზმის არსებობა.⁴²¹ გადახდის მექანიზმი განსაზღვრას უპირატესობას ბენეფიციარისათვის და რისკის იმ დონეს, რომლის წინაშე პრინციპალი დგას.⁴²²

გადახდის მექანიზმით შეიძლება განისაზღვროს, რომ გადახდა უნდა მოხდეს: ა) ხელშეკრულებაში არსებული პირობის მიხედვით ბენეფიციარის პირველივე მოთხოვნისთანავე, პრინციპალის ბრალეულობის ყოველგვარი მტკიცების გარეშე; ბ) ბენეფიციარის მიერ სასამართლო ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების წარდგენის შემდგომ; გ) ბენეფიციარის მხრიდან მესამე პირის მიერ გაცემული დოკუმენტების წარდგენის სანაცვლოდ.⁴²³

მექანიზმიდან ყველაზე მაღალი რისკის შემცველია პირველივე მოთხოვნისთანავე გადასახდელი გარანტია. იგი იწოდება, როგორც „უპირობო“ გარანტია.

ასეთ შემთხვევაში ბენეფიციარის მოთხოვნამაინც წარმოშობს გარანტის მიერთანხის გადახდის ვალდებულებას ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის საფუძვლის დამატებით იდამტკიცების გარეშე.⁴²⁴ უპირობო გარანტიის შემთხვევაში გარანტი ვერც დადგინდება ითითებებს ხელშეკრულების მხარეთა უფლებებისა და დამოვალეობების ჯეროვნად განხორციელებასთან დაკავშირებით. ამასთან, გარანტი მოკლებულია შესაძლებლობას მიუთითოს რომ ვალდებულების დარღვევა სადგილი არქონიან დარღვევა პრინციპალის ბრალით არარის გამოწვეული.

პირველივე მოთხოვნისთანავე გადასახდელი საბანკო გარანტიები განსაკუთრებით მიმზიდველია ბენეფიციარისათვის, ვინაიდან, მათი ინტერესების დაცვას ემსახურება.⁴²⁵ თუ საბანკო გარანტია მიუთითებს ასეთ

⁴²⁰ხოტენაშვილი პ., საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, 2015, 57.

⁴²¹ხოტენაშვილი პ., საბანკო (დამოუკიდებელი) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 6. N2-3 330.

⁴²² Kayembe G.L., The Fraud Exception in Bank Guarantee, 2008, 20.

⁴²³ხატიაშვილი ა., საბანკო გარანტია, როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის დამოუკიდებელი საშუალება და ხელშეკრულების მხარეთა პასუხისმგებლობა. 2011. 46,

⁴²⁴ Penn G., On-demand Bonds – Primary or Secondary Obligations? 1986, 224

⁴²⁵Kayembe G.L., The Fraud Exception in Bank Guarantee, 2008, 21.

მექანიზმზე, იმას ნიშნავს, რომ ბენეფიციარს უფლება აქვს მიიღოს თანხა გადახდის შესახებ უბრალო მოთხოვნის წარდგენის საფუძველზე. მას არ სჭირდება რაიმე მტკიცებულების წარდგენა, რომელიც დაადასტურებს პრინციპალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობას.⁴²⁶ ბენეფიციარს მხოლოდ მოეთხოვება წერილობითი მოთხოვნის წარდგენა და მითითება ვალდებულების დარღვევის შესახებ.⁴²⁷

პირველივე მოთხოვნისთანავე გარანტიები შეიძლება დაიყოს: ა) “უბრალო მოთხოვნისთანავე“ გარანტიებად,⁴²⁸ რომლის დროსაც აუცილებელია უბრალო წერილობითი მოთხოვნის წარდგენა რაიმე დამატებითი დოკუმენტის გარეშე. გარანტს არ გააჩნია უფლებამოსილება გადაამოწმოს⁴²⁹ ბენეფიციარის განცხადების უტყუარობა. ვინაიდან, პრინციპალსა და ბენეფიციარს შორის არსებულ ძირითად გარიგებაში მას არ გააჩნია რაიმე უფლებები;⁴³⁰ ბ) გარანტიებად, რომელიც უნდა შეიცავდეს მითითებას პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევის შესახებ.⁴³¹ მოთხოვნაში უნდა აისახოს დარღვევის შესახებ ინფორმაცია, რომლის ვალდებულება უნიფიცირებული წესებში არის გათვალისწინებული. კერძოდ, URDG N458-ის მე-20 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, „მოთხოვნა უნდა წარედგინოს წერილობითი ფორმით, გარანტიით გათვალისწინებული დოკუმენტაციის დართვით და ითვალისწინებდეს, რომ პრინციპალმა დაარღვია ძირითადი ვალდებულება ან, სატენდერო გარანტიის შემთხვევაში, ტენდერის პირობები.“ ამავე მუხლი უფლებამოსილებას ანიჭებს მხარეებს გამორიცხონ „ა“ ქვეპუნქტით მითითებული გადახდის მექანიზმი, თუმცა მისი განხორციელება დასაშვებია, მხოლოდ გარანტიის ტექსტში მითითებით.

URDG N758 ბენეფიციარს გარანტიით მითითებული დოკუმენტაციის წარდგენისა და დარღვევის შესახებ მითითების ვალდებულებას ითვალისწინებს. გარანტიაში მინიმუმ უნდა მიეთითოს ვალდებულების დარღვევისა და პრინციპალის ბრალეულობის შესახებ.⁴³² თუმცა აღნიშნული ვალდებულება შეიძლება გარანტიის პირობით გამოირიცხოს.⁴³³

პირველივე მოთხოვნისთანავე გარანტიების დროს არ ხდება სხვა დამატებითი დოკუმენტაციის წარდგენა და მას უწოდებენ „უპირობო“⁴³⁴ საბანკო

⁴²⁶ ხოტენაშვილი პ., საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, 2015, 44.

⁴²⁷ Bestrams R., Bank Guarantees in International Trade, 3rd, ed. 48.

⁴²⁸ Simple Demand Guarantee.

⁴²⁹ მე-20 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტი.

⁴³⁰ ხოტენაშვილი პ., საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, 2015, 45.

⁴³¹ Bestrams R., Bank Guarantees in International Trade. 48.

⁴³² Cowdell P., McGregor P., Guide to International Trade and Finance, international Chamber of Commerce, 2015, 214.

⁴³³ მე-15 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტი.

⁴³⁴ Unconditional.

გარანტიებს. „პირობიანი“ საბანკო გარანტიების შემთხვევაში, ვალდებულების დარღვევის აღწერის გარდა, აუცილებელია მოთხოვნაზე დარღვევის დამადასტურებელი დოკუმენტაციის დართვა.⁴³⁵

12.1. უპირობო გარანტიები

უპირობო გარანტიები პრინციპალისათვის მაღალ რისკიანი, თუმცა საერთაშორისო სავაჭრო პრაქტიკაში იგი ფართოდ გამოიყენება. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი „უპირობო“ ან „პირველივე მოთხოვნისთანავე“ გარანტიების არსებობას არ ითვალისწინებს. სსკ-ს 885-ე მუხლის განმარტავს, რა მოთხოვნის წარდგენის წესსა და პროცედურებს ამით გამორიცხავს უპირობო გარანტიის პრაქტიკაში გამოყენებას. ეს მუხლი ბენეფიარს მომეტებულ პასუხისმგებლობას აკირებს. კერძოდ, მის მიერ განხორციელებული მოთხოვნა აუცილებლად წერილობითი ფორმით უნდა იქნეს წარდგენილი, ბ) მას უნდა დაერთოს გარანტიაში მითითებული დოკუმენტაცია, და გ) დეტალურად აღიწეროს რაში გამოიხატება ძირითადი ვალდებულების დარღვევა. ამპირობების შესრულება აუცილებელი იქნება ბენეფიციარის მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად, რაციმასნიშნავს, რომ სსკ-ს მოქმედება გავრცელდება მხოლოდ „პირობითი“ ხასიათის საბანკო გარანტიებზე, ხოლო მისი მოქმედების ფარგლებში ვერ შევაქ. წ. „პირველი მოთხოვნისთანავე“ ანუ „უპირობო“ გარანტიები.⁴³⁶

საქართველოს კანონმდებლობით უპირობო გარანტიების არ არსებობა უდავოდ დადებითი მოვლენაა. შესაბამისად უპირობო/პირველივე მოთხოვნით გადასახდელი საბანკო გარანტიების მოთხოვნას აჯაროს ამართლის იურიდიული პირების მიერ, რომლებიც ბენეფიციარები არიან, ასევე, მათ მიერ ბრძანებებით დამტკიცებული უპირობო საბანკო გარანტიის ფორმატები არასწორია და უნდა მიესადაგოს სამოქალაქო კოდექსის, როგორც იერარქიულად ზემდგომ კანონის შესაბამის ნორმებს.⁴³⁷

საბანკო გარანტიის უპირობოობასთან დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ ყველა საბანკო გარანტია, სულ მცირე, შეიცავს მითითებას გარანტიის მოქმედების ვადისა და უზრუნველსაყოფი ვალდებულების შინაარსის შესახებ. ისინი გარანტიის პირობად უნდა იქნეს მიჩნეული. ასეთ შემთხვევაში უპირობო

⁴³⁵ Kayembe G.L., The Fraud Exception in Bank Guarantee, 2008, 28.

⁴³⁶ ჭიპაშვილი ნ., საბანკო გარანტიის საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, სადისერტაციო ნაშრომი წარდგენილია სამართლის დოქტორის ხარისხის მინიჭებისთვის, 2015, 27.

⁴³⁷ იგივე, ნ. ჭიპაშვილი, 32.

გარანტიის არსებობა უნდა გამოირიცხოს და ყველა გარანტია „პირობიან“ გარანტიად უნდა იქნეს მიჩნეული. ამასთან, უზრუნველყოფილი ვალდებულების დასახელებითა და შინაარსის მითითებით კონკრეტდება, შესასრულებელი გარანტიის პირობა, რაც გამორიცხავს გარანტიიდან გამომდინარე თანხის გადახდას სხვა ვალდებულების დარღვევისას.

12.2. გარანტიები, რომელთა გადახდა მესამე პირის მიერ გაცემული დოკუმენტების სანაცვლოდ ხდება

უპირობო გარანტიების შემთხვევაში პრინციპალის ინტერესების უმეტესად ბენეფიციარის კეთილსინდისიერებაზეა დამყარებული. ამგვარი გარანტიების შემთხვევაში იზრდება არამართლზომიერი მოთხოვნების წარდგენის რისკი. მისი შემცირების ერთი-ერთი საფუძველია, გარანტიაში შემდეგი პირობის გათვალისწინება, რომ საგარანტიო თანხის გადახდა მოხდება ბენეფიციარის მხრიდან მესამე პირის მიერ გაცემული დოკუმენტების წარდგენის სანაცვლოდ.⁴³⁸URDG N758-ის შესაბამისად, მხარეებმა შეიძლება განსაზღვრონ, რომ მოთხოვნასთან ერთად შემდეგი დოკუმენტაციის წარდგენის ვალდებულება: ა) ნოტარიულად დამოწმებული შეუსრულებელი სავალო დოკუმენტი, ბ) დამოუკიდებელი ექსპერტის მიერ გაცემული სერტიფიკატი; გ) საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება მოთხოვნის დაკმაყოფილების შესახებ; დ) სასამართლო გადაწყვეტილება.⁴³⁹ ამგვარი დოკუმენტაციით უნდა დასტურდებოდეს პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევა. შესაძლებელია, ვალდებულების დარღვევის დამადასტურებელი დოკუმენტის სახე განსხვავდებოდეს ძირითადი ურთიერთობის შინაარსის მიხედვით.⁴⁴⁰ მაგ. სატენდერო გარანტია შეიძლება ითხოვდეს იმის დადასტურებას, რომ სუბიექტმა მონაწილეობა მიიღო ტენდერში და გამარჯვების შემდგომ უარი განაცხადა ხელშეკრულების დადებაზე, ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის შემთხვევაში ვალდებულების შეუსრულებლობის დამადასტურებელი მტკიცებულების წარდგენა.⁴⁴¹URDG N758-ის შესაბამისად, გარანტიის გამცემი მხარე პასუხს არ აგებს წარდგენილი დოკუმენტაციის ნამდვილობაზე, სიზუსტესა და სისწორეზე.⁴⁴²

⁴³⁸Kayembe G.L., The Fraud Exception in Bank Guarantee, 2008, 23.

⁴³⁹Cowdell P., McGregor P., Guide to International Trade and Finance, international Chamber of Commerce, 2015, 214.

⁴⁴⁰ხოტენაშვილი პ., საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, 2015, 44.

⁴⁴¹ხატიაშვილი ა., საბანკო გარანტია, როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის დამოუკიდებელი საშუალება და ხელშეკრულების მხარეთა პასუხისმგებლობა“, 2011, 49.

⁴⁴²Cowdell P., McGregor P., Guide to International Trade and Finance, international Chamber of Commerce, 2015, 214.

12.3. სასამართლოს ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების საფუძველზე გადასახდელი საბანკო გარანტიები

საბანკო გარანტიათა მესამე ტიპი მისი გადახდის მექანიზმის მიხედვით დაკავშირებულია ბენეფიციარის მიერ ვალდებულების დარღვევის შესახებ სასამართლო ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების წარდგენასთან.⁴⁴³ ამგვარი ჩანაწერი უმეტესად სასამართლო გარანტიების პირობად არის მითითებული. ეს არ არის უბრალოდ თანხის ანაზღაურება, არამედ ფაქტიურად წარმოადგენს ბენეფიციარის სასარგებლოდ გადაწყვეტილების აღსრულებას, რომელიც ადასტურებს ბანკის მიერ გადახდის ვალდებულებას.⁴⁴⁴

სასამართლო ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების წარდგენის სანაცვლოდ გადახდის გარანტიას ხშირად თავდებობის ურთიერთობას ადარებენ. მსგავსების მიუხედავად, აღსანიშნავია კონცეპტუალური სხვაობა. ბანკი უფლებამოსილია უარი განაცხადოს თანხის გადახდაზე, სანამ არ იქნება წარდგენილი სასამართლო ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება, რომელიც ძირითადი ვალდებულების შეუსრულებლობას ასახავს. გარანტი ამ დავის მონაწილე არ არის. იგი დავის დასრულების შემდგომ იღებს გადაწყვეტილებას და ვალდებულია შეამოწმოს გადაწყვეტილება რამდენად შეესაბამება საბანკო გარანტიის პირობებს. თავდებობის შემთხვევაში თავდები ჩართულია ძირითად დავაში და უფლება აქვს კრედიტორს წარუდგინოს ყველა შესაგებელი, რაც გააჩნია ძირითად მოვალეს.⁴⁴⁵

13. საბანკო გარანტიის მოთხოვნის წარდგენა და შემოწმება

13.1. მოთხოვნის წარდგენის წესი

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მიერ თანხის მიღების ერთ-ერთი წინაპირობა მოთხოვნის წარდგენაა, რომელიც წარდგენილ უნდა იქნეს წერილობითი ფორმით.

URDG N458-ის შესაბამისად, გადახდის წინაპირობაა წერილობითი მოთხოვნის წარდგენა. ამავე წესების მე-2 მუხლის შესაბამისად, ფულადი თანხის გადახდევინებისათვის აუცილებელია გარანტიის პირობებთან შესაბამისობაში მყოფი წერილობითი მოთხოვნის და სხვა ისეთი

⁴⁴³Bertrams R, Bank Guarantees in international trade, 3rd ed., Kluwer law international, 2004, 58.

⁴⁴⁴ხოტენაშვილი პ., საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, სადისერტაციო ნაშრომი, 2015, 52.

⁴⁴⁵Kayembe G.L., The Fraud Exception in Bank Guarantee, 2008, 24.

დოკუმენტაციის წარმოდგენა, რომლებსაც შეიძლება ითვალისწინებდეს საბანკო გარანტია. ამავე მუხლი განსაზღვრავს, რომ „წერილობითი ფორმით წარდგენა გულისხმობს შეტყობინების გაგზავნას ავთენტური ტელესაკომუნიკაციო საშუალების ან ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემის მეშვეობით.“ წერილობითი ფორმით წარდგენილ მოთხოვნას უნდა დაერთოს ბენეფიციარის განცხადება, პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების, ხოლო სატენდერო გარანტიის შემთხვევაში - სატენდერო პირობების დარღვევის შესახებ.“⁴⁴⁶ განცხადება შესაძლებელია თავად მოთხოვნაში იყოს გათვალისწინებული ან ცალკე დოკუმენტად.⁴⁴⁷

საბანკო გარანტიის პირობით შეიძლება მოთხოვნილი იქნეს სხვადასხვა დოკუმენტის წარდგენის ვალდებულება. მათ შორის, პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევასთან დაკავშირებული სასამართლო ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება. ცხადია, რომ მოთხოვნა და სხვა დამადასტურებელი დოკუმენტები წარმოდგენილი უნდა იქნეს საბანკო გარანტიით გათვალისწინებულ ვადასა და წესის დაცვით.⁴⁴⁸

URDG N758-ში გათვალისწინებული ტერმინთა განმარტების შესაბამისად, მოთხოვნა⁴⁴⁹ არის საბანკო გარანტიის საფუძველზე ბენეფიციარის მიერ ხელმოწერილი დოკუმენტის წარდგენა ფულადი თანხის გადახდის მოთხოვნით. აღნიშნული მუხლი დოკუმენტს განმარტავს, როგორც ბენეფიციარის მიერ წარდგენილ მოთხოვნას, რომელიც შეიცავს მითითებას პრინციპალის ბრალეულობაზე.⁴⁵⁰

ბენეფიციარი ვალდებულია მოთხოვნა წარადგინოს: ა) გარანტიის გამოცემის ადგილზე, ან გარანტიით გათვალისწინებულ ადგილას; ბ) გარანტიაში მითითებული ვადის გასვლამდე.⁴⁵¹

მოთხოვნის წარდგენისთანავე მოთხოვა დასრულებულად ითვლება, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ მოთხოვნაში პირდაპირ არის მითითებული, რომ დასრულდება მოგვიანებით.⁴⁵²

მოთხოვნა შეიძლება წარდგენილი იქნეს წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით. მოთხოვნის წარდგენის ფორმა მითითებული უნდა იქნეს გარანტიის პირობებში. იმ შემთხვევაში თუ გარანტიაში აღნიშნულია მოთხოვნის ელექტრონული წარდგენის შესაძლებლობა, გარანტი ვალდებულია მიუთითოს

⁴⁴⁶მუხლი მე-20,

⁴⁴⁷Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Demand Bank Guarantee, 2008. 84.

⁴⁴⁸ The Guide to the URDG, 21.

⁴⁴⁹ Demand.

⁴⁵⁰ ნატიაშვილი ა., საბანკო გარანტია, როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის დამოუკიდებელი საშუალება და ხელშეკრულების მხარეთა პასუხისმგებლობა, 2011, 53.

⁴⁵¹ URDG N758-ის მე-14 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი.

⁴⁵² URDG N758-ის მე-14 მუხლის „ბ“ და „გ“ ქვეპუნქტები.

წარდგენის ფორმატი, წარდგენის ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემის არსებობა, წარდგენისათვის აუცილებელი ელექტრონული ფოსტის მისამართი. თუ გარანტია პირდაპირ არ უთითებს წარდგენის ფორმას, მაშინ ივარაუდება, რომ წარდგენა უნდა მოხდეს წერილობითი მატერიალური დოკუმენტის სახით.⁴⁵³

მოთხოვნის წარდგენა ბენეფიციარის მიერ შემთხვევის რეგულირების პროცესის დაწყების საფუძველია. დამოუკიდებლობის პრინციპიდან და დოკუმენტური ბუნებიდან გამომდინარე გარანტი შეზღუდულია წარდგენილი მოთხოვნითა და დოკუმენტაციით. იგი შემოიფარგლება მხარეთა მიერ მისთვის წარდგენილი მასალების შემოწმებით.

ბენეფიციარი ვალდებულია გარანტთან წარადგინოს სრულყოფილი მოთხოვნა. წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი უარის თქმის საფუძველი შეიძლება გახდეს. მოთხოვნაში უნდა აღინიშნოს გარანტიის მაინდენტიფიცირებელი ინფორმაცია, გარანტიას უნდა დაერთოს გარანტიით გათვალისწინებული დოკუმენტაცია და უნდა მიეთითოს რაში მდგომარეობს გარანტიის უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულების დარღვევა.⁴⁵⁴

კონტრგარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნაში უნდა მიეთითოს განცხადება იმ მხარის მიერ, ვის სასარგებლოდაც იქნა კონტრგარანტია გაცემული, უნდა აღინიშნოს, რომ გარანტმა მიიღო ბენეფიციარისაგან შესაბამისი შეტყობინება გარანტიის თანხის გადახდასთან დაკავშირებით.⁴⁵⁵

გარანტიის პირობებით შეიძლება გამოირიცხოს ბენეფიციარის „დამასაბუთებელი“ განცხადების წარდგენა. ასეთ შემთხვევაში აუცილებელია გარანტიაში მითითებული იყოს მოთხოვნის განხორციელების შესაძლებლობა ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე.⁴⁵⁶

ბენეფიციარის დასაბუთებული მოთხოვნის წარდგენა მისი ერთადერთი მოვალეობაა.

უფლებაპრინციპალისმიმართსაფუძვლიანიდასამართლიანიმაშინხდება, თუ ბენეფიციარიდასაბუთებულგანაცხადსჩაწერსწერილობითმოთხოვნაშიდაზუსტად აღწერსგარემოებებსდაზედდაურთავს დოკუმენტს/მტკიცებულებასვალდებულებისდარღვევისშესახებ, რაც გარანტიით მოითხოვებოდა.

⁴⁵³ URDG N758-ის მე-14 მუხლის „ე“ ქვეპუნქტი.

⁴⁵⁴ URDG N758-ის მე-15 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი.

⁴⁵⁵ URDG N758-ის მე-15 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტი.

⁴⁵⁶ URDG N758-ის მე-15 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტი.

ესბენეფიციარისერთადერთივალდებულებაასაგარანტიო ურთიერთობაში, რომელიცკეთილსინდისიერადუნდაშეასრულოს.⁴⁵⁷

13.2. საბანკო გარანტიის ვადა

საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადა - ეს ის ვადა, რომლის განმავლობაში არსებობს ბენეფიციარის უფლება მოთხოვნის წაყენების თაობაზე. საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადა არ არის დამოკიდებული ძირითადი ვალდებულების ვადაზე და იგი შეიძლება იყოს უფრო მეტი ან ნაკლები უზრუნველყოფილი ვალდებულების მოქმედების ვადაზე ან იყოს ამ ვადის შესაბამისი.⁴⁵⁸ ამ ვადის გასვლის შემდგომ საბანკო გარანტია ბენეფიციარისათვის უვარგისი ხდება, რადგან ბენეფიციარის მოთხოვნა უნდა წარედგინოს გარანტს გარანტიით განსაზღვრული იმ ვადის დასრულებამდე, რა ვადითაც იგი გაიცა.⁴⁵⁹

საბანკო გარანტიის ვადისა და ვადის გასვლასთან დაკავშირებული ჩანაწერები გარანტიის არსებითი პირობაა.⁴⁶⁰ მას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება რეგულირების პროცესში. გარანტიაში გათვალისწინებული ვადის ამოწურვამდე დამდგარი მოთხოვნა ექვემდებარება დაკმაყოფილებას. ვადის გასვლა, ბენეფიციარის მოთხოვნის გაქარწყლების საფუძველია URDG-ის ორივე რედაქციის მიხედვით. კერძოდ, N458-ე რედაქციით, მოთხოვნა შეიძლება წარდგენილი იქნა გარანტიით გათვალისწინებულ ვადამდე ან იმ მოვლენის დადგომამდე, რომელიც გარანტიაში იყო მითითებული. აუცილებელია გარანტიაში აღინიშნოს საბანკო გარანტიის ვადაც ან მოვლენა, რომლის დადგომასაც უკავშირებს გარანტია მოთხოვნის წარდგენის შესაძლებლობას. თუ საბანკო გარანტიაში მითითებულია, მოთხოვნის წარდგენის შესაძლებლობა, ვადის ან მოვლენასთან დადგომასთან დაკავშირებით, მაშინ გარანტიის მოქმედების ამოწურვა დამოკიდებულია ორი ელემენტიდან პირველის დადგომასთან.⁴⁶¹

URDG N758 შესაბამისი მოთხოვნის წარდგენას, ასევე, საბანკო გარანტიის ვადას ან გარანტიაში მითითებულ მოვლენას უკავშირებს (მაგ. ახალი საავადმყოფოს აშენება, რომელიც ძირითადი ხელშეკრულების საგანი იყო).⁴⁶²

⁴⁵⁷ ჭიკაშვილი ნ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, სადისერტაციო ნაშრომი, 2015, 147.

⁴⁵⁸ გაბისონია ზ., საბანკო სამართალი, 2017, 328.

⁴⁵⁹ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 218.

⁴⁶⁰ Kelly –Louw M., Selective legal Aspects of demand Bank Guarantee, 2008, 94.

⁴⁶¹ მოთხოვნამდე გარანტიების უნიფიცირებული წესების N458 22-ე მუხლი.

⁴⁶² Cowdell P., McGregor P., Guide to International Trade and Finance, international Chamber of Commerce, 2015, 216.

ბენეფიციარის მოთხოვნა გარანტს უნდა წარედგინოს საბანკო გარანტიის ვადის გასვლამდე ან გარანტიაში მითითებული მოვლენის დადგომამდე. შესაძლებელია, მოთხოვნის წარდგენა და დოკუმენტაციის გარანტისათვის მიწოდება სხვადასხვა დროს მოხდეს. ასეთ შემთხვევაში მოთხოვნაში უნდა მითითდეს, რომ მისი სრულყოფა მოხდება მოგვიანებით. თუ მოთხოვნასთან დაკავშირებული დოკუმენტაციის გადაცემა მოგვიანებით უნდა მოხდეს, აუცილებელია მის განხორციელება საგარანტიო ვადის გასვლამდე.⁴⁶³ ვადის გასვლის შემდგომ მიწოდებული დოკუმენტი გარანტის მიერ არ მიიღება და ითვლება, რომ წარდგენილი მოთხოვნა ხარვეზიანია, რომელიც დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია.

ბენეფიციარის მოთხოვნა შეიძლება იყოს სრული ან ნაწილობრივი,⁴⁶⁴ ერთჯერადი ან მრავალჯერადი.⁴⁶⁵ ნაწილობრივი მოთხოვნის შემთხვევაში ბენეფიციარი ითხოვს გარანტიის თანხის ნაწილს. მრავალჯერადი მოთხოვნისას, გარანტიის ვადის გასვლამდე შესაძლებელია რამდენიმე მოთხოვნის წარდგენა, თუ გარანტიით არ არის აკრძალული მრავალჯერადი მოთხოვნის განხორციელება.⁴⁶⁶

ერთჯერადი მოთხოვნის განხორციელების შემთხვევაში წესები საკმაოდ ლიბერალურია ბენეფიციარისათვის. ერთი მოთხოვნის განხორციელების შემთხვევაში, თუ მოთხოვნა იქნა უარყოფილი გარანტს უფლება აქვს გარანტიის ვადის გასვლამდე წარადგინოს მეორე მოთხოვნა.⁴⁶⁷ მოთხოვნა ითვლება შეუსაბამოდ, თუ მასში მოთხოვნის თანხა აღემატება გარანტიით გათვალისწინებულ ოდენობას, ან ბენეფიციარის მოთხოვნასა ან თანდართულ დოკუმენტში მითითებული ოდენობა მთლიანობაში ნაკლებია მოთხოვნილ ოდენობაზე.⁴⁶⁸ გარანტი გარანტიის ბუნებიდან გამომდინარე იზღუდება გარანტიაში მითითებული თანხით, ვადით და პირობებით.

13.2.1. დაუძლეველი ძალა, როგორც საგარანტიო ვადის გასვლის საპატიო საფუძველი

⁴⁶³ URDG N758-ის 14 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტი.

⁴⁶⁴ URDG N758-ის მე-17 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტი.

⁴⁶⁵ URDG N758-ის მე-17 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი.

⁴⁶⁶ URDG N758-ის მე-17 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტი.

⁴⁶⁷ URDG N758-ის მე-17 მუხლის „დ“ ქვეპუნქტი.

⁴⁶⁸ URDG N758-ის მე-17 მუხლის „ე“ ქვეპუნქტი.

საგარანტიო ვადის გასვლა ბენეფიციარის მოთხოვნის გაქარწყლების საფუძველია. ვადის გასვლის შემდგომ წარდგენილი მოთხოვნა ანაზღაურებას არ ექვემდებარება.

URDG N758 მოთხოვნისწარდგენის ვადის გაშვებას საპატიოდ მიიჩნევს, თუ ის გამოწვეულია დაუძლეველი ძალის მიერ. დაუძლეველი ძალა ნიშნავს სტიქიურუბედურებებს, ამბოხებებს, სახალხომღელვარებებს, აჯანყებებს, ომებს, ტერორისტულაქტებს, ანებისმიერსხვაგარემოებას, რაც ცილდება გარანტიის ან კონტრგარანტიის კონტროლის ფარგლებს დარომლები ცეწინა აღმდეგებიან (ხელსუშლიან) მათ ამ წესებით მოწესრიგებულ იმოქმედებების განხორციელებაში.⁴⁶⁹

თუ გარანტიის ვადის გასვლა ემთხვევა, გარემოებას, როცა წარდგენას ან გადახდას ხელს უშლის დაუძლეველი ძალა, მაშინ 1) ყოველი გარანტია და შესაბამისად, კონტრგარანტია გრძელდება 30 კალენდარული დღით იმ თარიღიდან, რომელშიც ისინი უნდა ამოწურულიყვნენ და გარანტი ვალდებულია დაუყონებლივ აცნობოს ინსტრუქციის გამცემს, კონტრგარანტიის შემთხვევაში, კონტრგარანტს, დაუძლეველი ძალის არსებობის ან ვადის გაგრძელების შემთხვევაში, და კონტრგარანტი აცნობებს ინსტრუქციის გამცემ მხარეს.

ii. ვადის ათვლა წარდგენილი გარანტიის შემოწმებისათვის, რომელიც დაუძლეველი ძალის დადგომამდე ვერ იქნა შემოწმებული, შეჩერდება გარანტიის საქმიანობის განახლებამდე;

iii. სათანადო მოთხოვნა გარანტიის მიხედვით, რომელიც წარმოდგენილია დაუძლეველი ძალის დადგომამდე, მაგრამ არ გადახდილა მისი დადგომის გამო, გარანტმა უნდა გადაიხადოს დაუძლეველი ძალის დასრულებისთანავე მაშინაც კი, თუ გარანტიის მოქმედების ვადა ამ მომენტისთვის ამოიწურება. ამასთან, გარანტს უნდა ჰქონდეს უფლება წარმოადგინოს მოთხოვნა კონტრგარანტიის მიხედვით 30 კალენდარული დღის განმავლობაში, დაუძლეველი ძალის შეწყვეტიდან, მაშინაც კი თუ კონტრგარანტიის მოქმედების ვადა ამოწურულია.

(c) თუ კონტრგარანტიის ვადა იწურება მაშინ, როცა წარდგენას ან გადახდას დაუძლეველი ძალა აფერხებს, მაშინ: i. კონტრგარანტია გრძელდება 30 კალენდარული დღით იმ თარიღიდან, რომელშიც კონტრგარანტმა გარანტი გააფრთხილა დაუძლეველი ძალის გარემოების დასრულების შესახებ. თავის მხრივ, კონტრგარანტი ვალდებულია, შესაძლებლობის გაჩენისთანავე გააფრთხილოს ინსტრუქციის გამცემი მხარე,

ფორსმაჟორის ადავადის გაგრძელების შესახებ; ii.
ვადისათვლა შემოწმებისათვის მე-20 მუხლის შესაბამისად წარდგენილი

⁴⁶⁹URDG N758-ის 26-ე მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი.

გარანტიისათვის, რომელიც არ იქნა შემოწმებული დაუძლეველი ძალის დადგომამდე, შეჩერდება კონტრგარანტის საქმიანობის განახლებამდე; და iii. სათანადო მოთხოვნა კონტრგარანტის მიხედვით,

რომელიც წარმოდგენილია ფორს-მაჟორის დადგომამდე, მაგრამ არ გადახდილა დაუძლეველი ძალის დადგომის გამო,

გადახდილი უნდა იქნეს დაუძლეველი ძალის დასრულების თანავე მაშინაც კი, თუ კონტრგარანტის მოქმედების ვადა ამ მომენტისთვის ამოიწურება.

(დ) ნებისმიერი გაგრძელება, შეჩერება ან გადახდა ამ მუხლის შესაბამისად, აკისრებს

ვალდებულებას ინსტრუქციის გამცემ მხარეს. (ე)

არანაირი დამატებითი პასუხისმგებლობა დაუძლეველი ძალის შედეგების გამო გარანტს და კონტრგარანტს არ ეკისრებათ.⁴⁷⁰

ეს ნორმა, გარანტიების შესახებ საერთაშორისო წესების არსებობის მანძილზე, პირველად URDG N758-ში გაჩნდა და ნოვატორულია. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ დაუძლეველი ძალის შესახებ ნორმა 1995 წლიდან ჩაწერილია დოკუმენტური ინკასოს N522-ე წესებში. საინკასო ოპერაციებში მონაწილე ბანკებს არ ეკისრებათ პასუხისმგებლობა იმ შედეგებისათვის, რომელიც შეიძლება გამოიწვიოს ფორს-მაჟორულმა გარემოებებმა (დაუძლეველი ძალა), რომლებსაც ეს წესები მიაკუთვნებენ ამბოხებებს, სამოქალაქო მღელვარებებს, ომებს და სხვა მიზეზებს, რომელიც მათ კონტროლს არ ექვემდებარება.⁴⁷¹

დაუძლეველი ძალის შესახებ ასახულია UCP-ში, ოღონდ აკრედიტივის თავისებურების გათვალისწინებით. „ბანკი თავისი საქმიანობის განახლების შემთხვევაში არ შეასრულებს გადახდის ვალდებულებებს ან ნეგოციაციას აკრედიტივის მიხედვით, თუ მისი მოქმედების ვადა გავიდა ბანკის საქმიანობის შეჩერების პერიოდში“. ამ ორი მუხლის ერთმანეთთან შედარებით დგინდება, რომ გარანტის ვალდებულება გაცილებით უფრო რთული და საპასუხისმგებლოა. დაუძლეველი ძალა დროებით აფერხებს გადახდას, მაგრამ გარანტის ვალდებულება არ უქმდება დაუძლეველი ძალის გამო.⁴⁷²

13.2.2. დაუძლეველი ძალა, როგორც პასუხისმგებლობის გამომრიცხავი საფუძველი საქართველოს კანონმდებლობით

⁴⁷⁰URDG N758-ის 26-ე მუხლი.
⁴⁷¹ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2014, 278.
⁴⁷²ჭიკაშვილი ნ. საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, სადისერტაციო ნაშრომი, 2015, 173.

თანამედროვე საერთაშორისო კომერციულ ბრუნვაში ფართო გამოიყენება ფორსმაჟორული დათქმები, რაც გულისხმობს იმას, რომ ხელშეკრულების მხარეები თავად განსაზღვრავენ იმ გარემოებებს, რომლებიც იწვევს მათი პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლებას.⁴⁷³

ფორსმაჟორი რომანული ცნებიდან იღებს სათავეს, რომელიც განმტკიცებულ იქნა ნაპოლეონის კოდექსში და ცნობილია თითქმის ყველა დიდი სამართლებრივი ტრადიციის მქონე ქვეყნის სისტემაში. ფორსმაჟორი ზოგადი სახელშეკრულებო პრინციპის სახით პასუხისმგებლობის გამომრიცხველი საფუძვლის სახით მოქმედებს მიუხედავად იმისა, არის თუ არა იგი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული. აღნიშნული პრინციპი უზრუნველყოფს სახელშეკრულებო პასუხისმგებლობისგან დროებით ან მუდმივ, სრულ ან ნაწილობრივ განთავისუფლებას. ფორსმაჟორი, როგორც შესრულების ვალდებულებისგან განთავისუფლების საფუძველი იმ დაბრკოლებისათვის, რომელიც მოვალის კონტროლისა და რისკის სფეროს მიღმა წარმოიშვა, აერთიანებს და განაზოგადებს სხვადასხვა სამართლებრივი სისტემისთვის ნიშანდობლივ თავისებურებებს, რის საფუძველზეც საკუთარ ცნებაში მოიაზრებს მისთვის აუცილებელი წინაპირობების სისტემატიზირებულ კატალოგს, შესაბამისად, მიიჩნევა სახელშეკრულებო სამართლის უზოგადეს პრინციპად.⁴⁷⁴

დაუძლეველი ძალა გულისხმობს ისეთი მოვლენის დადგომას, რომელიც შესრულების შეუძლებლობას განაპირობებს. დაუძლეველი ძალის საფუძველზე მოვალე თავისუფლდება ხელშეკრულების შეუსრულებლობისათვის პასუხისმგებლობისაგან, ხოლო ხელშეკრულება წყდება, რამეთუ მოცემულ შემთხვევაში შეუძლებელია ხელშეკრულების პირობების შეცვლა და მხარეებს არ წარმოეშობა ამგვარი ცვლილებების ხელშეკრულებაში შეტანის მიზნით მოლაპარაკებების წარმოების ვალდებულება.⁴⁷⁵ დაუძლეველი ძალის გამო შესაძლებელია მოვალეს ვალდებულების შესრულება შეუფერხდეს.

სსკ-ს ცალკე არ განმარტავს შესრულების შეუძლებლობის პრობლემას, მაგრამ შესრულების შეუძლებლობის შემთხვევა ასახულია გარიგების, ბრალეულობის, შეცვლილი გარემოებების და დაუძლეველი ძალის მომწესრიგებელ ნორმებში.⁴⁷⁶ მიუხედავად განმარტების არ არსებობისა მოვალის

⁴⁷³ ჟანტურია ლ., ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია რ., ხეცურიანი ჯ., (რედ), საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი მესამე, 2001, 374.

⁴⁷⁴ ჩიტაშვილი ნ. შეცვლილი გარემოებების გავლენა ვალდებულების შესრულებასა და მხარეთა შესაძლო მეორად მოთხოვნებზე, 2014, 35.

⁴⁷⁵ ხუნაშვილი ნ., კეთილსინდისიერების პრინციპის სახელშეკრულებო სამართალში, სადისერტაციო ნაშრომის სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი, 2014, 59.

⁴⁷⁶ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 325.

მიერ ვადა ვადაცილებულად არ ჩაითვლება, თუკი ვალდებულება არ შესრულდა ისეთ გარემოებათა გამო, რაც მოვალის ბრალით არ არის გამოწვეული.⁴⁷⁷

URDG N758-ე რედაქციის შესაბამისად, საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლა ემთხვევა იმ გარემოება, რომელსაც ხელს უშლის დაუძლეველი ძალა, ყოველი გარანტია და კონტრგარანტია გრძელდება ოცდაათი კალენდარული დღით იმ თარიღიდან, როცა გარანტიის მოქმედება უნდა ამოწურულიყო. გარანტი ვალდებულება დაუძლეველი ძალისა და გარანტიის ვადის გაგრძელების შესახებ დაუყოვნებლივ შეატყობინოს პრინციპალს.⁴⁷⁸

13.3. საბანკო გარანტიის ვადა საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად

საბანკო გარანტიის ვადა სსკ-ს მიხედვით იმპერატიულად არის განსაზღვრული. საბანკო გარანტია ძალაში შედის გაცემის დღეს, თუ გარანტიაში სხვა რაიმე არ არის აღნიშნული,⁴⁷⁹ ხოლო ბენეფიციარის მოთხოვნა თანხის გადახდასთან დაკავშირებით უნდა წარედგინოს იმ ვადის დამთავრებამდე, რა ვადითაც იგი გაიცა.⁴⁸⁰ ვადის მიზანია, ბენეფიციარის მოთხოვნის განხორციელების დროში შეზღუდვა.⁴⁸¹ საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული ვადის გასვლის შემდგომ წარდგენილი მოთხოვნა, დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია.⁴⁸² ვადის გასვლის რისკი ბენეფიციარს ეკისრება თუკი მოთხოვნა დროულად იქნა წარდგენილი, მაგრამ უარი ეთქვა დაკმაყოფილებაზე, ბენეფიციარი უფლებამოსილია გარანტიის მოქმედების ვადისგასვლამდე ჯეროვანი წესით წარადგინოს მოთხოვნა და მოითხოვოს დაკმაყოფილება. დამატებითი დოკუმენტაციის წარდგენა გარანტიის ვადის გასვლის შემდეგ გამორიცხულია.⁴⁸³

სსკ მოთხოვნის წარდგენას მხოლოდ ვადას უკავშირებს. მოვლენის დადგომასთან დაკავშირებული გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლა კოდექსით გათვალისწინებული არაა. სსკ განსაზღვრავს მოთხოვნის წარდგენის

⁴⁷⁷ჟანტურია ლ., ზოიძე ბ, ნინიძე თ., შენგელია რ., ხეცურიანი ჯ., (რედ), საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი მესამე, 2001, 423.

⁴⁷⁸ჭიკაშვილი ნ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, 2015,174.

⁴⁷⁹საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 884-ე მუხლი.

⁴⁸⁰საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 885-ე მუხლის მესამე ნაწილი.

⁴⁸¹ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელმეკრულებო სამართალი, 2014, 582.

⁴⁸²საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 887-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁴⁸³ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელმეკრულებო სამართალი, 2014, 582.

ფორმასა და წესს.⁴⁸⁴ მოთხოვნა უნდა წარედგინოს წერილობითი ფორმით და აუცილებელია მიეთითოს პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევა და დაერთოს გარანტიით გათვალისწინებული დოკუმენტაცია. ამ ფორმის დარღვევით წარდგენილი მოთხოვნა იქნება ბათილი, რაც გარანტს გადახდაზე უარის თქმის უფლება ანიჭებს და იმავდროულად უარის თქმის მოვალეობასაც აკისრებს.⁴⁸⁵

სსკ არაფერს ამბობს ნაწილობრივი ან მრავალჯერადი მოთხოვნის განხორციელების შესაძლებლობაზე. მხოლოდ მითითებულია, რომ გარანტის პასუხისმგებლობა შემოიფარგლება გარანტიით გათვალისწინებული თანხის გადახდით.⁴⁸⁶ შესაბამისად, თუ გარანტიაში პირდაპირ არ არის მითითებული მრავალჯერადი მოთხოვნის აკრძალვა, დასაშვებია ბენეფიციარის ნაწილობრივი მოთხოვნის განხორციელება. თუმცა მოთხოვნილი თანხის ოდენობა არ შეიძლება იყოს გარანტიაში მითითებული თანხის ოდენობაზე მეტი.

სსკ, URDG N758-ისაგან განსხვავებით, არც იმას მიუთითებს, ვალდებულია თუ არა გარანტი გადაუხადოს ბენეფიციარს თუ გარანტის მოქმედების ვადის განმავლობაში ბენეფიციარი გამოასწორებს მოთხოვნაში მითითებულ უზუსტობას და განმეორებით წარუდგენს გარანტს გამართულ მოთხოვნას.⁴⁸⁷ ასევე, გაურკვეველია, ბენეფიციარს შეუძლია თუ არა თავისი არასათანადო მოთხოვნის შესწორება, ხელახლა წარდგენა და ჩაითვლება თუ არა ასეთი შესრულებული მოთხოვნა „სხვა მოთხოვნად“. ვინაიდან, სსკ იმპერატიულად არაფერს ითვალისწინებს ამის საწინააღმდეგოდ, ივარაუდება, რომ კერძო სამართლის პრინციპიდან გამომდინარე, რაკი პირდაპირ არ იკრძალება გარანტის მიერ ერთხელ უარყოფილი და შესწორებული მოთხოვნის წარდგენა, ის შეიძლება „სხვა“ მოთხოვნად განვიხილოთ და სანამ გარანტის მოქმედების ვადა არ გასულა, შესაძლებელია წარდგენილიც იქნეს და გადახდით დაკმაყოფილებული.⁴⁸⁸

13.4. საბანკო გარანტის ვადის გასვლის შემდგომ წარდგენილი მოთხოვნის სამართლებრივი შედეგის შეფასება სასამართლოს მიერ

საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული ვადის ამოწურვის შემდგომ წარდგენილი მოთხოვნის დაკმაყოფილების საკითხზე არაერთხელ იმსჯელა

⁴⁸⁴საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 885-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁴⁸⁵ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 222.

⁴⁸⁶ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 888-ე მუხლი.

⁴⁸⁷ გაბოსინია ზ., საბანკო სამართალი, 2012, 246.

⁴⁸⁸ჭიკაშვილი ნ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, 2015, 174.

სხვადასხვა ინსტანციის სასამართლომ.⁴⁸⁹ დავის საგანს წარმოადგენდა გარანტიის ვადის გასვლის შემდგომ წარდგენილი მოთხოვნა, მოქმედების ვადაში უფლებამოსილი პირისათვის მოთხოვნის წარდგენა, ვადის გასვლის შემდგომ გაზრდილი მოთხოვნის წარდგენა.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ⁴⁹⁰ განმარტა, რომ საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული მოთხოვნა უნდა წარედგინოს გარანტს გარანტიის მოქმედების ვადის დასრულებამდე. ვინაიდან, სსკ-ს 887-ე მუხლით რეგლამენტირებულია საბანკო გარანტიით ნაკისრი ვალდებულების შესრულებისაგან გარანტის გათავისუფლების პირობები, რომელთაგან ერთ-ერთია მოთხოვნის წარდგენა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვადის დარღვევით.⁴⁹¹ კანონმდებელი ნების ნამდვილობას უკავშირებს ობიექტურ ფაქტორს - გარანტის წინაშე მის გამოვლენას ხელშეკრულებით განსაზღვრული ვადის დაცვით, ანუ ნების ნამდვილობა პირდაპირ კავშირშია ადრესატის მიერ მისი მიღების ობიექტურ შესაძლებლობასთან. ასეთ ვითარებაში ურთიერთობის მარეგულირებლად გვევლინება სსკ-ს 51-ე მუხლის პირველი ნაწილი, რომლის თანახმადაც ნების გამოვლენა, რომელიც მოითხოვს მეორე მხარის მიერ მის მიღებას, ნამდვილად ჩაითვლება იმ მომენტიდან, როცა იგი მეორე მხარეს მიუვა. ამ შემთხვევაში, ბენეფიციარმა ნება ხელშეკრულებით დადგენილ ვადაში გამოავლინა (ვადის უკანასკნელ დღეს), თუმცა ეს ნება ნამდვილად საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლის შემდეგ იქცა, მაშინ, როდესაც ობიექტურად მიუვიდა გარანტს. ვადის უკანასკნელ დღეს შეტყობინების ფოსტის მეშვეობით გაგზავნის რისკის მატარებლად ნების გამომვლენი მიიჩნევა და არა ნების ადრესატი. თანხის ანაზღაურების მოთხოვნა ბენეფიციარმა ფოსტას გადასცა გარანტიის ვადის უკანასკნელ დღეს და ნება გარანტს მიუვიდა გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლის შემდეგ, რაც გარანტს

⁴⁸⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლო 2013 წლის 01 ნოემბერი, №ას-1595-1498-2012, თბილისის საქალაქო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 14 დეკემბრის 2/24991-16 გადაწყვეტილება, თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 17 ნოემბრის 2/24987-16 გადაწყვეტილება, თბილისის საქალაქო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 24 ნოემბრის გადაწყვეტილება 2/24988-16, ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 31 აგვისტოს 2/ზ-582-2015 გადაწყვეტილება, ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 29 იანვრის 2/ზ-754-2014 გადაწყვეტილება.

⁴⁹⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 01 ნოემბერი №ას-1595-1498-2012 გადაწყვეტილება.

⁴⁹¹ სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოების შესრულების მიზნით გაცემული გარანტია მოქმედებდა 2012 წლის 15 ივნისის ჩათვლით. პრინციპალმა დადგინდა ვადაში სამუშაოების შესრულება ვერ უზრუნველყო, რის გამოც 2012 წლის 15 ივნისს ბენეფიციარმა ფოსტის მეშვეობით წერილობით მიმართა გარანტს თანხის ანაზღაურების შესახებ. მოთხოვნა გარანტს ფოსტის მეშვეობით 2012 წლის 18 მაისს ჩაბარდა. მოსარჩელის განმარტებით, სსსრ-ს 61-ე მუხლის დისპოზიციიდან გამომდინარე, მას არ დაურღვევია გარანტიის მოქმედების ვადა, ვინაიდან, გარანტიის მოქმედების ვადაში მოთხოვნა ჩააბარა ფოსტას.

საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხის ანაზღაურების ვალდებულებისგან ათავისუფლებს.⁴⁹²

ამ გადაწყვეტილებაში მნიშვნელოვანია სასამართლოს მსჯელობა სამოქალაქო და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსებით გათვალისწინებული ვადების განსხვავებასთან დაკავშირებით. მოსარჩელე უთითებდა, რომ მან მოთხოვნა გარანტიით გათვალისწინებულ ვადაში გადასცა ფოსტის წარმომადგენელს, რომელმაც გარანტიის ვადის გასვლის შემდგომ ჩააბარა იგი გარანტს.

სასამართლომ მიუთითა, რომ სსსკ-ს⁴⁹³ პირველი მუხლით კანონმდებელმა განსაზღვრა საპროცესო კანონმდებლობის რეგულირების სფერო, რომელიც მხოლოდ სასამართლოში წარმოების წესებზე ვრცელდება. ამდენად, მატერიალურ-სამართლებრივ ურთიერთობებთან მიმართებაში სსსკ სპეციალურ კანონია და ამ ურთიერთობების რეგულირების მიზნით მათი ანალოგიის გზით გამოყენება ეწინააღმდეგება მოქმედი კანონმდებლობის პრინციპებს.⁴⁹⁴ ვადის უკანასკნელი დღის ოცდაათხ საათამდე ფოსტისათვის დოკუმენტის ჩაბარების გათანაბრება საბანკო გარანტიის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვადის დაცვასთან, სამართლებრივ დასაბუთებასაა მოკლებული.⁴⁹⁵

13.5. მოთხოვნის უფლებამოსილი პირისათვის წარდგენის ვალდებულება

საბანკო გარანტიის წარდგენის ვადის გასვლის შემდგომ გარანტისათვის წარდგენილი მოთხოვნა ანაზღაურებაზე უარის თქმის საფუძველია. საბანკო გარანტიის ვადაში წარდგენის მიუხედავად სადავო გახდა მისი უფლებამოსილი პირისთვის გადაცემის საკითხი.

საბანკო გარანტიის მოთხოვნის უფლებამოსილი პირისათვის მიწოდება რამდენჯერმე გახდა განმარტების საკითხი სასამართლო მიერ. საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნა საბანკო გარანტიის ვადის ბოლო დღეს ჩაბარდა ქ. ბათუმში არსებული სამედიცინო ცენტრში დასაქმებულ ექიმს, რომელსაც უფლება ჰქონდა ამ სადაზღვევო კომპანიის სახელით გაეწია სამედიცინო კონსულტაცია, მიეღო პაციენტები და ეწარმოებინა სამედიცინო დოკუმენტაცია. მისთვის დელეგირებული უფლებამოსილების

⁴⁹²საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 01 ნოემბერს №ას-1595-1498-2012 გადაწყვეტილება.

⁴⁹³საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი საქართველოს კანონი N1106 14/11/1997.

⁴⁹⁴ სსკ-ს მე-5 მუხლის მესამე ნაწილის შესაბამისად, „სპეციალური ურთიერთობების მომწესრიგებელი ნორმები (საგამონაკლისო ნორმები) არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ანალოგიით“.

⁴⁹⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 01 ნოემბერს №ას-1595-1498-2012 გადაწყვეტილება.

განხორციელების მიზნით ექიმს, გადაცემული ჰქონდა ბეჭედი. ექიმმა ჩაიბარა საგარანტიო მოთხოვნა და სხვა სამედიცინო დოკუმენტაციასთან ერთად ერთი თვის შემდგომ გადააგზავნა სადაზღვევო კომპანიის (გარანტის) სამედიცინო დეპარტამენტში. გარანტის უფლებამოსილ პირს შეტყობინება ჩაბარდა ვადის ამოწურვის შემდგომ ერთი თვისა და ორი დღის შემდეგ. გარანტმა შეტყობინება დაგვიანებულად წარმოდგენილად მიიჩნია და უარი უთხრა თანხის გადახდაზე. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო⁴⁹⁶გააუქმა სასამართლოს⁴⁹⁷ გადაწყვეტილება და განმარტა, რომ მოსარჩელის მიერ ვერ დადასტურდა, რომ ექიმი იყო გარანტის თანამშრომელი და უფლებამოსილი იყო მიეღო მსგავსი სახის შეტყობინებები. არაუფლებამოსილი პირისათვის შეტყობინების გადაცემა არ იქნა მიჩნეული მოთხოვნის ვადაშიწარდგენად.⁴⁹⁸სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ძალაში დარჩა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ.⁴⁹⁹

უფლებამოსილი პირისათვის მოთხოვნის ვადაში გადაცემა სხვადასხვაგვარად არის განმარტებული სასამართლოს მიერ. სსკ მოთხოვნის წარდგენის ადგილისა და უფლებამოსილი პირის შესახებ არაფერს ამბობს, დავისას სასამართლომ უნდა განმარტოს მოთხოვნის მიმღების უფლებამოსილების საკითხი.

გარანტი, როგორ მეწარმე სუბიექტი სამოქალაქო ურთიერთობებში გამოდის მისი წარმომადგენლის სახით. საქართველოს დაზღვევის შესახებ კანონის⁵⁰⁰ და კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ⁵⁰¹ კანონის შესაბამისად, კომერციული ბანკი⁵⁰² და სადაზღვევო კომპანია⁵⁰³ შეიძლება შეიქმნას, მხოლოდ სააქციო საზოგადოების ფორმით.⁵⁰⁴ მეწარმეთა შესახებ

⁴⁹⁶ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 31 აგვისტოს 2/ზ-582-2015 გადაწყვეტილება.

⁴⁹⁷ ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 17 აპრილის 2-2647/14 გადაწყვეტილება.

⁴⁹⁸ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 31 აგვისტოს 2/ზ-582-2015 გადაწყვეტილება.

⁴⁹⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 14 ივნისის Nას-1082-101902015 გადაწყვეტილება.

⁵⁰⁰ დაზღვევის შესახებ საქართველოს კანონი N690 02/05/1997.

⁵⁰¹ საქართველოს კანონის კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ, N121, 23/02/1996.

⁵⁰² კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლი.

⁵⁰³ დაზღვევის შესახებ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის „გ.ა“ ქვეპუნტის შესაბამისად, მზღვეველი არის სააქციო საზოგადოების ორგანიზებულ-სამართლებრივი ფორმის იურიდიული პირი, რომელიც შექმნილია სადაზღვევო საქმიანობის განსახორციელებლად და რომელსაც ამ კანონით დადგენილი წესით მიღებული აქვს დაზღვევის შესაბამისი სახეობის განხორციელების ლიცენზია.

⁵⁰⁴მზღვეველისათვის სააქციო საზოგადოების ფორმით საქმიანობის აუცილებლობის შესახებ 2015 წლის 10 ივნისის დაზღვევის შესახებ კანონში შეტანილი ცვლილებების შესახებ საქართველოს კანონში იქნა გათვალისწინებული. ცვლილებებამდე სადაზღვევო კომპანიას შეიძლება შექმნილიყო, როგორც სააქციო საზოგადოების, ისე შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების სახით.

საქართველოს კანონის⁵⁰⁵ შესაბამისად, სააქციო საზოგადოების ხელმძღვანელობაზე უფლებამოსილი პირია დირექტორი, თუ წესდებით სხვა რაიმე არ არის განსაზღვრული.⁵⁰⁶ სსკ-ს შესაბამისად, იურიდიული პირის ადგილსამყოფელია მისი ადმინისტრაციის მდებარეობის ადგილი. იურიდიულ პირს შეიძლება ჰქონდეს მხოლოდ ერთი ადგილსამყოფელი.⁵⁰⁷ მეწარმეთა შესახებ კანონის მიხედვით დაინტერესებულმა პირმა იურიდიული მისამართად უნდა მიუთითოს მისამართი, რომელზედაც შესაძლებელი იქნება წერილობითი შეტყობინების გაგზავნა. რეგისტრირებულ მისამართზე გაგზავნის შემდგომ წერილობითი შეტყობინება ითვლება ოფიციალურად გაგზავნილად.⁵⁰⁸ რეესტრში რეგისტრირებულ სუბიექტს შეიძლება ჰქონდეს რეგისტრირებული ტელეფონის ნომერი/ელექტრონული ფოსტის მისამართი, რომელზედაც შესაძლებელი იქნა ელექტრონული შეტყობინების გაგზავნა. რეგისტრირებულ ტელეფონის ნომერზე ან/და ელექტრონული ფოსტის მისამართზე გაგზავნილი ელექტრონული შეტყობინება ითვლება შესაბამისი პირისათვის ოფიციალურ ჩაბარებულ შეტყობინებად.⁵⁰⁹

საბანკო გარანტიის პირობით შეიძლება შეიზღუდოს მოთხოვნის ჩაბარების წესი. შესაძლებელია მითითებული იქნეს კონკრეტულად რომელიმე ფილიალ(ებ)ში ჩაბარების ვალდებულება. ამასთან, გამოირიცხოს ელექტრონული ფორმით ჩაბარების შესაძლებლობა. ასეთ შემთხვევაში მოთხოვნა ჩაბარებულად ითვლება თუ იგი ჩაბარდა გარანტიაში მითითებულ მისამართზე და ფორმით. სხვა მისამართზე მოთხოვნის ჩაბარების შემთხვევაში მოთხოვნა არ ითვლება შესაბამის ვადაში ჯეროვნად ჩაბარებულად. თუ გარანტიაში მითითებული არაა ჩაბარების განსაკუთრებული წესი და ადგილი, მაშინ ითვლება, რომ მოთხოვნა შეიძლება ჩაბარდეს მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული წესით. აღნიშნულ შემთხვევაში⁵¹⁰ გარანტიის ტექსტში მითითებული იყო, რომ „მოთხოვნა უშუალოდ გარანტს უნდა ჩაბარდეს მოქმედების ვადაში. ამასთან, დაუშვებელია მოთხოვნის ელექტრონული ფოსტით ან ფაქსით ჩაბარება“. ასეთ შემთხვევაში გარანტმა თავისი პირობით შეიზღუდა ბენეფიციარი და მიუთითა მოთხოვნის გარანტიის მოქმედების ვადაში უშუალოდ მასთან ჩაბარება და გამორიცხა ელექტრონული ფორმით მიწოდება. არც ერთი ინსტანციის სასამართლოს ამომწურავად არ განუხილავს მოთხოვნის ჩაბარების ადგილი და წესი. სააპელაციო სასამართლომ მხოლოდ ზოგადად მიუთითა⁵¹¹ პირველი

⁵⁰⁵ საქართველოს კანონის მეწარმეთა შესახებ N577, 28/10/1994.

⁵⁰⁶ მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონის მე-9 მუხლის პირველი ნაწილი.

⁵⁰⁷ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 26-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁵⁰⁸ მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის მეოთხე ნაწილი.

⁵⁰⁹ მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის მეხუთე ნაწილი.

⁵¹⁰ ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 17 აპრილის 2-2647/14 გადაწყვეტილება.

⁵¹¹ ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 31 აგვისტოს 2/ზ-582-2015 გადაწყვეტილება.

ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების არამართებულობასთან დაკავშირებით და მიმდები პირის უფლებამოსილების შესახებ მტკიცების ტვირთი მოსარჩელეს გადააკისრა.

13.6. საბანკო გარანტიის ვადის გაგრძელება

საბანკო გარანტიის ვადის გასვლის შემდგომ, შესაძლებელია, რომ გარანტიის მოქმედების ვადა გაგრძელდეს, რომელიც ახალი გარანტიის გაცემით ფორმდება. ახალ გარანტიაში მიეთითება გაგრძელებული ვადა და მისი გაცემა უნდა მოხდეს ჩვეულებრივი გარანტიის გაცემისათვის დადგენილი წესით. სსკ-ს არაფერს ამბობს საბანკო გარანტიის ვადის გაგრძელების შესახებ და სპეციალურ მითითებას არ შეიცავს. შესაბამისად, ზოგადი წესების შესახებ გარანტიის გაგრძელება უნდა მოხდეს გარანტიის გაცემისათვის დადგენილი ზოგადი წესის შესაბამისად და გაგრძელებული გარანტია უნდა აკმაყოფილებს გარანტიისათვის დადგენილ წესებს. მათ შორის, ვადა, ძირითადი ვალდებულების შინაარსი, საგარანტიო თანხა, მოთხოვნის შინაარსი და აშ.

სააპელაციო სასამართლოს მიერ გაუქმებული იქნა სამტრედიის რაიონული სასამართლოს⁵¹² გადაწყვეტილება, რომლითაც დაკმაყოფილდა მოთხოვნა გარანტის მიმართ თანხის დაკისრებასთან დაკავშირებით. მოპასუხის პოზიცია ემყარებოდა მოთხოვნის ვადის გასვლის შემდგომ წარმოდგენას. კერძოდ, გარანტიის ვადა გასული იქნა 2013 წლის 15 დეკემბერს, ხოლო მოთხოვნა 2014 წლის 06 იანვარს იქნა გადაცემული გარანტიისათვის. ბენეფიციარი ამტკიცებდა, რომ საბანკო გარანტიის თავდაპირველი ვადა გაგრძელდა 2014 წლის 16 იანვრამდე და მიუთითებდა საქმეში არსებულ დოკუმენტზე, რომელიც დაბეჭდილი იყო გარანტის ტიტულოვან ფურცელზე, თუმცა იგი არ იყო ხელმოწერილი ან/და ბეჭედდასმული, განსხვავებით საქმეში არსებული საბანკო გარანტიისაგან, რომელიც ხელმოწერილი იყო გარანტის გენერალური დირექტორის მიერ და იყო ასევე ბეჭედდასმული. პალატამ მიუთითა, რომ მოსარჩელის მიერ მითითებული დოკუმენტი მხოლოდ მაშინ ჩაითვლებოდა გარიგებად და წარმოშობდა შესაბამის სამართლებრივ შედეგებს, თუ გარანტის ხელმძღვანელობითი/წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მქონე პირი ხელმოწერით დაადასტურებდა ამ საწარმოს მიერ ნების გამოვლენასა და დოკუმენტში მითითებულ პირობებზე თანხმობას განაცხადებდა, რადგან სუბიექტის მიერ ნების გამოვლენას ადასტურებს ამ სუბიექტის (მისი უფლებამოსილი წარმომადგენლის) ხელმოწერა წერილობით დოკუმენტზე და არა მხოლოდ მის ტიტულოვან ფურცელზე შედგენილი გარიგების ტექსტი. გარანტის მიერ 2013 წლის 6 სექტემბერს გაცემული საბანკო

⁵¹²სამტრედიის რაიონული სასამართლოს 2014 წლის 10 ივნისის #2/97-14 გადაწყვეტილება.

გარანტიის ვადა ამოიწურა 2013 წლის 15 დეკემბერს და 2014 წლის 6 იანვარს ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი მოთხოვნა იყო დაგვიანებული, შესაბამისად, გარანტს ჰქონდა უფლება, უარი ეთქვა მის შესრულებაზე. ერთმანეთთან კომუნიკაციის სხვა ფორმაზე, გარდა წერილობითი მიმოწერისა, საბანკო გარანტიის მხარეები არ შეთანხმებულან.⁵¹³ ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება დაუშვებლობის გამო ძალაში დარჩა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ.⁵¹⁴

სსკ-ს მიხედვით, საბანკო გარანტიის გაგრძელების რეგულაციის არ არსებობის გამო აღნიშნული საკითხი კიდევ ერთ სასამართლოს გადაწყვეტილებაში გახდა სადავო.⁵¹⁵ მოსარჩელის მითითებით ახალი საბანკო გარანტიით გაგრძელებული იქნა ძველი საბანკო გარანტია. მიუხედავად იმისა, რომ ახალი გარანტია პირდაპირ უთითებდა გაგრძელების შესახებ, სასამართლომ არ გაიზიარა მოსარჩელის არგუმენტის ვადის გაგრძელებასთან დაკავშირებით და განმარტა, რომ „სამოქალაქო უფლების განხორციელება დაკავშირებულია დროის ფაქტორთან. საბანკო გარანტია, როგორც კერძო-სამართლებრივი ინსტიტუტი შებოჭილია შეთანხმებული დროის ფარგლებით, რომლის განმავლობაშიც ბენეფიციარს შეუძლია მისი უფლების რეალიზაცია. ვადების ფუნქციური დანიშნულება სამოქალაქო-სამართლებრივ სივრცეში განსაზღვრულია სამართლებრივი ურთიერთობების წარმოშობის, შეცვლის და შეწყვეტის მნიშვნელობით, შესაბამისად, სამართლებრივი ურთიერთობის მოქმედების ვადა გულისხმობს შეთანხმების მოქმედების ხანგრძლივობას. ამის გათვალისწინებით, სსკ-ს 889-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი ადგენს, რომ გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე წყდება: გარანტიაში განსაზღვრული იმ ვადის გასვლით, რომლითაც იგი გაიცა... საქმეში არსებული პირველად გაცემული გარანტიის ვადა ამოიწურა 2008 წლის 31 დეკემბერს.... ამდენად, ზემოთ მოყვანილი ნორმის პირდაპირი მნიშვნელობით, დადგენილი ვადის გასვლის შემდეგ მათ აღარ გააჩნდათ იურიდიული ძალა. განსახილველი დავის ფარგლებში სასამართლოს შეფასების საგანს წარმოადგენს, გაგრძელდა თუ არა აღნიშნული საბანკო გარანტიების მოქმედება ახალი საბანკო გარანტიების გაცემით, როდესაც ასეთ გაგრძელებაზე მასში მითითებული იყო... ვალდებულების შეწყვეტა, როგორც იურიდიული მოვლენა, განსაზღვრავს სამართლებრივ შედეგებს ვალდებულებითი ურთიერთობის დასრულების შინაარსით და ათავისუფლებს სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილეებს სამომავლოდ შესასრულებელი ვალდებულებებისაგან. როგორც აღინიშნა,

⁵¹³ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 29 იანვრის 2/ბ-754-2014 გადაწყვეტილება.

⁵¹⁴საქართველოს უზენაეს სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 7 მაისის გადაწყვეტილება №ას-300-287-2015 გადაწყვეტილება.

⁵¹⁵თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 08 სექტემბრის N #2/9973-10 გადაწყვეტილება.

სამოქალაქო კოდექსი განიხილავს ვადას, როგორც იურიდიულ ფაქტს, რომელიც სამართლებრივი ურთიერთობის ერთ-ერთი შეწყვეტის წინაპირობის სახით არის ჩამოყალიბებული. ვალდებულების მოქმედების ვადის დადგომა ამთავრებს სამართლებრივ ურთიერთობას, შესაბამისად, ვადის გასვლის შემდეგ, დაუშვებელია ახალი შეთანხმებისათვის უკუქცევითი ძალის მინიჭება უკვე დასრულებული ვალდებულების მოქმედების გაგრძელების მიზნით.⁵¹⁶

13.7. საბანკო გარანტიის ვადის მნიშვნელობა

საბანკო გარანტიის ვადას სახელშეკრულებო ურთიერთობის სუბიექტების კერძო სამართლებრივი ინტერესების დაცვის გარდა, უდიდესი საჯარო სამართლებრივი ფუნქცია გააჩნია. საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, გარანტად გამოდის, როგორც წესი კომერციული ბანკი ან სადაზღვევო კომპანია. ორივე ფინანსური ინსტიტუტია, რომელიც საქართველოში ლიცენზირების დღიდან ლიკვიდაციის პროცესის დასრულებამდე მუდმივ ზედამხედველობას ექვემდებარება შესაბამისი სუბიექტის მიერ.⁵¹⁷ საბანკო გარანტიის ვადის გასვლის შემთხვევაში გარანტს უფლება აქვს გარანტიის ფარგლებში არსებული ფულადი რეზერვები⁵¹⁸ გამოათავისუფლოს და მიმართოს იგი სხვა ვალდებულების

⁵¹⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 08 სექტემბრის N #2/9973-10 გადაწყვეტილება.

⁵¹⁷ დაზღვევის შესახებ საქართველოს კანონის მე-19 მუხლის შესაბამისად, სადაზღვევო საქმიანობაზე სახელმწიფო ზედამხედველობას ახორციელებს დაზღვევის ზედამხედველობის სახელმწიფო სამსახური. ეროვნული ბანკის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის მე-3 მუხლის მიხედვით, საფინანსო სექტორის ზედამხედველობა ხორციელდება საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ. ზედამხედველობის მიზნით საქმიანობის განხორციელების მთელი პერიოდის განმავლობაში, ბანკი და სადაზღვევო კომპანია ვალდებული არიან ზედამხედველს მიაწოდონ ინფორმაცია მათი ფინანსური მდგომარეობის შესახებ.

⁵¹⁸ დაზღვევის შესახებ საქართველოს კანონის მე-13 მუხლის მიხედვით,

„მზღვეველის ფინანსურის იმყარის უზრუნველყოფის საფუძველი ამისი კაპიტალის, სადაზღვევო რეზერვებისა და სადაზღვევოს სტემის არსებობა.“

მზღვეველი ვალდებულია დაიცვას სამსახურის მიერ დადგენილი,

ქვემოთ ჩამოთვლილი ეკონომიკური ლიმიტები:

ა) სადაზღვევოს საქმიანობის განხორციელების ყველა ეტაპზე კაპიტალის მინიმალური ოდენობა და გაანგარიშებული გადახდის უნარიანობის მარჯის ოდენობა;

ბ) სადაზღვევო რეზერვების ოდენობა სახეობათა მიხედვით; გ)

სადაზღვევო რეზერვების დასაფარავად დასაშვებია ქტივების ზღვრული თანაფარდობა სადაზღვევო რეზერვებთან; დ) კაპიტალსა და ვალდებულებებს შორის ზღვრული თანაფარდობა; ე)

საზედამხედველო კაპიტალის ოდენობა სადაზღვევო რეზერვების მარჯის ოდენობას შორის თანაფარდობა.

დაზღვევის ზედამხედველობის სახელმწიფო სამსახურის უფროსის 2013 წლის 24 დეკემბრის ბრძანებით სადაზღვევო რეზერვების განსაზღვრის და დამტკიცების წესი. ამ წესის შესაბამისად, პირველი მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად, „მზღვეველი ვალდებულია შექმნას სადაზღვევო

უზრუნველსაყოფად, გადამზღვევს და ზედამხედველ ორგანოს აცნობოს მოთხოვნის არ არსებობის შესახებ, გააუქმოს გადახდილი საგარანტიო თანხის რეგრესის უფლების უზრუნველსაყოფად გამოყენებული უზრუნველყოფის საშუალებები.

საგარანტიო მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში გარანტი ვალდებულია მართოს საგარანტიო შემთხვევა, გადაზღვევის არსებობის შემთხვევაშიაცნობოს გადამზღვევს მოთხოვნის არსებობის შესახებ, მოახდინოს გაცხადებული მოთხოვნის კანონის წესით დაცვით რეზერვირება და ვადაში აცნობოს ზედამხედველ ორგანოს. შესაბამისად, არაუფლებამოსილი სუბიექტისათვის (მაგ. ფოსტა) მოთხოვნის გადაცემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში ჩაითვლება მოთხოვნის გარანტისათვის წარდგენად, თუ არაუფლებამოსილმა სუბიექტმა გარანტს მოთხოვნა გადასცა გარანტიის ვადაში. ვადის გასვლა ავტომატურად აქარწყლებს გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის ყველა უფლებას.

ვადის გასვლის შემდგომ წარდგენილი ან გაზრდილი მოთხოვნა გარანტის მიერ დაუყოვნებლივ უნდა იქნეს უარყოფილი. სამტრედიის რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილება⁵¹⁹ საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე თანხის დაკისრებასთან დაკავშირებით არასწორი იყო. სასამართლომ მიიჩნია, რომ გარანტია იყო ნამდვილი, მიუხედავად იმისა, რომ მასზე არ არსებობდა უფლებამოსილი პირის ხელმოწერა და ბეჭედი. ზემდგომმა სასამართლომ⁵²⁰ სწორად მიუთითა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილი პირის ნების გამოხატვის ნაკლებობაზე⁵²¹ და ხელმოწერის არ არსებობის გამო „გაგრძელებული“ გარანტია ძალის მქონედ არ მიიჩნია.

რეზერვები არასიცოცხლის, სიცოცხლისა და არასახელმწიფო საპენსიო დაზღვევის სახეობებისათვის.“ ამ კანონის მე-4 მუხლის მიხედვით, სადაზღვევო რეზერვების სახეობებია:1) გამოუმუშავებელი პრემიის რეზერვის, ბ) განცხადებული, მაგრამ დაურეგულირებელი ზარალების რეზერვის, გ) მომხდარი, მაგრამ განუცხადებელი ზარალების რეზერვი.

საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2014 წლის 17 ივნისის ბრძანებით დამტკიცდა კომერციული ბანკების მიერ აქტივების კლასიფიკაციის და შესაძლო დანაკარგების რეზერვების შექმნის

და გამოყენების წესი. ამ წესის შესაბამისად, კომერციული ბანკები ვალდებული არიან: ა) განახორციელონ აქტივების კლასიფიკაცია და შექმნან შესაძლო დანაკარგების ადეკვატური რეზერვები იმ თავიანთი წერილობითი პოლიტიკისა და პროცედურების შესაბამისად, რომლებიც დამტკიცებულია მათი სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ და რომლებიც დაცული უნდა იყოს კრედიტების მართვის დოკუმენტებში. იგი მუდმივად ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ეროვნული ბანკის შემმოწმებლებისათვის.

⁵¹⁹ სამტრედიის რაიონული სასამართლოს 2014 წლის 10 ივნისის #2/97-14 გადაწყვეტილება.

⁵²⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 7 მაისის №ას-300-287-2015 გადაწყვეტილება.

⁵²¹ მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონის მე-14 მუხლის საფუძველზე, ხელმძღვანელობის უფლებამოსილება საწარმოს სახელით გადაწყვეტილების მიღებას, ხოლო წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება საწარმოს სახელით მესამე პირებთან ურთიერთობაში გამოსვლას გულისხმობს. კომპანიის წარმომადგენლობითი და ხელმძღვანელობითი უფლებამოსილება

14. ალტერნატიული მოთხოვნა „გააგრძელე ან გადაიხადე“

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე საერთაშორისო პრაქტიკაში დადგენილია ალტერნატიული მოთხოვნის განხორციელების შესაძლებლობა, როდესაც ბენეფიციარი წარადგენს მოთხოვნას „გააგრძელე ან გადაიხადე“ ან „გადაიხადე ან გააგრძელე“. გარანტიის ვადისგაგრძელებაში იძლევა გამოიწვიოს ძირითად ვალდებულებაში ცვლილებები სხვა ვადისგაგრძელებების და მატება მანძირითადი ხელშეკრულების ვადის გაგრძელებამ, რომელსაც თავის მხრივ, ობიექტური მიზეზი ჰქონდეს. ვადისგაგრძელება შეიძლება ნიშნავდეს მოქმედ გარანტიაში ცვლილებების შეტანას.⁵²²

ამ მოთხოვნის წარდგენის შესაძლებლობა გათვალისწინებულია, როგორც უნიფიცირებული წესებით.⁵²³ ამ წესების შესაბამისად, გარანტი ვალდებულია გადაიხადოს დაუყოვნებლივ, ან გააგრძელოს გარანტიის მოქმედების ვადა.⁵²⁴

URDG N758-ის 23-ე მუხლის მიხედვით, „თუ გადახდის სათანადო მოთხოვნა შეიცავს, ალტერნატივის სახით მოთხოვნას, გარანტიის მოქმედების ვადისგაგრძელების შესახებ, გარანტი შეუძლია შეაჩეროს გადახდა გარანტიის მიხედვით, არაუმეტეს 30 დღის ვადით, რომელიც აითვლება მოთხოვნის მიღების მეორე დღიდან.“

URDG N458-ე რედაქციაში ალტერნატიული მოთხოვნის თითქმის იგივე სქემაა გათვალისწინებული, როგორც მის შემდგომ წესებში. თუმცა მცირედი განსხვავებით. 26-ე მუხლი მოთხოვნის შეჩერების რაიმე კონკრეტულ ვადას არ ითვალისწინებს და უთითებს შეჩერების უფლებამოსილებას, იმ ვადით, რაც გონივრულია პრინციპალსა და ბენეფიციარის შორის გარანტიის გაგრძელების ვადის შეთანხმებასთან დაკავშირებით.

ალტერნატიული მოთხოვნის შესაძლებლობა ხელშეკრულების მხარის ინტერესების დაცვით მიზნითაა გათვალისწინებული. კეთილსინდისიერად მოქმედ ბენეფიციარს შეიძლება გააჩნდეს პრინციპალის მიერ ვალდებულების ჯეროვნად და სრულად შესრულების მოლოდინი. შესაბამისად, ამგვარი მოთხოვნით იგი აძლევს გარანტს შესაძლებლობას გარანტიის მოქმედების

კომერციული ბანკის და სადაზღვევო კომპანიის შემთხვევაში დირექტორს დირექტორს გააჩნია, თუ მის მიერ ეს უფლებამოსილება დელეგირებული არ არის სხვა პირზე.

⁵²² ჭიკაშვილი ნ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, 2015, 162.

⁵²³ რეზერვული აკრედიტივის მიმართ მოქმედი წესების (ISP 98)-ის 3.09 წესი.

⁵²⁴ Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Demand Bank Guarantee, 2008. 87.

ვადის გასვლამდე გასცეს გაგრძელებული გარანტია ან გადაიხადოს საგარანტიო თანხა.⁵²⁵

ალტერნატიული მოთხოვნის წარდგენა შესაძლებელია კონტრგარანტისათვის.

„თუ შეჩერების შემდეგ გარანტი წარადგენს სათანადო მოთხოვნას კონტრგარანტიის მიხედვით, რაც შეიცავს ალტერნატივის სახით მოთხოვნას ვადის გაგრძელების შესახებ, კონტრგარანტს შეუძლია შეაჩეროს გადახდა დროის იმპერიოდით, რომელიც არა ლემატება დროის იმმონაკვეთს, როცა გარანტიის მიხედვით გადახდაა შეჩერებული - მინუსოთხი კალენდარული დღე. გარანტი ვალდებულია ავტომატურად გადაიხადოს თანხა, თუ ვადის გაგრძელება არ მოხდა.“⁵²⁶

უნიფიცირებული წესების ორივე რედაქციის შესაბამისად, ალტერნატიული მოთხოვნის მიღების შემდგომ, გარანტი ვალდებულია დაყოვნების გარეშე აცნობოს პრინციპალს მხარეს ალტერნატიული მოთხოვნის შესახებ. თუ ამგვარი მოთხოვნა კეთილსინდისიერად განხორციელდა, გარანტი უფლებამოსილია პრინციპალის მიერ მისთვის წინასწარ გადაცემული უფლებამოსილებით გააგრძელოს გარანტია. ამგვარი უფლებამოსილება შეიძლება პრინციპალისაგან წინასწარ იქნას მიღებული ან მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ.⁵²⁷

გარანტი ან კონტრგარანტი უფლებამოსილია უარი თქვას ნებისმიერ გაგრძელებაზე მაშინაც იმ შემთხვევაშიც თუ ინსტრუქციას მიიღებს ვადის გაგრძელებაზე და ასეთ შემთხვევაში ვალდებულია გადაიხადოს თანხა.⁵²⁸ თანხის გადახდის ან ვადის გაგრძელების შემთხვევაში გარანტი ვალდებულია მოახდინოს მხარის ინფორმირება მისი გადაწყვეტილების შესახებ.⁵²⁹

თუ გარანტის მიერ დადასტურდება, რომ ალტერნატიული მოთხოვნა არამართლებრივია, გარანტი უფლებამოსილია უარის თქმას თანხის გადახდაზე. გამოსაყენებელი ქვეყნის მატერიალური სამართლის ნორმების შესაბამისად, შეიძლება გათვალისწინებული იქნეს უარის თქმის კიდევ სხვა საფუძველი.⁵³⁰ თუ მოთხოვნის გაგრძელება ვერ მოხდა, გარანტი ვალდებულია გადაიხადოს თანხა, თუ მოთხოვნა გარანტიის პირობებს შეესაბამება.⁵³¹

⁵²⁵The Guide to the URDG, 22.

⁵²⁶Cowdell P., McGregor P., Guide to International Trade and Finance, International Chamber of Commerce, 2015, 211.

⁵²⁷Goode R., Abstract Payment Undertakings in International Transactions, 1996, 18.

⁵²⁸23-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტი.

⁵²⁹URDG N758-ის მე-23 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტი.

⁵³⁰Goode R., Abstract Payment Undertakings in International Transactions, 1996, 18.

⁵³¹Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Demand Bank Guarantee, 2008, 87.

14.1. ალტერნატიული მოთხოვნა საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად

სსკ ალტერნატიული მოთხოვნის განხორციელების შესაძლებლობასთან დაკავშირებით არანაირ ჩანაწერს არ ითვალისწინებს. ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპიდან გამომდინარე აკრძალული არაა ამგვარი მოთხოვნის წარდგენა, თუ გარანტია მისი აკრძალვის შესახებ არ უთითებს. ალტერნატიული მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში რეგულირება უნდა განხორციელდეს გარანტიისათვის დადგენილი ზოგადი წესების შესაბამისად. რეგულირების არ არსებობის შემთხვევაში ბუნდოვანია, რა ვადაში უნდა გაგრძელდეს გარანტია. განსაკუთრებით, იმ შემთხვევაში თუ ალტერნატიული მოთხოვნა წარედგინა გარანტიის ვადის გასვლის ბოლო დღეს. თუ გარანტიის გაგრძელებას იმავე პროცედურას დავუკავშირებთ, რაც გარანტიის გაცემისათვის არის საჭირო, მაშინ გაგრძელებამდე აუცილებელი იქნება პრინციპალის თანხმობა. გარანტი დამოუკიდებლად, ერთპიროვნულად ვერ მოახდენს ვადის გაგრძელების შესახებ მოთხოვნის დაკმაყოფილებას. თუმცა ალტერნატიული მოთხოვნის დაკმაყოფილება გარანტიისათვის სავალდებულო არაა.

ასეთ შემთხვევაში გარანტი დამოუკიდებლად წყვეტს ვადის გაგრძელების საკითხს, საკუთარი ინტერესებიდან გამომდინარე - საგარანტიო ვალდებულების ბოჭვის ფარგლებში. ის უფლებამოსილია არ გაიზიაროს პრინციპალის მითითება ვადის გაგრძელების შესახებ, არც ბენეფიციარის მოთხოვნა მიიღოს ვადის გაგრძელებაზე, მაგრამ ასეთ შემთხვევაში ვალდებულია გადაიხადოს საგარანტიო თანხა, თუ ბენეფიციარის მოთხოვნა აკმაყოფილებს პირობებს.⁵³²

15. საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე წარდგენილი მოთხოვნის შემოწმება

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის წარდგენა საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების დაწყების საფუძველი და საგარანტიო ურთიერთობების ყველაზე რთული ეტაპია. სირთულე მდგომარეობს მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ გარანტის მიერ უფლება-მოვალეობების სწორად განხორციელებაში. გარანტიის დამოუკიდებლობისა და დოკუმენტურობის პრინციპი გარანტს აკისრებს სწორი გადაწყვეტილების მიღების სიმძიმეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში მას დაეკარგება გადახდილი თანხის რეგრესის წესით პრინციპალისაგან მიღების უფლება.

⁵³²ჟიკაშვილი ნ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, სადისერტაციო ნაშრომი, 2015, 163.

URDG N458 გარანტს აკისრებს ვალდებულებას მოთხოვნის წარდგენის შემდეგ მისი შემოწმება მოახდინოს “გონივრული სიფრთხილით”, რათა დადასტურდეს მათი შესაბამისობა გარანტიის პირობებთან. კერძოდ, “გარანტიით განსაზღვრული და წარდგენილი ყველა დოკუმენტი, მათ შორის მოთხოვნა, გარანტის მიერ უნდა შემოწმდეს სათანადო გულისხმიერებით, რათა დადასტურდეს ისინი შეესაბამებიან თუ არა საბანკო გარანტიის პირობებს. თუ ეს დოკუმენტები არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს ან ეწინააღმდეგება მათ, იგი უნდა იქნეს უარყოფილი.”⁵³³

გარანტს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა წარდგენილი დოკუმენტაციის სისწორის, ადეკვატურობის და უტყუარობისათვის. მისი ვალდებულება დოკუმენტებისა და მოთხოვნის გულისხმიერად და კეთილსინდისიერად შემოწმებაა, რათა დადგინდეს რამდენად შეესაბამება მოთხოვნა საბანკო გარანტიის პირობებს. გარანტის ვალდებულება მოთხოვნისა და დოკუმენტაციის გარეგან ვიზუალურ შემოწმებას გულისხმობს.⁵³⁴ გარანტის პასუხისმგებლობა არ ვრცელდება მისი კონტროლის გარეთ არსებულ მოქმედებებზე.⁵³⁵

მოთხოვნის შემოწმების პროცესში აუცილებელია პრინციპალის ჩართვა, რათა მან დროულად და ჯეროვნად დაიცვას თავი არამართლზომიერი მოთხოვნისაგან. გარანტი ვალდებულია დაყოვნების გარეშე აცნობოს პრინციპალს მოთხოვნის შესახებ.⁵³⁶

გარანტიის რეგულირების პროცესი ბენეფიციარისა და პრინციპალის ინტერესების ბალანსის დაცვით უნდა წარიმართოს და ყურადღება უნდა მიექცეს შემდეგ ძირითად საკითხებს: ა) დამოუკიდებლობის პრინციპს,⁵³⁷ ბ) გარანტისათვის წარდგენილი მასალების შემოწმების ვალდებულებას, გ) ზუსტი შესაბამისობის პრინციპს.⁵³⁸

15.1. მოთხოვნის შემოწმების წესი URDG N458-ის მიხედვით

URDG მე-20 მუხლი შეიცავს მოთხოვნის წარდგენისას პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შესახებ დოკუმენტაციის დართვის ვალდებულებას. ამასთან, აუცილებელია მითითება იმასთან დაკავშირებით, რომ ვალდებულების

⁵³³URDG N458-ის მე-9 მუხლი.

⁵³⁴Kelly –Louw M., *Selective legal Aspects of Bank Guarantee*, 2008, 93.

⁵³⁵Ellinger E. P., *The Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP): Their Development and*

the Current Revisions, 2007, 166.

⁵³⁶URDG N458-ის მე-17 მუხლი.

⁵³⁷URDG N458-ის მე-2 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტი.

⁵³⁸Debattista C., *Performance Bonds and Letters of Credit: A Cracked Mirror Image*, 1997, 295.

დარღვევა პრინციპალის ბრალეული ქმედებით იქნა გამოწვეული.⁵³⁹ URDG ბენეფიციარს⁵⁴⁰ ავალდებულებს საგარანტიო მოთხოვნის წერილობითი ფორმით განხორციელებისას მიუთითოს ვალდებულების დარღვევის ფაქტი და აღწერილობა, რათა პრინციპალი დაცული ყოფილი არამართლზომიერი მოთხოვნის განხორციელებისაგან.⁵⁴¹

ამ მუხლის არსებობის ერთადერთი მიზანი პრინციპის არამართლზომიერი მოთხოვნების პრევენცია, ისე რომ არ დარღვეულიყო გარანტიის დოკუმენტური ბუნება და ბენეფიციარის მოთხოვნის სწრაფად დაკმაყოფილების პროცესი. ბენეფიციარის ამგვარი ვალდებულება არ შეიძლება მიჩნეული იქნეს მოთხოვნის დოკუმენტური ბუნების დარღვევად, რადგან ბენეფიციარის მიერ დარღვევის შესახებ ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულების მიუხედავად, გარანტი შემოიფარგლება მისთვის გადაცემული დოკუმენტაციის შემოწმებით.⁵⁴² ამ მუხლის ეფექტურობასთან დაკავშირებით განსხვავებული მოსაზრებები არსებობდა.⁵⁴³ თუმცა დადგინდა, რომ არამართლზომიერი მოთხოვნის თავიდან აცილების და დაცვის საუკეთესო მექანიზმი პრინციპალის მყისიერი ინფორმირებაა. თუმცა პრინციპალის მიერ პროტესტის წარდგენის შემთხვევაში ბანკს მხოლოდ დისკრეცია გააჩნია უარი თქვას თანხის გადახდაზე.

URDG N458-ით მოხდა სახელშეკრულებო გარანტიების უნიფიცირებული წესების ჩანაცვლება, რომლითაც აუცილებელი იყო პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის დადასტურება. ამ წესებით თავდაცვის მხოლოდ მარტივი მექანიზმი იქნა გათვალისწინებული, რომელიც გარანტს პრინციპალისათვის შეტყობინების უპირობო ვალდებულებას აკისრებდა. ამის მიუხედავად, უნიფიცირებული წესების ეს რედაქცია დღეს ნაკლებად არის გამოყენებული. ამის ერთ-ერთი საფუძველი სწორედ მოთხოვნის განმარტების აუცილებლობაა. ბანკებისათვის ამგვარი გარანტიები ნაკლებად იყო მიღებული, ვიდრე უპირობო გარანტიები, რომელიც მოთხოვნის დადასტურებას არ ავალდებულებდა ბენეფიციარს.⁵⁴⁴

15.2. მოთხოვნის შემოწმების წესი URDG N758-ის მიხედვით

⁵³⁹Goode R, Guide to the ICC Uniform Rules for Demand Guarantees, 1992, 93.

⁵⁴⁰URDG N458-ე წესების მე-20 მუხლი მსგავსია სახელშეკრულებო გარანტიათა უნიფიცირებული წესების URDG-ის მე-9 მუხლთან.

⁵⁴¹იგივე მოთხოვნას არსებობს კონტ-გარანტიის შემთხვევაში.

⁵⁴²Goode R, Guide to the ICC Uniform Rules for Demand Guarantees, 1992, 739.

⁵⁴³Gao X., The Fraud Rule in the Law of Letters of Credit: A Comparative Study, 2002, 59.

⁵⁴⁴ Ellinger E.P., British Business Law: Banking Law, 2005, 704,

გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის წარდგენისას URDG N758 წინამორბედის მსგავსად, გარანტიით გათვალისწინებული დოკუმენტაციის წარდგენისა და პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის მითითების ვალდებულებას ითვალისწინებს.

წესები თავად განსაზღვრავს, რა შეიძლება მიჩნეული იქნა „წარდგენად“. ამ ტერმინის ქვეშ მოიაზრება, როგორც გარანტისათვის გარანტიიდან გამომდინარე დოკუმენტაციის მიწოდება, ასევე, მოთხოვნის გარდა, სხვადასხვა დოკუმენტის გადაცემა.⁵⁴⁵ მაგ. ვალდებულების გათავისუფლების დოკუმენტი. ამავე მუხლში განმარტებულია „შესაბამისი წარდგენა“,⁵⁴⁶ რომელიც ნიშნავს წარდგენას, რომელიც 1) შეესაბამება გარანტიის პირობებს, 2) შეესაბამება იმ წესებს, რაც გარანტიის პირობებით არის დადგენილი, 3) იმ შემთხვევაში, თუ გარანტიაში არ არის მითითებული წესები და პირობები, მაშინ მოთხოვნა უნდა შეესაბამებოდეს დამოუკიდებელი გარანტიების მიმართ საერთაშორისოდ დადგენილ სტანდარტებს.⁵⁴⁷

URDG N758 მიხედვით, მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ გარანტმა უნდა შეამოწმოს მოთხოვნა ფორმალური ნიშნებით შეესაბამება თუ არა პირობებს.⁵⁴⁸ დაცულია თუ არა ვადა და წარდგენის ადგილი. გარანტიით გათვალისწინებული მონაცემები უნდა შემოწმდეს თავად ამ დოკუმენტის, გარანტიისა და წესების კონტექსტის გათვალისწინებით. მონაცემები შეიძლება არ იყოს იდენტური, თუმცა არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს გარანტიით გათვალისწინებულ სხვა ნებისმიერ დოკუმენტში ან თავად გარანტიაში ასახულ მონაცემს.⁵⁴⁹

მოთხოვნის შემოწმებისათვის უნიფიცირებული წესები საკმაოდ შემჭიდროვებულ ვადას განსაზღვრავს. სრულყოფილი მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში,⁵⁵⁰ გარანტი ვალდებულია მოთხოვნა შეამოწმოს წარდგენიდან 5 სამუშაო დღის ვადაში. ამ ვადის შემცირება ან შეცვლა არ შეიძლება გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვის საფუძვლით. თუ მოთხოვნა არ არის სრულყოფილი, მაშინ შემოწმების ვადის ათვლა უნდა დაიწყოს გარანტისათვის სრულყოფილი მოთხოვნის გადაცემამდე.⁵⁵¹ გარანტი მოთხოვნის შემოწმების პროცესში რთავს პრინციპალს⁵⁵² და დაყოვნების გარეშე გადასცემს შესაბამისი მოთხოვნის ასლს და ყველა თანდართულ დოკუმენტს.

⁵⁴⁵URDG N758-ის მე-2 მუხლი.

⁵⁴⁶Complying presentation.

⁵⁴⁷URDG N758-ის მე-2 მუხლი.

⁵⁴⁸URDG N758-ის მე-19 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი.

⁵⁴⁹URDG N758-ის მე-19 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტი

⁵⁵⁰თუ მოთხოვნაში არ არის მითითებული, რომ მოთხოვნა შემდგომში იქნება სრულყოფილი.

⁵⁵¹URDG N758-ის მე-20 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი.

⁵⁵²URDG N758-ის მე-2 მუხლის შესაბამისად, ინსტრუქციის გამცემი მხარე არის მხარე, რომელიც აძლევს მითითებს გარანტს ან კონტრ-გარანტს და პასუხისმგებელია გარანტის წინაშე, კონტ-

15.3. მოთხოვნის შემოწმების ვალდებულება კონვენციის შესაბამისად

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის გონივრული გულისხმიერებით შემოწმების ვალდებულება გათვალისწინებულია კონვენციაში.⁵⁵³ გარანტის ქცევის ვალდებულება საერთაშორისო სტანდარტის შესაბამისი უნდა იყოს, რომელიც თავად ამ გარანტიით არის დადგენილი.⁵⁵⁴

გარანტი ვალდებულია იმოქმედოს კეთილსინდისიერად და გონივრული გულისხმიერებით მოახდინოს მოთხოვნის შემოწმება.⁵⁵⁵ გარანტი არ შეიძლება გათავისუფლდეს კეთილსინდისიერად მოქმედების ვალდებულების დარღვევის ან განზრახ უხეში ქმედებით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურებისაგან.⁵⁵⁶ ამგვარი წესის დაცვით განხორციელების ვალდებულება განსაკუთრებით ხაზგასმულია მოთხოვნის შემოწმებისას პროცესში.

გარანტი ვალდებულია მოთხოვნა შეამოწმოს კეთილსინდისიერად და გონივრული გულისხმიერებით გარანტიებისა და რეზერვული აკრედიტივების მიმართ დადგენილი საერთაშორისო სტანდარტის შესაბამისად. ეს სტანდარტი ზუსტად მითითებული არაა, თუმცა ამ ჩანაწერით საგარანტიო თანხის გადახდის წინაპირობად მიიჩნევა მოთხოვნის ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის დაცვა.⁵⁵⁷

15.4. მოთხოვნის მართვა საერთაშორისო რეზერვული აკრედიტივის წესების მიხედვით

საგარანტიო მოთხოვნის შემოწმების ვალდებულება საერთაშორისო რეზერვული აკრედიტივის მე-4 წესშია გათვალისწინებული. ამ წესში მოთხოვნის შემოწმების პროცესში გარანტის ვალდებულება შემსუბუქებულია და პრინციპალის ინტერესების ყველაზე ნაკლებ დაცვას ახდენს. გადახდის მოთხოვნა აუცილებლად უნდა იყო რეზერვული აკრედიტივის პირობების შესაბამისი.⁵⁵⁸

გარანტიის შემთხვევაში კონტ-გარანტიის წინაშე. ინსტრუქციის მიმცემი მხარე შეიძლება იყოს ან შეიძლება არ იყოს აპლიკანტი.

⁵⁵³კონვენციის მე-14 მუხლი.

⁵⁵⁴Dolan J.F., The UN Convention on International Independent Undertakings: Do States with Mature Letter-of-Credit Regimes Need It?, 1998, 11.

⁵⁵⁵კონვენციის მე-14 მუხლის პირველი ნაწილი.

⁵⁵⁶კონვენციის მე-14 მუხლის მეორე ნაწილი.

⁵⁵⁷Dolan J.F., The UN Convention on International Independent Undertakings: Do States with Mature Letter-of-Credit Regimes Need it, 1998, 11.

⁵⁵⁸საერთაშორისო რეზერვული აკრედიტივის შესახებ პრაქტიკა (ISP98) 4.01 წესი.

4.03 წესი აზუსტებს დოკუმენტაციის შემოწმებისას მხოლოდ რეზერვული აკრედიტივის პირობებთან შესაბამისობის ვალდებულებას.⁵⁵⁹ გარანტი არ არის ვალდებული მოახდინოს მასთან წარდგენილი დოკუმენტაციის ერთმანეთთან შედარება. ვინაიდან, ძირითადი ვალდებულებიდან გამომდინარე არ მოითხოვება განიმარტოს რაში მდგომარეობს შეუსაბამობა.⁵⁶⁰

4.01 წესების მეორე პუნქტი „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპის დაცვის ვალდებულებას პირდაპირ არ განსაზღვრავს. ჩანაწერი მოთხოვნის შემოწმებისას საკმაოდ ბუნდოვან შემოწმების სტანდარტზე უთითებს. ამ წესებით ძალაში რჩება გარანტის რეზერვული აკრედიტივიდან გამომდინარე ვალდებულება შეამოწმოს მხოლოდ მასთან წარდგენილი დოკუმენტაცია და დოკუმენტების მიღმა არ აწარმოოს გამოძიება.⁵⁶¹

4.2. წესის შესაბამისად, გარანტი არ არის ვალდებული შეამოწმოს საგარანტიო ურთიერთობის მიღმა არსებული დოკუმენტაცია, რომელიც არ არის საჭირო რეზერვული აკრედიტივიდან გამომდინარე მოთხოვნის შემოწმებისას. ამგვარი დოკუმენტაცია უნდა იქნეს უგულვებელყოფილი და უკან უნდა დაუბრუნდეს მხარეს.⁵⁶² საბანკო გარანტიის პირობებით შეიძლება არ იყო გათვალისწინებული არანაირი დოკუმენტის წარმოდგენა. შესაბამისად, გადახდა დოკუმენტური მოთხოვნის საფუძველზე უნდა მოხდეს.⁵⁶³

15.5. მოთხოვნის შემოწმება სსკ-ს მიხედვით

ბენეფიციარის მოთხოვნის წარდგენა არ გულისხმობს მისი დაკმაყოფილების უალტერნატივო ვალდებულებას. გარანტი ვალდებულია ბენეფიციარის მოთხოვნის მიღებისას შეუდგეს მის ანალიზს და შემოწმებას⁵⁶⁴ და დაუყონებლივ აცნობოს პრინციპალს. გარანტი ვალდებულია მოთხოვნის შემოწმება მოახდინოს გონივრული მზრუნველობით⁵⁶⁵ და შეტყობინებასთან ერთად პრინციპალს გადასცეს მოთხოვნის ასლი მასთან დაკავშირებული ყველა დოკუმენტითურთ,⁵⁶⁶ რომელიც ძირითადი ვალდებულების სუბიექტია და მას

⁵⁵⁹Byrne J.E., the International Standby Practices (ISP98): New Rules for Standby Letters of Credit, Uniform Commercial Code Law Journal 1999, 165.

⁵⁶⁰The Official Commentary on the ISP98, note 154 Official Comment 3, 4.03, 146

⁵⁶¹The Official Commentary on the ISP98 note 154 Official Comment 1 and 2, 4.01, 140.

⁵⁶²The Official Commentary on the ISP98 op cit note 154 Official Comments 1–5, 4.02, 143.

⁵⁶³ Kelly-Louw M, Selective Legal Aspects of Demand Bank Guarantee, 2008, 67.

⁵⁶⁴ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 539.

⁵⁶⁵სსკ-ს 886-ე მუხლის მეორე ნაწილი.

⁵⁶⁶სსკ-ს 886-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

აქვს უფლება მოთხოვნასთან დაკავშირებით წარმოადგინოს საკუთარი მოსაზრება. პრინციპალის დაუყოვნებლივი შეტყობინება ნიშნავს მის ინფორმირებას „ბრალეული გაჭიანურების გარეშე“ და იგი როგორც წესი მომდევნო სამუშაო დღეს სრულდება.⁵⁶⁷ გარდა ამისა, გარანტი მოვალეა პრინციპალს შეატყობინოს, რომ საგარანტიო შემთხვევის თაობაზე შემოწმება უკვე ჩატარდა და გადახდა უნდა განხორციელდეს.⁵⁶⁸

დაუყოვნებლივინფორმირების ვალდებულება საბანკო გარანტიის მომეტებულ რისკთან არის დაკავშირებული და პრინციპალის ინტერესების დაცვას ემსახურება. ამ უკანასკნელს შესაძლებლობა უნდა მიეცეს წარადგინოს მოსაზრებები მოთხოვნის მართლზომიერებასთან დაკავშირებით ან მართლზომიერი მოთხოვნის შემთხვევაში თავად განახორციელოს გადახდა და თავიდან აიცილოს რეგრესული პასუხისმგებლობა გარანტის წინაშე.⁵⁶⁹

გარანტიის დოკუმენტურ ბუნებასთან ერთად გარანტის ეს ვალდებულება არამართლზომიერი მოთხოვნის განხორციელებისაგან პრევენციის ერთ-ერთი საშუალებაა. ინფორმირებასთან ერთად პრინციპალს უნდა განესაზღვროს ვადა საკუთარი ინტერესების დაცვისათვის.⁵⁷⁰ მათ შორის მიმართოს სასამართლოს და მოითხოვოს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებით გარანტიის რეგულირების შეჩერება.⁵⁷¹ თუ ბანკი დაარღვევს ინფორმირების ვალდებულებას, მაშინ მან პრინციპალს უნდა აუნაზღაუროს ამ ვალდებულების შეუსრულებლობით გამოწვეული ზიანი.⁵⁷²

16. შეუსაბამო მოთხოვნა და თანხის გადახდაზე უარის თქმის საფუძვლები

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის შემოწმების დასრულების შემდგომ გარანტი იღებს გადაწყვეტილებას თანხის გადახდის ან გადახდაზე უარის თქმის შესახებ. საგარანტიო თანხისგადახდაზე უარის თქმის საფუძვლები იურისტებს შორის დიდი ხანია დავის საგანია.⁵⁷³ ამ საკითხთან დაკავშირებით

⁵⁶⁷ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელმეკრულებო სამართალი, 2014, 582.

⁵⁶⁸ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 225.

⁵⁶⁹ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელმეკრულებო სამართალი, 2014, 582.

⁵⁷⁰Bergsten E. E., A New Regime for International Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit: The UNCITRAL Draft Convention on Guaranty Letters, 1993, 27. 872,

⁵⁷¹ Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Demand Bank Guarantee, 2008, 150.

⁵⁷²ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელმეკრულებო სამართალი, 2014, 583.

⁵⁷³ჭიკაშვილი ნ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, 2015, 162.

განსხვავებული მოსაზრებების არსებობას სასამართლოს განსხვავებული გადაწყვეტილებები ადასტურებს.⁵⁷⁴

საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილების უმთავრესი საფუძველი საბანკო გარანტიის ვადის დასრულებამდე ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის დაცვით წარდგენილი მოთხოვნა, რომელიც შეესაბამება საბანკო გარანტიის პირობებს. თუმცა პრაქტიკაში ყველაზე მეტი დავა სწორედ ამ საკითხთან დაკავშირებით არსებობს.

საგარანტიო მოთხოვნა შესაბამისია, თუ ის გარანტიის პირობების შესაბამისად არის წარმოდგენილი. თუ გარანტი განსაზღვრავს, რომ მოთხოვნა არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს იგი უფლებამოსილია უარი თქვას მის დაკმაყოფილებაზე, ან მიმართოს პრინციპალს მიიღოს განსხვავებით წარმოდგენილი მოთხოვნა.⁵⁷⁵ იგივე ჩანაწერი არსებობს კონტრგარანტიდან გამომდინარე გარანტის მიერ კონტრგარანტისათვის წარდგენილი მოთხოვნისას.⁵⁷⁶

საბანკო გარანტიის პირობებთან შეუსაბამო მოთხოვნის გადახდის შემთხვევაში პრინციპალს არ ეკისრება გადახდილი თანხის რეგრესის წესით ანაზღაურების ვალდებულება. მოთხოვნის შემოწმებისას გარანტი არ არის შეზღუდული პრინციპალის მითითებები სავალდებულოდ გაიზიაროს. შეუსაბამო მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში პრინციპალისაგან მიღებული დადასტურების შემთხვევაშიც კი გარანტი უფლებამოსილია არ გადაიხადოს თანხა.⁵⁷⁷

საგარანტიო მოთხოვნის რეგულირების დასრულების შემდეგ გარანტი ვალდებულია აცნობოს ბენეფიციარს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ. ამგვარი შეტყობინება უნდა გაეგზავნოს დაუყოვნებლივ, მაგრამ არაუმეტეს შეტყობინების მიღებიდან მე-5 დღის ბოლომდე.⁵⁷⁸ შეტყობინება უნდა შეიცავდეს მითითებას: 1) მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ, 2) ყველა იმ საფუძველზე, რაც გახდა მოთხოვნის უარყოფის საფუძველი.⁵⁷⁹ ამ წესის დაუცველობა გარანტს უკარგავს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის უფლებამოსილებას.⁵⁸⁰

⁵⁷⁴თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 04 თებერვლის N28/4125-14, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 30 ოქტომბერს Nას-425-405-2015, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 07 ნოემბერის N28/304-17

⁵⁷⁵URDG N758-ის 24-ე მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი.

⁵⁷⁶URDG N758-ის 24-ე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტი.

⁵⁷⁷URDG N758-ის 24-ე მუხლის „ც“ ქვეპუნქტი.

⁵⁷⁸URDG N758-ის 24-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტი.

⁵⁷⁹URDG N758-ის 24-ე მუხლის „დ“ ქვეპუნქტი.

⁵⁸⁰URDG N758-ის 24-ე მუხლის „ფ“ ქვეპუნქტი.

სსკ-ს 887-ე მუხლის პირველი ნაწილი უარის თქმის საფუძველად ვადის გასვლასთან ერთად, მოთხოვნის გარანტიის პირობებთან შეუსაბამობას მიიჩნევს და გარანტს უარის თქმის შესახებ დაუყონებლივ ინფორმირების ვალდებულებას აკისრებს. გარანტი ვალდებულია შეამოწმოს თუ რამდენად შეესაბამება ბენეფიციარის მოთხოვნა საგარანტიო პირობებს,⁵⁸¹ რაშიც იგულისხმება, გარანტიის მატერიალური და ფორმალური პირობები. მაგ. ვადა, წარდგენილი დოკუმენტაცია, მოთხოვნის დასაბუთება.

სსკ-ს 887-ე მუხლი გარანტს ავალდებულებს უარი უთხრას „ბენეფიციარს მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, თუ ეს მოთხოვნა ან თანდართული დოკუმენტები არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს, ანდა ისინი წარედგინა გარანტს გარანტიით განსაზღვრული ვადის დამთავრების შემდეგ.“ თუმცა ამ მუხლში არარსმითი თებად დოკუმენტურობისა და „ზუსტი შესაბამისობის“ პრინციპების დარღვევით წარდგენილ მოთხოვნის უარყოფის ვალდებულებასთან.

საკანონმდებლო ვაკუუმის საქართველოს უზენაესი სასამართლომ შეავსო, როდესაც განმარტა, რომ „885-ე მუხლი ავსებს 887-ე მუხლის დანაწესს მოთხოვნისა და თანდართული დოკუმენტების გარანტიის პირობებისადმი შესაბამისობის შესახებ.“⁵⁸² ამ ჩანაწერით სასამართლომ მიუთითა, რომ გარანტის ვალდებულება იმის შემოწმება თუ მოთხოვნას რამდენად ერთგვის გარანტიით განსაზღვრული დოკუმენტაცია დამათი წარმოდგენა გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლის შემდგომ ხომ არ მოხდა, საგარანტიო მოთხოვნა ხომ არსცილდება გარანტიით გათვალისწინებულ თანხას, მასში ხომ არ არის მოთხოვნილი ისეთი ვალდებულების დარღვევის შესახებ, რომელიც იცვარანტიის პირობით არ იყო უზრუნველყოფილი.⁵⁸³

მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას გარანტი ვალდებულია დაუყონებლივ აცნობოს ბენეფიციარს. ამ ჩანაწერის მიუხედავად, სსკ არაფერს ამბობს შეტყობინების შინაარსზე. შესაბამისად, ივარაუდება, რომ გარანტის მიერ ბენეფიციარის სრულად ინფორმირება უნდა მოხდეს ყველა იმ საფუძველების შესახებ, რომელიც უარის თქმის მიზეზი გახდა.

გარანტი ვალდებულია უარი განაცხადოს თანხის გადახდაზე მხოლოდ კანონით ზუსტად განსაზღვრულ შემთხვევებში. გარანტის უარი არ ნიშნავს, მისი ვალდებულების ავტომატურ შეწყვეტას. ბენეფიციარს შესაძლებლობა უნდა ჰქონდეს გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვამდე ხელმეორედ წარადგინოს

⁵⁸¹ ძლიერი შვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელმწიფო სამართალი, 2014, 583.

⁵⁸² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამეწარმეო, სამოქალაქო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 17 მარტის N781-996-08 გადაწყვეტილება.

⁵⁸³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 01 ივლისის Nას13-53-1277-2012 გადაწყვეტილება.

ჯეროვანი მოთხოვნა გარანტიის მიმართ და მოსთხოვოს მას საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ვალდებულების შესრულება.⁵⁸⁴ სსკმეორე მოთხოვნის წარდგენის შესახებ დუმს, თუმცა მის წარდგენის შემთხვევაში იგი მიიჩნევა არა განმეორებით, არამედ ახალი მოთხოვნად და რეგულირების პროცესის დაწყების საფუძველია.

ყველაზე დიდ დავას იურისტებს შორის სსკ-ს 887-ე მუხლის მეორე ნაწილი იწვევს. თუ ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებამდე გარანტისათვის ცნობილი გახდა, რომ ძირითადი ვალდებულება მთლიანად უკვე შესრულებულია, შეწყდა სხვა საფუძვლებით ან ბათილია, მან დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის შესახებ ბენეფიციარსა და პრინციპალს. გარანტის მიერ ასეთი შეტყობინების შემდეგ მიღებული ბენეფიციარის ხელმეორე მოთხოვნა ექვემდებარება გარანტის მიერ დაკმაყოფილებას. ამ ნორმის არსებობას გარანტიის აქცესორული ბუნებით განმარტავენ. ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის სახელშეკრულებო ურთიერთობის შეწყვეტა, გარანტის პასუხისმგებლობის შეწყვეტას ბენეფიციარის მიმართ არ იწვევს.⁵⁸⁵ საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ არაერთხელ განმარტა,⁵⁸⁶ რომ საბანკო გარანტიის ერთ-ერთი მთავარი დამახასიათებელი ნიშანი, რაც მას გამოარჩევს ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის სხვა საშუალებებისაგან, არის საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობა ძირითადი ვალდებულებისგან. საბანკო გარანტია ეფუძნება არა მხარეთა შეთანხმებას (ხელშეკრულებას), არამედ მისი გამცემი პირის (გარანტის) ცალმხრივ და უპირობო ვალდებულებას. საბანკო გარანტიის ზემოაღნიშნული თავისებურება ასახულია სსკ-ის 881-ე მუხლში, რომლის თანახმად, საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე მათ შორის ურთიერთობისას არ არის დამოკიდებული იმ ძირითად ვალდებულებაზე, რომლის შესრულების უზრუნველსაყოფადაც არის ის გაცემული, მაშინაც კი, როცა გარანტია შეიცავს მითითებას ამ ვალდებულებაზე. ბენეფიციარის წინაშე გარანტის ვალდებულების ძირითადი ვალდებულებისაგან დამოუკიდებლობის პრინციპის გამოხატულება იმაში მდგომარეობს, რომ ბენეფიციარისათვის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძვლად კანონმდებელი ორ ძირითად შემთხვევას განიხილავს, კერძოდ: თუ

⁵⁸⁴ ზ. ძლიერიშვილი, გ. ცერცვაძე, ი. რობაქიძე, გ. სვანაძე, ლ. ცერცვაძე, ლ. ჯანაშია, სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 584.

⁵⁸⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამეწარმეო, სამოქალაქო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 17 მარტის N781-996-08 გადაწყვეტილება.

⁵⁸⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 25 სექტემბერის Nას-749-709-2015 გადაწყვეტილება, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 4 მაისის Nას-161-151-2015 გადაწყვეტილება, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 01 ივნისის Nას-492-460-2017 გადაწყვეტილება, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 01 თებერვლის Nას-1038-999-2016 გადაწყვეტილება.

ბენეფიციარის მოთხოვნა ან თანდართული დოკუმენტები არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს, ანდა ისინი წარედგინა გარანტის გარანტიით განსაზღვრული ვადის დამთავრების შემდეგ. ცხადია, დასახელებულ პირობათაგან არც ერთს არა აქვს კავშირი ძირითად ვალდებულებასთან. რაც შეეხება ძირითად ვალდებულებასთან დაკავშირებულ შემთხვევებს, როგორცაა: საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულების მთლიანად ან ნაწილობრივ შესრულება, მისი სხვა საფუძვლებით შეწყვეტა ან ბათილად აღიარება, კანონი მათ გარანტის ვალდებულებისაგან გათავისუფლების საფუძვლად არ განიხილავს. ასეთ შემთხვევებში გარანტი უფლებამოსილია, დაუყოვნებლივ აცნობოს ამის შესახებ ბენეფიციარსა და პრინციპალს, თუმცა მიუხედავად ამ შეტყობინებისა, ბენეფიციარის განმეორებითი მოთხოვნა დაკმაყოფილებას ექვემდებარება სსკ-ის 887-ე მუხლის მეორე ნაწილის საფუძველზე.⁵⁸⁷

სსკ ვალდებულების შეწყვეტის საფუძვლებს ამომწურავად ითვალისწინებს. ვალდებულება წყდება კრედიტორის სასარგებლოდ ვალდებულების შესრულებით, დეკონირებით, ურთიერთმოთხოვნათა გაქვითვით, ვალის პატივით და აშ. საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ვალდებულება შეიძლება შეწყდეს საგარანტიო თანხის პრინციპალის მიერ ბენეფიციარისათვის გადახდით. ვალდებულების შესრულების, ბათილობით ან შეწყვეტის მიუხედავად გარანტის პასუხისმგებლობის არსებობას გარანტიისა და თავდებობის გამიჯვნის საფუძვლად მიიჩნევენ.⁵⁸⁸ ამ საფუძვლების არსებობის შემთხვევაში განმეორებითი მოთხოვნა მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა დაკმაყოფილდეს, როცა ბენეფიციარის ქმედება არ არის არამართზომიერი, იგი კეთილსინდისიერია მოთხოვნის განხორციელების დროს და არ არის ინფორმირებული ამ საფუძვლების არსებობის შესახებ.

განმეორებითი მოთხოვნის დაკმაყოფილების ვალდებულების შესახებ ჩანაწერი ახალისებს ბენეფიციარს გარანტისაგან სრულად მოითხოვოს საგარანტიო თანხის გადახდა, მიუხედავად იმისა, რომ პრინციპალის მიმართ მოთხოვნის მატერიალური საფუძველი არ არსებობს. ბენეფიციარის მიერ გარანტისაგან გადახდის მოთხოვნა მაშინ, როდესაც პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულება შესრულებულია, განხილული უნდა იქნეს როგორც უფლების ბოროტად გამოყენება. სსკ საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველად არამართზომიერ მოთხოვნას არ ითვალისწინებს, თუმცა ვალდებულებითი ურთიერთობის მხარეთა მიერ საკუთარი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებას კრძალავს.

⁵⁸⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 01 ივნისის №ას-492-460-2017 გადაწყვეტილება.

⁵⁸⁸ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 226.

17. არამართლზომიერი მოთხოვნა, საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი

საბანკო გარანტიისა და დოკუმენტური აკრედიტივის დამოუკიდებელი ბუნება მის დადებით მხარედ ითვლება. ვინაიდან, კრედიტორი სწრაფად ახდენს მოთხოვნის დაკმაყოფილებას, გარანტიას ხშირად მოიხსენებენ, როგორც კომერციული ურთიერთობების „სისხლს“ და მიიჩნევა, რომ ისინი ისეთივე კარგია, როგორც ნაღდი ფული. გარანტის ვალდებულება თანხის გადახდის შესახებ არ არის დაკავშირებული კლიენტის ბენეფიციარის წინაშე ნაკისრი ვალდებულების შესრულებასთან.⁵⁸⁹ დამოუკიდებლობის პრინციპის მიუხედავად, გარანტს უფლება აქვს უარის თქვას თუ მოთხოვნა არის არამართლზომიერი.⁵⁹⁰

არამართლზომიერი მოთხოვნა საბანკო გარანტიის და აკრედიტივის დამოუკიდებელი ბუნების საერთაშორისო აღიარებულ გამონაკლისია.⁵⁹¹ სასამართლო ვალდებულია ჩაერიოს და გამოიკვილოს ყველა არსებითი სახის გარემოება, რაც არამართლზომიერების საფუძველით გარანტის მიერ ანაზღაურებაზე უარის თქმის საფუძველი გახდა.⁵⁹²

17.1 არამართლზომიერი მოთხოვნის არსი

არამართლზომიერი მოთხოვნის განხორციელებისას

გარანტს ეკისრება დიდ როლს,

რათა მოახდინოს მოთხოვნის ზუსტი დასწორი მართვა.

მანუარი უნდა განაცხადოს ასეთი სახის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.

არამართლზომიერი მოთხოვნა ინგლისურ ენოვან ლიტერატურაში მოხსენიებულია, როგორც „Fraud“, რაც სიტყვა სიტყვით ითარგმნება, როგორც „თაღლითობა“, „მოტყუება“, „სიყალბე“, „სიცრუე“. ამ ტერმინთა პირდაპირი მნიშვნელობა ნაკლებად შეიძლება გამოვიყენოთ საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში.

⁵⁸⁹ Klark G., “As good and Cash?” Injuring Calls on Letters of Credit and Performance Guarantees”, 2006, 14.

⁵⁹⁰ ეს ტერმინი ინგლისურ ენოვან ლიტერატურაში იწოდება, როგორც „Fraud“. სიტყვა სიტყვით ითარგმნით იგი ქართულად ითარგმნება, როგორც თაღლითობა, მოტყუება, გაყალბებული, არანამდვილი.

⁵⁹¹ Enchant N., the Autonomy Principle of Letters of Credit: an Illegality Expectation? 2006, 405.

⁵⁹² Pugh-Thomas A., Letters of Credit – Injections- the purist and the pragmatist: Can a buyer bypass the guarantee and stop the seller from demanding payment from guarantor? 1996, 210.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი განსაზღვრავს თაღლითობას, როგორც „მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით სხვისი ნივთის დაუფლება ან ქონებრივი უფლების მიღება მოტყუებით.“⁵⁹³ ჩამოთვლილი მნიშვნელობიდან არც ერთი არ შეესაბამება ბენეფიციარის მიერ არაკეთილსინდისიერი ქმედების შედეგად წარმოდგენილი მოთხოვნის შინაარსს, რომელიც საბანკო გარანტიის თანხის გამოთხოვისაკენ არის მიმართული.

ტერმინი „Fraud“ სხვადასხვაქვეყანაში განსხვავებულად განიმარტება. საერთაშორისო პრაქტიკაში ბენეფიციარის მხრიდან ამგვარ მოთხოვნად მიიჩნევენ შემდეგ შემთხვევებს:

ა) თუ ბენეფიციარმა იცის ან ადვილად შეუძლია გაარკვიოს, რომ ანაზღაურების მოთხოვნის ფაქტობრივის აფუძვლები არ წარმოშობილა (მაგ., პრინციპალის ბრალით ძირითადი ვალდებულების დარღვევა, ზიანის დადგომა და ა.შ.);

ბ) თუ ბენეფიციარმა იცის ან ადვილად შეუძლია გაარკვიოს, რომ ანაზღაურების მოთხოვნის ფაქტობრივის აფუძვლები დადგა, მაგრამ ის არაარსებითაა (მაგ., ვალდებულების დარღვევა არაარსებითაა, ზიანის მოცულობა ნაკლებია და ა.შ.);

გ) თუ ბენეფიციარმა იცის ან ადვილად შეუძლია გაარკვიოს, რომ ანაზღაურების მოთხოვნის ფაქტობრივის აფუძვლები დადგა, მაგრამ მასზე პრინციპალი კასუხს არ აგებს (მაგ., პრინციპალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობა ბენეფიციარის ბრალით ან პრინციპალის ბრალის გარეშე);

დ) თუ ბენეფიციარმა იცის ან ადვილად შეუძლია გაარკვიოს, რომ საგარანტიო მოთხოვნაში დასახელებული ფაქტობრივი ანამდვილია ან მასთან დარ თული დოკუმენტაცია გაყალბებულია.⁵⁹⁴

ამ განმარტებების განზოგადების შედეგად ცხადია, რომ ტერმინი “Fraud”- ი არ შეიძლება თაღლითობის მნიშვნელობით იქნეს გამოყენებული. ნაშრომში გამოყენებული “Fraud”-ილი ქმედებით წარმოდგარი მოთხოვნის მიმართ გამოყენებული იქნება ტერმინი არამართლზომიერი.

არამართლზომიერ მოთხოვნად მიიჩნევა 1) ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის განხორციელებამდე შესაბამისი დოკუმენტაციის გაყალბება (არამართლზომიერი მოთხოვნა ვიწრო გაგებით) და ბენეფიციარის მიერ ძირითადი ხელშეკრულებიდან გამომდინარე განზრახვარა

⁵⁹³ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 180-ე მუხლი, საქართველოს კანონი N2287, 22/07/1999.

⁵⁹⁴ გ. ფოფხაძე, საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 42.

რთლზომიერიქმედება. მაგ. ნაკლიანიინივთისგაგზავნა (არამართლზომიერიმოთხოვნაფართოგაგებით).⁵⁹⁵

სახელშეკრულებოურთიერთობისფარგლებშიმონაწილეგარანტი ვალდებულიადაინახოსდაშეაფასოსწარდგენილიდოკუმენტაციისმიღმარსებუ ლიფაქტობრივიგარემოებებიდაარამართლზომიერებისაღმოჩენისშემდგომუარი თქვასთანხისგადახდაზე.

არამართლზომიერ მოთხოვნადაღიარებისათვისსასამართლომყურადღება უნდა მიაქციოსგარემტკიცებულებას, რომელიცაკრედიტივის/გარანტიისპირობებისმიღმარსებობს. აღნიშნულიპრინციპიმიჩნეულიაყველაზე „საკამათო და არეულ საკითხად“.⁵⁹⁶ ვინაიდან, შეიძლება მან შეზღუდოს დოკუმენტურობის პრინციპი.

17.2. არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფის მიზეზები

არამართლზომიერი მოთხოვნისუარყოფისსამიძირითადიმიზეზიგამოიყოფა: 1) უნდა მოხდესკანონისვაკუმისამოფხვრა; 2) დაცულიიქნესსაჯაროწესრიგი; 3) გაიზარდოსაკრედიტივის/გარანტიისგამოყენება.⁵⁹⁷

17.2.1. ვაკუმის აღმოფხვრის მიზანი

არამართლზომიერიმოთხოვნისუარყოფისპრინციპისერთი-ერთიმიზანიკანონმდებლობაშიარსებულხარვეზებისაღმოფხვრაა. მისი ზუსტიდაამოწურავიგანმარტება კანონმდებლობაში იშვიათი.შესაბამისად, მისიგანმარტებაყოველკონკრეტულშემთხვევაშიკონკრეტულადუნდამოხდესფაქტობრივიგარემოებებიდანგამომდინარე.

ავტონომიურობისპრინციპია ვალდებულებსგარანტსგადაიხადოსთანხადა მართლზომიერადგადახდილითანხისრეგრესისწესითდაბრუნებამოთხოვოსპრინციპალისაგან.

გარანტივალდებულიაგულისხმირადშეამოწმოსმოთხოვნადადარწმუნდეს, რომმოთხოვნაშესაბამისიაგარანტიის/აკრედიტივისპირობებთან. დოკუმენტურიბუნებისგამო,

⁵⁹⁵Kelly-low M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 165.

⁵⁹⁶UNION A., Fraud in the Transaction”: Enjoining Letters of Credit during the Iranian Revolution. 1980. 93.

⁵⁹⁷Buckley R. P., Gao X., The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead, 2014, 664,

ბენეფიციარის ვალდებულება დასტუროს მის მიერ ვალდებულების შესრულება.⁵⁹⁸ მას მხოლოდ ეკისრება პირობებთან შესაბამისი მოთხოვნის წარდგენა.

დამოუკიდებლობის

პრინციპის ამოქმედოს ივრცეს უტოვებს არაკეთილსინდისიერ ბენეფიციარს, რათა მან საკუთარი უფლება ბოროტად გამოიყენოს.

ბენეფიციარს შეუძლია ყალბი დოკუმენტაციის საფუძველზე მოითხოვოს თანხის გადახდა ან სხვაგვარად განახორციელოს არამართლზომიერი მოთხოვნა. თუმცა აღნიშნული პრინციპი ზღუდავს მისი უფლებამოსილების სივრცეს და თანხის მიღების შესაძლებლობას. არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფით შედეგებელია ამგვარი მოთხოვნის წარდგენის პრევენცია, თუმცა შესაძლებელია მათი რაოდენობის შემცირება.⁵⁹⁹

17.2.2. საჯარო წესრიგი,

როგორც არამართლზომიერი მოთხოვნის კონტროლი

არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფის წესების განვითარებასა საჯარო წესრიგის მიმპერატიული ნორმების არსებობა მგანა პირობა.⁶⁰⁰

არაკეთილსინდისიერი ბენეფიციარი არ შეიძლება დაეყრდნოს ავტონომიურობის პრინციპს დამოითხოვოს გადახდა ყალბი ან ფალსიფიცირებული დოკუმენტაციის საფუძველზე.⁶⁰¹

ერთ-ერთ პრეცედენტულ საქმეზე *United City Merchants v. Royal Bank of Canada*⁶⁰² სასამართლომ მიუთითა, რომ *Ex Turpi Causa non Oritur*⁶⁰³ პრინციპზე დაყრდნობით არ შეიძლება არაკეთილსინდისიერი მხარის არამართლზომიერი მოთხოვნის განხორციელების ნება დაერთოს. არამართლზომიერი მოთხოვნა დადგენილი გამონაკლისია და დადასტურებულია, რომ „სიყალბეთა ვის უფლებს ყველაფერს.“⁶⁰⁴

17.2.3. აკრედიტივის ადაგარანტიების გამოყენების წახალისება

⁵⁹⁸ GUID X., *The Fraud Rule under the UN Convention on Independent Guarantees and Standby Letters of Credit: A Significant Contribution from an International Perspective*, 2010, 9.

⁵⁹⁹ Buckley R. P., Gao X., *The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead*, 2014, 664,

⁶⁰⁰ Karkalla M.Sc., *Letters of Credit and Bank Guarantees under International Trade law*, 2008. 181.

⁶⁰¹ Enonchong E., *the Autonomy principle of the letter of Credit: an illegality exception?* 2006, 405.

⁶⁰² მიღებულია ინგლისის სააპელაციო პალატის მიერ 1983 წელს.

⁶⁰³ აღნიშნული პრინციპის შესაბამისად, დაუშვებელია სამართლებრივი მოქმედების განხორციელება მეორე მხარის მიერ არამართლზომიერი ქმედების საფუძველზე.

⁶⁰⁴ *Fraud Unravels all.*

აკრედიტივისგამოყენებისმიზანიბენეფიციარისმოთხოვნისსწრაფიდაკმაყოფილებაა, თუმცა, იგიიცავსგანმცხადებლისინტერესსუარიეთქვასარამართლზომიერმოთხოვნას. საბანკოგარანტიისგამოყენებამშემთხვევაშითუდადგაგარანტიისპირობებიტანსაზღვრულირისკი. გარანტიით ბენეფიციარისმოთხოვნაუზრუნველყოფილიაპრინციპალისმიერნაკისრივალდებულებისდარღვევისას. ბენეფიციარისმოთხოვნა უნდა განხორციელდესიმშემთხვევაში თუ პრინციპალიდაარღვევსძირითადვალდებულებას. ბენეფიციარისარამართლზომიერიმოთხოვნააზიანებსპრინციპალისა დაგარანტისინტერესებს. პრინციპალსშეუძლიაუარიეთქვასარამართლზომიერიმოთხოვნისასგადახდილი თანხისრეგრესისწესითანაზღაურებაზე.⁶⁰⁵

არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფის წესებისარსებობაუმეტესადპრინციპალისინტერესებისდაცვასემსახურება. მათიარსებობითურთიერთობისსუსტიმხარისათვისგარანტირებულიადაცვისმინიმალური სტანდარტი.⁶⁰⁶ამგვარიწესებისარსებობაგამოიწვევდასაგარანტიოურთიერთობებშიპრინციპალისინტერესებისდაცვისგარეშედატოვებას.⁶⁰⁷

სასამართლოვალდებულებამოახდინოსმხარეთაინტერესებისბალანსისაგარანტიო ურთიერთობაში, რათა თავიდან იქნეს აცილებული სამართლებრივიშედეგი. ბალანსისდაცვამიიღწევასწორედარამართლზომიერი მოთხოვნისუარყოფით. ამგვარიგამონაკლისისარსებობადამყარებულია *Fraus Omnia Corruptit*⁶⁰⁸პრინციპზე. ბანკისვალდებულებათანხისგადახდასთანდაკავშირებითარარსებობს, თუმოთხოვნაარამართლზომიერია. მოთხოვნისსაფუძვლისგარეშეწარმოდგენაბენეფიციარისმიერუფლებისბოროტადგამოყენებაა.⁶⁰⁹

⁶⁰⁵Kelly-Louw M., *Selective legal Aspects of Bank Demand Guarantees*, 2008, 172.

⁶⁰⁶Buckley R. P., Gao X., *The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead*, *University of Pennsylvania Journal of International Law*, Vol. 23, Iss. 4 [2014], Art. 2, 667.

⁶⁰⁷Kozolchik B., *the Immunization of Fraudulently Procured Letter of Credit Acceptances: All Services Exportacao, Importacao Comercio, S.A. v. Banco Bamerindus do Brazil S.A. and First Commercial v. Gotham Originals*, 1992-1993, 370.

⁶⁰⁸„სიყალბე ხრწნის/აფუჭებს ყველაფერს“. აღნიშნული პრინციპის შესაბამისად, სიყალბე აუქმებს ყველა სამართლებრივ გადაწყვეტილებას.

⁶⁰⁹Valipoori H, *Effective Fraud in the Documentary Transactions*, *MAGNT Research Report* (ISSN. 1444-8939) 2015, 5.

18. არამართლზომიერი მოთხოვნების საქმეთა ისტორიული განვითარება

გარანტიისა და აკრედიტივის დამოუკიდებლობისპრინციპისზოგადიწესისშესაბამისად, სახელშეკრულებოურთიერთობებიდანგამომდინარედავარარისდაკავშირებულ იბანკისმიერშესასრულებელვალდებულებასთან. არსებობსმხოლოდერთიგამონაკლისი, როცაკრედიტორისმიერწარდგენილიმოთხოვნაემყარებაყალბგარემოებებსდაგარანტიინფორმირებულაამისშესახებ.⁶¹⁰

არამართლზომიერი მოთხოვნა პირველად 1765 წელს ინგლისში მიღებულ გადაწყვეტილებაში იქნა მოხსენიებული. Pillans and Rose v. Van Mierop and Hopkins⁶¹¹ საქმეში დავა ეხებოდა აკრედიტივიდან გამომდინარე მოთხოვნას. სასამართლომ განმარტა, „თუ სახელშეკრულებო ურთიერთობისას არსებობს „სიყალბე“ და არაკეთილსინდისიერება, ამან შეიძლება გამოიწვიოს ხელშეკრულების/აკრედიტივის გაუქმება. მაგრამ ამ შემთვევაში ცხადია, რომ არც ერთს ადგილი არ ჰქონია.

აღნიშნული დავა ორი საუკუნის წინ იქნა განხილული, როდესაც აკრედიტივი განვითარების ადრეულ სტადიაზე იმყოფებოდა. დავა ეხებოდა ძირითადი ვალდებულების შესრულებას და არამართლზომიერ მოთხოვნასთან დაკავშირებული პრინციპების ამომწურავი განხილვა ამ საქმეში არ მომხდარა. თუმცა სასამართლომ აღნიშნა, რომ არამართლზომიერი ქმედება არ შეიძლება დაცული იქნეს კანონით. ამ საქმეში პირველად გამოჩნდა აკრედიტივთან დაკავშირებული არამართლზომიერი წესების უარყოფის მარცვალი.⁶¹²

სავაჭრო-

ეკონომიკურურთიერთობებშიაკრედიტივისგამოყენებისრიცხვიგასულისაუკუნის 20-იანიწლებისშემდეგგაიზარდა. ამპერიოდიდანიწყებადავებისსიმრავლე. 1919 წელსაშშ-შიმიღებულიგადაწყვეტილებით Higgins v. Steinhardter.⁶¹³ მოსარჩელის მიერ მოთხოვნილი აკრძალვა აკრედიტივიდან გამომდინარე თანხის გადახდასთან დაკავშირებით დაკმაყოფილდა.

⁶¹⁰ Connerty A., Fraud and Documentaty Credits: The approaches of the English courts. 4.

⁶¹¹ 97 Eng. Rep. 10351, 1765.

⁶¹² R. P. Buckley, X. Gao, The Development of the Fraud Rule in the Letter of Credit Law: the journey so far and the road ahead, Vol. 23, Iss. 4, 2014.668.

⁶¹³ 175 N.Y.S. 279 (1919). მოსარჩელის მიერ აკრედიტივი გამოყენებული იქნა საქონლის გემით ტრანსპორტირების საფასურის გადასახდელად. შეთანხმების შესაბამისად, საქონლის ტრანსპორტირება უნდა მომხდარიყო 1918 წლის 7 ნოემბრამდე. მოსარჩელემ მიმართა ბენეფიციარს და მოითხოვა აკრედიტივიდან გამომდინარე თანხის გადახდაზე უარის თქმა. ვინაიდან, დარღვეული იქნა ვადა და საქონლის მიწოდება არ განხორციელდა 1918 წლის დეკემბრამდე. მოსარჩელე ამტკიცებდა, რომ გამყიდველმა გააყალბა სასაქონლო ზედნადები, სადაც მითითებული იყო, რომ ტრანსპორტირება დასრულდებოდა 1918 წლის 30 ოქტომბერს.

სასამართლომ განმარტა, რომ აკრედიტივიდან გამომდინარე მოთხოვნის წარდგენა უნდა მომხდარიყო მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საქონლის ტრანსპორტირება მოხდებოდა არაუგვიანეს 07 ნოემბრისა. აკრედიტივიდან გამომდინარე მოთხოვნა ვადის გასვლის გამო გაუქმდა. სასამართლოს, არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფის შეფასება ამ გადაწყვეტილებაში, არ მოუხდენია, თუმცა მიუთითა, „გადახდაზე დადებში მითითებული იყავს იმ ფორმაციის საფუძველზე არამართლზომიერია. მან უარყო აკრედიტივის გამცემის არგუმენტი „უდანაშაულო“ მესამე პირის ინტერესების დაცვასთან დაკავშირებით, რომელიც თანამედროვე პრაქტიკის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ელემენტია.“⁶¹⁴

არამართლზომიერი მოთხოვნის შესახებ განმარტებები ინგლისის სასამართლო პრაქტიკაში 1920 წლიდან გაჩნდა, როდესაც რამდენიმე გადაწყვეტილებაში იგი გამოწვევისად იქნა მიჩნეული. Societe metallurgie d' aubrives and villerrups v. british bank for foreign Trade-ის⁶¹⁵ საქმეში სასამართლომ ნასყიდობის ხელშეკრულების ნაკლის გამო მოთხოვნის იყალბეზე მიუთითა. მყიდველის მიერ საყალბის დამადასტურებელისათვის ანდომტკიცებულების წარდგენის მიუხედავად ბანკმა მაინც გადაიხადა თანხა. ყალბი მოთხოვნის შემთხვევაში ბანკის უარი თანხის გადახდაზე იქნებოდა კანონიერი.⁶¹⁶

ამ საქმისაგან განსხვავებით Old colomy trust Co v. Lawyers's title and Trust Co-ის⁶¹⁷ საქმეში სასამართლომ დოკუმენტაციის ხარვეზი არ მიიჩნია პასუხისმგებლობის საგანგათავისუფლების საფუძველად. თუმცა მიუთითა, რომ გადახდაზე უფლები დოკუმენტი არ შეიძლება მიჩნეული იქნეს აკრედიტივისათვის შესაბამის დოკუმენტად.⁶¹⁸

გასულისაუკუნის 1970-80-იან წლებში არამართლზომიერი მოთხოვნისათვის დაკავშირებული სასამართლო გადაწყვეტილებების რიცხვი გაიზარა

⁶¹⁴R. P. Buckley, X. Gao, იგივე, 671.
⁶¹⁵ N11 Lloyd's List L. Rep. 168 K.B. 1922. ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ნასყიდობის საზღაური უნდა გადახდილიყო აკრედიტივის მეშვეობით. მოპასუხემ/აკრედიტივის გამცემმა გადაიხადა ფასი პირველივე მოთხოვნისთანავე, თუმცა მას შემდგომ, რაც მყიდველმა შეატყობინა და წარუდგინა დოკუმენტაცია ნასყიდობის საგნის ნაკლთან დაკავშირებით. გამყიდველმა ზიანის ანაზღაურებით მიმართა ბანკს. მიუხედავად იმისა, რომ ნაკლის შესახებ წარდგენილი დოკუმენტაცია არ იყო სრულყოფილი სასამართლომ დავა გამყიდველის სასარგებლოდ გადაწყვიტა.
⁶¹⁶Buckley R. P., Gao X, The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead, 2014, 671.
⁶¹⁷279 U.S. 716, 1929.
⁶¹⁸Buckley R. P., Gao X, The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead, 2014, 673.

და, რომელიც ეხებოდა საბანკო გარანტიებიდან დადოკუმენტურიაკრედიტივიდან გამომდინარე მოთხოვნებს.

ინგლისის სასამართლო მშილო არაერთისა ინტერესო გადაწყვეტილება.⁶¹⁹ მათ შორის Edward Owen Engineering Limited v. Barclays Bank International Limited,⁶²⁰ სადაც სასამართლომ საბანკო გარანტია შეადარა დადოკუმენტურიაკრედიტის დამიუთითა Szejn v. J Henry Schorlder Banking Corporation-ის გადაწყვეტილებაზე. „ბანკი ვალდებული არ არის გადაიხადოს თანხა თუმისთვის ცნობილია, რომ დადოკუმენტაცია გაყალბებულია ან მოთხოვნა თანხის გადახდასთან დაკავშირებით იმეყარება არასწორ გარემოებებს.“

ბანკი უნდა დარწმუნდეს რომ მოთხოვნა პირობების შესაბამისააა წარდგენილი. თუმცა არ არის ვალდებული კვლიოს მოთხოვნის შესაბამისობა ხელშეკრულების პირობებთან, ან პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის ფაქტი. ბანკი ვალდებულია მოახდინოს თანხის გადახდა, თუმცა მხოლოდ ერთი გამონაკლისი არსებობს, როდესაც ცხადად დასტურდება, რომ მოთხოვნა არამართლზომიერია და ბანკი ინფორმირებულია ამის შესახებ.

არამართლზომიერი მოთხოვნა გარანტიის პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების საფუძველია. მოთხოვნასა და თანდართულ მასალებზე აუცილებელია სიზუსტით აღინიშნოს ყველა არსებითი ხასიათის ინფორმაცია. საქმეში United City Merchants Ltd and Glas Fibres and Equipments Ltd v. Royal Bank of Canada, Vitrorefuerzos SA and Banco Continental SA⁶²¹ გამყიდველმა პერუელ მყიდველს მიჰყიდა საქონელი. მხარეები შეთანხმდნენ აკრედიტის გამოყენებაზე, რომელიც გაცემული იყო პერუს, ხოლო დამოწმებული იყოს

⁶¹⁹ R D Harbottle (Mercantile) Ltd v. National Westminster Bank (1978), Discount Records Limited v. Barclays Bank Limited (1975).

⁶²⁰ ინგლისის სააპელაციო სასამართლოს 1978 წლის გადაწყვეტილებით, სასამართლომ ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის ძირითადი პრინციპები ახსნა და მას „locus classicus“ უწოდა. Edward Owen სახელშეკრულებო ურთიერთობაში იყოს ლიბიის აგრარული განვითარების საბჭოსთან და ლიბიაში უნდა აეშენებინა რამდენიმე დიდი სათბური. ლიბიურმა მხარემ მოითხოვა შემსრულებლის მიერ ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის წარდგენა, რომელიც უნდა ყოფილიყო ხელშეკრულების ღირებულების 10%-ის ოდენობით. გარანტია გაიცა ლიბიის ბანკის მიერ, რომელმაც მითითება მიიღო Barclay Bank-საგან ლიბიური მხარის სასარგებლოდ გაცემა გარანტია. გარანტიის პირობის შესაბამისად, გარანტმა იკისრა ვალდებულება გადაეხადა თანხა ყოველგვარი დასაბუთებისა და პირობის გარეშე. ხელშეკრულების პირობის შესაბამისად, ლიბიურ მხარეს უნდა გაეხსნა დადოკუმენტური აკრედიტივი შემსრულებლის სასარგებლოდ, რომელიც შესრულებული იქნა, თუმცა იგი არ იყო დადასტურებული ხელშეკრულების შესაბამისად. მხარეთა შორის რამდენიმე თვიანი უშედეგო მოლაპარაკების შემდგომ ლიბიურმა მხარემ საგარანტიო მოთხოვნა წარადგინა და მოითხოვა გარანტიის თანხის გადახდა.

⁶²¹ ინგლისის ლორდთა პალატის 1982 წლის გადაწყვეტილება 2 All ER 720. ბანკთან წარდგენილი დადოკუმენტური აკრედიტივიდან გამომდინარე მოთხოვნა შეიცავდა ტექნიკური შეცდომას. კერძოდ, საქონლის ჩატვირთვის თარიღად 1976 წლის 16 დეკემბრის ნაცვლად მითითებული იყო 15 დეკემბერი. (აკრედიტის ბოლო ვადა). საქონლის ჩატვირთვა განხორციელდა 16 დეკემბერს.

კანადის სამეფო ბანკის მიერ. საქონელი გემზე ჩაიტვირთა 1976 წლის 16 დეკემბერს აკრედიტივის ვადის გასვლის მეორე დღეს. გადამზიდვის ბროკერმა (მესამე პირი), ზედნადებში ჩატვირთვის დღედ მიუთითა სხვა თარიღი (აკრედიტივის მოქმედების ვადა). ბანკმა უარი თქვა დოკუმენტაციის წარდგენაზე და გამყიდველმა მიმართა სასამართლოს.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ სარჩელი დააკმაყოფილა. მან განმარტა, რომ არამართლზომიერი მოთხოვნა განხილული უნდა იქნეს Ex Turpi Causa non Oritur პრინციპთან მიმართებით, რაც არაკეთილსინდისიერი მხარის დაკმაყოფილებას გამორიცხავდა. ამ შემთხვევაში დოკუმენტაციაში არასწორი ინფორმაციის აღნიშვნა ბენეფიციარს არ მოუხდენია, არამედ მესამე პირმა, რომელიც არ იყო ხელშეკრულების მხარე.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ მოთხოვნა კანონიერად ცნო. სააპელაციო პალატამ გამოიყენა “Half-way House” პოზიცია და განმარტა აკრედიტივის დამოუკიდებელი ბუნება და არამართლზომიერება, როგორც გამონაკლისი. „დოკუმენტური აკრედიტივის გამოყენების კომერციული მიზეზი არის გამყიდველის დარწმუნება, რომ მხარეთა შორის არსებული დავა ძირითადი სახელშეკრულებო ურთიერთობიდან გამომდინარე არ იქნება თანხის გადახდაზე უარის თქმის საფუძველი. დამოუკიდებლობის პრინციპს გააჩნია გამონაკლისი, როდესაც გამყიდველი წარადგენს არამართლზომიერ მოთხოვნას... „არამართლზომიერება ათავისუფლებს ყველაფერს“...⁶²²

მოსამართლე ლორდმა დიპლოკმა, არამართლზომიერება გამონაკლისად მიიჩნია, თუმცა დასძინა, არამართლზომიერი ქმედება განხორციელებული უნდა იყოს გამყიდველის (ბენეფიციარი) მიერ. გამყიდველი პასუხს ვერ აგებს მესამე პირის მიერ ჩადენილი არამართლზომიერ ქმედებისათვის. თუ დოკუმენტაცია გაუქმებული/ანულირებული იქნება სიყალბის გამო, ბანკი ვალდებულია მოახდინოს თანხის გადახდა, თუ დოკუმენტაციის გაყალბება ბენეფიციარს/მყიდველს არ მოუხდენია და იგი მოქმედებდა კეთილსინდისიერად.⁶²³

19. არამართლზომიერი მოთხოვნები სხვადასხვა ქვეყნის სასამართლოს მაგალითზე

19.1 არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფის წესები ინგლისის სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით

⁶²² Froud Unravels all.

⁶²³ Kelly – Louw M., Selective legal Aspects of Demand Bank Guarantee, 2008, 190.

აკრედიტივისათვის დადგენილი არამართლზომიერი მოთხოვნასთან დაკავშირებული პრაქტიკა სასამართლოს მიერ გავრცელდა გარანტიების მიმართ. საქმეში *Howe Richadrson Co Ltd v. Polimes-cekop and National Wesmister Band Ltd*,⁶²⁴ სასამართლომ საბანკო გარანტიებთან მიმართებით არამართლზომიერი მოთხოვნა გამონაკლისად მიიჩნია.

„გამოუთხოვადი აკრედიტივის მსგავსი პოზიციის დაგააჩნდეს ბანკ გარანტიების მიმართ.

გარანტის სრულ ვალდებულებების შესრულებას პეციფიკური ხელშეკრულებიდან გამომდინარე,

რომელიც არ არის დამოკიდებული ძირითადი ხელშეკრულების სუბიექტების მიერ ვალდებულების შესრულებაზე. ბანკი უნდა დარწმუნდეს, რომ დადგის მოვლენა, რომელიც მის მიერ ვალდებულების შესრულების წინაპირობაა.“⁶²⁵

საქმეში *“Intraco Ltd v notis Shipping Corporation” (The Bhoja Trader)* სასამართლომ აკრედიტივი და საბანკო გარანტია კომერციული ურთიერთობის

„სისხლად“ მოიხსენია და განმარტა,

რომ ამ ურთიერთობაში სასამართლოს დაუსაბუთებელი მჩარევამ,

არამართლზომიერი

მოთხოვნის გარდა,

შესაძლებელია გამოიწვიოს ამ ურთიერთობის ტრომბოზი.“⁶²⁶

ინგლისის სასამართლოს არამართლზომიერი მოთხოვნის მიმართ საკმაოდ მკაცრი მიდგომა კიდევ ერთხელ განმეორდა გადაწყვეტილებაში *Bolivinter Oil Sa V. Chase Manhattan Bank Commercial Bank of Syria and General Company of homes Refinery*.⁶²⁷ მოსარჩელის მიმართვის საფუძველზე გამოყენებული იქნა

სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება და სასამართლომ აუკრძალა: 1)

ბენეფიციარს მიემართა (სარჩელით)

გარანტიისათვის ან აკრედიტივის მომსახურებანკისათვის თანხის გადახდის მოთხოვნით; 2) აუკრძალა მოპასუხეს აკრედიტივიდან გამომდინარე თანხის გადახდა.

⁶²⁴ 1978 წელი

⁶²⁵ Kelly – Louw M, *Selective Legal Aspects of Demand Bank Guarantee*, 2008, 190.

⁶²⁶ 1981 2 Lloyd’s Rep 256 (CA) 257.

⁶²⁷ საქმის გარემოებების შესაბამისად, მოსარჩელემ (*Bolivinter oil*) სახელშეკრულებო ვალდებულების უზრუნველყოფის მიზნით ბენეფიციართან (*Homs*) უნდა წარედგინა შესრულების გარანტია. გარანტიის მისაღებად მოსარჩელემ *Chase Manhattan Bank* ("Chase") გახსნა აკრედიტივი და განათავსა ფულადი სახსრები. ამ უკანასკნელმა *Commercial Bank of Syria* ("CBS") ის სასარგებლოდ გასცა აკრედიტივის მოცულობის კონტრგარანტია, რომლის შემდგომ ამ უკანასკნელმა ბენეფიციარის სასარგებლოდ გასცა გარანტია. მხარეთა შორის დავების შემდეგ მხარეებმა მიაღწიეს შეთანხმებას, რომ ბენეფიციარი მოახდენდა გარანტიის გათავისუფლებას, როდესაც მოსარჩელის კუთვნილი ნავთობის ხომალდი შევიდოდა სირიაში. მოსარჩელემ აცნობა გარანტიის გათავისუფლების შესახებ მომსახურე ბანკს Chase-ს, რომელმაც დადასტურებისათვის მიმართა გარანტს. ამ უკანასკნელმა კი აცნობა, რომ ბენეფიციარმა მოახდინა მოთხოვნის წარდგენა.

მოგვიანებით უპირიმოსმენის შემდგომ ბანკის ადაგარანტის მიმართ შეზღუდვა მოიხსნა, თუმცა ბენეფიციარის მიმართ დარჩა უცვლელი.⁶²⁸ სასამართლომ მიუთითა, რომ პრინციპალის მიერ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება, გარანტისათვის თანხის გადახდის აკრძალვის შესახებ, გამოყენებული უნდა იყოს გამონაკლის შემთხვევებში. თუ პრინციპალი ღონისძიების გამოყენებას ხშირად მოახდენს, ამას შემუშლია და აზარალოს ბანკის ყველაზე დიდი აქტივი, მისი ფინანსური და სახელმეკრულები რეპუტაცია. ასეთი ღონისძიების ხშირად გამოყენებამ შესაძლებელია გამოუთხოვადი აკრედიტი ვისა და საბანკო გარანტიების ღირებულება და აზარალოს.⁶²⁹ უზრუნველყოფის ღონისძიება გამოყენებამ ხოლო დიდი შემთხვევაში არის შესაძლებელი, თუ დადასტურდა, რომ ბანკმა იცის განხორციელებული ან მოსალოდნელი მოთხოვნის არამართლზომიერების შესახებ და მტკიცებულება უნდა იყოს ზუსტი და დასტურდებოდა: 1) არამართლზომიერი მოთხოვნის არსებობა; 2) ამის შესახებ მონაწილეთა (ბენეფიციარი და ბანკი) ინფორმირებულობის ფაქტი.⁶³⁰

ეს გადაწყვეტილება პრეცედენტული მნიშვნელობისაა. ეს განმარტება არაერთხელია გამოყენებული⁶³¹ არამართლზომიერი მოთხოვნასთან მიმართებით. ინგლისის სასამართლომ საკმაოდ მკაცრი მიდგომა ჩამოაყალიბა, რომელიც გამონაკლისი შემთხვევების გარდა თავს არიდებდა ჩარეულიყო ბანკის აბსოლუტურ და უპირობო ვალდებულებაში.⁶³²

არამართლზომიერი წესების მიმართ მოქმედი საკმაოდ მკაცრი მიდგომა სასამართლოს მიერ შემსუბუქებულ იქნა Potton Homes Ltd. v. Coleman Contractors Ltd⁶³³ გადაწყვეტილებაში.

⁶²⁸ 1984 1 Lloyd's Rep. 254.

⁶²⁹ 1984 1 Lloyd's Rep. 257.

⁶³⁰ O'Driscoll P. S., Performance Bonds, Bankers' Guarantees, and the Mareva Injunction, *Northwestern Journal of International Law & Business*, 1985, 390.

⁶³¹ *Deutsche Ruckversicherung an v Walbrook Insurance Co Ltd and others* (1994) 381 LMLN 4, *Group Josi Re v. Walbrook Insurance Co Ltd and Others* (1994) 4 ALL ER 181 (QBD), *Group Josi Re v. Walbrook Insurance Co Ltd and Others* (1996) 1 Lloyd's Rep 345 (CA) 1996, *Czarnikow- Rionda Sugar Trading Inc v. Standard Baux London Ltd and Others* (1999) 2 Lloyd's Rep 187, *Balfour Beatty Civil Engineering v Technical and General Guarantee Co Ltd* (2000) 68 Con LR 180 (2000), CLC 252, CILL 1574.

⁶³² Kelly -Louw M., *Selective Legal Aspects of Bank Guarantee*, 2008, 192.

⁶³³ (1984) 28 BLR 19 (CA). ძირითადი ვალდებულების სუბიექტები იყვნენ ინგლისური კომპანიები. მოსარჩელეს მოპასუხე მხარე უნდა მოემარაგებინა გემების მშენებლობის მიზნით ნახევარფაბრიკატი ნაწილებით ლიბიაში. მიმწოდებელმა გადასცა შესრულების გარანტია ორივე მოპასუხეს. მხარეთა შორის დავა წარმოიშვა შესრულებული სამუშაოს ხარვეზის აღმოჩენის შემდგომ. მოპასუხეებმა მოითხოვეს შესრულების გარანტიიდან გამომდინარე თანხის გადახდა, მაგრამ მოსარჩელე მიმართ უზრუნველყოფის ღონისძიებას, რათა სასამართლოს აკრძალა მოპასუხეებისათვის მოთხოვნის განხორციელება.

მოსარჩელემ მოითხოვა უზრუნველყოფის სახით ბენეფიციარებისათვის თანხის მოთხოვნის უფლებისაკრძალვა. სასამართლომ მიუთითა, რომ მას არ ჰქონდა უფლება ბენეფიციარებისათვის აკრძალა თანხის მოთხოვნის უფლება, თუმცა მიიღო გადაწყვეტილება დავის დასრულებამდე მოეხდინათ თანხის განთავსება აერთობლივან გარიშხე. სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ არსებობს მხოლოდ მუხლდუღილი რაოდენობის შემთხვევა, როდესაც სასამართლო უფლებამოსილია ჩაერიოს მხარეთა ურთიერთობაში და აუკრძალოს ბენეფიციარს მოთხოვნის განხორციელება,⁶³⁴ თუ გამყიდველი ხელშეკრულების შესრულებას არ იძებს თავს, ეს სასამართლოს უჩენს უფლებას მყიდველს აუკრძალოს გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნა. თუ ხელშეკრულების ერთი მხარე უარს ამბობს უზრუნველყოფილი ვალდებულების შესრულებაზე ან არღვევს მას, გაუგებარია, რატომ არ შეიძლება ჰქონდეს მეორე მხარეს ამგვარი მექანიზმის გამოყენების უფლება. მოსამართლე ეველინ ლჰგანმარტა, რომ თუ პრინციპალი დაადასტურებს, რომ ძირითად ვალდებულების დარღვევას ადგილი არ ჰქონია, მაშინ მიიჩნევს, რომ შესრულების გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნა არამართლობიერი.⁶³⁵ თუმცა არსებითი მნიშვნელობა ჰქონდა ამ გარემოებების მტკიცების ტვირთს. მოსამართლემ მსაქმეში მიიჩნია, რომ მოსარჩელის მიერ ვერიქნა და დასტურებული გარემოებები, რომელიც მოთხოვნის არამართლობიერებას დაადასტურებდა.⁶³⁶ შესაბამისად, სასამართლომ გააუქმა თანხის გადახდის მოთხოვნისაკრძალვა.

არამართლობიერი მოთხოვნასთან დაკავშირებით სასამართლოს ჩაურევლობის მკაცრი მიდგომის მიუხედავად, სასამართლომ ამგვარი მოთხოვნა გამონაკლისად კიდევ რამდენიმე საქმეში მიიჩნია.

⁶³⁷

საბოლოოდ სასამართლო პრაქტიკით დადგინდა, რომ არამართლობიერი მოთხოვნის უარყოფისათვის აუცილებელია: ა) არამართლობიერების დამადასტურებელი ზუსტი და ძლიერი მტკიცებულების არსებობა; ბ) ბანკისათვის არამართლობიერების დამადასტურებელი მტკიცებულების გადაცემა; გ) ბანკის დროული ინფორმირება არამართლობიერებასთან დაკავშირებით.⁶³⁸ სამივე პირობის

⁶³⁴ (1984) 28 BLR 19 (CA) 28.
⁶³⁵ Kelly -Louw M., *Selective Legal Aspects of Bank Guarantee*, 2008, 193.
⁶³⁶ O'Driscoll P. S., *Performance Bonds, Bankers' Guarantees, and the Mareva Injunction*, *Northwestern Journal of International Law & Business*, 1985, 392.
⁶³⁷ Themehelp Ltd v. West and others, 1996 QB 84, (CA), *Kvaerner Jonh Browns v. Midland Bank PLC*, 1998, CLC 446,
⁶³⁸ Connerty A., *Fraud and Dpcumantary Credits: The approach of the English Courts*.

კუმულატიურად არსებობისას შესაძლებელია ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

ბანკის ინფორმირება უარის თქმის საფუძველთან დაკავშირებით აუცილებელია. „თუ ურთიერთობების ერთ-ერთ მონაწილეს სურს დაადასტუროს არამართლობიერი მოთხოვნის არსებობა, მან მტკიცებულებით უნდა წარადგინოს და დაელოდოს ბანკს სათანადოდ შეამოწმებს თუ არა მოთხოვნას და მტკიცებულებებს.... ბანკი არ ამოწმებს წარმოდგენილი მოთხოვნის საფუძველს ხელშეკრულების დარღვევის შემთხვევისას... წინააღმდეგ შემთხვევაში ბანკი ჩაანაცვლებდა სასამართლოს გადაწყვეტილების მიღების პროცესში... რა თქმა უნდა განსხვავებულია შემთხვევა თუ ბანკი დარწმუნდა, რომ ბენეფიციარს არ ჰქონდა მოთხოვნის უფლება..⁶³⁹

19.2. არამართლობიერი მოთხოვნის უარყოფის წესები აშშ-ს მაგალითზე

არამართლობიერი მოთხოვნის რეგულირებისა და უარყოფის წესი აშშ-ს სასამართლო პრაქტიკაში მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან განვითარდა. არამართლობიერი მოთხოვნის განმარტება თავდაპირველად სასამართლო გადაწყვეტილებებით ხდებოდა. მოგვიანებით არამართლობიერი მოთხოვნის უარყოფის პირობები ერთიანი კომერციულ კოდექსში აისახა.

არამართლობიერი მოთხოვნის წესებთან დაკავშირებული ერთ-ერთი პრეცედენტული გადაწყვეტილება *Sztejn v. J Henry Schorlder Banking Corporation*⁶⁴⁰ მიღებული იქნა 1941 წელს ნიუ-იორკის უზენაესი სასამართლოს მიერ. დოკუმენტური აკრედიტივის განვითარების ისტორიაში ამ გადაწყვეტილებამ მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა, ვინაიდან მასში გამოყენებული განმარტებები ციტირებული იქნა არა მარტო აშშ-ს, არამედ მთლიანად ანგლო-ამერიკული სამართლის სხვა ქვეყნის სასამართლოების მიერ.⁶⁴¹ მოსარჩელემ ხელშეკრულება დადო ინდურ კომპანიასთან ჯაგრისები მასალის შეძენასთან დაკავშირებით. მხარეები შეთანხმდნენ, რომ ნასყიდობის საფასური გადახდილი იქნებოდა აკრედიტივის მეშვეობით. მოსარჩელემ აკრედიტივის გახსნის მოთხოვნით მიმართ მოპასუხეს, რათა გამყიდველის სასარგებლოდ გაეხსნა აკრედიტივი. გამყიდველმა 50 ყუთი ჩატვირთა ხომალდზე და დოკუმენტაცია წარადგინა მომსახურე ბანკში თანხის მისაღებად. მყიდველმა მოთხოვნა წარუდგინა აკრედიტივის გამხსნელ ბანკს მოთხოვნის არამართლობიერებასთან დაკავშირებით. თანხის გადახდამდე მოსარჩელემ მიმართა სასამართლოს აკრედიტივიდან გამომდინარე ბანკისათვის თანხის

⁶³⁹ *Turkiye Is Bankasi V. Bank of China 2 Liyod/s Reports 611, 1996.*

⁶⁴⁰ 31 N.Y.S.2d 631 (1941).

⁶⁴¹ Buckley R. P., Gao X., *The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead*, 2014, 697.

გადახდის აკრძალვის გამოყენების მოთხოვნით. მოსარჩელის მითითებით ჩატვირთული ყუთები სავსე იყო ნაგავითა და სხვა მასალით, რითაც გამყიდველმა მოახდინა ვალდებულების შესრულების სიმულაცია.⁶⁴²

მოსარჩელე ადასტურებდა, რომ ბანკისათვის ცნობილი იყო ვალდებულების დარღვევის შესახებ. ბანკმა მიუთითა, რომ იგი ამოწმებდა მხოლოდ მასთან წარდგენილ დოკუმენტაციის აკრედიტივის პირობებთან შესაბამისობას.

სასამართლო განხილვაზე, მოსამართლემ დადასტურებულად მიიჩნია, რომ ჩატვირთული საქონელი იყო უვარგისი გამოყენებისათვის. ამ გარემოებების შესაბამისად, სასამართლომ დაადასტურა, რომ აკრედიტივის მოთხოვნა იყო არამართლზომიერი. ამ გადაწყვეტილებით სასამართლომ პირველად განმარტა დოკუმენტური აკრედიტივის დამოუკიდებლობის პრინციპი. „დადგენილია, რომ აკრედიტივი დამოუკიდებელია ძირითადი ვალდებულებისაგან. ბანკი აცხადებს თანხმობას გადაიხადოს თანხა, მასთან დოკუმენტაციის და არა საქონლის წარდგენის შემთხვევაში. აღნიშნული პრინციპი აკრედიტივის, როგორც საერთაშორისო სავაჭრო ინსტრუმენტის ეფექტურობის წინაპირობაა. აკრედიტივის გამოყენების უმთავრესი მიზანია, უზრუნველყოს გამყიდველისათვის თანხის დაუყოვნებლივი მიღება. ეს იქნება არასასიამოვნო ჩარევა ბიზნეს ტრანზაქციაში თუ ბანკს თანხის გადახდამდე, ექნება ვალდებულება დოკუმენტაციის მიღმა შეამოწმოს ჩატვირთული საქონლის ხარისხი.“

დამოუკიდებლობის პრინციპი ითვალისწინებს, რომ მოთხოვნაზე დართული დოკუმენტაცია უნდა შეესაბამებოდეს აკრედიტივის პირობებით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს... თუმცა აღნიშნულ შემთხვევა განსხვავებული იყო. დადასტურებულია, რომ გამყიდველმა განზრახ დაარღვია მყიდველის წინაშე ნაკისრი ვალდებულება, რაც გამოიხატა უვარგისი საქონლის გადაცემაში. აკრედიტივის დამოუკიდებლობის პრინციპი არ შეიძლება ისე ფართოდ იქნეს განმარტებული, რომ დაიცვას არაკეთილსინდისიერი გამყიდველი.“

სასამართლომ მიუთითა, რომ ბანკისათვის არ იქნება რთული იმ ვალდებულების დაკისრება, უარი განაცხადოს თანხის გადახდაზე, როცა მოთხოვნის არამართლზომიერების შესახებ გაცხადებულია პრეტენზია, როცა საქონელი შეთანხმებულზე დაბალი ხარისხისაა ან სრულიად უვარგისია. ვინაიდან, მოთხოვნა და დოკუმენტაცია თავმოყრილია იმ პირთა ხელში, ვინც ერთ პოზიციაზე დგანან, როდესაც ბანკს აცნობეს არამართლზომიერი მოთხოვნის შესახებ. ბანკი არ შეიძლება მიჩნეულიყო კეთილსინდისიერ სუბიექტად, ვინაიდან, მან იცოდა მოთხოვნის არამართლზომიერების შესახებ.

⁶⁴² 31 N.Y.S.2d 631, Special Term 1941, 633.

Sztejn საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილება არისპრეცედენტი არამართლზომიერი მოთხოვნის წესებთან დაკავშირებულ საქმეებზე. ამ გადაწყვეტილებამ სამი ძირითადი პრინციპი დაადგინა: 1) არამართლზომიერი მოთხოვნის შემთხვევაში თანხის გადახდა არ უნდა მოხდეს; 2) შემთხვევის რეგულირება უნდა შეწყდეს თუ დადასტურდა მოთხოვნის არამართლზომიერება; 3) მოთხოვნა უნდა განხორციელდეს აკრედიტივის პირობების შესაბამისად; 4) არამართლზომიერი მოთხოვნა უნდა დაკმაყოფილდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოთხოვნის მფლობელი კეთილსინდისიერი აამფაქტის მიმართ.⁶⁴³

Sztejn-ის საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილებით არამართლზომიერი მოთხოვნის შესახებ სასამართლომ იმსჯელა ერთიანი კომერციული კოდექსის მე-5 თავში არამართლზომიერი მოთხოვნის მარეგულირებელი ნორმების მიღებამდე. UCC-ში არამართლზომიერი მოთხოვნის წესი 1964 წელს აისახა და უმეტესად გამოყენებული იქნა 1979 წლის ირანის რევოლუციის შემდეგ რევოლუციური მთავრობის მიერ განხორციელებულ მოთხოვნებზე წარმოებულ საქმეებში.⁶⁴⁴

19.3. არამართლზომიერი მოთხოვნა ერთიანი კომერციული კოდექსის შესაბამისად

ერთიანი კომერციული კოდექსის მე-5 სექციის 5-114 მუხლის პირვანდელი რედაქცია ითვალისწინებდა დოკუმენტური აკრედიტივის დამოუკიდებლობის პრინციპს და არამართლზომიერ მოთხოვნას, როგორც ამ პრინციპიდან გამონაკლისს. დამოუკიდებლობის პრინციპის მიხედვით, ბანკი ვალდებულია მოახდინოს მოთხოვნის დაკმაყოფილება თუ მოთხოვნა შეესაბამება აკრედიტივის პირობებს. მიუხედავად იმისა, საქონელი და დოკუმენტები შეესაბამება თუ არა ძირითად ნასყიდობის ან მომხმარებელსა და ბენეფიციარს შორის არსებულ სხვა ხელშეკრულებას.

არამართლზომიერი მოთხოვნის რეგულირების წესების ერთიანი კომერციულ კოდექსში ასახვით: 1) პრინციპალისათვის შეიქმნა არაკეთილსინდისიერი ბენეფიციართაგან დაცვის მექანიზმი; 2) სასამართლოს უფლება მიეცა აუკრძალოს აკრედიტივის გამცემს თანხის გადახდა, თუ დადგინდა, რომ მოთხოვნა ან ძირითადი დოკუმენტი (მაგ. ინვოისი, ზედნადები, უფლებამოსილი პირის ხელმოწერა) ყალბია; ან გარიგების/ტრანზაქციის შესრულებისას არსებობს არამართლზომიერი

⁶⁴³ Buckley P. P., Gao X., The Development of the Fraud Rule in the Letter of Credit Law: The Journey so far and the road ahead, 2014, 681.

⁶⁴⁴ James Casner A., Letters of Credit: Iranian Cases and the Need to Adapt Letters of Credit to Their Proposed Uses, Boston College Third World Law Journal, 1984, 239.

მოქმედება; 2) აკრედიტივის გამცემს მიეცა უფლებამოსილება უარი განაცხადოს თანხის გადახდაზე, თუ შეიტყო მოთხოვნის, დოკუმენტის ან ბენეფიციარის მოქმედების არამართლობიერების შესახებ.

პრეცედენტული სასამართლო გადაწყვეტილებით დადგენილი პრინციპების კოდიფიკაციას უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა პრაქტიკის ჰარმონიზაციისათვის და არამართლობიერი მოთხოვნის უარყოფის წესების შემდგომი განვითარებისათვის.⁶⁴⁵

არამართლობიერი მოთხოვნის უარყოფის რამდენიმე საფუძველი საკმაოდ არაზუსტი იყო. სასამართლოს უნდა განემარტა, როგორი მოთხოვნა ჩათვლებოდა არამართლობიერად და რას გულისხმობდა არაკეთილსინდისიერი ტრანზაქცია. მისი განმარტება სასამართლოს მიერ მოხდა კონკრეტული ფაქტობრივი გარემოებების შესაბამისად.

არამართლობიერი ტრანზაქციის განმარტებისას, სასამართლომ გამოიყენა Sec. & Exch. Com'n v. Capital Gains Research Bureau⁶⁴⁶ გადაწყვეტილებაში გამოყენებული განმარტება.

„არამართლობიერებამოიცავს ყველამოქმედებას, უმოქმედობას და დამალვას, რაც გულისხმობს სამართლებრივანსამართლიანი მოვალეობის, ნდობის ან რწმენის დარღვევას, რომელიც ვნებს სხვას ან რომლითაც უკანონოდაა არასამართლიანი უპირატესობა მიიღოს სხვამ.“⁶⁴⁷

საქმეში Roman Ceramics Corporation v. Peoples National Bank⁶⁴⁸ არამართლობიერ ტრანზაქციად იქნა მიჩნეული მოთხოვნა, რომელიც განხორციელდა ბენეფიციარის მიერ უკვე გადახდილი/შესრულებული ინვოისის საფუძველზე. საქმეში United Bank Limited v. Cambridge Sporting Goods⁶⁴⁹ სასამართლომ განმარტა, რომ არამართლობიერია მოთხოვნა, რომელიც ძირითადი ვალდებულების მართლობიერად შეწყვეტის მიუხედავად წარმოიშვა.⁶⁵⁰

19.4. არამართლობიერი მოთხოვნაირანის რეკოლუციური მთავრობის მიერ წარდგენილი მოთხოვნების მაგალითზე

⁶⁴⁵ Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Demand Bank Guarantees, 2008, 213.

⁶⁴⁶ 375 U.S. 180, 194 (1963).

⁶⁴⁷ Van der Vaart H.J., Standby Letters of Credit and the Problem of Bad Faith Calls, The Yale Journal of World Public Order, 1981, 48.

⁶⁴⁸ 714 F.2d 1207 (3d Cir 1983);

⁶⁴⁹ 41 N.Y.2d 254, 392 N.Y.S.2d 265, 360 N.E.2d 943 (1976).

⁶⁵⁰ James Casner A., Letters of Credit: Iranian Cases and the Need to Adapt Letters of Credit to Their Proposed Uses, Boston College Third World Law Journal, 1984, 239.

მეოცესაუკუნისმეორენახევარშისამშენებლოდასავაჭროურთიერთობებშიგ აიზარდაროგორცაკრედიტივის, ისესაბანკოგარანტიათაგამოყენება. აშშ- შიგანხორციელებულისაბანკორეფორმისშემდგომსიტყვაგარანტიისგამოყენებააი კრძალა. იგიჩანაცვლდარეზერვულიაკრედიტივით.

გასულისაუკუნისმეორენახევარშიმესამექვეყნებშისხვადასხვასამშენებლო დასავაჭროურთიერთობებისგანვითარებამდოკუმენტურიდარეზერვულიაკრედ იტივებისგამოყენებისგაზრდაგამოიწვია. ხელშეკრულებისმხარეებსმოთხოვნისდაკმაყოფილებისდამატებითიუზრუნველ ყოფაესაჭიროებოდათ.

ირანშიგანხორციელებულისამშენებლოპროექტებშიუზრუნველყოფისსამ უალებადგამოყენებულიიყორეზერვულიაკრედიტივები.მათიბენეფიციარი იყო ირანისსახელმწიფო, რომელთასასარგებლოდაცაშშ- შიმოქმედიკომპანიებიახორციელებდნენსხვადასხვაპროექტს.

დაწყებულიპროექტებისმიმართირანისშაჰისპროამერიკულიგანწყობისშესაბამის ად, აშშ- შიმოქმედიკომპანიებისმიმართწარდგენილირეზერვულიაკრედიტივებიდანგამო მდინარემოთხოვნაშიეძლებადადასტურებულიყომხოლოდრამდენიმედოკუმენ ტით.

ირანისრევოლუციისშემდგომ ანტიამერიკულიმთავრობისხელშირეზერვულიაკრედიტივიგადაიქცალეგიტიმუ რ, მაგრამარამეგობრულისახელმწიფოს საწინააღმდეგოიარაღად.⁶⁵¹

1979	წლის	14	ნოემბერსაშშ-
სპრეზიდენტისჯიმკარტერისადმინისტრაციამირანისმთავრობასთანდაკავშირებ ულანდინტერესებულყველაპირსგაუყინა		აშშ-ში	კუთვნილი
აქტივები. ⁶⁵² ესგადაწყვეტილებაამიღებულიიქნამასშემდეგ,			
რაცთეირანშიმდებარეაშშ-სსაელჩოშიმძველადიყვანესაშშ-ს		66	მოქალაქე.
სანქციებისგამოყენებიდანმალიანმაღეგაჟღერებულიიქნა,			
რომირანისმთავრობაგეგმავდააშშ-სყველაბანკიდანაკრედიტივების			
თანხისგამოთხოვას. ⁶⁵³			

ირანის ახალი ანტიამერიკული მთავრობის მიერ განხორციელდა რეზერვული აკრედიტივიდან გამომდინარე უზრუნველყოფილი თანხის

⁶⁵¹James Casner A., Letters of Credit: Iranian Cases and the Need to Adapt Letters of Credit to Their Proposed Uses, Boston College Third World Law Journal, 1984, 244.

⁶⁵²აშშ-სათვის ამგვარი გადაწყვეტილება არ იყო უპრეცედენტო. ვინაიდან, სხვადასხვა დროს ეს ღონისძიება გამოყენებული იყო ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის, ჩრდილოეთ კორეის, კამბოჯის, ვიეტნამისა და კუბის მიმართ. ირანის მიმართ გამოყენებული სანქციების შედეგად გაყინული თანხის ოდენობა 8-9 მილიად აშშ დოლარს შორის მერყეობდა.

⁶⁵³McGreevey R. M., The Iranian Crisis and U.S. Law, Northwestern Journal of International Law and Business, 1980.

გადახდის უამრავი მოთხოვნა. არაკეთილსინდისიერი მოთხოვნები ათეულობით სასამართლო დავის დაწყების საფუძველი გახდა.⁶⁵⁴

სასამართლომ არაერთ გადაწყვეტილებაში მოთხოვნის სიყალბის შესახებ მიუთითა სხვადასხვა საფუძველით. მათ შორის ერთ-ერთი პრეცედენტული გადაწყვეტილება მიღებული იქნა საქმეზე Itek Corp v First National Bank of Boston.⁶⁵⁵

1977 წელს მოსარჩელე სახელმწიფოებრივითიერობაშიშევიდაირანის მთავრობასთან, რათაწარმოებინამალტექნოლოგიურიოპტიკურიმოწყობილობები.

ხელშეკრულებისთანხადგანისაზღვრა 22 500 000 აშშ დოლარი. ხელშეკრულებისუზრუნველყოფისსაშუალებადწარდგენილიყო ოთხი საბანკოგარანტია. თითოეული 1 125 000 აშშ დოლარის უზრუნველყოფით, რომელიცდამოწმებულიუნდაყოფილიყოირანისომისსამინისტროსმიერდასახელ ებულიირანულიბანკისმიერ.

გარანტიებიძალაშიშევიდაირანისმთავრობისმიერპრინციპალისათვის 4 500 000 აშშ დოლარის ავანსისგადახდისშემდგომ.

ბენეფიციარისათვისწარდგენილიქნაირანულიბანკისმიერდამოწმებულიხელშეკრულებისშესრულებისგარანტია 2 250 000 აშშ დოლარის უზრუნველყოფით.

ამუკანასკნელისმიზანისახელშეკრულებოვალდებულებისშესრულება იყო. მიმწოდებლისმიერგარანტიათამიღებამოხდაბანკი მელისგან,

რომელზეცირანისმთავრობასრულკონტროლსახორციელებდა.

ბანკმამოთხოვააშშ-სბანკისმიერგაცემულიკონტრგარანტია, რომლისპირობებისრულადშეესაბამებოდამისმიერგაცემულგარანტიას.

გარანტიაგაცემულიიქნაბოსტონისპირველიეროვნულიბანკისმიერ.

ამუკანასკნელისმიერგაცემულიგარანტიისპირობებისშესაბამისად, ურთიერთობის გართულების შემდგომ ბენეფიციარმა მოთხოვნა წარუდგინა გარანტს, რომელმაც თავის მხრივ კონტრგარანტს წარუდგინა მოთხოვნა კონტრგარანტიიდან გამომდინარე.

უზრუნველყოფილი

ხელშეკრულებისპირობებითდაუძლეველიძალისგამოვალდებულებისშესრულებისშეუძლებლობისშესახებხელშეკრულებისმხარეებსერთმანეთისინფორმირება უნდამოეხდინათ. ამგვარიშეტყობინებიდან 3 თვის

ვადაშიხელშეკრულებაშიძლებაამოშლილიყო. ამ მიზეზით ხელშეკრულებისმოშლისშემთხვევაშისაბანკოგარანტიიდანგამომდინარემოთხოვნაწყდებოდა.

1979 წლის 10 იანვარსირანისრევოლუციის დროსიტეკისმიერსახელშეკრულებოვალდებულებანაწილობრივშესრულებული იყო. შესრულებულისამუშაოსღირებულებაშეადგენდა 20 300 000 აშშ დოლარს.

⁶⁵⁴ Van der Vaar H.J., Standby Letters of Credit and the Problem of Bad Faith Calls, 1981,

⁶⁵⁵ 730 F 2d 19 (1984).

რევოლუციის შემდგომში ქმნიან ირანის ისლამური რესპუბლიკა, რომლის სახელმწიფო დეპარტამენტი⁶⁵⁶ გააუქმა იტკესა და საიმპერატორო მოთავრობას შორის გაფორმებული იტექნიკის ექსპორტის ლიცენზია. იტკემა ცნობა ბენეფიციარს და უძლეველი ძალის გამოვალდებულებების შესრულები სშეუძლებლობის შესახებ. 1980 წლის 9 იანვარს ბენეფიციარმა ბანკს წარუდგინა მოთხოვნა გარანტიიდან გამომდინარე თანხის გადახდის შესახებ. პრინციპალმა სარჩელი თმით მართა სასამართლოს ბოსტონის პირველ ეროვნულ ბანკის წინააღმდეგ დამოთხოვა გადახდის აკრძალვამის იარამართ ზომიერების გამო. დროებითი მოთხოვნა დაკმაყოფილდა სასამართლოს მიერ.

პრინციპალმა ცნობა ბანკს, რომ მოთხოვნა არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო, რადგან მათსა ხელშეკრულები ვალდებულებათა შუეუძლებლობის შესახებ ცნობებს ბენეფიციარს. ამასთან, ვალდებულები სნაწილობრივი შესრულები სგამოგარანტიი სთანხის სრული მოთხოვნა უსაფუძვლო იყო.

პრინციპალმა წარადგინა ვალდებულები სნაწილობრივი შესრულები ს და მათ დასტურებელი დოკუმენტაცია. 1980 წლის მარტში იტკემა განმეორებია ცნობა ბენეფიციარს ხელშეკრულები ს მოშლისა და გარანტიები ს გათავისუფლები ს შესახებ. 1980 წლის მარტსა და აპრილში ბენეფიციარმა განმეორებია თმოთხოვა თანხის გადახდა. სასამართლო მიიჩნია, რომ ყველა მოთხოვნა იყო უკანონო და არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო.⁶⁵⁷

სასამართლო მიუთითა, რომ მოთხოვნა იყო არამართლო ზომიერი. ბენეფიციარმა მოთხოვა თანხის გადახდა ი სეთი გარემოებები ს არსებობი ს მიუხედავად, რომ ელიც მას მოთხოვნის უფლებას არანიჭებდა.⁶⁵⁸ სასამართლო მიუთითა, რომ დაუძლეველი ძალის გამოვალდებულები ს შესრულები ს შუეუძლებლობა ბენეფიციარს არაძლევეს უფლებას მოთხოვოს გარანტიი დანგამომდინარე თანხის გადახდა. პირობები ს საწინააღმდეგოდ, განხორციელებული მოთხოვნა მიიჩნევა არამართლო ზომიერი მოთხოვნად.

არამართლო ზომიერი მოთხოვნის ამომწურავი განმარტებანი ორმატიულად არ არსებობდა. იგის ხვადასხვა დროს განსხვავებულად იქნა განმარტებული. ავტორთა ერთი ნაწილი მიიჩნევს, რომ თანხის გადახდა ზეუარის თქმდასა შუევბია, მხოლოდ არამართლო ზომიერების სიცხადის

⁶⁵⁶ომის სამინისტროს გაუქმები ს შემდგომ სახელმწიფო დეპარტამენტი გახდა მისი უფლებამონაცვლე.

⁶⁵⁷ James Casner A., Letters of Credit: Iranian Cases and the Need to Adapt Letters of Credit to Their Proposed Uses, 1984, 254.

⁶⁵⁸ OlefseL., the Law of the Documentary letters of Credit, 424.

შემთხვევაში ანუ როდესაც არაკეთილსინდისიერი მოქმედებები ხორციელდება მთელი ტრანზაქციის მანძილზე.⁶⁵⁹ უარყოფილი უნდა იყოს როგორც „ჩვეულებრივი“, „განზრახი“, ასევე უფრო ფართომასშტაბიანი „კვალიფიციური“ არამართლობიერება.“⁶⁶⁰

ამგვარი განმარტებების შემდგომ სასამართლო პრაქტიკამ იგი კიდევ უფრო ფართოდ განმარტა. საქმეში NMC Enterprise v. Columbia Broadcastin Systems Inc⁶⁶¹ მოსარჩელე უთითებდა ნაკლიანი ინვეთის გადაცემის შესახებ. გადაცემის ტერემოწყო ბილობა მხარეთა შეთანხმებულ ზენაკლების იმპლავრი სიყო. სასამართლომ განმარტა, რომ „როდესაც დოკუმენტაცია ან ტრანზაქცია განზრახარის არაჯეროვნად შესრულებული, მოთხოვნა არ უნდა დაკმაყოფილდეს ბანკის მიერ, მოთხოვნის აკრედიტივის პირობებთან შესაბამისობის მიუხედავად.“⁶⁶²

არამართლობიერი მოთხოვნის სასამართლოს სხვადასხვაგვარი განმარტებ აპოლიტიკური მდგომარეობით იყო განპირობებული. 1979 წელს თეირანში მდებარე აშშ-სსაელჩოში შტურმამ დემილდებულის სასამართლო გადაწყვეტილებები, განსხვავებულია ამ შემთხვევის შემდგომ მიღებულ იგადაწყვეტილებებისაგან.

19.5. არამართლობიერი მოთხოვნის მიმართ მოქმედები წესების შემდგომი განვითარება

ერთიანი კომერციული კოდექსის მე-5 მუხლის თავდაპირველი რედაქციით, არამართლობიერი მოთხოვნის შემთხვევაში განმცხადებელს ერთადერთი გზა ჰქონდა მოეთხოვა გადახდის აკრძალვა. კანონმდებლობით არ იყო დადგენილი არამართლობიერი მოთხოვნის სტანდარტი და ზუსტი დეფინიცია. მოგვიანებით არამართლობიერი მოთხოვნის რამდენიმე სტანდარტი სასამართლო პრაქტიკით იქნა დადგენილი.⁶⁶³

ა) კონსტრუქციული/კვალიფიციური არამართლობიერება:

Dynamics Corp of America v Citizens & Southern National Bank⁶⁶⁴ გადაწყვეტილებაში სასამართლომ მიუთითა,

⁶⁵⁹Krimm J.J., U.C.C. – Letters of Credit and Fraud in the Transaction, 1986, 60 Tulane Law Review 1099.
⁶⁶⁰Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 221.
⁶⁶¹14 UCC Rep Serv 1427 (NYSC 1974).
⁶⁶²Meral N., The Fraud Exception in Documentary Credits, 2012, 54.
⁶⁶³Meral N., The Fraud Exception in documentary credits, 2012, 56.
⁶⁶⁴356 F Supp 991, ND Ga 1973).

რომბენეფიცარი სყველამნიშვნელოვანი გადაცდომა,
რომელიც იწვევს სამართლიანი ვალდებულების დარღვევას
არის არამართლობიერი მოქმედება.
ამ შემთხვევაში ინდოეთის მთავრობამ დადო ხელშეკრულება
სამხედრო ნაწილის აღჭურვილობის ნასყიდობასთან დაკავშირებით.
ინდოეთს ადაპაკის ტანს შორის ომის დაწყების შემდგომ ტვირთის ტრანსპორტირება
შეუძლებელი გახდა. ინდოეთის მთავრობამ მოითხოვა თანხის გადახდა.
სასამართლო მმართველობითა, რომსი ყალბის აღკვეთა უფრო დიდი ინტერესია,
ვიდრე აკრედიტივის გამოყენების წახალისება კომერციულ ურთიერთობებში.⁶⁶⁵
არამართლობიერი მოთხოვნის უარყოფის წესების სამართლის ნაწილია და
საჯარო წესრიგიზღუდავს მას.⁶⁶⁶ მასთან დაკავშირებული
სამართალი არის სტატიკური და სასამართლოს უფლება აქვს შეცვალოს იგისა ზოგ
ადოებაში კომერციული ტრანზაქციების ცვლილებასთან ერთად.⁶⁶⁷

ბ) განზრახი არამართლობიერება

ნიუიორკის უზენაესი სასამართლომ *NMC Enterprises Inc v Columbia Broadcasting System Inc*⁶⁶⁸ მიუთითა,
რომ გამყიდველის ათვისების ცნობილი იყონ ითვისნაკლი,
რაც განზრახი არამართლობიერებას წარმოადგენდა.
თუმცა დველის მიერ დადასტურდებოდა განზრახი არამართლობიერი
ქმედება, ბანკით ავის უფლდებოდა თანხის გადახდის აგან. ამგვარი განმარტება,
ასევე, გაკეთებული იქნა გადაწყვეტილებაში *MacMahon J in American Bell International v Islamic Republic of Iran*.⁶⁶⁹ გამყიდველის მიერ ყალბი დოკუმენტაციის წარდგენასა ზღაურის მიღების მი
ზნით არის განზრახი არამართლობიერება.⁶⁷⁰

გ) მოქნილის ტანდარტი

აღნიშნული სტანდარტი გამოიყენება, როდესაც გამყიდველის მიერ
ვალდებულების დარღვევა უფრო სერიოზულია,
ვიდრე უბრალოდ ხელშეკრულების დარღვევა. ამ სტანდარტის არსებობის
მტკიცების ტვირთხესასამართლო მმართველობითა გადაწყვეტილებაში *United Bank Ltd v Cambridge Sporting Goods Corp*.⁶⁷¹

⁶⁶⁵ Buckley R. P., Gao X., The Development of the Fraud rule in letter of credit law: The Journey So Far and The road ahead, 3.

⁶⁶⁶ Kelly – Louw M., the Selective Legal Aspects of Demand Bank Guarantee, 2008, 195.

⁶⁶⁷ Casner A. J., Letters of Credit: Iranian Cases and the Need to Adapt Letters of Credit to Their Proposed Uses. 83.

⁶⁶⁸ 14 UCC Rep 1427 (NY Sup Ct 1974).

⁶⁶⁹ 474 F Supp 420 (SDNY 1979)

⁶⁷⁰ Nevin M., The fraud Expectation in Documentary Credit: A Global Analysis, 2012. 54.

⁶⁷¹ 392 NYS 2d 265 (NY 1976), 271, Duke Sports-მა დადო ხელშეკრულება მოპასუხისათვის ბოქსის ხელთათმანების წარმოებასთან დაკავშირებით. პროექტი დაფინანსებული იყო ორი

პირველი ინსტანციის სასამართლომ დააკმაყოფილა სარჩელი იმ მოტივით, რომ მოპასუხემ ვერ შეძლო დაემტკიცებინა, რომ ბანკის არ მონაწილეობდა არამართლზომიერი მოთხოვნის განხორციელების პროცესში. სააპელაციო პალატა დაეთანხმას სასამართლოს გადაწყვეტილებას დამიუთითა, რომ მოპასუხემ ვერ შეძლო დაემტკიცებინა ბანკის მოქმედებარა იმესახით იყო დაკავშირებული თუ არა მოსარჩელესთან. ბანკი მოთხოვნის არამართლზომიერების მიმართ იყო კეთილსინდისიერი. სააპელაციო პალატამ შეცვალა გადაწყვეტილება დამტკიცების ტვირთი მოსარჩელე სგადააკისრა, რათა მას დაემტკიცებია არამართლზომიერი მოთხოვნის მიმართ მისი კეთილსინდისიერების ფაქტი.⁶⁷²

დ) აშკარა არამართლზომიერება

ერთი ინსტანცია დადგენილი იქნა *Intraworld Industries, Inc. v Girard Trust Bank*,⁶⁷³ როგორც აშკარა არამართლზომიერება, რომელიც გულისხმობს გამყიდველის მიერ ვალდებულების იმგვარ დარღვევას, რომელიც აკრედიტივიდან გამომდინარე ბანკის დამოუკიდებელი ვალდებულების განხორციელების შეუძლებლობას იწვევს.⁶⁷⁴

პენსილვანიის სასამართლომ უარი თქვა აკრძალვის გამოყენებაზე, მოიჯარის მიერ არამართლზომიერი მოთხოვნის მითითების მიუხედავად. მოიჯარის მტკიცებით მოთხოვნა არამართლზომიერი იყო. დოკუმენტაციაში მითითების მიუხედავად, მოთხოვნა ქირის გადახდის დარღვევას არ უკავშირდებოდა, არამედ ხელშეკრულებაში მითითებული დამატებითი სანქციას. სასამართლომ მიუთითა, რომ ავტონომიური პრინციპის დააკრედიტივის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, აკრძალვა გამოყენებული უნდა იქნეს მკაცრად განსაზღვრულ შემთხვევებში. ასეთი შემთხვევაა, როცა ბენეფიციარის არამართლზომიერებამ თელი გარიგებიდან გამომდინარე მოთხოვნის უფლების დაკარგვას იწვევს და

პაკისტანური ბანკის მიერ. გამოყენებული იქნა დოკუმენტური აკრედიტივი კემბრიჯ სპორტის მიერ, რომელიც უზრუნველყოფდა მწარმოებლისათვის საფასურის გადახდას. ხელშეკრულება შეწყდა მოპასუხის მიერ. ერთი თვის შემდგომ პაკისტანის ბანკმა მწარმოებელს მისწერა, რომ ხელშეკრულების საგანი გაგზავნილი იქნა მოპასუხისათვის. ნივთის ინსპექტირების შემდგომ იგი სერიოზულად ნაკლიანი აღმოჩნდა. გარანტმა მოახდინა გადახდის აკრძალვა. მოსარჩელე ბანკმა მიუთითა მოთხოვნის დაკმაყოფილების ვალდებულებაზე მათი კეთილსინდისიერების გამო. პირველი ინსტანციის სასამართლომ განმარტა, რომ ვინაიდან, ბანკი კეთილსინდისიერი იყო მოთხოვნის მართლზომიერების მიმართ გადახდა უნდა განხორციელებულიყო.

⁶⁷²<http://202.194.14.112:8080/child/quanyingshouke/dianxinganlifanxi/2012-11/3596.html>, 20.08.2017.

⁶⁷³*Intraword Industries Inc v Girard Trust Bank* 461 Pa 343 (1975).

⁶⁷⁴ დოკუმენტური აკრედიტივი გამოყენებული იქნა იჯარის ხელშეკრულება მოიჯარის მიერ საიჯარო ქირის გადახდის დარღვევის მიზნით.

აკრედიტივის გამცემის დამოუკიდებელი ვალდებულების გამოყენება აზრს კარგავს⁶⁷⁵.

საქმეში *New York Life Insurance Co. v. Hartford National Bank & Trust Co.*⁶⁷⁶ განმეორებითი ქნა გამოყენებული ტერმინია შპარა არამართლზომიერება, სადაც სასამართლო მოთხოვნის არამართლზომიერად მიჩნევის საკმაოდ მაღალი სტანდარტი და ადგინდა გამყიდველის მიერ ვალდებულების დარღვევა არამართლზომიერი მოთხოვნისაგან გამოყოფის შესახებ. ეს სტანდარტი იცავს მყიდველს არაკეთილსინდისიერი გამყიდველისაგან.⁶⁷⁷

19.6. ერთიანი კომერციული კოდექსის შემდგომი განვითარება

1995 წელს ერთიანი კომერციული კოდექსის მე-5 ნაწილის გადაამუშავებულმა რედაქციამ დამოუკიდებლობის პრინციპი შეზღუდა არამართლზომიერი მოთხოვნის გამონაკლისით და მოთხოვნის დეფინიცია 5-109 ნაწილში განათავსა.⁶⁷⁸ ცვლილებების შედეგად, აღმოფხვრილი იქნა ნორმის ყველა სისუსტე, რომელიც მის შესაბამისობას აყენებდა ეჭვქვეშ და აკრედიტივის განვითარებას აფერხებდა. ამასთან, არსებითი არამართლზომიერება, როგორც სტანდარტი დადგენილ იქნა გამონაკლისად.⁶⁷⁹

UCC-ის 5-109 მუხლის განახლებული რედაქციის შესაბამისად, „თუ მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ, დასტურდება, რომ მოთხოვნა ზუსტად შეესაბამება აკრედიტივის წესებს, თუმცა დოკუმენტი/ინფორმაცია გაყალბებულია ან არამართლზომიერი დოკუმენტი წარდგენილია ბენეფიციარის მიერ აკრედიტივის გამცემის ან განმცხადებლისათვის: გამცემი ვალდებულია გადაიხადოს თანხა, თუ გადახდა მიმართულია: 1) იმ პირისათვის ვინც, მოქმედებდა კეთილსინდისიერად, არამართლზომიერი მოთხოვნის შეტყობინების გარეშე; 2) მხარისათვის ვინც კეთილსინდისიერად მოახდინა მოთხოვნის დადასტურება; 3) უფლებამოსილი პირის მიმართ, თუ გარანტის ან მოვალის მიერ გადავადდა ვალდებულების შესრულება, რომელიც შესრულდა გამოთხოვის ანავე (შემოწმების გარეშე) და სახეზე არ არის არამართლზომიერება; (2) გარანტმა, რომელიც კეთილსინდისიერად მოქმედებდა შეიძლება განაცხადოს ან არ განაცხადოს უარი სხვა საქმეებში მონაწილეობაზე. 2) თუ განმცხადებელი უთითებს, რომ შესაბამისი დოკუმენტი გაყალბებულია, ან ბენეფიციარის მიერ გამცემის ან განმცხადებლის მიმართ

⁶⁷⁵ Davidson A., *Fraud - the Prime Exception to the Autonomy Principle in Letters of Credit*, 2011. 41.

⁶⁷⁶ 378 A 2d 562, Conn.1977.

⁶⁷⁷ Meral N., *The fraud exception in Documentary credit: A Global Analysis*, 2012. 54.

⁶⁷⁸ Amaefule C., *the Exceptions to the principle of Autonomy of Documentary credits*, 2011, 104.

⁶⁷⁹ Buckley R. P., Gao X., *The Development of the Fraud rules in letter of Credit law: The journey so far and the Road Ahead*, 685

წარდგენილია არამართლზომიერი მოთხოვნა, შესაბამისი კომპეტენციის სასამართლოს შეუძლია დროებით ან მუდმივად აკრძალოს მოთხოვნის განხორციელება, იმ შემთხვევაში თუ დაადგენს, რომ 1) აკრძალვის გამოყენება არ არის აკრძალული იმ ქვეყნის სამართლის მიერ, რომელიც გამოიყენება აკრედიტივის ან მისგან გამომდინარე ვალდებულების მიმართ, 2) ბენეფიციარი, აკრედიტივის გამცემი სათანადოდ დაცულია აკრძალვის შედეგად მიყენებული ზიანისაგან, 3) აკრძალვის მოთხოვნა აკმაყოფილებს ყველა პირობას, რომელიც დადგენილია გამოსაყენებელი სამართლის მიერ, 4) სასამართლოსათვის მიწოდებული ინფორმაციის შესაბამისად, მოთხოვნის არამართლზომიერების გამო მოთხოვნის განმახორციელებელი პირი არ იმსახურებს დაცვას ამ თავის შესაბამისად.“

განახლებული ნორმით რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკითხი იქნა გადაწყვეტილი: 1) დადგინდა, რომ არამართლზომიერი მოთხოვნისას მხარის ინტერესების შესაბამისად, ა) გამცემმა უარი უნდა თქვას მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, და ბ) აპლიკანტმა უნდა მიმართოს სასამართლოს თანხის გადახდის ან მოთხოვნის განხორციელებაზე უარის თქმის შესახებ; 2) დადგინდა, რომ უარყოფილი უნდა იქნეს მხოლოდ „არსებითი“ არამართლზომიერება; 3) განისაზღვრა სამი მხარე, რომლის მიმართ არ მოქმედებს ეს წესი: ა) თუ მოთხოვნის განმახორციელებელი პირი მოქმედებდა კეთილსინდისიერად და მისთვის უცნობი იყო არამართლზომიერების ფაქტი; 2) პირი, რომელმაც დაადასტურა მოთხოვნა კეთილსინდისიერად მოქმედებდა; 3) მოთხოვნის კანონიერმა მფლობელმა განახორციელა მოთხოვნა მიმღების აქცეპტირების შემდგომ; 4) მოთხოვნის დათმობის შემთხვევაში, ცედენტს არ ეცნობა სიყალბისა და არსებითი არამართლზომიერების შესახებ.⁶⁸⁰

ამგვარი, ჩანაწერის შემდგომ, კანონის განახლებულმა ნორმამ ამომწურავად განსაზღვრა მოთხოვნის არამართლზომიერად მიჩნევის სტანდარტი და ამგვარი შემთხვევის არსებობის დროს დაცული სუბიექტები.

სასამართლომ განახლებული 5-109 პირველადგამოიყენებასაქმეში *Western Surety Co v Bank of Southern Oregon*.⁶⁸¹ მოსარჩელემ გამოსცაშესრულებისგარანტია *Black Oak Construction Company*-ის სასარგებლოდ ვაშინგტონის ოლქში შესასრულებელი ვალდებულების უზრუნველყოფისათვის. *Western Surety Company*-მ გამოსცაშესრულებისგარანტია ორეგონში მიმდინარე სამუშაოების შესრულების უზრუნველყოფის მიზნით. პირობის შესაბამისად, სამხრეთ ორეგონის ბანკმა, გასცა ორი გამოუთხოვადი გარანტია მოსარჩელის მიმართ,

⁶⁸⁰ Buckley R. P., Gao X., *The Development of Fraud rules in letter of Credit law: The journey so far and the Road Ahead*, 687.

⁶⁸¹ 257 F 3d 933 (9th Cir 2001), 44 UCC Rep Serv 2d (West) 1239.

რომელიც უზრუნველყოფდა შემსრულებლის მიერ ვალდებულების დარღვევის შედეგად ზიანის ანაზღაურებას. გარანტიის პირობაში მითითებული არიყო, უზრუნველყოფილი პროექტის დასახელება. მოსარჩელის მიერ გაცემული გარანტიის პირობები იყო იდენტური, თუმცა განსხვავდებოდა საგარანტიო თანხები და ვადა. შემსრულებლის მიერ დარღვეული იქნა ვაშინგტონში მიმდინარე ვალდებულება. ბენეფიციარმა მოთხოვა აკრედიტივი დანგამო მდინარე თანხის გადახდა. გარანტმა უარი თხრა, ვინაიდან, მიაჩნდა, რომ მის მიერ გაცემული აკრედიტივი უზრუნველყოფამ ხოლოდ ორეგონის შტატში იმდინარე ვალდებულების შესრულებას. არაკეთილსინდისიერი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი თქვა სასამართლომ, ვინაიდან, ბანკმა ვერ დაადასტურა, რომ აკრედიტივი იყო მიმართული კონკრეტული პროექტის უზრუნველყოფისათვის. „ბანკმა, რომელიც მოქმედებდა კეთილსინდისიერად, შეიძლება უარი თქვას აკრედიტივის დაკმაყოფილებაზე, თუ წარდგენილი მოთხოვნა ხელსუფლებს ბენეფიციარის არამართლზომიერ ქმედებას. თუმცა არამართლზომიერება მოპასუხის დაცვის საშუალებად შეიძლება გამოყენებული იქნეს ხოლოდ მხოლოდ შემთხვევებში. არამართლზომიერება არ შეიძლება მიჩნეული იქნეს უარის თქმის მყარ საფუძველად, თუ ბენეფიციარს გააჩნია დასაბუთებულისარჩელი დამოთხოვნის ყველა საფუძველი.⁶⁸²

ამგადაწყვეტილებაში სასამართლომ პირველად მიუთითა 5-109 მუხლში გათვალისწინებულ „არსებით არამართლზომიერებაზე“, რომელიც შემდგომში არაერთი გადაწყვეტილებაში იქნა განმეორებული.⁶⁸³

UCC-ის 5-109 მუხლით გათვალისწინებული „არსებითი არამართლზომიერების“ მიმართი გივესტანდარტი იქნა დადგენილი, რომელიც „აშკარა არამართლზომიერების“ საქმეებზე.⁶⁸⁴

სასამართლომ მოთხოვნის რეგულირების პროცესში გარანტს დააკისრა მოთხოვნის არამართლზომიერების შემთხვევაში მოთხოვნის უარყოფის ვალდებულება. მოთხოვნის რეგულირების შედეგად მიღებული გადაწყვეტილებით არ უნდა დაირღვეს ერთი მხრივ აკრედიტივის/გარანტიის დამოუკიდებლობის პრინციპი, მეორე მხრივ, სახელშეკრულებო ურთიერთობის სუბიექტთა ინტერესები. არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფა ხოლოდ მხოლოდ შემთხვევაში შეიძლება იქნეს გამოყენებული, როდესაც

⁶⁸²<http://caselaw.findlaw.com/us-9th-circuit/1004492.html>, 20.08.2017.

⁶⁸³New Orleans Brass LLC v. Whitney National Bank გადაწყვეტილებაში სასამართლომ „არსებითი არამართლზომიერება“ აშკარა არამართლზომიერებას გაუთანაბრა.

⁶⁸⁴Buckley R. P., Gao X., The Development of Fraud rules in letter of Credit law: The journey so far and the Road Ahead, 322.

„მოთხოვნააბსულუტურადუსაფუძვლოა“. აღნიშნულიუკანონო „ვიწრო“ მიდგომისსახელითიწოდება.⁶⁸⁵

19.7. საფრანგეთი

საბანკო გარანტია, როგორც მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალება საფრანგეთის კანონმდებლობითაც არის გათვალისწინებული. კოდექსის ნორმის განმარტებას ახდენს და განსაზღვრავს არამართლზომიერი მოთხოვნის დაუშვებლობას. საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსის 2321-ე მუხლის მიხედვით, „დამოუკიდებელი საბანკო გარანტია არის გარანტიის მიერ ნაკისრი ვალდებულება, მესამე პირის ვალდებულების გამო, გადაიხადოს თანხა, პირველივე მოთხოვნისთანავე ან საბანკო გარანტიის პირობების შესაბამისად.“ ამავე მუხლის მეორე წინადადება პირდაპირ გამორიცხავს ბენეფიციარის ვალდებულებას არამართლზომიერი, უფლების ბოროტად გამოყენებისა და პრინციპალის საზიანოდ განხორციელებული მოთხოვნის შემთხვევაში.

ამგვარი მოკლე ჩანაწერის გამო აუცილებელი გახდა სასამართლოს განემარტა, რა წარმოადგენდა უფლების ბოროტად გამოყენებასა და არამართლზომიერ მოთხოვნას.

ფრანგული დოქტრინით დადგენილია, რომ არამართლზომიერი მოთხოვნამოიცავს დოკუმენტურ და არა დოკუმენტურ ელემენტებს. არამართლზომიერი მოთხოვნისას ბენეფიციარი ადასტურებს პრინციპალის მიერ ნაკისრი ვალდებულების შეუსრულებლობას, რომელიც სინამდვილე სარწმუნოებას აუცილებელია ბენეფიციარის ამგვარი მტკიცება საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხის გადახდის პირობა იყოს. ბანკისათვის ცნობილი უნდა იყოს მოთხოვნის მცდარობის შესახებ.⁶⁸⁶

ფრანგულ დოქტრინაში არამართლზომიერი მოთხოვნის გარდა, არსებობს უფლების ბოროტად გამოყენებით განხორციელებული მოთხოვნა. იგი უმეტესად, უპირობო გარანტიების შემთხვევაში გამოიყენება, სადაც ბენეფიციარი წარადგენს რამდენიმე სიტყვიან მოთხოვნას. მაგ. „გადამიხადეთ თანხა“, ან „გადამიხადეთ თანხა, ვინაიდან, პრინციპალმა დაარღვია ვალდებულება.“ ფრანგია ვტორების მითითებით⁶⁸⁷ ამგვარი მოთხოვნათვის თავად არ მიიჩნევა არამართლზომიერ და უკანონო მოთხოვნად. ბენეფიციარის მიერ უფლების ბოროტად გამოყენება ხდება,

⁶⁸⁵ James G. Barnes & James E. Byrne, Letters of Credit: 2000 Cases, 56 business law 4. 2001.

⁶⁸⁶ Kozolski B., Bank Guarantee and Letter of Credit: Time for a Return of the Fold University of Pennsylvania Journal of International Law, Vol. 11, Iss. 1, 1998, 38.

⁶⁸⁷ ამგვარი მოსაზრება დაფიქსირებული აქვთ ნაშრომში: Gavalda and Stoufflet, La Lettre de Garantie Internationale, Revue Trimestrielle de droit commercial ed de droit économique 1, 1981, 1-3.

იმშემთხვევაში,

თუწარდგენილი მოთხოვნა უკანონოა და არ არსებული და საბუთები თანამგვარისა ფუძვლით, რომელიც პრინციპალთან შეთანხმებული არ იყო.⁶⁸⁸

არამართლობიერი მოთხოვნის შესახებ საფრანგეთის სასამართლომ არაერთ გადაწყვეტილებაში იმსჯელა. სასამართლომ⁶⁸⁹ გააუქმა დამოუკიდებელი საბანკო გარანტიებიდან გამომდინარე მოთხოვნები და მათ არასამართლიანი უწოდა. ვინაიდან, მოთხოვნები განხორციელებული იყო არამართლობიერად და ეს უფლების ბოროტად გამოყენება იყო. საფრანგეთის სასამართლოს მიერ განვითარებული იქნა პრაქტიკა ლათინური პრინციპის „Fraus omnia corrumpit“⁶⁹⁰ დაცვით.

არამართლობიერი მოთხოვნა საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობის პრინციპის შეზღუდვაა. სასამართლო პრაქტიკით ჩამოყალიბდა და არამართლობიერად იქნა მიჩნეული შემდეგი მოთხოვნები: ა) ბენეფიციარმა მოითხოვა საგარანტიო თანხის გადახდა, თუმცა პირადად მიიღო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შესრულება;⁶⁹¹ ბ) ბენეფიციარმა მოითხოვა საგარანტიო თანხის გადახდა, მიუხედავად იმისა, რომ შესრულების ვალდებულება არ დამდგარა;⁶⁹² გ) მოთხოვნა, რომელიც განხორციელებულია პოლიტიკური საფუძვლით;⁶⁹³ დ) მოთხოვნა, რომელიც არ უკავშირდება საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილ ვალდებულებას;⁶⁹⁴ ე) დამოუკიდებელი გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნა, როდესაც, ბენეფიციარის მიერ დაუსაბუთებლად არ ანაზღაურდა შესრულებული სამუშაოს საზღაური; ვ) მოთხოვნა, როდესაც ბენეფიციარი ცალმხრივად მიიჩნევს, რომ არ შესრულდა ძირითადი ვალდებულება;⁶⁹⁵ ზ) მოთხოვნა, სადაც ბენეფიციარმა თავად დაარღვია ვალდებულება და მხარეთა შორის მიმდინარეობს დავა;⁶⁹⁶ თ) მოთხოვნა, როდესაც ბენეფიციარმა მოთხოვნამდე უარი თქვა დამოუკიდებელი გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნაზე.⁶⁹⁷

არამართლობიერი და უფლების ბოროტად გამოყენების შედეგად განხორციელებული მოთხოვნები გამიჯნული იქნა საფრანგეთის საკასაციოს სასამართლოს მიერ 1987 წლის 20 იანვრის გადაწყვეტილებაში Societe-Technique Electrique de l'Oise

⁶⁸⁸Kozolski B., Bank Guarantee and Letter of Credit: Time for a return of the fold University of Pennsylvania Journal of International Law, Vol. 11, Iss. 1, 1998, 39.

⁶⁸⁹Cour d'Appel of Paris, 20 June 1984; Cour de Cassation, Commercial Chamber, 10 June 1986

⁶⁹⁰არამართლობიერი მოთხოვნა აფუჭებს ყველაფერს. (Fraud Corrupts everything).

⁶⁹¹Cour d'Appel of Paris, 20 June 1984; Cour de Cassation, Commercial Chamber, 10 June 1986

⁶⁹²Cour de Cassation, Commercial Chamber, 12 January 1993.

⁶⁹³Tribunal de Commerce of Paris, 12 February 1982.

⁶⁹⁴Tribunal de Commerce of Paris, 1 August 1984.

⁶⁹⁵Cour d'Appel of Paris, 27 June 1988.

⁶⁹⁶Tribunal de Commerce of Paris, 15 October 1982.

⁶⁹⁷Droe P.D., Calling Independent Guarantee under French Law, Heinonline, 26 Int'l Bus. Law. 463 1998, 465.

Telecoise v. Union Maditerranenne de

Banque.⁶⁹⁸ აპელანტი დამოსარჩელე იყო ფრანგი ექსპორტიორი, რომელმაც მოპასუხემ ხარისმიერ გაცემული კონტრაგანტი აწარადგინა ლიბის ბანკთან,

რათა ლიბიელ კონტრაქტორთან ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება უზრუნველყო.

საგარანტიო მოთხოვნის შემდგომ დამოსარჩელემ მიმართა სასამართლოს თანხის გადახდისაკრძალვის გამოყენების შესახებ,

სადაც პრინციპალი უთითებდა არამართლზომიერი მოთხოვნის შესახებ. მისი მითითებით მოთხოვნა ბენეფიციარის უფლების ბოროტად გამოყენების შედეგი იყო და ამით გამოუსწორებელი ზიანი ადგებოდა დამოსარჩელეს.

მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემდგომ სააპელაციო პალატამ გააუქმა გადაწყვეტილება შემდგომი არგუმენტით, რომ

“მოთხოვნის აშკარა არაკეთილსინდისიერი ბუნება,

არ შეიძლება გათანაზრებოდეს არამართლზომიერ/მოთხოვნას,

რომელიც გადახდაზე უარის თქმის საფუძველია.⁶⁹⁹

არამართლზომიერი და უფლების ბოროტად გამოყენებით წარდგენილი მოთხოვნის შედარება სასამართლომ მოახდინა ერთ-ერთი საქმეში და განმარტა, რომ „უფლების ბოროტად გამოყენება ფართო ცნებაა, რომელიც იმ შემთხვევას ნიშნავს, როდესაც ბენეფიციარს არ ჰქონდა მოთხოვნის განხორციელების უფლება, ხოლო არამართლზომიერი მოთხოვნა გულისხმობს ბენეფიციარის საზიანო განზრახვას.“⁷⁰⁰

ფრანგულ დოქტრინაში არასამართლიანი/არაკეთილსინდისიერი მოთხოვნის დასაბუთება უნდა აკმაყოფილებს რამდენიმე პირობას: ა) არაკეთილსინდისიერი მოთხოვნა უნდა იყოს ცხადი, რაც ნიშნავს, რომ არამართლზომიერება უნდა დადასტურდეს ეჭვის გარეშე, 2) გარანტი ვალდებულია მოთხოვნაზე უარის თქმა დაადასტუროს შესაბამისი მტკიცებულებით, რომელიც საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოების ობიექტურად გამოკვლევის შედეგია.⁷⁰¹

არამართლზომიერი მოთხოვნის მართვის პროცესში არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება პრინციპალის როლს, რომელიც უნდა ჩაერთოს

⁶⁹⁸ 20 იანვარი 1987 წელი.

⁶⁹⁹ Kozolchik B., The Immunization of Fraudulently Procured Letter of Credit Acceptances: All Services Exportacao, Importacao Comercio, S.A. v. Banco Bamerindus do Brazil S.A. and First Commercial v. Gotham Originals, 372.

⁷⁰⁰ Kozolski B., Bank guarantee and letter of credit: time for a return of the fold University of Pennsylvania Journal of International Law, Vol. 11, Iss. 1, 1998, 41.

⁷⁰¹ Droë P.D., Calling Independent Guarantee under French Law, International business lawyer, 1998, Heinonline, 26 Int'l Bus. Law. 463 1998, 465.

რეგულირების პროცესში. გარანტს წარუდგინოს მტკიცებულებები, რომელიც უდავოდ ადასტურებს მოთხოვნის არამართლობიერებას.

გარანტიის დამოუკიდებლობის პრინციპისა და კომერციულ ვაჭრობაში მისი გამოყენების მიზნობრიობიდან გამომდინარე, გარანტი არ არის ვალდებული შეაჩეროს გადახდა, თუ პრინციპალის მიერ არ დადასტურდა ძირითადი ვალდებულების ბათილობა, გაუქმება ან მოვალის მიერ ვალდებულების სრულად შესრულება.⁷⁰² „თუ დასტურდება გარიგების ბათილობა, მოშლა/გაუქმება ან სრულად შესრულება, მოთხოვნა არამართლობიერია... გარანტი ვალდებულია ან თავად განაცხადოს უარი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე ან სასამართლოს მიერ წარდგენილი დროებით ღონისძიების საფუძველზე...“⁷⁰³

საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსში არამართლობიერი მოთხოვნის არსებობა პოზიტიურად უნდა შეფასდეს. ფრანგული დოქტრინა და სასამართლო პრაქტიკა ერთხმად უჭერს მხარს არამართლობიერი მოთხოვნის უარყოფას. გარანტი ვალდებულია შეამოწმოს მოთხოვნა და უარი უთხრას ბენეფიციარს არამართლობიერი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე. მოთხოვნა არამართლობიერია თუ დადასტურდა, რომ ბენეფიციარი ითხოვს თანხის გადახდას, მიუხედავად იმისა, რომ ძირითადი ვალდებულება სრულად შესრულებული, ბათილი ან შეწყვეტილია.

19.8. გერმანია

გსკ აკრედიტივისა და საბანკო გარანტიის მარეგულირებელ წესებს არ შეიცავს. საბანკო გარანტიის მიმართ გამოიყენება სკ §780-ე გათვალისწინებული თავდებობის ხელშეკრულების მიმართ გათვალისწინებული ნორმები. თუმცა საბანკო გარანტიისა და თავდებობის სამართლებრივი ბუნება აბსოლუტურად იდენტური არ არის. თავდებობა და საბანკო გარანტია ერთმანეთისაგან განსხვავდება რამდენიმე ელემენტით. მათ შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია დამოუკიდებლობის პრინციპი და აქცესორული ბუნება.

გარანტიის დამოუკიდებელი ბუნება აღიარებული და გამიჯნული იქნა აქცესორული ბუნებისაგან, მას შემდეგ, რაც სასამართლომ განმარტა პირველი მოთხოვნისთანავე გადასახდელი საბანკო გარანტია. გერმანულ დოქტრინაში ეს ორი პრინციპი შემდეგნაირად გაიმიჯნა ერთმანეთისაგან. დამოუკიდებლობა ნიშნავს ერთი გარიგების სამართლებრივ დამოუკიდებლობას მეორე

⁷⁰²Societe Fenchosm v. Banque Francios du Commerce Exterieur,1985,G.P. 700.

⁷⁰³Kozolski B., Bank Guarantee and Letter of Credit:Time for a return of the fold, University of Pennsylvania Journal of International Law, 1998, 41.

გარიგებისგან, ხოლო აქცესორულობა ერთი გარიგების წარმოშობისა და არსებობის დამოკიდებულებას სხვა ვალდებულებაზე.⁷⁰⁴

გერმანულ დოქტრინაში საბანკო გარანტიისა და დოკუმენტური აკრედიტივის მიმართ მოქმედებს მსგავსი პრინციპები. მათ შორის ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის თანახმად, 1) მოთხოვნა უნდა აკმაყოფილებდეს იმ პირობებს, რაც დადგენილია აკრედიტივით; 2) მოთხოვნა უნდა იყოს სწორი, რაც გულისხმობს მის ფორმალურ სისწორეს; 3) მოთხოვნა უნდა შეესაბამებოდეს აკრედიტივის პირობებს.⁷⁰⁵

გერმანული სასამართლოს მიდგომა მოთხოვნის პირობებთან შესაბამისობასთან დაკავშირებით განსხვავებულია და უფრო შემსუბუქებულია აშშ-ს ან ინგლისის პრაქტიკასთან შედარებით. გერმანიის სასამართლომ შესაბამისად მიიჩნია მოთხოვნა, რომელიც „მცირე უზუსტობებს“ შეიცავდა. მან განმარტა, რომ „თუ ყურადღებით შევაფასებთ მოთხოვნის პირობებს მივალთ დასკვნამდე, რომ აკრედიტივის პირობები მიღწეულია.“⁷⁰⁶ ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის მიუხედავად, ტექნიკური ხასიათის უზუსტობა არ შეიძლება გახდეს უარის თქმის საფუძველი კეთილსინდისიერების პრინციპიდან გამომდინარე.

გერმანული დოქტრინა არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფის ვალდებულებასაც ითვალისწინებს. „ბანკს შეუძლია უარი თქვას თანხის გადახდაზე, როდესაც იცის მოთხოვნის არამართლზომიერების შესახებ. ეს ინფორმაცია შეიძლება მიღებული იქნეს პრინციპალის ან სხვა პირისაგან.“ თუმცა აუცილებელია მიწოდებული მტკიცებულებით ცხადად დასტურდებოდეს არამართლზომიერება.

არამართლზომიერი მოთხოვნის გარდა, არსებობს უფლების ბოროტად გამოყენებით განხორციელებული მოთხოვნა. ამ უფლებასთან ერთად მოქმედებს გერმანიის სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებული კეთილსინდისიერების ვალდებულება და პრინციპალს ანიჭებს უფლებამოსილებას „მოახდინოს საკუთარი უფლების დაცვა იმ შემთხვევაში, თუ მოთხოვნა განხორციელდა იმის მიუხედავად, რომ გარანტიით გათვალისწინებული მოვლენა არ დამდგარა.“⁷⁰⁷

გერმანული დოქტრინა არამართლზომიერ მოთხოვნასთან დაკავშირებით ნაყოფიერია. დოქტრინის ერთპიროვნული ხედვით, გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობები უნდა განხორციელდეს კეთილსინდისიერად გსკ-ს §242 -ის შესაბამისად. ეს ნორმა უკრძალავს ბენეფიციარს უსაფუძვლოდ მოითხოვოს

⁷⁰⁴Westphalen V., Die Bankgarantie im Internationalen Handelsverkehr, 2nd ed.1990, 78.

⁷⁰⁵Grassi P. S., Letter of Credit Transactions: The Banks' Position in Determining Documentary Compliance – A Comparative Evaluation under U.S., Swiss and German Law, Pace International Law Review 1995, 121.

⁷⁰⁶1960 BGHWm 38.

⁷⁰⁷Kozolchik B, Bank Guarantee and Letter of Credit: Time for a return of the fold, University of Pennsylvania Journal of International Law, Vol. 11, Iss. 1, 1998, 45.

პრინციპალისაგან თანხის გადახდა.⁷⁰⁸ არამართლზომიერი მოთხოვნა ბანკისათვის თანხის გადახდაზე უარის თქმის საფუძველია.⁷⁰⁹ ერთ-ერთ საქმეში განიმარტა, რომ „მოთხოვნის ფორმალური სისწორის გარდა, რომელიც ამ შემთხვევაში არ იყო დაცული, მოთხოვნა არამართლზომიერი იყო.“

არამართლზომიერი მოთხოვნის განმარტებასთან დაკავშირებით არსებობს განსხვავებული მოსაზრება. ერთი ნაწილი მასში მოიაზრებს არაკეთილსინდიერად, უფლების ბოროტად გამოყენების შედეგად წარდგენილ უსამართლო მოთხოვნას. საწინააღმდეგო მოსაზრებით არამართლზომიერი მოთხოვნა მოიცავს უსაფუძვლო და დაუსაბუთებელ მოთხოვნას.⁷¹⁰

არამართლზომიერი მოთხოვნების შესახებ სასამართლო გადაწყვეტილებები გერმანულ სასამართლო პრაქტიკაში გასული საუკუნის 80-იანი წლებიდან გამოჩნდა.

სასამართლომ განმარტა, რომ ბანკს შეუძლია უარი უთხრას ბენეფიციარს თანხის გადახდაზე, თუ დოკუმენტურად დასტურდება მოთხოვნის არამართლზომიერება.⁷¹¹ ბანკი უფლებამოსილია შეამოწმოს მოთხოვნა, ხომ არ წარმოადგენს ბენეფიციარის უფლების ბოროტად გამოყენების შედეგს. გარანტის მიერ არამართლზომიერი მოთხოვნის დაკმაყოფილება და შემდგომ რეგრესის წესით თანხის პრინციპალისაგან მიღება ამ უკანასკნელის ზიანის უდავოდ არსებობის საფუძველია. შესაბამისად, გარანტი უფლებამოსილი კი არა ვალდებულია უარი უთხრას ბენეფიციარს არამართლზომიერი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.⁷¹²

19.9. არამართლზომიერი მოთხოვნა უნიფიცირებული წესების შესაბამისად

19.9.1. UCP 500, UCP-600

აკრედიტივის მიმართ მოქმედი უნიფიცირებული წესები არამართლზომიერი მოთხოვნის შესაბამისად პირდაპირ ჩანაწერს არ ითვალისწინებს. UCP 500 აკრედიტივის დამოუკიდებლობის პრინციპის შესახებ მკაცრ ჩანაწერს შეიცავს. ბანკი არაა დაკავშირებული ძირითად

⁷⁰⁸Nielsen J, Nielsen N., Standby Letters of Credit and the ISP 98: A European Perspective.

⁷⁰⁹Poeland I., Bertrams F., Bank Guarantees in International Trade: The Law and Practice of Independent (first Demand) Guarantees and Standby Letters of Credit in Civil Law and Common Law Jurisdictions, 340.

⁷¹⁰BGH, NJW 1988, 2610; ebenso BGHZ 90, 287, 297 5 ZIP 1984, 685, 687.

⁷¹¹Judgment of March 12, 1984 90 BGHZ 287, 292m Judgemnet of January 17 1989, 43, wm.

⁷¹²Blau W., Jedzig O., Bank Guarantees to Pay upon First Written Demand in German Courts, Heinonline, 23 Int'l L. 725, The International Lawyer, VOL. 23, NO. 3, 1989, 730.

ვალდებულებასთან. ის კისრულობს ვალდებულებას გადაიხადოს თანხა, მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ მოთხოვნა ზუსტად შეესაბამება აკრედიტივის პირობებს.

დოკუმენტური აკრედიტივების მიმართ მოქმედი უნიფიცირებული წესების არც ერთი რედაქცია⁷¹³ პირდაპირ მითითებას არამართლზომიერ მოთხოვნასთან დაკავშირებით არ ითვალისწინებს. ამასთან, UCP 600-ის 34-ე მუხლი ითვალისწინებს ჩანაწერს, რომ „ბანკი არ აგებს პასუხს მასთან წარდგენილი დოკუმენტის ფორმის, ნამდვილობის, სიზუსტის, ფალსიფიცირების ან სამართლებრივი ძალის არსებობასთან დაკავშირებით“. იგივე ნორმა არსებობს მის უნიფიცირებული წესების N500 რედაქციაში. ბანკის მიმართ მოქმედები ამგვარი ჩანაწერი აკრედიტივის გამცემის ინტერესებს შეესაბამება და მათი არსებობა ამ ძლიერი ინსტიტუტის ინტერესების დაცვით უნდა აიხსნას. მიუხედავად იმისა, რომ უნიფიცირებული წესები საერთოდ არ შეიცავს არანაირ მითითებას არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფის შესახებ. ეს უნდა აიხსნას ხელშეკრულების სუბიექტთა უფლება-მოვალეობების დამოუკიდებლობით.⁷¹⁴

მიუხედავად დამოუკიდებლობის პრინციპის იმპერატიულობისა საერთაშორისო სავაჭრო პალატა აკრედიტივის ურთიერთობაში მონაწილე ბიზნეს სუბიექტებს დაცვის გარეშე არ ტოვებს. უნიფიცირებული წესები არამართლზომიერი მოთხოვნისაგან დაცვის წესების გათვალისწინებას სხვადასხვა ქვეყნის მატერიალურ სამართალს უტოვებს.⁷¹⁵

საერთაშორისო სავაჭრო პალატის ბანკთა კომისიის მოსაზრებით, UCP 500-ის მე-3 მუხლით აღიარებულია აკრედიტივის ძირითადი ვალდებულებისაგან დამოუკიდებლობა და ხაზგასმულია, რომ ამ ურთიერთობის მონაწილეები ხელმძღვანელობენ დოკუმენტაციით და არა საქონელით. ამავე წესების მე-10 მუხლის “დ“ ქვეპუნქტისა და მე-14 მუხლის “ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, ბანკი უფლებამოსილია განმცხადებლისაგან რეგრესის წესით მიიღოს ანაზღაურება, თუ იგი მოიქცა აკრედიტივის პირობების შესაბამისად. რაც შეეხება არამართლზომიერ ან უფლების ბოროტად გამოყენებით წარდგენილი მოთხოვნის უარყოფის გამონაკლისს, მისი წესები განსხვავებულია სხვადასხვა იურისდიქციაში.⁷¹⁶

საერთაშორისო სავაჭრო კომისიის ამგვარი გადაწყვეტილება, მატერიალური სამართლისათვის გადაეცათ მოთხოვნის უარყოფის წესების განსაზღვრა, საკმაოდ რისკის შემცველი იყო. აშშ იყო ერთი-ერთი გამონაკლისი,

⁷¹³ UCP 500, UCP N600.

⁷¹⁴ Kelly –Louw M, Initiatives of the International Chamber of Commerce to Prevent Fraudulebs Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 715.

⁷¹⁵ Connerty A., Fraud and Documentaty Credits: The approaches of the English courts, 15.

⁷¹⁶ Opinion of the ICC Banking Commission 1995-1996” ICC Publication NO 565, 22.

რომელმაც ეს წესები იმპერატიულად კანონში გაითვალისწინა.⁷¹⁷ კანონში იმპერატიული დანაწესის არ არსებობა არამართლზომიერი თუ უკანონო მოთხოვნის უარყოფის წესების განვითარებას აფერხებს.

არამართლზომიერი მოთხოვნის შესახებ უნიფიცირებული წესების ამგვარ მიდგომასთან დაკავშირებით მოსაზრებები განსხვავებულია. ავტორთა ერთი ნაწილის მოსაზრებით⁷¹⁸ წესებში არამართლზომიერ მოთხოვნასთან დაკავშირებული ჩანაწერის არ არსებობა წინადადებული ნაბიჯია. ვინაიდან, იგი ქვეყნის მატერიალურ სამართალს⁷¹⁹ უტოვებს უფლებამოსილებას თავად განსაზღვროს წესების დეფინიცია და მასთან დაკავშირებული მოთხოვნის მართვის საკითხები. ვინაიდან, უნიფიცირებული წესები მხოლოდ სარეკომენდაციო ხასიათისაა და მას არ შეუძლია ჩაანაცვლოს კანონი.⁷²⁰ „უნიფიცირებული წესების შინაარსი და განმარტების არსებობა ემსახურება საბანკო პრაქტიკის განვითარებას და არაა კანონი... არამართლზომიერი მოთხოვნასთან დაკავშირებული საკითხების რეგულირება გამოსაყენებელი სამართლისა და დავის გადამწყვეტი სასამართლოს კომპეტენციაა.⁷²¹ მატერიალური სამართლის მიხედვით, უნდა გადაწყდეს აკრედიტივთან დაკავშირებული დროებითი ღონისძიების გამოყენების საკითხი.⁷²² შესაბამისად, უნიფიცირებულმა წესებმა განზრახ რეგულირების მიღმა დატოვა არამართლზომიერ მოთხოვნასთან დაკავშირებული საკითხები.⁷²³

განსხვავებული მოსაზრების მიხედვით, ერთიანი უნიფიცირებული წესების არასავალდებულო ხასიათის მიუხედავად, იგი De-Facto კანონია. ეს წესები გამოიყენება თითქმის ყველა საერთაშორისო აკრედიტივის მიმართ. შესაბამისად, მიჩნეული უნდა იქნეს როგორც კვაზი-კანონი. კომერციული ურთიერთობის მოწესრიგებისათვის უმჯობესია კანონი ამომწურავად აწესრიგებდეს ყველა საკითხს. უნიფიცირებულ წესებში არამართლზომიერი მოთხოვნის წესების უარყოფის საკითხის არ არსებობა შეიძლება სხვადასხვა სადავო საკითხის წარმოშობის საფუძველი გახდეს. ამგვარი მოქმედებით უნიფიცირებულმა წესებმა ღიად და გაურკვეველად დატოვა არამართლზომიერი

⁷¹⁷Buckley R.P, The 1993 revision of the Uniform Customs and practice for Documentary Credits, George Washington Journal of International law and Economics, 1995, 303.

⁷¹⁸Ulph J., The UCP600: Documentary Credits in the twenty-first century, Journal of business law, 2007, 371.

⁷¹⁹Kelly -Louw M., Initiatives of the International Chamber of Commerce to Prevent Fraudulebs Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 717.

⁷²⁰Davidson A, Fraud, the Prime Exception to the Autonomy Principle in Letters of Credit, 46.

⁷²¹Goode R., Abstract Payment Undertakings and the Rules of the International Chamber of Commerce, 39 ST. Louis U. L.J. 725, 727, 1995.

⁷²² Dolan J. F., Commentary on Legislative Developments in Letter of Credit Law: An Interim Report, 8 BANKING & FIN. L. REV. 53, 63 1993.

⁷²³Barski A.K, Letters of Credit: A Comparison of Article 5 of the Uniform Commercial Code and the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits, 41 Loy. L. REV. 735, 751 (1996).

მოთხოვნის რეგულირების საკითხი.⁷²⁴ უნიფიცირებული წესების შემუშავებელი კომისიისათვის კარგად იყო ცნობილი არამართლობიერი მოთხოვნის რეგულირებასთან დაკავშირებული საკითხები, თუმცა მიუხედავად ამისა, იგი ღიად იქნა დატოვებული. შესაძლებელია ქვეყნის მატერიალურ სამართალში გათვალისწინებულმა ნორმებმა ზუსტად ვერ განსაზღვრონ პრობლემური მოთხოვნის მართვის წესები. ამასთან ერთად შესაძლებელია, მოსამართლეს მცირე გამოცდილება გააჩნდეს აკრედიტივთან დაკავშირებულ საკითხებთან. შესაბამისად, არსებობს ალბათობა იმისა, რომ სასამართლოს არასწორი გადაწყვეტილება საერთაშორისო ექსპერტების მწვავე კრიტიკის საგანი გახდეს. შესაბამისად, უმჯობესია, მსგავსი პრობლემური საკითხების განსაზღვრა საერთაშორისო ექსპერტების მიერ მოხდეს.⁷²⁵

19.10. არამართლობიერი მოთხოვნის რეგულირების წესი გარანტიების მიმართ მოქმედი უნიფიცირებული წესების შესაბამისად

19.10.1. სახელშეკრულებო გარანტიების შესახებ უნიფიცირებული წესები

საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ შექმნილი სახელშეკრულებო გარანტიათა უნიფიცირებული წესები შეიცავს არამართლობიერი და დაუსაბუთებელი მოთხოვნებისაგან დაცვის რამდენიმე მექანიზმს. ეს წესები არ ითვალისწინებს პირველი მოთხოვნისთანავე და დარღვევის შესახებ დამატებითი მტკიცებულების გარეშე გადასახდელი საბანკო გარანტიათა სახეს. არამართლობიერი და დაუსაბუთებელი მოთხოვნების თავიდან აცილების მიზნით უნიფიცირებული წესები ავალდებულებს ბენეფიციარს მოთხოვნას დაურთოს პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის დამადასტურებელი მტკიცებულება.⁷²⁶ სწორედ ამ საფუძვლის გამო URCG ნაკლებად გამოყენებადი გახდა საერთაშორისო კომერციულ ურთიერთობებში და მისი ადგილი დაიკავა URDG-მ. ბენეფიციარებისათვის მიუღებელი იყო URCG-ს მე-8 და მე-9 მუხლები, რომელიც ითვალისწინებს ა) მოთხოვნის წერილობითი ფორმით წარმოდგენის ვალდებულებას, 2) ბენეფიციარის ვალდებულებას პრინციპალს აცნობოს მოთხოვნის წარმოდგენის შესახებ, 3) მოთხოვნა წარადგინოს გარანტიით გათვალისწინებული ვადის ამოწურვამდე, 4) მოთხოვნა გარანტიაში მითითებული დოკუმენტაციის დართვით წარადგინოს.⁷²⁷

⁷²⁴ Gao X., *The Fraud Rule in the Law of Letters of Credit: A Comparative Study*, 2002, 57.

⁷²⁵ Buckley P. P., Gao X., *The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead*, 2014, 702.

⁷²⁶ Kelly –Louw M., *Initiatives of the International Chamber of Commerce to Prevent Fraudulebs Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit*, 719.

⁷²⁷ Parsons P.J., *Commercial Law Note: ICC uniform Rules for Contract Guarantees*, 1979, 224.

ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპის შესაბამისად, უნიფიცირებული წესები ხელშეკრულების მხარეებს უტოვებდა უფლებამოსილებას თავად განესაზღვრათ მოთხოვნის დართვისას წარმოსადგენი დოკუმენტაცია. თუ გარანტიით არ იყო გათვალისწინებული წარმოსადგენი დოკუმენტაცია, ბენეფიციარი ვალდებული იყო წარმოედგინა: ა) სატენდერო გარანტიის შემთხვევაში ტენდერში მონაწილეობისა და სატენდერო ვალდებულების დარღვევის დამადასტურებელი მტკიცებულება, 2) ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის შემთხვევაში, პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შესახებ სასამართლო ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება.⁷²⁸

ბენეფიციარებისათვის სირთულე იყო საბანკო გარანტიით გათვალისწინებულ ვადაში მოთხოვნის წარმოდგენა, რომელსაც უნდა დართოდა დარღვევის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია. თუ გარანტიის პირობა შეიცავდა სასამართლო ან საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების წარმოდგენის ვალდებულებას, სამართალწარმოების საკმაოდ ხანგრძლივი ვადის გამო, რთულდებოდა სრულყოფილი მოთხოვნის წარმოდგენა საბანკო გარანტიით განსაზღვრულ ვადაში.⁷²⁹

მოთხოვნის წარმოდგენის პროცედურისა და მტკიცების ტვირთის გართულებით URDG-მ შეძლო დაუსაბუთებელი, ყალბი, უკანონო და არამართლზომიერი მოთხოვნების პრევენცია.⁷³⁰

19.10.2. არამართლზომიერი მოთხოვნები URDG-ის მიხედვით

არამართლზომიერი მოთხოვნების წარმოდგენის პრევენციისა და დაცვის მექანიზმი უფრო სუსტია URDG-ის მიხედვით. ამ წესების ფორმირებისას ბენეფიციარისა და პრინციპალის ინტერესები დაუპირისპირდა ერთმანეთს. ბენეფიციართა ინტერესებისათვის უნდა შემსუბუქებულიყო მოთხოვნის წარდგენის პროცედურა და მტკიცების ტვირთი, ხოლო პრინციპალები ითხოვდნენ დაცვის მექანიზმის გათვალისწინებას.⁷³¹

საბოლოოდ უნიფიცირებული წესების მე-20 მუხლში გათვალისწინებული იქნა, რომ მოთხოვნის წერილობითი ფორმით წარდგენა და პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის მითითება. ამგვარი

⁷²⁸Kelly – Louw M., Initiatives of the International Chamber of Commerce to Prevent Fraudulent Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 2012, 721.

⁷²⁹ Šarčević P., Volken P., (eds) International Contracts and Payments, 1991, 72.

⁷³⁰Goode R., Guide to the ICC Uniform Rules for Demand Guarantees 1992, 251.

⁷³¹Gao X., the Fraud Rule in the Law of Letters of Credit: A Comparative Study, 2002,58.

ვალდებულების მიუხედავად, გარანტიის ვალდებულება შემოიფარგლება წარდგენილი დოკუმენტაციის გულმოდგინედ შემოწმებით.⁷³²

მოთხოვნის შესახებ პრინციპალის პრეტენზიის წარმოდგენისას ბანკი არაა ვალდებული შეაჩეროს თანხის გადახდა. ბანკს უფლება აქვს დისკრეციის ფარგლებში მიიღოს გადაწყვეტილება თანხის გადახდის ან რეგულირების შეჩერების შესახებ. ბანკი ვალდებულია გულისხმიერების პრინციპის დაცვით მოახდინოს მოთხოვნის მართვა და გადაწყვეტილების მიღება. არასწორი გადაწყვეტილების მიღება შეიძლება გადახდილი თანხის რეგრესის წესით დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი გახდეს.⁷³³

URCG-ით გათვალისწინებული მტკიცების ტვირთი შედარებით შემსუბუქებულია URDG-ის მიხედვით. თუმცა მათში გათვალისწინებულია პრინციპალის ინტერესების დაცვის მექანიზმი. კერძოდ, მოცემულია ის მოთხოვნები, რომელიც მოთხოვნის განხორციელებისას უნდა იქნეს დაცული. ამ მოთხოვნების ერთადერთი ფუნქციაა არამართლზომიერი და უკანონო მოთხოვნის თავიდან აცილება. მათი არსებობა რამდენიმე უპირატესობითაა განპირობებული. კერძოდ, შეუძლიათ ფსიქოლოგიური გავლენა მოახდინოს ბენეფიციარზე არამართლზომიერი მოთხოვნის წარდგენასთან დაკავშირებით,⁷³⁴ და პრინციპალს უადვილებს დროებითი ღონისძიების გამოყენების მოთხოვნისას მტკიცების პროცესს. მოთხოვნაში მითითებული დარღვევის გარემოების საწინააღმდეგოდ დადასტურებისას ადვილად შესაძლებელია ღონისძიების გამოყენება.⁷³⁵ ამასთან, დროებითი ღონისძიების გამოყენებაზე უარის თქმის შემთხვევაში მოთხოვნაში მითითებული არასწორი გარემოებები ბენეფიციარისაგან გადახდილი თანხის უკან დაბრუნების საფუძველი შეიძლება გახდეს.⁷³⁶

URDG N458 არამართლზომიერი მოთხოვნებთან დაკავშირებით შემოიფარგლება მხოლოდ ამ ჩანაწერით და პირდაპირ მითითებას არ შეიცავს.⁷³⁷ URDG N758 წინამორბედის მსგავსად არ შეიცავს პირდაპირ მითითებას არამართლზომიერი მოთხოვნის რეგულირებასთან დაკავშირებით. წესების ამ რედაქციით უფრო შემსუბუქდა მოთხოვნის წარდგენისას ბენეფიციარის მტკიცების ტვირთი და გაიზარდა არამართლზომიერი

⁷³²Initiatives of the International Chamber of Commerce to Prevent Fraudulebs Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 721.

⁷³³Kelly – Louw M., Initiatives of the International Chamber of Commerce to Prevent Fraudulebs Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 723.

⁷³⁴Goode R., The New I.C.C. Uniform Rules for Demand Guarantees, 1992, 195.

⁷³⁵Bergsten E.A., New Regime for International Independent Guarantees and Stand-By Letters of Credit: The UNCITRAL Draft Convention on Guaranty Letters, 1993, 870.

⁷³⁶Riddall. R, Affaki G., Two Experts Debate why the Uniform Rules for Demand Guarantees aren't Widely Used and Propose Solutions' 2001, 15.

⁷³⁷Mofleh A. I, Abstract payment Undertakings: to what extent are they truly Abstract?14.

მოთხოვნის განხორციელების შანსი. URDG N758 არამართლზომიერი მოთხოვნის პრევენციისათვის მოთხოვნის შესახებ პრინციპალისათვის დროულ შეტყობინებასა და მოთხოვნის გულისხმიერად შემოწმების ვალდებულებას ძალაში ტოვებს.

19.10.3. არამართლზომიერი მოთხოვნები რეზერვული აკრედიტივის საერთაშორისო წესების მიხედვით

საერთაშორისო საბანკო პრაქტიკის წესები არამართლზომიერი ან უკანონო მოთხოვნასთან დაკავშირებული ურთიერთობების შესახებ ჩანაწერს არ შეიცავს. ამ საკითხის რეგულირებას მატერიალური სამართლის კომპეტენციად მიიჩნევენ. მიუხედავად იმისა, რომ წესებში არ არის მოცემული არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფის ვალდებულება, მასში გათვალისწინებული მთელი რიგი საკითხები ამგვარი მოთხოვნის პრევენციის წინაპირობა შეიძლება იყოს.

წესების შესაბამისად, 1) გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნა დოკუმენტური ხასიათისაა, 2) წარდგენილი დოკუმენტაციის შემოწმების გარდა ბანკი მოკლებულია შესაძლებლობას მოახდინოს გარემოებების გამოძიება, 3) ბენეფიციარს უფლება აქვს რეგრესის წესით მოითხოვოს მხოლოდ კეთილსინდისიერად განხორციელებული ქმედების შედეგად გადახდილი თანხა.⁷³⁸

ამგვარი ჩანაწერის მიუხედავად, ISP98 ეფუძნება პრეზუმფციას იმასთან დაკავშირებით, რომ გარანტიათა დამოუკიდებლობის პრინციპის ერთადერთი გამონაკლისია ბენეფიციარის არამართლზომიერი მოთხოვნა, რომელიც არ უნდა დაკმაყოფილდეს.⁷³⁹

ამ შემთხვევაშიც ავტორთა მოსაზრებები ორ ნაწილად იქნა გაყოფილი. ერთი ნაწილის მიხედვით, წესების დადებით მხარედ უნდა იქნეს მიჩნეული, რომ არ შეიცავს მითითებას არამართლზომიერი მოთხოვნის უარყოფასთან დაკავშირებით და მათ რეგულირებას კვლავ ეროვნული სამართლის კომპეტენციად განიხილავს. ვინაიდან, არამართლზომიერი მოთხოვნის განმარტება განსხვავებულია სხვადასხვა იურისდიქციის ქვეყნებში.⁷⁴⁰ ავტორთა

⁷³⁸Byrne E., The Official Commentary on The Official Commentary on the International Standby Practices, 1998, 5.

⁷³⁹Kelly – Louw M., Initiatives of the International Chamber of Commerce to Prevent Fraudulebs Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 726.

⁷⁴⁰Dolan J.F, Analying Bank Drafted Standby letter of Credit Rules, The International Standby Practice (ISP98), 2000, 129.

მეორე ნაწილი ეწინააღმდეგება მას და მიიჩნევს, რომ ეს პრობლემის აღმოფხვრის გზა ვერ იქნება.⁷⁴¹

წესების მიხედვით, მოთხოვნა უნდა განხორციელდეს ბენეფიციარის წერილობით განცხადებით აუცილებელ დოკუმენტებთან ერთად. ბენეფიციარის განცხადება უნდა შეიცავდეს: ა) მოთხოვნის შესახებ მიმართვას, ბ) მოთხოვნილი თანხის ოდენობას, გ) ბენეფიციარის ხელმოწერას. მოთხოვნასთან ერთად შესაძლებელია მოთხოვნილი იქნას ვალდებულების დარღვევის დამადასტურებელი დოკუმენტის დართვა.⁷⁴²

14.7 წესების შესაბამისად, თუ გარანტია მოითხოვს, რომ მოთხოვნა წარდგენილი იყოს ბენეფიციარის განცხადებასა ან დარღვევის დამადასტურებელ დოკუმენტთან ერთად, თუმცა შინაარსის აღწერილობის გარეშე, მაშინ მოთხოვნა მიიჩნევა სათანადოდ, თუ ა) გადახდის მოთხოვნა დასაბუთებულია მაშინ მითითებული აღწერის შესაბამისად, ბ) გააჩნია მოთხოვნის თარიღი და ბენეფიციარის ხელმოწერა. 3.03, 4.08, 4.16 წესებით საბანკო გარანტიის პირობების შესაბამისად, შეიძლება გამორიცხული იქნეს მოთხოვნის წარდგენისას დარღვევის დამადასტურებელი დოკუმენტაციის დართვისა და დარღვევის შესახებ მითითების აუცილებლობა. ეს არის უნიფიცირებული წესებისაგან უკან გადადგმული ნაბიჯი. ვინაიდან, უნიფიცირებული წესები სავალდებულოდ ითვალისწინებს მოთხოვნის განხორციელებისას დარღვევის შესახებ ინფორმირების აუცილებლობას.⁷⁴³

უნიფიცირებული წესებისგან კიდევ ერთი განსხვავებით, 3.10 წესი არ ავალდებულებს გარანტს მოთხოვნის დადგომისას აცნობოს პრინციპალს. ამ შემთხვევაში პრინციპალი უფლების დაცვის გარეშე რჩება. მოთხოვნის რეგულირების პროცესში იგი არათუ მონაწილეობს, არამედ ინფორმაციაც არ გააჩნია მოთხოვნის წარდგენის შესახებ. შესაბამისად, იგი მოკლებულია პროტესტის დაყენების ან სასამართლოსათვის დროებითი ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობას.⁷⁴⁴

ამგვარი ჩანაწერის არსებობა წესების ოფიციალური კომენტარის ავტორის მოსაზრებით გამართლებულია გარანტიათა კომერციული მიზნებით, რათა ბენეფიციარმა დაყოვნების გარეშე მიიღოს თანხა და პრინციპალს შეეზღუდოს სასამართლოსათვის გადახდის აკრძალვის მიმართვის შესაძლებლობა. თუმცა ეს დანაწესი არ გამორიცხავს პრინციპალსა და ბენეფიციარს შორის დავის

⁷⁴¹Buckley P.P., Gao X, The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead, 2014, 693.

⁷⁴²Dolan J.F., Analyzing Bank Drafted Standby letter of Credit Rules, The International Standby Practice (ISP98), 2000, 183.

⁷⁴³Buckley P. P., Gao X., The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead, 2014, 693

⁷⁴⁴Kelly – Louw M., Initiatives of the International Chamber of Commerce to Prevent Fraudulebs Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 2012, 726.

წარმოების შესაძლებლობას არამართლზომიერი მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემდეგ გადახდილი თანხის უკან დაბრუნების მოთხოვნით. თანხის გადახდის შემდგომ ბენეფიციარის მიმართ შეიძლება გამოყენებული იქნეს გადახდილი თანხის განკარგვის აკრძალვა დავის დასრულებამდე.⁷⁴⁵

19.11. არამართლზომიერი მოთხოვნა UNCITRAL-ის კონვენციის შესაბამისად

გაეროს სავაჭრო კომისიის მიერ შექმნილი კონვენცია დამოუკიდებელია გარანტიებისა და რეზერვული აკრედიტივების შესახებ საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის მრავალფეროვან საფუძვლებს ითვალისწინებს.

კონვენციის მე-19 მუხლის მიხედვით, პირველ ნაწილში გათვალისწინებულია არამართლზომიერი მოთხოვნის შემდეგი საფუძვლები: ა) წარმოდგენილი დოკუმენტი არაა ნამდვილი; ბ) ანაზღაურებაზე უარის თქმა მართებულია მოთხოვნაში ან დოკუმენტაციაში მითითებული საფუძვლით; გ) მოთხოვნას არა აქვს საკმარისი საფუძველი, გარანტი მოქმედებდა კეთილსინდისიერად და ჰქონდა ბენეფიციარის მიმართ თანხის გადახდაზე უარის თქმის უფლება.

ამ მუხლის მეორე ნაწილში ჩამოთვლილია ის საფუძვლები, რომელიც მოთხოვნის დაუსაბუთებლობას ადასტურებს. კერძოდ, ა) ხელშეკრულებით განსაზღვრული ვითარება ან რისკი უეჭველად არ დამდგარა, ბ) გარიგება ბათილად არის ცნობილი სასამართლოს ან არბიტრაჟის მიერ, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა გარანტია ამ რისკისგან ბენეფიციარის დაცვას ემსახურებოდა, გ) ძირითადი ვალდებულება შესრულდა, დ) ძირითადი ვალდებულების შესრულებაში ბენეფიციარმა შეუშალა ხელი პრინციპალს, ე) კონტრგარანტმა არაკეთილსინდისიერად გასცა საგარანტიო ანაზღაურება და კონტრგარანტიის საფუძველზე მოითხოვა თანხის დაბრუნება.⁷⁴⁶

კონვენციაში ამგვარი ჩამონათვალის არსებობის მიზანი იყო დაედგინა ერთიანი საერთაშორისო სტანდარტი, რომელიც გამოყენებული იქნებოდა გარანტის ან სასამართლოს მიერ არამართლზომიერი, უკანონო და დაუსაბუთებელი მოთხოვნის რეგულირების პროცესში. ამგვარი მოთხოვნების შესახებ მითითება უმეტესად მაშინ ხდება, როცა დავა ხელშეკრულების შესრულებასთან დაკავშირებით არსებობს.⁷⁴⁷ კონვენცია არ შეიცავს

⁷⁴⁵Kelly – Louw M., Initiatives of the International Chamber of Commerce to Prevent Fraudulent Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 2012, 732.

⁷⁴⁶Meral N., A Global Analysis, The Fraud Exception in Documentary Credits: a Global Analysis. Ankara bar Review, 2012, 68.

⁷⁴⁷Explanatory note by the UNCITRAL Secretariat on the United Nations Convention on Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit, 1997, 23.

არამართლზომიერი მოთხოვნის განმარტებას და არც პირდაპირ არის იგი მითითებული უარის თქმის საფუძველად. მე-19 მუხლის სათაურად მითითებულია „თანხის გადახდის გამონაკლისები“ და ჩამოთვლილია კონკრეტული საფუძველები, რომელიც უარის თქმისას უნდა იქნეს გამოყენებული.⁷⁴⁸ ეს ჩამონათვალი შეიცავს ყველა იმ საფუძველს, რომელიც სხვადასხვა სამართლის სისტემის ქვეყანაში შეიძლება მიჩნეული იქნეს, როგორც არამართლზომიერი და უფლების ბოროტად გამოყენების შედეგად განხორციელებულ მოთხოვნად. მათ შორის, ყალბი, არამართლზომიერი და უკანონო⁷⁴⁹ მოთხოვნები.

კონვენცია არ აზუსტებს რა სტანდარტი უნდა იქნეს გამოყენებული ვალდებულების შესრულების ან საგარანტიო რისკის არ დადგომის შეფასებისას. ცხადია, ყველა სადავო საკითხის მიმართ გამოყენებული უნდა იყოს ობიექტური ტესტი, მიუხედავად იმისა, რომ შესაძლებელია სხვადასხვაგვარი სტანდარტის დადგენა.⁷⁵⁰ კონვენცია მიმართულია პრაქტიკაში არსებული შეუსაბამობებისა და პრობლემების აღმოფხვრისაკენ.⁷⁵¹

კონვენციის მე-19 მუხლში მითითებული ჩამონათვალი კომერციული ურთიერთობის მოწესრიგებას ისახავს მიზნად და იგი უნიფიცირებული წესებისგან განსხვავებით ამ ურთიერთობების მოწესრიგებას ისახავს მიზნად. მოთხოვნის უარყოფის საფუძველების დეტალური ჩამონათვალი არამართლზომიერი მოთხოვნების პრევენციისა და მხარეების მიერ ურთიერთობების კეთილსინდისიერად განხორციელების იძულების მექანიზმია.

20. კეთილსინდისიერების პრინციპი საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში

თანამედროვე სამართლებრივი წესრიგისათვის დამახასიათებელია კეთილსინდისიერების პრინციპის ურთიერთობების მარეგულირებელი სამართლის ნორმებიდან პირდაპირ არ გამომდინარეობს.⁷⁵²სსკ-ს რამდენიმე ნორმა იხსენიებს „კეთილსინდისიერების“ პრინციპს, თუმცა კოდექსი ამ ტერმინის ლეგალურ განსაზღვრებას არ იძლევა. კეთილსინდისიერების პრინციპის ერთიანი ცნების შემუშავება შეუძლებელია, შესაბამისად, უმჯობესია განისაზღვროს ის კრიტერიუმები და ვალდებულებები,

⁷⁴⁸Busto D., Documentary Credits—UCP 500 & 400 Compared, ICC Brochure No 511, 49.

⁷⁴⁹„თუ დადასტურდა, რომ გარიგება ბათილად არის ცნობილი არბიტრაჟის ან სასამართლოს მიერ“.

⁷⁵⁰Longwa Kayembe G., the Fraud Exception in Bank Guarantee, 2008, 40.

⁷⁵¹Meral N., A Global Analysis, The Fraud Exception in Documentary Credits: A Global Analysis.2012, 68.

⁷⁵²კერესელიძე დ., კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები, 2009, 84.

რომლითაც შესაძლებელი იქნება აიხსნას კეთილსინდისიერების პრინციპის შინაარსი.⁷⁵³

სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილეების მიერ უფლებამოსილების კეთილსინდისიერად განხორციელების ვალდებულება კოდექსის რამდენიმე მუხლით არის გათვალისწინებული. სსკ-ს მე-8 მუხლის შესაბამისად, „სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილენი ვალდებული არიან კეთილსინდისიერად განახორციელონ თავიანთი უფლებები და მოვალეობანი.“⁷⁵⁴ მოცემული ფორმულირება არის ზოგადი დებულება, რომლის დეტალიზაცია სსკ-ს ცალკეულ მუხლებშიც ხდება.⁷⁵⁵ კეთილსინდისიერად ქცევის სტანდარტი ვრცელდება მთლიანად კერძო სამართალზე.⁷⁵⁶ კეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვის ვალდებულებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა სახელშეკრულებო ურთიერთობებში ენიჭება. ეს არც არის გასაკვირი. სახელშეკრულებო (ვალდებულებითი) სამართალი სამოქალაქო სამართლის უმნიშვნელოვანესი და ყველაზე უფრო მოცულობითი ნაწილია. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სსკ-ის 361-ე მუხლის მეორე ნაწილი, რომლის თანახმად, „ვალდებულება უნდა შესრულდეს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად, დათქმულ დროსა და ადგილას“. ეს ორი მუხლი მთელი სამოქალაქო ბრუნვის ქვაკუთხედი, რომლებითაც კოდექსი სამოქალაქო სამართალ ურთიერთობაში სოციალურ-ეთიკურ ღირებულებებს ამკვიდრებს.⁷⁵⁷

ზუსტი განმარტების არ არსებობის მიუხედავად კეთილსინდისიერება გულისხმობს სამოქალაქო

სამოქალაქო კოდექსი სახელშეკრულებო ურთიერთობის მონაწილეებს საკუთარი უფლებამოსილი ბოროტად გამოყენებას და განმარტავს, რომ „სამოქალაქო უფლება უნდა განხორციელდეს მართლზომიერად. დაუშვებელია უფლების გამოყენება მარტოდენ იმ მიზნით, რომ ზიანი მიადგეს სხვას.“⁷⁶⁰ უფლების შეზღუდვის ფუნქციას მოიხსენიებენ ისეთი ტერმინითაც, როგორც არის „შემაკავებელი ფუნქცია“, რომელიც გამოიხატება ბრუნვის მონაწილეთა ინტერესების დაბალანსებასა და უფლებათა მავნებლური, გაუმართლებელი გამოყენების შეზღუდვაში.⁷⁶¹

⁷⁵³ხუბაშვილი ნ., კეთილსინდისიერებისპრინციპისსახელშეკრულებოსამართალში, 2014, 38.

⁷⁵⁴საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-8 მუხლის მესამე ნაწილი.

⁷⁵⁵ვაშაკიძე გ., კეთილსინდისიერებასაქართველოსსამოქალაქოკოდექსის მიხედვით - აბსტრაქციათუმოქმედისამართალი,2007, 38.

⁷⁵⁶ხუბაშვილი ნ., კეთილსინდისიერებისპრინციპისსახელშეკრულებოსამართალში, 2014, 38,

⁷⁵⁷ ვაშაკიძე გ., კეთილსინდისიერებასაქართველოსსამოქალაქოკოდექსის მიხედვით - აბსტრაქციათუმოქმედისამართალი,2007, 39.

⁷⁵⁸ზოიძე ბ. , საქართველოსსამოქალაქოკოდექსისკომენტარები, წიგნი მესამე, 2001, 270.

⁷⁵⁹ხუბაშვილი ნ., კეთილსინდისიერებისპრინციპისსახელშეკრულებოსამართალში, 2014, 38.

⁷⁶⁰ სსკ-115

⁷⁶¹ვაშაკიძე გ., სამოქალაქოკოდექსისგართულებულვალდებულებათასისტემა, 2010, 66.

სსკ-ს 115-ე მუხლი უფლების ბოროტად გამოყენების შესახებ კერძო სამართლებრივი ურთიერთობების ერთ-ერთი ფუძემდებლური პრინციპის „კეთილსინდისიერების პრინციპის“ გამოხმაურებაა. ამ მუხლით კანონმდებელი ზოგადად კრძალავს უფლების ბოროტად გამოყენებას იმ შემთხვევებისათვის, როდესაც მისი კონკრეტული შემთხვევა სპეციალური იმპერატიული ნორმებით არ არის გათვალისწინებული.⁷⁶²

ზოგადი აკრძალვის შესაბამისად, დაუშვებელია უფლების ბოროტად გამოყენება მარტოდენ იმ საფუძვლით, რომ ზიანი მიადგეს სხვას. მართლსაწინააღმდეგოდ უნდა ჩაითვალოს უფლების განხორციელება, რომელიც სხვა პირს აყენებს ზიანს და არ ისახავს უფლების განხორციელების აუცილებლობით ნაკარნახევი ინტერესების დაცვას.⁷⁶³

უფლების ბოროტად გამოყენება აკრძალულია გერმანიის სამოქალაქო კოდექსით, რომლის §226 განმარტავს, რომ დაუშვებელია უფლების ბოროტად გამოყენება მარტოდენ იმ მიზნით, რომ ზიანის მიადგენს სხვას. ამის გარდა გსკ უფლების ბოროტად გამოყენების ერთ-ერთ შემთხვევად დაუყოვნებლივი (იმავედროული) დაბრუნების ვალდებულებას მიიჩნევს. (dolo agit, qui petit, quod statim redditurus est (ლათ. „მზაკვრულად მოქმედებს ის, ვინც იმას ითხოვს, რაც, იმავედროულად, უკანვე უნდა დააბრუნოს.“). უფლების ბოროტად გამოყენება არის კრედიტორის მიერ ისეთი საგნების მოთხოვნა, რომელიც მან მოვალეს სხვა სამართლებრივ საფუძველზე (მაგ. ზიანის ანაზღაურება ან უსაფუძვლო გამდიდრება) უკან უნდა დაუბრუნოს.⁷⁶⁴

უფლების გამოყენება გაუმართლებელია, როცა ობიექტური დამკვირვებლის თვალსაწიერიდან არ დგინდება უფლების გამოყენების არანაირი მიზანი, გარდა სხვა პირისათვის ზიანის მიყენება. უფლების ასეთი განხორციელება დაუშვებელი და გაუმართლებელია.⁷⁶⁵

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში ბენეფიციარის საგარანტიო მოთხოვნა თანხის გადახდასთან დაკავშირებით, როცა მისთვის ცნობილია, რომ უზრუნველყოფილი ვალდებულება შესრულებული, შეწყვეტილი ან ბათილია, სხვა არაფერია თუ არა უფლების ბოროტად გამოყენება. აშშ-ს, ინგლისის, გერმანიისა და საფრანგეთის სასამართლო პრაქტიკისაგან განსხვავებით ქართული სასამართლო პრაქტიკა მწირია იმგვარი გადაწყვეტილებებით, სადაც ბენეფიციარის ამგვარი მოთხოვნა შეფასებული იქნა უფლების ბოროტად გამოყენებად.

⁷⁶²ჩაჩავა ს., სამოქალაქო სამართლის კოდექსის კომენტარი, ლ. ჭანტურია, (რედ), 2017, 654.

⁷⁶³საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 18 თებერვლის გადაწყვეტილება #ას-1535-1438-2012, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 01 თებერვლის № ას-360-345-2016 გადაწყვეტილება.

⁷⁶⁴ჭიკაშვილი ნ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, 2015, 34.

⁷⁶⁵ ჩაჩავა ს., სამოქალაქო სამართლის კოდექსის კომენტარი, ლ. ჭანტურია, (რედ), 2017, 656.

საბანკო გარანტია მომეტებული რისკის შემცველი ინსტრუმენტია. შესაბამისად, საკუთარი უფლებამოსილება ბოროტად გამოიყენოს. სსკ-ში გათვალისწინებული შემაკავებელი ფუნქცია ბოჭავს ხელშეკრულების მხარეებს და კრძალავს მხარის მიერ მისი უფლებამოსილების განხორციელებას მხოლოდ იმ დროს, როცა სხვას ადგება ზიანი.

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობების მარეგულირებელი ნორმებში გათვალისწინებული გარანტის მოთხოვნის რეგულირების სპეციალური ვადას უწესებს და ადგენს, რომ გარანტმა ბენეფიციარის მოთხოვნა თანდართული დოკუმენტებით უნდა განიხილოს გონივრულ ვადაში და გამოიჩინოს გონივრული მზრუნველობა, იმის დასადგენად, შეესაბამება თუ არა მოთხოვნა და თანდართული დოკუმენტები გარანტიის პირობებს. „გონივრული მზრუნველობა“ არის კეთილსინდისიერების გამოვლინება. ამ პრინციპის საფუძველზე გარანტი დაუყოვნებლივ აცნობებს ბენეფიციარს მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის შესახებ.⁷⁶⁶ შესაძლებელია ზოგჯერ „გონივრული მზრუნველობის“ შესახებ თავად ნორმაში არაფერი იყოს მითითებული, მაგრამ ვალდებულების კეთილსინდისიერად შესრულების მოთხოვნა გამომდინარეობდეს მისი შინაარსიდან.⁷⁶⁷

საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობის პრინციპიდან გამომდინარე, გარანტი შეზღუდულია ჩაეყაროს უარი თქვას მოთხოვნაზე და თავი შეიკავოს გადახდისაგან. ბანკის მიერ ამ ვალდებულების დარღვევა პრინციპალის მიმართ რეგრესის უფლების დაკარგვას გამოიწვევს. ბანკი ვალდებულია საკუთარი უფლებამოსილება შეასრულოს კეთილსინდისიერად და სათანადო მზრუნველობით.⁷⁶⁸

კეთილსინდისიერების პრინციპი ავალდებულებს სახელშეკრულებო ურთიერთობის ყველა ვალდებულებისაგან გათავისუფლებული. შესაბამისად, საკუთარი უფლებამოსილების განხორციელება კეთილსინდისიერად და გულისხმიერად ყველაზე მეტად მას უნდა დაევალოს.

არაკეთილსინდისიერი მოთხოვნები სხვადასხვა იურისდიქციის ქვეყნებში მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემთხვევაში SembCorp,⁷⁷⁰ სადაც სინგაპურის სასამართლომ მიუთითა, რომ:

„არაკეთილსინდისიერების კონცეფცია მოიცავს უსამართლობას, რომელიც მკვეთრად განსხვავდება არამართლზომიერებისა და უნდობლობისაგან, ქცევას რომელიც დასაგმობია, ან გულისხმიერების ნაკლებობას...⁷⁷¹

⁷⁶⁶საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 887-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁷⁶⁷ხუნაშვილი ნ., კეთილსინდისიერების პრინციპის სახელშეკრულებო სამართალში, 2014, 74.

⁷⁶⁸Bertrams R., Bank Guarantees in international trade, 3rd ed., Kluwer law international, 2004, 397.

⁷⁶⁹Kelly- Louw M., Selective legal Aspects of Demand Bank Guarantee, 2008, 85.

⁷⁷⁰2002, BLR 450, 75.

⁷⁷¹Keyembe G., The Fraud in Banks Guarantee, 82, 39.

ავსტრალიის სასამართლო პრაქტიკაში მკვეთრად გამოხატულია პოზიცია ბენეფიციარის მიერ კვ დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია,⁷⁷² რომელიც პირველად დადგინდა საქმეზე Olex focas Pty v. Skodaexport Co Ltd.⁷⁷³

მოსარჩელე იყო ქვეკონტრაქტორი. მას მოპასუხისათვის სატელეკომუნიკაციო საშუალებების მ რომელიც უზრუნველყოფდა მოპასუხის მიერ გადახდილი თანხის მიზნობრივ ხარჯვას. ეს გარანტია იწოდებოდა, როგორც მობილიზაციის გარანტია. ასევე, წარდგენილი იყო ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტია. შესრულების და მობილიზაციის საბანკო გარანტია ორივე იყო უპირობო. მხარეთა შორის დავის წარმოშობის შემდგომ, მოპასუხემ სრულად გამოითხოვა საბანკო გარანტია, მიუხედავად იმისა, რომ მოსარჩელის მიერ საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის თანხა იყო ათვისებული.

მოსარჩელემ სასამართლოს აკრძალვის მოთხოვნით მიმართა და მიიჩნევა, რომ მოთხოვნა არაკეთილსინდისიერი და ეწინააღმდეგებოდა ავსტრალიის სავაჭრო კანონით⁷⁷⁵ გათვალისწინებული კეთილსინდისიერების პრინციპს.⁷⁷⁶ ვინაიდან, ბენეფიციარმა მოითხოვა საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის თანხა სრულად, მიუხედავად იმისა, რომ ავანსის თანხის დიდი ნაწილი (90%) უკვე სრულად იყო გაქვითული. სასამართლომ არ დააკმაყოფილა ბენეფიციარის მოთხოვნა საავანსო (მობილიზაციის) საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე თანხის სრულად დაბრუნებაზე, და გარანტს დააკისრა მხოლოდ დარჩენილი რაოდენობის თანხის გადახდა.⁷⁷⁷

ეს გადაწყვეტილება⁷⁷⁸პრეცედენტული მნიშვნელობისაა, რამდენიმე გარემოების გამო ა) სასამართლომ არამართლობიერი მოთხოვნისაგან განსხვავებული საფუძველი მიიჩნია მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველად. მიუხედავად იმისა, რომ გარანტია იყო უპირობო, არაკეთილსინდისიერი მოთხოვნა სასამართლოს მიერ არ დაკმაყოფილდა. ამ

⁷⁷²Rodrigo T, Theoretical Justifications for restraining “Unconscionable” demand under on Demand Guarantee, 2012, 6.

⁷⁷³ავსტრალიის ვიქტორიის შტატის უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება 3 RV 380, 1998.

⁷⁷⁴გამოიყენა უკვე არამართლობიერი მოთხოვნის პრეცედენტად დამკვიდრებული გადაწყვეტილება Wood Hal Ltd v. Pipeline Authority, 1979, 141 CLR 443, სადაც სასამართლოს განმარტა, რომ გარანტიის ვალდებულებაა გადაიხადოს თანხა, თუ მოთხოვნა შეესაბამება პირობებს. ბანკი უფლებამოსილია თავი შეიკავოს გადახდისაგან მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში, თუ წარმოდგენილი მყარი მტკიცებულებით დასტურდება არამართლობიერი მოთხოვნა.

⁷⁷⁵მიღებულია 1974 წელს (CTH) (TPA), რომელიც 2010 წელს ჩაანაცვლა ავსტრალიის მომხმარებელთა კანონმა (ACL).

⁷⁷⁶Hunt R., Enforcing Security, Guarantees and Injunctons, Builind and Constraction Law review 2001, 397.

⁷⁷⁷Tyler A., Performacen Bonds and S 51AA TPA, <http://www2.austlii.edu.au/~alan/skodaexport.html>, 1.09.17.

⁷⁷⁸Olex focas Pty v. Skodaexport Co Ltd, 3 RV 380, 1998.

გადაწყვეტილების შემდგომ მიჩნეულია, რომ “კანონით გათვალისწინებული არაკეთილსინდისიერება“ უპირობო საბანკო გარანტიის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ცალკე საფუძველია.⁷⁷⁹

რამდენიმე წლის შემდგომ არაკეთილსინდისიერი მოთხოვნა დოკუმენტური აკრედიტივიდან ბანკისაგან საქონლის გადამზიდვისათვის მიწოდების შემდგომ. აპლიკანტმა ბანკს აცნობა, რომ თანხის გადახდა არ მოეხდინა, რადგან გამყიდველის მიერ გამოგზავნილი საქონელი იყო ნაკლიანი. ბანკმა გადაიხადა უდღეფექტო საქონლის ღირებულება, ხოლო ნაკლიანი საქონლის ღირებულების ანაზღაურება შეაჩერა. ბენეფიციარმა აკრედიტივის დამოუკიდებელ ბუნებაზე მითითებით მოითხოვა აკრედიტივის თანხის სრულად გადახდა. სასამართლომ განმარტა, რომ „თავისთავად არ არის უსამართლო და არაგონივრული ან არაკეთილსინდისიერი კომერციული უფლების ავტონომიურობაზე მითითება... თუმცა თუ ქცევა არაკეთილსინდისიერია, ავტონომიურობის პრინციპის გამოყენება სასამართლოს დისკრეციას წარმოადგენს, მოახდენს აკრძალვის გამოყენებას, თუ მოსარჩელეს ზიანის ანაზღაურების სხვა საშუალებით აღჭურვავეს... ამ შემთხვევაში, როცა მოთხოვნა წარმოდგარია უკანონო საფუძველით ავტონომიურობის პრინციპის გამოყენებასთან დაკავშირებული ყოველგვარი ყოყმანი უნდა გამოირიცხოს...“⁷⁸¹

სასამართლომ დოკუმენტური აკრედიტივიდან გამომდინარე მოთხოვნა, რომელიც არაკეთილსინდისიერად იქნა განხორციელებული არ მიიჩნია თანხის გადახდის შესაბამის საფუძველად.

ინგლისისა და აშშ-ს სასამართლო პრაქტიკისაგან განსხვავებით, ავსტრალიის სასამართლომ საბანკო გარანტიებისა და აკრედიტივიდან გამომდინარე ურთიერთობებში ბენეფიციარს ქმედების კეთილსინდისიერად და გულისხმიერად განხორციელება დაავალა.

საერთო სამართლისა და კონტინენტური სამართლის იურისდიქციის ქვეყნებში სახელშეკრულებო ურთიერთობების ფორმულირებისა და განხორციელების პროცესში კეთილსინდისიერების, სამართლიანობისა და გულისხმიერების პრინციპები უმთავრესი მნიშვნელობისაა.⁷⁸²

უპირობო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის უფლებამოსილება არ შეიძლება განხორციელდეს უკანონოდ, არაკეთილსინდისიერად და „ჭირვეულად/ახირებულად“. უპირობო გარანტიიდან გამომდინარე

⁷⁷⁹Rodrigo T., Theoretical Justifications for restraining “Unconscionable” demand under on Demand Guarantee, 2012, 9.

⁷⁸⁰2003, NSWSC 713.

⁷⁸¹Dixon D., William M., As good as cash? The diminution of the autonomy principle, 25.

⁷⁸²Browsword R., Hird N., Howells G., Good Faith in Contract formation, Concept and Context, 1999, 9.

ურთიერთობებში კანონი უნდა ჩაერიოს, თუ სახეზეა არამართლზომიერი და არაკეთილსინდისიერი მოთხოვნები.⁷⁸³

20.1. კეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვის ვალდებულება ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში მხოლოდ რამდენიმე გადაწყვეტილება არსებობს, სადაც სასამართლო გარანტიის მონაწილე სუბიექტებს კეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვის ვალდებულებას და უფლების ბოროტად გამოყენებაზე მიუთითებს.

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ⁷⁸⁴ თავისი ქმედების კეთილსინდისიერად განხორციელების ვალდებულებაზე მიუთითა ბენეფიციარს, რომელიც სახელმწიფო შემსყიდველი იყო.⁷⁸⁵

⁷⁸³Rodrigo T., Theoretical Justifications for restraining “Unconscionable” demand under on Demand Guarantee, 2012, 14.

⁷⁸⁴საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 21 აპრილის გადაწყვეტილება №ას-251-239-2017.

⁷⁸⁵2014 წლის 9 ოქტომბერს მხარეთა შორის დაიდო სახელმწიფო შესყიდვის შესახებ ხელშეკრულება, რომლის ღირებულებაც 557 600 ლარს შეადგენდა. ხელშეკრულების თანახმად, რეაბილიტაცია უნდა ჩატარებოდა ქ.თბილისში, ფ-ის დასახლებაში, რ-ის, ბ-ისა და ა-ის ქუჩებს. სამუშაოს მიწოდების ვადად განისაზღვრა ხელშეკრულების გაფორმებიდან 60 დღე. სამუშაოების დასრულების საბოლოო ვადის გადაცილების შემთხვევაში, მიმწოდებლის მიმართ განისაზღვრა პირგასამტეხლო 0.5%-ის ოდენობით. ხელშეკრულების შესრულების ვადის 20 დღეზე მეტი ვადით დარღვევის შემთხვევისათვის სადაზღვევო კომპანიისათვის მიერ გაცემული იქნა საბანკო გარანტია 27 880 ლარის ოდენობით. სამუშაოების წარმოებისას აღმოჩნდა, რომ 9 ოქტომბრიდან 3 დეკემბრის ჩათვლით იყო 19 ნალექიანი დღე და სამუშაოების დასრულება დადგენილ ვადაში ობიექტურად შეუძლებელი იყო. ამის შესახებ მიმწოდებელმა, შემსყიდველს აცნობა 2015 წლის 3 დეკემბერს N74 წერილით და ითხოვა სამუშაოს მიწოდების ვადის გაზრდა 19 დღით - 28 დეკემბრის ჩათვლით, თუმცა, შემსყიდველმა ხელშეკრულების ვადა გააგრძელა მხოლოდ 10 დღით - 2015 წლის 18 დეკემბრის ჩათვლით, რაზეც მხარეებს შორის 2014 წლის 8 დეკემბერს გაფორმდა დამატებითი შეთანხმება. 2014 წლის 16 დეკემბერს მიმწოდებელმა დაასრულა რ-ის ქუჩის რეაბილიტაცია. სამუშაოების ფაქტობრივმა ღირებულებამ შეადგინა 112 264 ლარი, რაც დადასტურდა N1 მიღება-ჩაბარების აქტით, ხოლო, 2014 წლის 24 დეკემბერს - ბ-ის ქუჩის რეაბილიტაცია. სამუშაოების საერთო ღირებულებამ შეადგინა 125 714,44 ლარი, რაც დადასტურდა N2 მიღება-ჩაბარების აქტით. შემსყიდველმა ხელშეკრულების 6.1.-ს და 7.2. პუნქტების შესაბამისად 30 კალენდარული დღის ვადაში არ ჩარიცხა შესრულებული სამუშაოს ღირებულება მიმწოდებლის ანგარიშზე, რის გამოც მას უნდა დაეკისროს პირგასამტეხლოს გადახდა ნაცვლად 0,5%-ისა (რომლის ოდენობაც შეუსაბამოდ დიდია) 0.1%-ის ოდენობით ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე. ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ვადაში სამუშაოების დასრულებას ხელი შეუშალა იმ გარემოებამ, რომ რ-ის ქუჩის მოსახლეობამ საკომუნიკაციო მიწების შესაცვლელად თვითნებურად გათხარა ტრანშეა და სამუშაოს გაგრძელება შეუძლებელი გახდა, რაც დადასტურდა მხარეებს შორის 2015 წლის 15 იანვარის დამატებითი შეთანხმების აქტით, რის საფუძველზეც მხარეთა ურთიერთშეთანხმებით ხელშეკრულებაში

სასამართლომ არ გაიზიარა ბენეფიციარის პოზიცია გარანტიის გამოთხოვის კანონიერების თაობაზე⁷⁸⁶ და მიუთითა, რომ სსკ-ს 8.2. მუხლის თანახმად, კასატორი⁷⁸⁷ კერძოსამართლებრივ გარიგებაში სწორედ კერძო სამართლის სუბიექტად განიხილება და მას კეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვა ევალება, საპირისპირო ვითარებაშიც კი, ადმინისტრაციული ორგანო საჯაროსამართლებრივ ფუნქციას თანასწორობის პრინციპზე დაყრდნობით ასრულებს და მისი მხრიდან კეთილსინდისიერი ქცევის სტანდარტის დაცვა საჯარო სფეროს მარეგულირებელი კანონმდებლობიდანაც იმპერატიულად გამომდინარეობს... მხოლოდ მოთხოვნის უფლების არსებობა იმგვარი ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, როგორც საბანკო გარანტიაა, არ აძლევს ბენეფიციარს უფლებას, უპირობოდ აინაზღაუროს თანხა, მას ეკისრება მეორე მხარის ქონებისადმი გულისხმიერი დამოკიდებულების გამოჩენა.⁷⁸⁸ სახეზე გვაქვს პირთა თანასწორობაზე დამყარებული კერძოსამართლებრივი ურთიერთობა, რაც კანონისა და სასამართლოს წინაშე ამ პირთა თანასწორობას მოიაზრებს.⁷⁸⁹

შევიდა ცვლილება. 2015 წლის 22 იანვარს, შემსყიდველმა ისევ შეცვალა სამუშაოს პროექტი. მისი მოცულობა დაკორექტირდა და 2015 წლის 9 თებერვლისა და 10 მარტის შეთანხმებებით, ხელშეკრულების საბოლოო ღირებულება განისაზღვრა 33 088,43 ლარით. სამუშაოები საბოლოოდ დასრულდა 2015 წლის 5 მარტს. მოპასუხემ, იმ მოტივით, რომ მიმწოდებელმა ხელშეკრულების შესრულების ვადა 20 დღეზე მეტი ხნით გადააცილა, 2015 წლის 15 იანვარს გარანტს მოსთხოვა შემსრულებლის სასარგებლოდ გაცემული საგარანტიო თანხის - 27 880 ლარის ჩარიცხვა. თანხა ჩარიცხული იქნა 2015 წლის 20 იანვარს, ასევე, ვინაიდან შემსყიდველი არ იხდიდა შესრულებული სამუშაოს ღირებულებას, მიმწოდებელი იძულებული გახდა 2015 წლის 26 მარტს მიემართა მისთვის შესრულებული სამუშაოს ღირებულებიდან მოთხოვნილი პირგასამტეხლოს - 31 700 ლარის დაკავების მოთხოვნით.

⁷⁸⁶თბილისის სააპელაციო სასამართლომ ნალექიანი ამინდები მიიჩნია ფორს-მაჟორად, რაც გამორიცხავდა ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მიმწოდებლისათვის პირგასამტეხლოს დაკისრებას და საბანკო გარანტიის გამოთხოვის მართლზომიერებას.

⁷⁸⁷ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია.

⁷⁸⁸საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 316-ე მუხლის მეორე ნაწილი.

⁷⁸⁹კასატორის მითითებით, „სააპელაციო პალატამ ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე შეამცირა პრინციპალისათვის დაკისრებული პირგასამტეხლო 0.5%-დან 0.1%-მდე. სამოქალაქო ურთიერთობები გამომდინარეობს ურთიერთმფარავი ნების გამოვლენით, რაც გულისხმობს ოფერტსა და აქცეპტს. ბუნებრივია, რომ თუ მხარეს არ აწყობდა ზემოაღნიშნული პირობა იგი არ მოახდენდა ხელშეკრულების აქცეპტირებას. სამეწარმეო იურიდიულ პირებს მართებთ მეტი წინდახედულობა და მათთვის უფრო მაღალი სტანდარტია დაწესებული. მხარემ დაკისრებული პირგასამტეხლო გადაიხადა, ანუ ეს ოდენობა მისთვის მისაღები იყო და არც მძიმე ტვირთს არ წარმოადგენდა, წინააღმდეგ შემთხვევაში, იგი მას თავიდანვე სადავოს გახდიდა. მნიშვნელოვანია შეფასდეს, რამდენად დაიცვა სასამართლომ კერძო და საჯარო ინტერესის პროპორციულობა, როდესაც დაუსაბუთებელი უპირატესობა მიანიჭა ერთი მეწარმე სუბიექტის კერძო ინტერესს და აღნიშნულის საწინააღმდეგოდ სამართლებრივი დაცვის გარეშე დარჩა ის საჯარო ინტერესი, რომლის დამცველ მხარესაც კასატორი წარმოადგენდა.“

სასამართლოს ამგვარი გადაწყვეტილება და მითითება ბენეფიციარის ქმედების კეთილსინდისიერად განხორციელებასთან დაკავშირებით დადებითად უნდა შეფასდეს.

სახელმწიფო შესყიდვებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში შემსყიდველი⁷⁹⁰ კანონით გათვალისწინებული სახსრებით⁷⁹¹ ახორციელებს შესყიდვას. სახელმწიფო შემსყიდველი უმეტესად საბიუჯეტო ორგანიზაციაა,⁷⁹² რომელიც მისთვის დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში ახორციელებს საჯარო სამართლებრივ უფლებამოსილებას.⁷⁹³ სახელმწიფო შესყიდვების სახელშეკრულებო ურთიერთობებში შემსყიდველი ძლიერი

⁷⁹⁰შემსყიდველი ორგანიზაცია არის სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ კანონით განსაზღვრული სახსრებით შესყიდვის განმახორციელებელი პირი, რომელიც სახელმწიფო შესყიდვების ერთიან ელექტრონულ სისტემაში რეგისტრირდება.

⁷⁹¹სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ კანონის მე-3 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის მიხედვით, სახელმწიფო შესყიდვა არის ელექტრონული ან სხვა საშუალებების გამოყენებით შემსყიდველი ორგანიზაციის მიერ ნებისმიერი საქონლის, მომსახურებისა და სამშენებლო სამუშაოს შესყიდვა შემდეგი სახსრებით: ა.ა) საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტისა და სახელმწიფო ბიუჯეტში კონსოლიდირებული სახსრებით;

ა.ბ) აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების ბიუჯეტის სახსრებით; ა.გ) ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის სახსრებით; ა.დ) საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების ბიუჯეტისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების სახსრებით; ა.ე) საბიუჯეტო ორგანიზაციების, საჯარო სამართლის იურიდიული პირების, არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების – უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებისა და უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების განვითარების ფონდის, ასევე სახელმწიფო შესყიდვის განმახორციელებელი, ამ პუნქტის „ა.თ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული საწარმოების მიერ უცხო ქვეყნებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციებისაგან საერთაშორისო ხელშეკრულებების საფუძველზე, აგრეთვე სხვა სახელმწიფოს რეზიდენტი პირებისაგან გრანტისა და კრედიტის სახით მიღებული სახსრებით, ა.ვ) სახელმწიფო გარანტიით მიღებული საკრედიტო და საინვესტიციო სახსრებით; ა.ზ) ააიპ – უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებისა და უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების განვითარების ფონდის, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სახსრებით, ა.თ) იმ საწარმოს სახსრებით, რომლის აქციათა ან წილის 50%-ზე მეტს ფლობს სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო.

⁷⁹²საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის, მე-6 მუხლის „ს“ პუნქტის მიხედვით “საბიუჯეტო ორგანიზაცია არის საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკის, ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ დაფუძნებული ან/დამისმომართან გარიშვალდებული/მისიკონტროლისადმი დაქვემდებარებული ორგანიზაცია,

აგრეთვე სხვა საჯარო სამართლის იურიდიული პირი/არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი (ასეთის არსებობის შემთხვევაში),

თუ იგი არის შესაბამისი დონის ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამის/ქვეპროგრამის ფარგლებში ან იგნებების განკარგვის უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაცია.

⁷⁹³ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-2 მუხლის მიხედვით, ადმინისტრაციული ორგანო არის ყველა სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო ან დაწესებულება, საჯარო სამართლის იურიდიული პირი (გარდა პოლიტიკური და რელიგიური გაერთიანებებისა), აგრეთვე ნებისმიერი სხვა პირი, რომელიც საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე ასრულებს საჯარო სამართლებრივ უფლებამოსილებებს;

სუბიექტია. იგი ცალმხრივად ადგენს ხელშეკრულების პირობებს. სატენდერო დოკუმენტაციაში განათავსებს დასადები ხელშეკრულების პროექტს და მასში ცვლილების შეტანა საკმაოდ რთულია.

2017 წლის 21 აპრილის გადაწყვეტილების ერთ-ერთი მხარე თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიაა, რომელიც მისთვის გადაცემული უფლებამოსილების ფარგლებში ადგილობრივი თვითმმართველობის საბიუჯეტო სახსრებით ახორციელებს სახელმწიფო შესყიდვას. ადმინისტრაციული ორგანოს საქართველოს ზოგად ადმინისტრაციული კოდექსით⁷⁹⁴ გათვალისწინებული წესით ვალდებულია საკუთარი უფლებამოსილება კანონის საფუძველზე განახორციელოს და მის მიერ კანონმდებლობის მოთხოვნათა საწინააღმდეგო ქმედება დაუშვებელია.⁷⁹⁵ იგი ვალდებულია მისთვის მინიჭებული დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში მიიღოს კანონიერ გადაწყვეტილება და დაიცვას კერძო და საჯარო ინტერესების პროპორციულობა.⁷⁹⁶

სახელმწიფო შესყიდვების კანონის მიზნებიდან გამომდინარე, შემსყიდველი ვალდებულია საჯარო და კერძო ინტერესების ბალანსის გათვალისწინებით უზრუნველყოს მონაწილეთა მიმართ არადისკრიმინაციული მიდგომა და თანასწორი მოპყრობა.⁷⁹⁷ ადმინისტრაციული ორგანოს კერძო სამართლებრივ ურთიერთობებში გამოდის, როგორც კერძო სამართლის სუბიექტი და ვალდებულია დაიცვას სსკ-ს იმპერატიული პრინციპები. სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულებაში მონაწილე შემსყიდველი ორმაგი ბოჭვის ფარგლებში ექცევა და ვალდებულია საკუთარი უფლებამოსილება განახორციელოს როგორც სზაკ-ის, ისე სსკ-ით გათვალისწინებული პრინციპებისა და ვალდებულებების დაცვით.

საქართველოს უზენაესი სასამართლომ შესყიდვების ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ურთიერთობებში სწორედ ამ ვალდებულების დაცვაზე მიუთითა. თუმცა ამგვარი მითითება პრინციპალის მიერ უკვე გადახდილი გარანტიისა და პირგასამტეხლოს გადახდილი თანხის უკან დაბრუნების დროს განხორციელდა.

⁷⁹⁴ საქართველოს კანონი, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, N2181, 25/06/1999.

⁷⁹⁵ საქართველოს ზოგად ადმინისტრაციული კოდექსის მე-5 მუხლი.

⁷⁹⁶ საქართველოს ზოგად ადმინისტრაციული კოდექსის მე-6 მუხლი.

⁷⁹⁷ სახელმწიფო შესყიდვების კანონის მე-2 მუხლის მიხედვით, კანონისმიზანია: ა) სახელმწიფო შესყიდვებისათვის განკუთვნილი ფულადი სახსრების რაციონალური ხარჯვის უზრუნველყოფა; ბ) სახელმწიფოს აჭიროებისათვის აუცილებელი საქონლის წარმოების, მომსახურების გაწევისა და სამშენებლოსამუშაოს შესრულების სფეროში ჯანსაღი კონკურენციის განვითარება; გ) სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელებისას შესყიდვების მონაწილეთა მიმართ პროპორციული, არადისკრიმინაციული მიდგომისა და თანასწორი მოპყრობის უზრუნველყოფა; დ) სახელმწიფო შესყიდვების საჯაროობის უზრუნველყოფა; ე) სახელმწიფო შესყიდვების ერთიანი ელექტრონული სისტემის შექმნა და მის მიმართ საზოგადოების დობის ჩამოყალიბება.

ბენეფიციარის მიერ გარანტიის თანხის გარანტისათვის დაკისრებასთან დაკავშირებულ დავებზე ამგვარ ვალდებულებებზე მითითება საკმაოდ იშვიათია.⁷⁹⁸ სასამართლოს მიერ მრავალი ისეთი დავა იქნა განხილული, სადაც მკვეთრად იკვეთებოდა ბენეფიციარის მიერ არამართლზომიერი ქმედება და საკუთარი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების ნიშნები.⁷⁹⁹

ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოს სრულად და ჯეროვნად შესრულების მიუხედავად, ბენეფიციარმა მაინც მოითხოვა საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტია, რომელიც პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ სრულად დაკმაყოფილდა. ამ საქმეში არსებობდა ყველა ელემენტი, რათა იგი მიჩნეული ყოფილიყო არამართლზომიერ მოთხოვნად. 1) გარანტია იყო უპირობო, რის გამოც გარანტი ვერ მოახდენდა პირობებთან შეუსაბამობის გამო უარის თქმას, 2) საავანსო უზრუნველყოფის გარანტია მოიცავდა ხელშეკრულების ფარგლებში წინასწარ მიღებული თანხის მიზნობრივ ხარჯვას, 3) მიმწოდებელმა სრულად შეასრულა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაო, 4) შესრულებული სამუშაოების არსებობა და შესაბამისობა დადასტურებული იქნა ექსპერტიზის დასკვნით და მხარეთა მიერ ორმხრივად ხელმოწერილი სამუშაოების შესრულების დოკუმენტაციით, 5) ბენეფიციარმა მიიღო შესრულებული სამუშაო და ხელი მოაწერა მიღება-ჩაბარების აქტს, 6) ბენეფიციარს სამუშაოს ნაკლთან დაკავშირებით არანაირი მითითება განუხორციელებია, 7) მიმწოდებელს ბენეფიციარისაგან გადაერიცხა შესრულებული სამუშაოს სრული ღირებულება, 8) ბენეფიციარის მიერ დადასტურდა, რომ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ძირითადი ვალდებულება შესრულებდა ჯეროვნად. ამ გარემოებების მიუხედავად, ბენეფიციარმა მოითხოვა საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის თანხა სრულად. პირველი ინსტანციის სასამართლო გადაწყვეტილება გაუქმებული იქნა სააპელაციო სასამართლოს მიერ, თუმცა არც ერთი ინსტანციის სასამართლოს არ განუმარტავს, რომ ამგვარი მოთხოვნა იყო არამართლზომიერი და ბენეფიციარის უფლების ბოროტად გამოყენების შედეგი.

სსკ-ს-115-ე მუხლის გამოყენება სასამართლოს მიერ მხოლოდ ერთეულ შემთხვევებში გამოჩნდა,⁸⁰⁰ სადაც სასამართლომ იგი დამოუკიდებლობის პრინციპის შეზღუდვად მიიჩნია. თუმცა ზემოთ განხილული საქმე სხვა

⁷⁹⁸ იგულისხმება კვლევის ფარგლებში დამუშავებული სასამართლო გადაწყვეტილებები. კერძოდ, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებათა საძიებო სისტემასა და ელექტრონული ბიბლიოთეკის ვებ-გვერდზე განთავსებული გადაწყვეტილებები. ასევე, კვლევის ფარგლებში მოძიებული გადაწყვეტილებები.

⁷⁹⁹ საქმე, რომელსაც ადევს საიდუმლო გრიფი შესაბამისად, გადაწყვეტილების დეტალებს და საქმის ნომრების მითითება ვერ ხდება.

⁸⁰⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 08 სექტემბერის N 2/9973-10 გადაწყვეტილება.

არაფერია, თუ არა ბენეფიციარის „დაჟინებული“, „ახირებული“, „აკვირებული“ მოთხოვნა, რომელიც არ შეიძლება დაკმაყოფილებულიყო.

21. უკანონო მოთხოვნა, როგორც გარანტიის ავტონომიის პრინციპის გამონაკლისი

არამართლზომიერი მოთხოვნა გარანტიის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ყველაზე გავრცელებული საფუძველია. არაკანონიერი მოთხოვნა გარანტიის ავტონომიურობის პრინციპის გამონაკლისია, რომელიც სხვადასხვა ქვეყნის დოქტრინაში არის გათვალისწინებული. ამ შემთხვევაში ერთმანეთისაგან უნდა გაიმიჯნოს კანონის, მორალისა და საჯარო წესრიგის საწინააღმდეგოდ წარმოდგენილი მოთხოვნა და ხელშეკრულება, რომელიც უკანონო, ამორალურია და არღვევს საჯარო წესრიგს.⁸⁰¹

21.1. უკანონო საბანკო გარანტია

ხელშეკრულება, რომელიც კანონს, მორალს და საჯარო წესრიგს ეწინააღმდეგება ინგლისის სამართლის მიხედვით მიიჩნევა უკანონოდ. თუ საბანკო გარანტიის პირობები ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს, კანონს ან მორალს ხელშეკრულების მსგავსად, ასევე მიიჩნევა უკანონოდ დამისგან გამომდინარე მოთხოვნა და უშვებელია.⁸⁰²

საბანკო გარანტია უკანონოა, თუმისი გამცემი, როგორც სუბიექტი მიუღებელია ბენეფიციარისათვის. ამ შემთხვევაში იგულისხმება შემთხვევა, როდესაც კანონით აკრძალულია გარანტიის გაცემა კონკრეტული ქვეყნის ბენეფიციარის სასარგებლოდ. მაგ. როდესაც გარანტი არის იმ ქვეყნის სუბიექტი, რომელიც საომარ მდგომარეობაშია ბენეფიციარის ქვეყანასთან.⁸⁰³

21.2. უკანონო ხელშეკრულება

საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობის პრინციპის შეზღუდვის ყველაზე გავრცელებული საფუძველია არამართლზომიერი მოთხოვნა. თუმცა იგი არ არის მხოლოდ ერთადერთი გამონაკლისი.

⁸⁰¹Enonchong N., The Autonomy principle of the letter of Credit: an illegality exception? 2006, 405.

⁸⁰²Kelly-Louw M., Selective legal aspects of bank demand Guarantees, 2008, 258

⁸⁰³Enonchong N., The Autonomy principle of the letter of Credit: an illegality exception? 2006, 406.

მიჩნეულია, რომ უკანონოა ყველაზე „მუხანათური“ საფუძველია. ვინაიდან, საკმაოდ ბუნდოვანი და ამოუწურავია მასთან დაკავშირებული უარის თქმის საფუძველები. კანონსაწინააღმდეგო მოთხოვნის უარყოფასთან დაკავშირებული დოქტრინა მრავალ სადავო საკითხს შეიცავს. კანონმდებლობით გარიგების ან მოთხოვნის უკანონოდ მიჩნევის სხვადასხვა საფუძველი შეიძლება არსებობდეს. მაგ. საჯარო წესრიგის დარღვევა.⁸⁰⁴

გარანტიის დამოუკიდებლობისპრინციპისშესაბამისად, ძირითადიხელშეკრულებისუკანონობაპირდაპირშეიძლება არ გახდესგარანტიისარაკანონიერადმიჩნევისსაფუძველი. ამისათვის, აუცილებელიადადასტურდესძირითადიხელშეკრულებისუკანონობი სპირდაპირიგავლებაგარანტიისპირობებსადამოთხოვნაზე.

უკანონობაგარანტიისდამოუკიდებლობისგამონაკლისია, თუმცამისიერთხმადალიარებაარმომხდარა. ამასთან, თავად გამონაკლისის მრავალფეროვანი ბუნებიდან გამომდინარე, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა დადასტურდეს მოთხოვნისა და გარიგების არაკანონიერება.⁸⁰⁵

საქმეში Group Josi Re v Walbrook Insurance Co Ltd and Others⁸⁰⁶ მოსარჩელეწარმოდგენდაგადამზღვეველკომპანიას, რომელმაცგადაზღვევისხელშეკრულებადადომოპასუხეებთან. მოსარჩელემშეთანხმებადადოერთ-ერთმოპასუხესთან, რომელსაცმისთვისუნდააენაზღაურებინაზიანიგადაზღვევისხელშეკრულებისსა ფუძველზე. ამ მიზნით მოსარჩელე ვალდებული იყო გაეხსნა აკრედიტივი, რომლისპირობისშესაბამისადგადახდაუნდამომხდარიყო მოპასუხის მიერ ბანკისათვის ავიზოსწარდგენის შემთხვევაში.

მოსარჩელის მითითებით გადაზღვევის ხელშეკრულება იყო არაკანონიერი, ვინაიდან, მოსარჩელეს ინგლისურისამართლის მიხედვით არ ჰქონდა სადაზღვევოს აქმიანობის განხორციელების უფლება მოსილება. თანხის გადახდის აკრძალვის შესახებ გადაწყვეტილება გაუქმებული იქნა იმ საფუძველით, რომ ძირითადი ხელშეკრულების უკანონობა არ ახდენდა გავლენას აკრედიტივიდან გამომდინარე მოთხოვნაზე. გადაწყვეტილება სამივე ინსტანციის სასამართლოს მიერ დარჩა ძალაში. სასამართლომ განმარტა, რომ „უკანონოა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია. თუმცა მას განსაკუთრებული მტკიცებას ჰქირდება. არსებობს საქმეები, სადაც უკანონობა მშესაძლებელია აკრედიტივზე იქონიოს გავლენა. მაგ. იარაღის ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულებაერაყში, როდესაც ნასყიდობის ურთიერთობა არაკანონიერია.

⁸⁰⁴ Mofleh A. I., Abstract payment undertakings: to what extent are they truly abstract? 2005, 170.
⁸⁰⁵ Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 260.
⁸⁰⁶ 1 Lloyd's Rep 345 (CA) 1996,

ამ შემთხვევაში სასამართლოს მიერ არუნდა დაკმაყოფილდეს ბენეფიციარის მოთხოვნა უკანონობის გამო. ამასთან, სასამართლო მიუთითა, რომ მისი უკანონობა სიყალბის მსგავსად უნდა იქნეს დადასტურებული და ბანკის ათვისებლობა ილი.⁸⁰⁷

უკანონობის განმარტებას სასამართლოს მიერ გაკეთებული იქნას საქმეში Mahonia Ltd v. JP Morgan Chase Bank and Another.⁸⁰⁸ მოსარჩელემ დადო ხელშეკრულება, რომლის საფუძველზე ბანკის მიერ გაცემული იქნა კონტრაგანტია, გერმანული ბანკის მიერ გაცემული რეზერვული აკრედიტივის უზრუნველყოფის მიზნით. გარანტია გაცემოს არჩელის ადაკონტრაქტორის ფილიალს შორის თანხის კონვერტაციის ტრანზაქციის უზრუნველყოფის მიზნით. პრინციპალის მიმდევრის ურიმდგომარეობა მისი აკოტრების საქმის წარმოებით დასრულდა, რის შემდეგაც მოსარჩელემ გარანტიით გათვალისწინებული თანხის გადახდამოითხოვა. მოპასუხე ბანკმა უარი თქვა თანხის გადახდაზე დამიუთითა, რომ გარანტიის პირობებთან შესაბამისი მოთხოვნის მიუხედავად, გარანტია/რეზერვული აკრედიტივის ამართლებრივი ძალის არმქონე იყო მისი უკანონობის გამო. ვინაიდან, ვალუტის გაცვლის შესახებ ხელშეკრულებით უნდა მომხდარიყო პრინციპალის მიერ საერთაშორისო ფინანსურის ტანდარტების დარღვევით წარმოებულის შესახებ დამალვა. ვინაიდან, სესხის ხელშეკრულება აშშ-ს სისხლისა და სამოქალაქო სამართლის პრინციპების დარღვევით იყო წარმოებული იგივე წინააღმდეგობა აშშ-ს საჯარო წესრიგს. თუმცა მოსარჩელის მითითებით აღნიშნული გარეგნული მიმართინგლის ურისამართალი გამოიყენებოდა და ეს გამოიყენებოდა მოპასუხის სპონციის დასაბუთებას.⁸⁰⁹

სასამართლო მიუთითა, რომ აუცილებელია განიმარტოს უკანონო გარეგნული სამართლებრივი ბუნება და ამგვარ გარეგნულსთან დაკავშირებული გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის საკითხი. მოსარჩელის სპონციის ეფუძნებოდა რამდენიმე არსებით საკითხს, 1) გარეგნული უკანონო იყო აშშ-ს სამართლის მიხედვით, ხოლო გარეგნული მიმართ გამოიყენებოდა ინგლისის სამართალი. შესაბამისად, გამოსაყენებელი იქნება ინგლისის სამართლის მიხედვით გარეგნული მიმართ გამოიყენებოდა, 2) გარეგნული იყო უკანონო, თუმცა გარეგნული უზრუნველყოფის მიზნის გამოყენებული გარანტია ანამდვილი იყო მისი დამოუკიდებელი ბუნებიდან გამომდინარე.

⁸⁰⁷<https://www.i-law.com/ilaw/doc/view.htm?id=152677> 21.08.2017.

⁸⁰⁸[2003] 2 Lloyd's Rep 911.

⁸⁰⁹ Roger J., Blogett M. S., Fairness at the expense of commercial Certainty: The International Emergence of Unconscionability and illegality as Exception to the independence principle of letter of Credit and Bank Guarantees, 2009, 310.

ამსაფუძვლებისგათვალისწინებით ბანკის მიერ უნდამომხდარი ყოველი საბანკო გარანტი იიდან გამომდინარე თანხის გადახდა.

სასამართლომ განმარტა, რომაშშ-სასამართლის მიერ უკანონო დაბათილი გარიგება არ შეიძლება აღიარებული და სასამართლებრივი ძალის მქონედ მიჩნეული ყოინგლისის სასამართლოსა და სასამართლის მიხედვით, 1) გარიგების მონაწილეებმა აშკარა ნება გამოხატეს და ედოთ ისეთი გარიგება, რომელითაც დარღვეული იქნა აშშ-ს და არა ინგლისის საჯარო წესრიგი. მიუხედავად ამისა, ინგლისის სასამართლო არ მოახდენს აშშ-სასამართლის მიხედვით უკანონო გარიგების სასამართლებრივი ძალის მქონე და აღიარებას.⁸¹⁰ აშშ-ში შემთხვევაში გარანტია უკანონო გარიგების შემადგენელი ნაწილი იყო და გარიგება გარანტიის გარეშე ვერ იქნებოდა განხორციელებული. შესაბამისად, გარიგების უკანონობა იყო გარანტიის უკანონო და აღიარების საფუძველი.

სასამართლომ ორივე გადაწყვეტილებით უკანონობა არამართლზომიერებასთან ერთად გარანტიის ავტონომიურობის პრინციპის გამოწვევად მიიჩნია. არამართლზომიერი მოთხოვნის მსგავსად, უკანონობის დადასტურებას დიდი მნიშვნელობა მიანიჭა. გარანტის წინაშე მტკიცებულებებით უნდა დადასტურდეს მოთხოვნისა თუ გარიგების უკანონობის ფაქტი. გარანტისათვის უმნიშვნელოვანესია იმ საკითხის გარკვევა, როდის და როგორ უნდა დადასტურდეს მის წინაშე არამართლზომიერებისა თუ უკანონობის ფაქტი. არამართლზომიერ მოთხოვნებთან დაკავშირებულ დავებში სასამართლოს მიერ დადგინდა, რომ გარანტის ინფორმირება უნდა მოხდეს მოთხოვნის რეგულირების პროცესში.⁸¹¹ არამართლზომიერი და არაკანონიერი მოთხოვნის უარყოფის საქმეებზე შესაბამისი მტკიცებულება უნდა წარედგინოს მოთხოვნის რეგულირებისას.

პრობლემური საკითხების ამოწურვა ინგლისის დოქტრინაში⁸¹² სასამართლომ უკანონო მოთხოვნის მიმართ კონკრეტული ტესტის ჩამოყალიბებით მოახდინა: ა) გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის განხორციელების დროს, გარანტს გააჩნია თუ არა საკმარისი მტკიცებულება, რათა დადასტურდეს არამართლზომიერება ან უკანონობა? უარყოფითი პასუხის შემთხვევაში, მოთხოვნა უნდა დაკმაყოფილდეს, ბ) რა ინფორმაციის გამოყენებით უნდა დადასტურდეს მოთხოვნის უკანონობა? 1) თუ არსებობს მყარი მტკიცებულება, ბენეფიციარის მოთხოვნა არ უნდა დაკმაყოფილდეს, 2) თუ მტკიცებულება შესაბამისია, თუმცა არ არის საკმარისი უარის თქმისათვის მოთხოვნის მართვის პროცესი უნდა შეჩერდეს პრინციპალის მიერ წარმოებული

⁸¹⁰Mahonia Ltd v JP Morgan Chase Bank [2003] 2 Lloyd's Rep 911 (QB (Com Ct)), 916.

⁸¹¹Enonchong E., the Autonomy principle of the letter of Credit: an illegality exception? 2006, 412.

⁸¹²Balfour Beatty Civil Engineering v Technical & General Guarantee Co Ltd, 68 Con LR 180.

დავის დასრულებამდე, გ) თუ მტკიცებულება არ არის საკმარისად ძლიერი, ბენეფიციარის მოთხოვნა უნდა დაკმაყოფილდეს და გარანტს უფლება აქვს გადახდილი თანხის რეგრესის წესით ანაზღაურება მოითხოვოს პრინციპალისაგან.⁸¹³

შესაბამისად, უკანონო მოთხოვნის მიმართ მოქმედებს და გამოიყენება იგივე პრინციპი, რაც დადგენილია არამართლზომიერი მოთხოვნების მიმართ. უარყოფილი უნდა იქნეს მხოლოდ არსებითი ხასიათი უკანონო მოთხოვნა, რომელიც ზუსტი და შესაბამისი მტკიცებულებით დასტურდება.⁸¹⁴

21.3. უკანონო მოთხოვნის რეგულირება აშშ-ში

არამართლზომიერი მოთხოვნისაგან განსხვავებით, აშშ-სერთიანი კომერციული კოდექსის არცპირველადი და არც გადამუშავებული ვერსია არითვალისწინებს უკანონობას, როგორც რეზერვული აკრედიტივის დამოუკიდებლობის პრინციპისაგან გამონაკლისს. დომინირებული მოსაზრებით უარყოფის საფუძვლის პირდაპირი მიმართების გარეშე, უკანონობა გარანტის მიერ მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი არ შეიძლება გახდეს.⁸¹⁵ თუმცა საწინააღმდეგო მოსაზრებით, ვინაიდან, UCC პირდაპირ არ გამოიცხავს უკანონობას, როგორც უარის თქმის საფუძველს, იგი შეიძლება იქნეს გამოყენებული.⁸¹⁶ მიიჩნევენ, რომ არამართლზომიერი მოთხოვნა არ შეიძლება ავტონომიური პრინციპის ერთადერთი გამონაკლისი იყოს.⁸¹⁷ ძირითადი ხელშეკრულების უკანონობა გარანტის მიერ მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია.⁸¹⁸

22. სასამართლოს როლი არამართლზომიერი მოთხოვნის რეგულირების პროცესში

⁸¹³ Chuah J., Documentary credits and illegality in the underlying transaction, *Journal of International Maritime Law*, 9 (6) 2003, 521.

⁸¹⁴ Roger J., Blogett M. S., Fairness at the expense of commercial Certainty: The International Emergence of Unconscionability and illegality as Exception to the independence principle of letter of Credit and Bank Guarantees. 333.

⁸¹⁵ Kelly-Louw M., *Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees*, 2008, 274,

⁸¹⁶ McLaughlin G.T., *Exploring Boundaries: A Legal and Structural Analysis of the Independence Principle of Letter of Credit Law*, 2002, 501.

⁸¹⁷ McCullough B. V., *Banking Law, International Banking – Letters of Credit*, 21.

⁸¹⁸ Kelly-Louw M., *Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees*, 2008, 275.

22.1. სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენება სხვადასხვა ქვეყნის სასამართლო პრაქტიკის მაგალითზე

დროებითი ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით მიმართვა დავის ადრეულ სტადიაზე ხდება. პრინციპალმა სასამართლოს უნდა დაუსაბუთოს, რომ გამოსაყენებელი ღონისძიება “ერთადერთი რეალური საშუალებაა, რომელიც არამართლზომიერი მოთხოვნის პროცესში შეიძლება იქნეს გამოყენებული”.⁸¹⁹ მიუხედავად ამისა, მოსარჩელის მიერ ამ გარემოების დამტკიცება საკმაოდ რთულია, მტკიცების საკმაოდ მაღალი სტანდარტის გამო.⁸²⁰

დროებითი ღონისძიების გამოყენების პროცესში სასამართლოს მიერ გამოყენებული უნდა იქნეს „ინტერესების ბალანსის“ ტესტი. მოთხოვნის განხილვისას სასამართლოს მიერ ფასდება რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკითხი: ა) კავშირი დროებითი ღონისძიებასა და ძირითად დავას შორის, ბ) დავის პერსპექტიულობა, გ) ღონისძიების გამოყენების აუცილებლობა, რომელიც გამოიხატება ზიანის დადგომის ალბათობით. ამ საკითხის განხილვისას სასამართლოსათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობისაა ზიანის დადგომის ალბათობის საკითხის განსაზღვრა. სასამართლო ვალდებულია განსაზღვროს ღონისძიების გამოუყენებლობით და გამოყენებით დამდგარი ზიანის თანაფარდობა. ღონისძიების გამოყენების შესახებ მოთხოვნა დაკმაყოფილებული იქნება, თუ სასამართლო დარწმუნდა, რომ ღონისძიების გამოუყენებლობით დამდგარი ზიანი აღემატება მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემდეგ დამდგარ ზიანს.⁸²¹

ჩამოთვლილი რამდენიმე საკითხის შეფასების გარდა, პრინციპალი ვალდებულია სასამართლოს დაუდასტუროს „ინტერესების ბალანსის“ შეფასებისას მისი უპირატესობა. დროებითი ღონისძიების გამოყენების პროცესში მტკიცების ტვირთის სწორად მართვას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს. ყველა მნიშვნელოვანი ფაქტობრივი გარემოება სათანადოდ უნდა იქნეს დადასტურებული საქმის წარმოების ადრეულ სტადიაზე. ამ პროცესის სირთულეს ადასტურებს, ის გარემოება, რომ ინგლისის სასამართლოს პრაქტიკაში დროებითი ღონისძიების გამოყენებაზე უარის თქმის ყველაზე გავრცელებული საფუძველია მტკიცების ტვირთის განხორციელების ხარვეზი.⁸²² პრინციპალის მიერ უნდა დადასტურდეს ღონისძიების გამოუყენებლობის შედეგად მისთვის მიყენებული გამოუსწორებელი ზიანი.

⁸¹⁹Coleman M, Performance Guarantees, 1990, 234.

⁸²⁰Penn G., On-demand Bonds – Primary or Secondary Obligations? 1986, 229.

⁸²¹ Hugo, The Law relating to documentary Credits, 278.

⁸²²Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of bank Demand Guarantees, 2008, 297.

22.2. მტკიცების სტანდარტი დროებითი ღონისძიების გამოყენების პროცესში

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე, მოთხოვნის მართვის პროცესში გარანტი ვალდებულია მოთხოვნის შესახებ პრინციპალის ინფორმირება მოახდინოს და განუსაზღვროს ვადა მოთხოვნასთან დაკავშირებით მოსაზრებების წარმოსადგენად. არამართლზომიერი მოთხოვნის წარმოდგენისას პრინციპალი ვალდებულია გარანტს აცნობოს არამართლზომიერების შესახებ და წარუდგინოს ამის დამადასტურებელი მტკიცებულებები. მოთხოვნის არამართლზომიერების შესახებ მტკიცების ტვირთი ეკისრება პრინციპალს. ამასთან, პრინციპალისათვის უმჯობესია არამართლზომიერი მოთხოვნის დადასტურება გარანტის მიერ თანხის გადახდამდე მოახდინოს.⁸²³

მოთხოვნის არამართლზომიერების შესახებ გარანტის ინფორმირებულობის გარდა, პრინციპალი უფლებამოსილია მიმართოს სასამართლოს მოთხოვნის არამართლზომიერად აღიარების მოთხოვნით. გარანტის დამოუკიდებლობის ბუნების მიუხედავად, ხელშეკრულების მხარეს გააჩნია საკუთარი ინტერესების დაცვის მექანიზმი, რაც დროებითი ღონისძიებების გამოყენებაში ვლინდება. მისი გამოყენება არამართლზომიერი მოთხოვნის წარდგენამდე ან თანხის გადახდამდე შესაძლებელია. დავის დაწყების ინტერესის არსებობისას პრინციპალს უფლება აქვს მიმართოს სასამართლოს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების მოთხოვნით.⁸²⁴ მისი გამოყენება საგარანტიო ურთიერთობებში ხდება, როგორც კერძო,⁸²⁵ ისე საერთო სამართლის ქვეყნებში.⁸²⁶

დროებითი ღონისძიების გამოყენება მხოლოდ მოთხოვნის არასამართლიანობის საფუძველით არ კმაყოფილდება, თუმცა არამართლზომიერი და უფლების ბოროტად გამოყენებით წარდგენილი მოთხოვნებში სასამართლოს ჩარევა ხშირია. სასამართლოს მიერ განიმარტება, რომ უფლების ბოროტად გამოყენების წარდგენილი მოთხოვნა, სადაც მოთხოვნის უფლების არ არსებობა უდავოდ დადასტურებულია.⁸²⁷

საბანკო გარანტიების შემთხვევაში დროებითი ღონისძიების გამოყენება იმ შემთხვევაში ხდება, თუ არსებობს მტკიცებულება მოთხოვნის არამართლზომიერების შესახებ ან თუ დასტურდება, რომ მოთხოვნა უფლების ბოროტად გამოყენების შედეგია. ასეთ შემთხვევების დროს საბანკო გარანტიების

⁸²³Coleman M., Performance Guarantees, 1990, 225.

⁸²⁴ Zhang Y., Approaches to resolving the international Documentary letter s of Credit Fraud issue, 245.

⁸²⁵საფრანგეთი, გერმანია.

⁸²⁶მაგ. ინგლისის, აშშ, ავსტრალია, სინგაპური, სამხრეთ აფრიკა.

⁸²⁷Judgment of March 12, 1984, Bundesgerichtshof (Federal Supreme Court in Civil Matters), BGH. W. Ger., 90 Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Zivilsachen [BGHZ] 287-94 (1984).

მიმართ გავრცელებული პრინციპი „ჯერ გადაიხადე, შემდეგ იდავე“ არ შეიძლება იქნეს გამოყენებული. პრინციპალი უფლებამოსილია გამოიყენოს დროებითი ღონისძიება, რათა აეკრძალოს გარანტს არამართლზომიერი მოთხოვნის დაკმაყოფილება.⁸²⁸

დროებითი ღონისძიების სახით, შეიძლება მოთხოვნილი იქნა რამდენიმე საშუალების გამოყენება: 1) გარანტისათვის საგარანტიო თანხის გადახდის მოთხოვნის აკრძალვა, 2) ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის განხორციელების აკრძალვა.⁸²⁹ ამ ღონისძიებას დროებითი ხასიათი გააჩნია და დავის დასრულებამდე საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების შეჩერებას ახდენს. მისი მიზანი Status que შენარჩუნებაა, რომელიც ღონისძიების გამოუყენებლობის შემთხვევაში ძირითადი დავის დასრულებამდე შეიძლება შეიცვალოს. ღონისძიების გამოყენება მოსარჩელის მოთხოვნით არის შესაძლებელი და აუცილებელია დადასტურდეს მისი გამოყენების აუცილებლობა და ძირითად დავაზე მიღებულ გადაწყვეტილებასთან კავშირი.⁸³⁰

ამ ღონისძიებათა გამოყენების საკითხი ამგვარად შეფასდა:⁸³¹ „სასამართლოს უფლება აქვს ჩაერიოს ბანკის მიერ დადგენილ გამოუთხოვად ვალდებულებაში მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევაში. აკრედიტივი არის სასიცოცხლო სისხლი საერთაშორისო კომერციისათვის. ასეთი ვალდებულებები მიჩნეულია, ძირითადი ურთიერთობის სუბიექტების უფლება-მოვალეობისაგან დამატებით ვალდებულებად. არამართლზომიერი მოთხოვნის გარდა, ძირითადი ვალდებულების სუბიექტების ურთიერთობაში სასამართლოს ჩარევა გამორიცხებულია. სხვა შემთხვევაში, ამან შეიძლება გამოუსწორებელი ზიანი მიაყენოს საერთაშორისო კომერციის ნდობას.“⁸³²

22.3. ინგლისი

ინგლისის სასამართლო პრაქტიკაში მე-20 საუკუნის ბოლო ათწლეულში გაიზარდა სასამართლოსათვის დროებითი ღონისძიების გამოყენებით მიმართვის რაოდენობა. 1998 წლის სამოქალაქო საპროცესო წესების შესაბამისად, დროებითი ღონისძიების სახით, სასამართლომ შეიძლება აუკრძალოს ან დაავალოს პირს ქმედების განხორციელება. საბანკო გარანტიების მიმართ დროებითი ღონისძიების სახით, როგორც წესი მოთხოვნილია

⁸²⁸ Blau W., Jedzig O., Bank Guarantees to Pay upon First Written Demand in German Courts, Heinonline, 23 Int'l L. 725, The International Lawyer, VOL. 23, NO. 3, 1989, 728.

⁸²⁹ აღნიშნული ღონისძიება სხვადასხვა სახით არის ცნობილი. მაგ. Interlocutory measures, restraining, stop-payment order, interim or preliminary measures.

⁸³⁰ Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of bank Demand Guarantees, 2008, 287.

⁸³¹ R. D. Harbotee (Mercantile) Limited v. National Westminster Bank limited, 1978, QB 146.

⁸³² Connerty A., Fraud and documentary credits: The approaches of the English courts, 3.

გარანტიისათვის თანხის გადახდის აკრძალვა პრინციპალსა და ბენეფიციარს შორის დავის დასრულებამდე. მიმართვის რაოდენობის ზრდის მიუხედავად, სასამართლოს მიერ საკმაოდ მკაცრი მიდგომა იქნა დადგენილი ამ ინსტრუმენტის გამოყენების მიმართ.

დამოუკიდებლობის პრინციპიდან არსებობს ერთადერთი გამონაკლისი, როდესაც მოთხოვნა განხორციელებულია არამართლობიერად.⁸³³

არამართლობიერი მოთხოვნის იდენტიფიცირება ბანკის მიერ მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ უნდა მოხდეს. დადგენილი პრაქტიკის შესაბამისად, ბანკს მოთხოვნის შემოწმებისათვის გააჩნია 3 საბანკო დღე, ხოლო UCP 600-ის შესაბამისად - 5 საბანკო დღე. ეს საკმაოდ მცირეა ყველა გარემოების შემოწმებისა და დადასტურებისათვის. ბანკი ვალდებულია მოთხოვნის შემოწმებისას ყველა გარემოება შეაფასოს სათანადო გულისხმიერებით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, პრინციპალი/აპლიკანტის მიმართ შესაძლებელია დაკარგოს გარანტიის თანხის რეგრესის წესით დაკმაყოფილების უფლება.⁸³⁴ შესაბამისი საფუძვლის არსებობის შემთხვევაში ბანკი ვალდებულია უარი უთხრას მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, თუმცა არასწორი უარი შეიძლება ბანკის საერთაშორისო რეპუტაციის დაზიანების საფუძველი გახდეს.⁸³⁵

მოთხოვნის სწორად მართვას გარანტის ინტერესებისათვის უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება. გარანტი ვალდებულია ყველა წესის დაცვით მოახდინოს პროცესის რეგულირება და უარი თქვას თანხის გადახდაზე მხოლოდ ზუსტად განსაზღვრული საფუძვლისა და მტკიცებულების არსებობისას.

მოთხოვნის რეგულირების პროცესში ჩართული უნდა იქნეს პრინციპალი, რომელმაც საკუთარი უფლების დაცვის მიზნით შეიძლება გამოიყენოს პროცესუალური საშუალებები: ა) აუკრძალოს გარანტს ბენეფიციარისათვის თანხის გადახდა, ბ) აუკრძალოს ბენეფიციარს ბანკის მიმართ მოთხოვნის განხორციელება, გ) თანხის გადახდის შემდგომ ბენეფიციარს აეკრძალოს თანხის განკარგვა.⁸³⁶

პრინციპალის მოთხოვნის მიუხედავად, მისი დაკმაყოფილება სასამართლოს დისკრეციაა და კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა დადგინდეს საქმის ფაქტობრივი გარემოებების შეფასების შედეგად. პრინციპალმა უნდა წარადგინოს დასაბუთებული პოზიცია მოპასუხის მიმართ თანხის გადახდის აკრძალვასთან დაკავშირებით. სასამართლომ დისკრეციის ფარგლებში მხარეთა „ინტერესების ბალანსის“⁸³⁷ გათვალისწინებით უნდა გამოიყენოს დროებითი

⁸³³Penn G., On-demand Bonds – Primary or Secondary Obligations? 1986, 228.

⁸³⁴Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 289.

⁸³⁵Penn G., On-demand Bonds – Primary or Secondary Obligations? Journal of 1986, 228.

⁸³⁶Coleman M., Performance Guarantees, 1990, 228.

⁸³⁷აღნიშნული ტერმინი მოხსენიებულია, როგორც “Balance of Convenience”.

ლონისძიება, იმ შემთხვევაში თუ მისი გამოყენებლობით მიყენებული ზიანი აღემატება მოთხოვნის დაკმაყოფილების შედეგად დამდგარ ზიანს.⁸³⁸³⁹

ბენეფიციარისათვის თანხის გადახდის აკრძალვის შესახებ არსებობს ინგლისის სასამართლოს რამდენიმე პრეცედენტული გადაწყვეტილება. საქმეში Edward Owen Engineering Ltd v. Barclays Bank international Ltd⁸⁴⁰ სასამართლომ არამართლზომიერი მოთხოვნა ერთადერთ გამონაკლისად მიიჩნია და განმარტა, რომ პირდაპირი და უდავო მტკიცებულებების გარეშე შეუძლებელია არამართლზომიერი მოთხოვნის დადასტურება და აკრძალვის ღონისძიების გამოყენება. იგივე განმარტება იქნა გაკეთებული საქმეზე Bolivinter Oil Sa V. Chase Manhattan Bank Commercial Bank of Syri and General Compani of homes Refinery⁸⁴¹

არამართლზომიერების დამადასტურებელი მტკიცებულებების არსებობის შემთხვევაში, დროებითი ღონისძიება ემსახურება განცხადების წარდგენამდე არსებული პოზიციის შენარჩუნებას, რომლის განმავლობაში ბენეფიციარი უფლებამოსილია) უარი თქვას მოთხოვნაზე ან 2) დაადასტუროს პრინციპალის არგუმენტების გამაქარწყლებელი გარემოებები.⁸⁴²

სასამართლო პრაქტიკით დადგინდა, რომ დროებითი ღონისძიების გამოყენებისას ყურადღება უნდა მიექცეს: 1) გარანტიის ინფორმირებულობას იმის შესახებ, რომ არამართლზომიერი მოთხოვნა განხორციელდა ან შეიძლება განხორციელდეს, 2) მოთხოვნის უსაფუძვლობას შესაბამისი მტკიცებულებებით დასტურდება, 3) გარანტიის ინფორმირებულობას მოთხოვნის არამართლზომიერების შესახებ.⁸⁴³

ბენეფიციარისათვის თანხის გადახდის აკრძალვა პრინციპალის უფლების დაცვის საშუალებაა. ამ ღონისძიების გამოყენება შესაძლებელია საგარანტიო მოთხოვნის წარდგენამდე. ეს ღონისძიება მისაღებია გარანტისათვის, ვინაიდან, მხარეთა შორის ურთიერთობებში გარანტი არ არის ჩართული. შესაბამისად, გარანტი თანხის გადახდას მოახდენს დავის დასრულების შემდგომ კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების საფუძველზე.⁸⁴⁴

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში დროებითი ღონისძიების სახით შეიძლება გამოყენებული იქნეს ბენეფიციარის მიერ საგარანტიო თანხის მოთხოვნის აკრძალვა. საქმეში Themehelp Ltd. v.

⁸³⁸Connerty A., Fraud and documentary credits: The Approaches of the English Courts, 5.

⁸³⁹დროებითი ღონისძიების გამოყენების ძირითადი პრინციპები დადგენილი იქნა გადაწყვეტილებაში American Cyanamid Co v Ethicon Ltd (AC 396 (HL) 1975, 1 All ER 504 (H) 1975).

⁸⁴⁰[1978] 1 All ER 976, [1978] 1 QB 159, [1977] 3 WLR 764, [1978] 1 Lloyd's Rep 166.

⁸⁴¹[1984] 1 Lloyd's Rep. 251.

⁸⁴²Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of bank Demand Guarantees, 2008, 291.

⁸⁴³O' Driscoll P. S., Performance Bonds, Bankers Guarantees and The mareva Injunctions, 386.

⁸⁴⁴Gao X., The Fraud Rule in the Law of Letters of Credit: A Comparative Study, 2002, 21.

West⁸⁴⁵მხარეთამიერნასყიდობისსაფასურისნაწილისგადახდაუზრუნველყოფილი იქნასაბანკოგარანტიით.

ნასყიდობისსაფასურისნაწილობრივიგადახდისშემდგომ,

მყიდველმამოითხოვხელშეკრულებისშეწყვეტადაზიანისანაზღაურება.

მოთხოვნისსაფუძვლადმითითებულიყოგამყიდველისმიერარსებითისახისინფორმაციის დაფარვა. მყიდველისათვისცნობილიარიყო,

რომწარმოებულიპროდუქციისმთავარიშემსყიდველისხვაკომპანიისაგანშეიძენდა პროდუქციას. მყიდველისსასარჩელოგანცხადებისმიუხედავად, ბენეფიციარმა მიმართაგარანტსდამოითხოვანასყიდობისსაფასურისგადაუხდელობისგამოსაგარანტიოთანხისგადახდა.

მყიდველმამიმართაუზრუნველყოფისლონისძიებასდამოითხოვაგარანტისათვის საგარანტიოთანხისგადახდისმოთხოვნისწარდგენისაკრძალვამხარეთაშორისდავისდასრულებამდე.

უზრუნველყოფისშესახებმოთხოვნადაკმაყოფილდაიმსაფუძვლით,

რომმხარეთაშორისარსებობდამნიშნელოვანისადავოსაკითხი, რომელიც

გამყიდველს არამართლოზომიერმოთხოვნისწარდგენისშესახებუჩენდავარაუდს.

სასამართლომხაზი, გაუსვა,

რომესიყოგამონაკლისიშემთხვევა,

სადაცქვიარამართლოზომიერ

მოთხოვნასთან

დაკავშირებითარსებობდასაქმისადრეულეტაპზე.

სასამართლომბენეფიციარსაუკრძალამოთხოვნისუფლება.⁸⁴⁶

სასამართლოს

გადაწყვეტილება არ იყო ერთხმად მიღებული. განსხვავებული მოსაზრების

მიხედვით, ამ ღონისძიების გამოყენება, შეიძლება მიჩნეულიყო

ავტონომიურობის პრინციპის დარღვევად. თუმცა უმრავლესობის

მიერ,⁸⁴⁷მხარდაჭერილი იქნა მოსარჩელის პოზიცია არამართლოზომიერი

მოთხოვნის ადრეულ სტადიაზე სასამართლოს ჩარევის აუცილებლობის

შესახებ. სასამართლომ მიიჩნია, რომ საგარანტიო მოთხოვნის

განხორციელებამდე დროებითი ღონისძიების გამოყენებას არ შეიძლება

დაეზიანებინა ავტონომიურობის პრინციპის იდეა. შესაბამისად,

პირველიინსტანციისსასამართლოდაეყრდნოუკვედადგენილმტკიცებისტვირთი

⁸⁴⁵Qb(CA)1996, Alier 215 (CA) 1995. საქმეში მოსარჩელე შეთანხმდა შეესყიდა მოპასუხის კუთვნილი აქციები ერთ-ერთ კომპანიაში, რომლის ძირითადი საქმიანობა იყოს ტელევიზორის სადგამების მოწყობილობების დამზადება. ხელშეკრულების ღირებულება მხარეთა მიერ შეთანხმებული იქნა იმის გათვალისწინებით, რომ პროდუქციის მთავარი შემსყიდველთან სახელშეკრულებო ურთიერთობა გაგრძელდებოდა. ნასყიდობის საფასური გადახდილი იქნა სამ ნაწილად. მესამე ნაწილის გადახდა უზრუნველყოფილი იქნა საბანკო გარანტიით.

⁸⁴⁶Buckley P.P., Gao X., The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead, 2014, 693

⁸⁴⁷ რომელიც გაჟღერებული იქნა მოსამართლე ვაილი ლ.ჯ.-ს მიერ.

სტესტს⁸⁴⁸დაგამოიყენა უზრუნველყოფის ღონისძიება, რომელიც ძალაში დარჩა ზემდგომის სასამართლოს მიერ.⁸⁴⁹

ამ ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით სასამართლომ საქმეში Polly Peck International Plc v Nadir⁸⁵⁰ განმარტა შემდეგი: „მყიდველი, რომელსაც აქვს ეჭვი, რომ გამყიდველი მოახდენს არამართლზომიერი მოთხოვნის განხორციელებას, ან ნასყიდობის საგანი არ იქნება შეთანხმებული ხარისხის, ან გამყიდველთან დავა რთული პროცესია ან შესაძლებელია მისი გადახდის უუნარობა გამოიწვიოს, მას უფლება აქვს, ბანკისათვის თანხის გადახდის აკრძალვის მოთხოვნის ნაცვლად, რომელიც უფრო რთულად მისაღწევი შედეგია, მოითხოვოს „გამყინავი მარევას ღონისძიება“.⁸⁵¹ ეს ღონისძიება არ აფერხებს აკრედიტივიდან გამომდინარე ურთიერთობებს, მაგრამ ინარჩუნებს დავის წარმოების შესაძლებლობას.⁸⁵²

22.3.1. Mareva Injunctions

გარანტიის დამოუკიდებლობის პრინციპი პრინციპალს ურთულეს დროებითი ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობას. სასამართლოს მიერ მიეთითება, რომ გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნა დამოუკიდებელია ხელშეკრულების მხარეთა შორის არსებული დავისაგან. ბენეფიციარისათვის თანხის გადახდის აკრძალვის შესახებ დროებითი ღონისძიება საკმაოდ ეფექტურია გარანტის მიერ თანხის გადახდამდე. მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემდგომ შესაძლებელია დროებითი ღონისძიების სახით გამოყენებული იქნეს მოპასუხისათვის (როგორც წესი ბენეფიციარი) ან მესამე პირისათვის გადახდილი თანხის განკარგვის აკრძალვა. ამ ღონისძიებას ინგლისის სასამართლო პრაქტიკაში “Freezing Injunction”/Mareva Injunction“-ის სახელით მოიხსენიებენ და გულისხმობს მოპასუხისათვის ფინანსური რესურსის სრული ან ნაწილობრივი განკარგვის, შემცირების აკრძალვას ძირითადი დავის დასრულებამდე.⁸⁵³ დროებითი ღონისძიება შეიძლება გამოყენებული იქნას დავის წარმოების ნებისმიერ ეტაპზე და მის არსებობის ძირითადი მიზანი დავის დაწყებამდე არსებული მდგომარეობის შენარჩუნებაა.

ინგლისის სასამართლო პრაქტიკაში მარევას აკრძალვის სახელით ცნობილი ღონისძიება გამოყენებული იქნა ერთ-ერთ პრეცედენტულ საქმეში

⁸⁴⁸ რომელიც დადგენილი იქნა საქმეში, United Trading Corporation SA and Murray Clayton Ltd v Allied Arab Bank Ltd and others, - 2 Lloyd's Rep. 554, 561 (C.A. 1984).

⁸⁴⁹ Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of bank Demand Guarantees, 2008, 295

⁸⁵⁰ O'Driscoll P. S., Performance Bonds, Bankers Guarantees, and the Mareva Injunction, 401.

⁸⁵¹ Freezing Mareva Injunction.

⁸⁵² Oeelfse A.N. Development in the Law of Documentary letter of Credits, 1996, 65.

⁸⁵³ O'Driscoll P. S., Performance Bonds, Bankers' Guarantees, and the Mareva Injunction, 1985, 398.

Mareva Compania Naviera S.a. v International Bulkcarriers S.A.⁸⁵⁴ მოსარჩელის საკუთრებაში იყო ხომალდი „Mareva“, რომელიც იჯარის ხელშეკრულების საფუძველზე გადაცემულ ჰქონდა მოპასუხისათვის. ქვეიჯარის ხელშეკრულებით მოპასუხეს ხომალდი გადაცემული ჰქონდა ინდოეთის მთავრობისათვის. ქვემოიჯარისაგან თანხის მიღების მიუხედავად, მოპასუხე მხარე თავს არიდებდა საიჯარო ქირის გადახდას მოსარჩელისათვის. სარჩელის წარდგენის შემდგომ მოსარჩელემ მოითხოვა მოპასუხისათვის გადაცემული თანხების განკარგვის აკრძალვა. მოსამართლემ მიუთითა, რომ ცხადად დასტურდებოდა ვალდებულების არსებობა და საფრთხე იმისა, რომ მოპასუხე განკარგავდა ფინანსურ აქტივებს მხარეთა შორის მიმდინარე დავის დასრულებამდე.

სასამართლომ მიიღო გადაწყვეტილება მოთხოვნის დაკმაყოფილების შესახებ და მიუთითა, რომ ამგვარი გადაწყვეტილების მიუღებლობა მოსარჩელის ინტერესების აშკარა შელახვას გამოიწვევდა.⁸⁵⁵

ამ გადაწყვეტილების შემდგომ, ინგლისის სასამართლო პრაქტიკაში ეს ღონისძიება ფართოდ გამოყენებადი გახდა.⁸⁵⁶ საქმეში *Siskina (Owners of Cargo Lately Laden on Board) and Others v Distos Compania Naviera* მოსამართლემ მოთხოვნის დაკმაყოფილების წინაპირობები გამოყო. კერძოდ, მოთხოვნის დასაბუთებისას ა) უნდა მიეთითოს საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოება, 2) იგი უნდა შეიცავდეს ყველა მნიშვნელოვან გარემოებას. მათ შორის, სარჩელის საფუძვლები, მოთხოვნის ოდენობა, მოპასუხის წინააღმდეგ მიმართული არგუმენტაცია, 3) უნდა დადასტურდეს მოპასუხის კუთვნილი ფინანსური აქტივების არსებობა, 4) უნდა დადასტურდეს დავის დასრულებამდე მოპასუხის კუთვნილი აქტივების განკარგვის რისკი, 5) უნდა მოხდეს დავის წაგების შემთხვევაში ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფის დადასტურება.⁸⁵⁷

Mareva Injunction-ის ღონისძიება გამოყენებული იქნა საბანკო გარანტიების/აკრედიტივთან დაკავშირებულ დავებში. საქმეში *Elian And Robath v. Matsas and Matsas*⁸⁵⁸ სასამართლომ განმარტა, რომ “საბანკო გარანტია თავისი ბუნებით ძალიან ჰგავს დოკუმენტურ აკრედიტივს.... სასამართლომ ყველაფერი უნდა გააკეთოს მისი აღსრულებისათვის... მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევაში შეიძლება გამოყენებული იქნას დროებითი ღონისძიება... სასამართლოს მიერ საბოლოო გადაწყვეტილებით სასამართლო უკვე ერევა მხარეთა შორის ურთიერთობაში და უზრუნველყოფს დარღვეული უფლების აღდგენას... Edward Owen-ის საქმე იყო ახალი საქმე შესრულების გარანტიის

⁸⁵⁴ 2 Lloyd's L.R 509, 1975.

⁸⁵⁵ P. S. O'Driscoll, Performance Bonds, Bankers' Guarantees, and the Mareva Injunction, 1985, 400.

⁸⁵⁶ *Siskina (Owners of Cargo Lately Laden on Board) and Others v Distos Compania Naviera SA* [1979] AC 210 (HL), *Third Chandris Shipping Corporation v Unimarine SA* [1979] 1 QB 645 (QB),

⁸⁵⁷ O'Driscoll P. S., Performance Bonds, Bankers' Guarantees, and the Mareva Injunction, 1985, 401.

⁸⁵⁸ 2 Lloyd's L.R. 497, 1966.

ისტორიაში, რომელიც უნდა გადაწყვეტილიყო ამ პრინციპის გამოყენებით. Elian-ის საქმეში სასამართლომ გამოიყენა ღონისძიება, რათა თავიდან აეცილებინა გამოუსწორებელი უსამართლობა.⁸⁵⁹

ამ ღონისძიების გამოყენება უფრო ადვილად მიღწევადია, ვიდრე სხვა დროებითი ღონისძიება. მისი გამოყენების შესახებ განცხადებაში აუცილებელია მითითებული იყოს მოთხოვნის არამართლობიერების შესახებ. დროებითი ღონისძიების სახით აკრძალვის გამოყენება პრინციპალის ინტერესების დაცვის საშუალებაა, თუმცა სხვა ღონისძიებებისაგან ყველაზე ნაკლებად ეფექტური. არამართლობიერი ან უკანონო მოთხოვნის განხორციელების შემთხვევაში პრინციპალის მიერ საკუთარი ინტერესების დაცვის უზრუნველყოფისათვის მოპასუხეს ან მესამე პირს აკრძალვა გადახდილი თანხის განკარგვის უფლება, ვინაიდან მოსარჩელეს შეუწარმუნდეს დავის წარმატებით დასრულების შემდგომ თანხის ადვილად მიღების შესაძლებლობა.⁸⁶⁰

დროებითი ღონისძიების გამოყენების მიუხედავად, დაცული უნდა იქნეს ერთი მხრივ, გარანტიის/აკრედიტივის დამოუკიდებელი ბუნება და მეორე მხრივ, ურთიერთობის მონაწილეთა ინტერესთა ბალანსი.

22.4. აშშ

არამართლობიერი მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში დროებითი ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობა გათვალისწინებულია UCC- ის მე-5 მუხლის როგორც ძველ, ისე რედაქტირებულ ვერსიაში. 5-114 მუხლის მე-3 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტი, ითვალისწინებდა არა გარანტისათვის თანხის გადახდის აკრძალვას, არამედ ბენეფიციარის განხორციელების აკრძალვას.⁸⁶¹ კოდექსის განახლებული რედაქციის 5-109 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტში გათვალისწინებული იქნა დროებითი ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობა. კერძოდ, „შესაბამისი კომპეტენციის მქონე სასამართლო ვალდებულია მუდმივად ან დროებით აუკრძალოს ბენეფიციარს მოთხოვნის წარდგენა... იგივე წესი შეიძლება გამოყენებული იქნეს ბანკის მიმართ... იმ შემთხვევაში თუ დაადგენს, რომ მოსარჩელე აკმაყოფილებს კანონით გათვალისწინებულ ყველა საფუძველს.“ დოქტრინით ღონისძიების გამოყენებისას იგივე წინაპირობებთან ერთად აუცილებელია: 1) პრინციპალისათვის ზიანის მიყენების საშიშროება, 2) სარჩელის პერსპექტიულობა, 3) მხარეთა ინტერესების ბალანსის დაცვა.

⁸⁵⁹Amefule C., The Exception to the Principle of Autonomy of Documentary Credit, 172

⁸⁶⁰Oelefse A.N., Development in the law of Documentary letter of Credits, 1996, 65.

⁸⁶¹Dolan B., The Law of letter of Credit, 132,

პრინციპალისათვის გამოუსწორებელი ზიანის სავარაუდო არსებობის აუცილებელი წინაპირობის არსებობა ირანის რევოლუციური მთავრობის მიერ წარდგენილი მოთხოვნებიდან წარმოშობილი დავების განხილვისას განვითარდა. ირანის რევოლუციის შემდგომ აშშ-ს საელჩოს ტერიტორიაზე მომხდარ შემთხვევამდე, სასამართლოს დამოკიდებულება დროებითი ღონისძიებათა გამოყენებასთან დაკავშირებით ძალიან მკაცრი იყო. რამდენიმე საქმეში სასამართლოს მიერ არ დაკმაყოფილდა მოთხოვნა ზიანის ელემენტის არ არსებობის გამო, მიუხედავად იმისა, რომ დასტურდებოდა არამართლზომიერი მოთხოვნის არსებობა.⁸⁶² საელჩოს ინციდენტის შემდგომ სასამართლოს დამოკიდებულება ზიანის არსებობის ფაქტთან დაკავშირებით უფრო შერბილდა. შესაბამისად, დროებითი ღონისძიების გამოყენების შემთხვევების რაოდენობა გაიზარდა.⁸⁶³

ამის მიუხედავად, დროებითი ღონისძიების გამოყენების სტანდარტი საკმაოდ მაღალია. კომერციული კოდექსის ოფიციალური კომენტარის მიხედვით, განმცხადებელმა უნდა შეძლოს მოთხოვნის ძლიერი მტკიცებულებით დადასტურება და არა უბრალოდ მითითება ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით.⁸⁶⁴ ამასთან, ღონისძიების გამოყენებით არ უნდა მოხდეს დამოუკიდებლობის პრინციპის ხელყოფა. მიუხედავად ამგვარი სტანდარტისა, აშშ-ში დროებითი ღონისძიების გამოყენება უფრო ადვილად მიღწევადია, ვიდრე ინგლისში.⁸⁶⁵

22.5. კონვენცია

დროებითი ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობას ითვალისწინებს კონვენციის მე-20 მუხლი. ამ ღონისძიების გამოყენება დასაშვებია, იმ შემთხვევაში თუ არსებობს გონივრული ვარაუდი არამართლზომიერი მოთხოვნის უკვე არსებობის ან შესაძლო განხორციელების შესახებ. კონვენციის მე-19 მუხლით გათვალისწინებული საფუძვლების მტკიცებულებით დადასტურების შემთხვევაში სასამართლოს შეუძლია ა) გამოსცეს წინასწარი/დროებითი გადაწყვეტილება, რათა ბენეფიციარმა არ მიიღოს თანხა. მათ შორის გარანტი/გამცემი ვალდებულების შეჩერების შესახებ, 2) პრინციპალისათვის შესაძლო ზიანის მიყენების დადასტურების შემთხვევაში, თანხის გადახდასთან დაკავშირებული ყველა ღონისძიების შეჩერების შესახებ.

⁸⁶²მაგ. American bell International inc v. Islamis Republic of Iran 474, Fsupp 420 (SDNY 1979), KMW international v. Chase Manhattan Bank NA, NA 606 F 2 d 10, United Technologies Coprooration v. Citibank Na 469 F, Supp 473, 1979,

⁸⁶³Oolofse A.N., The Las of Documentary letters of Credit, 428.

⁸⁶⁴Kelly-Louw M., Selective Legal Aspects of Bank Demand Guarantees, 2008, 311.

⁸⁶⁵HugoB., the las relating to Documentary Credits, 290.

დროებითი ღონისძიების გამოყენება კონვენციის პირობების შესაბამისად, მხოლოდ შესაბამისი მტკიცებულების გამყარებული და დადასტურებული გარემოებების საფუძველზე უნდა მოხდეს. კონვენციამ კომერციული კოდექსის და ინგლისის დოქტრინის მსგავსად, პრინციპისათვის ზიანის (მათ შორის სავარაუდო ზიანი) მიყენების ფაქტის მტკიცების საკმაოდ მაღალი სტანდარტის არსებობის აუცილებლობა დაადგინა. დასაშვებებია კონვენციით გათვალისწინებული დროებითი ღონისძიების გამოყენება სისხლის სამართლის საქმის მიზნებისათვის.⁸⁶⁶

კონვენციის მიერ დადგენილი სტანდარტი საკმაოდ მაღალია. განმცხადებელმა უნდა შეძლოს კონვენციის მე-19 მუხლში მითითებული საფუძველების არსებობის დადასტურება „ალბათობის მაღალი ხარისხით“ და წარადგინოს ძლიერი მტკიცებულებებით. აუცილებელია სასამართლომ მიიჩნიოს რომ ღონისძიების გამოყენებლობა პრინციპალის მნიშვნელოვან ზიანს გამოიწვევს.⁸⁶⁷

22.6. გერმანია

დროებითი ღონისძიების გამოყენება გსსკ-ს 916-944-ე მუხლებით არის შესაძლებელი. ღონისძიება შეიძლება გამოყენებული იქნეს ქონებრივი დავის შემთხვევაში,⁸⁶⁸ თუ დადასტურდა, რომ ღონისძიების გამოყენებლობა გართულებს ან შეუძლებელს გახდის გადაწყვეტილების აღსრულებას.⁸⁶⁹ დროებითი ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით სასამართლომ გადაწყვეტილება უნდა მიიღოს შემჭიდროვებულ ვადებში, ზეპირი მოსმენისა და გარანტისა თუ ბენეფიციარის მოსაზრებების მოსმენის გარეშე.⁸⁷⁰

პრინციპალის მიერ დროებითი ღონისძიების გამოყენების შემთხვევაში გარანტს შესაძლებელია აეკრძალოს თანხის გადახდა ბენეფიციარისათვის დავის დასრულებამდე. ღონისძიების გამოყენების შემთხვევაში პრინციპალი ვალდებულია დაუყონებლივ აცნობოს გარანტსა და ბენეფიციარს სასამართლოს გადაწყვეტილება და გარანტს მოსთხოვოს თანხის გადახდაზე უარის თქმა. ასეთ შემთხვევაში ბანკი უფლებამოსილია მაინც მოახდინოს თანხის გადახდა, თუმცა

⁸⁶⁶Explanatory note by the UNCITRAL secretariat on the United Nations Convention on Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit. <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/payments/guarantees/guarantees.pdf>, 24.08.2017.

⁸⁶⁷Meral A., Global Analysis, The Fraud Exception in Documentary Credits: a Global Analysis. Ankara Bar Review, 2012, 54.

⁸⁶⁸ გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 916-ე პარაგრაფის პირველი ნაწილი.

⁸⁶⁹ გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 917-ე პარაგრაფის პირველი ნაწილი.

⁸⁷⁰Blau W., Jedzig O., Bank Guarantees to Pay upon First Written Demand in German Courts, Heinonline, 23 Int'l L. 725, 1989, 729.

პრინციპალის მიერ დავის წარმატებით დასრულების შემთხვევაში გარანტი ვერ მოითხოვოს გადახდილი თანხის რეგრესის წესით ანაზღაურებას. შესაბამისად, გარანტი არჩევანის წინაშეა დაიცვას საკუთარი საერთაშორისო რეპუტაცია ან რისკის ქვეშ დააყენოს ფინანსური ინტერესი გადახდილი თანხის რეგრესის წესით მოთხოვნასთან დაკავშირებით.⁸⁷¹

პრინციპალს საკუთარი ინტერესების დაცვისათვის რამდენიმე საშუალების გამოყენება შეუძლია. გარანტის მიერ თანხის გადახდის აკრძალვისას პრინციპალმა შეიძლება მოითხოვოს ბენეფიციარისათვის უკვე გადახდილი თანხის განკარგვის აკრძალვა ან საგარანტიო თანხის სასამართლოს ექსრო/სადეპოზიტო ანგარიშზე⁸⁷² განთავსება. ამ ღონისძიებების მიზანი პრინციპალის ინტერესების დაცვაა, რომელმაც სასარჩელო მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემდგომ თანხა უნდა მიიღოს. შესაბამისად, ღონისძიების გამოყენებისას სასამართლომ უნდა შეზღუდოს ბენეფიციარის მიერ თანხის განკარგვა განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში თუ არსებობს საშიშროება ფინანსური რესურსის ქვეყნის ფარგლებს გარეთ გატანის შემდგომ გადაწყვეტილების აღუსრულებლობასთან დაკავშირებით.⁸⁷³ ამგვარი მოთხოვნის დაკმაყოფილება პრინციპალის მიერ ბენეფიციარის მიმართ შემხვედრი მოთხოვნის არსებობის საფუძველით დავის დაწყების საფუძველი ხდება.⁸⁷⁴

22.7. საქართველო

სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენების შესაძლებლობა სსსკ-ს მიხედვითაც არის შესაძლებელი. იგი არის მატერიალური კანონმდებლობით დაცული უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების რეალური განხორციელების სწრაფი და ეფექტური საპროცესოსამართლებრივი გარანტია. სარჩელის უზრუნველყოფის გამოყენებას საფუძველად უდევს ვარაუდი, რომ მომავალში მიღებულ სასამართლო გადაწყვეტილება, შესაძლოა ვერ აღსრულდეს ან აღსრულება მნიშვნელოვნად დაბრკოლდეს.

⁸⁷¹ იგივე, Werner Blau, დ731.

⁸⁷² ექსრო ანგარიში სპეციალური ანგარიშია, რომელიც არ ეკუთვნის ხელშეკრულების არც ერთ მხარეს. მისი არსებობა ხელშეკრულების მხარეთა ინტერესების მაქსიმალურად დაცვის უზრუნველყოფის მიზნით განიმარტება. ექსრო ანგარიშიდან თანხის გადახდა მოხდება ვალდებულების სრულად შესრულების შემთხვევაში, <https://www.escrow.com/what-is-escrow> 07.09.2017.

⁸⁷³ ამ ღონისძიებების გამოყენების შემთხვევაში აუცილებელია გსსკს 917-ე მუხლით გათვალისწინებული წინაპირობის არსებობის დადასტურება. კერძოდ, უნდა დადასტურდეს, რომ ღონისძიების გამოყენებლობა გაართულებს ან შეუძლებელს გახდის გადაწყვეტილების აღსრულებას.

⁸⁷⁴ Blau W., Jedzig O., Bank Guarantees to Pay upon First Written Demand in German Courts, Heinonline, 23 Int'l L. 725, 1989, 729.

უზრუნველყოფის ინსტიტუტის მიზანია მოსარჩელის მატერიალური უფლებების რეალური განხორციელებისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა, სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფა.⁸⁷⁵

სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის დაწესება არ გულისხმობს მის ავტომატურ გამოყენებას ნებისმიერი სარჩელის შემთხვევაში. უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენება ხდება ყოველ კონკრეტულ საქმეზე სასამართლოს განსაკუთრებული მსჯელობის შედეგად. კანონი ადგენს სარჩელის უზრუნველყოფის გამოყენების ზოგად საფუძვლებს, ხოლო სასამართლო განსაზღვრავს, არსებობს თუ არა ამგვარი საფუძველი განსახილველ საქმესთან დაკავშირებით. კანონში სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის გათვალისწინება გულისხმობს ამ ინსტრუმენტის გამოყენების დაწესების ისეთი შემთხვევებისთვის როდესაც იგი გამართლებულია.⁸⁷⁶

სსსკ განსაზღვრავს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების წინაპირობებს. მისი გამოყენება დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ დასტურდება, რომ ამ ღონისძიების გამოყენებლობა გააძნელებს ან შეუძლებელს გახდის გადაწყვეტილების აღსრულებას, დარღვეული ან სადავო უფლების განხორციელებას და გამოიწვევს გამოუსწორებელ და პირდაპირ ზიანს, ან ისეთ ზიანს, რომელიც კომპენსირებული ვერ იქნება მოპასუხისათვის ზიანის ანაზღაურების დაკისრებით.⁸⁷⁷

სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენება კონკრეტული მიზნითაა შესაძლებელი. მისი გამოყენება უნდა მოხდეს მოსარჩელის მიერ მოსალოდნელი რისკის გონივრული დასაბუთებით და იმის გათვალისწინებით, რომ უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებლობით შესაძლებელია, ვეღარ მოხდეს მისი კანონიერი ინტერესის დაცვა, ვინაიდან არსებობს გამოუსწორებელი ზიანის მიყენების საშიშროება. გამოუსწორებელია ის ზიანი, რომელსაც შეუქცევადი ხასიათი აქვს და გამოირიცხება ზიანის დადგომამდე არსებული სამართლებრივი თუ ფაქტობრივი მდგომარეობის შენარჩუნება ან აღდგენა.⁸⁷⁸

სარჩელის უზრუნველყოფის თაობაზე წარდგენილი განცხადების დასაბუთება მოსარჩელემ უნდა მოახდინოს ალბათობის მაღალი ხარისხით. უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების მომთხოვნი პირი ვალდებულია

⁸⁷⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის გადაწყვეტილება №ას-1303-1241-2014.

⁸⁷⁶ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 04 ნოემბერის განჩინება №28/4546-16.

⁸⁷⁷ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 191-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁸⁷⁸ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 18 თებერვლის განჩინება № 330210115001138277, №28/5417-15.

უტყუარი მტკიცებულებების წარმოდგენით დაამტკიცოს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების აუცილებლობა.⁸⁷⁹ მოსარჩელემ უნდა მიუთითოს იმ კონკრეტული გარემოებების არსებობა, რომლებიც ადასტურებენ ვარაუდს, რომ უზრუნველყოფის ღონისძიების მიუღებლობა გააძნელებს ან შეუძლებელს გახდის გადაწყვეტილების აღსრულებას.⁸⁸⁰

სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებისას დაცული უნდა იყოს სამართლიანი ბალანსი მოსარჩელის უფლებასა და მოპასუხის ინტერესს შორის. გარდა ამისა, სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებისას გათვალისწინებულ უნდა იქნას უზრუნველყოფის ღონისძიების, როგორც საპროცესო სამართლებრივი ინსტიტუტის მთავარი პრინციპი - აღსრულდეს სასამართლო გადაწყვეტილება. სარჩელის უზრუნველყოფის არსიდან გამომდინარე, სასამართლო არჩევს უზრუნველყოფის ღონისძიებას სასარჩელო მოთხოვნის ხასიათიდან და მოცულობიდან გამომდინარე.⁸⁸¹

სსსკ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებების ჩამონათვალს ითვალისწინებს.⁸⁸² საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნების შემთხვევაში შესაძლებელია გამოყენებული იქნას ა) გარანტისათვის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე თანხის გადახდის აკრძალვა,⁸⁸³ ბ) ბენეფიციარისათვის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის წარდგენის აკრძალვა,⁸⁸⁴ გ) ფულად სახსრებზე ყადაღის დადება.⁸⁸⁵

⁸⁷⁹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 08 აპრილის განჩინება №28/1389-16.

⁸⁸⁰ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 18 თებერვლის განჩინება № 330210115001138277, №28/5417-15.

⁸⁸¹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 20 აპრილის განჩინება №28/6144-15.

⁸⁸² 1) ყადაღის დადება ქონებაზე, ფასიან ქაღალდებსა თუ ფულად სახსრებზე, რომლებიც მოპასუხეს ეკუთვნის და არის მასთან ხსენებული პირთან; 2) მოპასუხისათვის გარკვეული მოქმედების შესრულების აკრძალვა; 3) მოპასუხის დავალებულია, გადასცემის მფლობელობაში არსებულ ივთი აღმასრულებელს ეკვესტრის სახით; 4) სხვა პირებისათვის აკრძალვა იმისა, რომ მოპასუხეს გადასცენ ქონება ან შეასრულონ მის მიმართ რაიმე ვალდებულება; 5) ყადაღისაგან ქონების განთავისუფლების შესახებ სარჩელის აღძვრის შემთხვევაში ქონების რეალიზაციის შეჩერება; 6) სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოს, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს, ორგანიზაციის ან თანამდებობის პირის სადავო აქტის მოქმედების შეჩერება; 7) სააღსრულებო საბუთის აღსრულების შეჩერება „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის საფუძველზე წარმოებული დავების შემთხვევაში.

⁸⁸³ სსსკ-ს 198-ე მუხლის მეორე ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის მიხედვით, „მოპასუხისათვის გარკვეული მოქმედების აკრძალვა“, ამავე მუხლის „დ“ ქვეპუნქტის მიხედვით, სხვა პირებისათვის აკრძალვა იმისა, რომ მოპასუხეს გადასცენ ქონება ან შეასრულოს მის მიმართ რაიმე ვალდებულება.

⁸⁸⁴ სსსკ-ს 198-ე მუხლის მეორე ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის მიხედვით, „მოპასუხისათვის გარკვეული მოქმედების აკრძალვა“.

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენება პრინციპალის მიერ შეიძლება გამოყენებული იქნეს, როგორც სარჩელის აღდგრამდე, ისე სასარჩელო განცხადებასთან ერთად. სასამართლო პრაქტიკის ანალიზის შედეგად დასტურდება, რომ პრინციპალის მიერ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენება მათ მიერ საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის არამართლობიერად ცნობის, ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ვალდებულების ჯეროვნად შესრულების აღიარების ან ხელშეკრულების მოშლის შემთხვევაში ხელშეკრულების ვადის გაგრძელების მოთხოვნების შემთხვევაში მიმართავდნენ.⁸⁸⁶

ასეთ შემთხვევაში გამოიყენებოდა უზრუნველყოფის ღონისძიების სახით გარანტისათვის თანხის გადახდის აკრძალვის ღონისძიება. თბილისის საქალაქო სასამართლოს განჩინებით გარანტს აკრძალა ბენეფიციარისათვის თანხის გადახდა პრინციპალსა და ბენეფიციარს შორის დავის დასრულებამდე, რომელიც ეხებოდა სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების ვადის გაგრძელებას.⁸⁸⁷ უზრუნველყოფის შესახებ განცხადებაში მითითებული იყო, რომ პრინციპალმა იკისრა ვალდებულება, რომელსაც ნებაყოფლობით ასრულებდა. ბენეფიციარის მიერ ხელშეკრულების ცალმხრივად მოშლის გამო, პრინციპალი აპირებდა მიემართა სასამართლოსათვის ხელშეკრულების ვადის გაგრძელების მოთხოვნით... ასეთ შემთხვევაში ბენეფიციარისათვის გარანტიით გათვალისწინებული თანხის გადახდის აკრძალვის გამოყენებლობა, სარჩელის

⁸⁸⁵ სსსკ-ს 198-ე მუხლის მეორე ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის მიხედვით, „ყადაღის დადება ქონებაზე, ფასიან ქაღალდებსა თუ ფულად სახსრებზე, რომელიც მოპასუხეს ეკუთვნის, ან არის მასთან ან სხვა პირთან.“

⁸⁸⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 21 მარტის განჩინება სარჩელის აღდგრამდე მისი უზრუნველყოფის შესახებ საქმეზე N459049-14. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 14 თებერვლის განჩინება სარჩელის აღდგრამდე უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით საქმე N411499-14. ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 29 მაისის განჩინება სარჩელის აღდგრამდე ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით საქმე N820217715001105776 (სარ/უზრ-35/15), ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 29 სექტემბრის განჩინება Nს/უზრ-34-15, ახალციხის რაიონული სასამართლოს განჩინება 2016 წლის 12 დეკემბრის განჩინება სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების შესახებ საქმე N16399596-2/635-16, ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 18 აგვისტოს განჩინება N33/უზრ-2017, 3/592-2017, ბოლნისის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 18 მარტის NII/10-16 განჩინება. ამბროლაურის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 10 მაისის N2/56-16 უზრ. N465 განჩინება; ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 06 იანვრის N3-01/216 განჩინება; ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 25 თებერვლის განჩინება სარჩელის აღდგრამდე უზრუნველყოფის შესახებ საქმე N8202177150011482 (ს/უზრ-38-15).

⁸⁸⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 21 მარტის განჩინება სარჩელის აღდგრამდე მისი უზრუნველყოფის შესახებ საქმეზე N459049-14.

დაკმაყოფილების შემთხვევაში გააძნელებდა ან შეუძლებელს გახდიდა გადაწყვეტილების აღსრულებას.⁸⁸⁸

სასამართლომ დააკმაყოფილა მოთხოვნა უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით.⁸⁸⁹ თუმცა მისი დასაბუთება შაბლონურად მოხდა. გადაწყვეტილებაში არ მიუთითებია რა წარმოადგენდა გადაუდებელ აუცილებლობას, რის გამოც მოთხოვნის დაკმაყოფილება გახდა საჭირო. ამ შემთხვევაში საქმე ეხებოდა ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნას, რომელიც გამოთხოვილი იქნა ბენეფიციარის მიერ ხელშეკრულების ცალმხრივად მოშლის შემდგომ. განჩინებაში სასამართლოს არ მიუთითებია, გარანტიის პირობასა თუ ხელშეკრულების იმ ნორმებზე, რომლის მიხედვითაც უნდა მომხდარიყო შესრულების გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის რეგულირება.

სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებაზე მსჯელობისას დეტალურად არ ხდება სასარჩელო მოთხოვნის საფუძვლების შემოწმება. „კანონის ნორმა მოითხოვს, რომ მოსარჩელემ მხოლოდ მიუთითოს იმ გარემოებაზე, /რაც გაართულებს ან შეუძლებელს გახდის გადაწყვეტილების აღსრულებას. განმცხადებელს არ ევალება მტკიცების ტვირთი... ღონისძიების გამოყენება/არ გამოყენების საკითხის გადაწყვეტისას სასამართლო არ ამოწმებს, რამდენად დასაბუთებულია სარჩელი, რამდენად გამომდინარეობს მის საფუძვლად მითითებული ფაქტობრივი გარემოებებიდან, ანუ დასაკმაყოფილებელია, თუ არა სარჩელი. სასამართლო ამოწმებს, მხოლოდ, რამდენად შეუწყობს ხელს უზრუნველყოფის ღონისძიება მომავალი მოსარჩელისათვის სავარაუდო გადაწყვეტილების დაცვას შესაძლო დაბრკოლებებისაგან აღსრულების ეტაპზე.“⁸⁹⁰

სარჩელის საფუძვლებისა და დასაბუთების დეტალური შემოწმების გარეშე სასამართლო ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილებას იღებს იმ მოტივით, რომ ღონისძიების გამოყენების გარეშე მომავალში გართულდება ან შეუძლებელი გახდება გადაწყვეტილების აღსრულება. ამასთან, მოთხოვნის გამოყენებაზე უარის თქმის შემთხვევაში „არ მოხდეს /პრინციპალის/ დარღვეული უფლების სასამართლოს გზით დაცვისას მხარის სასარგებლოდ გადაწყვეტილების მიღების ინტერესის დაკარგვა... იმ შემთხვევაში თუ დავის დასრულებამდე მოხდება საგარანტიო თანხის გადარიცხვა სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულება მხარის მიმართ

⁸⁸⁸თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 21 მარტის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე მისი უზრუნველყოფის შესახებ საქმეზე N459049-14.

⁸⁸⁹იდეენტური საფუძვლითა და დასაბუთებით სასამართლომ გამოიყენება უზრუნველყოფის ღონისძიება თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 14 თებერვლის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით საქმე N411499-14.

⁸⁹⁰ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 29 მაისის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით საქმე N820217715001105776 (სარ/უზრ-35/15);

დაკარგავს ინტერესს“.⁸⁹¹ პრინციპალმა დავის მიმართ ინტერესის არსებობა უნდა დაადასტუროს, როგორც ღონისძიების გამოყენების, ასევე, აღიარებითი სარჩელის წარდგენის შემთხვევაში.⁸⁹²

სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენება ხელშეკრულების შესრულებისა და საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიებიდან წარმოშობილი მოთხოვნების ხდება. დავის საგანი მრავალნაირია და აუცილებლად უკავშირდება შესყიდვების ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ურთიერთობას. მათ შორის, ხელშეკრულების შესრულებულად აღიარება,⁸⁹³ ხელშეკრულების ვადის გაგრძელება,⁸⁹⁴ საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის არამართლობიერად აღიარება,⁸⁹⁵ ხელშეკრულების შეწყვეტის ბათილად ცნობა.⁸⁹⁶

სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების ან გამოყენებაზე უარის თქმის შესახებ განჩინება შეიძლება გასაჩივრეს ერთ-ერთი მხარის მიერ.⁸⁹⁷ საჩივარს წარმოებაში იღებს და თავდაპირველად იხილავს განჩინების მიმღები სასამართლო.⁸⁹⁸ საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შემთხვევაში საჩივარი განსახილველად გაეგზავნება ზემდგომ სასამართლოს.⁸⁹⁹

სააპელაციო ინსტანციის დამოკიდებულება სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით განსხვავებულია. სააპელაციო

⁸⁹¹ახალციხის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 12 დეკემბრის განჩინება სარჩელის უზრუნველყოფის შესახებ საქმე №16399596-2/635-16, აღნიშნულ შემთხვევაში დავის საგანი იყო ხელშეკრულების შეწყვეტის შესახებ გადაწყვეტილების ბათილად ცნობა, ხელშეკრულების გაგრძელება, სამუშაოების შესრულებულად აღიარება, შესრულებული სამუშაოს გადახდის დაკისრება.

⁸⁹²სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 180-ე მუხლის მიხედვით, “სარჩელი შეიძლება აღიძრას უფლებისა თუ სამართლებრივი ურთიერთობების არსებობა-არარსებობის დადგენის, დოკუმენტების ნამდვილობის აღიარების ან დოკუმენტების სიყალბის დადგენის შესახებ, თუ მოსარჩელეს აქვს იმის იურიდიული ინტერესი, რომ ასეთი აღიარება სასამართლოს გადაწყვეტილებით მოხდეს.“

⁸⁹³ ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 16 დეკემბრის #2-207-2016 გადაწყვეტილება.

⁸⁹⁴თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 14 თებერვლის N429144-14 განჩინება, თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 21 მარტის N459049-14 განჩინება.

⁸⁹⁵ ახალციხის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 12 დეკემბრის N1639596-2/635-2016

⁸⁹⁶ ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 16 აგვისტოს განჩინება სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით საქმე N(33/უზრ-2017) 010315717002054903(3/592-2017).

⁸⁹⁷ სსსკ-ს 197-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, სარჩელის უზრუნველყოფაზე უარის თქმის, სარჩელის უზრუნველყოფის გაუქმების, სარჩელის უზრუნველყოფის ერთი სახის მეორით შეცვლის, სარჩელის უზრუნველყოფის საგნის შეცვლის ან ყადაღადადებული ქონების გამიჯვნაზე თანხმობის შესახებ განჩინებაზე შეიძლება საჩივრის შეტანა.

⁸⁹⁸ სსსკ-ს 197¹-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁸⁹⁹ სსსკ-ს 197¹-ე მუხლის მეორე ნაწილი.

ინსტანცია ამოწმებს საჩივრის შინაარსს და მის ურთიერთკავშირს დავის საგანთან. ღონისძიების გამოყენებაზე სასამართლომ უარი თქვა იმ დასაბუთებით, რომ ვერ დაინახა კავშირი უზრუნველყოფის მიზანსა და სასარჩელო მოთხოვნას შორის.⁹⁰⁰

23. საბანკო გარანტიებთან დაკავშირებული პრობლემატიკა ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში

სახელმწიფო შესყიდვებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში სხვადასხვა სახის საბანკო გარანტია გამოიყენება. მათ განსხვავებული ბუნება და მაიდენტიფიცირებელი ნიშნები გააჩნიათ. სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2017 წლის 14 ივლისის N12 ბრძანების 35-ე მუხლის მეორე ნაწილის შესაბამისად, სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულებაში „წინასწარიანგარიშწორების შემთხვევაში მიმწოდებელი ვალდებულია, შემსყიდველორგანიზაციას წარუდგინოს წინასწარ გადასახდელი თანხის იდენტური ოდენობის გარანტია“.

შემსყიდველი ორგანიზაციის გადაწყვეტილებით, წინასწარ გადასახდელი თანხის იდენტური ოდენობის გარანტიის წარდგენის აგანში მიწოდების გათავისუფლება შესაძლებელია ერთ-ერთი შემდეგისა ფუძვლის არსებობისას, თუ:

ა)

წინასწარ გადასახდელი თანხა ჩირიცხება საამის ოდგანკუთვნილ ცალკე საბანკო ანგარიშზე და ეს თანხა იქნება გამოყენებული შემსყიდველი ორგანიზაციის კონტროლით ხელშეკრულების მოქმედების მთელ პერიოდში. საამის ოდგანკუთვნილ ანგარიშზე ჩირიცხული წინასწარ გადასახდელი თანხის კონტროლი შესაძლებელია მოიცავდეს თანხის განკარგვის წინასწარ კონტროლს, დადგენილი ზღვრული ოდენობის თანხის განკარგვის წინასწარ კონტროლსა და აგარჯული თანხის შემდგომ კონტროლს, თუ ხელშეკრულებით სხვარამარის გათვალისწინებული;

ბ) კონკრეტული ხელშეკრულების ჯამური ღირებულება აღემატება 30 000 000 ლარს. ასეთ შემთხვევაში, წინასწარ გადასახდელი თანხის შესაბამის ოდენობის გარანტიის წარდგენის აგანში მიწოდების გათავისუფლება შესაძლებელია მისის აქმიანი რეპუტაციის ადამის მიე

⁹⁰⁰ ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 22 ივნისის N2/ზ-494-16 განჩინება; ამბროლაურის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 19 თებერვლის N2/12-16 განჩინება (უზრ-175-16).

რწარმოებულისაქონლის,

მომსახურებისადასამუშაოსხარისხისადაცნობადობისგათვალისწინებით.⁹⁰¹

ბრძანება აზუსტებს მიმწოდებლის ვალდებულებას ავანსის სახით მიღებული თანხა გამოიყენოს მხოლოდ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული მიზნებისათვის.⁹⁰² ამ ჩანაწერის გარდა, საავანსო ანგარიშსწორებასთან დაკავშირებული საგარანტიო ურთიერთობის მომწესრიგებელი ნორმების საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული არაა. შესაბამისად, ურთიერთობის მოწესრიგება უნდა განხორციელდეს სსკ-ს 879 - 889-ე მუხლების საფუძველზე.

სამწუხაროდ, სსკ არ ითვალისწინებს ავანსის გარანტიის სპეციფიკას და რეგულირების რაიმე განსხვავებულ წესს. საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის ძირითადი მიზანი ბენეფიციარის მიერ პრინციპალისათვის გადახდილი თანხის მიზნობრივად გამოყენებაა. გამოუყენებლობის შემთხვევაში გამოუყენებელი თანხა ბენეფიციარს უკან უნდა დაუბრუნდეს.

23.1. საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე დავების ანალიზი

საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის სპეციფიკიდან გამომდინარე საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის ოდენობა უნდა შემცირდეს პრინციპალის მიერ ავანსის თანხის ფარგლებში მიწოდებული საქონლის თუ მომსახურების ღირებულების შესაბამისად. ეს პრინციპი შეიძლება გარანტიის პირობაში იქნეს გათვალისწინებული, თუმცა სატენდერო ურთიერთობებში არსებობს რამდენიმე შემთხვევა, როდესაც გარანტიის ეს პირობა ამოღებულია გარანტიის ტექსტიდან. შესაბამისად, გარანტიის პირობა არ შეიცავს საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის უმნიშვნელოვანეს პრინციპს, რომელიც საგარანტიო რეგულირების პროცესში აუცილებლად უნდა ყოფილიყო გათვალისწინებული. პირობისა და რეგულაციის არ არსებობის გამო, გარანტის მიერ მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა ბენეფიციარის მიერ დავის დაწყების საფუძველია. მარეგულირებელი ნორმების არ არსებობა სასამართლოს სხვადასხვაგვარი გადაწყვეტილების მიღების წინაპირობა გახდა.

23.1.1. საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის პირობებისა და ხელშეკრულების პირობების კონკურენციის საკითხი

⁹⁰¹ 2017 წლის 14 ივნისის N12 ბრძანების 35-ე მუხლის მესამე პუნქტი.

⁹⁰² 2017 წლის 14 ივნისის N12 ბრძანების 35-ე მუხლის მეათე პუნქტი.

საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან წარმოშობილი მოთხოვნების რეგულირებისას სადავო ხდება გარანტიის მიერ გარანტიის პირობების უპირატესად მიჩნევის საკითხი. გარანტი ვალდებულია შემთხვევის რეგულირება მოახდინოს გარანტიის პირობების შესაბამისად და თანხა გადაიხადოს შესაბამისი მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში. გარანტი ბენეფიციარის წინაშე პასუხს აგებს მხოლოდ გარანტიის პირობებით გათვალისწინებული ვალდებულებისათვის. გარანტი არ არის ძირითადი ურტიერთობის მონაწილე და მასზე ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულება არ ვრცელდება.

ბენეფიციართა მხრიდან უპირატესობა ენიჭება ძირითადი ხელშეკრულების ნორმებს და საავანსო ანაზღაურების წესი და შემცირების საკითხები ძირითადი ხელშეკრულების ნორმებით ხორციელდება. გარანტიო პირობებისა და ხელშეკრულების ნორმებით გათვალისწინებული განსხვავებული რეგულირება არაეთხელ გახდა დავის წარმოშობის მიზეზი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ერთ-ერთი პრეცედენტული გადაწყვეტილებით⁹⁰³ გარანტიის უარი თანხის გადახდასთან დაკავშირებით მართლზომიერად იქნა მიჩნეული. საქმე ეხებოდა საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნას. მხარეთა შორის არსებული სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ, ხელშეკრულების პირობების თანახმად, ბენეფიციარმა ავანსის სახით გადაუხადა პრინციპალს ხელშეკრულების ღირებულების 20%, შესაბამისი ოდენობის საბანკო გარანტიის წარდგენის შემდეგ.

ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად, შუალედური შესრულების საფუძველზე მიმწოდებლისათვის გადასახდელი თანხიდან შემსყიდველი გაქვითავდა ანგარიშგაქტურას და ფორმა №2-ში მითითებული თანხის 20%-ს, ვიდრე არ მოხდებოდა გადახდილი საავანსო თანხის მთლიანი მოცულობით გაქვითვა, რაც გულისხმობს სამუშაოს სრულად შესრულებას.

ხელშეკრულების პირობების უზრუნველყოფის მიზნით, მიმწოდებელმა წარადგინა საბანკო გარანტია, რომლის შესაბამისად, გარანტი კისრულობდა გამოუთხოვად ვალდებულებას ბენეფიციარის პირველივე წერილობითი მოთხოვნის წარმოდგენისთანავე ანაზღაურებინა ნებისმიერი თანხა ან თანხები. მიმწოდებელმა შეასრულა 12 935 449.80 ლარის ღირებულების სამუშაოები, ხოლო მოსარჩელის მიერ წინასწარ ავანსის სახით გადახდილი თანხის ჩათვლით ანაზღაურებულ იქნა 12 573 871.44 ლარი. ბენეფიციარმა მოითხოვა ავანსის სახით აუთვისებელი თანხა 433 710,10 ლარი. მოპასუხის მიერ გაცემული საბანკო გარანტიის პირობით, თანხა მცირდება პრინციპალის მიერ ბენეფიციარის სასარგებლოდ განხორციელებული შესრულების

⁹⁰³საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 07 ივლისის გადაწყვეტილება.

ოდენობით. ვინაიდან, შესრულებული სამუშაოს ღირებულება აღემატებოდა გარანტიის თანხას, მოპასუხე არ იყო უფლებამოსილი დაეკმაყოფილებინა ბენეფიციარის მოთხოვნა. სასამართლომ არ დააკმაყოფილა სარჩელი მოთხოვნის გარანტიო პირობებთან შეუსაბამობის გამო.⁹⁰⁴

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ ამგვარი გადაწყვეტილების მიღებით ხაზი გაესვა საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის პირობის უპირატესობას ხელშეკრულების პირობებთან. კანონმდებლობაში ჩაწერის არ არსებობის მიუხედავად, სასამართლომ გადაწყვეტილება გარანტიის პირობას დააყრდნო და საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის თანხა გაქვითულად მიიჩნია. ამ გადაწყვეტილებით დადგენილი პრაქტიკის მიუხედავად, საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე განსხვავებული გადაწყვეტილებები იქნა მიღებული.

გორის რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილებით⁹⁰⁵ დაკმაყოფილდა ბენეფიციარის სარჩელი გარანტისათვის საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე თანხის დაკისრებასთან დაკავშირებით. გარანტია უზრუნველყოფა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამომდინარე ავანსის სახით გაცემული 275 000 ლარის მიზნობრივ ათვისებას. გარანტიის პირობით, გარანტიის თანხა მცირდება პრინციპალის მიერ შესრულებული სამუშაოს თუ საქონლის ფაქტობრივად მიწოდების ღირებულების ოდენობით.

2014 წლის 25 აგვისტოს გარანტს წარედგინა მოთხოვნა საგარანტიო თანხის 275 000 ლარის გადახდასთან დაკავშირებით. მოთხოვნას დაერთო მხარეებს შორის სახელშეკრულებო ურთიერთობის განხორციელების ფარგლებში გაფორმებული მიღება-ჩაბარების აქტები, რომლითაც დასტურდებოდა 815 000 ლარის სამუშაოების შესრულება და შემსყიდველის მიერ მათი მიღება. ბენეფიციარი უთითებდა, რომ მან შესრულებული სამუშაოს ღირებულების ოდენობა სრულად აუნაზღაურა მიმწოდებელს, ხოლო გარანტიის თანხის ოდენობა სამუშაოთა ღირებულების ბოლო ტრანშიდან უნდა დაქვითულიყო. გარანტმა უარის განცხადა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე მოთხოვნის პირობებთან შეუსაბამობის გამო. გარანტიის პირობით, შესრულებული სამუშაოს მიღებისთანავე ბენეფიციარს უნდა მოეხდინა გარანტიის თანხის შემცირება მიღებული თანხის ოდენობით. მიღებული 815 000 ლარის სამუშაოდან სრულად უნდა გაქვითულიყო ავანსი.

სასამართლოში მოსარჩელის მიერ სარჩელზე თანდართული ექსპერტიზის დასკვნით დასტურდებოდა, რომ ხელშეკრულების ფარგლებში შესრულებული იყო 136 000 ლარის სამუშაო. მიღება-ჩაბარების აქტებითა და სამუშაოთა ფორმა N2-ებით გათვალისწინებული სამუშაოების მოცულობა

⁹⁰⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 07 ივლისის გადაწყვეტილება.

⁹⁰⁵ გორის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 12 ნოემბერის N2/222-15 გადაწყვეტილება.

ფაქტობრივად არ იყო შესრულებული. შემსყიდველსა და მიმწოდებლის ორმხრივი ბრალეული ქმედებით კომპიუტერული პროგრამის მეშვეობით შექმნილი იქნა შესრულებული სამუშაოების შესახებ ფოტომასალა და მის საფუძველზე შედგა ორმხრივი მიღება-ჩაბარების აქტები. სამუშაოთა ფაქტობრივი შესრულების რაოდენობის შესახებ ცნობილი გახდა გარანტისათვის მხოლოდ სასარჩელო განცხადების მისთვის გადაცემის შემდგომ (გარანტიის ვადის გასვლის შემდეგ).

სასამართლო წარმოების დროს გარანტის პოზიცია უცვლელი დარჩა და მიუთითა სასარჩელო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ ექსპერტიზის დასკვნის შესაბამისად, შესრულებული სამუშაო ნაკლები იყო გაცემული ავანსის ოდენობაზე, გარანტის მოსაზრებით მოთხოვნა არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო. ვინაიდან, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის რეგულირების პროცესში გარანტის მიერ დადასტურებულად იქნა მიჩნეული შესრულებული სამუშაოს ღირებულება 815 000 ლარის ოდენობით. გარანტის პირობებით, ბენეფიციარი ვალდებული იყო მიღებული სამუშაოს ანაზღაურება არ მოეხდინა და მიღებისთანავე შეემცირებინა გარანტიის თანხა. ბენეფიციარს არ გაუთვალისწინებია გარანტიის ეს პირობა. მან მიიღო 815 000 ლარის ღირებულების სამუშაო და მისი საფასური სრულად გადაუხადა მიმწოდებელს. ვინაიდან, ხელშეკრულების პირობებით ავანსის დაქვითვა უნდა მომხდარიყო ბოლო ტრანშის სახით მიღებული შესრულებიდან.

გორის რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილებით სარჩელი დაკმაყოფილდა და გარანტს საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიიდან გამომდინარე დაეკისრა 285 000 ლარის ანაზღაურება. სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ შესასრულებელი სამუშაოს ღირებულება იყო 1100 000 ლარი, მიღება-ჩაბარების აქტების საფუძველზე შესრულებული იქნა 815 000 ლარის ღირებულების სამუშაო. მოპასუხეს დაეკისრა მათი სხვაობა 285 000 ლარი.

ამ გადაწყვეტილების უსწორობა შემდგომში მდგომარეობდა: 1) საბანკო გარანტიის თანხის ოდენობა იყო 275 000 ლარი, ხოლო დაკისრებული თანხა აღემატებოდა მას, 2) მოთხოვნის რეგულირების პროცესში გარანტისათვის დადასტურებული იყო შესრულებული 815 000 ლარის ღირებულების სამუშაოების შესახებ და არა 136 000 ლარის სამუშაოების შესრულება, 3) გარანტის უარი ემყარებოდა საბანკო გარანტიის პირობებს.

თბილისის სააპელაციო სასამართლომ⁹⁰⁶ გაიზიარა გარანტის პოზიცია და საავანსო უზრუნველყოფის საგარანტიო თანხის გადახდის ნაწილში მოთხოვნა უსაფუძვლოდ ცნო. სასამართლოს მოსაზრებით, გარანტმა მოთხოვნა

⁹⁰⁶თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 10 მაისის N28/5769-16 გადაწყვეტილება.

დაარეგულირა მასთან წარდგენილი დოკუმენტაციის შესაბამისად, რომლითაც დასტურდებოდა 851 000 ლარის სამუშაოს შესრულება. ექსპერტიზის დასკვნა ჩატარდა და გარანტს გადაეცა გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლის შემდგომ. შესაბამისად, გარანტი მას მხედველობაში ვერ მიიღებდა. გარანტმა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი თქვა საბანკო გარანტიის პირობების შესაბამისად, რომელიც კანონიერია.⁹⁰⁷

საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე სასამართლო პრაქტიკა იზიარებს გარანტიის თანხის შემცირების მოთხოვნის საკითხს, მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს კანონმდებლობაში არაა გათვალისწინებული საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის შემცირების წესი.⁹⁰⁸ ბენეფიციართა მხრიდან არაერთხელ იქნა მითითებული, რომ საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის შემცირების წესი რეგულირდება მხოლოდ დადგენილი პრაქტიკის მიხედვით. კანონმდებლობაში მის შესახებ ჩანაწერი გათვალისწინებულია არაა.⁹⁰⁹

სახელშეკრულებო ურთიერთობის მონაწილეთ მიერ ერთხმად დგინდება, რომ საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნებიდან გამომდინარე მისი შემცირება უნდა მოხდეს. თუმცა დავის საგანი ხდება საბანკო გარანტიის შემცირების საფუძველი და რაოდენობა. საავანსო გარანტიის პირობებით, საავანსო ანგარიშსწორების თანხის შემცირება ხდება შესაბამისი ღირებულების სამუშაოების მიღების შემდეგ. სახელმწიფო შესყიდვების სახელშეკრულებო ურთიერთობებში შესრულებული სამუშაოს ბენეფიციარის მიერ მიღება მხარეთა შორის ორმხრივად გაფორმებული მიღება-ჩაბარების აქტის შემდეგ ხდება, რომელშიც გათვალისწინებული თანხა დადგენილია ორმხრივად ხელმოწერილი შესრულებული სამუშაოების შესახებ ფორმა N2-ით ან ექსპერტიზის დასკვნით.⁹¹⁰

თბილისის საქალაქო სასამართლომ განიხილა დავა⁹¹¹ საგარანტიო თანხის დაკისრებასთან დაკავშირებით. გაცემული იყო საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტია 133 353, 79 ლარის უზრუნველყოფით. გარანტს წარედგინა მოთხოვნა საგარანტიო მოთხოვნა. გარანტიის პირობით, „საბანკო გარანტია

⁹⁰⁷ გადაწყვეტილება ძალაში დარჩა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 10 ნოემბერის Nას-950-886-2017 გადაწყვეტილება.

⁹⁰⁸ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 17 მაისის N2/39253-16 გადაწყვეტილება, ხაშურის რაიონის სასამართლოს 2015 წლის 29 სექტემბრის გადაწყვეტილება №2-302-2015, №130210015001063580, რომელიც ძალაში დარჩა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის მიერ 2017 წლის 16 თებერვლის გადაწყვეტილებით №28/5563-15, №130210015001063580.

⁹⁰⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 17 ივლისის გადაწყვეტილება საქმე N2/856-15; თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2016 წლის 09 ნოემბრის გადაწყვეტილება №28/4559-15, №330210015703697, რომელიც ძალაში დარჩა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ.

⁹¹⁰ კანონი ან ბრძანება.

⁹¹¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 30 ივნისის #2/18455-13 გადაწყვეტილება.

მოიცავდა ბენეფიციარის მიერ პრინციპალისათვის ფაქტობრივად გადასახდელი საავანსო უზრუნველყოფის ანგარიშსწორების თანხას და შემოიფარგლებოდა მხოლოდ ამ საავანსო ანგარიშსწორებასთან დაკავშირებული თანხის გადახდით ნებისმიერი სხვა დამატებითი ვალდებულების გარეშე. გარანტიის თანხა მცირდებოდა პრინციპალის მიერ ბენეფიციარისათვის საქონლის, მომსახურებისა თუ სამუშაოების ფაქტობრივად მიწოდების პროპორციულად.“ ექსპერტიზის დასკვნის საფუძველზე დასტურდებოდა სამშენებლო ობიექტზე ხელშეკრულების ფარგლებში 36 671 ლარის ღირებულების სამუშაოების შესრულება.

სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების პირობის შესაბამისად, სამუშაოთა მიღება-ჩაბარება უნდა მომხდარიყო მხარეთა შორის გაფორმებულიყო მიღება- ჩაბარების აქტის საფუძველზე. აღნიშნულ შემთხვევაში ბენეფიციარმა არ მიიღო შესრულება და უარი განაცხადა აქტის ხელმოწერაზე. საგარანტიო მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ გარანტმა მოითხოვა თანხის შემცირება მასთან პრინციპალის მიერ წარდგენილი ექსპერტიზის დასკვნის შესაბამისად.

თბილისის საქალაქო სასამართლომ სრულად დააკმაყოფილა მოთხოვნა, ვინიდან მიიჩნია, რომ შესრულებული სამუშაოს მიღება ბენეფიციარის მიერ არ მომხდარა, რაც ავანსის გარანტიის თანხის შემცირებას გამოიწვევდა.⁹¹² თბილისის სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა გარანტის მოთხოვნა, ექსპერტიზის დასკვნით გათვალისწინებული თანხით საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის შემცირებასთან დაკავშირებით.

სასამართლომ დადგინილად მიიჩნია ხელშეკრულების ფარგლებში 36 671, 25 ლარის სამუშაოს ღირებულების შესრულება და განმარტა, „საბანკო გარანტიის ავტონომიური, დამოუკიდებელი ხასიათი ვლინდება იმ გარემოებების განსაზღვრაში, რომელიც ათავისუფლებს გარანტს გადახდის ვალდებულებისაგან. გარანტს შეუძლია უარი უთხრას ბენეფიციარს მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, თუ ის არ შეესაბამება გარანტიაში გათვალისწინებულ გარემოებებს. გარანტს უფლება არა აქვს სხვა საფუძველით განაცხადოს უარის ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე. შესაბამისად, მას არ გააჩნია უფლება კრედიტორის მოთხოვნის წინააღმდეგ წამოაყენოს მოთხოვნები, რაც დაკავშირებული იქნება ძირითადი ვალდებულების შესრულებასთან. განსახილველ შემთხვევაში, საავანსო გარანტიის პირობების თანახმად, საგარანტიო თანხა ავტომატურად მცირდებოდა პრინციპალის მიერ ხელშეკრულების შესრულების პროპორციულად.... მიუხედავად ამ პირობისა, ბენეფიციარმა გარანტს წარუდგინა წერილობითი მოთხოვნა არა პრინციპალის მიერ ხელშეკრულების შესრულების პროპორციულად შემცირებულ

⁹¹² თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 30 ივნისის #2/18455-13 გადაწყვეტილება.

საგარანტიო თანხაზე, არამედ სრულ თანხაზე, რაც არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს.⁹¹³

სააპელაციო პალატამ დააკმაყოფილი საჩივარი და ბენეფიციარს უარი უთხრა სარჩელის სრულად დაკმაყოფილებაზე. გადაწყვეტილება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ დაუშვებლობის გამო დარჩა უცვლელი.⁹¹⁴ განხილული გადაწყვეტილებით სასამართლომ სწორად იმსჯელა საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის თანხის შემცირებასთან დაკავშირებით და შემცირება მოახდინა ექსპერტიზის დასკვნის შესაბამისად, ბენეფიციარის მიერ სამუშაოების მიღებაზე დაუსაბუთებელი უარის თქმის მიუხედავად.

სასამართლომ გარანტიის თანხის შემცირება შესრულებულ სამუშაოს ოდენობას დაუკავშირა, თუმცა საბანკო გარანტიის სხვა პირობაზე, რომელიც „გარანტიის ოდენობის საქონლის, მომსახურების თუ სამუშაოები ფაქტობრივი მიწოდების პროპორციულად“ შემცირებას ითვალისწინებდა, ყურადღება არ გაუმახვილებია. გარანტიის პირობად გათვალისწინებული იყო თანხის შემცირება სამუშაოს ფაქტობრივად შესრულებით და არა ბენეფიციარის მიერ მისი მიღებით ან/და მესამე პირის მიერ შესრულების დადასტურებით.

სასამართლოს ამგვარი გადაწყვეტილების მიუხედავად, ბენეფიციართა მხრიდან კვლად გრძელდება არასწორი პრაქტიკით დადგენილი საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის გადახდის მოთხოვნა. მსგავსი პირობით საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე დავა იქნა გადაწყვეტილი თბილისის საქალაქო სასამართლოს⁹¹⁵ მიერ. ბენეფიციარმა მოითხოვა ავანსის გარანტია სრულად, მიუხედავად იმისა, რომ დოკუმენტაციით დასტურდებოდა ა) 73 587 ლარის ღირებულების სამუშაოების მიღება ბენეფიციარის მიერ, ბ) 24 990,19 ლარის სამუშაოების შესრულება, რომლის მიღებაზე ბენეფიციარმა უარი განაცხადა.

შემსყიდველმა შესრულებული სამუშაოების ღირებულების 25% დაქვითა საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან და სხვაობა გადაირიცხა პრინციპალთან, რის გამოც ავანსიდან დარჩენილმა თანხამ შეადგინა 194 602.87 ლარი. ექსპერტიზის დასკვნით დადგენილი 24 990.19 ლარის სამუშაოების მიღებაზე ბენეფიციარმა უარი განაცხადა.

თბილისის საქალაქო სასამართლომ⁹¹⁶ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა სარჩელი და განმარტა, „საბანკო გარანტია წარმოადგენს მოთხოვნის

⁹¹³ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 04 თებერვლის N28/4125-14, N330210013385366 გადაწყვეტილება.

⁹¹⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 30 ოქტომბრის NAS-425-405-2015 გადაწყვეტილება.

⁹¹⁵ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიას 2015 წლის 17 ივლისის გადაწყვეტილება N2/856-15.

⁹¹⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 17 ივლისის გადაწყვეტილება N2/856-15

უზრუნველყოფის ერთ-ერთ საშუალებას, რომელიც უზრუნველყოფის სხვა საშუალებებისგან განსხვავდება თავისი დამოუკიდებელი არააქცესორული ბუნებით. რაც გულისხმობს იმას, რომ ძირითადი ვალდებულება გავლენას ვერ ახდენს გარანტიაზე. საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში იდება ორი გარიგება. გარანტსა და პრინციპალს შორის საბანკო გარანტიის გაცემის თაობაზე ორმხრივი, სასყიდლიანი ხელშეკრულება და თვით საბანკო გარანტია, რომელიც ცალმხრივი გარიგებაა და წარმოადგენს გარანტის ცალმხრივ ვალდებულებას ბენეფიციარის მიმართ. ამდენად, მოცემული ინსტიტუტის სამართლებრივი ანალიზიდან გამომდინარე, გარანტსა და პრინციპალს შორის გარანტიის გაცემის თაობაზე ხელშეკრულებადა თვით საბანკო გარანტია განხილული უნდა იყოს, როგორც ორი დამოუკიდებელი გარიგება, რა დროსაც ერთ-ერთი მათგანის პირობები შესაძლოა განსხვავდებოდეს მე-2 გარიგებაში მოცემული პირობებისაგან. ე. წ. თვით საბანკო გარანტიის პირობები შესაძლოა გავლენას ვერ ახდენდეს გარანტსა და პრინციპალს შორის და საბანკო გარანტიის გაცემაზე შეთანხმებული ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მხარეთა ვალდებულებებზე და პირიქით...“

თბილისის საქალაქო სასამართლომ გაიზიარა გარანტის პოზიცია საგარანტიო პირობებთან შეუსაბამოდ მოთხოვნის გამო და მიიჩნია, რომ საავანსო ანგარიშსწორების თანხა უნდა შემცირებული 73 578.05 ლარის ოდენობით. სასამართლომ არ გაიზიარა გარანტის პოზიცია 24 990.19 ლარის შემცირებასთან დაკავშირებით და მიუთითა, რომ სამუშაოების შესრულების აქტები არ არის შედგენილი და ხელმოწერილი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ფორმითა და წესით. იგი ცალმხრივად არის დადასტურებული (ბენეფიციარმა უარი გაცხადა აქტების ხელმოწერაზე)...გადაწყვეტილება 24 990.19 ლარის გარანტისათვის დაკისრებასთან დაკავშირებით გაუქმებული იქნა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს მიერ.⁹¹⁷ სასამართლომ მიიჩნია, რომ ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაოს ოდენობით უნდა მომხდარიყო საავანსო გარანტიის თანხის შემცირება.⁹¹⁸ ამგვარი გადაწყვეტილება დადებითად უნდა შეფასდეს. ვინაიდან, საბანკო გარანტიის პირობებს უპირატესობა ენიჭება მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულების პირობითა თუ სხვადასხვა აქტით დადგენილი პრაქტიკის მიუხედავად. სააპელაციო სასამართლოს ამგვარი გადაწყვეტილების მიუხედავად, ერთიანი სასამართლო პრაქტიკის დადგენა ვერ მოხერხდა.

საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის ოდენობის შემცირებასთან დაკავშირებით განსხვავებული გადაწყვეტილება იქნა მიღებული ხაშურის რაიონული სასამართლოს მიერ. სასამართლომ არ გაიზიარა ალტერნატიული

⁹¹⁷ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 09 ნოემბრის N28/4559-15 გადაწყვეტილება.

⁹¹⁸ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება უცვლელი დარჩა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2017 წლის 17 მარტის Nას-104-97-2017 გადაწყვეტილებით.

ექსპერტიზის დასკვნით დადგენილი შესრულებული სამუშაოს მოცულობა და გარანტიის შემცირება ლ. სამხარაულის ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დასკვნით დადგენილი სამუშაოთა მოცულობის ოდენობით მოხდინა. ხელშეკრულებაში მითითებული იყო, რომ სამუშაოების შესრულების დადასტურება მხარეთა მიერ უნდა მომხდარიყო ლ. სამხარაულის ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს და არა სხვა რომელიმე ორგანიზაციის დასკვნით.⁹¹⁹ სასამართლომ გაიზიარა საბანკო გარანტიის პირობა საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის თანხის შემცირებასთან დაკავშირებით, თუმცა ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაოების ოდენობა განსაზღვრა მხოლოდ მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი ექსპერტიზის დასკვნით. რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილება ძალაში დარჩა ზემდგომი სასამართლოების მიერ.⁹²⁰

ამგვარი გადაწყვეტილებით სრულად იქნა უგულვებელყოფილი ზემოთგანხილული სასამართლო გადაწყვეტილებებით დადგენილი პრაქტიკა. თუ გარანტიის ტექსტი უთითებს საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის თანხის შემცირებას სამუშაოს ფაქტობრივად შესრულებული სამუშაოს თანხის შესაბამისად, სასამართლომ გარანტიის თანხა უნდა შეამციროს იმ ოდენობით, რაც დადასტურებულია შესაბამისი დოკუმენტით (მაგ. ექსპერტიზის დასკვნა, ფორმა N2, მიღება-ჩაბარების აქტი და აშ.)

საბანკო გარანტიის და სახელეკრულებო ნორმების კონკურენციის შემთხვევაში უზრუნველყოფილი ხელშეკრულების ნორმებს მიანიჭა სასამართლომ ყურადღება და საგარანტიო თანხის გადახდა მას დაუკავშირა. სასამართლომ განმარტა, რომ „სახელმწიფო შესყიდვების საავანსო ანგარიშსწორების საბანკო გარანტიით მხარეთა შეთანხმება იმის თაობაზე, რომ „გარანტმა ბენეფიციარის წინაშე იკისრა პრინციპალის მიერ პროექტი განსაზღვრული სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების საავანსო ანგარიშსწორებასთან დაკავშირებულ ვალდებულებათა შესრულებლობის შემთხვევაში, პრინციპალისათვის საავანსო ანგარიშსწორების წესით გადახდილი თანხის დაბრუნების ვალდებულება“, განხილული უნდა იქნეს სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების ნორმასთან ერთობლიობაში, რომლის მიხედვით, შესაძლებელია შემსყიდველის მიერ მთლიან სახელშეკრულებო დირექტივების 30%-ს წინასწარი გადარიცხვამ იმწოდებლის მიერ წარმოდგენილი საავანსოდ

⁹¹⁹ ხაშურის რაიონის სასამართლოს 2015 წლის 29 სექტემბრის №2-302-2015, №130210015001063580, გადაწყვეტილება.

⁹²⁰ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 16 თებერვლის გადაწყვეტილებით №28/5563-15, №130210015001063580, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 16 ივნისის №ას-484-452-2017 გადაწყვეტილება.

გადასარიცხითანხისიდეტურიოდენობით საავანსო
საბანკოან/დასადაზღვევოგარანტიისსაფუძველზე.

ხელშეკრულებისთანახმად,ავანსისგაცემისშემთხვევაშიანგარიშწორების
განხორციელებაშემდეგითანმიმდევრობით:ფორმაN2და მიღება-ჩაბარების
აქტიდადასტურებულიფაქტიურადმიწოდებულისამუშაოებისდირებულების3
0%მიმართულიიქნებაგაცემულიავანსის დასაფარად,
ხოლოდანარჩენი70%ანაზღაურდება შემსყიდველის მიერ.“

სასამართლომ დაადგინა, რომსახეზეიყოშეუსრულებელისამუშაოდა
გაუხარჯავი ავანსისგარანტიისთანხისგადახდასრულადდააკისრა გარანტს.
ამშემთხვევაში,სასამართლოსყურადღებაარგაუმახვილებიასაბანკოგარანტიისპი
რობაზე,რომლისშესაბამისადავანსისმოცულობაუნდაგაქვითულიყოარა 30%-ის,
არამედშეუსრულებულისამუშაოსსრულიოდენობით.

სასამართლომგადაწყვეტილებაშიიღოსახელშეკრულებონორმებისსაფუძვე
ლზედა უგულებელყო საგარანტიოპირობები. ეს გადაწყვეტილება
გასაჩივრებულია ზემდგომ ინსტანციაში გარანტის მიერ. ამგვარი კატეგორიის
საქმეებზე დადგენილი პრაქტიკის შესაბამისად. იმედია ზემდგომინსტანციის
სასამართლოსათანადოდშეაფასებსსაავანსო უზრუნველყოფის საბანკო
გარანტიისა პირობის პრიორიტეტულობის
საკითხსჩამოყალიბებულიპრაქტიკისშესაბამისადმოახდენსგააუქმებს
გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებას.⁹²¹

23.1.2.საავანსო უზრუნველყოფის უპირობო საბანკო გარანტიების რეგულირების სპეციფიკა

საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე
მოთხოვნების რეგულირებასთან დაკავშირებული პრაქტიკა საბანკო გარანტიის
პირობის სხვა ნორმებზე უპირატესობას უსვამს ხაზს. სახელმწიფო
შესყიდვებთან დაკავშირებულ ურთიერთობაში მრავლადაა ისეთი შემთხვევა,
როცა ბენეფიციარის მიერ სატენდერო პირობებით მოთხოვნილია გარანტიის
მისაღები ტექსტი. მიმწოდებელი ვალდებულია გარანტია წარადგინოს მხოლოდ
იმ ფორმით, რაც გათვალისწინებულია სატენდერო პირობებში. სატენდერო
პირობებით გათვალისწინებული საბანკო გარანტიის ტექსტი უმეტესად
პირობების გარეშეა მოცემული ან მასში გათვალისწინებული არაა საავანსო
უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის შემცირების წესი. ამგვარი გარანტიის
შემთხვევაში სახელშეკრულებო ურთიერთობის სუბიექტების შორის დავის
შემთხვევაში ურთიერთობის რეგულირება რთულდება. უპირობო საბანკო
გარანტიის არსებობას სსკ არ ითვალისწინებს. შესაბამისად, მათი გამოყენება

⁹²¹ გადაწყვეტილება გასაჩივრებულია თბილისის სააპელაციო სასამართლოში N28/2835-17.

სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში არამართლზომიერად უნდა შეფასდეს.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს⁹²² მიერ განხილული იქნა დავა საავანსო ანგარიშსწორებასთან დაკავშირებით, რომელიც ეხებოდა საიდუმლო ობიექტზე სარემონტო სამუშაოების შესრულებას. გარანტიის მიერ წარდგენილი იქნა საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიები, რომლებშიც გათვალისწინებული არ იყო ავანსის გარანტიის შემცირების პირობა. საავანსო უზრუნველყოფის თანხისა და გარანტიის შემცირების პირობა, ასევე არ იყო გათვალისწინებული მხარეთა შორის გაფორმებული ხელშეკრულებით.

უზრუნველყოფილი ვალდებულება პრინციპალის მიერ სრულად იქნა შესრულებული. ობიექტზე დასრულდა სამშენებლო სამუშაოები, რომელიც მიიღო ბენეფიციარმა, გაფორმდა ორმხრივად ხელმოწერილი მიღება-ჩაბარების აქტი და ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოების ღირებულება სრულად იქნა ანაზღაურებული პრინციპალისათვის. სამუშაოების მიღების შემდგომ ბენეფიციარმა სრულად მოითხოვა გარანტიისაგან საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიებით გათვალისწინებული თანხა. მოთხოვნა გადაეგზავნა პრინციპალს, რომელმაც წარადგინა ექსპერტიზის დასკვნა, მიღება-ჩაბარების აქტები და შესრულებული სამუშაოების ანაზღაურების დოკუმენტაცია. გარანტმა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი განაცხადა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ სარჩელი სრულად დაკმაყოფილდა. სასამართლომ მიიჩნია, რომ ბენეფიციარის განმეორებითი მოთხოვნის განხორციელების შემდგომ გარანტის მოთხოვნა უნდა დაკმაყოფილებულიყო. თბილისის სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა პირველი ინსტანციის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება. სასამართლომ განმარტა, რომ „პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ ამ დავაზე მხარეთა მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებები შეფასდა ცალმხრივად და არასრულყოფილად. სასამართლოს არ უმსჯელია და ყურადღება არ გაუმახვილებია რომელი ვალდებულების შესრულების უზრუნველსაყოფად გაცემული გარანტიიდან გამომდინარეობდა მოთხოვნა... მოსარჩელე ითხოვდა გარანტისათვის პრინციპალის მიერ ნაკისრი ვალდებულების უზრუნველსაყოფად საავანსო ანგარიშსწორების გარანტიიდან გამომდინარე თანხების ანაზღაურებას... საქმის მასალებით არ იყო სადავო გადახდილი ავანსის მიზნობრივად ათვისების საკითხი. მოსარჩელემ შესყიდვების ხელშეკრულებიდან გამომდინარე პრინციპალის მიერ თავდაპირველად გადაიხადა საავანსო ანგარიშსწორების თანხები, ხოლო ამ თანხების ათვისების შემდგომ - შესრულების ანგარიშსწორების თანხები, ანუ შესრულების თანხების

⁹²² ხელშეკრულების გათვალისწინებული სამუშაოების შესყიდვა ეხებოდა სახელმწიფო საიდუმლოების მქონე ობიექტს. შესაბამისად, საქმე დაიხურა სახელმწიფო ინტერესების შესაბამისად, ხოლო საქმის მასალებს და გადაწყვეტილებებს ადევს საიდუმლო გრიფი.

გადახდა დამოკიდებული იყო საავანსოდ გადახდილი თანხების ათვისებაზე, ხოლო თუკი იქნებოდა საავანსოდ გადახდილი თანხები გამოყენებული და დადასტურებული, შესრულების თანხების გადახდა სხვა შემთხვევაში არ მოხდებოდა... მოცემულ შემთხვევაში არ არსებობს სსკ-ს 879-ე მუხლის გამოყენების და ამ ნორმის საფუძველზე გარანტისათვის ბენეფიციარის სასარგებლოდ საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის დაკისრების საფუძველი. ვინაიდან, გარანტიებით უზრუნველყოფილი მოთხოვნა შესრულდა, ადგილი აქვს ბენეფიციარის მიერ გარანტის მიმართ წაყენებულ მოთხოვნაზე სსკ-ს 887-ე მუხლით გათვალისწინებულ უარის თქმის საფუძველს.⁹²³ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება დაუშვებლად იქნა ცნობილი საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ.⁹²⁴

საბანკო გარანტიის პირობის არ არსებობა საგარანტიო ურთიერთობის რეგულირების გართულებას იწვევს. ვინაიდან, საბანკო გარანტია საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის შემცირების წესს არ შეიცავდა სასამართლომ გადაწყვეტილება ზოგადი ნორმების საფუძველზე მიიღო. საქმეში წარმოდგენილი იყო პირობის არმქონე საბანკო გარანტია, თუმცა სასამართლოს სსკ-ს 887-ე მუხლი არ გამოუყენებია და შემთხვევის დაკმაყოფილებაზე უარი საავანსო გარანტიის ზოგადი და ბუნდოვანი ბუნებით ახსნა.

მიმაჩნია, რომ ბენეფიციარის ამგვარი ქმედება უფლების ბოროტად გამოყენების მაგალითია. სასურველი იყო სასამართლოს მიერ მოთხოვნა შეფასებულიყო, როგორც არამართზომიერი. ბენეფიციარმა ზუსტად იცოდა ძირითადი ვალდებულების შესრულება და გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის საფუძველსი არ არსებობა. შემსყიდველმა მოითხოვნა თანხის გადახდა, მიუხედავად იმისა, რომ მოთხოვნილი თანხა სხვა საფუძველით უკან უნდა დაებრუნებინა. აღნიშნული უფლების ბოროტად გამოყენების მაგალითია.⁹²⁵ თუმცა სასამართლოს ბენეფიციარის ქმედება უფლების ბოროტად გამოყენებად და არამართზომიერ მოთხოვნად არ შეუფასებია.

საავანსო უზრუნველყოფის საგარანტიო მოთხოვნის რეგულირებისას გარანტი ვალდებულია შეამოწმოს მოთხოვნის შესაბამისობა საბანკო გარანტიის პირობებთან. საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის ბუნებიდან გამომდინარე გარანტიის თანხა უნდა შემცირდეს პრინციპალის მიერ შესრულებული სამუშაოს ან მიწოდებული საქონლის ღირებულების ოდენობით. საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის პირობას საავანსო გარანტიის თანხის შემცირებასთან დაკავშირებით უპირატესობა ენიჭება ხელშეკრულების

⁹²³ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის XXXX წლის XX XXXXXXXX გადაწყვეტილება NXXXXXXXXX.

⁹²⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის XXXX წლის XX XXXXXXXX გადაწყვეტილება NXXXXXXXXX.

⁹²⁵ ჭიკაშვილი ნ., საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, სადისერტაციო ნაშრომი, 2015, 12.

პირობებთან მიმართებით. შესაბამისად, გარანტი ვალდებულია მოახდინოს შემთხვევის რეგულირება საგარანტიო პირობების საფუძველზე. უპირობო გარანტიებიდან გამოშობილი მოთხოვნის რეგულირება საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის ბუნების გათვალისწინებით უნდა მოხდეს.

სასამართლოს მიერ დადგენილი საგარანტიო რეგულირების ძირითად პრინციპებს ბენეფიციარები მოთხოვნის წარმოშობის ან რეგულირების ეტაპზე არ ითვალისწინებენ. შესაბამისად, აუცილებელია საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის სრული და ამომწურავი საკანონდებლო რეგულირება.

23.2. ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიიდან წარმოშობილი დავების პრობლემატიკა

23.2.1. სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის სამართლებრივი რეგულირება საქართველოში

სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ კანონის⁹²⁶ საფუძველზე⁹²⁷ სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის ბრძანებით⁹²⁸ დამტკიცდა სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელების წესი, რომლითაც სახელმწიფო შესყიდვებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებში გამოყენებადი ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტია შემდეგი ძირითადი ასპექტებით იქნა განსაზღვრული: 1. გარანტირების მექანიზმის გამოყენება სავალდებულოა, თუ შესყიდვის ობიექტის სავარაუდო ღირებულება აღემატება 600.000 ლარს, ხოლო სამშენებლო სამუშაოების შესყიდვის შემთხვევაში – 8.000.000 ლარს და გარანტიის ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს ხელშეკრულების ჯამური ღირებულების 5%-ს და არ უნდა იყოს 2%-ზე ნაკლები. 2. ტენდერის შესახებ განცხადებაში აუცილებლად უნდა ასახულიყო დეტალური ინფორმაცია შესრულების უზრუნველყოფის მოთხოვნისა და გარანტიის ან/და დაზღვევის პირობების შესახებ, 3. ხელშეკრულებაში აუცილებლად უნდა მითითებულიყო გარანტიასთან ან/და დაზღვევასთან დაკავშირებული ყველა პირობა. 4. ხელშეკრულების შესრულების გარანტიად შეიძლება ჩაითვალოს შემსყიდველი ორგანიზაციისათვის წინასწარ დადგენილი თანხის ოდენობისა საბანკო გარანტიის, ბანკის მიერ დამოწმებული ჩეკის ან აკრედიტივის ან გარანტიის დამადასტურებელი სხვა დოკუმენტის წარდგენა, 5. გარანტიის მოქმედების ვადა და მისი დაბრუნების პირობები უნდა განისაზღვროს სახელმწიფო შესყიდვის

⁹²⁶ საქართველოს კანონი სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ N1388, 20/04/2005

⁹²⁷ კანონის 24-ე მუხლით სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს დაევალია სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელების წესის დამტკიცება.

⁹²⁸ სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2006 წლის 3 იანვრის N1-ლი ბრძანება სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელების წესის დებულების დამტკიცების შესახებ.

შესახებ ხელშეკრულებით. იმ შემთხვევაში, თუ ხელშეკრულების მოქმედება შეწყდება მიმწოდებლისაგან დამოუკიდებელი მიზეზებით, შემსყიდველი ორგანიზაცია ვალდებულია უზრუნველყოს გარანტიის დაუყოვნებლივი დაბრუნება.

სახელმწიფო შესყიდვის შესახებ ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფისათვის დაზღვევის მექანიზმის გამოყენების შემთხვევაში დაზღვევის საგანი შეიძლება იყოს: საქონლის დაზიანება მისი წარმოების, ტრანსპორტირების და შენახვის პროცესში და ამ დაზიანების შედეგად მიღებული ზარალი, მიმწოდებლის ან/და ქვეკონტრაქტორის პერსონალი, მიმწოდებლის ან/და ქვეკონტრაქტორის ქონება, საკუთრება (სატრანსპორტო საშუალებები, ტექნოლოგიური დანადგარები, აღჭურვილობა და წარმოების სხვა საშუალებები, რომლებიც გამოიყენება ხელშეკრულების შესრულების პროცესში), ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდში მომზადებული ნებისმიერი დოკუმენტი, ხელშეკრულების შემსრულებლის ან ხელშეკრულების შესრულებაში მონაწილე პირის პროფესიული რისკი და სხვა.

ბრძანებით დამტკიცებული იქნატენდერში მონაწილეობის ინსტრუქცია,⁹²⁹ რომელიც სხვა მრავალ დოკუმენტთან ერთად შეიცავდა სატენდერო წინადადების უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის,⁹³⁰ ხელშეკრულების შესრულების საგარანტიო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიისა,⁹³¹ და სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების ნიმუშს, რომელიც შეიცავდა ხელშეკრულების საერთო და სპეციფიკურ პირობებს. ინსტრუქციით დამტკიცებული გარანტიისა და ხელშეკრულების ნიმუშების გამოყენება სავალდებულო იყო.

ბრძანებით დამტკიცებული შესყიდვების ხელშეკრულების სტანდარტული ფორმა, ყველა შემსყიდველისათვის გამოსაყენებლად სავალდებულო იყო. ამასთან, ხელშეკრულების უზრუნველყოფის თაობაზე დებულება საბანკო გარანტიისა და დაზღვევასთან დაკავშირებით შემდეგ ორიენტირებს განსაზღვრავდა:

1)

„ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის მიზნით მიმწოდებლის მიერ წარმოდგენილი გარანტია გამოიყენება ნებისმიერი ზარალის ან აზღაურების მიზნით, რომელიც მიადგა შემსყიდველს მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულების პირობების შეუსრულებლობის ან არასრული შესრულების გამო.“

⁹²⁹ მითითებული იყო, რომ იგი არის ტიპური ინსტრუქცია ტენდერის მონაწილეთათვის და იგი წარმოადგენს „სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელების წესის შესახებ“ დებულების დანართს. დაუშვებელია მასში რაიმე შესწორებების შეტანა. ნებისმიერი სახის შესწორება, დაზუსტება და დამატებების შეტანა ხორციელდება საბაზისო მონაცემთა ნუსხაში (ს.მ.5)

⁹³⁰ ბრძანების დანართი N1.

⁹³¹ ბრძანების დანართი N2.

2) იმ გარემოებების ჩამონათვალი, რომელთა დადგომა გამოიწვევს მიმწოდებლისათვის გარანტიის დაუბრუნებლობას და აღნიშნულ გარემოებათა დადგომის გამო, შემსყიდველისათვის მიყენებული ზარალის ანაზღაურების მიზნით, საგარანტიო თანხის გამოყენების წესი განსაზღვრულია ხელშეკრულების სპეციფიკურ პირობებში.⁹³²

3) „მიმწოდებლისაგან დამოუკიდებელი მიზეზების გამო ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში შემსყიდველი ორგანიზაცია ვალდებულია მიმწოდებლის მოთხოვნისთანავე დაუბრუნოს მას ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის გარანტია.⁹³³

4) „ხელშეკრულების დამდები რომელიმე მხარის მიერ ხელშეკრულების პირობების შეუსრულებლობა არ გამოიწვევს საჯარიმო სანქციების გამოყენებას და ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის დაუბრუნებლობას, თუ ხელშეკრულების შესრულების შეფერხება ან მისი ვალდებულებების შეუსრულებლობა არის ფორსმაჟორული გარემოების შედეგი.“⁹³⁴

ამოთხინორმატიულიორიენტირისმარტივიანალიზითაცცხადიხდება, რომდებულებასხელშეკრულებისშესრულებისუზრუნველყოფისსაბანკოგარანტიისმიზნობრიობადმიაჩნდაპრინციპალისბრალითბენეფიციარისთვისმიყენებულ იზიანისანაზღაურებაზღვრულითანხისფარგლებში, ხოლოიმგარემოებათაჩამოთვლა, რომელთადადგომაგარანტიისამოქმედებასადასაგარანტიოთანხის (მთლიანადანაწილობრივ) მოთხოვნასგამოიწვევდა – გადაბარდაშემსყიდველისუფლება-მოვალეობად.⁹³⁵

შესყიდველისხელშეკრულებაშიგამოყენებულიშესრულებისგარანტიამხოლოდამხოლოდმხარისმიერმიყენებულიზიანისანაზღაურებისმიზნითგამოიყენებოდა.ბენეფიციარისმოთხოვნისსაფუძველიპრინციპალისმიერხელშეკრულების დარღვევითბენეფიციარისათვისმიყენებულიზიანიუნდაყოფილიყო.⁹³⁶

2011

წელსძალადაკარგულადგამოცხადებულიიქნაბრძანება.⁹³⁷სახელმწიფო შესყიდვისგანმახორციელებელ

⁹³²დებულების დანართი 1-ით გათვალისწინებული ხელშეკრულების საერთო პირობების 19.1 პუნქტი და ხელშეკრულების სპეციფიკური პირობების მე-11 პუნქტი.

⁹³³ დებულების დანართი 1-ით გათვალისწინებული ხელშეკრულების საერთო პირობების 19.3 პუნქტი.

⁹³⁴ დებულების დანართი 1-ით გათვალისწინებული ხელშეკრულების საერთო პირობების 22.1 პუნქტი.

⁹³⁵ გ. ფოფხაძე, საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 76.

⁹³⁶ლიპარტია ნ., სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52) 2016, 128.

⁹³⁷ იგულისხმება 2006 წლის 03 იანვრის ბრძანება N1 „სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელების წესის შესახებ“

პირსმიენიჭათავისუფლებასახელშეკრულებოავტონომიისფარგლებშიმოეხდინა სახელშეკრულებოპირობებისგანსაზღვრა.
ამავედროსგაუქმებულიქნაშესყიდვებისსტანდარტულიხელშეკრულებისგამოყენებისვალდებულება.
ყველაშემსყიდველისაკუთარიუფლებამოსილებისფარგლებშითავადგანსაზღვრავდახელშეკრულებისპირობებსადამხარეთაუფლება-მოვალეობებს.
ამისმიუხედავად,
სტანდარტულიხელშეკრულებაგარკვეულიცვლილებებისგათვალისწინებითვე რიშემსყიდველისმიერდღემდეგამოიყენება.
ხელშეკრულებისპირობადისევდარჩახელშეკრულებისშესრულებისგარანტიისპირობებისბმამხარისმიერმიყენებულზიანთან.
ასეთშემთხვევაშიგარანტისწინაშეისევარსებობდასაკითხიუპირატესობისმინიჭებასთანდაკავშირებით. კერძოდ,
როგორუნდამოეწესრიგებინაგარანტისსაბანკოგარანტიიდანგამომდინარემოთხოვნაშესყიდვებისხელშეკრულებისათუსაბანკოგარანტიისპირობებისშესაბამისად.
მიღებული ბრძანებისშესაბამისად,
„ხელშეკრულებისშესრულებისუზრუნველყოფისგარანტიისმოქმედებისვადა, გარანტიიდანგამომდინარევალდებულებებისშესრულებისანამვალდებულებები გააუქმებისპირობებიგანსაზღვრებახელშეკრულებით.“⁹³⁸

ამგვარიდელეგირების შედეგად საბანკოგარანტიისმიზნობრიობის, საგარანტიომოთხოვნისპირობებისადაფარგლებისგანსაზღვრისდაგანსჯისსახელმძღვანელოგახდასახელმწიფომსყიდვისყოველიცალკეულიხელშეკრულება. საკანონმდებლოდონეზეგანუსაზღვრელიდარჩასაბანკოგარანტიისროგორცმიზნობრიობა, ისემისამოქმედებისდეტალურიშემთხვევები(ვითარებები). სახელმწიფომსყიდვისტიპურიხელშეკრულებისარარსებობისპირობებშისაბანკოგარანტიისმიზნობრიობაზოგმაშემსყიდველმაორგანიზაციამიგივედატოვე, ზოგი - საერთოდბუნდოვანიმოხსენიებითშემოიფარგლა, ხოლოზოგმა - გააფართოვა.

ამას გარდა, ბენეფიციარებმა შეცვალესდებულების დროს არსებული საგარანტიო ფარგლები, ზოგმა მათგანმა გახადა უფრო მკაცრი, მაგრამ სატენდერო დოკუმენტაციით სავალდებულოდ მოითხოვა დებულების დროინდელი, მისი დანართის სახით დამტკიცებული საგარანტიო ტექსტი,⁹³⁹

⁹³⁸ იგულისხმება 2011 წლის 07 აპრილის ბრძანება N7, მუხლი 21-ე, პუნქტი N7.
⁹³⁹ ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის გარანტიის დამტკიცებული ნიმუში: „სატენდეროწინადადებისშესაბამისადიკისრავალდებულებაწარმოადგინოსსაბანკოგარანტიამას ზედაკისრებულივალდებულებებისშესრულებისგარანტიისსახითხელშეკრულებაშიმითითებულთანხაზე, ჩვენთანახმაჯართავცეთმიმწოდებლისსახელზეუემოთაღნიშნულიგარანტია. ამასთანდაკავშირებითავადასტურებთ, რომვართარანტებიდაპასუხისმგებლებითქვენიწინაშემიმწოდებლისსახელისათვისსაერთოთანხაზე (მიეთითებოდა თანხა)

რომელიც მანამდე უფრო სინქრონული იყო ხელშეკრულებასთან. შედეგად, ხშირად საგარანტიო ტექსტი ვედარ პასუხობს ახალ გამოწვევებს და თავის მხრივაც ბუნდოვანი ხდება.⁹⁴⁰

არსებობდა შემთხვევები,⁹⁴¹ როდესაც ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის გამოთხოვა პრინციპალის მიერ ვალდებულების ბრალეული დარღვევის შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მიზნით უნდა გამოყენებულიყო. თუმცა გარანტიის ტექსტი უთითებდა, რომ გარანტიის გადახდა მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულების პირობების დარღვევის შემთხვევაში უნდა მომხდარიყო.

2011 წლის 07 აპრილის N9 ბრძანება⁹⁴² ძალადაკარგულად იქნა გამოცხადებული 2017 წლის 14 ივნისის „ელექტრონული ტენდერის ჩატარების შესახებ N12 ბრძანებით. ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის გარანტიის გამოყენება სავალდებულოა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ შესყიდვის ღირებულება აღემატება ან შეადგენს 200 000 ლარს. ამასთან, თუ გამარჯვებული პრეტენდენტის მიერ ელექტრონული ვაჭრობის შედეგად დაფიქსირებული წინადადების საბოლოო ფასი ნაკლებია 200 000 ლარზე, დაუშვებელია პრეტენდენტს მოეთხოვოს ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის გარანტიის წარდგენა, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ სატენდერო დოკუმენტაციაში დასაბუთებულია, შესყიდვის ობიექტის რა თავისებურებამ განაპირობა გარანტიის მოთხოვნა.“⁹⁴³ ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის გარანტიის ოდენობა განისაზღვრება: ა) ხელშეკრულების ღირებულების 2%-დან 5%-ის ჩათვლით; ბ) ხელშეკრულების ღირებულების 2%-დან 10%-ის ჩათვლით – თუ გამარჯვებული პრეტენდენტის მიერ ელექტრონული ვაჭრობის შედეგად დაფიქსირებული წინადადების საბოლოო ფასი 20%-ით ან მეტით ნაკლებია შესყიდვის ობიექტის სავარაუდო ღირებულებაზე.

ელექტრონული ვაჭრობის დროს პრეტენდენტის მიერ შესყიდვის ფასის შემცირება ბენეფიციარისათვის საფრთხეა და ხელშეკრულების შეუსრულებლობის რისკს ზრდის. შესაბამისად, ბენეფიციარისათვის შემთხვევაში ვალდებულია ხელშეკრულების შესრულების

დააკისრულობთ შემოადნიშნული თანხის გადახდას მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულების პირობების დარღვევის საფუძველზე თქვენს პირველივე მოთხოვნისთანავე”.

⁹⁴⁰ ფოფხაძე გ., საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 77.

⁹⁴¹ დმანისის მუნიციპალიტეტის მიერ განხორციელებული შესყიდვა NSPA110012024, თბილისერვის ჯგუფის მიერ განხორციელებული შესყიდვა NSPA130023223, საქართველოს აეროპორტების გაერთიანების შესყიდვა NSPA140003192.

⁹⁴² ბრძანება „გამარტივებული შესყიდვის, გამარტივებული ელექტრონული ტენდერისა და ელექტრონული ტენდერის ჩატარების წესის დამტკიცების შესახებ“.

⁹⁴³ სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2017 წლის 14 ივნისის N12 ბრძანების 33-ე მუხლის მე-3 პუნქტი.

უზრუნველყოფის

მიზნით

განსაზღვროს საბანკო გარანტიის საკმაოდ მაღალი მოცულობა.⁹⁴⁴ აღნიშნულ ბრძანებაში, წინამორბედისაგან განსხვავებით, აღარ არის ჩანაწერი ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის მიზნობრიობის, გამოყენების, გამოთხოვისა და გაუქმების წესის შესახებ.

23.2.2. ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის მიზნობრიობა

სახელმწიფოს შესყიდვების სააგენტოს ბრძანებით დადგენილი რეგულაციის გაუქმებამ და თითოეული შემსყიდველისათვის უფლებამოსილების დელეგირებამ სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულებაში შესრულების გარანტიის გამოყენების მიზნობრიობა განაზოგადა. თითოეული შემსყიდველი თავად განსაზღვრავს რა მიზნით ესაჭიროება და რა შემთხვევაში მოახდენს საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხის გამოთხოვას. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ მიმდინარე ეტაპისათვის⁹⁴⁵ ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის გამოყენების მიზნობრიობა შემსყიდველებმა შემდეგნაირად განსაზღვრეს:

- 1) ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის მიზნით გამოიყენება უპირობო საბანკო გარანტია... გარანტია უნდა იყოს უპირობო და შემსყიდველს უნდა აძლევდეს უფლებას გარანტიის გამცემი დაწესებულებისგან პირველი მოთხოვნისთანავე, ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე მიიღოს თანხა... მიმწოდებლის მიერ წარმოდგენილი ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის უპირობო საბანკო გარანტია, გამოიყენება ნებისმიერი ზიანის ანაზღაურების მიზნით, რომელიც მიადგება შემსყიდველს მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულების პირობების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების გამო, აგრეთვე, შემსყიდველის მიერ პირგასამტეხლოს გამოყენებისა და ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში.⁹⁴⁶ (NAT170014765)
- 2) ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის მიზნით მიმწოდებელმა შემსყიდველს უნდა წარუდგინოს უპირობო საბანკო გარანტია.
- გარანტია უნდა იყოს უპირობო და შემსყიდველს უნდა აძლევდეს უფლებას გარანტიის გამცემი დაწესებულებისგან პირველი მოთხოვნისთანავე, ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე, მიიღოს შესაბამისი თანხა.

⁹⁴⁴ლიპარტია ნ., სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52) 2016, 127.

⁹⁴⁵ იგულისხმება 2017 -2018 წელი.

⁹⁴⁶ სახელმწიფო შესყიდვა NNAT170014765.

- მიმწოდებლის მიერ წარმოდგენილი, ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის უპირობო საბანკო გარანტია, გამოიყენება ნებისმიერი ზიანის ანაზღაურების მიზნით, რომელიც მიადგება შემსყიდველს მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულების პირობების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების გამო, აგრეთვე შემსყიდველის მიერ პირგასამტეხლოს გამოყენებისა და ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში.

- მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში შემსყიდველს უფლება აქვს აამოქმედოს ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის საბანკო გარანტია სრული ოდენობით.

- მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების გამო, შემსყიდველის მიერ ხელშეკრულების ცალმხრივად შეწყვეტის შემთხვევაში, შემსყიდველი უფლებამოსილია აამოქმედოს ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის მიზნით მიმწოდებლის მიერ წარმოდგენილი უპირობო საბანკო გარანტია სრული ოდენობით. ამ შემთხვევაში საბანკო გარანტიის ამოქმედება მიმწოდებელს არ ათავისუფლებს შემსყიდველისთვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურებისგან.

- მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების სრულად შესრულების შემდეგ, ან/და მიმწოდებლისაგან დამოუკიდებელი მიზეზების გამო (ფორს-მაჟორული გარემოებები) ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში შემსყიდველი ვალდებულია მიმწოდებლის მოთხოვნისთანავე დაუბრუნოს მას ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის გარანტია.⁹⁴⁷

3) უპირობო, გამოუთხოვადი ხელშეკრულების შესრულების გარანტია წარმოდგენილი უნდა იქნას საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ლიცენზირებული საბანკო დაწესებულებიდან ან სსიპ „საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის“ მიერ ლიცენზირებული სადაზღვევო კომპანიიდან, ეროვნულ ვალუტაში - ლარში.⁹⁴⁸

4) საბანკო გარანტია გაცემული უნდა იყოს – საბანკო დაწესებულების ან/და სადაზღვევო ორგანიზაციის მიერ. საბანკო გარანტია უნდა იყოს უპირობო (გარანტიით გათვალისწინებული თანხები შემსყიდველმა უნდა მიიღოს ყოველგვარი დამატებითი განმარტებისა და მტკიცებულების წარდგენის გარეშე, პირველი მოთხოვნისთანავე). სხვა პირობები მოყვანილია ხელშეკრულების პროექტში.

ხელშეკრულების მე-10 მუხლის მიხედვით, გარანტია უნდა იყოს „უპირობო“, ე.ი. გარანტიით გათვალისწინებული თანხები შემსყიდველმა უნდა მიიღოს

⁹⁴⁷სახელმწიფო შესყიდვა NNAT180000074.

⁹⁴⁸სახელმწიფო შესყიდვა NNAT180000055, NAT170015008, NAT180000037, NAT170014557, NAT170014545, NAT170015373, NAT170015007.

ყოველგვარი დამატებითი განმარტებისა და მტკიცებულების წარდგენის გარეშე, პირველი მოთხოვნისთანავე.

ხელშეკრულების 10.3 პუნქტის მიხედვით, მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების სრულად შესრულების ან მიმწოდებლისაგან დამოუკიდებელი მიზეზების გამო ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში, შემსყიდველი ვალდებულია დაუბრუნოს მიმწოდებელს ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის გარანტია და/ან მასთან დაკავშირებული დოკუმენტაცია... მიმწოდებლის ინიციატივით ხელშეკრულების შეწყვეტის შემთხვევაში შემსყიდველი უფლებამოსილია გამოიყენოს საბანკო გარანტია სრული ოდენობით... შემსყიდველი უფლებამოსილია ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტია გამოიყენოს მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ნებისმიერი ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში.⁹⁴⁹

5) მიმწოდებელი ვალდებულია წარმოადგინოს 5 %-ის ოდენობის საბანკო გარანტია. გარანტია უკან დაუბრუნდება მიმწოდებელს ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების სრულად შესრულებიდან 10 სამუშაო დღის განმავლობაში.

გარანტია არ იქნება დაბრუნებული თუ მიმწოდებელი არ შეასრულებს ხელშეკრულებით ნაკისრ ვალდებულებებს.⁹⁵⁰

სატენდერო დოკუმენტაციისა და სახელმწიფო ხელშეკრულების ამგვარი ჩანაწერების მიხედვით, შემსყიდველების მიერ უმეტეს შემთხვევაში მოთხოვნილია უპირობო, პირველივე მოთხოვნისთანავე და ყოველგვარი დასაბუთების, მტკიცებულების წარდგენის გარეშე გადასახდელი ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტია. ზოგიერთი შემსყიდველი ხელშეკრულებით გარანტიის გამოყენებას მხოლოდ მიყენებული ზიანის არსებობის შემთხვევაში ითხოვს, ხოლო ხელშეკრულების დანართად განსაზღვრული საბანკო გარანტიის ტექსტი კვლავ ზოგადი ხასიათისაა და ნებისმიერი დარღვევის შემთხვევა გარანტიის გამოთხოვის უფლებამოსილებას ითვალისწინებს.

შემსყიდველთა ნაწილი ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის გამოთხოვას უკავშირებს, როგორც პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შედეგად მიყენებულ ზიანს, ხელშეკრულების ვადამდე შეწყვეტას და ვალდებულების პრინციპალის ბრალეულდარღვევას. თითქმის ყველა ხელშეკრულებაში დაუძლეველი ძალის შედეგად პრინციპალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობა დარღვევად არ მიიჩნევა და საბანკო გარანტიის გამოთხოვის საფუძველი არ არის. თუმცა პრაქტიკაში რადიკალურად განსხვავებული შემთხვევები არსებობს.

⁹⁴⁹ სახელმწიფო შესყიდვა NNAT170014814.

⁹⁵⁰ სახელმწიფო შესყიდვა NNAT180000041.

სახელმწიფო შემსყიდველის მიერ უპირობო, პირველივე მოთხოვნისთანავე და ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე გადასახდელ საბანკო გარანტიის წარმოდგენის მოთხოვნა, საკმაოდ მაღალი რისკის შემცველია, იმ წინაპირობების გათვალისწინებით, როცა ბენეფიციართა მხრიდან საკმაოდ ხშირია დაუსაბუთებელი, არამართხომიერი და არაკეთილსინდისიერად განხორციელებული მოთხოვნები. ამასთან, რეგულაციისა არ არსებობასთან ერთად გარანტიის პირობების გარეშე წარდგენა პრინციპალის ინტერესების მინიმალურ დაცვის სტანდარტსაც გამორიცხავს. ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ უპირობო გარანტიის მოთხოვნა შეიძლება არც მთლად შესაბამისი იყოს სსკ-სთან, რომელიც გარანტიის პირობებსა და განმეორებითი მოთხოვნის პრინციპებს ადგენს. ასევე, დასაზუსტებელია, რას გულისხმობს ბენეფიციარი ფრაზაში „მოთხოვნის ან მოთხოვნილი თანხის დასაბუთების საჭიროების გარეშე“. სსკ-ს მიხედვით ბენეფიციარს ევალება „მიუთითოს, თუ რაში გამოიხატება პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევა“, თუმცა მას არ მოეთხოვება ამის დასაბუთება/დამტკიცება, თუ გარანტიის პირობები სხვა რამეს არ ითვალისწინებს.⁹⁵¹

23.2.3. ზიანის ანაზღაურება, როგორც ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის მიზანი

ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის მიზნობრიობა ყველაზე კარგად არის გამოკვეთილი იმ გარანტიებში, რომელიც მიყენებული ზიანის უზრუნველსაყოფად არის გამოყენებული. თუმცა მდგომარეობა რთულდება, როცა სახელმწიფოშემსყიდველისხელშეკრულებაში გარანტიით ზიანისუზრუნველყოფისჩანაწერისმიუხედავად, შემსყიდველებისმიერმოთხოვნილისაბანკოგარანტია, ზიანისშესახებჩანაწერსარი თვალისწინებდა.⁹⁵²საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების დროსგასარკვევიიყორომელსუნდამიენიჭოსუპირატესობახელშეკრულებისათუ საბანკოგარანტიისპირობას.⁹⁵³

ასეთ შემთხვევაში ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის წარდგენისას ზიანისარსებობისდადასტურება დამოთხოვნასსკ-ს ვალდებულებითი სამართლის ზოგად ნაწილში არსებული ნორმების

⁹⁵¹ფოფხაძე გ., საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 77.

⁹⁵²სტანდარტული გარანტიის პირობა შემდეგნაირი იყო: „გარანტი კისრულობს ვალდებულებას მოახდინოს საგარანტიო თანხის გადახდა პრინციპალის მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში“.

⁹⁵³ლიპარტია ნ., სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52) 2016, 129.

შესაბამისად უნდა განხორციელდეს.⁹⁵⁴ აუცილებელია, მოთხოვნის წარდგენამდე დადგენილი იყოს მთელი რიგი გარემოებები. მათ შორის: ა) პრინციპალის ბრალით ვალდებულების დარღვევა, ბ) დარღვევის შედეგად ბენეფიციარისათვის მიყენებული ზიანის ოდენობა,⁹⁵⁵ გ) მიზეზობრივი კავშირის არსებობა დარღვევასა და დამდგარ შედეგს შორის, დ) მიყენებული ზიანის რეალური და პირდაპირი ხასიათი. ამ უკანასკნელის დადასტურება აუცილებელია პირობაა, ვინაიდან, სახელმწიფო მესყიდვების ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის ფარგლებში მიუღებელი შემოსავლის მოთხოვნის უზრუნველყოფანაკლება დასავარაუდოა.⁹⁵⁶

ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის დაკმაყოფილება არაერთხელ გახდა სადავო. სახელშეკრულებო თუ საკანონმდებლო რეგულაციების არ არსებობამ სხვადასხვაგვარი განმარტების საშუალება მისცა ურთიერთობის მონაწილეებს. ასეთ შემთხვევაში დავის წარმოშობისას სასამართლო გადაწყვეტილებას მხოლოდ ზოგადი ნორმების საფუძველზე იღებს.

ზიანის უზრუნველსაყოფად გამოყენებული საბანკო გარანტიის შემთხვევები საკმაოდ ბევრი იყო პრაქტიკაში. თუმცა დავის წარმოშობის შემთხვევაში ყველა ბენეფიციარი თავს არიდებდა ზიანის არსებობისა და ოდენობის დადასტურებას და ნებისმიერი დარღვევის შემთხვევაში ითხოვდა

⁹⁵⁴ სსკ-ს 394-ე მუხლის მიხედვით, „მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევისას კრედიტორს შეუძლია მოითხოვოს ამით მიყენებული ზიანის ანაზღაურება“. სსკ-ს 408-ე მუხლების შესაბამისად, „იმ პირმა, რომელიც ვალდებულია აანაზღაუროს ზიანი, უნდა ადადგინოს ის მდგომარეობა, რომელიც იარსებებდა, რომ არ დამდგარიყო ზიანის ანაზღაურების მავალდებულებელი გარემოება.“ ზიანის ანაზღაურების უპირველეს საფუძველს წარმოადგენს მისი არსებობის დადასტურება. ამასთან, უნდა დადასტურდეს 1) მიყენებული ზიანის ოდენობა 2) ხელშეკრულების მხარის ბრალი 3) მიზეზობრივი კავშირი მხარის ქმედებასა და დამდგარ შედეგს შორის. 4) ქმედება.

⁹⁵⁵ სსკ-ს 394-ე მუხლის პირველი ნაწილის მეორე წინადადების შესაბამისად, „ეს წესი არ მოქმედებს მაშინ, როდესაც მოვალეს ეკისრება პასუხისმგებლობა ვალდებულების დარღვევისათვის. აღნიშნული ნორმა განხილულ უნდა იქნეს სსკ-ს 401-ე მუხლთან ერთად „ვადა გადაცილებულად არ ჩაითვლება, თუკი ვალდებულება არ შესრულდა ისეთ გარემოებათა გამო, რაც მოვალის ბრალით არ არის გამოწვეული“. დაუძლეველ ძალას, როგორც პასუხისმგებლობის გამომრიცხავ გარემოებას სკს მხოლოდ 666-ე მუხლის ჩანაწერში ვხვდებით. იგი ტურისტული მომსახურების ხელშეკრულებაში დაუძლეველი ძალის არსებობის შედეგსა და პასუხისმგებლობის საფუძველს განსაზღვრავს. ვალდებულებითი სამართლის ზოგად ნაწილში დაუძლეველი ძალის დროს ურთიერთობის მომწესრიგებელი ნორმების არარსებობა ზემოთ მითითებული ნორმების (394, 401) არსებობით არის გამართლებული.

⁹⁵⁶ მსგავსი პრეცედენტი ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში არ არსებობს. თუმცა კერძო სამართლებრივ ურთიერთობაში შესაძლებელია შესრულების გარანტია მოიცავდეს მათ შორის მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურების ვალდებულებას. თუმცა ამის შესახებ მითითება გარანტიის პირობაში პირდაპირ უნდა იქნეს გათვალისწინებული

საბანკო გარანტიის თანხას.⁹⁵⁷ შესაძლებელია ბენეფიციართა ამგვარი მოქმედება მომავალშიც გაგრძელდეს.

პირველი ინსტანციის სასამართლო განმარტა, რომ ხელშეკრულების შესრულების გარანტიით მოხდა პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში ბენეფიციარისათვის მიყენებული ზიანის უზრუნველყოფა. ხელშეკრულების საგანს წარმოადგენდა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სანიაღვრე არხებისა და გზის რეაბილიტაცია-მოსაფლტების სამუშაოების მიწოდება. სამუშაოები ვერიქნა შესრულებული თავდაპირველად შეთანხმებულ ვადაში, რის შემდეგაც ორმხრივი შეთანხმებით გაზრდილ ვადაში სამუშაოები დასრულდა. სასამართლომ დაადგინა, რომ ბენეფიციარისათვის არცმატერიალური და არც მორალური ზიანის მიყენებას ადგილი არ ჰქონია. პრინციპალმა სამუშაოს რულად შეასრულა დამატებით განსაზღვრულ ვადაში.⁹⁵⁸ „თუმცა მოსარჩელემ მუნიციპალიტეტის საკრებულოს შეელახარეკუტაცია ამომრჩევლის წინაშე. მას ჰქონდა მიცემული პირობათა ვისი ამომრჩევლისათვის, რომ მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სამუშაოები დასრულდებოდა 2011 წლის 01 ოქტომბრამდე. სწორედ ეს წარმოადგენს მიზიანს, რაც მითითებულია ხელშეკრულებაში და დაზღვევის პოლისში დარომელიც მოსარჩელეს მიადგამი მიწოდების მიერ ხელშეკრულების პირობების შეუსრულებლობის გამო.

⁹⁵⁹

თბილისის სააპელაციო სასამართლომ ძალაში დატოვა გადაწყვეტილება. ზიანთან დაკავშირებული ჩანაწერი და მოტივაცია არ გაუზიარებია, თუმცა მიუთითა, რომ ვალდებულების დარღვევას წარმოადგენდა პრინციპალის მიერ ვალდებულების დადგენილ ვადაში შეუსრულებლობა.⁹⁶⁰ ორმხრივი შეთანხმებით დამატებით განსაზღვრული ვადასა სამართლომ მხედველობაში არ მიიღო და არც ზიანის არსებობაზე უმსჯელია.

⁹⁵⁷ მანისის მუნიციპალიტეტის მიერ განხორციელებული შესყიდვა NSPA110012024, თბილისერვის ჯგუფის მიერ განხორციელებული შესყიდვა NSPA130023223, საქართველოს აეროპორტების გაერთიანების შესყიდვა NSPA140003192.

⁹⁵⁸ გადაწყვეტილების 3.2.1 პუნქტი

⁹⁵⁹ ბოლნისის რაიონული სასამართლოს 2012 წლის 30 ივლისის N2/177-12 გადაწყვეტილება.

⁹⁶⁰ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 28 ნოემბრის N28-3717-12 გადაწყვეტილება. საქართველოს უზენესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 01 ივლისის Nას-6560-2013 გადაწყვეტილება.

დაუშვებლობის გამო, დარჩა განუხილველი საკასაციოს სასამართლოს მიერ.⁹⁶²

ამ გადაწყვეტილებაში სასამართლოს არ უმსჯელია საბანკო გარანტიის დახელშეკრულების პირობების კონკურენციის საკითხზე.

საბანკო გარანტიის გამოთხოვას ისტად დაუკავშირახელშეკრულების შესრულების თავდაპირველ ვადას და არ

განუმარტავს ორმხრივი შეთანხმებით ვადის გაგრძელების საკითხი.

ზიანის არარსებობის მიუხედავად,

სრულად დააკმაყოფილა ბენეფიციარის საგარანტიო მოთხოვნა. შესაბამისად,

ბუნდოვანი ხელშეკრულების შესრულების საგარანტიო მოთხოვნის საფუძველი.⁹⁶³

სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის ორივე ბრძანება⁹⁶⁴ შესრულების გარანტიის გამოყენებისა და გაუქმების პირობების განსაზღვრას ხელშეკრულების ნორმებით ითვალისწინებდა. მიუხედავად ამისა, ზიანის არსებობისა და დადასტურების გარეშე ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე სარჩელები სრულად კმაყოფილდებოდა.⁹⁶⁵

⁹⁶¹ „დ-ის მუნიციპალიტეტის საკრებულოსა და შპს „ა-ის“ შორის დადებული ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოები შესრულდა ჯეროვნად, დადგენილ ვადაში. როგორც საქმის მასალებით დგინდება ხელშეკრულების 7.1 პუნქტში მოცემულ ვადაში - 2011 წლის 01 ოქტომბრამდე სამუშაოები ვერ შესრულდა, რის გამოც შპს „ა-იმ“ გადაიხადა კიდევ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირგასამტეხლო. ბენეფიციარმა გარანტს თანხის გადახდის მოთხოვნით მიმართა 26.10.2012წ., ანუ იმ დროს, როდესაც ამოწურული იყო სამუშაოების შესრულების ვადები, ხოლო აპელანტის მიერ მითითებული შეთანხმება ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის ხელშეკრულების მოქმედების ვადის გაგრძელების შესახებ გაფორმდა მხოლოდ 30.12.2011წ. ამასთან, პალატამ ყურადღება გაამახვილა იმაზეც, რომ საბანკო გარანტიით გათვალისწინებულია გარანტიის თანხის გადახდა მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულების პირობების დარღვევის საფუძველზე და ეს პირობა არ უკავშირდება ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის გაფორმებული ხელშეკრულების მოქმედების ვადას“.

⁹⁶² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება 2013 წლის 01 ივლისის Nას-65-60-2013 გადაწყვეტილება.

⁹⁶³ ლიპარტია ნ., სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52) 2016, 129.

⁹⁶⁴ საქართველოს სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2006 წლის 3 იანვრის N1-ლი ბრძანება „სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელების წესის“ დებულების დამტკიცების შესახებ და 2011 წლის 07 აპრილის #9 ბრძანება „გამარტივებული ელექტრონული ტენდერისა და ელექტრონული ტენდერის ჩატარების წესის დამტკიცების შესახებ“.

⁹⁶⁵ ბოლნისის რაიონული სასამართლოს 2013 წლის 30 ივლისის გადაწყვეტილება N2/177-12; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2013 წლის 01 ივლისის Nას-65-60-2013 გადაწყვეტილება; თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 23 ოქტომბრის გადაწყვეტილება N 2/191-14; თბილისის სააპელაციო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 20 მაისის გადაწყვეტილება N28/7114-2014; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 19 ოქტომბრის Nას-782-739-2015 გადაწყვეტილება; თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 30 სექტემბერის N2/3656-2014 გადაწყვეტილება; თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა

განსახილველ შემთხვევაში სასამართლომ გარანტიით გათვალისწინებული მოთხოვნა ზიანის არსებობას დაუკავშირა. თუმცა ზიანად საკმაოდ ბუნდოვანი და გაურკვეველი მოთხოვნა მიიჩნია. სხვა თითქმის არც ერთ შემთხვევაში⁹⁶⁶ გარანტიის მიზნობრიობა ზიანის უზრუნველყოფა არ მიჩნეულა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს⁹⁶⁷ მიერ სრულად დაკმაყოფილდა სარჩელი ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე თანხის დაკისრებასთან დაკავშირებით.⁹⁶⁸ ხელშეკრულებით საბანკო გარანტია ზიანის ანაზღაურებისათვის უნდა ყოფილიყო გამოყენებული. საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებისათვის გარანტმა მოითხოვა პრინციპალის მიერ ზიანის მიყენების ფაქტისა და ოდენობის დადასტურება. ბენეფიციარს, გარანტიის ვადაში დამატებითი მტკიცებულება და განმარტება, გარდა განმეორებითი მოთხოვნისა, არ წარუდგენია. მან ზიანის დადასტურების გარეშე მიმართა სასამართლოს.

უდავოდ დაადგინა, რომ მიმწოდებელმა 1 დღით დაარღვია ვადა და მხოლოდ პროდუქციის ნაწილი მიაწოდა, რაც შემსყიდველი მხრიდან ხელშეკრულების ცალმხრივად მოშლის საფუძველი გახდა. ბენეფიციარი გარანტიის მოთხოვნის საფუძველად ამ დარღვევას უთითებდა. გარანტის დასაბუთებით, გარანტიას უნდა უზრუნველყო პრინციპალის მიერ (ბრალით)

პალატის 2016 წლის 28 ოქტომბერის N28/5555-2015 გადაწყვეტილება; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 16 იანვრის Nას-11-89-1149-2016 გადაწყვეტილება; თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 24 მაისის N2/12268-15 გადაწყვეტილება; თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 11 ივლისის N2/12833-16 გადაწყვეტილება; თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 24 მაისის N2/7471-15 გადაწყვეტილება; გორის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 12 ნოემბრის N2/222-15 გადაწყვეტილება; თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2017 წლის 10 მაისის N28/5769-16 გადაწყვეტილება.

⁹⁶⁶ იგულისხმება ის სასამართლო გადაწყვეტილებები, რომელიც განთავსებულია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ვებ-გვერდზე და ხელმისაწვდომია საძიებო სისტემის მეშვეობით.

⁹⁶⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 23 ოქტომბრის N 2/191-14 გადაწყვეტილება.

968 შემსყიდველმა 2013 წლის 21 ნოემბერს ელექტრონული ტენდერის მეშვეობით გამარჯვებულ პირთა დადო ხელშეკრულება ტექნიკური 7000 ტონა ტექნიკური მარილის შეძენასთან დაკავშირებით, რომლის ღირებულებად განისაზღვრა 79 8000 ლარი. ხელშეკრულების პირობის შესაბამისად, მარილი მიწოდება უნდა განხორციელებულიყო შემდეგი გრაფიკის შესაბამისად, 1) 1000ტ - 5.12.2013-ის ჩათვლით, 2) 1000ტ -10.12.2013, და აშ. მიმწოდებლის მიერ ვალდებულის შესრულების მიზნით გაცემული იქნა ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის საბანკო გარანტია. მიმწოდებელმა 05 დეკემბერს მიაწოდა 265 ტონა მარილი, რაც 6 დეკემბერს ხელშეკრულების ცალმხრივად მოშლის მიზეზი გახდა. 968 09 დეკემბრის შეტყობინებით ბენეფიციარმა სრულად მოითხოვა გარანტიის თანხა. 12 დეკემბერს მიმწოდებელმა გადაუდებელი აუცილებლობიდან გამომდინარე ერთ-ერთ პირთან მოლაპარაკების საფუძველზე შეიძინა იგივე რაოდენობის, თუმცა გაზრდილ ფასად. ხელშეკრულების საგნის მიწოდება გრაფიკით განისაზღვრა და პირველი ნაწილი 20 დეკემბერს უნდა გადასცემოდა შემსყიდველს.

ხელშეკრულების შეუსრულებლობის შედეგად ბენეფიციარისათვის მიყენებული ზიანი ანაზღაურება.⁹⁶⁹ ბენეფიციარმა ვერ უზრუნველყო საკუთარ მოთხოვნასთან მიმართებით მიყენებული ზიანის სახისა და მოცულობის, ბრალეულობისა და მიზეზობრივი კავშირის განსაზღვრა. სასამართლომ არ გაიზიარა ზიანის უზრუნველყოფის, არსებობისა და დადასტურების აუცილებლობის შესახებ მხარის პოზიცია და გარანტიის მოთხოვნა ვალდებულების დარღვევას დაუკავშირა. გადაწყვეტილება⁹⁷⁰ უცვლელი დარჩა ზემდგომი ინსტანციების მიერ.⁹⁷¹ აღნიშნულ შემთხვევაში არც ერთი ინსტანციის სასამართლოს არ მიუთითებია გარანტიის მიზნობრიობისა და ზიანის არსებობის დადასტურების ვალდებულებაზე. სასამართლომ ვალდებულების ერთი დღის დარღვევის შემთხვევაში საბანკო გარანტიის სრული ოდენობით გამოთხოვა მართლზომიერად მიიჩნია. მიუხედავად იმისა, რომ ხელშეკრულებით განსაზღვრული იყო პირგასამტეხლოს დაკისრება ვადის გადაცილების გამო, ბენეფიციარმა ერთი დღით ვადის გადაცილება ვალდებულების არაჯეროვან შესრულებად ჩათვალა და გავიდაურთიერთობიდან. თუმცა ბენეფიციარს ხელშეკრულებიდან გასვლის წესი არ დაუცავს. ვალდებულების ერთი დღით დაგვიანება სასამართლომ ხელშეკრულებიდან გასვლისა და გარანტიის სრულად გამოთხოვის საფუძვლად ჩათვალა.

ბოლოს დროს მიღებული გადაწყვეტილებით, თბილისის საქალაქო სასამართლომ ვალდებულების 2 დღით დაგვიანებით შესრულება არ ჩათვალა არსებით დარღვევად, რომელიც საბანკო გარანტიის გამოთხოვის საფუძველი იქნებოდა.⁹⁷² საინტერესოა, დარჩება თუ არა ძალაში სასამართლოს ეს გადაწყვეტილება, თუმცა ცხადია, რომ სასამართლომ ახალი მიდგომა დაადგინა. საბანკო გარანტიის თანხის გამოთხოვა დაუკავშირა არსებით დარღვევას, განსაკუთრებით ისეთ შემთხვევაში როცა ხელშეკრულების უზრუნველყოფის მიზნით გამოყენებულია როგორც გარანტია, ასევე, პირგასამტეხლო. ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში ბენეფიციარი ორივე საშუალების

⁹⁶⁹ საქმეში არსებული ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტია შეიცავდა 2006 წლის 03 იანვრის სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის N1 ბრძანებით დამტკიცებული ტექსტს.

„ვართგარანტებიდაპასუხისმგებლებითქვენწინაშემიმწოდებლისსახელისაერთოთანხაზე (მიეთითებოდა თანხა) დაგკისრულობთხემოაღნიშნულითანხისგადახდასმიმწოდებლისმიერხელშეკრულებისპირობებს დარღვევისსაფუძველზე.“

⁹⁷⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 23 ოქტომბრის გადაწყვეტილება N 2/191-14.

⁹⁷¹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 20 მაისის N28/7114-14; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 19 ოქტომბრის გადაწყვეტილება №ას-782-739-2015.

⁹⁷² თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 14 დეკემბრის N2/24991-16 გადაწყვეტილება.

ამოქმედებას იწყებს და ვალდებულებისთვის უმნიშვნელოდ გადაცილების შემთხვევაში ითხოვს უზრუნველყოფის მოცულობით თანხებს.

საბანკო გარანტიის უზრუნველყოფის მიზნობიობა სასამართლომ მხოლოდ ერთეულ შემთხვევაში გამოიყენა. სასამართლოს ამგვარი გადაწყვეტილება უდავოდ პოზიტიურად უნდა შეფასეს. ბენეფიციარს უფლება აქვს ვალდებულების დარღვევისას, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული უზრუნველყოფის საშუალება აამოქმედოს. თუმცა ასეთ შემთხვევაში არ უნდა მოხდეს ბენეფიციარის უსაფუძვლო გამდიდრება. ვალდებულების უზრუნველყოფის რამდენიმე საშუალების ერთდროულად და ერთი დარღვევის გამო ამოქმედება, ბენეფიციარის უფლების ბოროტად გამოყენებად მიმაჩნია.

23.2.4. ხელშეკრულების შესრულების გარანტიის გამოთხოვის საკითხი დაუძლეველი ძალის გამო ვალდებულების დარღვევისას

ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიასთან დაკავშირებული პრობლემები სხვადასხვაგვარია. შემსყიდველთა ნაწილი გარანტიის გამოთხოვას ახდენს მიუხედავად იმისა, რომ ვალდებულება სრულად შესრულებული და მიღებული აქვს,⁹⁷³ როცა ვალდებულების დარღვევა უმნიშვნელოა⁹⁷⁴ ან ვალდებულების დარღვევა პრინციპალის ბრალეულობით არ მომხდარა და შესრულება შეუძლებელი იყო დაუძლეველი ძალის გამო. ფორსმაჟორული გარემოებები, როგორც პასუხისმგებლობის გამომრიცხავი საფუძველი სახელმწიფო შესყიდვების ყველა ხელშეკრულებაშია გათვალისწინებული. სახელშეკრულებო რეგულირების კანონით გათვალისწინებული ინორმა დაუძლეველი ძალის გამო ვალდებულების დარღვევისას მოვალის პასუხისმგებლობას გამომრიცხავს. ვალდებულების ყველა სახის დარღვევა არ შეიძლება დაუძლეველი ძალის არსებობით იქნეს ახსნილი. დაუძლეველი ძალა იმ შემთხვევაში ათავისუფლებს მოვალეს ვადის გადაცილებით გამოწვეული პასუხისმგებლობისაგან, თუ იგი პირდაპირ იქნება დაკავშირებული ვალდებულების შესრულების შეუძლებლობასთან და ხელშეკრულების დადებისას ამ გარემოების გათვალისწინება არ შეიძლებოდა.⁹⁷⁵

დაუძლეველი ძალა, შემსყიდველთან მხრიდან არაერთ შემთხვევაში არ ყოფილა გათვალისწინებული, როგორც მიმწოდებლის პასუხისმგებლობის

⁹⁷³თბილისის საქალაქო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 14 დეკემბრის 2/24991-16 გადაწყვეტილება, თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის საქმე N2/24930-16, ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2017 წლის 16 დეკემბრის N2/207-2016 გადაწყვეტილება.

⁹⁷⁴ SPA120025200.

⁹⁷⁵საქართველოს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 6 ივლისის Nას-7-6-2010 განჩინება.

გათავისუფლების საფუძველი.⁹⁷⁶ სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულების საგანს წარმოადგენდამალაყელიანი ფესაცმლის შესყიდვა, რომელიც შესყიდული უნდა ყოფილიყო ხელშეკრულებით განსაზღვრული პირისაგან ჩინეთის რესპუბლიკაში. ხელშეკრულების დადების შემდგომ ჩინეთის მთავრობის გადაწყვეტილებით ჰაერის დაბინძურების პრევენციის მიზნით კონკრეტულ რეგიონში დაიხურა სამრეწველო ობიექტები, მათ შორის ხელშეკრულების საგნის მწარმოებელი ქარხანა. წარმოების განახლება მხოლოდ სხვა რეგიონში გადატანის შემდგომ გაგრძელდებოდა. პრინციპალმა აცნობა ბენეფიციარს ვალდებულების დროებითი შესრულების შეუძლებლობის შესახებ და მიწოდების ალტერნატიული წყაროს ძიებას შეუდგა. შესრულების ვადის გასვლამდე მიმწოდებელმა აცნობა შემსყიდველს, რომ შესაძლებლობა ჰქონდა სხვა ქარხნისაგან შეეძინა საქონელი. ვინაიდან, ხელშეკრულებით განსაზღვრული იყო მწარმოებელი ქარხანა აუცილებელი იყო შემსყიდველის თანხმობა სხვა ქარხნის მიერ წარმოებული საქონლის შესყიდვასთან დაკავშირებით. ამ შეტყობინების პასუხად ბენეფიციარმა ხელშეკრულების შეწყვეტის შესახებ აცნობა პრინციპალს, დაარიცხა პირგასამტეხლო⁹⁷⁷ და გამოითხოვა ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტია.⁹⁷⁸

საბანკო გარანტიის პირობის შესაბამისად, გარანტი კისრულობდა თანხის გადახდას ვალდებულების შეუსრულებლობისას. ამ შემთხვევაში შეუსრულებლობა გამოწვეული იყო დაუძლეველი ძალის გამო, რომლის არსებობა ბენეფიციარისათვის ცნობილი იყო. ამის მიუხედავად შემსყიდველმა ცალმხრივად მოშალა გარიგება მიმწოდებლის მიერ ვადის დარღვევის საფუძველით და გამოიყენა უზრუნველყოფის საშუალებები. აღნიშნული შემთხვევა ბენეფიციარის მიერ უფლების ბოროტად გამოყენების მაგალითია. სახელშეკრულებო ვალდებულების შეუსრულებლობის მიუხედავად გარანტიის გამოთხოვა და პირგასამტეხლოს დარიცხვა სამართლებრივ საფუძველსაა მოკლებული. მხარის მიერ არ იქნა გათვალისწინებული, რომ „ფორს-მაჟორი, ანუ დაუძლეველი ძალა შეუძლებელს ხდის ვალდებულების ჯეროვნად შესრულებას, ამდენად, ფორსმაჟორული სიტუაცია ნიშნავს მხარეთა დამოუკიდებლად, ობიექტურად არსებულ ისეთ გარემოებებს, რომელთა არსებობა გამორიცხავს მოვალის ბრალს.“⁹⁷⁹

საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებამდე გარანტი ვალდებულია დაადგინოს ვალდებულების შეუსრულებლობა და პრინციპალის ბრალეულობა ამ შეუსრულებლობის მიმართ. პრინციპალმა საგარანტიო მოთხოვნისთანავე

⁹⁷⁶SPA170005363, SPA130004446, SPA140014698, SPA130029248.

⁹⁷⁷ პირგასამტეხლოს ოდენობა შეადგენდა სახელშეკრულებო ღირებულების 54%-ს.

⁹⁷⁸ ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიის ოდენობა შეადგენდა სახელშეკრულებო ღირებულების 54%-ს.

⁹⁷⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების პალატის 2009 წლის 23 ივნისის Nას-30-367-09 გადაწყვეტილება.

სასამართლოს მიმართა სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით, თუმცა უშედეგოდ. სასამართლომ განმარტა,⁹⁸⁰ რომ “საბანკო გარანტიას უზრუნველყოფის სხვა საშუალებებისგან განასხვავებს უპირობო ხასიათი. რაც გულისხმობს იმას, რომ გარანტი არ არის უფლებამოსილი, შეამოწმოს ბენეფიციარის მოთხოვნის საფუძვლიანობა პრინციპალის მიმართ. როდესაც ბენეფიციარი მას გარანტიის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულების შესრულებას სთხოვს, გარანტი ვალდებულია, შეასრულოს იგი, მიუხედავად იმისა, წარმოიშვა თუ არა პრინციპალის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე, რომლის უზრუნველსაყოფადაც იყო გამოყენებული გარანტია. გარანტი ამოწმებს მხოლოდ იმას, რამდენად შეესაბამება მისთვის წარდგენილი მოთხოვნა საბანკო გარანტიის ხელშეკრულების პირობებს - გარანტის ვალდებულების ფარგლები, მოქმედების ვადა და აშ. კანონი არ ითვალისწინებს საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული ვალდებულების შესრულებაზე უარის თქმის უფლებას იმ მოტივით, რომ ძირითადი ვალდებულება, რომლის უზრუნველსაყოფადაც იქნა გამოყენებული გარანტია, უკვე შესრულებულია ჯეროვნად. სსკ-ს თანახმად, თუ ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებამდე გარანტისათვის ცნობილი გახდა, რომ საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულება შესაბამის ნაწილში მთლიანად უკვე შესრულებულია, შეწყდა სხვა საფუძვლებით ან ბათილია, მან დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის შესახებ ბენეფიციარსა და პრინციპალს. გარანტის მიერ ასეთი შეტყობინების შემდეგ მიღებული ბენეფიციარის ხელმეორე მოთხოვნა ექვემდებარება გარანტის მიერ დაკმაყოფილებას. ამგვარად, ამ საკანონმდებლო დანაწესიდან გამომდინარე, გარანტი ვალდებულია, იმ შემთხვევაშიც კი დააკმაყოფილოს ბენეფიციარის მოთხოვნა, თუკი მისთვის ცნობილი გახდა, რომ ვალდებულება უკვე შესრულებულია, შეწყვეტილია ან ბათილია, თუკი ბენეფიციარისა და პრინციპალისათვის შეტყობინების შემდეგაც კვლავ წარედგინება მას მოთხოვნა ბენეფიციარის მიერ.”⁹⁸¹

სასამართლოს მსჯელობა გარანტიის უპირობობასთან დაკავშირებით მოკლებულია დასაბუთებას. ამ შემთხვევაში გარანტია არ იყო უპირობო და ითვალისწინებდა თანხის გადახდას პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში. ვალდებულება დაირღვა, თუმცა პრინციპალის ბრალის გარეშე. შესაბამისად, გარანტიის პირობიდან გამომდინარე ეს გარემოება მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი უნდა გამხდარიყო. სასამართლოს მსჯელობა სსკ-ს 887-ე მუხლთან მიმართებით არ შეიძლება გაზიარებული იქნეს, ვინაიდან, აღნიშნულ შემთხვევაში ვალდებულების

⁹⁸⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 07 დეკემბრის N2202401 – 17 განჩინება.

⁹⁸¹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 07 დეკემბრის N2202401 – 17 განჩინება.

შესრულება, შეწყვეტა ან ბათილობა არ მომხდარა. სახეზე იყო ვალდებულების არაბრალეულად შეუსრულებლობა, რაც როგორც პრინციპალის, ისევე გარანტის პასუხისმგებლობას გამოიწვევდა.

სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებაზე უარის თქმის შესახებ განჩინებაში⁹⁸² ამგვარი დასაბუთებით ადვილად პროგნოზირებადია სასამართლოს განმარტება სასარჩელო მოთხოვნასთან დაკავშირებით, რომელიც საბანკო გარანტიის მოთხოვნის არამართლზომიერად აღიარებას ეხება.

ბენეფიციარის ამგვარი შემთხვევაც არამართლზომიერ მოთხოვნად უნდა ყოფილიყო შეფასებული. საბანკო გარანტიის დამოუკიდებელი ბუნების მიუხედავად, იგი არ შეიძლება მოვალის მიმართ სადამსჯელო იარაღად იქცეს ბენეფიციარის მხრიდან. ასეთად გამოყენების შემთხვევაში აუცილებელია სასამართლოს სწრაფი და მყისიერი რეაგირება. სასამართლო ვალდებულია, საგარანტიო მოთხოვნის რეგულირების პროცესში ჩაერიოს მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევებში, როცა დასტურდება ბენეფიციარის მიერ ვალდებულების ბოროტად გამოყენება და არამართლზომიერი მოთხოვნის არსებობა.

განსახილველ შემთხვევაში უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებაზე უარის თქმით სასამართლომ ბენეფიციარის ქმედების წახალისებამოახდინა. არამართლზომიერი მოთხოვნების წარდგენის შემცირების ერთ-ერთი საშუალებასასამართლოსაქტიური ჩარევა შეიძლება იყოს. სასამართლო ვალდებულია საგარანტიო შემთხვევის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველად არამართლზომიერება მიიჩნიოს. დაუძლეველი ძალის გამო ვალდებულების შეუსრულებლობის მიუხედავად, წარდგენილი მოთხოვნა

დაუძლეველი ძალის არსებობის მიუხედავად, არაერთი საგარანტიო მოთხოვნა იქნა წარდგენილი ბენეფიციართა მხრიდან.⁹⁸³ შესაბამისად, საგარანტიო რეგულაციაში სასურველია დაუძლეველი ძალის არსებობა მხარეთა პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების საფუძველად იქნეს მიჩნეული.

ამრიგად, შესრულების საბანკო გარანტიის რეგულირების პროცესში მრავალგვარი პრობლემის არსებობა დაკავშირებულია რამდენიმე გარემოებასთან: ა) საკანონმდებლო რეგულაციის არ არსებობა, ბ) შესაბამისი მითითების არ არსებობა, გ) ბენეფიციართა მხრიდან სახელშეკრულებო ნორმათა ხისტად გაგება, დ) სახელმწიფო შემსყიდველთა უკიდურესად მკაცრი დამოუკიდებულება საჯარიმო სანქციისა და გარანტიის თანხის მოთხოვნასთან. ამ ტიპის საბანკო გარანტიის საგარანტიო პირობის კვალიფიციური სამართლებრივი შეფასებისას: თანაბარი ყურადღება უნდა მიექცეს გარანტიის

⁹⁸² თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 07 დეკემბრის N2202401 – 17 განჩინება.

⁹⁸³ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 26 დეკემბრის N2/1721-14 გადაწყვეტილება.

ტექსტსა და სახელმწიფო შესყიდვის ხელშეკრულების პირობას. ამასთან, იმის მიუხედავად, წერია თუ არა უშუალოდ გარანტიის ტექსტში, უნდა დადგინდეს: (ა) ხელშეკრულების შეუსრულებლობა მოხდა თუ არა პრინციპალის ბრალით; (ბ) მიაღწა თუ არა ზიანი ბენეფიციარს; და (გ) რამდენია ზიანის მოცულობა.⁹⁸⁴

24. საგარანტიო თანხის რეგრესის წესით დაკმაყოფილების უფლება

საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული თანხის გადახდის შემდგომ გარანტი უფლებამოსილია გადახდილი თანხის რეგრესის წესით გადახდა მოითხოვოს პრინციპალისაგან. ამგვარი მოთხოვნა ბენეფიციარის დაკმაყოფილებისთანავე ავტომატურად კანონის ძალით კი არ წარმოიშვება, არამედ სსკ-ს 890-ემუხლის საფუძველზე გარანტსა და პრინციპალს შორის დადებული ხელშეკრულებით.⁹⁸⁵

პრაქტიკაში გარანტიის გაცემას საკმაოდ რთული პროცედურა უძღვის. გარანტი სწავლობს პრინციპალის ქონებრივ, ფინანსურ მდგომარეობას და გადახდისუნარიანობის საკითხს. ამის შემდგომ იღებს გადაწყვეტილებას გარანტიის გაცემაზე. გარანტიის გაცემისას, როგორც წესი განიხილება გადახდილი თანხის რეგრესის წესით ანაზღაურების უზრუნველყოფის საკითხი. ქართულ სინამდვილეში რეგრესული მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიზნით იპოთეკის ან გირავნობის უფლებით იტვირთება ნივთი. სწორედ ამ უზრუნველყოფის ხარჯზე ცდილობს გარანტი პრინციპალის შესაძლო გადახდისუნარიანობის უარყოფითი შედეგი შეამციროს და რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნა დაიკმაყოფილოს.⁹⁸⁶

გარანტი უფლებამოსილია საგარანტიო თანხის გადახდის შემდგომ მოითხოვოს მისი რეგრესის წესით გადახდა. გარანტი რეგრესული ანაზღაურების უფლებას ვერ შეიძენს თუკი საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე გარანტიის თანხის გადახდა გარანტიის პირობების საწინააღმდეგოდ მოახდინა. პრინციპალი არ არის ვალდებული აანაზღაუროს ის ხარჯები, რომელიც გარანტმა გადაიხადა პირობების საწინააღმდეგოდ ან ბენეფიციარის მიმართ გარანტის ვალდებულების დარღვევის გამო.⁹⁸⁷ კანონის ეს ნორმა დისპოზიციურია და მხარეებს შეუძლიათ განსხვავებულად მოაწესრიგონ.

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე გადახდილი თანხის რეგრესის წესით ანაზღაურების საკითხზე ერთ-ერთ პრეცედენტულ გადაწყვეტილებაში არსებითად იმსჯელა სამივე ინსტანციის სასამართლომ. საქმე ეხებოდა საავანსო

⁹⁸⁴ გ. ფოფხაძე, საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება, 2016, 83.

⁹⁸⁵ ჭანტურია ლ., ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია რ., ხეცურიანი ჯ. (რედ) საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარები, წიგნი N4, ტომი N2, 2001, 227.

⁹⁸⁶ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 585.

⁹⁸⁷ ჭანტურია ლ., კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, 228.

უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარისათვის გადახდილი თანხის პრინციპალისაგან რეგრესის წესით ანაზღაურებას. ბანკის მიერ გაცემული საბანკო გარანტიის პირობით: „გარანტი ვალდებულებას კისრულობდა, ყოველგვარი უარყოფისა და გასაჩივრების უფლების გარეშე, პირველივე წერილობითი მოთხოვნის მიღებიდან 5 საბანკო დღის ვადაში, გადაეხადა საგარანტიო თანხა ბენეფიციარისათვის. პრინციპალიდა გარანტი შეთანხმდნენ რომ გარანტის მიერ ბენეფიციარისათვის გარანტიის თანხის გადახდის შემთხვევაში, აღნიშნულ თანხას პრინციპალი საბანკო კრედიტისათვის დადგენილი წესებით დაუბრუნებდა ბანკს წლიურ 48%-იან სარგებელთან ერთად.“ პრინციპალის მიერ ვალდებულება დაირღვა.⁹⁸⁸ გარანტმა ბენეფიციარის მოთხოვნასაგარანტიო თანხის გადახდის შესახებ დააკმაყოფილა.⁹⁸⁹ პრინციპალმა მოითხოვა ბენეფიციარის წინაშე მოითხოვა მის მიერ ბენეფიციარისთვის საგარანტიო თანხის ხელშეკრულების პირობების დარღვევით გადარიცხვის უკანონოდ აღიარება და ანგარიშიდან უაქცეპტო წესით ჩამოწერილი გარანტიის უზრუნველყოფის თანხის დაბრუნება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლომ⁹⁹⁰ გააუქმა პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილება სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ. ვინაიდან, გარანტიის პირობის შესაბამისად საგარანტიო თანხის გაცემამ მოხდებოდა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ დაირღვეოდა პრინციპალის მიერ ბენეფიციარის წინაშე ნაკისრი ვალდებულება, რაც შემდეგში გამოიხატებოდა:
 ბენეფიციარს სრულად უნდა ჩაერიცხა პრინციპალის ანგარიშზე ხელშეკრულებით გათვალისწინებული საავანსო თანხა და, ამავდროულად, პრინციპალს უნდა დაერღვია ხელშეკრულება....
 ბენეფიციარს წერილობითი მოთხოვნაში უნდა მიეთითებინა იმ გარემოების შესახებ, თურაში გამოიხატა პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევა, ასევე, მოთხოვნასთან ერთად, გარანტს უნდა წარედგინა პრინციპალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის

⁹⁸⁸ 2012 წლის 4 ივნისის საქონელი გამყიდველმა მყიდველს დადგენილი ვადის დარღვევით, ნაწილ-ნაწილ მიაწოდა, 23 აგვისტოს ნაცვლად, იმავე წლის 7-13 სექტემბერს. 2012 წლის 29 აგვისტოს, გამყიდველის მიერ მიწოდების ვადის დარღვევის გამო, ბენეფიციარმა წერილობითი მმართა გარანტს საბანკო გარანტიით განსაზღვრული თანხის გადახდის მოთხოვნით.

ამუკანასკნელმა იმავე დღესაც ნობა პრინციპალს ბენეფიციარის მოთხოვნის შესახებ.

⁹⁸⁹ 2012 წლის 4 სექტემბერს, გარანტმა ბენეფიციარს გადაუხადა გარანტიით გათვალისწინებული 280 000 ლარი, რომელზე დაციმავე წლის 28 სექტემბრიდან გავრცელდა საბანკო კრედიტის წესები. მისი ნაწილი მოსარჩელის ანგარიშზე განთავსებული (ბლოკირებული) 31 217 ლარით (გარანტიის უზრუნველყოფა) დაიფარა, რის შემდეგაც, ბანკის წინაშე მოსარჩელის სასესხო ვალდებულება 248 729 ლარით განისაზღვრა.

⁹⁹⁰ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის N28/3772-14 გადაწყვეტილება.

დამადასტურებელი მტკიცებულება...

ბენეფიციარის სახელზე გარანტიის თანხის გაცემის მიზნობრიობა დამისი შემოწმების ვალდებულება, გარანტიის მხოლოდ კანონის მიერ პირობასკიარწარმოადგენდა, არამედ აღნიშნული პირობა მხარეთა შორის შეთანხმებული სახელშეკრულებით ვალდებულება ციყო. ხელშეკრულება შინათლად და არა ორაზროვნად ამითი თებული, რომ გარანტიას აავანსო თანხის უზრუნველსაყოფად გაცა... აღნიშნულ გარემოებასა დასტურებდა არამხოლოდ საბანკო გარანტიის ხელშეკრულების სათაური, რომელიც საავანსო გარანტია დიყო სახელდებული, არამედ ამავებელ შეკრულებაში მკაფიოდ მითითებული საბანკო გარანტიის გაცემის საფუძველი, რაც საავანსო თანხის უზრუნველყოფაში მდგომარეობდა. ამდენად, გაცემული გარანტია, ხელშეკრულების სათაურის, შინაარსის და შესასრულებელი ვალდებულების ღირებულების გათვალისწინებით, საავანსო თანხის უზრუნველყოფას ემსახურებოდა. საერთაშორისო პრაქტიკაში დამ კვიდრებულის ამართლებრივი დეფინიციების შესაბამისად, საავანსო გადახდის გარანტიის ძირითად მიზანს წარმოადგენს გაცემული ავანსის მიზანმიმართული გამოყენების უზრუნველყოფა მხარეთა შორის გაფორმებული ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად.

სავანსო გარანტიის პირობათა დარღვევა დანხილულუნდა იქნეს საავანსო თანხის არამიზნობრივი გამოყენება ან ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ პირობათა იმგვარი დარღვევა, რომელიც ხელშეკრულებიდან გასვლას, პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენასა და შესაბამისად, საავანსო თანხის დაბრუნებას იწვევს... ხელშეკრულებით მყიდველს შესრულებაუნ დამი ელო ხელშეკრულების გაფორმებიდან 80 კალენდარული დღის განმავლობაში. მყიდველმა მამყიდველს ვალდებულების შესრულების მიზნით დამატებითი ვადა არ განუსაზღვრა.

ამდროისათვის მას არც შესრულების მიღების ინტერესი ჰქონდა და კარგული დახელშეკრულებიდან გასვლისა და პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენის წინაპირობა ცარარსებობდა. მყიდველმა ვადის დარღვევით, მაგრამ შესრულებამ აინცი მიიღო. 2012 წლის 29 აგვისტოს ბენეფიციარმა საავანსო გარანტიის თანხა მიიღო, ხოლო აღნიშნული თანხის მიღებიდან დაახლოებით ორი კვირის ფარგლებში მიიღო შესრულება. შესაბამისად, დარღვევა, რომელიც საავანსო თანხის უზრუნველსაყოფად გაცემული გარანტიის ბენეფიციარისათვის გადახდის უფლებას წარმოშობდა, სახეზე არ იყო... ზემოაღნიშნული მსჯელობიდან გამომდინარე, ბანკმა საბანკო გარანტიის თანხა არამართლზომიერად გასცა, რაც პრინციპალის ავანსო თანხის უკუმოთხოვნის (რეგრესის) უფლებას გამორიცხავდა.⁹⁹¹

საკასაციო სასამართლომ საქმე არსებითად განსახილველად მიიღო და ზეპირი მოსმენის გამართვის შემდგომ უარი უთხრა გარანტს საჩივრის

⁹⁹¹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის N28/3772-14 გადაწყვეტილება.

დაკმაყოფილებაზე.⁹⁹² სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა, თუ რამდენად მართლზომიერად მოახდინა ბანკმა ბენეფიციარის წერილობითი მოთხოვნის დაკმაყოფილება და გარანტიის თანხის ანაზღაურება. „გარანტიისდამოუკიდებელი ბუნება ამ შემთხვევაში ვერ იქნება საკმარისი არგუმენტი მოთხოვნის დასასაბუთებლად. საგარანტიო თანხის გაცემის მართლზომიერად მიჩნევის მიზნებისათვის აუცილებელია, რომ საბანკო გარანტია აკმაყოფილებდეს ორ მნიშვნელოვან წინაპირობას: ბენეფიციარის მოთხოვნა ან თანდართული დოკუმენტები უნდა შეესაბამებოდეს გარანტიის პირობებს და მისი წარდგენა უნდა მოხდეს მხოლოდ გარანტიით განსაზღვრულ ვადაში. ბენეფიციარმა ბანკს თანხის გადახდაზე წერილობითი მოთხოვნა წარუდგინა, რომელიც არც კანონის მოთხოვნებს და არც საბანკო გარანტიით შეთანხმებულ პირობებს არ აკმაყოფილებდა. კერძოდ, მოთხოვნა არ შეიცავდა მითითებას იმაზე, თუ რაში გამოიხატა პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევა, ანუ ადგილი ჰქონდა თუ არა ავანსის არამიზნობრივ გამოყენებას. მოთხოვნას არ ჰქონდა დართული ვალდებულების დარღვევის დამადასტურებელი დოკუმენტები... საბანკო გარანტიის უპირველესი დანიშნულება ისაა, რომ გარანტმა ბენეფიციარს თანხა უნდა გადაუხადოს ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების დარღვევისათვის. მოცემულ შემთხვევაში, პრინციპალს ავანსად გადახდილი თანხით უნდა შეემძინა ხელშეკრულების საგანი, რომელიც უნდა გადაეცა მყიდველისათვის. მან ეს ვალდებულება მართალია, ვადის დარღვევით, მაგრამ შეასრულა. ბენეფიციარი ვალდებულების დარღვევად შესრულების ვადის გადაცილებას მიიჩნევდა, მაგრამ დადგენილია, რომ ამ სახის საბანკო გარანტია გაცემული არ ყოფილა. ბენეფიციარის მხრიდან საგარანტიო თანხის მიღების მოთხოვნა დასაბუთებული იქნებოდა, თუ გამყიდველი საავანსო თანხას არამიზნობრივად გახარჯავდა, რაც საბანკო გარანტიით დაზღვეული სიკეთის ხელყოფას დაადასტურებდა, ანუ სამართლებრივი ურთიერთობის მხოლოდ ამგვარი განვითარება წარმოშობდა გარანტის მიერ ბენეფიციარისთვის თანხის გადახდის წინაპირობას... ბენეფიციარმა, რომელსაც ბანკმა საგარანტიო თანხა უსაფუძვლოდ გადაუხადა, რამდენიმე დღეში პრინციპალისაგან ხელშეკრულებით გათვალისწინებული შესრულებაც მიიღო. შესაბამისად, ბანკს ბენეფიციარის მიმართ შეიძლება ჰქონდეს კონდიქციური მოთხოვნა.“⁹⁹³

სასამართლოს მიერ სწორად იქნა შეფასებული საბანკო გარანტიის სახე, მიზნობრიობა და უზრუნველყოფილი ვალდებულების შინაარსი. სასამართლომ მიიჩნია, რომ საგარანტიო მოთხოვნა მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა დაკმაყოფილდეს თუ იგი შესაბამისია კანონთან და გარანტიის პირობებთან. საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის მიზანია გადაცემული ავანსის

⁹⁹² საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 10 მარტის №ას-396-376-2015 გადაწყვეტილება.

⁹⁹³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 10 მარტის №ას-396-376-2015 გადაწყვეტილება.

თანხის მიზნობრივად ათვისება. ბენეფიციარს მხოლოდ იმ შემთხვევაში აქვს გარანტიის თანხის გადახდის მოთხოვნის უფლება თუ მის მიმართ ვალდებულებადაირღვა და მოთხოვნა წარდგენილია გარანტიის ვადის გასვლამდე. ამასთან, გარანტი ვალდებულია მოთხოვნის შემოწმებისას იხელმძღვანელოს გარანტიის პირობებით და ყურადღება მიაქციოს მოთხოვნაში დარღვევის შესახებ მითითებასა და წარდგენილ დოკუმენტაციას. ამ გადაწყვეტილებით სასამართლომ ხაზი გაუსვა საბანკო გარანტიის ყველა არსებით ელემენტს. მათ შორის: ა) გარანტიის დამოუკიდებლობის არა აბსოლუტური ხასიათს, ბ) ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის დაცვის ვალდებულებას, გ) გარანტიის მიზნობრიობასა და ძირითად ვალდებულებასთან მიმართებას, დ) საგარანტიო მოთხოვნის შესაბამისობას პირობებთან. ამგვარი საკითხების დარღვევის ან უგულვებელყოფის შემთხვევაში გარანტი კარგავს გადახდილი თანხის პრინციპალისაგან რეგრესის წესით მოთხოვნის უფლებას. სსკ და უნიფიცირებული წესები არ უკრძალავს გარანტს შეუსაბამო მოთხოვნის დაკმაყოფილებას, თუმცა თანხის გადახდა გარანტის რისკია. ასეთ შემთხვევაში გარანტი პრინციპალისაგან ვერ მოითხოვს საგარანტიო თანხის უკან დაბრუნებას.

ზემოთ განხილული სასამართლო გადაწყვეტილება გარანტის მომეტებულ რისკსა და პასუხისმგებლობას უსვამს ხაზს. განსაკუთრებით იმ ვითარებაში, როცა საბანკო გარანტიის მიზნობრიობას მხოლოდ ერთეულ შემთხვევაში ექცევა ყურადღება. სასამართლო გარანტიის არააქცესორული ბუნებიდან გამომდინარე განმარტავს, რომ იგი ბენეფიციარის კუთვნილი მოთხოვნის დაკმაყოფილებას იმ შემთხვევაშიც უზრუნველყოფს, როცა საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულებიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნა არ წარმოშობილა, მთლიანად ან ნაწილობრივ შესრულდა, შეწყდა ან ბათილია.⁹⁹⁴ აქვე დასძენს, რომ საბანკო გარანტიის, როგორც არააქცესორული ვალდებულების, შედეგი იმაშიმდგომარეობს, რომ გარანტს არ შეუძლია ბენეფიციარს წარუდგინოს შესაგებელი, რომელიც ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის არსებული გარანტიით უზრუნველყოფილი ურთიერთობიდან გამომდინარეობს...⁹⁹⁵ ამგვარი შეფასების მიუხედავად, თუ გარანტი უხდის ბენეფიციარს გარანტიით გათვალისწინებულ თანხას, შემდეგ კი დგინდება, რომ ბენეფიციარის მოთხოვნა არ შეესაბამებოდა საბანკო გარანტიის პირობებს, ამ შემთხვევაში იგულისხმება, რომ მოთხოვნა არ წარმოშობილა. ამდენად, გარანტს წარმოეშობა უფლება უსაფუძვლო გამდიდრების წესებით მოითხოვოს გადახდილი თანხის უკან

⁹⁹⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 03 ნოემბრის №ას-894-834-2017 გადაწყვეტილება.

⁹⁹⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 01 თებერვლის №020211416700016620, №ას-1038-999-2016 გადაწყვეტილება.

დაბრუნება. ბენეფიციარი ვალდებულია უკან დააბრუნოს უსაფუძვლოდ გადახდილი თანხა.⁹⁹⁶

ზემოთ განხილულ შემთხვევაში სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოთხოვნა შეუსაბამო იყო საავანსო უზრუნველყოფილი გარანტიის ბუნებასთან. გარანტისათვის ცნობილი იყო მიღებული საავანსო უზრუნველყოფის თანხის მიზნობრივად ხარჯვის შესახებ. შესაბამისად, გარანტი ვალდებული იყო უარი ეთქვა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე. გადაწყვეტილებით საგარანტიო შემთხვევის გამოკვლევის რისკი მთელი სიმძიმით გარანტს დაეკისრა. გასათვალისწინებელია, რომ გარანტიის თანხა გარანტმა გადარიცხა ბენეფიციარის მიერ საქონლის მიღებამდე. ამასთან, შესაფასებელია, მოთხოვნის რეგულირების ეტაპზე გარანტისათვის რამდენად იყო სავარაუდო ბენეფიციარის მიერ შესრულების შემდგომში მიღებს ფაქტი. აღნიშნულ საქმეში არსად იკვეთება გარანტისათვის ბენეფიციარის მიერ შესრულების მიმართ არსებული ინტერესის არსებობა.

სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება განსხვავდება მის მიღებამდე არსებული პრაქტიკისაგან. საავანსო ანგარიშსწორების თანხით საქონლის მხოლოდმესყიდვა რამდენად ჩაითვლებოდა ავანსის თანხის მიზნობრივ ხარჯვად. გარანტი ვალდებულია გადაწყვეტილება საგარანტიო შემთხვევის რეგულირებისას პროცესის შედეგად მიიღოს. მან უნდა შეისწავლოს წარდგენილი დოკუმენტაცია და მიიღოს გადაწყვეტილება მოთხოვნის დაკმაყოფილების ან დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ. გარანტი პასუხს აგებს იმ გარემოებების გათვალისწინებლობისათვის, რომელიც ამ ეტაპზე იყო მისთვის ცნობილი. ნაკლებად სავარაუდოა გარანტს დადასტურებულად სცოდნოდა ბენეფიციარის მიერ სახელშეკრულებო ურთიერთობიდან გამომდინარე შესრულების მომავალში მიღებისა და მისი უსაფუძვლოდ გამდიდრების შესახებ. თუ საავანსო თანხით საქონლის შეძენა მიჩნეული უნდა იქნეს თანხის მიზნობრივად ათვისებად, მაშინ სრულიად დაუსაბუთებელი და ბუნდოვანია სასამართლოსის გადაწყვეტილები, რომლითაც საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნების შემცირება მხოლოდ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ექსპერტიზის დასკვნით დადასტურების შემდგომ მოხდა. ვინაიდან, არც ერთი ინსტანციის სასამართლომ არ გაიზიარა ალტერნატიული ექსპერტიზის დასკვნით მითითებული შესრულებული სამუშაოს ღირებულება და რაოდენობა.⁹⁹⁷

⁹⁹⁶ ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ., სახელშეკრულებო სამართალი, 2014, 585.

⁹⁹⁷ ხაშურის რაიონის სასამართლოს 2015 წლის 29 სექტემბრის №2-302-2015, №130210015001063580, გადაწყვეტილება. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 16 თებერვლის №28/5563-15, №130210015001063580 გადაწყვეტილება, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 16 ივნისის №ას-484-452-2017 გადაწყვეტილება.

მიმაჩნია, რომ გარანტს პასუხისმგებლობა უნდა დაეკისროს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მან არ გაითვალისწინებდა მოთხოვნის არამართლზომიერება და კანონით გათვალისწინებული სავალდებულო წესების დარღვევით წარდგენილი მოთხოვნა დააკმაყოფილა. საგარანტიო თანხის გადახდა გარანტის ვალდებულების შეწყვეტის საფუძველია. გარანტი მოკლებულია შესაძლებლობას იმსჯელოს მხარეთა შორის ურთიერთობის შემდგომი გაგრძელების შესახებ. ნაშრომში განხილული ქართული სასამართლო პრაქტიკის გათვალისწინებით ნაკლებად სავარაუდოა სასამართლოს მსგავსი მსჯელობა და განმარტება ჰქონოდა ბენეფიციარის მიერ საგარანტიო თანხის გადახდის მოთხოვნით წარდგენილი სარჩელის განხილვის შემთხვევაში. შესაბამისად, საგარანტიო ურთიერთობებში მხარეთა ინტერესების ბალანსისა და ზუსტად დაცვისათვის აუცილებელია ამ ურთიერთობის ყველა მნიშვნელოვანი დეტალის ზუსტი და ამომწურავი რეგულაცია.

დასკვნითი დებულებები და რეკომენდაციები

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში არსებული საკითხებისა და ნაშრომში განხილული სამართლებრივი პრობლემების მიმოხილვის შედეგად შეიძლება ჩამოყალიბდეს შემდეგი დასკვნები და რეკომენდაციები:

✓ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში არსებული საბანკო გარანტიის მარეგულირებელი ნორმები ზოგადი ხასიათისაა და ყველა პრობლემური საკითხის ამომწურავ რეგულაციას ვერ ახდენს. სსკ-ში გათვალისწინებული არაა საბანკო გარანტიის სახეები და მიზნობრიობა. სახელმწიფო შესყიდვებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიათა შესახებ მწირე ჩანაწერს ითვალისწინებს სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის ბრძანება.⁹⁹⁸ ამ ბრძანებით ხდება მხოლოდ სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობაში გამოყენებადი საბანკო გარანტიათა რეგულირება. შესაბამისად, აუცილებელია გარანტიის მარეგულირებელი ნორმების დეტალური გათვალისწინება სსკ-ს მიხედვით, რომელიც ყველა ურთიერთობაში გამოყენებადი გარანტიების მიმართ იქნება მიმართული.

ვინაიდან, სსკ არ ითვალისწინებს გარანტიის სახეებისა და მიზნობრიობის შესახებ ჩანაწერს. შესაბამისად, ისინი მხოლოდ სასამართლოს მიერ და ისიც განსხვავებულად განიმარტება. სასურველია სსკ-ში გათვალისწინებული იქნეს პრაქტიკაში ყველაზე ხშირად გამოყენებადი გარანტიათა სახეები და მიზნობრიობა.

⁹⁹⁸ სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2017 წლის 12 ივნისის ბრძანება N12.

✓ სსკ არაფერს ითვალისწინებს გარანტიის გაგრძელების ან/და მასში ცვლილებების შეტანის შესახებ. პრაქტიკაში ბევრია ისეთი შემთხვევა, როცა გარანტიის მოქმედების ვადის ბოლო დღეს წარდგენილია მოთხოვნა, თუმცა ვადის გასვლის შემდგომ გაგრძელებული გარანტიის წარდგენის შემთხვევაში მხარეები აგრძელებენ სახელშეკრულებო ურთიერთობას. გარანტიის გაგრძელების წესი და პირობები სსკ-ში გათვალისწინებული არაა, შესაბამისად, მის მიმართ გამოიყენება გარანტიის გაცემისათვის დადგენილი წესი. გარანტიის გაგრძელების მიუხედავად, არ ხდება წარდგენილი მოთხოვნის უკან გახმობა და გაგრძელებული გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის წარდგენისას ბუნდოვანია გარანტის მიერ რომელი გარანტიიდან წარდგენილი მოთხოვნა უნდა დარეგულირდეს. განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ გარანტიათა პირობები ერთმანეთისაგან განსხვავებულია.

ამ პრობლემების აღმოფხვრის მიზნით აუცილებელია სს-ში მიეთითოს, რომ წარდგენილი მოთხოვნის მიუხედავად, გაგრძელებული გარანტიის ბენეფიციარის მიერ მიღება მიიჩნევა, როგორც გარანტის მიერ მოთხოვნის რეგულირების შეწყვეტის საფუძველი.

✓ სსკ არაფერს ითვალისწინებს საბანკო გარანტიის ალტერნატიული მოთხოვნის შესახებ. საერთაშორისო პრაქტიკით მიჩნეულია, რომ გარანტს შეიძლება წარედგინოს მოთხოვნა „გადაიხადე ან გააგრძელე“ მოთხოვნით. სსკ-ს მიხედვით ბუნდოვანია, ახალი გარანტიის გაცემა იწვევს თუ არა მოთხოვნის რეგულირების შეწყვეტას, რა პირობებით, როგორი წესითა და რა ვადაში უნდა მოხდეს გაგრძელებული გარანტიის გაცემა. ალტერნატიული მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში, თუ გარანტის მიერ გაცემული იქნა ახალი გარანტია, ხოლო ბენეფიციარმა იგი არ მიიღო, უნდა გაგრძელდეს თუ არარეგულირების პროცესი, თუ გარანტიის გაგრძელება წარდგენილი მოთხოვნის ავტომატურ შეწყვეტას ახდენს.

სასურველია სსკ-ში გათვალისწინებული იქნეს ალტერნატიული მოთხოვნის შესახებ. ამასთან, ბუნდოვანია, როგორ და რა ვადაში უნდა მოხდეს ალტერნატიული მოთხოვნისას გარანტიის გაცემა. დღევანდელი რედაქციით არ არის ამომწურავად გაწერილი ის სამართლებრივი შედეგები, რომელიც დაკავშირებულია ალტერნატიული მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ გარანტიის გაგრძელებასთან.

✓ სსკ-ს მიხედვით, საბანკო გარანტიის ვადის გასვლა ბენეფიციარის უფლების ავტომატურ გაქარწყლებას ახდენს. გარანტი უფლებამოსილია უარი თქვას საბანკო გარანტიის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, თუ საბანკო გარანტია წარდგენილია გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლის შემდგომ. უნიფიცირებული წესების N758-საგან განსხვავებით სსკ-ში არ არის გათვალისწინებული დაუძლეველი ძალის გამო ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის დაგვიანებით წარდგენის შესაძლებლობასთან დაკავშირებით.

URG N758 ბენეფიციარს საშუალებას აძლევს დაუძლეველი ძალის გამო მოთხოვნის წარდგენლობის შემთხვევაში მოახდინოს საგარანტიო მოთხოვნის წარდგენა ფორსმაჟორული გარემოებების დასრულებიდან 30 დღის ვადაში. დაუძლეველი ძალა, როგორც პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების საფუძველი საერთაშორისო პრაქტიკაში დიდი ხანია დამკვიდრებულია. სსკ-ს მიხედვით, ვადაგადაცილებულად არ ჩაითვლება, თუკი ვალდებულება არ შესრულდა ისეთ გარემოებათა გამო, რაც მოვალის ბრალით არ არის გამოწვეული. ეს დანაწესი დაუძლეველი ძალის გამოვალდებულების დარღვევისას მოვალის პასუხისმგებლობას გამორიცხავს. თუმცა დაუძლეველი ძალა, როგორც საგარანტიო მოთხოვნის დაგვიანებით წარდგენის საფუძველი სსკ-ში გათვალისწინებული არ არის. შესაბამისად, ბენეფიციარის ინტერესების დაცვისათვის უმჯობესია დაუძლეველი ძალის არსებობის შემთხვევაში მოთხოვნის წარდგენის ვადა გაგრძელებული იქნეს.

✓ დაუძლეველი ძალა, როგორც მოვალის პასუხისმგებლობის გამომრიცხავი გარემოება, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობებში ხშირად არ არის გათვალისწინებული. ამ შემთხვევაში იგულისხმება, ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის წარდგენა, მიუხედავად იმისა, რომ ვალდებულება არ იქნა შესრულებული დაუძლეველი ძალის გამო, საბანკო გარანტიის გამოთხოვა მაინც ხდება.

საბანკო გარანტია თავისი ბუნებიდან გამომდინარე, უზრუნველყოფს ვალდებულების შესრულებას და ბენეფიციარს მხოლოდ იმ შემთხვევაში აქვს თანხის გამოთხოვის უფლება, თუ ვალდებულება არ შესრულდა ან არაჯეროვნად შესრულდა. დაუძლეველი ძალა გამორიცხავს მოვალის პასუხისმგებლობას, თუმცა ზემოთმითითებული მაგალითებიდან დასტურდება, რომ ბენეფიციარები ფორსმაჟორულ გარემოებებს არ ითვალისწინებენ.

სასურველია, თუ სსკ-ში იქნება გათვალისწინებული გარანტის ვალდებულება უარი განაცხადოს გარანტიის თანხის გადახდაზე, თუ მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევა გამოწვეულია დაუძლეველი ძალის გამო.⁹⁹⁹

⁹⁹⁹ამასთან, პრაქტიკაში არსებული პრობლემების მიმოხილვის შედეგად უმჯობესია საკანონმდებლო რეგულაციით (სულ მცირე, სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს რეკომენდაციით) დადგინდეს დაუძლეველი ძალა, როგორც პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების საფუძველი. ამ მოცემულობით რეკომენდაცია შეიძლება შემდეგნაირად გამოიყურებოდეს:

„1. მიმწოდებელი თავისუფლდება პასუხისმგებლობისგან ხელშეკრულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, თუ შეუსრულებლობა გამოწვეულია მისგან დამოუკიდებელი მიზეზით - ფორსმაჟორული გარემოებით, როგორცაა: ა) ბუნებრივი მოვლენა; ბ) ტექნოგენური კატასტროფა (ხანძარი, აფეთქება, სხვ.); გ) გამოცხადებული თუ გამოუცხადებელი საბრძოლო/საომარი მდგომარეობა, მასობრივი არეულობა (გაფიცვა, საზოგადოებრივი მღელვარება, რევოლუცია, სხვ.); დ) ხელისუფლების ორგანოს მოქმედება; ე) სხვა, მიმწოდებლისგან დამოუკიდებელი ხელშემშლელი გარემოება.

2. შემსყიდველ ორგანიზაციას უფლება აქვს, მოითხოვოს, რომ ფორსმაჟორული გარემოების არსებობა ოფიციალურად დადგინდეს. ამ შემთხვევაში მიმწოდებელს უფლება აქვს მოიპოვოს შემდეგიდან ნებისმიერი:ა) საქართველოს ან სხვა სახელმწიფოს საჯარო უფლებამოსილების განმახორციელებელი ორგანოს მიერ დადასტურება ან აღიარება;ბ)ფაქტის კონსტანტაციის უფლებამოსილების მქონე ორგანოს მიერ შედგენილი დოკუმენტი;გ) საქართველოს, ავტონომიური რესპუბლიკის ან რეგიონული სავაჭრო-სამრეწველო პალატის მიერ დამოწმება.

3. ფორსმაჟორული გარემოების არსებობის ოფიციალურად დადგენა აუცილებელი არ არის, თუ ეს გარემოება ობიექტურად საყოველთაოდ ცნობილი მოვლენაა.

4. მიმწოდებელი უფლებამოსილია დაეყრდნოს ფორსმაჟორული გარემოების მიზეზით პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლების პრინციპს, თუ ეს გარემოება წარმოიშვა მისი ბრალის გარეშე, ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ. ამასთან, მიმწოდებელი თავისუფლდება პასუხისმგებლობისგან, თუ გარემოება წარმოიშვა ტენდერში მისი მონაწილეობის შემდეგაც და იგი გამარჯვებული პრეტენდენტია:

ა) ფორსმაჟორული გარემოების გამო უარს იტყვის ხელშეკრულების გაფორმებაზე (ხელმოწერაზე);

ბ) ხელშეკრულების გაფორმების (ხელმოწერის) შემდეგ დაასაბუთებს, რომ მას არ შეეძლო ცოდნოდა, რომ წარმოიშვა (წარმოიშობოდა) ამგვარი გარემოება.

5. ამ მუხლის მიზნებისათვის, ფორსმაჟორული გარემოებას უთანაბრდება:ა) ფიზიკური პირი-მეწარმის, როგორც მიმწოდებლის, პატივსაღები მიზეზი, როგორცაა: მისი ავადმყოფობა ან სხვა გარემოება, რამაც ფიზიკურად შეუძლებელი გახადა ვალდებულების ვადაში შესრულება;ბ)შემსყიდველი ორგანიზაციის ტექნიკური დავალების შეცდომა, მაგალითად (მაგრამ არა მხოლოდ):

ბ.ა) დამატებით ისეთი ობიექტის (საქონელი, სამუშაო) შესყიდვის საჭიროების გამოვლენა, რომლის წინასწარი ან პარალელური შესრულება აუცილებელია ხელშეკრულების შესასრულებლად;ბ.ბ) მიწოდების ვადის სიმცირის გამოვლენა.

6. ფორსმაჟორული გარემოების წარმოშობის შემთხვევაში მიმწოდებელი:

ა) ვალდებულია, ამგვარი გარემოების წარმოშობის შესახებ პირველივე შესაძლებლობისთანავე აცნობოს შემსყიდველი ორგანიზაციის მხრიდან გამოყოფილ საკონტაქტო პირს;ბ) ვალდებულია, შემდეგ წერილობით მიმართოს და დაუსახელოს ფორსმაჟორული გარემოების სახე და მისი შესაძლო ხანგრძლივობა (თუ პროგნოზირებადია);გ)უფლებამოსილია,მოითხოვოს დახმარება/კოორდინაცია, თუ გარემოების დაძლევაზე რეაგირება შედის შემსყიდველი ორგანიზაციის ან სხვა საჯარო ორგანოს კომპეტენციაში.

7. ფორსმაჟორული გარემოების შემთხვევაში, მიმწოდებლის მიმართვის საფუძველზე, შემსყიდველი ორგანიზაცია ვალდებულია:ა) თუ გარემოების დაძლევაზე რეაგირება შედის შემსყიდველი ორგანიზაციის ან სხვა საჯარო ორგანოს კომპეტენციაში, მიმწოდებელს გაუწიოს დახმარება/კოორდინაცია;ბ)გააგრძელოს მიწოდების (ეტაპის) ვადა ფორსმაჟორული გარემოებისა ან/და მისი შედეგების აღმოფხვრისათვის საჭირო პერიოდით;გ) გაზარდოს ხელშეკრულების ღირებულება ან გამოაცხადოს დამატებითი შესყიდვა ფორსმაჟორული გარემოებით გამოწვეული ან/და მისგან გამომდინარე დამატებითი სამუშაოების შესყიდვის მიზნით.

8. შემსყიდველი ორგანიზაციის მიერ ფორსმაჟორული გარემოების არსებობის დადასტურება ან მისი უარყოფა უნდა მოხდეს წერილობით. საჭიროების შემთხვევაში შემსყიდველმა ორგანიზაციამ შეიძლება მოითხოვოს დამატებითი განმარტებები ან დოკუმენტები (მათ შორის, თარგმნა, დამოწმება, სხვ.). უარყოფის შემთხვევაშიც უარის ამსახველი დოკუმენტის მიმწოდებლისთვის ჩაბარების დღის ჩათვლით მიმწოდებლის მიერ ხელშეკრულების შესასრულებლად განხორციელებული მოქმედებები და გაწეული ხარჯები ჩაითვლება ხელშეკრულების შესრულებად, თუნდაც რომ შესრულების (ხელშეკრულების) ვადა ამოწურული იყოს.

✓ სსკ-ს მიხედვით, გარანტიის მიერ მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ერთ-ერთ საფუძვლად გათვალისწინებულია გარანტიის პირობის საწინააღმდეგოდ წარდგენილი მოთხოვნა. ამასთან, სსკ-ს 887-ე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით, თუ ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებამდე გარანტისათვის ცნობილი გახდა, რომ საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულება შესაბამის ნაწილში მთლიანად უკვე შესრულებულია, შეწყდა სხვა საფუძვლებით ან ბათილია, მან დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის შესახებ ბენეფიციარსა და პრინციპალს. გარანტიის მიერ ასეთი შეტყობინების შემდეგ მიღებული ბენეფიციარის ხელმეორე მოთხოვნა ექვემდებარება გარანტიის მიერ დაკმაყოფილებას.

ამგვარი ჩანაწერი მრავალი დავის საწყისი ხდება. ძირითადი ვალდებულების შესრულება გარანტიის გამოთხოვის უფლებას აქარწყლებს. ბენეფიციარი მხოლოდ იმ შემთხვევაშია უფლებამოსილი მოითხოვოს გარანტიის თანხის გადახდა, თუ ძირითადი ვალდებულება დაირღვა. თუ ვალდებულების შესრულება ცნობილია ბენეფიციარისათვის გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის უფლება არ არსებობს. ასეთ შემთხვევაში ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი მოთხოვნა მისი უფლების ბოროტად გამოყენებად უნდა შეფასდეს.

მიუხედავად იმისა, რომ გარანტიის მარეგულირებელი ნორმები უფლების ბოროტად გამოყენებასთან დაკავშირებით არაფერს ამბობს, სსკ-ს 115-ე მუხლის მიხედვით ამგვარი ქმედება შეიძლება შეფასდეს უფლების ბოროტად გამოყენებად. ვინაიდან, სასამართლო პრაქტიკაში მხოლოდ ერთეულ შემთხვევაში მოხდა ამგვარი განმარტება, სასურველია სსკ-ს 887-ე მუხლში პირდაპირ მიეთითოს უფლების ბოროტად გამოყენების აკრძალვის შესახებ.

ამასთან, სასურველია დაზუსტდეს, რომ გარანტს უფლება აქვს გადაიხადოს საგარანტიო თანხა თუ მისთვის ცნობილი გახდა ვალდებულების შესრულების შესახებ, ხოლო ამ ინფორმაციის შესაბამისი მტკიცებულებით დადასტურების შემთხვევაში გარანტი ვალდებულია უარი განაცხადოს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე. განმეორებითი მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში გარანტი ვალდებულია უარი განაცხადოს თუ მოთხოვნა არამართვომიერია.

✓ სსკ-ს საბანკო გარანტიის მარეგულირებელი ნორმები არაფერს ამბობს არამართვომიერი მოთხოვნის უარყოფის ვალდებულებასთან დაკავშირებით. საერთაშორისო სასამართლო პრაქტიკაში არსებული მრავალი გადაწყვეტილების მიუხედავად, არამართვომიერება, როგორც მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი, ქართულ სინამდვილეში ვერ იქნა განვითარებული.

ნაშრომში მიმოხილული გადაწყვეტილებებით ცხადია, რომ არამართლზომიერება, როგორც მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი სსკ-ში უნდა იქნეს გათვალისწინებული. ამასთან, განმარტებული უნდა იქნეს რა არის არამართლზომიერი მოთხოვნა. ასეთად შეიძლება იქნეს მიჩნეული შემდეგი შემთხვევები: ა) როცა ბენეფიციარისათვის ცნობილია, რომ უზრუნველყოფილი მოთხოვნა შესრულდა, ბ) გარანტიით უზრუნველყოფილი მოთხოვნის საფუძველი არ დამდგარა, გ) საგარანტიო თანხის მოთხოვნის შემდგომ პრინციპალმა ბენეფიციარს გარანტიის თანხა გადაუხადა, დ) ბენეფიციარმა თავად შეუშალა ხელი პრინციპალს ვალდებულების შესრულებაში, ე) ვალდებულების დარღვევა ბენეფიციარის ბრალითაა გამოწვეული, ვ) მოთხოვნის შესრულება ობიექტურად შეუძლებელი იყო დაუძლეველი ძალის გამო და სხვა. ასეთ შემთხვევაში ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის წარდგენა არის არამართლზომიერი მოთხოვნა, რომელიც გარანტის მიერ არ უნდა დაკმაყოფილდეს.¹⁰⁰⁰

✓ ბენეფიციარის მიერ საგარანტიო მოთხოვნა უნდა დარეგულირდეს ჯეროვნად და საბანკო გარანტიის პირობების შესაბამისად. გარანტის მიერ მოთხოვნის რეგულირების დასრულების შემდგომ გარანტივალდებულია უარი განაცხადოს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, თუ იგი ეწინააღმდეგება საბანკო გარანტიის პირობებს ან წარდგენილია გარანტიის ვადის გასვლის შემდგომ. ამ საფუძველით მოთხოვნის უარყოფის შედეგი ბენეფიციარმა დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს გარანტს. შეტყობინების მიღების შემდგომ ბენეფიციარის დამატებითი შეტყობინება უნდა იქნეს მიჩნეული, როგორც განმეორებითი თუ ახალი მოთხოვნა თანხის გადახდის შესახებ. სსკ-ს 887-ე მუხლის მეორე ნაწილი განმეორებითი მოთხოვნის წარდგენისა და დაკმაყოფილების ვალდებულებას აკისრებს გარანტს, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ გარანტმა აცნობა ბენეფიციარს ძირითადი ვალდებულების შესრულების, შეწყვეტის ან ბათილობის შესახებ.

¹⁰⁰⁰არამართლზომიერი მოთხოვნა, როგორც საბანკო გარანტიის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი გათვალისწინებული უნდა იქნეს სსკ-ს 887-ე მუხლში. შესაბამისად, ამ მუხლის მეორე ნაწილი შემდეგნაირად შეიძლება ჩამოყალიბდეს:

„2. თუ ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებამდე გარანტისთვის ცნობილი გახდა, რომ საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულება შესაბამის ნაწილში მთლიანად უკვე შესრულებულია, შეწყდა სხვა საფუძველებით ან ბათილია, მან დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის შესახებ ბენეფიციარსა და პრინციპალს. გარანტის მიერ ასეთი შეტყობინების შემდეგ მიღებული ბენეფიციარის ხელმეორე მოთხოვნა ექვემდებარება გარანტის მიერ დაკმაყოფილებას, გარდა ამ მუხლის პირველი ან მე-3 ნაწილით გათვალისწინებული შემთხვევებისა. ბენეფიციარი პასუხისმგებელია იმ ზიანზე, რომელიც მიადგა გარანტს ან პრინციპალს, თუ მისი მოთხოვნა არამართლზომიერი აღმოჩნდა.“

მე-2 ნაწილის შემდეგ დაემატოს შემდეგი შინაარსის მე-3 ნაწილი:

„3. თუ ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებამდე მტკიცდება, რომ ბენეფიციარის მოთხოვნა არამართლზომიერია, გარანტი უფლებამოსილია უარი თქვას მის ანაზღაურებაზე, მაგრამ იგი პასუხისმგებელია იმ ზიანზე, რომელიც მიადგა ბენეფიციარს, თუ მისი მოთხოვნა მართლზომიერი აღმოჩნდა.“

სხვა საფუძვლით მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შემთხვევაში განმეორებითი მოთხოვნის სავალდებულო დაკმაყოფილების შესახებ სსკ-ში არაფერია მითითებული.

ამ ბუნდოვანების აღმოფხვრისათვის სასურველია სსკ-ში გათვალისწინებული იქნეს, რომ თუ მოთხოვნის უარყოფა მოხდა საგარანტიო პირობებთან შეუსაბამობის გამო, შეტყობინება თანხის გადახდაზე უარის თქმის შესახებ არის მოთხოვნის რეგულირების პროცესის დასრულების შედეგი და ბენეფიციარის განმეორებითი მოთხოვნა რეგულირების განახლებას ვერ მოახდენს.

✓ საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე, მოთხოვნის სწრაფად დაკმაყოფილებას ბენეფიციართა მომეტებულ ინტერესის არსებობით განმარტავენ. სსკ საგარანტიო რეგულირების სპეციალურ ვადებს არ ითვალისწინებს. სსკ-ს 886-ე მუხლი შემოიფარგლება იმაზე მითითებით, რომ გარანტმა ბენეფიციარის მოთხოვნა თანდართული დოკუმენტებით უნდა განიხილოს გონივრულ ვადაში.¹⁰⁰¹

საბანკო გარანტიის რეგულირების ვადა საკმაოდ პრობლემური საკითხია ქართულ სინამდვილეში. განსაკუთრებით, იმის გათვალისწინებით, რომ „ბენეფიციარის მოთხოვნის მიღების შემდეგ გარანტმა დაუყოვნებლივ უნდააცნობოს ამის შესახებ პრინციპალს და გადასცეს მოთხოვნის ასლი მასთან დაკავშირებული ყველა დოკუმენტითურთ“.¹⁰⁰² დაუყოვნებლივი ინფორმირება პრინციპალის ინტერესების დაცვით მიზნით უნდა განხორციელდეს. პრინციპალს უნდა მიეცეს გონივრული ვადა მოსაზრებების წარმოსადგენად. შესაბამისად, ამ დეტალების გათვალისწინებით საგარანტიო შემთხვევის რეგულირებისათვის სულ მცირე 30 დღეა საჭირო. განსაკუთრებულად რთულ შემთხვევებში, როცა პრინციპალისათვის დოკუმენტაციის მიწოდება რთულდება, აუცილებელი ხდება მისი გამოქვეყნება. ასეთ შემთხვევაში შეუძლებელია მოთხოვნის რეგულირება დასრულდეს შემჭიდროვებულ ვადებში. შესაბამისად, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა დადგინდეს რეგულირების პროცედურის ხანგრძლივობის გონივრულობა.

სსკ-ს ამგვარი ჩანაწერი მიუხედავად, სახელმწიფო შემსყიდველები ითხოვენ სამი ან ხუთი დღის ვადაში გადასახდელ საბანკო გარანტიებს. კანონით გათვალისწინებული გარანტის მიერ შესასრულებელი ვალდებულებების სრულად შესრულების შემთხვევაში, შეუძლებელია საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების დასრულება სამი ან ხუთი დღის ვადაში. პრაქტიკაში გარანტის მიერ ამ ვადის დარღვევა გარანტის პასუხისმგებლობის საფუძველი შეიძლება გახდეს.¹⁰⁰³

¹⁰⁰¹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 886-ე მუხლის მეორე ნაწილი.

¹⁰⁰² საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 886-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

¹⁰⁰³ გარანტის მიერ ვადის დარღვევისა და საგარანტიო მოთხოვნის დაგვიანებით გადარიცხვის გამო ბენეფიციარმა მოითხოვა სახელმწიფოსათვის მიყენებული ზიანის (მიუღებელი

შესაბამისად, სასურველია, შემსყიდველის მხრიდან გამოირიცხოს სამი ან ხუთი დღის ვადაში საგარანტიო თანხის გადახდის ვალდებულება. სსკ-ს 886-ე მუხლი საგარანტიო შემთხვევის რეგულირებისათვის გონივრულ ვადას განსაზღვრავს. ბუნებრივია, სამი ან ხუთი დღე გონივრულ ვადად არ შეიძლება იქნეს მიჩნეული.

✓ საბანკო გარანტიის დოკუმენტური ბუნება აღიარებულია უნიფიცირებული წესებით, კონვენციითა თუ სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობით. სსკ-ს ითვალისწინებს გარანტიის დოკუმენტური ბუნების შესახებ ჩანაწერს. მითითებულია, რომ გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნა, გარანტს უნდა წარედგინოს წერილობითი ფორმით გარანტიაში მითითებული დოკუმენტაციის დართვით.

დოკუმენტური ბუნებიდან გამომდინარე გარანტი ვალდებულია მოთხოვნის შემოწმებისას იხელმძღვანელოს მასთან წარდგენილი დოკუმენტაციით და იგი პასუხს არ აგებს ამ დოკუმენტების სისწორისა და ნამდვილობისათვის. გარანტი არ არის ვალდებული დოკუმენტების მიღმა აწარმოოს მოთხოვნის შემოწმებისათვის აუცილებელი მოქმედებები. მოთხოვნისა და თანდართული დოკუმენტაციის შემოწმება უნდა მოხდეს „გონივრული მზრუნველობით“, თუმცა მხოლოდ მასთან წარდგენილი დოკუმენტაციის ფარგლებში.

სსკ-ში არაფერია გათვალისწინებული გარანტიის დოკუმენტური ბუნების შესახებ. სასურველია განისაზღვროს დოკუმენტურობის პრინციპის დეფინიცია და გარანტის ვალდებულების ფარგლები მოთხოვნის შემოწმებისას. კერძოდ, გარანტი ვალდებულია შეამოწმოს მასთან წარდგენილი დოკუმენტაცია და პასუხს არ აგებს მასთან წარდგენილი დოკუმენტაციის სისწორესა და ნამდვილობაზე. გარანტი არ არის ვალდებული აწარმოოს მასთან წარდგენილი დოკუმენტაციის ფარგლებს გარეთ ფაქტობრივი გარემოებების დადგენა.

✓ საბანკო გარანტიის ვადა მოთხოვნის მართვის უმნიშვნელოვანესი ელემენტია. სსკ არაფერს ამბობს გარანტიის ვადის გასვლის შემდგომ დამატებითი დოკუმენტაციის წარდგენის შესაძლებლობაზე. თუ გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნა წარდგენილია გარანტიის ვადის გასვლამდე, თუმცა მოთხოვნისათვის თანდართული დოკუმენტის წარდგენა მოგვიანებით მოხდა, რამდენად მიიჩნევა საგარანტიო მოთხოვნა ჯეროვნად წარდგენილად.

დოკუმენტურობის პრინციპი ავალდებულებს ბენეფიციარს მოთხოვნას დაურთოს გარანტიაში მითითებული დოკუმენტაცია. გარანტიის ვადის გასვლის შემდგომ წარდგენილი დოკუმენტაცია ან უფრო ვრცლად დასაბუთებული მოთხოვნა ვერ ჩაითვლება ჯეროვან მოთხოვნად. შესაბამისად,

შემოსავალი) გადახდა. ამ თანხის გადახდამდე შეაჩერა ამ გარანტის მიერ გაცემული საბანკო გარანტიების გადახდა.

სსკ-ში სასურველია მიეთითოს, რომ მოთხოვნა და გარანტიაში მითითებული ყველა დოკუმენტი გარანტს უნდა წარედგინოს საბანკო გარანტიის ვადის გასვლამდე. შესაძლებელია მოთხოვნაში მიეთითოს, რომ დოკუმენტაციის წარდგენა მოხდება მოგვიანებით, თუმცა დაუშვებელია მისი წარდგენა საბანკო გარანტიის ვადის ამოწურვის შემდგომ. ამასთან, ვადის გასვლის შემდგომ წარდგენილი დოკუმენტი არ შეიძლება იქნეს გათვალისწინებული საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების პროცესში.

✓ სსკ-ში არაფერია გათვალისწინებული მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შემდეგ წარდგენილი ახალი მოთხოვნის შესაძლებლობის შესახებ. სასურველია აღინიშნოს, რომ მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შემდეგ ბენეფიციარი უფლებამოსილია წარადგინოს შესაბამისი მოთხოვნა საბანკო გარანტიის ვადის გასვლამდე. აღნიშნული მოთხოვნა ჩაითვლება ახალ მოთხოვნად და საგარანტიო რეგულირების დაწყების საფუძველია. ახალი მოთხოვნის რეგულირებისას გარანტს არ აქვს უფლება მიუთითოს უარის თქმის საფუძველად მოთხოვნის შეუსაბამობა, რომელიც წინა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი გახდა.

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე პრობლემების ანალიზის შედეგად დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ მათი არსებობის ერთ-ერთი საფუძველი საკანონმდებლო ვაკუუმიანია. საბანკო გარანტიის მარეგულირებელი სსკ-ს ზოგადი ნორმები ვერ ახდენს მის ამომწურავ და საფუძველიან რეგულირებას. ამ ურთიერთობიდან გამომდინარე დავების სიმრავლე და მიღებული გადაწყვეტილებების განსხვავებულობა რეგულაციების არასაკმარისობით აიხსენება.

ბოლო ხუთი წლის მანძილზე არაერთხელ იქნა მოთხოვნილი აუცილებელი ცვლილებების განხორციელება სამოქალაქო კოდექსსა თუ სხვა ნორმატიულ აქტში. თუმცა ყველა მცდელობა უშედეგო აღმოჩნდა. ცვლილებების განხორციელებისაგან თავის შეკავება რამდენიმე მიზეზით შეიძლება აიხსნას. მათ შორის, სახელმწიფოს გულგრილი დამოკიდებულება ბიზნეს სუბიექტების მიმართ, შემსყიდველების (ბენეფიციართა) ინტერესების მაქსიმალური დაცვის უზრუნველყოფა. სსკ-ში ცვლილებების აუცილებლობის შესახებ უკვე წლებია საუბრობენ, თუმცა მის მიღება ჯერჯერობით ვერ ხდება. ნაშრომში მითითებული რეკომენდაციების კანონმდებლობაში ასახვამდე, შესაძლებელია მიღებული იქნეს ინსტრუქცია საბანკო გარანტიების რეგულირების შესახებ.

სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს მიერ მიღებულ ირამდენიმე რეკომენდაცია დღემდე აქტიურად და წარმატებით გამოიყენება შემსყიდველებისა და სასამართლოს მიერ.¹⁰⁰⁴ შესაბამისად, სახელმწიფო

¹⁰⁰⁴სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს მიერ შემუშავებული რეკომენდაციები და მეთოდური მითითებები <http://procurement.gov.ge/ELibrary/metod-mititebebi-da-recomendaciebi.aspx>

შესყიდვების სააგენტოს რეკომენდაციით შესაძლებელია შეივსოს საკანონმდებლო ვაკუუმი და აღმოიფხვრას სამართლებრივი პრობლემები.¹⁰⁰⁵

მიმაჩნია, რომ საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ურთიერთობების რეგულირების აუცილებლობა სახელმწიფოს კონსტიტუციური ვალდებულებაა. საქართველოს კონსტიტუციის 30-ე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით, „სახელმწიფო ვალდებულია ხელი შეუწყოს თავისუფალი მეწარმეობისა და კონკურენციის განვითარებას. აკრძალულია მონოპოლიური საქმიანობა, გარდა კანონით დაშვებული შემთხვევებისა.“¹⁰⁰⁶ ბიზნესის ხელშეწყობის კონსტიტუციური ვალდებულების მიუხედავად, მოუწესრიგებელ საკანონმდებლო ვითარებას სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობების უამრავი მონაწილის ინტერესები შეეწირა. არამართლზომიერი მოთხოვნის დაკმაყოფილების, საგარანტიო რეგულირების სავალდებულო წესის არ არსებობის და მწირი სასამართლო პრაქტიკის პირობებში მეწარმე სუბიექტებმა ვერ მოახერხეს საკუთარი ინტერესების ჯეროვანი დაცვა. შესაბამისად, კომერციული ურთიერთობაში ერთი მხარის მიერ უფლების ბოროტად გამოყენებამ ხელშეკრულების „სუსტი“ მხარისა და მასთან დაკავშირებული სუბიექტების გადახდის უუნარობა გამოიწვია. არამართლზომიერი მოთხოვნის დაკმაყოფილებისა და გადახდილი თანხის რეგრესის წესით გარანტისათვის თანხის გადახდის/იძულებითი აღსრულების გზით მიღების შემდეგ, მხოლოდ რამდენიმე სუბიექტმა შეძლო მიყენებული ზიანის ანაზღაურებისათვის სახელმწიფოს წინააღმდეგ დავა.

საკანონმდებლო ცვლილებებისა და რეგულაციების მიუღებლობის შემთხვევაში დღემდე არსებული ნეგატიური პრაქტიკა კვლავ გააგრძელებს არსებობას, რაც მეწარმეობისა და ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების მნიშვნელოვანი შემაფერხებელი ფაქტორია.

¹⁰⁰⁵ რეკომენდაციის სამუშაო ვერსია თან ერთვის ნაშრომს.

¹⁰⁰⁶ საქართველოს კონსტიტუციური კანონი, N768, 24/08/1995.

ბიბლიოგრაფია ნორმატიული ბაზა

1. საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს კონსტიტუციური კანონი, N768, 24/08/1995.
2. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის საქართველო კანონი N786, 26/06/1997.
3. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი საქართველოს კანონი N1106, 14/11/1997.
4. დაზღვევის შესახებ საქართველოს კანონი N660, 18/04/1997.
5. ეროვნული ბანკის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონი N1676, 24/09/2009.
6. კომერციული ბანკების შესახებ საქართველოს კანონი N121, 23/02/1996.
7. მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონი N577, 28/10/1994.
8. ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ საქართველოს კანონი N1775, 24/06/2005.
9. ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ საქართველოს კანონი N1745, 24/12/1998.
10. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, საქართველოს კანონი N2287, 22/07/1999.
11. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი საქართველოს კანონი N 2181, 25/06/1999.
12. უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ საქართველოს კანონი N2391, 06/06/2003.
13. საქართველოს კანონის კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ, N121, 23/02/1996.

14. კონკურენციის შესახებ საქართველოს კანონი N6148-ის, 08/05/2012.
15. მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის შესახებ საქართველოს კანონი N3482, 18/07/2006.
16. საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი საქართველოს კანონი N2440, 18/12/2009.
17. არასახელმწიფო საპენსიო დაზღვევის შესახებ საქართველოს კანონი N1679, 30/10/1998.
18. საქართველოს საფინანსო ზედამხედველობის სააგენტოს უფროსის 2008 წლის 8 სექტემბრის ბრძანება N5 „ფასიანი ქალაქების რეესტრის წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“.
19. საქართველოს პრეზიდენტის 1998 წლის 31 დეკემბრის N 735 ბრძანებულების საფუძველზე დამტკიცებული „ფასიანი ქალაქების დამოუკიდებელი რეგისტრატორების საქმიანობის ლიცენზირების დროებითი წესის“ დამტკიცების თაობაზე.
20. დაზღვევის ზედამხედველობის სახელმწიფო სამსახურის უფროსის 2013 წლის 24 დეკემბრის ბრძანება „სადაზღვევო რეზერვების განსაზღვრის და დამტკიცების წესის შესახებ“.
21. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2014 წლის 17 ივნისის ბრძანება „კომერციული ბანკების მიერ აქტივების კლასიფიკაციის და შესაძლო დანაკარგების რეზერვების შექმნის და გამოყენების წესის დამტკიცების შესახებ.“
22. 2017 წლის 05 სექტემბრის კონკურენციის სააგენტოს თავმჯდომარის ბრძანება N04/248, 248-01-4201709051650, კონკურენციის სააგენტოს თავმჯდომარის 2016 წლის 22 ნოემბრის N213 ბრძანების შესაბამისად განხორციელებული საქმის მოკვლევის თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილების დამტკიცების თაობაზე.
23. სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2006 წლის 03 იანვრის ბრძანება N1 „სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელების წესის შესახებ“.
24. საქართველოს სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2006 წლის 3 იანვრის N1-ლი ბრძანება „სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელების წესის“ დებულების დამტკიცების შესახებ.
25. სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2011 წლის 07 აპრილის #9 ბრძანება „გამარტივებული ელექტრონული ტენდერისა და ელექტრონული ტენდერის ჩატარების წესის დამტკიცების შესახებ“.
26. სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 2017 წლის 14 ივნისის N12 ბრძანება ელექტრონული ტენდერის ჩატარების წესის დამტკიცების შესახებ.
27. ქ. თბილისის მერიის მთავრობის 2011 წლის 11 იანვრის დადგენილება N01.11.11.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. *ახვლედიანი ზ.*, ვალდებულებითი სამართალი, გამომ., „სამართალი“, თბ., 1999
2. *გაბისონია ზ.*, საბანკო სამართალი, გამომ. „იურისტების სამყარო“, 2017.
3. *გაბისონია ზ.*, საბანკო სამართალი, გამომ. „მერიდიანი“, 2012.
4. *გარიშვილი მ. ხოფერია მ.*, რომის სამართლის საფუძვლები, 2010, http://www.library.court.ge/upload/roman_law.pdf
5. *ვაშაკიძე გ.*, „კეთილსინდისიერებასაქართველოსსამოქალაქოკოდექსის მიხედვით - აბსტრაქციათუმოქმედისამართალი,“ კერძო სამართლის მიმოხილვა, 10/2007-1.
6. *ვაშაკიძე გ.*,სამოქალაქოკოდექსისგართულებულვალდებულებათასისტემა, 2010.
7. *ზამბახიძე თ.*,დოკუმენტური აკრედიტივი - საერთაშორისო ანგარიშსწორების ფორმა, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 5/2002.
8. *ზამბახიძე თ.*, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი 876-ე მუხლი, www.gccc.ge.
9. *კერესელიძე დ.*, კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები, ევროპული და შედარებითი სამართლის ინსტიტუტის გამომცემლობა, 2009.
10. *კროპჰელერი ი.*, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, 2014.
11. *ლიპარტია ნ.*, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, N4 (52), 2016.
12. *ფოფხაძე გ.*, „საბანკო გარანტიის სამართლებრივი ბუნება“, სამაგისტრო ნაშრომი, 2016.
13. *ჩაჩავა ს.*, სამოქალაქო სამართლის კოდექსის კომენტარი, ლ. ჭანტურია, (რედ), 2017.
14. *ძლიერიშვილი ზ., ცერცვაძე გ., რობაქიძე ი., სვანაძე გ., ცერცვაძე ლ., ჯანაშია ლ.*, სახელმწიფო შესყიდვების სამართალი, გამომ. „მერიდიანი“ 2014.
15. *ჭანტურია ლ., (რედ).* საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი N1, 2017.
16. *ჭანტურია ლ., ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია რ., ხეცურიანი ჯ.* (რედ) საქართველოსსამოქალაქოკოდექსისკომენტარები, წიგნი მესამე, გამომ. „სამართალი“, 2001.
17. *ჭანტურია ლ., ზოიძე ბ., ნინიძე თ., შენგელია რ., ხეცურიანი ჯ.* (რედ) საქართველოსსამოქალაქოკოდექსისკომენტარები, წიგნი N4, ტომი N2, გამომ. სამართალი, 2001.
18. *ჭანტურია ლ.*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, გამომ. „სამართალი“, 2012,
19. *ჭანტურია ლ.*, სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, გამომ. „სამართალი“ 2011.

20. *ჭეჭელაშვილიზ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, მუხლი 891-ე. www.gccc.ge;
21. *ჭიპაშვილი ნ.*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, სადისერტაციო ნაშრომი სამართლის დოქტორის ხარისხის მინიჭებისთვის, 2015.
22. *ხატიაშვილია.*, საბანკო გარანტია, როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის დამოუკიდებელი საშუალება და ხელშეკრულების მხარეთა პასუხისმგებლობა“, სამაგისტრო ნაშრომი, 2011, 24.
23. *ხოტენაშვილი კ.*, საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, სადისერტაციონაშრომისამართლისდოქტორისაკადემიურიხარისხისმოსაპოვებლად, ივანეჯავახიშვილისსახელობისთბილისისსახელმწიფოუნივერსიტეტი, http://press.tsu.ge/data/image_db_innova/disertaciebi_samartali/paata_xotenashvili.pdf 2015.
24. *ხოტენაშვილი კ.*, საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, ქართული სამართლის მიმოხილვა 6/2003-2/3, 2003.
25. *ხუნაშვილი ნ.*, კეთილსინდისიერებისპრინციპისახელშეკრულებოსამართალში, სადისერტაციონაშრომისამართლისდოქტორისაკადემიურიხარისხისმოსაპოვებლად, თბილისისსახელმწიფოუნივერსიტეტი, 2014. http://press.tsu.ge/data/image_db_innova/disertaciebi_samartali/nino_xunashvili.pdf
26. *Affaki G., Goode R.*, Guide to ICC Uniform Rules for Demand Guarantees N758, ICC Product No. 702E, 2011 Edition 2011.
27. *Affaki G.*, Introduction – International Chamber of commerce publication N758, 2010.
28. *Alavi H.*, Documentary Letters of Credit, Legal Nature and Sources of Law, Journal of legal studies Volume 17 Issue 31/2016,
29. *Amaefule C.*, the Exceptions to the principle of Autonomy of Documentary credits, A thesis submitted to the University of Birmingham for the degree of Doctor of Philosophy 2011. <http://etheses.bham.ac.uk/3831/1/Amaefule12PhD.pdf>
30. *Andrews R, Millett G. M.*, Law of Guarantees 3 ed, Sweet & Maxwell, 2000.
31. *Anon A.*, Fraud in the Transaction: Enjoining Letters of Credit during the Iranian Revolution. 93 Harvard Law Review 992, 1980.
32. *Barru D. J.*, How to Guarantee Contractor Performance on International Construction Projects: Comparing Surety Bonds with Bank Guarantees and Standby Letters of Credit, George Washington International Law Review, 2005.

33. Barski A.K, Letters of Credit: A Comparison of Article 5 of the Uniform Commercial Code and the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits, 41 Loy. L. REV. 735, 751, 1996.
34. *Bergsten E. E.*, A New Regime for International Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit: The UNCITRAL Draft Convention on Guaranty Letters, *International Lawyer* 27, 1993.
35. *Bertams R.*, Counter-guarantees in an indirect, Independent (First Demand) Guarantes Structure, *International Business and Financial Law*, 1997, 377.
36. *Bertrams R.*, Bank Guarantees in International trade, 3rd ed., Kluwer law international, 2004.
37. *Bertrams R.*, Bank Guarantees in International Trade: The Law and Practice of Independent (First Demand) Guarantees and Standby Letters of Credit in Civil Law and Common Law Jurisdictions 3 ed, 2004,
38. *Bethell-Jones R.*, Guarantees and Indemnities: Some Important Differences, 21 *Journal of International Banking Law and Regulation*, 2006;
39. *Blau W., Jedzig O.*, Bank Guarantees to Pay upon First Written Demand in German Courts, Heinonline, 23 Int'l L. 725, *The International Lawyer*, VOL. 23, NO. 3, 1989, 730.
40. *Bloodgett S., Mayer M.*, Internation Letters of Credit: Arbitral Alternatives to Litigating Fraud, *American Business Law Journal*, and 35 *Am. Bus. L.J.* 443, 1998.
41. *Browsword R., Hird N., Howels G.*, Good Faith in Contract formation, Concept and Context, *European Business Law Library*, 1999.
42. *Buckley R. P., Gao X.*, The Development of the Fraud Rule in the letter of credit law: the journey so far and the road ahead, *University of Pennsylvania Journal of International Law*, Vol. 23, Iss. 4 [2014], Art. 2, 667.
43. *Buckley R.P.*, The 1993 revision of the Uniform Customs and practice for Documentary Credits, *George Washington Journal of International law and Economics*, 1995, 303.
44. *Busto D.*, Documentary Credits—UCP 500 & 400 Compared, ICC Brochure No 511,
45. *Byrne E.*, New Rules for Standby Letters of Credit: The International Standby Practices/ISP98', 100 *Business Credit* 32, 1998.
46. *Byrne E.*, the International Standby Practices (ISP98): New Rules for Standby Letters of Credit, *Uniform Commercial Code Law Journal* 1999;
47. *Byrne E.*, The Official Commentary on The Official Commentary on the International Standby Practices, Byrne, and JE (edited by Barnes, JG) *The Official Commentary on the International Standby Practices*, Institute of International Banking Law & Practice 1998.
48. *Byrne J.*, the Official Commentary on the ISP98, Official Comment 3. <http://www.drmasoudi.com/Books/the%20official%20commentary%20on%20the%20international%20standby%20practice.pdf>

49. *Byrne, JE* Critical Issues in the International and Domestic Harmonization of Letter of Credit Law and Practice, Commercial Law Annual, 1995.
50. *Casner J.A.*, Letters of Credit: Iranian Cases and the Need to Adapt Letters of Credit to Their Proposed Uses, Boston College Third World Law Journal, 1-1-1984, <http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1428&context=twlj>
51. *Chami G.*, Demand Guarantees As per latest rules: URDG N758. What is new and how to operate between the rules.
52. *Chuah J.*, Documentary credits and illegality in the underlying transaction, Journal of International Maritime Law, 9 (6) 2003.
53. *Chung-Hsin Hsu*, "The Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit," National Taiwan University Law Review, Vol. 1:2, 2006.
54. *Clark, G.*, Injuncting Calls on a Performance Guarantee in the Absence of Fraud: The Passion, Journal of International Banking Law and Regulation, 2005.
55. *Coleman M.*, Performance Guarantee, Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly 1990.
56. *Collyier G.*, Guide to documentary Credits, International Chamber of Commerce, University college, 2014.
57. *Connerty A.*, DOCDEX: The ICC's Rules for Documentary Credit Dispute Resolution Expertise, 13(11) Journal of International Banking and Finance Law, 1998.
58. *Connerty A.*, Fraud and Documentaty Credits: The approaches of the English courts 2005.
59. *Cowdell P., McGregor P.*, Guide to International Trade and Finance, international Chamber of Commerce, University College, 2015.
60. *Davidson A.*, Fraud - the Prime Exception to the Autonomy Principle in Letters of Credit, 2011. <http://www.austlii.edu.au/au/journals/IntTBLawRw/2003/2.html>
61. *Debattista C.*, Performance Bonds and Letters of Credit: A Cracked Mirror Image, Journal of Business Law, 1997.
62. *Dedu V., Enciu A.*, Guarantees in Banking Operations with Bank Customers, Theoretical and Applied Economics, vol. 07(536), issue 07(536), 2009.
63. *Dixon D., William M.*, As good as cash? The diminution of the autonomy principle, Australian Business Law Review, 32(6), 2004. <https://eprints.qut.edu.au/6547/1/6547.pdf>
64. *Dolan F.*, Analyzing Bank Drafted Standby Letter of Credit Rules, the International Standby Practice (ISP98), 14 Wayne Law Review 2000.
65. *Dolan J.F.*, The UN Convention on International Independent Undertakings: Do States with Mature Letter-of- Credit Regimes Need it", Banking and Finance Law Review, 1998.

66. *Dolan JF.*, The UN Convention on International Independent Undertakings: Do States with Mature Letter-of-Credit Regimes Need It?, *Banking and Finance Law Review* 1,1998.
67. Dolan, JF Commentary on Legislative Developments in Letter of Credit Law: An Interim Report, 8 *Banking and Finance Law Review* 53, 1992.
68. *Droe P.D.*, Calling Independent Guarantee under French Law, Heinonline, 26 *Int'l Bus. Law.* 463 1998, 465.
69. *Ellinger E.P.* Fraud in Documentary Credit Transactions, *Journal of Business Law* 1981.
70. *Ellinger E.P.*, The Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP): Their Development and the Current Revisions *Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly* 20, 2007.
71. *Ellinger, E.P.*, British Business Law: Banking Law, *Journal of Business Law* 704, 2005.
72. *Ellinger E.P.*, The Uniform Custom- Their nature and 1983 revision, *Lloyds Maritime and commercial Law*, 1984.
73. *Enonchong N.* 'The Problem of Abusive Calls on Demand Guarantees, *Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly* 2007.
74. *Enonchong N.*, The Autonomy principle of letter of Credit: An Illegality Exception? *Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly*, 2006, 404
75. *Enonchong N.*, the Autonomy Principle of Letters of Credit: An Illegality Exception? *Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly*, 2006.
76. *Enonchong N.*, The law applicable to demand guarantees and counter-guarantees *Lloyd's Maritime & Commercial Law Quarterly*, 2015,
77. Explanatory note by the UNCITRAL Secretariat on the United Nations Convention on Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit, 1997.
78. *Farrar E.*, An examination of UCC, Article 5, Letter of Credit, 45, *Business Law*, 1521, 1990, 1616.
79. *Goode R.*, Abstract Payment Undertakings and the Rules of the International Chamber of Commerce, 39 *Saint Louis University Law Journal*, 1995.
80. *Goode R.*, *Commercial Law*, (2 ed, 1995), 1038;
81. *Goode R.*, Guide to the ICC Uniform Rules for Demand Guarantees, ICC Publication No 510, ICC Publishing SA: Paris, 1992.
82. *Goode R.*, The New ICC Uniform Rules for Demand Guarantees, *Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly* 190, 1992.
83. *Grassi P. S.*, Letter of Credit Transactions: The Banks' Position in Determining Documentary Compliance – A Comparative Evaluation under U.S., Swiss and German Law, *Pace International Law Review* 1995.
84. *Hinchey J. W.*, King and Spalding, *Guarantees of Performance*, Atlanta, Georgia, 1998.

85. *Hsu C.*, The Independence of Demand Guarantees, Performance Bonds and Standby Letters of Credit, National Taiwan University Law Review, Vol. 1:2, 2006.
https://open.uct.ac.za/bitstream/handle/11427/4645/thesis_law_kymgra001.pdf?sequence=1
86. *Hugo C.F.*, The Law Relating to Documentary Credits from a South African Perspective with Special Reference to the Legal Position of the Issuing and Confirming , published LLD, University of Stellenbosch, 1997.
87. *Hunt R.*, Enforcing Security, Guarantees and Injunctions, Build and Construction Law review 2001.
88. International Standby Practices (ISP98): Report of the Secretary-General (A/CN.9/477), Yearbook of the United Nations Commission on International Trade Law, XXXI (3), 2000,
89. International Standby Practices (ISP98): Report of the Secretary-General (A/CN.9/477), Yearbook of the United Nations Commission on International Trade Law, XXXI (3), Preface, 2000.
90. *James Casner A.*, Letters of Credit: Iranian Cases and the Need to Adapt Letters of Credit to Their Proposed Uses, Boston College Third World Law Journal, 1-1-1984, <http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1428&context=twlj>
91. James Casner A., Letters of Credit: Iranian Cases and the Need to Adapt Letters of Credit to Their Proposed Uses, Boston College Third World Law Journal, 1984, ;
92. *James G. Barnes & James E. Byrne*, Letters of Credit: 2000 Cases, 56 business law 4. 2001.
93. *Kayembe G.L.*, The Fraud Exception in Bank Guarantee, University of Cape Town, 2008.
94. *Kelly –Louw M.*, Initiatives of the International Chamber of Commerce to Prevent Fraudulent Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, 21 S. Afr. Mercantile L.J. 710, 2009.
95. *Kelly- Louw M.*, Selective legal Aspects of Bank Guarantee, University of South Africa, 2008. <http://uir.unisa.ac.za/bitstream/handle/10500/1350/?sequence=1>
96. Kelly-Louw M., International Measures to Prohibit Fraudulent Calls on Demand Guarantees and Standby Letters of Credit, Geo. Mason Journal International Comm. Law 2010.
https://www.academia.edu/10292546/International_measures_to_prohibit_fraudulent_calls_on_demand_guarantees_and_standby_letters_of_credit
97. Kelly-Louw M., The Documentary Nature of Demand Guarantees and the Doctrine of Strict Compliance, (part 2) 2009.
https://www.academia.edu/10292546/International_measures_to_prohibit_fraudulent_calls_on_demand_guarantees_and_standby_letters_of_credit
98. Klark G., As good and Cash? Injuring Calls on Letters of Credit and Performance Guarantees, 2006.

99. Kozolchyk B., the Immunization of Fraudulently Procured Letter of Credit Acceptances: All Services Exportacao, Importacao Comercio, S.A. v. Banco Bamerindus do Brazil S.A. and First Commercial v. Gotham Originals, 1992-1993.
100. *Kozolchyk B.*, Wheble B. S, In Memoriam, Annual Survey of Letter of Credit Law and Practice, Institute of International Banking Law & Practice Inc, Montgomery Village, MD, 18, 21.
101. *Kozolski B.*, Bank Guarantee and Letter of Credit: Time for a Return of the Fold University of Pennsylvania Journal of International Law, Vol. 11, Iss. 1, 1998.
102. *Krimm J.J.*, U.C.C. – Letters of Credit and Fraud in the Transaction, 60 TulaneLaw Review 1986.
103. Kurkela, MS Letters of Credit and Bank Guarantees Under International Trade Law 2ed, Oxford University Press Inc: New York, 2008.
104. *Lipton J.*, Uniform Regulation of Standby Letters of Credit and Other First Demand Security Instruments in International Transactions, 10 Journal of International Banking Law 402,1993.
105. *Longwa Kayembe G.*, the Fraud Exception in Bank Guarantee. 2008.
106. *McCullough BV.*, *Banking Law* (Vol No 12: International Banking – Letters of Credit) (loose-leaf edition), Matthew Bender & Company Inc, 1981.
107. *McGreevey R. M.*, The Iranian Crisis and U.S. Law, Northwestern Journal of International Law and Business, 1980.
108. *McLaughlin G.T.*, Exploring Boundaries: A Legal and Structural Analysis of the Independence Principle of Letter of Credit Law, 119 Banking Law Journal 501, 2002.
109. Meral N., A Global Analysis, The Fraud Exception in Documentary Credits: a Global Analysis. Ankara bar Review, 2012.
110. *Miss L.*, letters of Credit: Injunctions as a Remedy for Fraud in UCC, sec.5-114, 1979.
111. *Moffeh A.I.*, Abstract Payment undertakens: To what extent are they truly Asbitract”. University of Lecihester, 2005.
112. *Nevin M.*, The fraud Exception in Documentary Credit: A Global Analysis, Ankara, bar Review, 2012.
<http://www.ankarabaru.org.tr/siteler/AnkaraBarReview/tekmakale/2012-2/2.pdf>
113. *Nielsen J, Nielsen N.*, Standby Letters of Credit and the ISP 98: A European Perspective, 164 *Banking and Finance law review* 16 *B.F.L.R.*
<file:///C:/Users/Nino%20Lipartia/Downloads/Standby Letters of Credit and the I SP 98.pdf>
114. *O'Driscoll P. S.*, Performance Bonds, Bankers' Guarantees, and the Mareva Injunction, 7 Nw.J. Int'l L. & Bus. 380, 1985.
<https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/njilb/vol7/iss2/19/>

115. *Oelofse A.*, The law of Documentary Letters of Credit in Comparative Perspective, 8 South African Mercantile Law Journal 56, 1997.
116. *Oelofse A.N.*, The Law of Documentary Letters of Credit in Comparative Perspective, 1997,
117. Opinion of the ICC Banking Commission 1995-1996” ICC Publication NO 565.
118. *Parsons P. J.*, Commercial Law Note: ICC (International Chamber of Commerce) Uniform Rules for Contract Guarantees, 53 Australian Law Journal, 1979.
119. *Penn G.*, On-demand Bonds – Primary or Secondary Obligations? Journal of International Banking Law, 1986;
120. *Penn G.*, the law and practice of international banking: Banking law, vol. 2, London, Sweet & Maxwell, 1987.
121. *Poeland I., Bertrams F.*, Bank Guarantees in International Trade: The Law and Practice of Independent (first Demand) Guarantees and Standby Letters of Credit in Civil Law and Common Law Jurisdictions, 340.
122. *Pugh-Thomas A.*, Letters of Credit – Injunctions- the puris and the pragmatist: Can a buyer bypass the guarantee and stop the seller from demanding payment from guarantor? 1996,
123. *Riddall. R., Affaki G.*, Two Experts Debate why the Uniform Rules for Demand Guarantees aren't Widely Used and Propose Solutions, 7 D.C.I. 12, 2001.
124. *Rodrigo T.*, Theoretical Justifications for restraining “Unconscionable” demand under on Demand Guarantee, 2012. https://research-repository.griffith.edu.au/bitstream/handle/10072/48357/80085_1.pdf?sequence=1
125. *Roger J., Blogett M. S.*, Fairness at the expense of commercial Certainty: The International Emergence of Unconscionability and illegality as Exception to the independence principle of letter of Credit and Bank Guarantees, 31 N. Ill. U. L. Rev. 297 (2010-2011).
<http://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/niulr31&div=14&id=&page=>
126. *Šarčević P., Volken P.*, International Contracts and Payments, Graham & Trotman/Martinus Nijhoff, London/Dordrecht/Boston 1991.
127. *Tyler A.*, Performacen Bonds and S 51AA TPA, Ulph J., The UCP600: Documentary Credits in the twenty-first century, Journal of business law, 2007.
128. *Valipoori H.*, Effective Fraud in the Documentary Transactions, MAGNT Research Report (ISSN. 1444-8939) 2015.
129. *Van der Vaart H.J.*, Standby Letters of Credit and the Problem of Bad Faith Calls, The Yale Journal of World Public Order, 1981. <http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1149&context=yjil>
130. *Van Houtte H.*, The law of international trade, 2nd ed., London, Sweet&Maxwell, 2002.

131. *Warne D., Elliott N.*, Banking Litigation 2 ed, Sweet and Maxwell, 2005.
132. *Wayen M.A.*, The Uniform Customs and Practice as a Source of Documentary Credit law in the United States, Canada and Great Britain: A Comparison of Application and Interpretation, Arizona Journal of International and Comparative Law, 7 (1), 1989.
133. *Whitten M.*, Calling on a Performance Security: As Good As Cash? 2013. <https://www.listgbarristers.com.au/uploads/Publication-Graphics/Whitten-Michael-QC-Calling-on-a-perfomance-guarantee18-June-2013.pdf>
134. *Wunnicke B.*, Under US law, what happened to the parties to an L/C when one of them goes bankrupt? DCI, 2, 1996;
135. *Xiang G.*, the Fraud Rule in the Law of Letters of Credit: A Comparative Study Kluwer Law International: The Hague, The Netherlands 2002.
136. *Xiang, G.*, The Identity of the Fraudulent Party Under the Fraud Rule in the Law of Letters of Credit, Annual Survey of Letter of Credit Law and Practice, Institute of International Banking Law and Practice, 2003.
137. *Xiang. G.*, Buckley R.P., A Comparative Analysis of the Standard of Fraud Required under the Fraud Rule in Letter of Credit Law, Journal of Comparative and International Law 293, 2003.
138. *Zhang Y.*, Approaches to resolving the international Documentary letter s of Credit Fraud issue, PhD Thesis, University of Eastern Finland, 2011.

სასამართლოს გადაწყვეტილებები

1. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის Nას-1203-1163-2016 გადაწყვეტილება.
2. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გავორების საქმეთა პალატა, 2001 წლის 20 იანვრის №3კ-62-01 17გადაწყვეტილება.
3. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გავორების საქმეთა პალატა, 2009 წლის 17 მარტის Nას-781-996-08, 14-15 გადაწყვეტილება.
4. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამეწარმეო, სამოქალაქო და გავორების საქმეთა პალატის 2009 წლის 20 ოქტომბრის Nას-562-871-09 გადაწყვეტილება.
5. სამტრედიის რაიონული სასამართლოს 2014 წლის 10 ივნისის #2/97-14 გადაწყვეტილება.
6. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამეწარმეო, სამოქალაქო და გავორების საქმეთა პალატის 2009 წლის 17 მარტის N781-996-08 გადაწყვეტილება.

7. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა 2013 წლის 01 ივლისის Nას-1353-1277-2012 განჩინება.
8. ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 29 სექტემბრის Nს/უზრ-34-15 განჩინება.
9. ახალციხის რაიონული სასამართლოს განჩინება 2016 წლის 12 დეკემბრის განჩინება სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების შესახებ საქმე N16399596-2/635-16.
10. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 18 აგვისტოს განჩინებასარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების შესახებ საქმე N33/უზრ-2017, 3/592-2017.
11. ბოლნისის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 18 მარტის სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების შესახებ საქმე NII/10-16 განჩინება.
12. ამბროლაურის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 10 მაისის სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების შესახებ საქმე N2/56-16უზრ, N465 განჩინება.
13. ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 06 იანვრის სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების შესახებ საქმე N3-01/216 განჩინება.
14. ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 25 თებერვლის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე უზრუნველყოფის შესახებ N8202177150011482 (ს/უზრ-38-15) განჩინება.
15. გორის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 12 ნოემბერის N2/222-15 გადაწყვეტილება.
16. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 30 ივნისის #2/18455-13 გადაწყვეტილება.
17. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2017 წლის 17 მარტის Nას-104-97-2017 გადაწყვეტილება.
18. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2017 წლის 10 მაისის N28/5769-16 გადაწყვეტილება.
19. ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2017 წლის 16 დეკემბრის N2/207-2016 გადაწყვეტილება.
20. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკორტრების პალატის 2009 წლის 23 ივნისის Nას-30-367-09 გადაწყვეტილება.
21. ბოლნისის რაიონული სასამართლოს 2012 წლის 30 ივლისის N2/177-12 გადაწყვეტილება.
22. ამბროლაურის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 19 თებერვლის #2/12-16 განჩინება (უზრ-175-16).
23. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის N28/3772-14 გადაწყვეტილება.
24. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 178 აპრილის 2-2647/14 გადაწყვეტილება.

25. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 17 აპრილის 2-2647/14 გადაწყვეტილება.
26. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 16 თებერვლის გადაწყვეტილებით №28/5563-15, №130210015001063580
27. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 4 მაისის №ას-161-151-2015 გადაწყვეტილება.
28. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 01 ნოემბერის №ას-1595-1498-2012 განჩინება.
29. ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 16 დეკემბრის #2-207-2016 გადაწყვეტილება.
30. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2013 წლის 01 ივლისის №ას-65-60-2013 გადაწყვეტილება,
31. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 28 ნოემბრის N28-3717-12 გადაწყვეტილება.
32. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 01 ნოემბერი №ას-1595-1498-2012 გადაწყვეტილება.
33. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 01 ნოემბერს №ას-1595-1498-2012 გადაწყვეტილება.
34. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 18 თებერვლის #ას-1535-1438-2012 გადაწყვეტილება.
35. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 21 მარტის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე მისი უზრუნველყოფის შესახებ N459049-14 განჩინება.
36. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 10 მარტის №ას-396-376-2015 გადაწყვეტილება.
37. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 21 მარტის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე მისი უზრუნველყოფის შესახებ N459049-14 განჩინება.
38. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 14 თებერვლის N429144-14 განჩინება.
39. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 21 მარტის N459049-14 განჩინება.
40. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 07 ივლისის გადაწყვეტილება.
41. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება 2013 წლის 01 ივლისის №ას-65-60-2013 გადაწყვეტილება.
42. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 23 ოქტომბრის N 2/191-14. გადაწყვეტილება
43. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 23 ოქტომბრის გადაწყვეტილება N 2/191-14,

44. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 23 ოქტომბრის N 2/191-14 გადაწყვეტილება.
45. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 17 ივლისის №2/856-15 გადაწყვეტილება.
46. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 20 მაისის №287114/14, №330210014403740 განჩინება.
47. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის N28/3777-14 გადაწყვეტილება.
48. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 04 თებერვლის N28/4125-14, 330210013385366 გადაწყვეტილება.
49. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 30 ოქტომბერს Nას-425-405-2015 გადაწყვეტილება.
50. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 31 აგვისტოს 2/ზ-582-2015 გადაწყვეტილება.
51. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 29 იანვრის 2/ზ-754-2014 გადაწყვეტილება.
52. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 31 აგვისტოს 2/ზ-582-2015 გადაწყვეტილება.
53. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 31 აგვისტოს 2/ზ-582-2015 გადაწყვეტილება.
54. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 29 იანვრის 2/ზ-754-2014 გადაწყვეტილება.
55. საქართველოს უზენაეს სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 7 მაისის გადაწყვეტილება №ას-300-287 2015 გადაწყვეტილება.
56. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 7 მაისის №ას-300-287-2015 გადაწყვეტილება.
57. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 04 თებერვლის N28/4125-14 გადაწყვეტილება.
58. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 30 ოქტომბერს Nას-425-405-2015 გადაწყვეტილება.
59. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 25 სექტემბერის Nას-749-709-2015 გადაწყვეტილება.
60. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 17 თებერვლის №ას-1303-1241-2014 გადაწყვეტილება.
61. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 04 თებერვლის N28/4125-14, N330210013385366 გადაწყვეტილება.
62. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 30 ოქტომბრის NAS-425-405-2015 გადაწყვეტილება.
63. თბილისის სააპელაციო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 20 მაისის N28/7114-2014 გადაწყვეტილება.

64. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 19 ოქტომბრის №ას-782-739-2015 გადაწყვეტილება.
65. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 30 სექტემბრის N2/3656-2014 გადაწყვეტილება.
66. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 20 მაისის N2ბ/7114-14 გადაწყვეტილება.
67. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 19 ოქტომბრის №ას-782-739-2015 გადაწყვეტილება.
68. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 20 ოქტომბრის N 2ბ/82-15, N330210014533662 გადაწყვეტილება.
69. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 17 ნოემბრის 2/24987-16 გადაწყვეტილება.
70. თბილისის საქალაქო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 24 ნოემბრის 2/24988-16 გადაწყვეტილება,
71. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 14 ივნისის Nას-1082-101902015 გადაწყვეტილება.
72. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 04 ნოემბრის №2ბ/4546-16 განჩინება.
73. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 18 თებერვლის № 330210115001138277, №2ბ/5417-15 განჩინება.
74. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 08 აპრილის №2ბ/1389-16 განჩინება.
75. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 18 თებერვლის № 330210115001138277, №2ბ/5417-15 განჩინება.
76. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 20 აპრილის №2ბ/6144-15 განჩინება.
77. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 22 ივნისის N2/ბ-494-16 განჩინება.
78. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 09 ნოემბრის N2ბ/4559-15 გადაწყვეტილება.
79. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 28 ოქტომბრის N2ბ/5555-2015 გადაწყვეტილება.
80. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 24 მაისის N2/12268-15 გადაწყვეტილება.
81. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2016 წლის 24 მაისის N2/7471-15 გადაწყვეტილება.
82. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 10 აპრილის N2ბ/4510-16 გადაწყვეტილება.
83. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 29 ივნისის N2/5224-16 გადაწყვეტილება.

84. თბილისის საქალაქო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 14 დეკემბრის 2/24991-16 გადაწყვეტილება.
85. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 07 ნოემბრის N28/304-17 გადაწყვეტილება.
86. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 01 თებერვლის №ას-1038-999-2016 გადაწყვეტილება.
87. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 01 ივნისის №ას-492-460-2017 გადაწყვეტილება.
88. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 10 მაისის N28/5769-16 გადაწყვეტილება.
89. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 10 ნოემბრის Nას-950-886-2017 გადაწყვეტილება.
90. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 17 მაისის N2/39253-16 გადაწყვეტილება.
91. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 16 თებერვლის №28/5563-15, №130210015001063580 გადაწყვეტილება;
92. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 16 ივნისის Nას-484-452-2017 გადაწყვეტილება.
93. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 16 იანვრის Nას-11-89-1149-2016 გადაწყვეტილება.
94. საქართველოს უზენესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 01 ივლისის Nას-6560-2013 გადაწყვეტილება.
95. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 11 ივლისის N2/12833-16 გადაწყვეტილება.
96. თბილისის საქალაქო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2017 წლის 14 დეკემბრის 2/24991-16 გადაწყვეტილება.
97. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 07 დეკემბრის N2202401 – 17 განჩინება.
98. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 07 დეკემბრის N2202401 – 17 განჩინება.
99. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 21 აპრილის №ას-251-239-2017გადაწყვეტილება.
100. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 01 თებერვლის № ას-360-345-2016 გადაწყვეტილება.
101. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 07 ივლისის №ას-80-77-2014 გადაწყვეტილება.
102. თბილისის საქალაქო სასამართლო 2014 წლის 11 ნოემბრის N 2/10771-14 გადაწყვეტილება.
103. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2016 წლის 09 ნოემბრის №28/4559-15, №330210015703697 გადაწყვეტილება.

104. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2016 წლის 09 ნოემბრის №28/4559-15, №330210015703697 გადაწყვეტილება.
105. საქართველოს უზენაესი სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 11 ივლისის Nას-755-706-2017 განჩინება.
106. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 14 თებერვლის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე უზრუნველყოფის ღონისძიების შესახებ N411499-14 განჩინება.
107. ახალციხის რაიონული სასამართლოს განჩინება 2016 წლის 12 დეკემბრის განჩინება სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების შესახებ N16399596-2/635-16 განჩინება.
108. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 14 თებერვლის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებითN411499-14 განჩინება.
109. ახალციხის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 12 დეკემბრის განჩინება სარჩელის უზრუნველყოფის შესახებ N16399596-2/635-16 განჩინება.
110. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 16 აგვისტოს განჩინება სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებასთან დაკავშირებით N(33/უზრ-2017) 010315717002054903(3/592-2017) განჩინება.
111. თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება 2016 წლის 21 ივნისის №2/7526-15 გადაწყვეტილება.
112. ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 25 თებერვლის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე უზრუნველყოფის შესახებ N8202177150011482(ს/უზრ-38-15) განჩინება.
113. ბოლნისის რაიონული სასამართლოს 2013 წლის 30 ივლისის N2/177-12 გადაწყვეტილება.
114. გურჯაანის რაიონული სასამართლოს 2016 წლის 27 დეკემბერის №340110015001160711 გადაწყვეტილება.
115. ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 29 მაისის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე ღონისძიების გამოყენების შესახებ N820217715001105776 (სარ/უზრ-35/15) განჩინება.
116. ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2015 წლის 29 მაისის განჩინება სარჩელის აღძვრამდე ღონისძიების გამოყენების შესახებ N820217715001105776 (სარ/უზრ-35/15) განჩინება.
117. ხაშურის რაიონის სასამართლოს 2015 წლის 29 სექტემბრის №2-302-2015, №130210015001063580 გადაწყვეტილება.
118. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2014 წლის 26 დეკემბრის N2/1721-14 გადაწყვეტილება.
119. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2015 წლის 08 სექტემბრის N #2/9973-10 გადაწყვეტილება.

120. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 01 დეკემბრის №330210015001009316, №ას-1231-1151-2017 გადაწყვეტილება.

უცხო ქვეყნის სასამართლოს გადაწყვეტილები

აშშ

1. MacMahon J in American Bell International v Islamic Republic of Iran-1474 F Supp 420 (SDNY 1979);
2. New York Life Insurance Co. v. Hartford National Bank & Trust Co -378 A 2d 562, Conn.1977.
3. Western Surety Co v Bank of Southern Oregon -257 F 3d 933 (9th Cir 2001), 44 UCC Rep Serv 2d (West) 1239.
4. Deutsche Ruckversicherung an v Walbrook Inruance Co Ltd and others (1994) 381 LMLN 4.
5. Czarnikow- Rionda Sugar Trading Inc v. Standard Bans London Ltd and Others (1999) 2 Lloyd's Rep 187,
6. Balfour Beatty Civil Engineerign v Technical and General Guarantee Co Ltd (2000) 68 Con LR 180 (2000), CLC 252, CILL 1574;
7. Szejn v. J Henry Schorlder Banking Corporation 31 N.Y.S.2d 631 (1941).
8. New York Life Insurance Co. v. Hartford National Bank & Trust Co 378 A 2d 562, Conn.1977.
9. Western Surety Co v Bank of Southern Oregon 257 F 3d 933 (9th Cir 2001), 44 UCC Rep Serv 2d (West) 1239.
10. New Oreleans Brass LLC v. Whitney National Bank.
11. Itek Corp v First National Bank of Boston-730 F 2d 19 (1984).
12. Group Josi Re v. Walbrook Insurance Co ltd and Others (1994) 4 ALL ER 181 (QBD), 1996.
13. Potton Homes Ltd. v. Coleman Contractors Ltd (1984) 28 BLR 19 (CA).
14. Higgins v. Steinhardt. - 175 N.Y.S. 279 (1919).
15. Intraword Industries Inc v Girard Trust Bank 461 Pa 343 (1975).
16. Intraword Industries Inc v Girard Trust Bank 461 Pa 343 (1975).
17. Sec. & Exch. Com'n v. Capital Gains Research Bureau- 375 U.S. 180, 194 (1963).
18. United Bank Ltd v Cambridge Sporting Goods Corp. -392 NYS 2d 265 (NY 1976), 271.
19. Dynamics Corp of America v Citizens & Southern National Bank- 356 F Supp 991, ND Ga 1973).

20. NMC Enterprise v. Columbia Broadcastin Systems Inc- 14 UCC Rep Serv 1427 (NYSC 1974).
21. NMC Enterprises Inc v Columbia Broadcasting System Inc- 14 UCC Rep 1427 (NY Sup Ct 1974);
22. Seaconsar Far East Ltd V Bank Markazi Jomhourī Islami Iran: HL 15 Oct 1993.
23. United Bank Limited v. Cambridge Sporting Goods 41 N.Y.2d 254, 392 N.Y.S.2d 265, 360 N.E.2d 943 (1976).
24. Old colomy trust Co v. Lawyers's title and Trust Co -279 U.S. 716, 1929.
25. Roman Ceramics Corporation v. Peoples Nationa Bank -714 F 2d 1207 (3d Cir 1983).
26. United Bank Ltd v Cambridge Sporting Goods Corp. 392 NYS 2d 265 (NY 1976), 271.
27. Themehelp Ltd v. West and others, 1996 QB 84, (CA),
28. Re Deloittee and Toeuch Inc, 2 Bank, L.R 310, 1993.
29. Kvaerner Jonh Browns v. Midland Bank PLC, 1998, CLC 446.
30. Steinmeyer v. Warner Cons.Corp, 42 Cal. App. 3d 516, 1974.
31. Turkiye Is Bankasi V. Bank of China 2 Liyod/s Reports 611, 1996.
32. <http://www2.austlii.edu.au/~alan/skodaexport.html>, 1.09.17.

საფრანგეთი

1. Cour d'Appel of Paris, 20 June 1984.
2. Cour de Cassation, Commercial Chamber, 10 June 1986.
3. Cour d'Appel of Paris, 20 June 1984.
4. Cour de Cassation, Commercial Chamber, 10 June 1986.
5. Cour de Cassation, Commercial Chamber, 12 January **1993**.
6. Tribunal de Commerce of Paris, 12 February 1982.
7. Tribunal de Commerce of Paris, 1 August 1984.
8. Cour d'Appel of Paris, 27 June 1988.
9. Tribunal de Commerce of Paris, **15** October 1982.
10. Societte Fenchosm v. Banque Francios du Commerce Exterieur, 1985, G.P. 700.

გერმანია

11. Westphalen V., Die Bankgarantie im Internationalen Handelsverkehr, 2nd ed. 1990, 78.
12. Judgment of March 12, 1984 90 BGHZ 287, 292m Judgemnet of January 17 1989, 43, wm,
13. 2002, BLR 450, 75.
14. Judgment of March 12, 1984, Bundesgerichtshof (Federal Supreme Court in Civil Matters).

15. BGH. W. Ger., 90 Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Zivilsachen [BGHZ] 287-94 (1984).

ავსტრალია

1. lex focus Pty v. Skodaexport Co Ltd - 3 RV 380, 1998. O
2. ood Hal Ltd v. Pipeline Authority, 1979, 141 CLR 443. W

ინგლისი

1. Pillans and Rose v. Van Mierop and Hopkins -97 Eng. Rep. 10351, 1765.
2. Boral Formwork and Scaffoldings PTY LTD v. Action Makers Ltd - 2003, NSWSC 713.
3. Group Josi Re v Walbrook Insurance Co Ltd and Others¹ Lloyd's Rep 345 (CA) 1996,
4. Mahonia Ltd v. JP Morgan Chase Bank and Another [2003] 2 Lloyd's Rep 911.
5. Roger J., Blogett M. S., Fairness at the expense of commercial Certainty: The International Emergence of Unconscionability and illegality as Exception to the independence principle of letter of Credit and Bank Guarantees. 310.
6. Mahonia Ltd v JP Morgan Chase Bank [2003] 2 Lloyd's Rep 911 (QB (Com Ct));
7. Balfour Beatty Civil Engineering v Technical & General Guarantee Co Ltd, 68 Con LR 180.
8. I.E. Contractors Ltd v. Lloyds Bank Plc and Rafidian Bank, Lloyd's Bank 1990 2 Lloyd's Rep.
9. Intraco Ltd v notis Shipping Corporation (The Bhoja Trader) - 1981 2 Lloyd's Rep 256 (CA) 257,
10. Bolivinter Oil Sa V. Chase Menhatten Bank Commercial Bank of Syri and General Compani of homes Refinery 1984 1 Lloyd's Rep. 254.
11. R. D. Harbotee (Mercantile) Limited v. National Wesmister Bank limited, 1978, QB 146
12. American Cyanamid Co v Ethicon Ltd (AC 396 (HL) 1975, 1 All ER 504 (H) 1975)
13. Themehelp Ltd. v. West Qb(CA)1996, All ER 215 (CA) 1995
14. United Trading Corporation SA and Murray Clayton Ltd v Allied Arab Bank Ltd and others, - 2 Lloyd's Rep. 554, 561 (C.A. 1984).
15. Mareva Compania Naviera S.a. v International Bulkcarriers S.A.2 Lloyds's L.R 509, 1975.

16. Siskina (Owners of Cargo Lately Laden on Board) and Others v Distos Compania Naviera SA [1979] AC 210 (HL),
17. Third Chandris Shipping Corporation v Unimarine SA [1979] 1 QB 645 (QB),
18. Elian And Robath v. Matsas and Matsas2 LIyod's L.R. 497, 1966.
19. American bell International inc v. Islamis Republic of Iran 474, Fsupp 420 (SDNY 1979);
20. KMW international v. Chase Manhattan Bank NA, NA 606 F 2 d 10;
21. United Technologies Coprooration v. Citibank Na 469 F, Supp 473, 1979;
22. R D Harbottle (Mercantile) Ltd v. National Wesmistes Bank (1978),
23. Discount Records Limited v. BarclayesBank Limited (1975);
24. [1978] 1 All ER 976, [1978] 1 QB 159, [1977] 3 WLR 764, [1978] 1 Lloyds Rep 166.,
25. Loyd's Rep 256, 1981.

ვებ რესურსები

1. www.spa.ge;
2. www.nbg.gov.ge
3. www.insurance.gov.ge;
4. www.library.court.ge
5. www.supremecourt.ge;
6. www.gccc.ge;
7. <https://www.i-law.com/ilaw/doc/view.htm?id=152677>;
8. <http://202.194.14.112:8080/child/quanyingshouke/dianxinganlifexi/2012-11/3596.html>;
9. <http://caselaw.findlaw.com/us-9th-circuit/1004492.html>;
10. <http://scholar.sun.ac.za/handle/10019.1/4676> 27.09.2017;
11. <http://swarb.co.uk/edward-owen-engineering-ltd-v-barclays-bank-international-ltd-ca-1978/>;
12. <http://law.justia.com/cases/california/court-of-appeal/3d/42/515.html>;
13. [http://www.law.ntu.edu.tw/ntulawreview/articles/1-2/1-2\(1\).pdf](http://www.law.ntu.edu.tw/ntulawreview/articles/1-2/1-2(1).pdf);
14. [http://www.law.ntu.edu.tw/ntulawreview/articles/1-2/1-2\(1\).pdf](http://www.law.ntu.edu.tw/ntulawreview/articles/1-2/1-2(1).pdf);
15. <https://www.lawteacher.net/free-law-essays/commercial-law/question-of-fraud-in-bankers-documentary-credits-commercial-law-essay.php>;
16. <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/payments/guarantees/guarantees.pdf>;
17. <https://tenders.procurement.gov.ge>;
18. <http://swarb.co.uk/intraco-limited-v-notis-shipping-corporation-ca-1981/>;

სახელმწიფო შესყიდვის საიდენტიფიკაციო კოდები:

1. SPA120025200, SPA170005363, SPA130004446, SPA140014698, SPA130029248;
2. დმანისის მუნიციპალიტეტის გამგეობის შესყიდვა NSPA110012024;
3. თბილსერვის ჯგუფის შესყიდვა NSPA130023223;
4. საქართველოს აეროპორტების გაერთიანების შესყიდვა NSPA140003192.
5. NDIS150032520_01(SPA), SPA 1500322520.

დანართი N1

საგარანტიო მოთხოვნათა რეგულირების ინსტრუქცია

თავი I. ზოგადი ნაწილი

მუხლი 1. ამ ინსტრუქციის სამართლებრივი საფუძვლები და მოქმედების სფერო

1. ეს ინსტრუქცია შემუშავებულია საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის, სხვა საკანონმდებლო აქტებისა და სასამართლო პრაქტიკის გათვალისწინებით.¹⁰⁰⁷
2. ცალკეული საკანონმდებლო ვაკუუმის განმარტებისას გამოყენებულია „დამოუკიდებელი გარანტიებისა და აკრედიტივების შესახებ“

¹⁰⁰⁷ ეს ინსტრუქცია ექვემდებარება პერიოდული განახლება სასამართლო პრაქტიკის შემდგომი განვითარების მიხედვით.

კონვენციის¹⁰⁰⁸ ნორმები პრინციპების ფარგლებში, მაგრამ არ გამოიყენება სხვა საერთაშორისო სამართლებრივი დოკუმენტი, რათა წინააღმდეგობაში არ მოვიდეთ საქართველოს კანონმდებლობასთან.¹⁰⁰⁹

- ეს ინსტრუქცია გამოიყენება ყველა საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე გაცხადებული მოთხოვნის რეგულირებისთვის, საბანკო გარანტიის სახის, ასევე ბენეფიციარისა და პრინციპალის სამართლებრივ-ორგანიზაციული ფორმისა და რეზიდენტობის მიუხედავად.
- ეს ინსტრუქცია არ მოიცავს საგარანტიო მოთხოვნის რეგულირებამდე (საბანკო გარანტიის მოთხოვნა-გაცემის ეტაპი) და მის შემდეგ (რეგრესული მოთხოვნის რეგულირების ეტაპი) პროცესებს.

მუხლი 2. ტერმინები

- ძირითადი ხელშეკრულება** – ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის გაფორმებული ხელშეკრულება, რომლითაც პრინციპალმა ერთი ან მეტი ვალდებულების შესრულება იკისრა. ამ ინსტრუქციის მიზნებისთვის, ძირითადი ხელშეკრულების ნაწილად მიიჩნევა აგრეთვე მათ შორის გაფორმებული დამატებითი შეთანხმება, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ ის გაფორმდა გარანტის წინაწარი თანხმობის გარეშე და პირდაპირ ან არაპირდაპირ ცვლის ძირითად ვალდებულებას და, შესაბამისად, გარანტის ვალდებულებას.
- ძირითადი ვალდებულება** – ძირითადი ხელშეკრულების ის ერთი ან რამდენიმე ვალდებულება, რომლის შეუსრულებლობის შემთხვევაში საბანკო გარანტია უზრუნველყოფს ბენეფიციარისთვის საგარანტიო ანაზღაურებას, გარანტიის პირობის ფარგლებში.
- გარანტიის პირობა** – უშუალოდ საბანკო გარანტიის ტექსტით განსაზღვრული პირობა, რომელიც ადგენს, თუ რა შემთხვევაში, დათქმით ან/და ფარგლებში არის უზრუნველყოფილი ბენეფიციარის საგარანტიო მოთხოვნის საგარანტიო ანაზღაურება.
- საგარანტიო შემთხვევა** – პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევით ფაქტობრივად დამდგარი ის ვითარება, რომელიც განსაზღვრულია გარანტიის პირობით.
- საგარანტიო თანხა** – საბანკო გარანტიის საფუძველზე ბენეფიციარის სასარგებლოდ გაცემადი საგარანტიო ანაზღაურების მაქსიმალური ოდენობა. თუ გარანტიის პირობები ითვალისწინებს ბენეფიციარის

¹⁰⁰⁸ „დამოუკიდებელი გარანტიებისა და აკრედიტივების შესახებ“ კონვენცია (Convention on Independent Guarantees and Stand-by Letters of Credit) შემუშავდა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისიის (UNCITRAL) მიერ და დამტკიცდა გაერო-ს გენერალურ ასამბლეაზე 1995 წლის 11 დეკემბერს, ხოლო ძალაში შევიდა 2000 წლის 1 იანვრიდან.

¹⁰⁰⁹ საქართველო საბანკო გარანტიების მარეგულირებელი არცერთი მოქმედი საერთაშორისო სამართლებრივი აქტის წევრი არ არის. თუმცა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი შემუშავდა კონვენციის პარალელურად და ყველაზე ახლოს მასთან დგას. **სახელშეკრულებო ზონდების უნიფიცირებული წესები** (Uniform Rules for Contract Bonds, ძალაშია 1994 წლის 1 იანვრიდან) და **მოთხოვნადი გარანტიების უნიფიცირებული წესები** (Uniform Rules for Demand Guarantees / URDG-758, ძალაშია 2010 წლის 1 ივლისიდან) ორივე მიღებულია საერთაშორისო სავაჭრო პალატის (International Chamber of Commerce) მიერ და ორივე შემუშავებულია კონკრეტული დარგების ლობისტური ინიციატივებით და მიზნებით, რის გამოც საქართველოში მათი გამოყენება სავალდებულო და რეკომენდებული არ არის. იმ შემთხვევაშიც კი, თუ რაიმე მიზეზით საჭირო გახდა რომელიმე ამ აქტის გათვალისწინება, ეს უნდა გაკეთდეს იმ ფარგლებში, რომელიც წინააღმდეგობაში არ მოდის საქართველოს კანონმდებლობასთან.

უფლებას, რომ საგარანტიო თანხის ფარგლებში ანაზღაურება ნაწილ-ნაწილ მოითხოვოს, მაშინ მეორე და შემდეგ მოთხოვნაზე საგარანტიო თანხად მიიჩნევა მისი ნაშთი (მანამდე ანაზღაურებული ოდენობის გამოკლებით).

6. **საგარანტიო მოთხოვნა** – ბენეფიციარის წერილობითი (ან, თუ ბენეფიციარ-გარანტორს შორის არსებობს შეთანხმება, ელექტრონული¹⁰¹⁰) ფორმის მიმართვა გარანტისადმი, შესაბამისი დოკუმენტების თანდართვით, რომლითაც იგი, გარანტიის პირობის შესაბამისად, ასახელებს საგარანტიო შემთხვევის დადგომას და ითხოვს საგარანტიო ანაზღაურების გაცემას.
7. **განმეორებითი მოთხოვნა** – თუ ბენეფიციარის საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებამდე გარანტისთვის ცნობილი გახდა, რომ ძირითადი ვალდებულება შესრულდა, შეწყდა ან ბათილია, მან ამის შესახებ უნდა აცნობოს ბენეფიციარს. თუ ბენეფიციარი ამ ვითარებას არ ადასტურებს / არ აღიარებს და საგარანტიო ანაზღაურებას ხელმეორედ ითხოვს, მაშინ ეს ჩაითვლება განმეორებითი მოთხოვნად და ექვემდებარება დაკმაყოფილებას.¹⁰¹¹
8. **საგარანტიო ანაზღაურება** – საგარანტიო თანხის ფარგლებში ის კონკრეტული თანხა, რომელიც ბენეფიციარს საბანკო გარანტიის საფუძველზე უნდა გადაერიცხოს ან გადაერიცხა.

მუხლი 3. ძირითადი პრინციპები

1. **დამოუკიდებლობა** – ბენეფიციარსა და გარანტს შორის ურთიერთობაში საბანკო გარანტია (გარანტიის პირობა) არის უპირატესი და დამოუკიდებელი ძირითადი ხელშეკრულებისაგან/ვალდებულებისაგან, რაც იმას ნიშნავს, რომ გარანტი ბენეფიციარის წინაშე უშუალო და სრულად ვალდებული პირი არ არის; ბენეფიციარის წინაშე მისი ვალდებულება შემოიფარგლება გარანტიის პირობით, რომელიც თავის მხრივ ძირითადი ვალდებულებისგან შეიძლება განსხვავდებოდეს ხასიათით, მოცულობით, ვადებით ან/და სხვა დათქმებით. ის, რომ გარანტიაში მითითებაა ძირითად ხელშეკრულებაზე/ ვალდებულებაზე (დასახელება, სხვა რეკვიზიტი), არ ზღუდავს საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობას.
ამავე დროს, თუ გარანტიის პირობა კონკრეტულ ძირითად ვალდებულებას ან/და ძირითად ვალდებულებასთან დაკავშირებულ სხვა ვითარებას გარანტიის პირობად უთითებს, მაშინ საგარანტიო შემთხვევის შესწავლისას ძირითადი ვალდებულება ან/და ვითარება გარანტიის პირობად განიხილება და მასთან ერთობლიობაში შეისწავლება.
2. **ზუსტი შესაბამისობა**¹⁰¹² – პრინციპი, რომლის მიხედვით საგარანტიო მოთხოვნა ზუსტ შესაბამისობაში უნდა იყოს გარანტიის პირობებთან, მათ შორის, მოთხოვნის ფორმასთან, ადგილსა და ვადასთან დაკავშირებით, წინააღმდეგ შემთხვევაში როგორც საგარანტიო მოთხოვნა, ისე საგარანტიო ანაზღაურება ჩაითვლება არამართლზომიერად. ზუსტი შესაბამისობის პრინციპის დაცვა სავალდებულოა ბენეფიციარისა და გარანტისათვის,

¹⁰¹⁰ იხ. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 885-ე მუხლის 1¹ ნაწილი. ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემის გამოყენებაზე შეთანხმება გაფორმებულია სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოსთან (სახელმწიფო შესყიდვის სატენდერო წინადადების უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიასთან დაკავშირებით) და საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოსთან (აუქციონში მონაწილეობის უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიასთან დაკავშირებით).

¹⁰¹¹ იხ. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 887-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

¹⁰¹² Principle of Strict Compliance.

რადგან მისი დაუცველობა ლახავს პრინციპალის ან/და სხვა პირთა კანონიერ უფლებებს.

3. **მართლზომიერება** – საბანკო გარანტია მომეტებულად მაღალრისკიანია უფლების ბოროტად გამოყენების, უსაფუძვლო გამდიდრებისა და უკანონო შემოსავლის ლეგალიზების კუთხით, რის გამოც საგარანტიო მოთხოვნის რეგულირებისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ბენეფიციარის გარანტიის მოთხოვნის როგორც ზუსტ შესაბამისობას, ისე საფუძვლებს, მათ შორის, კანონიერ ინტერესებს. დაუშვებელია მართლზომიერების პრინციპის უგულვებლყოფა ერთი სუბიექტის სასარგებლოდ მეორე სუბიექტის კანონიერი ინტერესის ხარჯზე.
4. **კეთილსინდისიერება**¹⁰¹³ – საგარანტიო მოთხოვნის შესწავლისა და გადაწყვეტილების მიღებისას გარანტს მოეთხოვება გონივრული მზრუნველობა როგორც ბენეფიციარის, ისე პრინციპალისა და გარანტიის ქონებით ან თავდებობით უზრუნველყოფი პირების მიმართ. დაუშვებელია კეთილსინდისიერების პრინციპის უგულვებლყოფა ერთი სუბიექტის სასარგებლოდ მეორე სუბიექტის კანონიერი ინტერესის ხარჯზე.
5. **დოკუმენტურობა** – პრინციპი, რომლის მიხედვით ბენეფიციარსა და გარანტს შორის ურთიერთობა არის მხოლოდ დოკუმენტური ფორმით (თუ ცალკეულ შემთხვევაში გარანტიის პირობით სხვა რამ არ განისაზღვრა). არცერთი ინფორმაცია არ მიიღება მხედველობაში, თუ ის არ არის დოკუმენტური ფორმის.¹⁰¹⁴ მართლზომიერებისა და კეთილსინდისიერების პრინციპების დაცვა დოკუმენტურობის პრინციპის დაცვით უნდა მოხდეს.

თავი II. საგარანტიო მოთხოვნის რეგულირების ფორმალური ნაწილი

მუხლი 4. საგარანტიო მოთხოვნის მიღება და აღრიცხვა

1. საგარანტიო მოთხოვნა მიღებისთანავე ექვემდებარება დაუყოვნებლივ აღრიცხვას.¹⁰¹⁵
2. თუ საგარანტიო მოთხოვნაში მითითებული არ არის თანხა ან მითითებული თანხა შესაბამისობაში არაა საგარანტიო თანხასთან, მის დაზუსტებამდე საგარანტიო მოთხოვნა აღრიცხება საგარანტიო თანხის სრული ოდენობით.
3. საგარანტიო მოთხოვნის შესახებ გადამზღვეველ ორგანიზაციას ეცნობება არა უგვიანეს მომდევნო თვის ანგარიშგებაში, თუ მანამდე არ მოხდა მასზე უარის თქმა ზუსტი შეუსაბამობის გამო.

¹⁰¹³ Principle of Good Faith. სხვადასხვა სამართლებრივ დოქტრინასა და პრაქტიკაში ეს პრინციპი შეიძლება მოიხსენიებოდეს, როგორც: ჯეროვნება, გულისხმიერება, გონივრული წინდახედულება და ა.შ.

¹⁰¹⁴ შეად. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 887-ე მუხლის მე-2 ნაწილს, რომლის მიხედვით მხოლოდ ის, რომ „ცნობილი გახდა“ ბენეფიციარის მოთხოვნის უსაფუძვლობა, საკმარისი არაა ამ მოთხოვნის საბოლოო უარსაყოფად, რადგან განმეორებითი მოთხოვნის შემთხვევაში ის ექვემდებარება დაკმაყოფილებას. შესაბამისად, მოთხოვნის უარყოფა შეიძლება მხოლოდ ოფიციალური დოკუმენტური საფუძველით.

¹⁰¹⁵ აღრიცხვა წარმოებს გარანტის მონაცემთა საოპერაციო ბაზაში, კანონმდებლობით განსაზღვრულ მონაცემთა და სხვა მოთხოვნათა გათვალისწინებით.

მუხლი 5. საგარანტიო მოთხოვნის ზუსტი შესაბამისობის ფორმალური შესწავლა

1. საგარანტიო მოთხოვნის მიღებიდან 5 სამუშაო დღის ვადაში, „გონივრული მზრუნველობის“¹⁰¹⁶ მოთხოვნის გათვალისწინებით, ფორმალურად შეიწავლება საგარანტიო მოთხოვნის **ზუსტი შესაბამისობა**, კერძოდ:
 - ა) **მოქმედების ვადასთან შესაბამისობა** – საგარანტიო მოთხოვნა ვადასთან შესაბამისია, თუ:
 - ა.ა) ის წარდგენილია საბანკო გარანტიის ვადის ამოწურვამდე;¹⁰¹⁷
 - ა.ბ) საბანკო გარანტია არ არის გაუქმებული:
 - საგარანტიო თანხის ბენეფიციარის მიერ მანამდე გამოყენების საფუძველით;
 - ბენეფიციარის მიერ მანამდე თავის საგარანტიო უფლებაზე წერილობითი უარის საფუძველით;
 - გარანტის მიერ მანამდე მისი გათხოვის საფუძველზე (გათხოვადი საბანკო გარანტიის შემთხვევაში).
 - ბ) **გარანტიის პირობებთან შესაბამისობა** – საგარანტიო მოთხოვნა გარანტიის პირობებთან შესაბამისია, თუ:
 - ბ.ა) საგარანტიო მოთხოვნაში მიეთითება, თუ რაში გამოიხატება საგარანტიო შემთხვევა (პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევა);
 - ბ.ბ) საგარანტიო მოთხოვნას თან ერთვის საბანკო გარანტიაში მითითებული ის დოკუმენტაცია, რომლითაც უნდა დადასტურდეს საგარანტიო შემთხვევის დადგომა ან/და საგარანტიო მოთხოვნის მოცულობა.
2. საგარანტიო მოთხოვნის ზუსტი შესაბამისობის ფორმალური შესწავლა არ ნიშნავს გარანტის მიერ მისი დაკმაყოფილების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებას, არამედ ამ პროცედურის დასასრულებლად საჭიროა:
 - ა) პრინციპალის პოზიციის მოპოვება (ან ამ პოზიციის მოსაპოვებლად დადგენილი ვადის უშედეგოდ გასვლა); და
 - ბ) საგარანტიო მოთხოვნის არსებითი შესწავლა.
3. საგარანტიო მოთხოვნის **ზუსტი შეუსაბამობის** გამოვლენის შემთხვევაში 2 სამუშაო დღის ვადაში ბენეფიციარს ეგზავნება მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი, ხოლო საგარანტიო მოთხოვნა აღრიცხვიდან მოიხსნება.
4. საგარანტიო მოთხოვნის **მოქმედების ვადასთან შეუსაბამობის** საფუძველით უარზე ბენეფიციარის პასუხი განმეორებით მოთხოვნად არ ჩაითვლება და ხელახლა არ აღირიცხება.

¹⁰¹⁶ იხ. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 886-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

¹⁰¹⁷ მხოლოდ საგარანტიო ვადაში მიღებული საგარანტიო მოთხოვნა ექვემდებარება შესწავლას, რაც გამომდინარეობს როგორც დადგენილი სააღრიცხვო, საფინანსო-სარეზერვო და საგადაზღვევო ნორმატივებიდან, ისე სახელმწიფო ურთიერთობის წარმოშობისა და შეწყვეტის ვადების სამართლებრივი დანიშნულებიდან.

5. საგარანტიო მოთხოვნის გარანტიის პირობებთან შეუსაბამობის საფუძველით უარი არ გამოცხადდეს ბენეფიციარის უფლებას, საგარანტიო ვადაში წარმოადგინოს გარანტიის პირობებთან შესაბამისი საგარანტიო მოთხოვნა, რაც განმეორებით მოთხოვნად არ ჩაითვლება, ხელახლა აღირიცხება და ხელახლა გაიხსნება მოთხოვნის ფორმალური შესწავლის პროცესი.

მუხლი 6. საგარანტიო მოთხოვნის ასლის პრინციპალისათვის გადაგზავნა და პოზიციის გამოთხოვა

1. საგარანტიო მოთხოვნის ზუსტი შესაბამისობის ფორმალური შესწავლის დასრულებიდან 2 სამუშაო დღის ვადაში პრინციპალს ეგზავნება:
 - ა) ბენეფიციარის საგარანტიო მოთხოვნის ასლი;
 - ბ) საგარანტიო მოთხოვნის ზუსტი შეუსაბამობის შემთხვევაში – ბენეფიციარის მიმართ გარანტიის უარის ასლი.
2. საგარანტიო მოთხოვნის ასლის პრინციპალისათვის მიწოდება არის კანონმდებლობით განსაზღვრული ვალდებულება.¹⁰¹⁸ მისი მიზნებია:
 - ა) პრინციპალის, როგორც კანონიერი ინტერესების მქონე სუბიექტის, ოფიციალური ინფორმირება;
 - ბ) პრინციპალისთვის შესაძლებლობის მიცემა, რომ მან, როგორც მტკიცების ტვირთის მატარებელმა, კანონიერი საშუალებებით დაიცვას თავი შესაძლო არამართლზომიერი საგარანტიო მოთხოვნისგან, მათ შორის, მიმართოს სასამართლოს და, არამართლზომიერი მოთხოვნისგან მნიშვნელოვანი ზიანის თავიდან აცილების მიზნით, სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებად ითხოვოს გარანტიის მიერ ბენეფიციარისათვის საგარანტიო ანაზღაურების გადახდის აკრძალვა.¹⁰¹⁹
3. პრინციპალს უნდა მიეცეს გონივრული ვადა (არანაკლებ 5 სამუშაო დღისა) თავისი პოზიციის დასაფიქსირებლად.
4. თუ პრინციპალი მიცემულ ვადაში თავის პოზიციას არ წარმოადგენს, ჩაითვლება, რომ იგი საგარანტიო მოთხოვნას ეთანხმება.¹⁰²⁰

თავი III. საგარანტიო მოთხოვნის რეგულირების არსებითი ნაწილი¹⁰²¹

მუხლი 7. პრინციპალის კონტრპოზიცია

1. პრინციპალმა მიცემულ ვადაში შეიძლება წარმოადგენს კონტრპოზიცია, რომლის მიხედვითაც შეიძლება ცნობილი გახდეს, რომ:

¹⁰¹⁸ იხ. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 886-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

¹⁰¹⁹ იხ. „დამოუკიდებელი გარანტიებისა და აკრედიტივების შესახებ“ კონვენციის მე-19 მუხლის მე-3 პუნქტი და მე-20 მუხლის პირველი პუნქტი.

¹⁰²⁰ ეს პირობა არის გარანტისა და პრინციპალს შორის გაფორმებული საგარანტიო ხელშეკრულების პირობა.

¹⁰²¹ საგარანტიო მოთხოვნის რეგულირების არსებითი ნაწილი (არსებითი შესწავლა) უკავშირდება საბანკო გარანტიის შინაარსის შეფასების ფუნქციონალურ კრიტერიუმს (იხ. სასამართლო პრაქტიკა: საქმე №2/9973-10).

- ა) ძირითადი ვალდებულება შესრულდა;
 - ბ) ძირითადი ვალდებულება არ წარმოშვა ან შეწყდა;
 - გ) ძირითადი ვალდებულება ბათილია.
2. პრინციპალის კონტრპოზიციის შემთხვევაში საგარანტიო მოთხოვნა არსებითად შეისწავლება 5 სამუშაო დღის ვადაში, „გონივრული მზრუნველობის“¹⁰²² მოთხოვნის გათვალისწინებით. ამ მიზნით, კონტრპოზიციას, საგარანტიო მოთხოვნასა და მათ თანდართულ დოკუმენტებთან ერთად შეიძლება გამოყენებულ იქნეს მხოლოდ ოფიციალური დოკუმენტაცია (მაგ.: სახელმწიფო შესყიდვების ერთიან ელექტრონულ სისტემაში ატვირთული დოკუმენტაცია, ექსპერტიზის დასკვნა, სასაქონლო ზედნადები, საგადასახადი ანგარიშ-ფაქტურა, მიღება-ჩაბარების აქტი და ა.შ.).
3. თუ შესწავლის შედეგად დადგინდა, რომ:
- ა) კონტრპოზიცია უსაფუძვლოა, მაშინ საგარანტიო მოთხოვნის რეგულირება სრულდება და ის ექვემდებარება ანაზღაურებას, რის შესახებაც 2 სამუშაო დღის ვადაში ეცნობება პრინციპალს;
 - ბ) კონტრპოზიცია საფუძვლიანია, მაშინ ამის შესახებ 2 სამუშაო დღის ვადაში ეცნობება ბენეფიციარს. თუ, შეტყობინების მიუხედავად, ბენეფიციარი არ ადასტურებს ან არ აღიარებს საგარანტიო მოთხოვნის უსაფუძვლობას და ხელმეორედ მოითხოვს საგარანტიო ანაზღაურებას, მაშინ ეს მოთხოვნა განმეორებით მოთხოვნად ჩაითვლება.

მუხლი 8. საგარანტიო მოთხოვნის დოკუმენტური და ფაქტობრივი უსაფუძვლობა

1. საგარანტიო მოთხოვნა, ზუსტი შესაბამისობის მიუხედავად, არ ექვემდებარება დაკმაყოფილებას, თუ არსებითი შესწავლის შედეგად, ცალსახად და ნათლად დოკუმენტურად მტკიცდება ან/და საჯარო ფაქტია, რომ:¹⁰²³
- ა) საგარანტიო მოთხოვნა, მისი თანდართული დოკუმენტი ან მასში აღნიშნული მონაცემი არასწორი ან ყალბია;
 - ბ) საგარანტიო მოთხოვნაში მითითებული საფუძვლით გადახდა უკანონოა;
 - გ) საგარანტიო შემთხვევა არ დამდგარა;
 - დ) ძირითადი ვალდებულება სასამართლოს მიერ ძალადაკარგულად ან ბათილად იქნა აღიარებული (გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც გარანტიის პირობა ამგვარ შემთხვევასაც ფარავს);

¹⁰²² იხ. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 886-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

¹⁰²³ იხ. „დამოუკიდებელი გარანტიებისა და აკრედიტივების შესახებ“ კონვენციის მე-19 მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტები.

- ე) ძირითადი ვალდებულება ბენეფიციარისთვის დამაკმაყოფილებელი სახით შესრულდა;
- ვ) გარანტიის პირობა მოიცავს ძირითადი ვალდებულების შეუსრულებლობას პრინციპალის ბრალით, ხოლო შეუსრულებლობა გამოწვეულია ბენეფიციარის ბრალით ან პრინციპალის ბრალის გამომრიცხველი სხვა ვითარებით (გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც გარანტიის პირობა ამგვარ შემთხვევასაც ფარავს);
- ზ) კონტრგარანტიის ბენეფიციარმა საგარანტიო მოთხოვნა არაკეთილსინდისიერად გადაიხადა.
2. ზუსტი შესაბამისობის მიუხედავად, საგარანტიო მოთხოვნის არდაკმაყოფილების გადაწყვეტილება მიიღება მართლზომიერების, კეთილსინდისიერებისა და დოკუმენტურობის პრინციპების, ასევე შემდეგი სასამართლო პრაქტიკის გათვალისწინებით:
- ა) თუ ძირითად ვალდებულებას ან/და საბანკო გარანტიასთან დაკავშირებით როგორც პრინციპალის, ისე ბენეფიციარის მხრიდან ვლინდება ფორმალური დანაწესების დაუცველობა, მათ მიერ განხორციელებული მოქმედებების ნამდვილობა ყველა გარემოების გონივრული შეფასების პრინციპით უნდა შეფასდეს და რისკები და მტკიცების ტვირთი მათზე უნდა გადანაწილდეს ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში იმის მიხედვით, თუ რომელ მხარეს რა მოცულობით ეკისრებოდა სამეწარმეო წინდახედულობის სტანდარტის დაცვა;¹⁰²⁴
- ბ) ბენეფიციარის მიერ მხოლოდ ფორმალური წინაპირობების დაცვა არაა საკმარისი საგარანტიო მოთხოვნის უფლების გამოყენებისათვის. საბანკო გარანტიის ფუნქციონალური დატვირთულობა წარმოდგენს მისი რეალიზაციის მაკონტროლებელ მექანიზმს სამოქალაქოსამართლებრივი კეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვის კონტექსტით. რადგან საბანკო გარანტიის მიზანი ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების უზრუნველყოფაა, ამდენად ის გარკვეულწილად ინარჩუნებს სამართლებრივ კავშირს ძირითად ვალდებულებასთან. ეს განპირობებულია მისი ფუნქციური მნიშვნელობით, სხვა შემთხვევაში უფლების გამოყენებაზე მხოლოდ ფორმალური კონტროლი შექმნის სივრცეს მისი არაკეთილსინდისიერი გამოყენებისათვის;¹⁰²⁵
- გ) გონივრული წინდახედულობით უნდა შემოწმდეს საგარანტიო მოთხოვნის მართლზომიერება და შესაბამისობა ძირითადი ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მიზნებთან;¹⁰²⁶

¹⁰²⁴ იხ. სასამართლო პრაქტიკა: თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმე №2/9973-10 (08.09.2015), რაც გაიზიარა საქართველოს უზენაესი სასამართლომ.

¹⁰²⁵ იხ. იქვე. კეთილსინდისიერების სამართლებრივ პრინციპზე (საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-8 მუხლის მე-3 ნაწილი) მიუთითებს ასევე თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე №28/7201-14 (27.07.2015).

¹⁰²⁶ იხ. სასამართლო პრაქტიკა: თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე №28/3772-14 (17.02.2015).

- დ) თუ გარანტიის პირობის თანახმად საგარანტიო თანხა (საგარანტიო მოთხოვნა) უნდა შემცირდეს ბენეფიციარისათვის მიწოდების პროპორციულად, მაშინ გარანტს უფლება აქვს შესაგებელი წაუყენოს ბენეფიციარს, ხოლო ბენეფიციარმა ეს უნდა გაითვალისწინოს;¹⁰²⁷
 - ე) დაუშვებელია ერთი სახის (დანიშნულების) საბანკო გარანტიის გამოყენება სხვა დანიშნულებით (მაგ., საავანსო ანგარიშსწორების უზრუნველყოფის საბანკო გარანტიის გამოყენება სახელშეკრულებო ვადის გადაცილებისთვის, პირგასამტეხლოს დასარიცხად ან სხვ.);¹⁰²⁸
 - ვ) ძირითადი ხელშეკრულების შესწავლით უნდა დადგინდეს, კონკრეტულად რომელი ძირითადი ვალდებულების საგარანტიო უზრუნველყოფა არის შეთანხმებული, მათ შორის, უსაფუძვლო გამდიდრების საწინააღმდეგო ნორმების დაცვის მიზნით.¹⁰²⁹
3. ამ მუხლის მიხედვით საგარანტიო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის შესახებ გადაწყვეტილება ბენეფიციარსა და პრინციპალს უნდა ეცნობოს გადაწყვეტილების მიღებიდან 2 სამუშაო დღის ვადაში. ბენეფიციარის მიერ ეს გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლო წესით.

თავი IV. შეტყობინებები და ვადები

მუხლი 9. შეტყობინებები და მათი ჩაბარებები

1. ამ ინსტრუქციით გათვალისწინებულია გარანტის მხრიდან შემდეგი შეტყობინებები:
 - ა) საგარანტიო მოთხოვნის მიღების შესახებ (ეგზავნება პრინციპალს);
 - ბ) საგარანტიო მოთხოვნის ზუსტი შეუსაბამობის საფუძვლით უარის შესახებ (ეგზავნებათ ბენეფიციარსა და პრინციპალს);
 - გ) პრინციპალის კონტრპოზიციის შესახებ (ეგზავნება ბენეფიციარს);
 - დ) კონტრპოზიციის უსაფუძვლობისა და საგარანტიო ანაზღაურების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შესახებ (ეგზავნება პრინციპალს);
 - ე) შეტყობინება ბენეფიციარს საგარანტიო მოთხოვნის დოკუმენტური ან ფაქტობრივი უსაფუძვლობის შესახებ (ეგზავნებათ ბენეფიციარსა და პრინციპალს).

მუხლი 10. ვადები

1. ამ ინსტრუქციით განსაზღვრული პროცესი „გონივრული მზრუნველობის“ პრინციპით ისე უნდა წარიმართოს, რომ, ერთი მხრივ, შემჭიდროვდეს დრო

¹⁰²⁷ იხ. სასამართლო პრაქტიკა: თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები საქმეებზე №28/4125-14 (04.02.2015), №2/1283-16 (11.07.2016), №28/4559-15 (09.11.2016), №28/5769-16 (10.05.2017); ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე №2/8-865-2013 (25.10.2016); თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე №2/39253-16 (17.05.2015).

¹⁰²⁸ იხ. სასამართლო პრაქტიკა: თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე №28/3772-14 (17.02.2015).

¹⁰²⁹ იხ. სასამართლო პრაქტიკა: თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე №28/7201-14 (27.07.2015).

და, მეორე მხრივ, შესრულდეს შეტყობინების ვალდებულება და ადრესატს ჰქონდეს მასზე რეაგირების სათანადო ვადა.

2. ზუსტი შესაბამისობის საგარანტიო მოთხოვნა ექვემდებარება საგარანტიო ანაზღაურებას მიღებიდან 1 თვის ვადაში, ხოლო პრინციპალის კონტრპოზიციის შემთხვევაში – 2 თვის ვადაში.
3. პრინციპალის კონტრპოზიციის მიუხედავად, განმეორებითი მოთხოვნა ექვემდებარება საგარანტიო ანაზღაურებას მიღებიდან 1 თვის ვადაში.
4. ამ მუხლით განსაზღვრული ვადები შეიძლება გაიზარდოს გონივრული ვადით, თუ:
 - ა) პრინციპალისთვის საგარანტიო მოთხოვნის ასლის შეტყობინების ჩაბარება ვერ მოხერხდა ან/და შეტყობინების ჩაბარების გაძნელებამ პრინციპალის მიერ პოზიციის წარმოდგენა გადაავადა;
 - ბ) ბენეფიციარის მიერ წარმოდგენილი არაა თავისი ის საბანკო ანგარიში, რომელზედაც უნდა გადაირიცხოს საგარანტიო ანაზღაურება;
 - გ) უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის მონიტორინგისა და კონტროლის მიზნით განსახორციელებელია კანონით განსაზღვრული ღონისძიებები.
5. თუ, პრინციპალთან შეთანხმებით, საბანკო გარანტიით განსაზღვრულია საგარანტიო ანაზღაურების გაცემის შემჭიდროებული ვადა, მაშინ ამ ინსტრუქციით განსაზღვრული შესწავლისა და შეტყობინებების პროცესები შეძლებისამებრ დაჩქარებით უნდა წარიმართოს.
6. საბანკო გარანტიით ან ბენეფიციართან შეთანხმებით შეიძლება განისაზღვროს საგარანტიო ანაზღაურების ამ ინსტრუქციით გათვალისწინებულისაგან განსხვავებული პირობები.